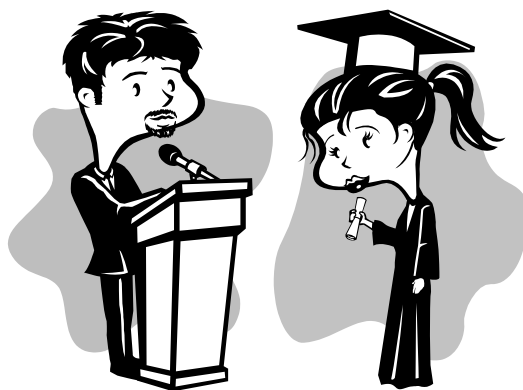

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ
ПРИ ПРЕЗИДЕНТОВІ УКРАЇНИ**
Дніпропетровський регіональний інститут державного управління

СТАНОВЛЕННЯ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ В УКРАЇНІ

Матеріали
ХІ Конференції студентів та молодих учених за міжнародною участю
(м. Дніпро, 8 травня 2020 р.)

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ
ПРИ ПРЕЗИДЕНТОВІ УКРАЇНИ**
Дніпропетровський регіональний інститут державного управління

СТАНОВЛЕННЯ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ В УКРАЇНІ

Матеріали

XI Конференції студентів та молодих учених за міжнародною участю
(м. Дніпро, 8 травня 2020 р.)

Дніпро
ДРІДУ НАДУ
2020

ББК 67.401.(4Укр)

С 76

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Дніпропетровського регіонального
інституту державного управління
Національної академії державного
управління при Президентіві України
(Протокол № 03/233 від 9 червня 2020 р.)*

Редакційна колегія:

О. Б. Кірсєва (голов. ред.), канд. наук з держ. упр., доцент;
Т. В. Маматова, д-р держ. упр., професор; **Е. О. Сергієнко**, канд. наук
з держ. упр., доцент.

С 76 Становлення публічного адміністрування в Україні :
матеріали XI Конф. студентів та молодих учених за міжнар. участю / за
заг. ред. О. Б. Кірсєвої. – Д. : ДРІДУ НАДУ, 2020. – 427 с.

Уміщені матеріали доповідей учасників XI Всеукраїнської міжвузівської конференції студентів та молодих вчених «Становлення публічного адміністрування в Україні», присвячених питанням актуального стану та перспектив розвитку публічного адміністрування в Україні та закордонному досвіду в цій сфері.

Рекомендовано для фахівців державного управління, працівників органів державної влади та місцевого самоврядування, науковців, викладачів, слухачів, студентів вищих навчальних закладів.

ББК
67.401.(4Укр)
С 76

© ДРІДУ НАДУ, 2020

ЗМІСТ

Акімов О. Теоритичні аспекти розвитку кадрового потенціалу публічного управління у системогенезі державно-управлінської діяльності: досвід зарубіжних країн.....	11
Атаманчук П. Запобігання конфліктам в органах місцевого самоврядування.....	14
Бакай А. Правові аспекти організації медичного забезпечення сил охорони правопорядку в умовах впровадження стандартів НАТО.....	17
Барабаш І. Механізми впливу фінансово-політичних груп на рішення органів державної влади.....	20
Баюн Ю. Управлінські аспекти кадрового забезпечення системи охорони здоров'я України.....	24
Бережная Г. Роль стандартизації в управленні непрерывностью бизнес бизнес-процессов цепи поставок.....	27
Билиенко А. Перспективы развития «электронного правительства»: российский и зарубежный опыт.....	30
Бобровський О. Інтелектуальний потенціал державних службовців як шлях забезпечення ефективності управлінської діяльності в публічному адмініструванні.....	35
Бондаренко С., Бреус Д. Оцінювання якості надання адміністративних послуг.....	38
Бондаренко С., Гончаренко Д. Етика поведінки державного службовця.....	40
Борисов А. Аналіз перших напрямів державної організації гасіння пожеж.....	43
Бородіна О. Економічна інтеграція державно-приватного партнерства у систему державного управління.....	45
Бреус С., Скрипак Н. Еволюція публічного адміністрування.....	48
Бучинський О. Аналіз державного регулювання розвитку інвестиційних процесів в регіонах: досвід країн ЄС для України... ..	51
Венская А., Ковалевич О. Государственная финансовая поддержка малого и среднего предпринимательства в Республике Беларусь.....	54
Веремейчик В. Вплив громадськості на результативність діяльності представницьких органів влади.....	57
Vernigor Anna France's foreign experience about public administration in Ukraine.....	60
Вівчар О. Алгоритм формування розподілу фінансових ресурсів об'єднаної територіальної громади в контексті безпекознавства....	62
Власюк В. Інформаційне поле у побудові нових способів господарських відносин.....	66
Волков А. Інструменти е-демократії на прикладі Дніпровської	69

міської ради.....	
Володкевич М. Особенности регулювання зовнішньої трудової міграції в республіці Беларусь.....	72
Ворона Л. Методологічні засади управління закладом позашкільної освіти.....	75
Ворона П., Ропан А. Парламентський досвід Ізраїлю як уроки для української державності.....	78
Гайкевич Д., Пророшнев Р. Профілактика виробничого травматизма в умовах стійкого розвитку.....	81
Гарькавий І., Ігнатенко О., Борщ Г. Про оцінювання ефективності публічного адміністрування на місцевому рівні.....	84
Гевко В. Організаційна культура як інструмент ефективності публічного управління в сучасних трансформаційних умовах: системний підхід.....	87
Гірман А. Неурядові міждержавні організації як інструмент публічної дипломатії.....	90
Гладунова О. Кадрове забезпечення публічного адміністрування: від теорії до практики.....	92
Глеба В. Зарубіжний досвід формування системи кадастру територій адміністративних одиниць місцевого самоврядування... ..	95
Гой О. Удосконалення стратегічного управління в публічному секторі.....	99
Граник І. Состояние и основные тенденции развития внешней торговли Республики Беларусь.....	102
Граник І. Економічний ріст Республіки Беларусь в контексті публічного адміністрування.....	105
Греб Н. Конституційні реформи в Литві у сфері місцевого самоврядування та децентралізації влади як приклад для України.....	108
Грицина Я. Правовий механізм дотримання прав і свобод людини у європейських системах колективної безпеки в умовах «гібридної війни».....	114
Гуртова Ю. Ознаки публічної служби у професійній діяльності суддів.....	117
Гусаревич Н. Перспективи впровадження цифрових технологій в електоральний процес в Україні.....	119
Демидкін О. Інформаційна система як важлива складова прийняття управлінських рішень в публічній сфері.....	122
Дідковська В. Організація проектів політичної освіти в Україні на прикладі Школи Демократії СЦБД.....	124
Дороніна І. Державна підтримка як старт розвитку відновлюваної енергетики.....	126

Дулуб А., Силков И. Социальные аспекты девиантного поведения молодёжи.....	129
Евкович В. Имиджевая составляющая как инструмент повышения конкурентоспособности организации.....	132
Енбулаев И. Стартапы: определение, функции, виды, сравнение с малым бизнесом.....	135
Єрємiна О. Державно-приватне партнерство як об'єкт публічного адміністрування.....	138
Жунь А. Аттестация государственных гражданских служащих как механизм реализации кадровой политики.....	142
Жучок Т. Экспорт как цель социально-экономического развития Республики Беларусь.....	145
Завадська Є., Невмержицька С. Проблеми розвитку людського потенціалу в державному управлінні.....	148
Зезюлина Я. Государственная молодёжная политика на современном этапе.....	151
Зелінський І. Деякі аспекти делегування окремих повноважень керівника державної служби в центральному органі виконавчої влади.....	154
Кава Л., Серняк О. Проблемні питання впровадження бенчмаркінгу доброго врядування на місцевому рівні в Україні....	157
Камінська В. Сфера фізичної культури та спорту: окремі питання організаційно-правового забезпечення.....	159
Карпенко Є. Окремі питання захисту економіки в умовах надзвичайної ситуації.....	162
Каюн С. Модернізація публічного управління в умовах глобальних викликів через інструментарій електронного документообігу.....	165
Кирилко Н., Симоненко В. Зарубіжний досвід становлення і функціонування публічного адміністрування.....	168
Кирилко Н., Тимошенко В. Теоретичні аспекти здійснення соціальної політики в Україні.....	171
Кіянка І., Ільницький С., Шараскін А. Громадянські цінності в контексті публічного управління: нові виклики і загрози.....	174
Kovalchuk Anna Fiscal decentralization: theoretical aspects and implementation in Ukrainian realities.....	178
Козак О., Серняк О. Врядування як підхід до ухвалення управлінських рішень в публічному адмініструванні.....	182
Колесник В. Управлінський аспект вирішення публічно-правових спорів в Україні.....	184
Колєда Г. Європейський досвід публічного управління сферою туризму.....	187
Кондратенко М. Забезпечення якості публічних послуг як умова	191

формування резильєнтності об'єднаних територіальних громад.....	
Красова У., Заднепровська Г. Місцеве самоврядування як інститут громадянського суспільства.....	194
Кривенкова Р., Фомічова М. Державне управління туристичною галуззю в Японії.....	195
Кривенкова Р., Цифра В. Особливості формування туристичного потенціалу Польщі: державно-управлінський аспект.....	199
Кризина О., Тимченко І. Державне регулювання кадрового забезпечення патологоанатомічної служби України.....	203
Кулешов В. Правові основи здійснення громадського контролю представницьких органів влади.....	206
Ларіна Н. Сутність ресурсно-мережевої моделі професійного розвитку публічних службовців.....	209
Лебедєва Н. Читання англомовних текстів з публічного управління як основа комунікативного потенціалу майбутніх фахівців державної служби.....	211
Лебідь О. Механізм управління знаннями в контексті публічного управління професійним розвитком педагогічних працівників.....	214
Левенець О. Дослідження поняття міста як складної соціально-економічної системи.....	216
Левина А. Івент-мероприяття как инструмент эмоционального продвижения брендов Республики Беларусь.....	218
Лисачок А. Досвід Італії щодо ефективного залучення інвестицій в економіку держави: рекомендації для України.....	222
Маколкіна А. Проблемы управления рисками в социальной сфере региона.....	224
Максимова А. Проблемы развития демократического транзиту в Украине: социокультурный аспект.....	227
Малецька Н. Визначення актуальності наукового дослідження процесів формування інноваційного освітнього простору територіальної громади.....	229
Малоокий В. Шляхи активізації механізмів державного контролю за управлінням земельними ресурсами територіальних громад.....	233
Марченко А., Скопец Г. Мировой опыт использования рециклинга.....	236
Марченко А. Роль государства в развитии рециклинга.....	238
Марчишин А. Вплив термінологічної визначеності на удосконалення організаційно-правового механізму публічного управління у сфері містобудівної діяльності в Україні.....	241
Матюшенко О. Удосконалення системи управління соціальними проектами в контексті розвитку публічного адміністрування.....	244
Melnychenko Olexandr, Melnychenko Vladyslav, Manica Ales Justification of the need to implement flexible project management.....	247

Михайлов М. Сутність організаційного механізму в інформаційно-комунікаційному забезпеченні виборчого процесу...	250
Мостова Д. Розвиток публічної дипломатії в контексті забезпечення національної безпеки України.....	254
Односталко Д. Шляхи забезпечення економічної безпеки як умови досягнення нової якості економічного зростання країни.....	256
Олкова-Михницька А. Взаємозв'язок розвитку територіальних громад і децентралізації влади.....	259
Панченко Г. Управлінські інновації у процесі реінжинірингу кадрового забезпечення публічного адміністрування.....	262
Парфенюк Т. Удосконалення взаємодії органів публічної влади і громадськості у виробленні й реалізації публічної політики в Україні.....	264
Пасічник Д. Досвід реформування сектору публічного управління в Литві та Латвії у період їх євроінтеграції.....	267
Пастух К. Розроблення та реалізація регіональних стратегій розвитку в Україні.....	269
Пелипишин С. Розробка стратегії розвитку громади як ключове завдання публічного адміністрування.....	272
Пилипук А. Использование информационных технологий в государственном управлении Республики Беларусь.....	274
Писчаскина А. Проблемы государственного управления в социальной сфере в условиях устойчивого развития.....	277
Плакса В. Взаємовідносини між гілками влади на шляху досягнення цілей судової реформи.....	279
Поліщук В. Зарубіжний досвід реформування сфери публічного управління.....	282
Полторацька Н. Громадянське суспільство як елемент публічного управління.....	286
Помаза-Пономаренко А. Стан консолідації демократії у світі (на прикладі поширення вірусу COVID-19).....	288
Попіль Ю. Управління знаннями в системі публічного управління.....	291
Порєва В. До питання участі екологічних організацій в формуванні екологічної політики з врахуванням досвіду ЄС.....	294
Працибуда М. Стратегічне планування розвитку територіальних громад.....	297
Приймак Н., Серняк О. Зміна діапазону ухвалення рішення президентом внаслідок запропонованих змін до конституції України.....	299

Пронь Л. Політичні аспекти публічного управління під час пандемії COVID-19 в Україні.....	301
Прядкіна О., Серняк О. Керівник у процесі ухвалення управлінських рішень: стилі, фактори впливу, моделі.....	305
Пурнак В. Державне регулювання педагогічно-виховної діяльності у закладах освіти на основі суспільно-владної взаємодії в Україні.....	309
Радиш Я., Євтушенко В. Альтернативна медицина перестала бути в Швейцарії маргінальною (за матеріалами досліджень зарубіжних авторів).....	311
Редчиць О. Електоральна демократія в Україні: стан та перспективи розвитку.....	316
Рикова Н. Доктрина «piercing the corporate veil»: деякі аспекти.....	318
Римар Л. Особливості впровадження інформаційних технологій у публічну діяльність судових органів в Україні.....	322
Різник І. Роль бізнес-об'єднань у формуванні діалогу між підприємництвом та владою.....	325
Романенко Є., Шокін Р., Дацій О., Мірошніченко О., Колишко Р., Притоманов С. Якою має стати профосвіта в Україні.....	328
Руденко А. Комунікаційна взаємодія Верховної Ради України з органами місцевого самоврядування.....	330
Рябець К. Екологічно обґрунтоване використання водних ресурсів – пріоритетна засада формування публічної водної політики.....	333
Сахарова К. Методологічні орієнтири дослідження інтелектуального потенціалу регіону.....	336
Свачій Я., Серняк О. Участь громадян в ухваленні рішень місцевого значення в умовах карантину.....	339
Семенець-Орлова І. Фактор участі громади у розвитку шкільної освіти.....	342
Сенишин Н. Форми територіальної організації публічної влади держави.....	344
Сергов С. Територіальна громада: сутність та зміст поняття.....	347
Сидоренко Н. Основні аспекти професійної культури державних службовців.....	351
Синявська Н. Розвиток комунікативної компетентності державних службовців в умовах імплементації нового українського правопису.....	353
Слюсарчук Г. Європейський досвід публічної діяльності щодо зміцнення довіри та безпеки у військовій галузі.....	356

Соколова Е. IT-інструменти управління роботи дистанційних команд у системі вищої освіти.....	359
Сонова Э. Instagram blogging как инструмент продвижения модных брендов. Отличия сотрудничества в США и России.....	362
Сонова Э., Мельник А. Сравнительный анализ использования Instagram blogging для продвижения модных брендов в США и Беларуси.....	364
Стецюк І. Вплив комунікаційних процесів на публічну діяльність судових органів в Україні.....	367
Sushko Alina Pest analysis of foreign direct investment determinants from China to Belarus.....	370
Табак Б. Особливості застосування стратегії розвитку об'єднаної територіальної громади в сучасних трансформаційних умовах.....	373
Танєхіна О., Кравцова Т. Мотивація персоналу в Україні: проблеми та перспективи.....	376
Тетерін К. Впровадження стандартів якості в публічному управлінні в країнах ЄС.....	380
Тимчук А. Забезпечення прав людини та громадянина в демократичному суспільстві.....	383
Тихонова А., Заднепровська Г. Сучасність державного регулювання зайнятості населення в Україні.....	386
Троценко М. Трансформація управлінських процесів як виклик сьогодення.....	389
Тулєйко Е. Профессиональное развитие идеологических работников и специалистов в области информационной работы в Республике Беларусь.....	392
Устимчук О. Перспективи комунікаційної діджиталізації системи управління галуззю охорони здоров'я в Дніпропетровській області.....	395
Хассун Мухамед Абдель Маджет Деякі теоретичні питання механізмів державного регулювання дипломатичної діяльності.....	398
Чижик Є. Створення позитивного іміджу прес-служб як одна з умов успішного реформування державного управління.....	400
Чистякова А. Государственная миграционная политика в современной России: вызовы и векторы развития.....	403
Чудик М. Особливості формування ефективної фінансової бази діяльності об'єднаних територіальних громад в Україні.....	407
Шаповалов Є. Перспективи місцевих бюджетів сільських ОТГ в умовах економічної кризи та запровадження ринку землі.....	410

Шерстюк А. Політична культура сучасної молоді: основні тенденції розвитку.....	413
Шестакова Ю. Парламентська етика як складова політичної психології.....	414
Шкурко В., Заднепровська Г. Мотивація волонтерської діяльності.....	417
Шойко В. Концептуальне підґрунтя державного регулювання сфери захисту населення та територій від надзвичайних ситуацій: закордонний досвід.....	420
Янсонс Я. Особливості демократизації, що впливають на становлення та розвиток електронної демократії в Україні.....	422
Яшутін І. Забезпечення виконавської дисципліни в органах публічної служби: сутність та особливості.....	425

АКИМОВ ОЛЕКСАНДР

*к. держ. упр., доцент, начальник відділу правового забезпечення
Національної служби посередництва і примирення*

ТЕОРИТИЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ КАДРОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ У СИСТЕМОГЕНЕЗІ ДЕРЖАВНО-УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: ДОСВІД ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН

Здобуття Україною незалежності, докорінна зміна пріоритетів у відносинах між особою та державою, коли людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю (ст. 3 Конституції України) [1], зумовили необхідність систематизації усіх сфер державного управління на основі демократичних принципів функціонування держави та права. Така суттєва зміна цінностей у суспільстві не могла не відобразитися на необхідності розвитку засобів задоволення і забезпечення потреб та інтересів суспільства, держави та людини. І перш за все це вплинуло на необхідність по-новому формувати та розвивати державне управління як комплексне системне утворення, яке на цей час виступає найбільш розповсюдженим та найбільш ефективним засобом реалізації правових норм із задоволення і забезпечення потреб та інтересів суспільства [2; 3; 8; 9].

Досліджуючи питання кадрового забезпечення державного управління слід відмітити, що незалежно від різних підходів щодо питання кадрового забезпечення державного управління стабільність та ефективність державного апарату може бути досягнута шляхом збереження та вдосконалення професійних кадрів, що мають великий досвід роботи в органах державного управління [4; 10; 16]. Протягом тривалого періоду часу у нашій країні виявлялася недооцінка, а інколи й просто негативне ставлення до досвіду розвинутих країн щодо державного устрою та державного управління. Цей досвід не використовувався з ідеологічних міркувань, у кращому разі до нього ставились як до пізнавальної інформації. Проблема адаптації кадрового забезпечення державного управління до сучасних умов є дуже актуальною. Необхідність приведення системи управління у відповідність до сучасних світових стандартів змусила політиків виробити програму реформування державної служби з метою її корінної модернізації [5; 18].

Основою системогенезу державно-управлінської діяльності в більшості країн покладено такі принципи: демократизація державного управління і державної служби; орієнтація на пересічного громадянина, який, будучи клієнтом державних служб, виступає споживачем державних послуг; орієнтація на кінцевий результат;

рентабельність управління; простота управління. Уряди різних країн запроваджують нові ідеї державного менеджменту, що передбачають широке використання в державно-управлінській діяльності методів роботи, які застосовуються у приватному секторі. Серед таких методів можна виділити наступні: методи стратегічного планування, бригадного характеру роботи в процесі ухвалення рішення, оцінка якості виконання службових обов'язків, зменшення кількості рівнів управління, встановлення відповідності заробітку службовців від кількості, якості, складності праці. Важливо підкреслити, що незалежно від розбіжностей щодо підходів до кадрового забезпечення державної служби стійкість, стабільність і ефективність державного апарату досягається шляхом збереження й удосконалювання професійних кадрів, що мають значний досвід роботи в органах влади й управління, їхній склад суттєво не змінюється в результаті парламентських виборів чи інших змін у політичній ситуації. Такий порядок забезпечує високий рівень професіоналізму державної служби [6; 11 – 15].

Серед розвинених країн не вироблено єдиного стандарту визначення приналежності працівника до державних службовців. У зв'язку з цим ускладнюється аналіз кількісного та якісного складу службовців. Зокрема, у США кількість федеральних службовців складає більше трьох мільйонів осіб. Разом зі службовцями штатів вони складають 16 відсотків зайнятого населення. Більша їхня частина – понад 90 відсотків працює у виконавчих органах влади. У Великій Британії урядові службовці складають близько 6 відсотків усіх зайнятих, у Франції – 15 відсотків [7]. У той же час у в США, крім працівників державної влади та управління, до державних службовців відносять працівників у сфері комунального обслуговування і пошти. У Франції до державних службовців відносять осіб, найнятих на роботу на постійній основі державою, місцевими органами влади, а також деякими державними установами. Не вважаються державними службовцями особи, що надійшли за договором у державні установи, які виконують завдання державної служби, але їхня діяльність регламентується приватним правом (органи соціального забезпечення), а також особи, найняті акціонерними товариствами, що відносяться до державного сектору. Ці розбіжності пояснюються різним розумінням поняття «державна служба», яке залежить від концепції державної служби, що існує в кожній країні [15; 18].

З огляду на викладене визначено підхід, за яким системогенез державно-управлінської діяльності зорієнтований відповідно на індивідуалізм, оскільки формує індивідуалістичну культуру, та колективізм, оскільки формує колективістську культуру. За цих умов значною мірою актуалізується питання психологічної готовності службовця до професійної діяльності в умовах євроінтеграції, що

проявляється в системі його ціннісних орієнтацій і мотивації, цілях життєдіяльності, переконаннях і направленості особистості. Тому соціально-психологічна активність службовців обумовлено як внутрішніми (власне професійно-особистісні потреби, мотиви й інтереси), так і зовнішніми (вимоги суспільства, імперативи системи державного управління, політичний курс на європейську інтеграцію) факторами, які чинять вплив на системогенез державно-управлінської діяльності.

Список використаних джерел:

1. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.

2. Акімов О. О. Аналіз професійної діяльності державних службовців зарубіжних країн: аспекти управління персоналом / О. О. Акімов // Публічне урядування : збірник. – 2007. – № 1 (6). – Київ : ДП Вид-ий дім «Персонал», 2017. – С. 16 – 29.

3. Акімов О. О. Кадрові процеси у державному управлінні / О. О. Акімов // Теорія і практика державної служби : матеріали наук.-практ. конф. (11 листопада, м. Дніпро). – Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2016. – С. 99 – 101.

4. Акімов О. О. Кадрове забезпечення державного управління: досвід зарубіжних країн / О. О. Акімов, І. П. Рибак // Стратегія і тактика державного управління : зб. наук. праць. – Рівне : НУВГП, 2014. – Вип. 1. – С. 137 – 145.

5. Акімов О. О. Аналіз професійної діяльності державних службовців зарубіжних країн: аспекти управління персоналом / О. О. Акімов // Публічне урядування : збірник. – 2017. – № 1 (6). – Київ : ДП Вид-ий дім «Персонал», 2017. – С. 16 – 29.

6. Кагановська Т. Є. Кадрове забезпечення державного управління в Україні : монографія / Т. Є. Кагановська. – Харків : Вид-во Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна, 2010. – 330 с.

7. Государственная служба. Общие проблемы. Зарубежный опыт. – М., 1994. – Вып. 1. – 144 с.

8. Акімов О. О. Формування психологічної готовності державних службовців до професійної діяльності в умовах євроінтеграції України : автореф. дис... канд. наук з держ. упр. / О. О. Акімов. – Дніпро, 2013. – 20 с.

9. Акімов О. О. Правові засади розвитку професійної освіти державних службовців / О. О. Акімов // Державне управління та місцеве самоврядування. – 2014. – Вип. 2. – С. 223 – 236.

10. Акімов О. О. Професійна підготовка державних службовців в умовах євроінтеграції як науково-практична проблема: стан дослідження психологічної готовності в системах «людина-людина» /

О. О. Акімов // 36. наук. пр. ДонДУУ. – Донецьк : ДонДУУ, 2009. – № 2 (48). – С. 205 – 211. – (Серія «Державне управління»).

11. Акімов О. О. Концепт системогенезу професійної діяльності державних службовців / О. О. Акімов // Інвестиції: практика та досвід. – 2018. – № 23. – С. 133 – 138.

12. Акімов О. О. Психологічні аспекти проявів корупції в державному управлінні / О. О. Акімов // Державне управління: теорія та практика. – 2014. – № 1. – С. 181 – 188.

13. Акімов О. О. Системогенез професійної діяльності державних службовців / О. О. Акімов // Теорія та практика публічної служби : матеріали наук.-практ. конф., 21 грудня 2018 р., Дніпро / за заг. ред. С. М. Сєрьогіна. – Д. : ДРІДУ НАДУ, 2018. – С. 5 – 7.

14. Акімов О. О. Функціональні чинники системогенезу професійної діяльності державних службовців / О. О. Акімов // Інвестиції: практика та досвід. – 2018. – № 24. – С. 68 – 74.

15. Акімов О. О. Концепт системогенезу діяльності державних службовців в контексті управління соціальним і гуманітарним розвитком / О. О. Акімов // Проблеми управління соціальним і гуманітарним розвитком : матеріали XII регіон. наук.-практ. конф. за міжнар. участю (30 листопада 2018 р.) / за заг. ред. О. Б. Кіресвої. – Д. : ДРІДУ НАДУ, 2018. – С. 14 – 17.

16. Акімов О. О. Соціально-психологічний складник у системогенезі професійної діяльності державних службовців / О. О. Акімов // Публічне адміністрування: теорія та практика. – 2018. – Вип. 2 (20). – Режим доступу : [www.dridu.dp.ua/zbirnik/2018-02\(20\)/index.html](http://www.dridu.dp.ua/zbirnik/2018-02(20)/index.html).

17. Акімов О. О. Професійні компетенції державних службовців як чинник модернізації вищої освіти / О. О. Акімов // Публічне урядування. – 2016. – № 1. – С. 189 – 199.

18. Клименко І. В. Сучасні моделі компетенцій державних службовців : монографія / І. В. Клименко, О. О. Акімов, Е. А. Афонін. – Київ : Центр учбової літератури, 2016. – 176 с.

АТАМАНЧУК ПАВЛО

аспірант Дніпропетровського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України

ЗАПОБІГАННЯ КОНФЛІКТАМ В ОРГАНАХ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Будь-які суспільні перетворення зачіпають інтереси певних сторін, тому неодмінно супроводжуються конфліктами. А масштабну

реформу місцевого самоврядування і територіальної організації влади (або так звану децентралізацію) годі й уявити без чисельних конфліктних ситуацій. І це попри те, що сама реформа критично необхідна та цілком справедливо вважається однією з найбільш успішних в Україні. Водночас її подальший прогрес і сталість напруму залежать від спроможності держави та самих громад ефективно трансформувати конфлікти, що виникають, а також попереджати виникнення гострих суперечностей.

Процес об'єднання громад, який триває в Україні з 2015 р., часто проходить вельми конфліктно. Існуючі на етапі об'єднання суперечності з часом можуть згладжуватися або навпаки – ще більше загострюватися. Крім того, конфлікти, що протікали відкрито під час об'єднання, можуть перейти в латентну фазу в ОТГ, проте під впливом певних обставин розгорнутися із новою силою. Таким чином, успадковані з часу об'єднання протиріччя стають одним із джерел напруги вже в об'єднаних громадах.

До посадових осіб місцевого самоврядування громадою і суспільством у цілому висувуються підвищені вимоги щодо професійної компетентності, що передбачає не тільки фахові знання, а й уміння ефективно взаємодіяти у професійній діяльності, знаходити взаєморозуміння з колегами (з ними проходить більша частина активного життєвого часу) та громадянами (постійний робочий зв'язок з громадою). У зв'язку із цим, актуалізується потреба превенції конфліктів на службі в органах місцевого самоврядування як деструктивного явища професійної діяльності посадових осіб місцевого самоврядування.

Міжнародний центр перспективних досліджень за підтримки Програми розвитку ООН в Україні рік тому ініціював комунікаційну кампанію з підтримки толерантності і взаєморозуміння в суспільстві «Віднайти Повагу». Головна мета проекту полягала у зменшенні поляризації суспільних настроїв та посилення діалогу серед різних соціальних груп. В рамках проекту було обрано Посланців з толерантності ПРООН в Україні для просування цінностей толерантності та взаєморозуміння.

Зокрема, у формі креативного інтерв'ю Ніл Вокер – Координатор системи ООН в Україні та Вадим Черниш – Міністр з питань тимчасово окупованих територій та внутрішньо переміщених осіб визначили необхідність діалогу в суспільстві, оскільки саме такий базис і є необхідним, враховуючи українські реалії [1].

Головним будівничим матеріалом для побудови толерантного суспільства – довіра, вважають експерт МЦПД Микола Капітоненко та головний радник МЦПД Василь Філіпчук. Українська Миротворча Школа – це проект, який працює з вересня 2014 року [2].

Мета проекту Українська Миротворча Школа – організація взаємодії між організаціями громадянського суспільства, місцевою та державною владою, бізнесом, експертами українськими та міжнародними для управління конфліктами та розвитку людського потенціалу в місцевих громадах України. Українська Миротворча Школа сприяє створенню експертного середовища в місцевих громадах.

Українська Миротворча Школа організує взаємодію для:

- створення бачення майбутнього;
- розширення участі громадян в місцевому самоврядуванні;
- розширення доступу громадян до ресурсів;
- зміцнення стійкості громад до загроз та насильницьких конфліктів.

В 2019 р. проект Українська Миротворча Школа працює для місцевих громад Донецької, Луганської, Запорізької, Херсонської та Харківської областей, а також на запит місцевих громад інших областей України.

В 2016 р. Українська Миротворча Школа розробила 6 рамкових стратегій трансформації і превенції конфліктів в Україні спільними силами місцевих активістів та представників місцевої влади: Стратегія побудови спільних візій моделей місцевого самоврядування для конкретних громад; Рамкова стратегія інформаційної та комунікативної безпеки України; Рамкова стратегія миротворчої освіти в Україні; Правда не шкодить. Стратегія подолання поділеного і травматичного минулого; Стратегія інтеграції національних меншин в полікультурне суспільство; Стратегічні пропозиції щодо питань інтеграції жертв війни у місцеві спільноти.

Рамкові стратегії були апробовані під час польової роботи в 2016-2019 рр. З 2014 року Українська Миротворча Школа займається створенням та інституалізацією професії соціального посередника. Українська Миротворча Школа визначає соціального посередника як експерта з підготовки та організації інклюзивних багатосторонніх суспільних діалогів в громадах, на територіях яких є актуальні чи потенційні насильницькі конфлікти. З 2015 року працює Школа Соціальних Посередників, яка вже підготувала 115 практиків з трансформації та попередження конфліктів в Україні. В 2014-2016 рр. підготовано 125 людей в рамках Школи Миротворчої Журналістики та 135 людей в рамках Школи Лідерів Змін [3].

Українська Миротворча Школа розробила і впроваджує з 2017 року новий метод організації діалогів та експрес-діагностики – соціально-моделюючі ігри. В 2018 році було проведено перше навчання 10 ігропрактиків, які вже проводять соціально-моделюючі ігри самостійно. Випускники різних навчальних програм Української Миротворчої Школи утворюють життєздатну мережу, спілкуються

між собою та з тренерами, організують спільну діяльність. Мережа Української Миротворчої Школи працює в 48 локаціях України з 2018 року Українська Миротворча Школа проводить моніторинг людської безпеки в вибраних місцевих громадах за власною методологією. Українська Миротворча Школа постійно розробляє та вдосконалює методи спільного ухвалення рішень та організації діалогів.

На основі аналізу зарубіжної практики з досліджуваної проблематики нами зроблено висновок про те, що в сучасній практиці сформувалися певні підходи до управління конфліктами у взаємодії органів влади та громадськості. У найзагальнішому вигляді вся сукупність підходів може бути розділена на два важливих напрями: по-перше, це діалогова взаємодія влади та громадськості, для якої характерно паритетність та зворотній зв'язок, по-друге, система медіаторства та посередництва у вирішенні конфліктів. Конфліктна взаємодія, як компонент професійної діяльності працівників публічної влади, має як загальні риси, що характерно для будь-якої соціально-професійної сфери, так і специфічні, притаманні органам місцевого самоврядування.

Список використаних джерел:

1. Мистецтво толерантності: бліц-виступи про Миротворчість. – Режим доступу : <http://icps.com.ua/mystetstvo-tolerantnostiblists-vystupy-pro-myrotvorchist>.

2. Про проект «Українська миротворча школа». – Режим доступу : <https://peace.in.ua/holovna/about>.

3. Як попередити чи врегулювати конфлікт? Тренінги для активістів запорізького Півдня. – Режим доступу : <https://www.prostir.ua/?news=yak-poperedyty-chy-vrehulyuvaty-konflikt-treninhy-dlya-aktyvistiv-zaporizkoho-pivdnya>.

БАКАЙ АНДРІЙ

аспірант кафедри соціальної і гуманітарної політики Національної академії державного управління при Президентові України

ПРАВОВІ АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ МЕДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СИЛ ОХОРОНИ ПРАВОПОРЯДКУ В УМОВАХ ВПРОВАДЖЕННЯ СТАНДАРТІВ НАТО

Нормативно-правове забезпечення є складовою системи воєнної безпеки держави, що регулює діяльність державних інститутів, громадських та інших організацій та обґрунтовує можливість формування та реалізації воєнної політики загалом [1].

Основою реалізації Воєнної доктрини України є адаптація національного законодавства до євроатлантичних норм і стандартів [2].

Планування та організація медичного забезпечення під час організації та здійснення медичного забезпечення військовослужбовців складових сил оборони та системи охорони здоров'я цивільного населення в рамках єдиного медичного простору під час кризових ситуацій повинні відповідати положенням військової доктрини України, яка передбачає можливість виникнення різних за масштабом і характером сучасних війн і збройних конфліктів [3], а також Концепції розвитку сектору безпеки і оборони України [4], у якій конкретизовано класифікацію кризових ситуацій та участь складових сектору безпеки і оборони України в реагуванні на загрози та під час виконання завдань за призначенням.

Зважаючи, що реформування системи медичного забезпечення сил охорони правопорядку спрямовано, на сам перед, на впровадження нових систем та технологій управління, що, в свою чергу, вимагає визначення адаптаційних механізмів впровадження доктринальних документів та стандартів НАТО при організації службово-бойової діяльності сил охорони правопорядку та обґрунтування напрямів подальшого удосконалення державних механізмів управління медичним забезпеченням в умовах правових режимів надзвичайного і воєнного стану (кризових ситуацій).

У системі медичного забезпечення сил охорони правопорядку зростає необхідність уніфікації процедур сумісності, але не механічний переклад та копіювання доктринальних документів НАТО, а аналіз, узагальнення та оцінювання необхідності подальшої адаптації.

Порядок надання медичної допомоги пораненим (ураженим) військовослужбовцям збройних сил держав-членів НАТО містить термінологію, яка не застосовується в українському законодавстві з питань охорони здоров'я та керівних документах з питань медичного забезпечення сил охорони правопорядку, проте з метою єдиного розуміння процесу організації лікувально-евакуаційних заходів у загальній системі та взаємосумісності військово-медичних служб потребує визначення дефініція етап надання медичної допомоги, в відповідності до положень Спільної доктрини з медичного забезпечення НАТО (AJP-4.10 (C)) [5]. Загалом, це може бути реалізовано шляхом створення єдиної уніфікованої системи стандартизації медичного забезпечення сил охорони правопорядку з урахуванням інтеграції медичного забезпечення в загальнодержавну систему охорони здоров'я та імплементації досвіду держав-членів НАТО.

Однією з основних дефініцій, що застосовується під час імплементації стандартів НАТО, є Стандартизована угода НАТО (STANAG), що в свою чергу визначає згоду сторін держав-членів НАТО щодо реалізації визначених стандартів.

В структурі нормативно-правового супроводу медичного забезпечення НАТО одне з очільних місць займає МС 0326/3 «Принципи і політика медичного забезпечення НАТО», що декларує загальні принципи медичного забезпечення та презентативно висвітлює медичну політику НАТО, спрямованої на оперативно-медичне забезпечення держав-членів НАТО.

Вважають, що нині для досягнення відповідності нормативно-правових документів системи медичного забезпечення сил оборони вимогам стандартів НАТО необхідно адаптувати (чи розробити) понад 50 стандартів, тобто процес узгодження нормативно-правових документів медичного забезпечення сил оборони із сучасними стандартами НАТО є тривалим, поступовим і складним [1].

Висновки. Розвиток організаційно-функціональної моделі складових сил охорони правопорядку, зміни в порядку їх застосування, а також прогнозований стрімкий розвиток стандартів медичної допомоги стануть основою подальшої структурної перебудови медичних служб сил. Зазначені тенденції забезпечать подальший розвиток та удосконалення нормативно-правових засад функціонування медичних служб на засадах єдиного медичного простору через стандартизацію надання медичної допомоги за єдиними принципами у відповідності до вимог НАТО.

Потребує юридичного врегулювання питання можливості імплементації нормативно-правової бази з питань медичного забезпечення сил охорони правопорядку у відповідності із стандартами НАТО.

Потребує розробки та затвердження Доктрина з медичного забезпечення сил оборони (сил охорони правопорядку) у відповідності із Спільною доктриною з медичного забезпечення НАТО (АJP-4.10 (С) та Принципами і політикою медичного забезпечення НАТО (МС0326/3).

Потребує визначення та затвердження перспективна система медичного забезпечення сил охорони правопорядку, що базується на національних стандартах і враховує стандарти НАТО та інтегрована з цивільною системою охорони здоров'я.

Ці та деякі інші заходи забезпечать еволюційний розвиток системи медичного забезпечення сил охорони правопорядку

Список використаних джерел:

1. Нормативно-правова база забезпечення Збройних сил України в умовах запровадження стандартів НАТО / М. І. Бадюк, Д. В. Ковіда,

О. О. Микита // Екстрена медицина: від науки до практики. – 2017. – № 2 (23). – С. 11 – 19.

2. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 2 вересня 2015 року «Про нову редакцію Воєнної доктрини України»: указ Президента України від 24 верес. 2015 р. № 555/2015. – Режим доступу : <https://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/555/2015>.

3. Про Рекомендації парламентських слухань на тему: «Про військово-медичну доктрину України»: постанова Верховної Ради України. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua>.

4. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 4 березня 2016 року «Про Концепцію розвитку сектору безпеки і оборони України»: указ Президента України № 92/2016. – Режим доступу : <http://www.president.gov.ua/documents/922016-19832>.

5. NATO. AJP-4.10 (B). Allied Joint Doctrine for Medical Support. Retrieved from. – Access mode : https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/841686/doctrine_nato_med_spt_ajp_4_10.pdf.

БАРАБАШ ІГОР

*слухач кафедри публічної політики та політичної аналітики
Національної академії державного управління
при Президентіві України*

МЕХАНІЗМИ ВПЛИВУ ФІНАНСОВО-ПОЛІТИЧНИХ ГРУП НА РІШЕННЯ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ

На політичне життя суспільства через систему публічної політики, крім держави впливають й інші інститути, які забезпечують інтереси чисельних соціальних утворень. Відповідно, ми можемо говорити про «групи інтересів», які виступають як формально або неформально «організовані групи осіб, котрі поділяють ті або інші цілі й намагаються впливати на державну політику» [1]. В Україні вплив на вироблення публічної політики мають фінансово-політичні групи інтересів, функціонування яких, по суті, визначає вектори розвитку держави.

Актуальність тематики підтверджується дослідженнями зарубіжних вчених стосовно проблем формування та політичного виміру діяльності фінансово-промислових груп у державах перехідного типу. Зокрема, це праці А. Бруста, А. Ослунда, Д. Старка, Д. Хеллмана, С. Холмса, Л. Шеллі. Аналіз впливу фінансово-політичних груп на соціально-економічні та політичні процеси у державах перехідного типу подано у дослідженнях сучасних вітчизняних науковців І. Рейтеровича, Я. Телешуна.

На сьогодні в Україні активно задіяні два механізми представництва інтересів – як плюралістичний, так і корпоративістський, при цьому домінує другий, корпоративістський, за якого влада приймає рішення в інтересах обмеженої кількості невиборних об'єднань. Сплеск плюралістичного типу представництва спостерігається після Революції Гідності, коли в Україні активізується громадський рух і процес формування політичної нації. Типовими групами інтересів в плюралістичній моделі є громадські організації.

Корпоративні інтереси означають перевагу приватних кланових інтересів над інтересами громадян, тобто мова йде про фінансово-промислові групи. За період незалежної історії України бізнес-еліта, як одна з наймогутніших груп інтересів, істотно впливає на всі три структурні складові політичної системи України: інституційну, інформаційно-комунікативну і нормативно-регулятивну [2, с. 166].

Фінансово-промислова група – це об'єднання виробничих і торгівельних підприємств з кредитно-інвестиційними, банківськими установами з наступною їх трансформацією у великі багатогалузеві господарські системи зі спільною економічною стратегією та внутрішнім товарообігом. Вони виступають організаційною оболонкою фінансового капіталу, що закріплює єдність виробничих, фінансових та інших інтересів низки компаній та банків. За умов нестабільності політичної системи (не тільки економічної) фінансово-промислові групи позбавляються виключно економічних рис і набувають нових ознак, що дозволяє їх класифікувати як фінансово-політичні [3]. Для таких груп є характерне поєднання економічних, політичних і адміністративних складових з метою реалізації приватних інтересів.

Для фінансово-політичних груп, як учасників політичного процесу, притаманне використання публічних так і непублічних методів «впливу на прийняття владних рішень, передусім через монополізацію контролю над системою державного управління, нав'язуючи їй феномен тіньової економіки, явища корупції та систему кулуарного лобізму» [3]. Зокрема, є три рівні взаємодії – прямий, опосередкований і тіньовий. Пряма взаємодія передбачає особисте представництво вітчизняних бізнесменів в органах виконавчої та законодавчої влади, де самі бізнесмени виступають у ролі правлячої еліти. Опосередкована – представники великого бізнесу є у державних органах влади. Тіньове лобіювання власних інтересів найактивніше використовувалося бізнес-елітою в ході бюджетного і приватизаційного (реприватизаційного) процесів.

На думку, українського вченого І. Рейтеровича діяльність цих корпоративних об'єднань характеризується наступними ознаками: контроль над промисловими та фінансовими активами; управління фінансовими потоками через власний банк; наявність власної

депутатської фракції (або групи депутатів) у вищому законодавчому органі країни, яка виступає головним лобістом інтересів фінансово-промислової групи; делегування своїх представників у структури виконавчої та, іноді, судової влади; вплив на редакційну політику засобів масової інформації загальнодержавного масштабу [3].

Дослідник Роберт Райх визначає, що компанії в умовах посилення конкурентної боротьби за споживача та інвестора готові витратити все більше засобів на лобіювання, рекламу і PR, а в окремих випадках навіть на хабарі і «відкати», щоб домогтися ухвалення законів, які забезпечуватимуть їм ті або інші переваги перед конкурентами.

Аналіз зарубіжного і вітчизняного досвіду свідчить, що лобіювання конкуруючими «групами впливу» своїх інтересів може здійснюватися щодо: розробки, обговорення та прийняття законів (законодавче лобіювання); здійснення прийнятих рішень та прийняття підзаконних актів (виконавче лобіювання); реалізації правосуддя (судове лобіювання); формування політики держави на державному та місцевому рівнях; надання державними органами різноманітних дозволів (ліцензій, гарантій, дотацій, пільг тощо); щодо затвердження тарифів на енергоресурси; укладання угод, стороною в яких виступає орган публічної влади; фінансування соціальних програм [4, с. 102 – 106]. Відповідно, основними об'єктами політичного лобіювання стають: парламент, уряд, президентська вертикаль, центральні органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, суд, правоохоронні органи.

Вплив великого капіталу на інституційну підсистему стає можливим завдяки інтеграції представників бізнесу до органів законодавчої та виконавчої влади, політичних партій, всьляких фондів і регуляторів. При цьому українські капіталісти, володіючи фінансовим ресурсом, не тільки впливають на напрям ухвалених державних рішень, але і стають ініціаторами, відправними точками під час створення нових політичних інститутів – партій і фондів. Варто згадати, що медійний ринок зосереджений у руках приватного бізнесу, відповідно, і важелі впливу на інформаційно-комунікативну підсистему політичної системи суспільства [2, с. 168].

Одним із популярних механізмів впливу бізнесу на політичні рішення до Революції Гідності – безпосередня участь бізнесменів у виборчому процесі. Серед стратегій впливу великого капіталу на державні органи виділяють декілька напрямів, серед них: стратегія захоплення регуляторів (НКРЕКП та формула Роттердам+); стратегія контролю над грошовими потоками державних підприємств («Укрнафта», 50 % + 1 % якої належать державі, а 42 % належать структурам Ігоря Коломойського); стратегія отримання переваг під час участі у тендерах на поставку продукції (послуг) за державний кошт

(йдеться про закупівлю «Укргазвидобуванням» труб у «Інтерпайпу», «Укрзалізничпостачем» коліс у «Інтерпайпу») [2, с. 177].

Отже, основними механізмами впливу фінансово-політичних груп на рішення органів державної політики є:

– легальні: створення політичних партій і громадських рухів, їх подальше фінансування та перетворення на знаряддя лобізму власних інтересів; формування громадської думки з різноманітних політико-економічних питань; організація різних політичних акцій; особиста та відкрита участь підприємців у виборах; забезпечення політичних зв'язків для впливу на процес прийняття політичних рішень; мобілізація мас за допомогою ЗМІ, створення умов для реалізації прямої демократії;

– нелегальні: прямий підкуп чиновників; лобіювання власних інтересів через політичні/бізнес-кола інших країн; шантаж чиновників, політичний шантаж; «купівля» посад у структурах виконавчої влади; інвестування грошей в політичні сили різних країн; відмивання «сірих» коштів через треті країни використовуючи офіційні фонди, громадсько-політичні рухи, ЗМІ та волонтерські проекти тощо [5, с. 141].

Перспективи подальших розвідок у даному напрямку пов'язані з необхідністю інституціоналізації взаємодії влади та бізнесу, що сприятиме легітимізації їх діяльності.

Список використаних джерел:

1. Эллен Х. Роль групп лиц, объединенных общими интересами / Х. Эллен // Все о США. – Режим доступа : <http://www.infousa.ru/government/dmpaper9.htm>.

2. Брехаря С. Г. Утвердження інноваційно-технологічної моделі сучасної економіки і масштаби впливу фінансово-промислових груп / С. Г. Брехаря // Україна у пошуку стратегій суспільно-політичного розвитку (1991-2018 рр.). – Київ : ІПІЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2019. – С. 151 – 190.

3. Рейтерович В. І. Особливості функціонування фінансово-політичних груп інтересів у системі публічної політики / В. І. Рейтович // Державне управління: удосконалення та розвиток. – 2011. – № 5. – Режим доступу : <http://www.dy.nauka.com.ua>.

4. Перегудов С. П. Крупная корпорация как субъект публичной политики / С. П. Перегудов. – М. : Изд-ий дом ГУ ВШЭ, 2006. – С. 41.

5. Телешун Я. С. Особливості функціонування фінансово-політичних груп інтересів у системі публічної політики: реалії України / Я. С. Телешун // Вісник НГУУ «КП». Серія : Політологія. Соціологія. Право. – Київ : НГУУ «КП», 2016. – Вип. 1/2 (29/30). – С. 137 – 142.

БАЮН ЮРІЙ

к. мед. н., доцент, докторант кафедри публічного управління та публічної служби Національної академії державного управління при Президентіві України

УПРАВЛІНСЬКІ АСПЕКТИ КАДРОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СИСТЕМИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ

Наявні результати діяльності медичних установ в умовах боротьби з пандемією коронавірусу показали соціальний дисбаланс, який близько тридцяти років не здатні усунути наші вітчизняні державно-управлінські інституції. Трудовий потенціал у сфері охорони здоров'я України, який є однією з головних конкурентних переваг національної економіки у системі охорони здоров'я, до сих пір не розглядався як один з ключових важелів динамічного відновлення соціально-економічного зростання держави. Навіть вступ України до СОТ, коли кожен спеціаліст має бути готовим до самостійної роботи в екстремальних ситуаціях, спілкуватися і говорити зі своїми зарубіжними колегами однією професійною мовою, не змінив підходи до кадрової політики України у системі охорони здоров'я. Тож це питання отримало новий поштовх саме в несприятливих умовах для українців, зокрема, під час їх захворювання на коронавірус, а в окремих регіонах України – масового захворювання, що безумовно вплинуло на стан здоров'я й самих медичних працівників [1]. Стали звільнятися лікарі та молодші спеціалісти, яких і до пандемії не вистачало в цій сфері діяльності, адже протягом останніх 15 років здійснювався системний відтік висококваліфікованих досвідчених медичних кадрів.

Сьогодні перед Україною постали нові виклики, відповідно до яких суттєвим фактором є кадрове забезпечення медичними працівниками сфери охорони здоров'я державних підприємств, установ, організацій, що призводить вплив на соціальну безпеку та конкурентоспроможність нашої держави у світовій та європейській спільноті. Тож головна мета сучасної державної кадрової політики у сфері охорони здоров'я є забезпечення високого професіоналізму всіх ділянок трудової діяльності кваліфікованими, активно діючими, добросовісними медичними працівниками, здатними забезпечити якісними послугами з профілактики, діагностики та лікування населення України [2].

Доцільно зазначити, що у сфері охорони здоров'я галузі склалася негативна ситуація щодо рівня заробітної плати медичних працівників, який протягом багатьох років залишається нижчим від рівня заробітної плати працівників промисловості та інших. Першочергового вирішення потребує питання щодо підвищення ставки працівника 1-го

тарифного розряду до розміру мінімальної заробітної плати (ст. 6 Закону України «Про оплату праці» та ст. 96 Кодексу законів про працю України) [3]. Разом з тим, вказані питання доцільно розглядати у взаємозв'язку з обсягом валового внутрішнього продукту, який перерозподіляється через зведений бюджет України, оскільки бюджетні видатки формуються у межах наявних ресурсів доходної частини бюджету, тому робота щодо поліпшення соціального захисту працівників галузі охорони здоров'я має проводитися з урахуванням фінансових можливостей держави.

Саме тому важливою проблемою, пов'язаною з незадовільними соціальними гарантіями медикам, загрожує стати їх еміграція до інших країн. Результати стажування наших 20 медичних працівників в Італії під час пандемії коронавірусу підтверджує їх високий професійний рівень наданні медичної допомоги. За даними профспілки медпрацівників України, щорічно країну покидають 6 тисяч лікарів. Офіційна статистика щодо цього наразі відсутня. За даними Інституту демографії та соціальних досліджень НАН України, лікарі, що покидають країну, проходять у графі «інші». Таких – 4,2 % усіх трудових мігрантів за півтора роки (2007-2008 рр.), коли проводилося останнє повноцінне дослідження, а це приблизно 50,5 тисяч «інших» фахівців [4].

Працівники медичної сфери, які вже мають хоча б декілька років професійного стажу, але не володіють англійською мовою, найчастіше їдуть в країни Африки і на Мальдіви. Там вони в середньому заробляють 4000\$, забезпечені житлом і мають соціальний пакет. Значно важче дається українським медикам офіційна робота в Німеччині, Австрії, Швеції та інших країнах Європи. Щоб підтвердити свої професійні знання та вміння, потрібно здати екзамен. Враховуючи вартість перельотів, підготовки, курсів, ціну самого іспиту, підтвердження фаху в деяких випадках може коштувати до 10000\$. Після здачі іспитів наші медики повинні зареєструватися в медичній раді і отримати ліцензію на роботу. І лише тоді український лікар може виконувати свої професійні обов'язки. Деякі європейські країни, які мають дефіцит працівників медичної сфери, розробляють вигідні програми для залучення фахівців з інших країн. Саме так багато українських лікарів виїхало в Данію і Англію. Останніми роками для наших медиків стала більш доступною робота в Німеччині. Уряд ФРН спростив процедуру реєстрації, що суттєво полегшило можливість працевлаштування. Після підписання Шенгенського договору почався стрімкий відтік польських медиків у країни Західної Європи. З цієї причини уряд Польщі вирішив почати співпрацю з Україною. Лікаря, який пройшов процедуру легалізації освіти, склав іспити та отримав ліцензію в регіональній медичній палаті, надається офіційна робота в Польщі [5]. Тому для ефективної реалізації кадрової політики у сфері

охорони здоров'я України вважаємо за доцільне розроблення середньострокового та довгострокового державного плану та балансу підготовки кадрів з урахуванням тенденцій формування робочої сили, яка за чисельністю професійного складу, освітньо-кваліфікаційним рівнем відповідає перспективним потребам розвитку галузі, а також територіальних ринків праці. Дієва кадрова політика є одним із потужних інструментів реформування медичної галузі, обов'язкового удосконалення кадрового забезпечення системи охорони здоров'я, оскільки саме від наявності кадрів, їхнього професіоналізму, у першу чергу, залежать якість та своєчасність надання медичної допомоги. Тому вироблення національної кадрової політики у сфері охорони здоров'я є нагальною необхідністю і умовою успішного запровадження реформ [6]. Крім того, медичні кадри розглядаються як стратегічний капітал, і 70 % усіх капіталовкладень в галузь охорони здоров'я у світі спрямовуються саме на кадрове забезпечення. Натомість стан кадрового забезпечення галузі залишається складним і потребує дієвого удосконалення у процесі провадження реформ.

Список використаних джерел:

1. Сайт МОЗ України. – Режим доступу : <https://bit.ly/2LCdDDV>.
2. Короленко В. В. Кадрова політика у сфері охорони здоров'я України в контексті європейської інтеграції / В. В. Короленко, Т. П. Юрочко. – К., 2018. – 96 с.
3. МОЗ: заходи щодо розв'язання проблеми кадрового дефіциту // Ваше здоров'я. – Режим доступу : <http://www.vz.kiev.ua/?p=2283>.
4. Справа лікарів. Українських медиків переманюють працювати за кордон. – Режим доступу : <http://medytsyna.com/sprava-likariv-ukrayinskih-medikiv-peremanuyut-pratsyuvati-za-kordon/>. – Назва з екрану.
5. МОЗ: заходи щодо розв'язання проблеми кадрового дефіциту. – Режим доступу : <http://www.vz.kiev.ua/?p=2283>. – Назва з екрану.
6. Москаленко В. Ф. Наукові перспективи формування кадрових ресурсів охорони здоров'я в Україні на етапі розвитку первинної медико-санітарної допомоги / В. Ф. Москаленко, Є. Є. Латишев, Б. О. Ледощук // Охорона здоров'я України. – 2008. – № 2. – С. 20 – 29.

БЕРЕЖНАЯ ГАЛИНА

*аспирантка кафедры экономической теории и логистики
Брестского государственного технического университета*

РОЛЬ САНДАРТИЗАЦИИ В УПРАВЛЕНИИ НЕПРЕРЫВНОСТЬЮ БИЗНЕС БИЗНЕС-ПРОЦЕССОВ ЦЕПИ ПОСТАВОК

В динамично изменяющейся среде функционирования цепи поставок становится важным поддерживать непрерывность бизнеса в целом, материального и информационного потока в случае кризиса.

Понятие «риск цепи поставок» в последнее десятилетие широко используется в деловой литературе и уже прочно закреплено в профессиональной лексике. Несмотря на этот общий подход к определению этой категории, корреляция с другими существующими категориями риска в строительном секторе отсутствуют. Такие понятия, как «риски цепи поставок», «логистический риск», «риски в логистике» и «риски логистической деятельности», часто понимаются как синонимы.

Стоит согласиться с определением риска предложенным Яхнеевой И. В. Риск в цепях поставок понимается, как «фактор деятельности, характеризующийся определенными условиями возникновения, силой действия и ресурсного потенциала, выступающий одновременно индикатором, интегратором и регулятором системы поставок. Риск представляет собой источник дополнительных возможностей, способ повышения конкурентоспособности системы поставок и ее субъектов путём устранения узких мест и концентрации на ключевых факторах успеха» [1].

Используя знания об угрозах и их последствиях, участники цепи поставок могут координировать такие превентивные действия адаптироваться к заказам клиентов в соответствии с принципом 4W (правильное место, количество, время и качество), и, таким образом, обеспечить непрерывность выполняемых логистических процессов.

Полезные инструменты, используемые для обеспечения непрерывности бизнес-процессов в цепях поставок, среди прочего стандарты:

- ISO 28000: 2007 – система управления безопасностью цепи поставок;
- ISO 22301: 2012 – система управления непрерывностью бизнеса;
- ISPS – международный код безопасности судов и портовых средств.

Анализ этих стандартов и аналогичных инструментов, касающихся непрерывности бизнес-процессов, позволяет сделать несколько выводов.

Во-первых. Управление непрерывностью бизнес-процессов цепи поставок применяется ко всем звеньям цепи поставок. Все участники логистической цепи формируют физическую сеть производителей и поставщиков услуг.

Во-вторых. Целью процессов управления непрерывностью бизнеса в цепи поставок является:

- поддержание материального потока и сопутствующей информации;
- быстрое и эффективное реагирование на возникающие проблемы, сбои для внесения изменений путем адаптации к ожиданиям и потребностям получателей.

В-третьих. Основные задачи, реализуемые в рамках управления непрерывностью бизнеса, можно условно разделить на четыре периода.

Задачи, реализованные в первом периоде, относятся к действиям, которые устраняют или уменьшают вероятность возникновения риска, влияющим на бизнес-процессы, реализуемые в цепи поставок.

Второй период включает мероприятия, в которых разработка планов реагирования на кризис является ключевым элементом (на основе выбора возможных вариантов, разработанных в первом периоде), которые описывают, кто, что и когда будет делать, какими силами и средствами и на какой правовой основе (до, во время и сразу после кризисного события).

Третий период охватывает действия, которые следуют за реальной угрозой или событием. Их цель:

- создание постоянных и временных рабочих групп, отвечающих за реагирование на возникающие риски, например, в сфере поставщиков, клиентов, хранения и т.д.;
- запуск превентивных действий, которые минимизируют вероятность понесенных убытков, например, быстрое информирование отдела сбыта, логистический распределительный центр и т.д.;
- инициирование соответствующих процедур, в зависимости от вида риска, включая направление соответствующих ресурсов для уменьшения действия рисков, например, в случае нехватки компонентов для производства, за счет использования альтернативных поставщиков или страхового запаса, созданного самим предприятием;
- постоянное обновление в системе баз данных, позволяющее осуществлять непрерывный мониторинг рисков по всей цепи поставок, учитывая, что колебания со временем могут увеличиваться или уменьшаться и распределяться неравномерно;

- координация и управление действиями, проводимыми в связи с кризисом, до устранения причин его возникновения;
- хранение соответствующей документации на регулярной основе.

Четвертый период – заключительная фаза цикла антикризисного управления. Восстановление продолжается, пока все логистические системы не вернуться в свое исходное состояние. Восстановление может быть краткосрочным и долгосрочным.

В-четвертых. Система безопасности цепи поставок должна быть адаптирована к ее потенциальным угрозам и требуемому уровню безопасности, который должен быть обеспечен. Таким образом, количество и качество ресурсов, необходимых для обеспечения желаемого уровня безопасности, их организация и способ ведения деятельности (или, точнее, процессов), после запуска угрозы (возникновения события), зависит от ее хода, фаз, типа и масштаба, а также прогнозирует возможность возникновения других типов рисков.

Пятое. Одним из условий эффективного и действенного управления непрерывностью бизнеса в цепи поставок является постановка измеримых целей и оценка их достижения (организации должны: определить, что следует отслеживать и измерять, определять методы, используемые для мониторинга, измерения, анализа и оценки, и указать, когда измерения должны быть сделаны и когда они будут проанализированы).

В-шестых. Обеспечение цепей поставок защитой от незапланированных, неблагоприятных действий возможно при условии, что все участники вовлечены в этот процесс.

Седьмое. Эффективность управления во многом зависит от информационной системы.

Используемые технологии, такие как JiT, Kanban, LM (Lean Manufacturing) – бережливое производство, AM (Agile Manufacturing), гибкое производство, в управлении компанией, не могут функционировать без непрерывного материальный поток в сфере поставок, производства и распределения по всей цепи поставок. Непрерывность, безопасность, минимальный или даже нулевой запас, надежность и удовлетворенность клиентов – это лишь некоторые из особенностей цепи поставок, которой должна соответствовать современная логистика. И эту задачу нелегко реализовать на практике, так как риск, которому подвергаются логистические процессы – очень емкая и сложная категория, которая постоянно меняется.

Список использованной литературы:

1. Яхнеева И. В. Организация управления рисками в цепях поставок / И. В. Яхнеева // Экономические системы XXI века: новые подходы к управлению предприятиями, отраслями, комплексами /

А. В. Бурков [и др.] ; под ред. А. В. Буркова. – Йокшир-Ола : Коллоквиум, 2012. – 186 с.

БИЛИЕНКО АНДРЕЙ

слушатель магистратуры государственного и муниципального управления Среднерусского института управления – филиала РАНХиГС

ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ «ЭЛЕКТРОННОГО ПРАВИТЕЛЬСТВА»: РОССИЙСКИЙ И ЗАРУБЕЖНЫЙ ОПЫТ

Практика показывает, что проведение административной реформы ориентировано на модернизацию системы государственного управления, оптимизацию процесса предоставления государственных и муниципальных услуг населению, введение комплексных подходов на основе административных регламентов, разработку и реализацию стандартов предоставления государственных и муниципальных услуг.

Традиционная система предоставления услуг населению не имела достаточной эффективности и не могла обеспечить достаточного уровня удовлетворенности граждан во взаимодействии с государством. Развитие информационно – коммуникационных технологий постепенно охватывало различные сферы человеческой жизни, не стала исключением и система государственного управления.

Важно отметить, что новые вызовы современности определяют значение комплексного подхода к модернизации государственного управления, основанного на использовании современных управленческих технологий, адекватных новым условиям развития информационного общества. Вместе с тем анализ кадровой ситуации в системе государственного и муниципального управления, показывает, что качество управления кадровыми процессами в органах государственного управления не в полной мере соответствует требованиям реформационных процессов. «Изучение практики управления профессионально-должностным и профессионально-компетентностным развитием государственных служащих свидетельствуют скорее о недостаточном уровне их профессионализма и неготовности весьма значительной части их корпуса к работе в новых условиях» [3, с. 10].

Применение новейших информационных технологий в процессе предоставления услуг населению позволило перейти на качественно новый уровень, который мог решить существующие социально-экономические, организационные, правовые и другие проблемы, долгое время доставлявшие гражданам массу проблем. Появившийся Федеральный закон №210-ФЗ от 27.07.2010 «Об организации

предоставления государственных и муниципальных услуг» [6] нормативно закрепил возможность получения государственных и муниципальных услуг в электронной форме, что стало наиболее серьезным шагом к становлению развития информационного пространства для взаимодействия граждан с государством.

В качестве результата деятельности Правительства по внедрению современных ИКТ, рассматривается создание системного проекта электронного правительства, представляющей новую форму организации деятельности органов исполнительной власти, обеспечивающей, за счет широкого применения информационно-коммуникационных технологий, качественно новый уровень оперативности и удобства получения организациями и гражданами государственных услуг и информации о результатах деятельности государственных органов [2, с. 19].

Электронное правительство, как система электронного документооборота государственного управления, основанная на автоматизации всей совокупности управленческих процессов, должна способствовать повышению эффективности деятельности органов государственной власти. Понятие «электронное правительство» отождествляет на современном этапе понятие «эффективное государственного управления» посредством внедрения инновационных технологий для предоставления информации и услуг [1].

Важную роль в распространении идей и концепции электронного правительства в международном масштабе сыграло подписание 22 июля 2000 года в Окинаве лидерами стран «Большой восьмерки» (G8): Великобритании, Германии, Италии, Канады, России, США, Франции и Японии, «Хартии глобального информационного общества». Окинавская хартия признавала, во-первых, что «Информационно-коммуникационные технологии являются одним из наиболее важных факторов, влияющих на формирование общества двадцать первого века» (п. 1 Хартии); и, во-вторых, признавала ведущую роль института государства по разработке и внедрению информационно-коммуникационных технологий в экономическую, социальную (в частности, в образование, здравоохранение, культуру) и политическую сферу.

Следовательно, национальные правительства государств, подписавших эту хартию, взяли на себя обязательства приложить усилия по созданию в своей стране информационно развитого общества. А электронное правительство как раз относится к ключевой телекоммуникационной структуре информационного общества. Таким образом, электронное правительство появилось в повестке дня деятельности национальных правительств [5].

Первые шаги в сторону «электронного правления» начинаются при президенте Дж. Буше-мл., появляются новые возможности взаимодействия с гражданами и организациями. Повышение доверия общества к власти, привлечение граждан к управлению стали ключевыми пунктами предвыборной программы Б. Обамы 2008 г. Одними из его первых шагов на президентском посту стала «Инициатива по открытому правительству», 8 декабря 2009 г. была подписана Директива об открытом правительстве, нацеленная на развитие принципов «прозрачности, участия и сотрудничества». Так в политическом дискурсе США концепция «электронного правительства» была дополнена «открытым правительством» и «электронным правлением».

Из краткого обзора опыта США следует вывод, во-первых, о поступательном расширении концепции за счет внедрения ИКТ в разные сферы публичной политики и управления. Во-вторых, «электронное правительство» изначально не мыслился самодостаточным феноменом, его институциональный смысл формировался исходя из целей административной реформы и преобладающей концепции управления.

Распоряжением Правительства России №1815-рот 20 октября 2010 года была принята государственная программа «Информационное общество 2011-2020» [7], реализуемая Министерством связи и массовых коммуникаций Российской Федерации на основе Стратегии развития информационного общества в Российской Федерации. Главными задачами реализации модернизированной программы стали:

- увеличение роста индекса Российской Федерации в международном рейтинге стран по уровню развития информационно-телекоммуникационных технологий и увеличение количества граждан, использующих государственные услуги в повседневной жизни;
- плановый показатель доли населения, пользующейся электронными госуслугами должен возрасти, с 11 % (данные 2010 года) до 85 % к 2021 году.

Стоит отметить, что опыт зарубежных стран по внедрению электронных услуг в России реализуется на современном этапе достаточно успешно посредством предоставления электронных услуг через Портал государственных и муниципальных услуг – Портал госуслуг [8]. Портал госуслуг представляет собой информационную

систему, обеспечивающую доступ к информационным ресурсам для физических и юридических лиц. В настоящее время воспользовавшись Порталом госуслуг можно получить достаточно большой перечень государственных и муниципальных услуг в электронном виде не выходя из дома: запись ребёнка в детский сад; оформление загранпаспорта; запись на прием к врачу; оформление водительского удостоверения; подача налоговой отчетности.

Но наряду с видимыми преимуществами использования Портала госуслуг, на сегодняшний день актуальна проблема элементарного отсутствия доступа к Интернет-ресурсам и отсутствия навыков владения компьютером. С такой проблемой в настоящее время сталкиваются люди в основном, пожилого возраста, а также жители отдаленных населенных пунктов, жители села, куда провести интернет просто не представляется технически возможным. При опросе данной категории населения, приходим к выводу, что граждане имеют представления о государственных услугах, в том числе, в электронном виде, хотели бы воспользоваться ими, но не имеют возможности их получить. Более 50 % опрошенных – жители села, либо отдаленных населенных пунктов, малообеспеченные слои населения не имеют представление об «электронном правительстве», «электронных услугах», интернет – технологиях. Воспользоваться таким видом услуг они не планируют и не хотели бы, либо не имеют технической и материальной возможности использования «электронных услуг» и сети Интернет. Среди граждан пожилого и старшего возраста, большая часть не заинтересована в получении «электронных услуг», а также не имеют представления для какой цели они созданы. Непосредственное человеческое участие при предоставлении услуг для них приоритетно необходимо. В основном это люди в возрастном диапазоне от 60 до 80 лет. В настоящее время для лиц пожилого возраста проводятся обучающие мероприятия, – курсы компьютерной грамотности для пожилых. Такие мероприятия позволяют пожилым людям освоить компьютер, научиться создавать электронные документы, работать с электронной почтой и сетью Интернет. Пенсионеры с активной жизненной позицией вовлекаются в данный вид обучения, осваивают компьютер, и регистрация на Портале госуслуг, а также в других сервисах Интернета для них не представляет затруднений.

Перспектива развития «электронного правительства» и «электронных услуг» в России реализуется посредством «Системы электронного межведомственного взаимодействия» – (СМЭВ). В настоящее время это понятие широко используется в России.

Посредством СМЭВ происходит обработка большого количества документов в сети Интернет с использованием информационных систем. Такой вид взаимодействия между организациями, гражданами, ведомствами Российской Федерации значительно экономит время и

ресурсы. В настоящее время в СМЭВ участвуют такие ведомства, как: Пенсионный Фонд Российской Федерации; Федеральная налоговая служба; Фонд социального страхования; Росреестр; Министерство внутренних дел Российской Федерации; Министерство обороны РФ; Роснедра; Федеральная миграционная служба; ФСО России; ФСБ России, Департаменты, министерства и ведомства Российской Федерации [4]. Посредством защищённых каналов связи происходит обмен информацией между организациями. Информацию можно получить как для внутреннего служебного пользования внутри организации, так и для получения необходимого перечня государственных и муниципальных услуг со стороны заявителя. Гражданин, обратившийся в организацию – участник СМЭВ, получает необходимые документы непосредственной в исполняющей услугу организации посредством получения и исполнения межведомственного запроса.

Таким образом, государственная политика по предоставлению услуг населению в электронном виде представляет собой систему процессов и механизмов предоставления государственных и муниципальных услуг населению в электронном виде с использованием информационно – коммуникационных технологий через Единый портал государственных услуг и многофункциональные центры. Вместе с тем, перспективы развития «электронного правительства» в России зависят от финансирования данной отрасли, а также от профессиональной подготовки специалистов в сфере предоставления государственных и муниципальных услуг. Сегодня государственное администрирование не может не быть гибким, открытым и оперативным, иначе не приходится вообще говорить о его социальной эффективности.

Список использованной литературы:

1. Голобуцкий А. Электронное правительство : учеб. пособ. / А. Голобуцкий, О. Шевчук. – М., 2013. – 288 с.
2. Ноздрачев А. Ф. Административная реформа: российский вариант / А. Ф. Ноздрачев // Законодательство и экономика. – 2015. – № 8. – С. 15 – 21.
3. Паршин М. В. Качество государственных и муниципальных услуг: на пути к сервисному государству / М. В. Паршин. – Москва : Статут, 2013. – 272 с.
4. Развитие информационного общества в России: состояние, проблемы и перспективы // Аналитический вестник Совета Федерации ФС РФ. – 2017. – № 16 (402).
5. Электронное правительство : учеб.-метод. пособ. / Т. С. Мельникова, Э. Ф. Абубикерова ; Саратовский социально-экономический институт (филиал) РЭУ им. Г.В. Плеханова. – Саратов, 2018. – 73 с.

6. Об организации предоставления государственных и муниципальных услуг : федеральный закон от 27 июля 2010 г. № 210-ФЗ (с изменениями на 28 декабря 2016 года) // Справочно-информационная система Консультант Плюс. – Режим доступа : <https://www.consultant.ru>.

7. О государственной программе Российской Федерации «Информационное общество на 2011-2020 годы : распоряжение Правительства Российской Федерации от 20 октября 2010 г. №1815-р // СЗ РФ. – 2010. – № 46. – Ст. 6026.

8. Портал госуслуг. – Режим доступа : www.gosuslugi.ru.

БОБРОВСЬКИЙ ОЛЕКСІЙ

аспірант кафедри державного управління та місцевого самоврядування Дніпропетровського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ ЯК ШЛЯХ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ПУБЛІЧНОМУ АДМІНІСТРУВАННІ

Важливою характеристикою сучасного стану розвитку суспільства є суттєве зростання ролі інтелектуального потенціалу людей. Швидкі зміни, які відбуваються в навколишньому середовищі, змінюють характер багатьох видів суспільної праці, підвищують важливість науки і теоретичних знань, інформації і комп'ютерних технологій, інших чинників суспільного розвитку, суттєво підвищують вимоги до працівників, задіяних у процесах трудової діяльності.

Останніми роками поняття «інтелектуальний потенціал» вживається відносно різних суб'єктів і рівнів суспільної діяльності: влади, підсистем, організацій, галузей, підлеглих тощо. У загальному розумінні інтелектуальний потенціал являє собою сукупність знань, навичок, компетенцій і здатностей до постійного самовдосконалення, оволодіння науково-дослідницькими навичками і востребуваними в суспільстві.

Говорячи про складник інтелектуального потенціалу, підкреслимо, що різні види робіт мають певні властивості, які потребують для свого виконання особливого, професійно спрямованого потенціалу виконавців. Серед таких робіт особливе місце займає управлінська діяльність органів місцевого самоврядування. Для вияву сутнісної характеристики інтелектуального потенціалу органів місцевого самоврядування розглянемо особливості

цього виду діяльності. Управлінська праця публічної влади на сучасному етапі розглядається як потужний потенціал загальної суспільної діяльності, пов'язаної із законодавчо-нормативною, розумовою, інформаційною, аналітичною, прогнозною, організаційно-адміністративною, конструктивно-технологічною працею, результатом якої є обґрунтування управлінських рішень у публічному управлінні. Сукупність різновидів управлінської праці визначається терміном «управлінська діяльність». Завдання управлінської діяльності в публічному управлінні представляють форму виразу різноспрямованих інтересів держави, суспільства, окремих соціальних груп людей і бізнесу, які перебувають під впливом значної кількості зовнішніх і внутрішніх чинників. Діяльність державних службовців спрямовується на задоволення інтересів і потреб суспільства, забезпечення процесів життєдіяльності і досягнення цілей розвитку. В ній присутні творчі, логічні, інформаційні, розрахункові, аналітичні, соціальні, психологічні, організаційні, комунікативні, регулюючі, контролюючі та інші операції, яким притаманна цілеспрямованість, детермінованість, обмін результатами і їх часткова непередбачуваність.

Окреслені складники інтелектуального потенціалу управлінської діяльності, які втілюються в процеси розвитку територіальних громад, сукупність знань і колективна компетентність відображають здатність державних службовців до передбачення тенденцій і закономірностей розвитку, раціональної побудови процесів діяльності, налагодження збалансованих прямих і зворотних, внутрішніх і зовнішніх зв'язків, забезпечують позитивні результати діяльності керованих систем і стають рушійними силами суспільного демократичного розвитку територіальних громад.

Однак на сучасному етапі інтелектуальний потенціал системи публічного управління в Україні не ілюструє свою здатність до якісного вирішення загострених проблем життя українського соціуму. Реформування місцевого самоврядування і надані територіальним громадам нові права поки реалізуються недостатньо якісно. Продовжують застосовуватись традиційні підходи до вирішення наявних проблемних питань, і їх бачення власного сьогодення і майбутнього поки не відрізняються ні достатньою самостійністю, ні досягненими результатами. Це потребує суттєвого підвищення інтелектуального потенціалу в системі публічного управління і задіяння чинників відтворення активності державних службовців. Одним зі шляхів зміни існуючого стану повинно стати підвищення інтелектуального потенціалу як кожного окремого державного службовців, так і колективів, за рахунок організації спеціального оцінювання цієї здатності у складі компетенцій під час добору претендентів на посади державних службовців.

На основі ресурсної концепції І. Ансофа та економічної еволюційної теорії Р. Р. Нельсона, С. Дж. Уінтера, Д. Дж. Тиса і їх однодумців запропонована теорія динамічних і операційних здатностей людей до управлінської діяльності. Операційна здатність розглядалась як алгоритми дій щодо здійснення певного виду діяльності, а динамічні здатності – здатності до створення, інтегрування, реконфігурації та активізації управлінської діяльності і розвитку унікальних управлінських ресурсів [1; 2; 3]. Як особливий спосіб і здатність до публічного управління слід розглядати і спосіб мислення працівників. Мислення – глибина, широта, швидкість і гнучкість у сприйнятті і реагуванні людини на зміни керованих процесів у їх кумулятивному виразі. Це і є ознаками так званого системного інтелектуального мислення.

Системне мислення пов'язане та ідентифікується з моделлю людської свідомості і підсвідомості (архетипом людини). Визнання існування «архетипу людини» і розуміння цієї внутрішньої глибинної характеристики, визначення її загального інтелекту і здатності до системного мислення надасть змогу прогнозувати поведінку окремих людей під час формування управлінських колективів, як основи для формування «системних архетипів» управління. Наука «кібернетика» запропонувала і розглянула шість типів системних архетипів управління, якими мають володіти колективи управлінців. Із їх складу загальний архетип систем управління відомий як принцип «чорної скриньки» і зворотного зв'язку. З його використанням були виокремлені низка системних архетипів: архетип системи управління з розімкнутим контуром, архетип системи управління із замкнутим контуром, архетип адаптивної системи управління, архетип системи, в якому реалізуються алгоритми оптимального управління й архетип рефлексійного управління [4].

Стає очевидним, що претенденти на зайняття посад державних службовців в органах влади повинні мати не тільки спеціальні знання і компетенції, набуті під час навчання за спеціальністю «Публічне управління і адміністрування», а й глибоко розвинуте системне мислення, а також мають належати до «людського архетипу» з високим інтелектуальним потенціалом для вирішення багатоаспектних і багатопланових завдань системного управління, що відповідають не тільки переліченим, а й таким, що будуть виникати, архетипам сучасних систем публічного управління.

Список використаних джерел:

1. Нельсон Р. Р. Эволюционная теория экономических изменений : монография / Р. Р. Нельсон, И. С. Дж. Уинтер. – Москва : Дело, 2002. – 536 с.
2. Хэмел Г. Стратегическая гибкость / Г. Хэмел, К. Прахалад, Г. Томас, Д. О'Нил ; пер. с англ. – СПб. : Питер, 2005. – 384 с.

3. Третьякова Е. П. Технологии управления как способ формализации организационных процессов / Е. П. Третьякова // Вестник ИрГТУ. – 2013. – № 2 (73). – С. 206 – 211.

4. Bobrovskiy O. I. Archetypes of management models and systems thinking as factors in the development of the traditions of democratic state-building / Oleksii Ilich Bobrovskiy // Public management : collection. – Kyiv : Персонал, 2020. – № 1 (21). – С. 57 – 70.

БОНДАРЕНКО СВІТЛАНА

к. е. н., доцент, доцент кафедри менеджменту та публічного адміністрування Київського національного університету технологій та дизайну

БРЕУС ДІАНА

студентка 2 курсу факультету економіки та бізнесу Київського національного університету технологій та дизайну

ОЦІНЮВАННЯ ЯКОСТІ НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ

Громадяни України періодично звертаються до державних органів виконавчої влади чи місцевого самоврядування з метою отримання тієї чи іншої адміністративної послуги. У сучасному світі підвищення якості життя неможливе без забезпечення та постійного підвищення якості адміністративних послуг, що надаються населенню. Для ефективного управління якістю адміністративних послуг необхідно в першу чергу правильно оцінювати досягнутий рівень їх якості. Тому актуальним та важливим питанням на сьогоднішній день є оцінювання якості адміністративних послуг.

Дослідженню теоретичних основ управління якістю присвячені праці таких закордонних та вітчизняних вчених таких як: Виноградов Л. В., Калита П. Я., Лівінський О. М., Лойко Д. П., Момот О. І., Пальчик С. П., Савенко В. І., Чертков О. Ю. та ін. Підходи до підвищення якості та конкурентоспроможності організацій розглянуто в роботах [1 – 4; 7; 9]. Проте загальні теоретичні та методичні підходи до оцінювання якості адміністративних послуг на сьогоднішній день не достатньо повно сформовані.

Адміністративна послуга – результат здійснення владних повноважень суб'єктом надання адміністративних послуг за заявою фізичної або юридичної особи, спрямований на набуття, зміну чи припинення прав та/або обов'язків такої особи відповідно до закону [6].

Підґрунтям для формування методологічних та методичних засад оцінювання якості адміністративних послуг повинні бути вимоги,

сформовані у міжнародному стандарті ISO 9001: 2015, адже у стандартах цієї серії сконцентровано світовий досвід управління якістю. Стандарти ISO 9000 вміщують вимоги до якості загального характеру. Вони можуть бути використані будь-якою організацією незалежно від сфери діяльності та галузі.

У стандарті ISO 9000:2015 наводиться наступне визначення «якості – це ступінь, до якого сукупність власних характеристик об'єкта задовольняє вимоги» [5]. Основним принципом управління якістю відповідно до вищезазначених стандартів є орієнтація на потреби і очікування замовників, що забезпечується шляхом створення та функціонування клієнтоорієнтованої системи надання послуг, яка спрямована на постійне отримання відгуків та коментарів і враховує зауваження та пропозиції замовників послуг [4].

Державна політика у сфері надання адміністративних послуг базується на принципах: верховенства права, у тому числі законності та юридичної визначеності; стабільності; рівності перед законом; відкритості та прозорості; оперативності та своєчасності; доступності інформації про надання адміністративних послуг; захищеності персональних даних; раціональної мінімізації кількості документів та процедурних дій, що вимагаються для отримання адміністративних послуг; неупередженості та справедливості; доступності та зручності для суб'єктів звернень [6].

Орієнтація на споживача має бути основним принципом при визначенні критеріїв оцінювання якості надання адміністративних послуг. Критерій – це одна із основних ознак, мірило для визначення, оцінки, класифікації чого-небудь [8]. До критеріїв оцінки якості надання адміністративних послуг відносяться: професійність, доступність, своєчасність, зручність, результативність, відкритість, повага до особи та ін.

Для оцінювання якості адміністративних послуг за вищезазначеними критеріями проводиться соціологічне дослідження. За сучасних умов можна рекомендувати опитування як усне (інтерв'ю), так і письмове опитування споживачів адміністративних послуг. Письмове опитування здійснюється у формі анкетування. Дієвим є також онлайн-опитування замовників та сайті або порталі органу влади.

З метою оцінювання якості надання адміністративних послуг необхідно створювати спеціальні структурні підрозділи органів, які надають адміністративні послуги. Оцінюванням якості надання адміністративних послуг займаються також неурядові організації.

Таким чином, для ефективного управління якістю адміністративних послуг необхідно в першу чергу правильно оцінювати досягнутий рівень їх якості. Базовим принципом при формуванні критеріїв оцінювання якості адміністративних послуг має

бути орієнтація на споживача, як того вимагає міжнародний стандарт ISO 9001: 2015. Це забезпечується шляхом створення та функціонування клієнтоорієнтованої системи надання адміністративних послуг.

Список використаних джерел:

1. Бондаренко С. М. Корпоративна соціальна відповідальність у концепції загального управління якістю на підприємствах легкої промисловості України / С. М. Бондаренко // Економічний простір. – 2016. – № 105. – С. 154 – 163.

2. Бондаренко С. М. Задоволеність споживачів як основа успіху у бізнесі / С. М. Бондаренко // Економіст. – 2004. – № 12. – С. 35 – 37.

3. Бондаренко С. М. Базова концепція загального управління якістю TQM: роль персоналу / С. М. Бондаренко, Н. В. Михайленко // Економічний простір. – 2015. – № 103. – С. 139 – 146.

4. Бригілевич І. Діяльність ЦНАП та оцінка якості надання адміністративних послуг: практичний посібник / І. Бригілевич. – Київ, 2017. – 40 с.

5. ДСТУ ISO 9000:2015 Системи управління якістю. Основні положення та словник термінів. (ISO 9000:2015 IDT). – Київ : ДП «УкрНДНЦ», 2016. – 45 с.

6. Про адміністративні послуги : закон України від 6 верес. 2012 р. № 5203-VI. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5203>.

7. Касич А. О. Теоретичні та практичні аспекти управління конкурентоспроможністю підприємства / А. О. Касич, Д. О. Глущенко // Економіка та держава. – 2016. – № 11. – С. 65 – 70.

8. Куньч З. Й. Універсальний словник української мови / З. Й. Куньч. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2007. – 848 с.

9. Тимошук В. П. Оцінка якості адміністративних послуг / В. П. Тимошук, А. В. Кірмач. – Київ : Факт, 2005. – 88 с.

БОНДАРЕНКО СВІТЛАНА

к. е. н., доцент, доцент кафедри менеджменту та публічного адміністрування Київського національного університету технологій та дизайну

ГОНЧАРЕНКО ДМИТРО

студент 2 курсу факультету економіки та бізнесу Київського національного університету технологій та дизайну

ЕТИКА ПОВЕДІНКИ ДЕРЖАВНОГО СЛУЖБОВЦЯ

Реформування державної служби України передбачає удосконалення положень і норм етики та моралі державного

службовця. Мораль і право є головними регуляторами поведінки державних службовців. Особливо актуальними є питання етики та моралі, так як вони спираються на силу громадської думки, а їх внутрішнім гарантом виступає совість людини.

Дослідженню ролі етики та моралі у сучасному суспільстві присвячені праці таких закордонних та вітчизняних вчених таких як: Бандурка А. М., Бочарова С. П., Герет Томас М., Клонскі Річард Дж., Лозниця В. С., Сьрьогін С. М., Чайка Г. Л., Чмут Т. К. та ін. Проблеми етичних засад на державній службі та у бізнесі розглядались у роботах [1 – 3; 6]. Проте питання розвитку етики та моралі державних службовців потребують подальшого вивчення та удосконалення.

Слово «етика» походить від давньогрецького слова «етос», яке в історії людства з плином часу змінювало своє значення. У минулому це слово означало «місцеперебування», згодом – «стабільний характер». Аристотель назвав етикою науку, яка вивчає добродетель людини. Аналогом грецького «етос» було латинське «мор», від якого Цицерон утворив прикметник «моральний». Спочатку етика та мораль використовувались як слова синоніми. На сьогоднішній день деякі фахівці вважають, що етика – це частина моралі. Мораль охоплює суспільство в цілому і вивчає такі поняття як чесність, справедливість, добродетельність і т. д., тоді як етика вивчає ці ж поняття стосовно визначеної групи людей. З цих міркувань і виникла етика державного службовця.

На думку колективу авторів роботи [6] етика державного службовця – це система прийнятих і глибоко усвідомлених норм поведінки, певний порядок дій, правил, взаємин і принципів державно-службових відносин, що належать даному суспільству і є нормами загальнолюдської моралі.

Сучасне суспільство висуває до моральності та етичності державних службовців більш жорсткі вимоги у порівнянні з іншими громадянами. До моральних характеристик державного службовця потрібно віднести: чесність, відповідальність, обов'язковість, неупередженість, універсальність, сумлінність, старанність, результативність, доброзичливість, непідкупність, ввічливість, комунікабельність, патріотизм та ін. Як вказано в Загальних правилах етичної поведінки державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування [7], державні службовці повинні з повагою ставитись до прав, свобод та законних інтересів людини і громадянина, об'єднань громадян, інших юридичних осіб, не проявляти свавілля або байдужості до їхніх правомірних дій та вимог; запобігати виникненню конфліктів у стосунках з громадянами, керівниками, колегами та підлеглими; шанувати народні звичаї і національні традиції та ін.

Неправомірні дії, такі як привласнення державних коштів, хабарництво, розтрата, виплата відсотків як нагороди за укладання

контрактів об'єднуються поняттям корупції. В Законах України «Про запобігання корупції» [4] та «Про державну службу» [5] передбачено заходи, які запобігають її виникненню.

Державний службовець повинен мати найвищий рівень моральності та етики. Громадяни можуть бути прийнятими на державну службу тільки у тому випадку, якщо вони мають не тільки відповідну освіту та компетентності, але і високі моральні якості. Оскільки професійна діяльність накладає на державного службовця підвищені моральні зобов'язання, у державних органах та в органах місцевого самоврядування широко застосовуються кодекси державного службовця, де наводяться правила добросовісної поведінки співробітників.

Державні службовці повинні дбати про авторитет та позитивну репутацію у суспільстві державної служби і органів місцевого самоврядування. Їх поведінка має забезпечувати головне – довіру громадян до державних органів.

Таким чином, на сьогоднішній день суспільство висуває до моральності та етичності державних службовців жорсткі вимоги. Поширеною практикою є введення в дію в державних органах та органах місцевого самоврядування кодексів етики державного службовця. Державні службовці у своїй професійній діяльності повинні сприяти забезпеченню кредиту довіри громадян до державних органів.

Список використаних джерел:

1. Бондаренко С. М. Корпоративна соціальна відповідальність у концепції загального управління якістю на підприємствах легкої промисловості України / С. М. Бондаренко // Економічний простір. – 2016. – № 105. – С. 154 – 163.
2. Бондаренко С. М. Задоволеність споживачів як основа успіху у бізнесі / С. М. Бондаренко // Економіст. – 2004. – № 12. – С. 35 – 37.
3. Бондаренко С. М. Базова концепція загального управління якістю TQM: роль персоналу / С. М. Бондаренко, Н. В. Михайленко // Економічний простір. – 2015. – № 103. – С. 139 – 146.
4. Про запобігання корупції : закон України від 14 жовт. 2014 р. № 1700-VII. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show>.
5. Про державну службу : закон України від 10 груд. 2015 р. № 889-VIII. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show>.
6. Кадрова політика і державна служба / С. М. Сergygin, Н. Т. Гончарук, Н. А. Липовська [та ін.] ; за заг. ред. С. М. Сergygina. – Д. : ДРІДУ НАДУ, 2011. – 352 с.
7. Про затвердження Загальних правил етичної поведінки державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування : наказ Національного агентства України з питань державної служби від

БОРИСОВ АНДРІЙ

начальник науково-інформаційного відділу

Українського науково-дослідного інституту цивільного захисту

АНАЛІЗ ПЕРШИХ НАПРЯМІВ ДЕРЖАВНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ГАСІННЯ ПОЖЕЖ

Одним із перших напрямів державної організації гасіння пожеж було залучення військових підрозділів у великих містах та груп ремісників у невеликих містечках. Коли виникала пожежа у невеликих поселеннях, її ліквідація покладалася на каменярів, ткачів, столярів через те, що вони мали досвід роботи на висоті, розуміли конструкцію будівель та могли управлятися з інструментами. Така модель притаманна не лише Стародавньому Риму. Після падіння Римської імперії, у часи Середньовіччя, представники даних професій мали деякі пільги [1, с. 24].

До попередження виникнення пожеж можна віднести заборону, зазначену у «Законі XII таблиць», розпалювати погребельні вогнища поблизу будівель та вимогу, щоб кожен домовласник мав драбини, ломи, сокири та лопати, достатній для гасіння пожежі, запас води та вовняних ковдр. Поза тим, пізніше, вже у I ст. н.е., в Римі діяла заборона на зведення будівель зі спільними стінами. Натомість, кожен будинок мав бути відокремлений один від одного глухою стіною, побудований з вогнестійких матеріалів та висота його не мала перевищувати 21 метр [1, с. 46]. На мою думку, введення таких заходів було важливими для свого часу, тому що переважна кількість будівель була дерев'яними.

Також, до перших механізмів попередження виникнення пожеж можна включити і право префекта пожежних на огляд кухонь, перевірку стану опалювальних приладів та печей у будинках, а, також, на встановлення обов'язкової кількості води в запасах помешкання, заготовленої на випадок пожежі.

Відповідальність за організацію ліквідації наслідків пожеж включала, в залежності від обставин пожежі, або грошовий штраф, якщо пожежа виникла через необережне ставлення з вогнем громадянина держави; тілесні покарання для невольної людини і смертну кару для підпаловача, який скоїв злочин навмисне [2, с. 25]. Запроваджуючи невідворотність покарання за пожежу, на мою думку, держава намагалася дисциплінувати та спонукати кожного громадянина до особистої відповідальності та обережного ставлення з

таким життєдайним та водночас руйнівним інструментом життєдіяльності як вогонь.

В указах руських князів, також, можна зустріти установлені протипожежні міри. Появу перших указів науковці відносять до періоду володарювання Василя II Темного у 1425-1462 рр. За порушення царських указів передбачалася смертна кара.

Реформи у сфері механізмів державного регулювання розвитку пожежної безпеки були проведені царем Іваном III. Під час його правління розпочалася кам'яна забудова Москви. Його указами 1485-1497 рр. були проголошені обмеження на використання у побуті печей, лампад та свічок. Згідно Судебника 1497 року – першої збірки російських законів, зі злочинцями-підпалювачами розправа була жорсткою – їх привселюдно спалювали на вогнищі [3].

Укази царя стосувалися не лише покарань винуватців пожеж, а і вимагали застосовувати камінь при зведенні будівель. Згідно з указом Івана III 1493 року навколо Кремля почали будуватися стіни, водяні рви та ставки. А вже через два роки після цього почалося знесення усіх дерев'яних споруд на відстані більше двохсот метрів від кремлівських стін. До кінця XV ст., у Москві почалося розширення вулиць, а міські стіни почали зводитися з вогнестійких матеріалів. Мешканці, які не дотримувалися протипожежного режиму, піддавалися публічному покаранню [4, с. 46].

Проте, як показує проведений аналіз, перші протипожежні заходи у московському царстві мали швидше випадковий характер. Укази та закони, у своїй більшості, були направлені на покарання винних і на проведення заходів охорони від пожеж, а не на розвиток державних механізмів регулювання розвитку пожежної безпеки.

Список використаних джерел:

1. Нехаєв В. С. Вогнеборці Запоріжжя / В. С. Нехаєв, М. А. Серцов. – Запоріжжя : Вид.-поліграф. комплекс «Запоріжжя», 1997. – 316 с.
2. Сергеенко М. Е. Жизнь древнего Рима / М. Е. Сергеенко. – СПб. : Изд.-торг. дом «Летний Сад», 2000. – 368 с.
3. Андрієнко М. В. Історичні підґрунття щодо виникнення державного управління сферою пожежної безпеки / М. В. Андрієнко // Державне управління: удосконалення та розвиток. – 2014. – № 4. – Режим доступу : <http://www.dy.nauka.com.ua/?op=1&z=711>.
4. Титков В. И. Четвертая стихия. Из истории борьбы с огнем / В. И. Титков. – М : Объединенная редакция МВД России, 1998. – 192 с.

БОРОДІНА ОКСАНА

*к. держ. упр., доцент, експертка Київського видавництва
ТОВ «Медіа-ПРО»*

ЕКОНОМІЧНА ІНТЕГРАЦІЯ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА У СИСТЕМУ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

Держава є формою організації людей, які історичним перебігом подій об'єдналися для вирішення спільних проблем. Важливі науково-практичні завдання, які наразі виникають перед суспільством будь-якої держави, призводять до необхідності створення такого алгоритму державного управління, який би дозволяв досягати наявного синергетичного ефекту від спільної діяльності громад та інститутів різних форм власності [1].

Прикладне значення досліджень у даному напрямку полягає в можливості застосування такого гнучкого інструменту державного управління, як державно-приватне партнерство (далі – ДПП). А з огляду на те, що в Україні парадигма використання інструменту ДПП наразі знаходиться на стадії адаптації до реалій економічної системи нашої держави, необхідність подальших досліджень об'єктивно зростає.

Істотний внесок в розгляд проблем ДПП внесли такі вчені, як В. Варнавський, М. Джеррад, Д. Дельмон, В. Еггерс, І. Запатріна, В. Лихачов, С. Осборн, К. Харріс. Найважливіші тенденції і протиріччя становлення і розвитку державно-приватного партнерства в різних країнах світу ґрунтовно висвітлені в роботах зарубіжних і українських вчених: М. Айрапетяна, А. Алпатова, Г. Беккета, З. Варналія, В. Гейця, А. Головінова, М. Готрре, М. А. Клименко, Л. Леона, К. Павлюк, А. Рейда, П. Савранського, Л. Федулова, Ю. Фомічова, Ф. Харвіч.

У численних законодавчих актах та нормативно-правових документах низки країн, а також, програмних і аналітичних доповідях Європейської Комісії, розкриваються інституціональні основи розвитку та регулювання ДПП в сучасних умовах розвитку економічних систем.

На даний момент в Україні до кола завдань, які потребують нагального вирішення, належать питання ефективної економічної інтеграції ДПП у систему державного управління. Саме ефективність застосування цього інструменту є визначальним показником. Це пов'язано в першу чергу з тим, що інструмент ДПП практикується в багатьох розвинених країнах світу, а Україна на актуальному етапі намагається пристосувати існуючі кращі закордонні практики економічного використання механізму ДПП до сучасних реалій власної системи державного управління. Слід зазначити, що зразки та

варіанти державно-приватних партнерств успішно впроваджуються практично у всіх галузях економіки та сферах суспільства [2].

Для того, щоб створити середовище, в якій потенціал ДПП може бути повністю адаптований, важливо, щоб відповідний державний орган, який має намір розпочати партнерство, розумів справжні мотиви, які спонукають приватні структури до участі в реалізації публічних проєктів. Усвідомлення складності управління подібними проєктами вимагає від органу влади належної правової і організаційно-процедурної підготовки [2, с. 9].

Головна перевага ДПП – гнучкість його застосування, придатність до вирішення системних проблем соціально-економічного розвитку суспільства, але відповідно до логіки соціальної поведінки та національного менталітету. Виходячи з дослідження механізмів співпраці державного та приватного секторів в світовій практиці, можна стверджувати, що кожна країна використовує свої інструменти і форми при впровадженні системи ДПП [3]. В результаті такої діяльності здійснюється не тільки використання фінансових та інших ресурсів приватних партнерів і скорочення бюджетних витрат, а й успішне державне управління при реалізації проєктів або програм ДПП в різних сферах господарювання.

Інструмент ДПП представляється в цьому контексті гнучкою ідеєю, яка пристосована до тієї чи іншої економічної системи. Саме тому цей інструмент використовується в багатьох країнах, але в кожній із певними власними особливостями, що притаманні, в тому числі, певним ментальним особливостям нації. При цьому, усі варіанти застосування вказаного механізму наразі об'єднує ідея, яка своєю гнучкістю застосування дозволяє пристосувати її до практично будь-якої економічної системи.

Доказом цього служить приклад України. Так, не вдаючись до глибокого аналізу специфіки державного управління, можна констатувати, що інструмент ДПП був формалізований в Законі України «Про державно-приватне партнерство» [4]. Як наслідок, він являє собою дисонансний набір методів застосування інших країн і не відповідає реальному стану соціально-економічної системи України.

Подальше вивчення та використання світового досвіду ефективної взаємодії держави і бізнесу сприятиме успішному застосуванню принципів, форм і механізмів державно-приватного партнерства в Україні як на національному, так і на регіональному та місцевому рівнях.

З огляду на викладене, парадигма використання ДПП повинна використовувати такі основні тенденції:

- переважне використання ДПП в сферах традиційної державної відповідальності і об'єктах загального користування (громадський транспорт, комунальна інфраструктура, соціальна інфраструктура,

об'єкти культури, історичні пам'ятники і т.д.) і в громадських послугах;

– відкритий, прозорий діалог між державою, суспільством і бізнесом: держава і громада визначає, які саме громадські послуги і інфраструктура є пріоритетними, а приватні інвестори, що формують відповідні пропозиції, повинні максимально відповідати вимогам держави і громад;

– зростання інвестицій в проекти ДПП в період економічної кризи (як фактор безпеки) з метою консолідації зусиль держави і бізнесу в напрямку подолання її негативних наслідків і забезпечення посткризового розвитку;

– державне стимулювання приватних інвестицій шляхом надання економічних пільг і гарантій представникам бізнесу, що реалізують суспільно важливі проекти ДПП.

Отже, підсовуючи наведене, слід зазначити, що для ефективного застосування ДПП в Україні теоретико-методологічні основи та нормативно-правові акти повинні зазнати певних конструктивних змін. Перш за все, необхідно відкоригувати методологію і практику застосування ДПП враховуючи, в тому числі, ментальність українського суспільства, а наступним кроком повинна стати повна економічна інтеграція механізму ДПП в систему державного управління в Україні.

Список використаних джерел:

1. Аналіз світового досвіду розвитку державно-приватного партнерства та проблеми його застосування в Україні / під ред. А. Мостепанюка. – К. : Бізнес-інформ, 2012.

2. Винницький Б. Досвід та перспективи впровадження державно-приватних партнерств в країні та за кордоном / Винницький Б., Лендьял М., Онищук Б., Сегварі П. – К. : К.І.С., 2008.

3. Бородіна О. А. Децентралізація влади в Україні: зміст, ризики, можливості та адміністративна роль громадянського суспільства / О. А. Бородіна // Вісник Приазовського державного технічного університету. Серія : Економічні науки. – 2015. – Вип. 29. – С. 145 – 153.

4. Про державно-приватне партнерство : закон України станом на 20.10.2019 р. / Верховна Рада України. – Офіц. вид. – К. : Відомості Верховної Ради, 2010. – № 40.

БРЕУС СВИТЛАНА

д. е. н., доцент, доцент кафедри менеджменту

Київського національного університету технологій та дизайну

СКРИПАК НАТАЛІЯ

студентка I курсу факультету економіки і бізнесу

Київського національного університету технологій та дизайну

ЕВОЛЮЦІЯ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ

В сучасних умовах публічне адміністрування відіграє значну роль у забезпеченні життєдіяльності суспільства та його взаємодії з владою, що пов'язане значною мірою зі змінами в політичних устроях держав світу та знаходить прояв у вітчизняному політичному житті. Публічне адміністрування (public administration) виступає як наука, положення якої реалізовано в багатьох країнах Заходу на рівні європейської цивілізованої моделі, в основі якої знаходяться принципи демократичності, правової свободи громадян, активізації участі суспільства у політичних процесах [1, с. 1 – 2].

Становлення та розвиток публічного адміністрування в Україні характеризується переривчастістю процесу вітчизняного державного розвитку, наявністю значних періодів бездержавного існування українського суспільства внаслідок розподілу українських земель між сусідніми державами (що позначилося на менталітеті й традиціях народу, його регіональних відмінностях, співіснуванні в сучасній Україні різних уявлень про природу, цілі та задачі, форми і методи розбудови української державності); історичною наступністю у розвитку державних форм, обумовленістю більш пізніх державних інститутів досвідом і наслідками діяльності попередніх, збереженням в народній пам'яті та літературних творах уявлень про єдність вітчизняного історичного процесу, твердженням національно-культурної самоідентифікації українського народу (кристалізація та зміцнення національної ідеї). У зв'язку з цим державне будівництво в Україні на протязі більш як тисячі років необхідно розглядати не як набір окремих політичних форм, а як єдиний, хоч і суперечливий, історичний та політичний континуум, процес становлення і розвитку національної державності, пошуку оптимальних соціальних, політичних і духовних форм самоорганізації українського народу [2].

Публічне адміністрування (public administration) є складовою частиною системи державного управління, через цю модель реалізується положення класичної теорії менеджменту у державному секторі, на відміну від публічного управління (public management), через яке реалізується неокласична теорію менеджменту та нового публічного управління (new public management) – сучасна теорія менеджменту [3].

Публічне адміністрування – «це цілеспрямована взаємодія публічних адміністрацій з юридичними і фізичними особами з приводу забезпечення реалізації законів та виконання основних функцій: орієнтованого планування, яке визначає бажані напрями розвитку, створення правових, економічних та інших умов для реалізації інтересів учасників взаємодії, розподілу праці, кооперування та координування діяльності, а також моніторинг результатів» [4, с. 77 – 78].

Публічне адміністрування використовується у широкому та вузькому, так, у широкому сенсі воно передбачає взаємодію суб'єктів з усіма трьома гілками влади (законодавчою, виконавчою, судовою) та на різних рівнях прийняття рішень (державний, регіональний, муніципальний); у вузькому – виключно з виконавчою гілкою влади (Кабінет Міністрів та структури, що йому безпосередньо підпорядковані).

Поняття «публічне адміністрування» пройшло еволюцію від форми діяльності класичної Веберівської бюрократії та державного управління (як форми зверхності держави над суспільством) до сучасного усвідомлення необхідності спільної взаємодії інститутів держави, місцевого самоврядування, територіальних громад та інституцій громадянського суспільства в рамках концепції «Належного врядування» [5].

У процесі еволюціонування публічного адміністрування сформувався три основні моделі [5; 6, с. 6 – 13]: «Old Public Management» – класична бюрократична форма організації за М. Вебером, «New Public Management» – сукупність адміністративнополітичних стратегій реформування, в основу якої покладено переважно тлумачення адміністративної діяльності крізь призму приватної економіки (походить від теорії суспільного вибору (Public Choice) і менеджералізму) та «Good Governance» – найвищий розвиток соціально-економічної системи характеризує соціально орієнтоване управління та визначає управління на розвинених демократичних засадах.

З кінця ХХ ст. розпочався процес заміни традиційних механізмів соціального управління на ринкові: «наказувати і контролювати» на «мотивувати та отримувати результат» [7, с. 77 – 78]. Відбулась заміна традиційних способів управління, що базувалися на застосуванні владних повноважень, на більш гнучкі й перехід від чітких бюрократичних процедур на зорієнтовані на надання якісних публічних послуг; низка політичних, соціально-економічних та інституційних чинників спричинила появу публічного адміністрування як закономірного кроку щодо розвитку державного управління [3]. В сучасних умовах розвитку економіки України публічне адміністрування, за оцінкою Лі Жуйтін, перебуває на етапі активного

становлення та розвитку, що пов'язано із соціально-політичним становищем в країні, зміною законодавчих нормативно-правових актів [8, с. 3].

Зазначене дає підстави для висновку про те, що дослідження еволюції публічного адміністрування сприятиме покращенню усвідомлення можливостей утвердження України як конкурентоспроможної держави з високим рівнем розвитку демократії та підвищення рівня її економічного розвитку у результаті нарощування експорту високотехнологічної продукції [4] не лише через вивчення практичного досвіду розвинених країн світу, але й адаптації його до вітчизняних реалій.

Список використаних джерел:

1. Лях Ю. І. До питання становлення публічного адміністрування в Україні: історичний та понятійний аналіз / Ю. І. Лях // Теорія та практика державного управління. – 2018. – № 1 (60). – С. 1 – 7.
2. Державне управління : підручник : у 2 т. / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України ; ред. кол. Ю. В. Ковбасюк (голова), К. О. Ващенко (заст. голови), Ю. П. Сурмін (заст. голови) [та ін.]. – К. ; Д. : НАДУ, 2012. – Т. 1. – 564 с.
3. Міненко М. А. Трансформація системи державного управління в сучасні моделі регулювання суспільства / М. А. Міненко // Державне управління: удосконалення та розвиток. – 2013. – № 6. – Режим доступу : <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=581>.
4. Мельтюхова Н. М. Становлення і розвиток публічної адміністрації в Україні / Н. М. Мельтюхова // Європеїзація публічного адміністрування в Україні в контексті європейської інтеграції : матеріали наук.-практ. конф. 17 груд. 2009 р., м. Дніпропетровськ / за заг. ред. Л. Л. Прокопенка. – Д. : ДРІДУ НАДУ, 2009. – С. 77 – 78.
5. Зінчук М. Становлення поняття публічного адміністрування / М. Зінчук // Становлення публічного адміністрування в Україні : матеріали ІХ Всеукр. міжвуз. конф. студентів та молодих учених / за заг. ред. О. Б. Кіреєвої. – Д. : ДРІДУ НАДУ, 2018. – С. 68 – 71.
6. Амосов О. Ю. Моделі публічного адміністрування (архетипова парадигма) / О. Ю. Амосов, Н. Л. Гавкалова // Публічне управління: теорія та практика : зб. наук. пр. Асоціації докторів наук з державного управління. – Х. : ДокНаукДержУпр., 2013. – С. 6 – 13.
7. Європеїзація публічного адміністрування в Україні в контексті європейської інтеграції : матеріали наук.-практ. конф. 17 груд. 2009 р., м. Дніпропетровськ / за заг. ред. Л. Л. Прокопенка. – Д. : ДРІДУ НАДУ, 2009. – 224 с.
8. Лі Жуйтін. Концепція нового державного управління американських учених Т. Геблера та Д. Озборна : автореф. дис... канд. наук з держ. упр. : 25.00.01 / Жуйтін Лі ; Національна академія державного управління при Президентові України. – К., 2016. – 20 с.

9. Бреус С. В. Аналіз стану і перспективи експорту високотехнологічної продукції промисловості України / С. В. Бреус // Стратегічні пріоритети. – 2010. – № 1 (14). – С. 16 – 22.

БУЧИНСЬКИЙ ОЛЕКСІЙ

*аспірант Національної академії державного управління
при Президентові України*

АНАЛІЗ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В РЕГІОНАХ: ДОСВІД КРАЇН ЄС ДЛЯ УКРАЇНИ

Перекося у вітчизняному інвестиційному механізмі регіонів унаслідок прискореної приватизації в майбутньому будуть призводити до збереження широкого прошарку неефективних (з макроекономічної точки зору) власників і тим самим породжувати втечу капіталу за будь-яких темпів економічного зростання і будь-яких податках.

Прикладом для України може бути зарубіжний досвід формування інвестиційної політики регіону, де держава, впливаючи на інвестиційний клімат через податки на прибуток, фінансово-кредитні механізми, амортизаційну політику, митне регулювання тощо визначає тим самим правила гри на ринку капіталовкладень для різних видів підприємництва. Досвід країн держав-членів ЄС щодо формування інвестиційної політики регіону свідчить, що успіху сприяє система так званого координаційного управління, що передбачає погодженість дій всіх учасників інвестиційної діяльності в регіоні.

До функцій держав (відповідних урядових організацій) входить сприяння координації управління регіональною програмою й створення ефективного механізму її реалізації, що включає: забезпечення правового регулювання, оформлення договірних відносин по делегуванню їм відповідальності, у тому числі в області зонального планування; створення умов для об'єднання фінансових і матеріальних ресурсів, встановлення пріоритетів податкового регулювання (пільгове кредитування тощо); визначення форм відповідальності місцевих органів за реалізацію заходів у рамках інвестиційної політики й можливі негативні наслідки (порушення екологічного середовища, зонального земельного планування тощо); забезпечення зв'язку із громадськістю через засоби масової інформації для широкої демонстрації реалізованої інвестиційної політики в регіоні з метою залучення громадських організацій і населення до участі в ухваленні рішення про доцільність і напрямки її подальшого розвитку [1, с. 48].

Ціль розвитку інвестиційної політики регіону в європейських країнах – це, насамперед, за допомогою різних пільг привернути увагу великих корпорацій і інших приватних підприємств до даної території. Основний принцип їх сучасної державної інвестиційної політики – це забезпечити існування глобальної конкурентоздатної, інноваційної і ефективною державної інвестиційної політики в Європі. З цього приводу заслуговує на уваги досвід Франції, в справі підвищення конкурентоспроможності її регіонів.

Розвиток промислової політики Франції, та її регіонах, започатковано наприкінці 40-х років, коли урядом було прийнято рішення щодо децентралізації промислових підприємств з регіону Парижу. Так, на тлі скорочення загальної чисельності населення країни, населення столиці у період з 1880 р. по 1936 р. зросло втричі. Причому рівень зайнятості у паризькому регіоні зріс на 45 %, тоді як на решті території тільки на 3 %. Серед причин такої адміністративної централізації був недостатній рівень транспортного сполучення між провінціями Франції, оскільки основні шляхи сполучення на той час були побудовані лише у напрямку столиця – провінція-столиця, що призвело до концентрації владних, культурних, фінансових установ і організацій та промислових підприємств, саме в Парижі [2, с. 380 – 385].

У 50-х рр. уряд країни здійснив ряд заходів щодо поліпшення ситуації, зосередившись на переміщенні промислових підприємств зі столиці до провінції, що стимулювалося на наданні різноманітних податкових пільг та субсидій, створенні нових і розширенні діючих підприємств.

Суттєво ситуація змінилася на початку 60-х років, коли були розпочати реформи адміністративно-територіального устрою, в 1963 р. було створено національне Агентство з питань координації та планування регіонального розвитку. В умовах жорсткої іноземної конкуренції, в середині 70-х рр. ХХ ст. на французькому ринку було ухвалено рішення підвищити конкурентоспроможність вітчизняної промисловості шляхом створення в кожній галузі одного-двох «національних чемпіонів» (найбільших підприємств). Їх створення відбувалося в рамках державних «галузових планів» шляхом злиття фірм [2, с. 380 – 385].

Франція відома своїми традиціями у сфері планування територіального розвитку, було розроблено 12 Національний Планів, до яких уведено і регіональний розділ, що передбачав підтримку сільського господарського та слабких галузей промисловості.

Сьогодні серед інструментів інвестиційної політики Франції використовується державне стимулювання науково-дослідних та конструкторських робіт для потреб промисловості, вони вийшли на перше місце за ступенем стратегічної важливості, оскільки французька

інвестиційна політика орієнтована на забезпечення глобальної конкурентоспроможності промисловості на основі розвитку інноваційного потенціалу нації, що заслуговує особливої поваги та аналізу [3].

Німецька модель регулювання економічного і промислового розвитку включає п'ять рівнів: галузевий, технологічний, макроекономічний, регіональний і міждержавний, що пов'язане з формуванням державної політики у Європейському Союзі в цілому. Для сучасної моделі інвестиційної політики Німеччини характерне те, що вона грає ключову роль в процесі структурного пристосування і модернізації національної промисловості до умов глобалізації світового господарства. Проте, її дія носить не стільки активний, «розвиваючий», скільки непрямий, «дозвільний» характер через підтримку інститутів і політики, що робить вплив на промисловість в цілому. Хоча в Німеччині є цілий ряд інвестицій і створений широкий інструментарій промислової політики, але селективна допомога галузям і фірмам є виключенням, а не повсякденною практикою. Ключову роль в зміцненні конкурентоспроможності німецької промисловості відіграють такі напрями державних дій: дія на канали кредитування пріоритетних промислових галузей (особливо активно використовуються для структурної перебудови промисловості в нових німецьких землях); активна підтримка науково-дослідних та конструкторських робіт та інновацій в промисловості [4, с. 13 – 16].

Більшість регіональних проблем у Великобританії виникла на 15-20 років раніше, ніж у інших країнах. На перше місце ставиться індустріальний розвиток, а основним підходом було широкомасштабне знесення старого і будівництво нового. Основними напрямками, що забезпечують підвищення інвестиційної привабливості та конкурентоспроможності підприємств у Великобританії є стимулювання відкритої конкуренції на внутрішньому ринку, нейтральна податкова реформа, відміна валютного контролю, лібералізація зовнішньої торгівлі [4 с. 13 – 16].

На основі вивченого досвіду запропоновано наступні напрями формування державної інвестиційної політики на рівні регіону: врахування інвестиційних ризиків при формуванні державної інвестиційної політики на регіональному рівні; підвищення мотиваційної складової управління інвестиційним процесом у регіоні через удосконалення регіонального ринку інвестиційних проектів; посилення значення й ролі фінансово-кредитних установ у залученні інвестицій в регіон.

Список використаних джерел:

1. Інвестиційна діяльність в Україні. Інформаційно-аналітичні матеріали // Міністерство економіки України. Департамент інвестиційної та інноваційної діяльності. – 2010. – 72 с.

2. Бутник О. О. Специфіка державного управління інвестиційною діяльністю в регіоні / О. О. Бутник // Науковий вісник Академії муніципального управління: Серія «Управління». – Вип. 4 (10). – Регіональне та місцеве управління ; за заг. ред. В. К. Присяжнюка, В. Д. Бакуменка. – К. : ВПЦ АМУ, 2010. – С. 380 – 385.

3. Джерела інвестицій та їх економічне регулювання / І. Галиця, М. Герасимчук, О. Задорожна [та ін.] ; за заг. ред. М. Герасимчука. – К. : Інститут економіки НАНУ, 1999. – 157 с.

4. Малярчук О. Б. Інвестиційно-інноваційна політика держави / О. Б. Малярчук // Вісник Інституту економічного прогнозування. – 2004. – № 1. – С. 13 – 16.

ВЕНСКАЯ АНАСТАСИЯ

студентка 4 курса экономического факультета

Брестского государственного технического университета

КОВАЛЕВИЧ ОЛЬГА

ст. преподаватель кафедры управления, экономики и финансов

Брестского государственного технического университета

ГОСУДАРСТВЕННАЯ ФИНАНСОВАЯ ПОДДЕРЖКА МАЛОГО И СРЕДНЕГО ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ

В соответствии с законом Республики Беларусь о поддержке малого и среднего предпринимательства к субъектам малого предпринимательства относятся [1]:

- индивидуальные предприниматели;
- микроорганизации (коммерческие организации со средней численностью работников за календарный год до 15 человек включительно);
- малые организации (коммерческие организации со средней численностью работников за календарный год от 16 до 100 человек включительно).

К субъектам среднего предпринимательства относятся коммерческие организации со средней численностью работников за календарный год от 101 до 250 человек включительно.

Государственная финансовая поддержка оказывается субъектам малого предпринимательства за счет средств республиканского и местных бюджетов, других источников в рамках государственных программ развития малого и среднего предпринимательства. На местном уровне такая поддержка оказывается облисполкомами

(Минским горисполкомом), на республиканском – Белорусским фондом финансовой поддержки предпринимателей.

Белорусским фондом оказывается финансовая поддержка по следующим направлениям: предоставление субъектам малого предпринимательства денежных средств на возвратной основе (заем), предоставление имущества на условиях финансовой аренды (лизинга), предоставление гарантий по льготным кредитам, в том числе микрокредитам, выдаваемым банками Республики Беларусь за счет средств местных бюджетов, предусмотренных программами государственной поддержки малого и среднего предпринимательства и размещенных во вклады (депозиты) этих банков [2].

Финансирование субъектам малого предпринимательства может быть оказано областными и Минским городским исполнительными комитетами, путем предоставления: финансовых средств на возвратной возмездной или безвозмездной основе, субсидий для возмещения части процентов за пользование банковскими кредитами, субсидий для возмещения расходов на выплату лизинговых платежей по договорам финансовой аренды (лизинга) в части оплаты суммы вознаграждения (дохода) лизингодателя, субсидий для возмещения части расходов, связанных с участием в выставочно-ярмарочных мероприятиях либо с их организацией [3].

С августа 2014 года Банком развития Республики Беларусь реализуется программа финансовой поддержки малого и среднего предпринимательства. Практическая реализация программы осуществляется банками-партнерами и лизинговыми компаниями, которым Банк развития предоставляет финансовые ресурсы. Затем банки и лизинговые компании отбирают по согласованным с Банком развития критериям непосредственных заемщиков, проводят оценку их финансового состояния и предполагаемых к реализации проектов, а также принимают решения о выдаче кредита по оговоренной предельной ставке. Участниками программы являются 11 банков-партнеров (ОАО «Белгазпромбанк», ОАО «Белинвестбанк», ОАО «АСБ Беларусбанк», ОАО «Белагропромбанк», ЗАО «МТБанк», ОАО «БНБ-Банк», «Приорбанк» ОАО, ЗАО «Альфа-Банк», ЗАО «БТА Банк», ОАО «Банк Дабрабыт», ОАО «Паритетбанк»), и 4 лизинговые компании (ОАО «Промагролизинг», СООО «Райффайзен-Лизинг» и ООО «АСБ Лизинг», ОАО «Агролизинг») [4].

Государственная финансовая поддержка предоставляется субъектам малого предпринимательства при реализации ими инвестиционных проектов, бизнес-проектов по следующим направлениям:

- создание, развитие и расширение производства товаров (работ, услуг);

- расширение экспортного потенциала, производство импортозамещающей продукции;
- производство продукции, направленной на энерго- и ресурсосбережение;
- внедрение новых технологий.

Финансовая поддержка предоставляется на конкурсной основе под создание рабочих мест (за исключением льготного кредитования и субсидий для возмещения части расходов, связанных с участием в выставочно-ярмарочных мероприятиях или с их организацией).

Финансовая поддержка на открытие своего дела оказывается безработным гражданам, официально зарегистрированными в органах по труду, занятости и социальной защите Республики Беларусь за счет средств бюджета государственного внебюджетного фонда социальной защиты населения. Стандартный размер субсидии – 11-кратная величина бюджета прожиточного минимума в среднем на душу населения, действующего на дату заключения договора с безработным о предоставлении субсидии. В некоторых случаях субсидия может предоставляться в 15- или 20-кратном размере. Средства, предоставленные безработному в виде субсидии, могут быть использованы на приобретение оборудования, инструментов, машин и механизмов, сырья, материалов, оплату услуг, другие цели, связанные с организацией предпринимательской деятельности. Субсидию на организацию предпринимательской деятельности можно получить только один раз [5].

Список использованной литературы:

1. О поддержке малого и среднего предпринимательства : закон Респ. Беларусь от 1 июля 2010 г. № 148-З : принят Палатой представителей 26 мая 2010 года : одобрен Советом Респ. 15 июня 2010 года (в ред. Законов Республики Беларусь от 10.07.2012 г. № 426-З, от 12.07.2013 г. № 57-З, от 30.12.2015 г. № 344-З, от 9.01.2018 г. № 91-З) // Национальный правовой Интернет-портал Республики Беларусь. Режим доступа : www.pravo.by/document/?guid=3871&p0=Н11000148.
2. Государственная финансовая поддержка, оказываемая Фондом // Официальный сайт Белорусского фонда финансовой поддержки предпринимателей. – Режим доступа : <http://belarp.by/ru/state-help/gosfinfond>.
3. Источники и способы финансирования субъектов МСП // Официальный сайт Министерства экономики Республики Беларусь. – Режим доступа : <http://www.economy.gov.by/ru/fin-msb-ru>.
4. Поддержка МСП // Официальный сайт Банка Развития Республики Беларусь. – Режим доступа : <https://brrb.by/activity/support-to-smes>.
5. Положение о содействии безработным в организации предпринимательской деятельности, деятельности по оказанию услуг в

сфере агроекотуризму, ремесленної діяльності : утвр. постановленням Совету Міністрів Республіки Беларусь 07.03.2008 г. № 342 // Національний правовий Інтернет-портал Республіки Беларусь. – Режим доступу : www.pravo.by/document/?guid=3961&p0.

ВЕРЕМЕЙЧИК ВІКТОР

*аспірант кафедри парламентаризму та політичного менеджменту
Національної академії державного управління
при Президентіві України*

ВПЛИВ ГРОМАДСЬКОСТІ НА РЕЗУЛЬТАТИВНІСТЬ ДІЯЛЬНОСТІ ПРЕДСТАВНИЦЬКИХ ОРГАНІВ ВЛАДИ

Стрімкий розвиток громадянського суспільства в Україні, спричинений подіями на Майдані 2014 року, окупацією Криму та війною на Донбасі, сформував якісно новий прошарок небайдужого населення, яке хоче, може і здатне брати на себе відповідальність за рівень свого життя та життя оточуючих. Саме такі люди є генераторами нових ідей і підходів до управління і саме вони наразі здійснюють аналіз та оцінювання діяльності влади на всіх ієрархічних рівнях. Це стосується й представницької влади, яка повинна забезпечити комфортне проживання на певній території, безпечне середовище, можливість продовження роду, тобто рівень соціальних стандартів, якісну освіту, можливість отримання доходів. Адже зрозуміло, що чим ефективніша влада, чим краще управління, тим краще задовольняються потреби громадян.

Причому необхідно пам'ятати, що будь-яка ефективна влада тримається на «трьох китах»: ресурсах, повноваженнях та відповідальності. Необхідний оптимальний розподіл повноважень між рівнями влади. Обсяг ресурсів повинен відповідати повноваженням. Влада має відповідати за ефективність перед народом та за законність перед державою. Лише за наявності цих складових та балансу повноважень, ресурсів та відповідальності ми отримаємо ефективну владу. Це дуже важливо в сучасних умовах, адже відсутність відповідальності породжує зневіру громадян до влади, у тому числі і до представницької влади. А відсутність взаємозацікавленого зв'язку унеможливує взаєморозуміння, без якого неможливо досягнути ефективності й результативності. Саме тому на місцевому рівні маємо поки що неефективну, громіздку та безвідповідальну владу.

Зрозуміло, що пріоритетом постає нині новий підхід до функціонування представницької влади та її діяльності, заснований на засадах лідерства. Він ґрунтується на глибокому, системному, логічному підході до організації управління. По-перше, необхідно

розмежувати повноваження між елементами представницької влади в Україні. Щоб якнайкраще реалізувати повноваження, їх розподіл необхідно здійснити за принципом субсидіарності, тобто найбільш важливі для життєдіяльності людей повноваження передати на найближчий до людей рівень влади в громади. По-друге, визначити обсяг необхідних ресурсів та закріпити ці ресурси для виконання повноважень усіма суб'єктами представницької влади. По-третє, запровадити персональний інститут відповідальності та поновити персональну відповідальність обраних осіб перед виборцями [1, с. 24].

Очевидно, що усі ці складові тісно пов'язані з людськими ресурсами, а представницькі органи влади в Україні все сильніше відчують брак висококваліфікованих та ініціативних кадрів. Виявляючи і виховуючи власних лідерів, представницькі органи мали б надавати своїм співробітникам із високим потенціалом можливість набувати нові навички і вміння, брати на себе більшу відповідальність і, відповідно, відчувати свою важливість для організації та просуватися вверх кар'єрними сходами [2, с. 36]. Саме цим потрібно зайнятися в Україні.

Зважаючи на це, Комітет міністрів Ради Європи у своїй Рекомендації «Про участь громадян у місцевому публічному житті» (2001) наголосив, що громадяни, які є свідомі своїх громадянських обов'язків, віддані демократичним цінностям і беруть участь в управлінні, становлять життєву силу будь-якої демократичної системи, а зміцнення демократії в умовах сучасних викликів та глобалізації постає чинником стабільності країн Європи. Враховуючи те, що за певних обставин рівень довіри людей до обраних інститутів влади стрімко знижується, а суспільні очікування зростають, місцева політика потребує впровадження більш відкритих, гнучких і конкретних методів залучення громадськості до вирішення нагальних питань місцевого значення, у тому числі і розширення сфери надання соціальних, адміністративних та інших послуг. При цьому береться до уваги, що діалог між громадянами й представниками влади, обраними на місцевому рівні, зміцнює законність демократичних місцевих інститутів та ефективність їх дій [3].

З огляду на зазначене, Комітет міністрів Ради Європи рекомендує урядам держав членів Ради Європи, у тому числі й Україні:

- сформуувати політику, спрямовану на заохочення участі громадян у місцевому публічному житті, на засадах принципів Європейської хартії місцевого самоврядування;
- поліпшити законодавство та місцеву нормативну базу участі громадян у публічному житті;
- спільно з громадами й органами місцевого самоврядування сприяти культурі демократичної участі; підвищувати обізнаність про

належність до громади та заохочувати громадян брати на себе відповідальність і робити внесок у життя своїх громад;

- виробити загальний підхід до участі громадян, зважаючи як на механізм представницької демократії, так і на форми прямої участі громадян в ухваленні рішень та в управлінні місцевими справами;

- уможливити обмін інформацією в країнах і між ними про добрі практики, пов'язані з участю громадян;

- залучати громадян до оцінювання та поліпшення місцевого управління, щоб мати регулярний зворотний зв'язок;

- підтримувати спільне навчання працівників органів місцевої влади з питань ефективності різних методів участі громадян, а також забезпечити цілковиту поінформованість громадськості про усі доступні можливості;

- звернути особливу увагу на ті категорії громадян, які наражаються на більші труднощі в процесі участі, або на ті, які залишаються на узбіччі місцевого публічного життя;

- визнати й піднести значення громадських об'єднань як важливих партнерів та рушійну силу в розвитку, підтримці й практичному впровадженні демократичної участі [3].

Без активного залучення громадськості до керівництва суспільними процесами важко розмежувати й збалансувати функції та обов'язки центральних та місцевих органів державної влади та представницької влади, забезпечити їх ефективну діяльність. Для активізації участі громадськості в державному управлінні потрібні кардинально нові підходи та ефективні механізми. Першочерговими є, насамперед, законодавче закріплення прав і визначення механізмів проведення консультацій з громадськими організаціями в процесі вироблення й реалізації політики захисту прав людини, а також проведення громадських експертиз нормативних актів та проектів рішень.

Список використаних джерел:

1. Пашко Л. А. Оцінювання в діяльності керівника-лідера : навч.-метод. матеріали / Л. А. Пашко ; Національна академія державного управління при Президентові України, Інститут підвищення кваліфікації керівних кадрів. – К. : НАДУ, 2013. – 60 с.

2. Грищенко І. М. Феномен лідерства в системі місцевого самоврядування: теорія, методологія, практика : монографія / І. М. Грищенко. – К. : НАДУ, 2016. – 320 с.

3. Молодіжне лідерство і волонтерство в Україні. – Режим доступу : <http://www.experts.in.ua/baza/analitic/index.php>.

4. Borggreve Adrian / Регіональний економічний розвиток до підприємництва через розвиток лідерства // Відкрита дискусія, Київ, 03.08.2015.

5. Гошовська В. А. Політичне лідерство : навч. посіб. / В. А. Гошовська, Л. А. Пашко, Ю. В. Баскакова [та ін.] ; за заг. ред. В. А. Гошовської, Л. А. Пашко ; уклад. К. Ф. Крутий ; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України, Ін-т підвищ. кваліфікації керів. кадрів. – К. : НАДУ, 2013. – 300с.

6. Місцеве самоврядування в умовах децентралізації влади в Україні : колект. моногр. / кол. авт. ; за заг. ред. Р.М. Плюща. – К. : РІДНА МОВА, 2016. – 744 с.

7. Васильєва О. І. Актуальні питання вдосконалення діяльності органів місцевого самоврядування / О. І. Васильєва // Актуальні проблеми державного управління : зб. наук. праць. – Харків : Вид-во ХарПІДУ НАДУ «Магістр», 2008. – № 2 (34). – С. 221 – 229.

ANNA VERNIGOR / ВЕРНИГОР АННА

University of customs and finance / студентка 3 курсу факультету управління Університету митної справи та фінансів /

FRANCE'S FOREIGN EXPERIENCE ABOUT PUBLIC ADMINISTRATION IN UKRAINE

The advanced conditions of development of the country, rapid change of forms and mechanisms of management of socio-political actions require from the public officials and leaders of local self-government innovative approaches and ways in their work. At the same time, civil servants make public administration decisions, implement them in the light of their experience, intuition, knowledge acquired during training and professional development.

It is the training of civil servants and local government officials that should take into account specific aspects of coordination in this not simple and complex area of public administration. It is useful to refer to the experience of European countries, namely France, to understand the features of a public service institute. After all, France and Ukraine converge in their forms and methods of government: the state-territorial system, the most influential subject of state power and the form of government.

In France, there are three types of public service: public service, which covers almost 51 % of all public affairs – the analogue in Ukraine is served by central executive authorities; territorial service covers 30 % – in Ukraine this leading role belongs to local state administrations and municipal institutions; the health service, which relies on 19 % of the state's powers – and in Ukraine, the healthcare sector [1].

Civil servants in France, as well as in Ukraine, include officials working in positions of various types in central and local level institutions. Central administrations (which are located in Paris but can be delocalized to

the province) carry out the development and coordination of national programs at the national level. In Ukraine, this leading role is played by state and local administrations, which are accountable to utility companies and institutions.

In Ukraine, the same system of distribution of responsibilities between levels of government operates. For example, the regional state administration will be subject to all district, local, settlement and village councils in the region. But the city council will be subordinate to all district councils in the city and the respective municipal enterprises, which are subordinate to the city council, including the relevant department (management).

The territorial public servants of France include officials (approximately 1.5 million people) of communes and mayoralties working in the executive services of departments, regions, communes, public institutions of inter-municipal cooperation, housing offices, etc. State and territorial officials are subject to the prefect, who is a government representative and guarantor of law enforcement.

The public health service (725,000) employs public hospitals, nursing homes, departmental child care facilities, public facilities for children and adolescents with disabilities or children with disabilities, public or semi-public shelters and social adaptation centers [3].

The staff of each of these institutions is subordinate to the head of the institution but also has a general charter. In each region, there is a regional health agency, headed by a high-ranking, prefect-independent official, who coordinates the activities of all these health care facilities.

The officials of all three services are guided by a single general public service statute, based on the laws of France. The statutes of the statute define political and social rights, duties and main principles that guarantee the independence of public servants, the stability of employment, a productive system of state administration.

Responsibilities of employees include: honest work in the workplace, maintaining professional secrecy, independence from outside influence, inadmissibility of reconciliation in other public and private organizations.

In general, public administration looks like a pyramid structure, that is, promotion, obtaining a certain rank (each civil service corps necessarily belongs to one of three categories of public service posts: category a, category b and category c) is a strictly defined term and appropriate level of education and professional competence. The remuneration of public servants consists of three parts: basic maintenance, additional remuneration and social benefits. In France, there is a complex system of selection of civil servants. And the competition is considered the best way for the candidate for a particular position. The general statute provides for competition for most categories of employees [1, 2].

It is worth noting that the formation of the state administration of France has a very high level of training. Ukraine, in turn, adopts this best practice and implements it in its governance system. The study of public service organizations also proves that in France, much attention is paid to the motivation of public servants, which is carried out through material and moral incentives.

Therefore, the optimum tendencies of foreign experience of the activity of the public service institute, advisable to adapt to the conditions of Ukraine, include the need to distinguish between public service and public (which relate as whole and partial), increasing employee motivation, developing devices for increasing employee mobility

Reference:

1. Zhevar P. main issues of public service / P. Zhevar; Trans. With. Fr. Yu. Bragina. – Lille : riu publishing house, 2004.
2. Foreign experience in public administration: a method. rivers. / autos : N. M. Meltiukhova, V. V. Korzhenko, Yu. V. Didok and others ; for the total. ed. N. M. Meltiukhova. – K. : NADU, 2010.

ВІВЧАР ОКСАНА

*д. е. н., професор, професор кафедри безпеки, правоохоронної діяльності та фінансових розслідувань
Тернопільського національного економічного університету*

АЛГОРИТМ ФОРМУВАННЯ РОЗПОДІЛУ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ОБ'ЄДНАНОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ В КОНТЕКСТІ БЕЗПЕКОЗНАВСТВА

В сучасних умовах турбулентності економічних процесів актуальності набуває питання бюджетної децентралізації, де ключовими фігурами є ефективність діяльності органів місцевого самоврядування. В зв'язку з цим постає проблема оптимального перерозподілу фінансових ресурсів та повноважень органами місцевої влади, які на сьогоднішній день є основними та найбільш актуальними для підвищення ефективності бюджетної системи в цілому, адже дієвість соціально-економічної політики держави та її економічна безпека безпосередньо залежать від раціонально побудованої та збалансованої системи економічних відносин, чіткого перерозподілу фінансових ресурсів та гнучкості способів їх використання в контексті зміцнення безпекознавчої компоненти [2].

Неможливо залишити поза увагою те, що отримання нових повноважень та відповідних фінансових ресурсів поставило перед органами місцевого самоврядування ОТГ та депутатами відповідних рад нові завдання щодо планування та використання бюджетних

надходжень. Окремі види доходів і видатків бюджету можуть перетворюватися у бюджетні стимули, якщо методи мобілізації, напрями і порядок використання бюджетних коштів будуть пов'язані із інтересами громади та економічними інтересами суб'єктів господарювання. Плануючи розвиток інфраструктури громади, дуже важливим і ключовим є виявлення реальних потреб жителів, бачення проблем їхніми очима, визначення пріоритетів у вирішенні тих чи інших проектів [1]. Саме тому в об'єднаній територіальній громаді є необхідність вирішити проблему справедливого розподілу бюджетних коштів між населеними пунктами, що ввійшли до складу об'єднаної громади. Розв'язати цю проблему необхідно колегіально, на основі запропонованого першого проекту організаційно-економічного механізму розподілу фінансових ресурсів об'єднаної територіальної громади, при цьому сума бюджету розвитку затверджується радою громади [3].

З метою дотримання рівноправності та фінансової самостійності під час створення формули розподілу бюджету розвитку села (селища) до уваги взяли такі поняття, як бюджетний розвиток громади (В), загальні доходи села (селища) (Q); кількість населення громади (n); доходи на одного жителя громади (q); доходи на одного жителя села (селища) (q_o); коефіцієнт економічної спроможності села (селища) (K); середній дохід на одного жителя села (q_s).

ПРОЄКТ 1: Алгоритм розрахунку бюджету кожного села (селища) включає наступні етапи:

$$q_o = Q / n, (1)$$

де q_o – доходи на одного жителя села (селища); Q – загальні доходи села (селища); n – кількість населення громади

$$q = B / n, (2)$$

де q – доходи на одного жителя громади; B – бюджетний розвиток громади; n – кількість населення громади

$$q_s = \sum q_o / v, (3)$$

де q_s – середній дохід на одного жителя села; v – кількість сіл у громаді (18 сіл (селищ))

$$K = q_o / q_s, (4)$$

де K – коефіцієнт економічної спроможності села (селища)

$$\dot{B} = q * K * n, (5)$$

де \dot{B} – бюджет розвитку села (селища) на бюджетний період

На основі проведених досліджень нами сформовано другий проєкт організаційно-економічного механізму розподілу фінансових ресурсів об'єднаної територіальної громади, який описано нижче та обґрунтовано відповідно.

З метою дотримання рівноправності та фінансової самостійності під час створення формули розподілу бюджету розвитку села (селища) до уваги взяли такі поняття, як бюджетний розвиток громади (B), бюджет розвитку села (селища) (\dot{B}); кількість населення громади (N); кількість населення села (селища) (n); витрати на 1-го жителя села (селища) (q_0); коефіцієнт економічної спроможності села (селища) (K); коефіцієнт стимуляції збільшення доходів (K_s); дохід села (селища) за відповідний період (Q_f).

ПРОЄКТ 2: Алгоритм розрахунку бюджету села (селища) включає наступні етапи:

$$\dot{B} = n * q_0 (1)$$

де \dot{B} – бюджет розвитку села (селища) на бюджетний період; n – кількість населення села (селища); q_0 – витрати на 1-го жителя села (селища)

$$q_0 = B / N (2)$$

де B – бюджет розвитку громади на бюджетний період; N – кількість населення громади

$$K_s = Q_f * K (3)$$

де K_s – коефіцієнт стимуляції збільшення доходів; Q_f – фактичний дохід села (селища) за відповідний період; K – коефіцієнт економічної спроможності села (селища)

Примітка 1: загальні доходи об'єднаної територіальної громади села (селища) враховуються всі надходження за винятком: ПДФО сіл (селищ) (податок з доходів фізичних осіб); загальних доходів міської ради.

Примітка 2: при цьому сума бюджету розвитку затверджується радою громади. Якщо є потреба уточнити розподіл коштів (не раніше, ніж через півроку після початку бюджетного року за умови

перевиконання бюджету не менше як на 5 %, відповідно до вимог Бюджетного кодексу), то до уваги береться коефіцієнт стимуляції збільшення доходів.

(проєкт 1 та проєкт 2 авторська розробка)

З практичної точки зору необхідно врахувати наступні елементи при розподілі фінансових ресурсів ОТГ: 1. До _____ подати розрахунок розподілу бюджетних коштів старостам сіл (селищ) відповідно до затвердженого бюджету об'єднаної територіальної громади. 2. Старостам відповідних сіл (селищ) відповідно до ст. 13 ЗУ «Про місцеве самоврядування в Україні» до _____ провести громадські слухання, щодо визначення пріоритетності раціонального використання бюджетних коштів. 3. Старостам відповідних сіл (селищ) до _____ на сесії міської ради прозвітувати про результати ефективності використання бюджетних коштів.

Згідно проведених наукових досліджень встановлено, що розподіл бюджетних коштів у територіальній громаді буде здійснено в залежності від площі території, чисельності сільських жителів а також фактичних доходів села (селища) за відповідний період.

Слід відзначити, що проблема прозорості дій органів влади всіх рівнів сьогодні особливо актуальна, оскільки прозорість – основна умова запровадження якісно нового типу взаємовідносин між громадянами та органами виконавчої влади, а саме такого, за яким кожній людині було б забезпечено реальне додержання і захист належних їй прав і свобод у сфері діяльності цих органів. Дотримання принципу публічності та прозорості на практиці є запорукою надійності бюджету, оскільки це забезпечує довіру громадськості до державної бюджетної політики, сприяє збільшенню надходжень до бюджетів різних рівнів, а також посилює ефективність державного та громадського контролю над державними фінансами. Також бюджетна прозорість дає громадянам змогу відчувати себе повноправними споживачами максимального рівня суспільних послуг в обмін на сплачені податкові платежі. Іншими словами, в умовах доступності та прозорості фінансової інформації громадськість здатна самостійно контролювати ефективність виконання [4].

Резюмуючи вище описане, слід відзначити, що економічна категорія «фінансова децентралізація» – фінансові повноваження органів регіонального рівня, незалежність та життєздатність органів місцевої влади з метою зміцнення безпеки. Підтверджено, що ефективності реформи фінансової децентралізації можливо досягнути за умови одночасної зміни окремих її складових, а саме: проведення бюджетної, податкової, адміністративно-територіальної реформ; реформування місцевих органів представницької та виконавчої влади

на місяць; підвищення ролі малого і середнього підприємництва в реформуванні місцевої економіки.

Список використаних джерел:

1. Арабчук Я. І. Фінансова децентралізація – основна складова спроможної громади / Я. І. Арабчук // Теорія та практика державного управління і місцевого самоврядування. – 2016. – № 1. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ttpdu_2016_1_20. 2.

2. Вівчар О. І. Сутнісно-змістова характеристика організаційно-економічного механізму розподілу фінансових ресурсів об'єднаної територіальної громади: порівняльно-аналітичний підхід в контексті безпекознавства / О. І. Вівчар, О. З. Редьква, О. О. Гарматюк // Науково-практичний журнал «Інфраструктура ринку». – 2019. – Вип. 36. – С. 29 – 33. – Режим доступу : http://www.market-infr.od.ua/journals/2019/36_2019_ukr/36_2019.pdf.

3. Набатова Ю. О. Формування місцевих бюджетів в умовах децентралізації фінансових ресурсів / Ю. О. Набатова // Ефективна економіка. – 2015. – № 5. – Режим доступу : <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=4100>.

4. Слободянюк Н. О. Проблеми формування дохідної частини місцевих бюджетів в умовах фінансової децентралізації / Н. О. Слободянюк // Економіка і суспільство. – 2016. – Вип. 2. – С. 611 – 616.

ВЛАСЮК ВАЛЕРІЙ

д. е. н., професор, професор кафедри економіки та соціально-трудових відносин Університету митної справи та фінансів

ІНФОРМАЦІЙНЕ ПОЛЕ У ПОБУДОВІ НОВИХ СПОСОБІВ ГОСПОДАРСЬКІЙ ВІДНОСИН

Трансформація економічних відносин у новому столітті, яка відбувається в умовах поширення цифрової економіки, внаслідок перетворень, що виявляють комунікативно-інформаційні технології, формують інші види (риси) інноваційного розвитку господарської діяльності. Результати праці, в умовах конкурентної боротьби за ресурси, ринки, можливість проникати, впливати на нові сфери діяльності, обумовлюють й різномірні ризики, що виявляють процеси концентрації способів виробництва, різномірних ресурсів та зон впливу.

Перетворення, які відбуваються на тлі комунікаційно-технологічних змін та новітніх тенденцій щодо розширення інформаційного поля та уявлень про інші можливості цифрової економіки, надають можливості більш широкого використання

технологічних факторів побудови нового спрямування та використання способів проведення господарських відносин.

Явище криптовалютної діяльності цікавить багатьох фахівців, осіб, які намагаються заробити за допомогою кріпти, або інших інструментів електронної комерції, але й нині існують не просто побоювання, а занепокоєння і застереження щодо поголовного втягування в ці небезпечні ігри, які в змозі призвести до колапсу значної частини економічних відносин.

Прикладом є впевненість Нобелівського лауреата з економіки, професора Йельського університету Роберта Шиллера, який свого часу зазначав впевненість у «тотальному колапсі» биткоїну [1, с. 15]. Впевненість Р. Шиллера в тому, що вартість биткоїну залежить від того, як суспільство визначить його вартість, виявивши інтерес до цього явища, що має ґрунтовні позиції, прихильників, покладається й на те, що не слід порівнювати цей вид електронного носія з іншими активами та спираючись на цінність з боку інвесторів. Додамо й те, що коливання курсів криптовалют відображується на усьому ринку, який падає слідом за биткоїном [1, с. 15].

В європейській державі – Німеччині, з 2020 р. Криптокомпанії будуть зобов'язані одержати ліцензію федерального управління нагляду BaFin у відповідності з вимогами законодавства щодо протидії відмиванню грошей AML. Такі урядові дії пов'язуються з тим, що з нового року криптовалюти в цій країні будуть вважатися фінансовим інструментом, а биткоїн-біржі та провайдери криптовалютних кишень повинні одержати ліцензію BaFin у відповідності до принципів AML [1, с. 15]. Такі дії вважаються кроком вперед та, як зазначив К. Мюллер, який є партнером юридичної фірми, це внесе нормативну ясність в урегулювання індустрії криптовалют й стимулює розвиток галузі, адже технологія проведення таких операцій до сих пір не була прийнятою інституціональними інвесторами саме через відсутність надійної правової основи [1, с. 15]. Багато країн світу розглядають правове закріплення статусу криптовалют, покладаючись на законодавчі принципи США, де пильно спостерігали за розвитком биткоїну, перш ніж комісія з цінних паперів SEC не вирішила, що Bitcoin та Ethereum – це віртуальні валюти, які за своєю суттю є товаром без ознак, що присутні цінним паперам [1, с. 15]. При цьому первинне розміщення монет (ICO) підпадає під визначення акцій, тому регулятор пильно слідкує за так званими ICO-проектами, які не одержали відповідних дозволів на емісію цінних паперів.

Інтернет-технології розвиваються дуже стрімко, набуваючи все нових рис і спрямувань. Достатньо нагадати, що функціонування електронних носіїв надало нового змісту цілому ряду напрямів ведення бізнесу, та все ж відмітимо, що ще п'ять років тому електронні послуги, електронна торгівля розглядалися не тільки як

наукове дослідження, а й комплексне дослідження перспективних сфер діяльності, де відбувалися помітні зрушення відносно напрямів впровадження Е-торгівлі. Наприклад, були відмічені практичні рішення в українських реаліях, коли спираючись на електронні технології, почали розвиватися сфери: інформаційного права; е-грошей; технічного та програмного забезпечення; інформаційного менеджменту й Internet-маркетингу; Internet-логістики; Internet-страхування та туризму; зв'язків з громадськістю (internet-pr); Internet-бенкінгу; Internet-трейдингу; Internet-реклами; інформаційної безпеки й е-консалтингу тощо [1, с. 11].

Технологічні зміни, які відбуваються у світовому масштабі все активніше просуваються в сферу господарювання, маючи цілий ряд переваг над існуючими інструментами проведення підприємницької діяльності, але є ще цілі напрями в яких інтернет-технології, а більше всього криптовалютні механізми, биткоїн та й інші електронні послуги в змозі проявити себе як в межах певних країн, так і на світовому рівні, розвиваючи трансграничні види державного та приватного значення.

Наприклад, є всі підстави для введення «загального» підходу до впровадження показника оподаткування суб'єктів господарювання та показників фінансових індикаторів у діяльності різномірних за значенням, величиною й напрямками підприємництва заходів для підприємств і організацій, що проводять свою діяльність на певних ринках.

Одним з них може стати застосування підходів до розрахунків показників оподаткування, як узагальненої методики податкового навантаження для різномірних суб'єктів господарювання як в межах окремих держав, так й на міждержавному рівні із застосуванням електронних носіїв. Оскільки розрахунки та саме оподаткування разом з іншими обов'язковими платежами є значимим процесом поповнення державного бюджету, та на яке припадає «левова» частка надходжень до державної скарбниці, маючи і посилений контроль з боку державних органів, і є одним з основних факторів, які визначають та характеризують не тільки спрямування господарської діяльності окремих підприємств, а й виявляють напрями фінансової складової будь-якої держави у світовому просторі.

Існують прогностичні думки щодо того, що в перспективі технології блокчейн в змозі стати основою економіки майбутнього, оскільки прагнення до децентралізації фінансової системи, визволення від посередників, впливу держави та корупційна складова вже давно турбують багатьох як окремих підприємців, групи чи об'єднання співучасників бізнесу різних країн та гатунку, обумовлюють пошук все нових шляхів проведення господарської діяльності буз кордонів, зниження різномірних перепон, бар'єрів, регуляторів. Багато підприємців мріють про звільнення економіки від банківського й

корпоративного впливу. В світовому просторі вже не перший рік ціла низка великих компаній проводить дії щодо використання блокчейн, як, наприклад, Google яка має намір використовувати цю платформу для покращення безпеки даних користувачів, а Facebook навіть створив підрозділ, який займається розробкою рішень у сфері розподілу технологій.

У новому столітті все більшого значення набувають новітні інформаційно-технологічні технології, змінюючи свідомість користувачів, роблячи виконання не тільки побутових, споживчих, інформаційних та будь-яких інших спрямувань людини у здобутті певних знань, можливостей вести бізнес, а й оцінювати, аналізувати дії підприємництва на різнорідних рівнях. А це можливо проводити, наприклад, й за допомогою впровадження розрахунків оцінки діяльності підприємств у податковому навантаженні, де в якійсь певній платформі системно розмішувати дані про фактичне витрачання грошових коштів за результатами їх діяльності за певний період часу.

Список використаних джерел:

1. Власюк В. Є. Мережеві впливи у побудові економіки майбутнього / В. Є. Власюк // Journal of science. – 2020. – № 4. – Vol. 1. – С. 10 – 18. – Режим доступу : Email Journal of science.Lyon 37 Cours Albert Thomas, 69003, Lyon, France. (issuu; calameo; SlideShare; indecs copernicus),

ВОЛКОВ АРТУР

студент 2 курсу факультету соціально-психологічної освіти та управління Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ІНСТРУМЕНТИ Е-ДЕМОКРАТІЇ НА ПРИКЛАДІ ДНІПРОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ

Впровадження е-демократії на місцевому рівні здійснюється переважно шляхом застосування відповідних електронних сервісів для комунікації з громадськістю як засобів встановлення та реалізації контакту місцевих громад із виборними органами.

Зауважимо, що наразі чине законодавство не оперує терміном «електронні сервіси комунікації», малодослідженим поняття є і в науці. На нашу думку, це пов'язано із необхідністю вивчення електронних сервісів комунікації як предмету дослідження з позицій як гуманітарних (право, державне управління), так і технічних наук. Разом із тим, електронні сервіси комунікації є інструментом цифровізації життєдіяльності суспільства на загал.

Цікавою є думка О. Гарматій, яка зазначає, що конкретною формою електронних комунікацій є діяльність офіційних сайтів органів влади усіх рівнів державного управління. Завдяки можливостям постійної взаємодії з органами влади, відкритого доступу до інформації, офіційних документів і рішень органів влади, громадяни краще поінформовані, що сприяє активній та широкій участі громадськості у процесі прийняття владних рішень [2, с. 39]. Таке твердження є коректним і для діяльності органів місцевого самоврядування. Відтак, під електронними сервісами комунікації з громадськістю необхідно розуміти форму двостороннього обміну інформацією між відповідним органом державної влади або місцевого самоврядування та/або їх уповноваженими структурними підрозділами і громадськістю в особі конкретних громадян, їх об'єднань або юридичних осіб, яка реалізується за допомогою електронних систем.

У свою чергу М. Трешов систематизуючи інформаційні продукти та форми інформування громадськості та зацікавлених сторін про діяльність органу влади, виокремлює такі: оприлюднення офіційної інформації щодо діяльності органу місцевого самоврядування (публікації у ЗМІ, бюлетені, інформаційні видання, офіційний вебсайт, бази даних тощо); поширення поточної інформації (зустрічі, публічні заходи, обговорення, відвідування заходів органів місцевого самоврядування, інтерактивні опитування тощо); просування (промоція) ідей, проєктів, громад (інформування через мережу Інтернет, поновлення офіційного вебсайту, робота з іншими вебсайтами тощо); публічні консультації з наданням зворотного зв'язку (онлайн/офлайн опитування, голосування, громадські обговорення тощо) [7, с. 249].

Загалом Дніпровська міська рада пропонує громадянам три варіанти реалізації їхніх прав засобами комунікації: електронний, поштовий та особистого спілкування.

Відслідкуємо як працюють електронні сервіси на прикладі Дніпровської міської ради.

Офіційний вебсайт Дніпровської міської ради сам по собі є важливим електронним сервісом комунікації влади із членами територіальної громади. При цьому він містить низку інших не менш ефективних інструментів е-демократії.

Базовим електронним сервісом комунікації з громадськістю, створеним у Дніпровській міській раді, сьогодні можна визначити «Кабінет мешканця міста Дніпра» [4], об'єднаний з порталом державних послуг «iGov» [8]. Такий кабінет – єдина точка входу до всіх наявних сервісів для мешканців міста.

Скористатися «Кабінетом мешканця» можна з головної сторінки офіційного веб-сайту Дніпровської міської ради (dniprorada.gov.ua) або в розділі «Послуги для мешканця» обрати «Кабінет мешканця м.

Дніпра» і пройти ідентифікацію зручним для себе способом (Bank ID, електронний цифровий підпис тощо).

Серед інших інструментів слід відзначити такі:

- місцеві петиції, серед яких вже є такі, що позитивно вирішені;
- електронні звернення громадян;
- система «Контакт-центр Дніпровської міської ради» [5];
- відкрита мапа Дніпра;
- Платформа ефективного регулювання – PRO [6], до якої місто долучилося в 2018 р.;
- Портал відкритих даних;
- Бізнес-простір (містить такі елементи: електронна платформа з обговорення проєктів регуляторних актів; новини, заходи для бізнесу; створення та ведення бізнесу; адміністративні послуги підприємцям; електронні сервіси для бізнесу; пропозиції міської влади; місцеві інституції підтримки підприємництва; фінансові інструменти для ведення бізнесу тощо) [0];
- громадський бюджет;
- оприлюднення поіменного голосування депутатів м. Дніпра та ін.;

Ефективність та доцільність впровадження такі інструменти е-демократії помітно підтверджують сьогодні в умовах карантину та пандемії, їх переваги є очевидними. Зазначене видається доцільне проілюструвати наступним чином.

Наприклад, в умовах дистанційної роботи Дніпровської міської ради під час карантину, право громадян на соціальну допомогу забезпечується міською радою в повному обсязі саме завдяки електронним сервісам комунікації. Первинний прийом громадян здійснюється відповідним структурним підрозділом, департаментом соціальної політики Дніпровської міської ради, в телефонному режимі. В ході такого прийому громадянам роз'яснюється можливість скористатись електронним сервісом або засобами поштового зв'язку для подачі документів.

Разом із тим електронні сервіси комунікації Дніпровської міської ради необхідно постійно розвивати. Цікавою є активна позиція місцевої громади, яка здійснюючи комунікацію із радою через систему місцевих петицій, вносить свої пропозиції щодо вдосконалення системи сервісів електронної комунікації. Так, 26 травня 2018 р. створено електронну петицію про створення електронної системи оперативного реагування на проблеми в м. Дніпрі. Автори петиції вважають, що це дозволить кожному дніпровцю подавати звернення щодо усунення проблем у місті: дефекти дорожнього покриття, погана робота перевізників, міських служб, засміченість, різні аварії; забезпечити підтримку сервісу на мобільних пристроях тощо [3].

Підбиваючи підсумки, зауважимо, що впровадження електронних сервісів комунікації влади та громади є важливим кроком на шляху до європейських стандартів державного управління та місцевого адміністрування. При розробці таких сервісів важливо враховувати думку користувачів, створювати доступний інтерфейс та уникати «дублювання» функціоналу.

Список використаних джерел:

1. Бізнес-простір Дніпра. – Режим доступу : <https://dniprorada.gov.ua/uk/page/biznes-prostir-dnipra>.
2. Гарматій О. В. Інтерактивність державних комунікацій: електронна складова / О. В. Гарматій // Science and Education a New Dimension. Humanities and Social Sciences. – 2015. – № 3 (9). – С. 38 – 42.
3. Електронна система оперативного реагування на проблеми в м. Дніпро. – Режим доступу : <https://e-dem.in.ua/dnipropetrovsk/Petition>.
4. Кабінет мешканця Дніпра. – Режим доступу : <https://km.dniprorada.gov.ua/journal>.
5. Контакт-центр м. Дніпра. – Режим доступу : <https://hotline.dniprorada.gov.ua>.
6. Платформа ефективного регулювання. – Режим доступу : <https://regulation.gov.ua>.
7. Трещов М. М. Управління ресурсним забезпеченням місцевих бюджетів в умовах децентралізації влади в Україні : дис.... д-ра наук з держ. упр. : 25.00.04 / Трещов Мирослав Миколайович. – Діпро, 2019. – 499 с. – Режим доступу : www.dridu.dp.ua/nauka/sv_rada_D/dis/Treshchev_dissertation.pdf.
8. IGov – портал державних послуг. – Режим доступу : <https://igov.gov.ua>.

ВОЛОДКЕВИЧ МАРИНА

*студентка 2 курсу Інститута управленческих кадров
Академии управления при Президенте Республики Беларусь*

**ОСОБЕННОСТИ РЕГУЛИРОВАНИЯ ВНЕШНЕЙ ТРУДОВОЙ
МИГРАЦИИ В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ**

Миграция населения является естественным и закономерным процессом, позволяющим сбалансировать экономическую, социальную, политическую и духовную сферы. Что касается трудовой миграции, то в сегодняшней глобальной экономике перемещение рабочей силы из страны в страну давно уже стало нормой. Основной причиной миграционных потоков является экономический фактор.

Миграционная политика в сфере внешней трудовой миграции Республики Беларусь направлена на защиту национального рынка труда от неконтролируемого притока иностранной рабочей силы и смягчение ситуации на внутреннем рынке труда за счет трудоустройства белорусских граждан за границей [1].

Так, согласно данным Национального статистического комитета Республики Беларусь, численность граждан, выехавших за границу, увеличилась (в 2016 г. – 13 098, в 2017 г. – 15 087, в 2018 г. – 15 239) [2]. Потоки выезжающих из Беларуси трудовых мигрантов направлены как в ближнее, так и в дальнее зарубежье. Наиболее привлекательными для эмиграции странами являются Россия (16,4 %), Германия (15,0 %), США (12,7 %), Италия (7,3 %), Польша (6,5 %) [3]. Можно отметить, что в последние годы замечено увеличение количества трудовых мигрантов, выезжающих в Российскую Федерацию, потому что есть сложности с трудоустройством во многих западных государствах, а именно, трудности в знании языка и высокой конкуренции среди мигрантов других стран.

Анализируя распределение трудовых мигрантов по возрасту, можно сделать вывод, что выезжают за границу для работы люди более молодого возраста, чем те, которые приезжают. Так, более половины всех выезжавших на работу в другие страны по договорам и контрактам составляет молодежь в возрасте до 24 лет [3]. По уровню образования желающие уехать за границу с целью работы имеют среднее общее образование – 14,3 %, среднее специальное образование – 15,8 %, высшее образование – 13,2 % [4, с. 310].

Самыми распространенным видом деятельности трудовых мигрантов является занятость в сфере строительства, услуг и досуга, а также сельском хозяйстве. Отмечено, что с каждым годом становится больше число мигрантов, выезжающих на работу в сфере торговли, общественном питании, жилищно-коммунальном и бытовом обслуживании [3].

Таким образом, в настоящее время Беларусь по отношению к мировому рынку труда выступает в основном как экспортер рабочей силы. Среди основных причин, способствующих выезду за границу, на первый план выходят: желание улучшить свое материальное положение (46,5 % респондентов указывают на данную причину); желание посмотреть мир, пожить и поработать в другой стране – 42,7 %; желание обеспечить будущее детям, дать им хорошее образование – 31,5 %; усталость от нестабильной, непредсказуемой жизни – 16,9 %; желание заработать капитал для своего дела – 16,1 %; желание повысить свой профессиональный уровень, квалификацию – 12,9 %; стремление жить вместе со своими близкими, родственниками – 8,2 % [3].

Но у всех положительных характеристик трудовой миграции, есть и отрицательные стороны, а именно, нарушения прав и незаконная трудовая эксплуатация, которая распространена во всем мире. Торговля людьми – это форма принуждения, будь то физического или психологического, с целью эксплуатации жертвы. Значит, торговля людьми однозначно является грубым нарушением прав человека и достоинства личности [6].

Проблема торговли людьми остается актуальной для Республики Беларусь, как и для всего мирового сообщества. Наша страна одной из первых на постсоветском пространстве признала проблему торговли людьми и на сегодняшний день участвует во всех международных договорах в данной сфере. Можно отметить, что принимаемые в нашем государстве меры по противодействию торговле людьми и связанным с ней преступлениям дают положительный результат.

Меры по противодействию торговле людьми имеют комплексный характер и выстроены в четко разработанную систему по следующим направлениям: совершенствование национального законодательства в целях управления миграционными процессами на основе системного подхода к проблемам миграции; деятельность государственных органов, международных организаций, общественных объединений и их координация; подготовка кадров; международные усилия и сотрудничество [7].

В настоящее время Беларусь продолжает оставаться страной происхождения «живого товара». Основные формы торговли людьми практически не изменились с 2000 года – это преступления, совершаемые в целях сексуальной или трудовой эксплуатации.

По данным Министерства внутренних дел Республики Беларусь самой распространенной формой торговли людьми в Беларуси является сексуальная эксплуатация. Из 5 679 жертв торговли людьми, установленных в 2002-2018 гг., сексуальной эксплуатации подвергся 5 041 человек, трудовой – 635, изъятию органов – 3. Из общего количества жертв торговли людьми 12,5 % (710 человек) – несовершеннолетние [7].

Предпринимаемые меры в нашей стране дали возможность значительно снизить число преступлений, связанных с торговлей людьми. Это заслуга совместной работы как государственных органов, так и заинтересованных международных и неправительственных организаций, которые не конкурируют, а дополняют друг друга.

Так, значительный пласт работы в сфере противодействия торговле людьми выполняют Представительство Международной организации по миграции в Республике Беларусь и общественные объединения (такие как «Социальные изменения», «Гендерные перспективы», «Клуб деловых женщин», Белорусское Общество Красного Креста, «Дети не для насилия», «Понимание»).

Таким образом, трудовая миграция – это экономическое явление, позволяющее решать проблемы обеспеченности рынка труда трудовыми ресурсами, увеличивать инвестиции страны, снижать безработицу, иными словами ориентировать потоки трудовых мигрантов в интересах страны. Чтобы избежать незаконной трудовой эксплуатации мигрантов, Беларусь, опираясь на мировой опыт, продолжает активно разрабатывать и внедрять новые меры по совершенствованию правовых механизмов борьбы с торговлей людьми.

Список использованной литературы:

1. Интернет-портал СНГ. – Режим доступа : <https://e-cis.info>.
2. Официальный сайт Национального статистического комитета Республики Беларусь. – Режим доступа : <https://www.belstat.gov.by/ofitsialnaya-statistika/solialnaya-sfera/naselenie-i-migratsiya/migratsiya/godovye-dannye>.
3. Лосева Ю. В. Социальные особенности миграционных процессов в Республике Беларусь / Ю. В. Лосева. – Режим доступа : [https://elib.gstu.by/bitstream/handle/220612/11000/Лосева %2С %20Ю. %20В. %20Социальные...pdf?sequence=1&isAllowed=y](https://elib.gstu.by/bitstream/handle/220612/11000/Лосева%20%20Ю.%20В.%20Социальные...pdf?sequence=1&isAllowed=y).
4. Национальная Академия Наук Беларуси. Социологический альманах. – Минск : Беларуская навука, 2018. – Вып. 9. – С. 304 – 316.
5. Официальный сайт ОБСЕ. М. Джарбусынова Миграция и торговля людьми: неразрывная связь. Издание 3/2016. – Режим доступа : <https://www.osce.org/ru/magazine/315236>.
6. Официальный сайт МВД Республики Беларусь. – Режим доступа : <https://www.mvd.gov.by/ru/page/guniptl/protivodejstvie-torgovle-lyud-mi/prinimaemye-v-respublike-belarus-mery-po-protivodejstviyu-torgovle-lyud-mi>.

ВОРОНА ЛАРИСА

к. пед. н., докторант кафедри педагогіки

Луганського національного університету імені Тараса Шевченка

МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ ЗАКЛАДОМ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

*Дух творчого пошуку, дослідження
не терпить грубого дотику адміністрування.*

В. О. Сухомлинський

В концепції реформування середньої освіти «Нова українська школа» на заклади позашкільної освіти державою та суспільством покладається велика місія і надія щодо реалізації основних завдань

формування освіченої, всебічно розвиненої особистості, відповідального громадянина і патріота, здатного до інновацій і перетворень, які нині так необхідні. Саме закладам позашкільної освіти належить важливе місце у створенні додаткових можливостей для самовизначення, саморозвитку, самореалізації особистості, формування та укорінення її патріотичних почуттів, моральних якостей, соціально-громадського досвіду, усвідомленні цілі власної життєвої позиції та перспективи.

Основу організаційної структури позашкільної освіти України становлять позашкільні навчальні заклади (більшість з них комунальні – створені місцевим самоврядуванням). Їх розгалужена мережа сприяє забезпеченню дітям доступності до позашкільної освіти, задоволенню їх освітніх потреб. Підвищення вимог до позашкільної освіти як рівноправного освітньо-виховного інституту в загальній системі освіти країни зобов'язує керівництво закладу до впровадження змін в методи управління з метою перегляду стратегії оновлення діяльності педагогічних працівників для досягнення вищої якості освітнього процесу та організаційно-методичної роботи закладів. Управління, як найважливіший компонент в системі діяльності позашкільного навчального закладу повинен створити умови для успішного формування всебічного розвитку особистості вихованця та виконання державних освітніх програм і завдань.

Процес управління позашкільними навчальними закладами досліджували Мосякова І. Ю. [2], Наумчук І. А. [3], Войчук В. О. [1].

Основною метою діяльності позашкільного навчального закладу є забезпечення умов, необхідних для отримання дитиною позашкільної освіти (забезпечення всебічного розвитку особистості шляхом навчання та виховання у сфері освіти, науки, культури, фізичної культури і спорту, технічної та іншої творчості, здобуття ними первинних професійних знань, вмінь і навичок, необхідних для їх соціалізації, подальшої самореалізації та професійної діяльності). Управління та громадське самоврядування позашкільного навчального закладу (публічне управління) здійснюється на різних рівнях. Керівництво закладом є частиною системи управління, інтегративною функцією, мета якої – забезпечення життєдіяльності системи функціонування надання освітніх послуг. Керівництво позашкільним навчальним закладом здійснює його директор, що призначається органом-засновником. Колегіальним органом управління позашкільним навчальним закладом є педагогічна рада, повноваження якої визначаються Положенням про позашкільні навчальні заклади [4].

Реалізація мети та завдань, які сьогодні стоять перед позашкільним навчальним закладом в більшій мірі залежать від особистості керівника закладу, його активності, професіоналізму, громадянської позиції та сприяння органів місцевої влади й позиції

держави у цій сфері. Сучасний директор позашкільного навчального закладу – це, насамперед, митець-менеджер у якого поєднуються якості педагога-психолога, актора різного амплуа, організатора, управлінця, новатора, професіонала, господарника.

Управління позашкільним навчальним закладом включає наступні завдання:

- планування, організацію й облік роботи педагогічного колективу;
- організацію педагогічної діяльності, навчання і виховання працівників закладу;
- керівництво навчально-виховним процесом і контроль за його ходом;
- організацію адміністративно-господарської і громадської діяльності;
- мобілізацію всіх можливостей, інтеграцію зусиль членів педагогічного, учнівського і батьківського колективів на вирішення завдань, які стоять перед закладом [4].

Досвід вказує на те, що управління позашкільним закладом ґрунтується на таких принципах: принцип соціальної обумовленості; принцип науковості і компетентності; принцип наступності і перспективності; принцип цілеспрямованості і плановості; принцип конкретності і оперативності; принцип аналізу і контролю; принцип підбору, раціональної розстановки педагогічних кадрів, їх виховання; принцип гуманізму.

Будь-яка управлінська діяльність у позашкільному закладі будуватиметься з опорою на державні нормативні документи освіти, методологічну базу на основі педагогіки й психології. Позашкільний заклад має постійно підвищувати культуру праці, шукати нові підходи до управління, власного стилю та концепції, розв'язання чисельних управлінських проблем на основі новітньої освітньої методології та практики.

Список використаних джерел:

1. Войчук В. О. Формування готовності керівників до програмно-цільового управління розвитком позашкільного навчального закладу : автореф. дис... канд. пед. наук : 13.00.01 / Войчук Вероніка Олександрівна ; Центр. ін-т післядиплом. пед. освіти АПН України. – К., 2006. – 20 с.

2. Мосякова І. Ю. Організаційно-педагогічні засади управління багатопрофільним позашкільним навчальним закладом : автореф. дис.... канд. пед. наук : 13.00.06 / Мосякова Ірина Юліївна ; Черкас. нац. ун-т ім. Богдана Хмельницького. – Черкаси, 2018. – 20 с.

3. Наумчук І. А. Розвиток професійної культури керівника позашкільного навчального закладу в системі післядипломної педагогічної освіти : автореф. дис. на здоб. наук. ступ. канд. пед. наук :

13.00.04 / Наумчук Інна Анатоліївна ; Держ. вищ. навч. заклад «Університет менеджменту освіти». – Київ, 2019. – 19 с.

4. Організація управління позашкільним навчально-виховним закладом // Офіційний сайт: Всеосвіта. – Режим доступу : <https://vseosvita.ua/library/organizacia-upravlinna-pozas-kilnim-navcalno-vihovnim-zakladom-92508.html>.

ВОРОНА ПЕТРО

*д. держ. упр., перший проректор Інституту підготовки кадрів
Державної служби зайнятості України*

РОПАН АРТУР

*аспірант Інституту підготовки кадрів
Державної служби зайнятості України*

ПАРЛАМЕНТСЬКИЙ ДОСВІД ІЗРАЇЛЮ, ЯК УРОКИ ДЛЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ

Ізраїль має досить усталені традиції парламентаризму. Кнесет (івр. כנסת, араб. الكنيست, англ. The Knesset) в буквальному перекладі з івриту – «збори») являє собою однопалатний представницький і законодавчий орган Держави Ізраїль, який є його парламентом. Кнесет складається з 120 депутатів, які обираються за партійними списками [1]. Кнесет 1-го скликання («установчі збори») був обраний 25 грудня 1949 року (24 тевета 5709 року). Ізраїль є парламентською республікою і Кнесет є не лише парламентом а й верховним органом державної влади, який призначає Уряд, обирає на 7 років Президента країни, призначає інших високопосадовців (Судді, міністри, Державний контролер, тощо).

Спочатку кнесет збирався в різних місцях в Тель-Авіві. Його перші засідання проходили в Тель-Авівському музеї, а з 8 березня по 14 грудня 1949 року засідання проходили в кінотеатрі «Кесем». Засідання Кнесету проходили також у тель-авівському готелі «Сан-Ремо». З 26 грудня 1949 року ізраїльський парламент переїхав до Єрусалиму. З часу відродження держави і Ізраїлі було обрано 22 скликання парламенту.

Один з Основних законів країни (державна не має Конституції, а керується конституційними законами) є Закон про Кнесет, який встановлює чотирирічний період повноважень кожного парламентського скликання від дня його обрання. На основі цього закону призначаються нові вибори на третій вівторок місяця Хешван (жовтень-листопад, 29-30 днів) в рік закінчення повноважень Кнесету даного скликання. У тому випадку, якщо передував останньому рік був високосний, то вибори відбуваються в перший вівторок Хешван. Через

4 роки оголошується розпуск кнесету і проводяться нові вибори. Кнесет має право перенести дату розпуску, скоротивши або продовживши строк своїх повноважень [2].

В Ізраїлі відносно низький процентний бар'єр – 3,25 %, проте до недавнього часу він був навіть ще нижче – 2 %, тому в Кнесеті зазвичай представлено не менше 10 партій, що дає змогу якомога повніше забезпечити представлення в парламенті різних політичних течій суспільства та соціальних груп ізраїльтян [1].

120 депутатських місць розподіляються між партіями, що пройшли прохідний ценз, пропорційно кількості поданих голосів. При цьому мандати, що залишилися «зайвими», розподіляються відповідно до попередньо укладених попарними угодами між списками [2]. До сих пір жодна партія в Ізраїлі не змогла одержати абсолютну (більше 60 мандатів) більшість в кнесеті за підсумками виборів, і тому всі уряди формувалися на основі коаліцій. Однак в період 1967-1968 рр. об'єднана фракція трьох лівих списків налічувала 61 депутата. На останніх дострокових виборах 2019 року, які мали вирішити питання урядової кризи і того року були проведені втретє, Ізраїль отримав наступне представництво партій в Кнесеті: Кахоль-Лаван – 33 мандати; Лікуд – 32 мандати; Об'єднаний арабський список – 13 мандатів, ШАС – 9 мандатів, Наш дом Ізраїль – 8 мандатів, Яхадут ха-Тора – 7 мандатів, Авода-Гешер – 5 мандатів, Ха-махане ха-демократи – 5 мандатів, Іхуд Леумі – 4 мандати, Нові праві – 3 мандата.

Всього з 120 депутатів Кнесету обрано 28 жінок. Гендерні квоти (на представлення жінок/чоловіків у виборчих списках) не має. Найстаріший депутат Кнесету, Яэль Герман, народився у 1947 році.

Спікером Кнесету обраний знову наш співвітчизник (уродженець Чернівців) Юлій Юрійович (Йоель) Едельштейн. Спікером обраний вже вдруге (з 18 березня 2003 року), а до обрання працював міністром Інформації та діаспори Уряду Ізраїлю. Емігрував до Ізраїлю з СРСР у 1987 р. уже в часи Перебудови.

До Кнесету може бути обраний кожен громадянин, якому виповнилось 21 рік, але виняток становлять випадки, коли громадянин був позбавлений цього права відповідно до закону.

Громадянин, засуджений остаточним рішенням суду на термін понад три місяці позбавлення волі, причому в день подачі списку кандидатів не пройшло семи років з дня закінчення відбуття покарання; і якщо він був визнаний судом винним в скоєнні терористичної діяльності при обтяжуючих обставинах або винним в скоєнні злочину проти безпеки держави при обтяжуючих обставинах, як це передбачено законом, і був засуджений остаточним рішенням суду до позбавлення волі на термін понад 7 років, і в день подачі списку на вибори в Кнесет не минуло 14 років від дня закінчення

відбування дійсного тюремного ув'язнення, то такий громадянин не може обиратися в Кнесет [2].

Однак громадянин може бути обраний в Кнесет, якщо голова Центральної виборчої комісії ухвалив, що вчинення злочину, в якому було звинувачено дану особу, не містить «калон» (правопорушення, яке тягне за собою «моральну дискредитацію «правопорушника») [].

Відповідно до Закону про кнесет є певний перелік посадових осіб, що не можуть претендувати на місце в Кнесеті: Президент Держави Ізраїль; два Головних рабина Ізраїлю; Суддя; Суддя релігійного суду (Даян); Державний контролер; Начальник штабу Армії оборони Ізраїлю; Рабини і священники інших релігій весь час що вони отримують зарплату за виконувану ними посаду; Високопоставлені державні чиновники або офіцери Армії оборони Ізраїлю в званнях або посадах, які вказані в законі; Співробітники поліції та в'язниць в званнях і посадах, які будуть вказані в законі; Співробітники корпорацій, створених відповідно до закону, які будуть вказані в законі та інші.

Особа не буде допущена до виборів у Кнесет, якщо її діях, включаючи її висловлювання, присутній у списку кандидат, прямо або побічно, здійснював одне з нижченаведеного:

- заперечення існування Держави Ізраїлю як єврейської і демократичної держави;
- підбурювання до расизму;
- підтримка збройної боротьби ворожої держави або терористичної організації проти Держави Ізраїлю [2].

Якщо депутат Кнесету має додаткове громадянство, і закони країни, громадянином якої він є, дозволяють йому відмовитися від нього, депутат Кнесету не має права виголошувати присягу на вірність Державі Ізраїль, поки він не зробив все від нього залежне, щоб відмовитися від додаткового громадянства. Депутат Кнесету не може користуватися правами депутата Кнесету до тих пір, поки присяги не буде виголошена.

Після виборів в кнесет президент Ізраїлю проводить нараду з обраними фракціями і доручає формування уряду главі однієї з них, тому, хто «найбільш здатний» сформувати коаліційний уряд (згодом цей глава фракції стає главою уряду, прем'єр-міністром). На практиці дана функція зазвичай покладається на главу найбільшої з обраних фракцій, хоча це не є обов'язковим: після виборів 2009 року президент доручив формування уряду Біньяміна Нетаньяху, чия фракція «Лікуд» набрала 27 мандатів, а не Ціпі Лівні, чия фракція «Кадіма» набрала 28 мандатів [1].

У 1996 і 1999 рр., при проведенні виборів в кнесет 14-го і 15-го скликань, прем'єр-міністр обирався окремим всенародним голосуванням (відповідно до прийнятого закону про прямі вибори

глави уряду). Таким чином в 1996 р. уряд очолив Біньямін Нетаньяху, а в 1999 – Ехуд Барак. У 2001 р., в зв'язку з відставкою Барака, прем'єр-міністр знову був обраний прямим голосуванням (ним став Аріель Шарон), при цьому Кнесет не переобирався. Потім прямі вибори прем'єр-міністра були скасовані. Склад уряду, в свою чергу, повинен бути підтриманий більшістю депутатів кнесету.

Для розбудови української держави було б доречним використати досвід проведення парламентських виборів в Ізраїлі в частині запровадження меншого виборчого бар'єру (3 %) та згаданих обмежень для балотування у Кнесет (особи з або після судимості, подвійне громадянство, виступи проти держави). Наші країни мають певною мірою схожі риси історичного процесу особливо і умовах агресії та тероризму, тому вимогливе ставлення Закону до кандидатів до парламенту має стати панацеєю для її розвитку.

Список використаних джерел:

1. Ворона П. В. Партийна система Ізраїлю: уроки для партійного будівництва України / П. В. Ворона // Європеїзація публічного адміністрування в Україні в контексті європейської інтеграції : матеріали наук.-практ. конф. (м. Дніпропетровськ, 17 груд. 2009 р.) / за заг. ред. Л. Л. Прокопенка. – Д. : ДРІДУ, 2009. – С. 46 – 51.

2. Основний закон: Кнесет. Офіційний сайт Кнесету. – Режим доступу : <https://main.knesset.gov.il/RU/pages/default.aspx>.

ГАЙКЕВИЧ ДЕНИС

*студент 2 курсу Академії управління
при Президенті Республіки Беларусь*

ПРОРОШНЕВ РОМАН

*студент 2 курсу Академії управління
при Президенті Республіки Беларусь*

ПРОФИЛАКТИКА ПРОИЗВОДСТВЕННОГО ТРАВМАТИЗМА В УСЛОВИЯХ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ

Государства – члены ООН 25 сентября 2015 года приняли Повестку дня в области устойчивого развития до 2030 года. Данная повестка включает 17 целей, каждая из которых содержит ряд показателей, которые должны быть достигнуты в течение 15 лет [1].

Важное место занимает восьмая цель – «содействие поступательному, всеохватному и устойчивому экономическому росту, полной и производительной занятости и достойной работе для всех».

В современном мире вопрос гигиены и безопасности труда занимает важное место в политике государств, а жизнь и здоровье

человека в цивилизованных странах имеет высшую ценность. Исходя из этого, пристальное внимание должно быть уделено реализации государством данных положений с включением в данный процесс наибольшего количества заинтересованных субъектов – бизнес и различные общественные организации.

Во всем мире смертность на производстве, по оценкам Международной организации труда, составляет около 2,3 миллиона мужчин и женщин ежегодно – в среднем 6 000 человек ежедневно. Несчастных случаев на производстве регистрируется примерно 340 миллионов и 160 миллионов жертв профессиональных заболеваний [2].

Республика Беларусь включена в реализацию Повестки-2030, в том числе и в осуществлении такой задачи, как «защита трудовых прав и содействия обеспечению надежных и безопасных условий работы для всех трудящихся» [3].

Работа в данном направлении строится на уже имеющейся для этого основе: статья 2 Конституция Республики Беларусь закрепляет права и гарантии их реализации высшей ценностью и целью общества и государства, в том числе право на жизнь и право на охрану здоровья. Указанные права человека приобрели дальнейшее развитие в статьях 24 и 45 Конституции Республики Беларусь, соответственно [4].

Особое место в деятельности в сфере безопасности и гигиены труда занимает Департамент государственной инспекции труда Министерства труда и социальной защиты Республики Беларусь, который осуществляет различные мероприятия по профилактике и снижению травматизма и профессиональной заболеваемости [5].

Но, несмотря на применяемые меры, имеются вопросы и проблемы, которые требуют решения по пресечению, профилактике и устранению факторов, порождающих случаи травматизма и смертности на производстве.

На данный момент Беларусь достигло значительных успехов и минимизировало случаи травматизма. Если обратиться к статистическим данным, то следует, что в 1991 году насчитывалось 21 628 потерпевших при несчастных случаях на производстве с утратой трудоспособности на один рабочий день и более и со смертельным исходом. По данным на 2018 год численность потерпевших составила 1 670 [6].

Численность потерпевших при несчастных случаях на производстве со смертельным исходом в 1991 году составил 445, а в 2018 году – 95 жертв [6].

Для реализации задачи обеспечение достойной работы для всех стоит обратить внимание на применение международных трудовых стандартов. Осуществление которых возможно посредством их имплементации в национальную систему права [7, с. 55].

Эффективным примером деятельности государства в сотрудничестве с общественными организациями и бизнесом является принятие Генерального соглашения между Правительством Республики Беларусь, республиканскими объединениями нанимателей и профсоюзов на 2019-2021 годы. Таким образом, при содействии наибольшего круга заинтересованных субъектов, 16 декабря 2019 г. был принят Закон Республики Беларусь № 264-З «О ратификации Конвенции о безопасности и гигиене труда на шахтах» [8].

Исходя из вышесказанного, стоит отметить, что Беларусь не ратифицировала также и другие международные конвенции, содержащие положения о трудовых стандартах. Примером являются Конвенция № 129 «Об инспекции труда в сельском хозяйстве» и Конвенция № 184 «О безопасности и гигиене труда в сельском хозяйстве» [9].

Одним из направлений реализации восьмой задачи Повестки дня в области устойчивого развития и, как итог, потенциальное снижение, и предотвращение случаев с летальным исходом является ратификация Конвенции № 129 «Об инспекции труда в сельском хозяйстве» и Конвенции № 184 «О безопасности и гигиене труда в сельском хозяйстве» с сотрудничеством с широким кругом заинтересованных субъектов.

Данный вариант позволит организовать государству деятельность в данной сфере с учетом интересов различных субъектов, заинтересованных в непосредственном включении в реализацию политики в сфере устойчивого развития, и позволит приблизиться Республике Беларусь к 2030 году к поставленной цели по реализации Повестки дня в области устойчивого развития.

Список использованной литературы:

1. Устойчивое развитие / Организация Объединённых Наций. – Режим доступа : <https://www.un.org/sustainabledevelopment/ru/>.

2. Мировая статистика / Международная организация труда. – Режим доступа : https://www.ilo.org/moscow/areas-of-work/occupational-safety-and-health/WCMS_249276/lang--ru/index.htm.

3. Национальный перечень показателей Целей устойчивого развития / Национальный статистический комитет Республики Беларусь. – Режим доступа : https://www.belstat.gov.by/ofitsialnaya-statistika/SDG/Naz_perechen_pokas_SDG/.

4. Конституция Республики Беларусь 1994 года : с изм. и доп., принятыми на республиканских референдумах 24 ноября 1996 г. и 17 октября 2004 г. – Минск : Национальный центр правовой информации Республики Беларусь, 2017. – 64 с.

5. Департамент государственной инспекции труда / Департамент государственной инспекции труда Министерства труда и социальной

защиты Республики Беларусь. – Режим доступа : <http://git.gov.by/index.php>.

6. Травматизм на производстве / Национальный статистический комитет Республики Беларусь. – Режим доступа : <https://www.belstat.gov.by/ofitsialnaya-statistika/solialnaya-sfera/trud/godovye-dannye/travmatizm-na-proizvodstve/>.

7. Гурин, А. В. Международное публичное право (общая часть) : курс лекций / А. В. Гурин. – Минск : Академия управления при Президенте Республики Беларусь, 2008. – 118 с.

8. О ратификации Республикой Беларусь конвенций МОТ об оплачиваемых отпусках и о безопасности и гигиене труда на шахтах / Министерство труда и социальной защиты Республики Беларусь. – Режим доступа : http://mintrud.gov.by/ru/news_ru/view/-o-ratifikatsii-respublikoj-belarus-konventsij-mot-ob-oplachivaemyx-otpuskax-i-o-bezopasnosti-i-gigiene-truda-na-shaxtax-_3351/.

9. Ratifications for Belarus / International Labour Organization. – Access mode : https://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=1000:11200:0::NO:11200:P11200_COUNTRY_ID:103154/.

ГАРЬКАВИЙ ІЛЛЯ

слухач першого курсу Інституту публічного управління та адміністрування Національної академії державного управління при Президентові України

ІГНАТЕНКО ОЛЕКСАНДР

д. т. н., професор, професор кафедри регіонального управління, місцевого самоврядування та управління містом Національної академії державного управління при Президентові України

БОРЩ ГРИГОРІЙ

к. держ. упр., доцент, доцент кафедри регіонального управління, місцевого самоврядування та управління містом Національної академії державного управління при Президентові України

ПРО ОЦІНЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ

Сучасне постіндустріальне суспільство характеризується різноманіттям потреб населення, а також їх наростаючою індивідуалізацією. На сьогодні виключної значущості набуває проблема підвищення ролі місцевих органів публічної влади у вирішенні соціальних питань жителів міст, селищ і сіл, коло яких досить широке. Задовольнити швидкоплинні запити суспільства можуть моделі управління, що поєднують високу здатність до реагування та чітке стратегічне планування. Концептуальне

осмислення можливості подібного синтезу представлено в множині новітніх концепцій державного управління, зокрема в «публічному адмініструванні» (public administration). Критичний аналіз показників та критеріїв оцінки ефективності державного управління дозволяє стверджувати, що в даний час не досягнуте чітке формулювання напрямів і стратегій розвитку механізму публічного адміністрування. Публічне адміністрування розглядатимемо як діяльність органів та установ (організацій), підпорядкованих політичній владі, що забезпечують виконання закону, діють в публічних інтересах та наділені повноваженнями публічної влади. Публічне адміністрування як організаційно-управлінська система реалізації суспільних відносин передбачає сукупність форм та методів, використання яких покликане забезпечити їх виконання.

На сьогодні актуалізується необхідність пошуку оптимального поєднання різних підходів до оцінки ефективності публічного адміністрування та механізмів їх адаптації. При цьому ефективна система оцінювання формує потребу в постановці конкретних умов, за виконання яких несуть відповідальність органи державної влади й державні службовці, органи місцевого самоврядування (ОМС) та їх посадові особи, у визначенні періоду часу, протягом якого цілі призведуть до планованого результату. У цьому контексті виникає необхідність формування системи показників, що забезпечують комплексну оцінку ефективності публічного адміністрування на місцевому рівні, побудованої з використанням кращих зарубіжних практик. Адже в Європейській хартії місцевого самоврядування, ратифікованій Україною, вказується, що ОМС є однією з головних підвалин будь-якого демократичного ладу і їх існування забезпечує ефективне та наближене до громадянина управління.

Водночас, потенціал складної динамічної соціально-економічної системи, якою є система місцевого самоврядування (СМС) – це можливість стійкого саморозвитку, який означає виконання функцій життєзабезпечення населення на власній ресурсній базі за рахунок більш ефективного її використання, при якому незначні зміни зовнішніх умов не позначаються негативно на результатах функціонування ОМС.

Одним з інструментів виявлення та своєчасного реагування на проблеми, що виникають в процесі публічного адміністрування в СМС, є система соціально-економічного моніторингу, здатна постійно відслідковувати мінливі з плином часу потреби населення, визначати точки найбільшої соціальної напруги та здійснювати програму дій, найбільш м'яко долаючи наявні в соціальній сфері того чи іншого населеного пункту негаразди, запобігати негативним явищам.

Соціально-економічний моніторинг за такого підходу містить низку напрямів, серед яких можна виділити: моніторинг якості життя

населення; моніторинг вкладу території у вирішення територіальних проблем; моніторинг ходу реформ на території; моніторинг величини соціально-економічного потенціалу території та ефективності його використання.

Серед різноманіття видів соціально-економічного моніторингу особливе місце займає моніторинг якості життя населення, тому що кінцевим критерієм будь-яких економічних перетворень, в тому числі на місцевому рівні, є поліпшення якості життя населення.

Якість життя – поняття, що виділяє і характеризує за допомогою зіставлення з рівнем або стандартом життя якісну сторону задоволення матеріальних і культурних потреб людей [1, с. 23]. Поняття якості життя акцентує увагу на ціннісно-змістовній стороні способу життя суспільства і людини, аналізує соціальний, людський вимір зростання ефективності нових технологій, нових можливостей споживання, підсумовує ефект технічного, економічного і політичного процесів, що відбуваються на даній території. У числі структурних складових такого аналізу можна виділити (значною мірою умовно) наступні компоненти: рівень здоров'я і тривалість життя населення, рівень добробуту населення, спосіб життя населення [1, с. 41].

Особливе значення в практичному аспекті набуває питання про критерії оцінки якості. Критерії якості життя населення території – це сукупність ознак, за допомогою яких надається оцінка досягнутого рівня та динаміки соціально-економічної результативності розвитку, тобто досягнення ефективності публічного адміністрування на місцевому рівні [2, с. 142].

Доцільно виділяти три рівні критеріїв ефективності публічного адміністрування на місцевому рівні: загальна соціальна ефективність; ефективність організації та функціонування території; ефективність діяльності конкретних органів і посадових осіб.

При визначенні складу критеріїв якості життя може використовуватись інтегральний та конкретний підходи до оцінки розглянутих категорій [2, с. 144].

Інтегральний підхід передбачає проведення двох типів оцінок: об'єктивної (на основі офіційних статистичних даних) та суб'єктивної (на основі громадської думки із залученням узагальнюючої інформації, заснованої на результатах соціологічних опитувань населення).

Поряд з узагальнюючою оцінкою якості життя за допомогою інтегральних індикаторів, конкретний підхід спрямований на більш глибоке опрацювання окремих складових якості і рівня життя, таких як стан здоров'я, надання освіти, житлове забезпечення, сфера дозвілля й відпочинку.

Тобто, для досягнення позитивного результату необхідний не один, а цілий комплекс методів дослідження: статистичних, соціологічних, економіко-математичних.

Таким чином, моніторингові дослідження якості життя населення дають ОМС оперативну, необхідну і достатню інформацію для прийняття рішення в адекватних ситуаціях і забезпечення сталого розвитку села, селища, міста.

Однією з найважливіших переваг впровадження в практику публічного адміністрування на місцевому рівні моніторингу з соціальних питань є можливість обґрунтованого планування заходів, здатних підвищити комфортність проживання для жителів села, селища, міста, а також визначення умов та можливостей для залучення на свою територію інвесторів, зацікавлених в довгострокових вкладах в економіку.

Результати соціологічного моніторингу можуть служити базою для створення комплексного плану соціального розвитку, який охоплює всі структурні елементи публічного адміністрування в їх взаємозв'язку та взаємозумовленості, передбачаючи поетапне вирішення поставлених завдань територіального розвитку.

Список використаних джерел:

1. Айвазян С. А. Интегральные индикаторы качества жизни населения: их построение и использование в социально-экономическом управлении и межрегиональных сопоставлениях / С. А. Айвазян. – М. : ЦЭМИ РАН, 2000. – 118 с.

2. Farquhar M. Quality of life in people // Advances in Medical Sociology. – 1994. – № 5. – С. 139 – 158.

ГЕВКО ВОЛОДИМИР

к. е. н., доцент, народний депутат Верховної Ради України

ОРГАНІЗАЦІЙНА КУЛЬТУРА ЯК ІНСТРУМЕНТ ЕФЕКТИВНОСТІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В СУЧАСНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙНИХ УМОВАХ: СИСТЕМНИЙ ПІДХІД

В сучасних умовах функціонування організаційна культура в системі публічного адміністрування є сукупністю різних за природою способів цілеспрямованого впливу суб'єктів управління на їх діяльність та чинники, від яких залежить результат економічного розвитку, задля досягнення цілей стратегічної результативності. Звертаємо, увагу на те, що результативність функціонування організаційної культури в системі публічного адміністрування стає можливим при використанні системного підходу, у зв'язку з чим необхідним є розробка системи організаційного механізму публічного управління з урахуванням культурної компоненти досліджуваної системи [3].

Досліджуючи дану проблематику відзначаємо, що механізм формування організаційної культури публічного управління спрямований на розвиток і підтримку правил поведінки, традицій, цінностей підприємства тощо. На нашу думку, він має включати формування таких складових: поверхневого рівня організаційної культури; глибокого рівня організаційної культури; ядра організаційної культури (рис. 1).

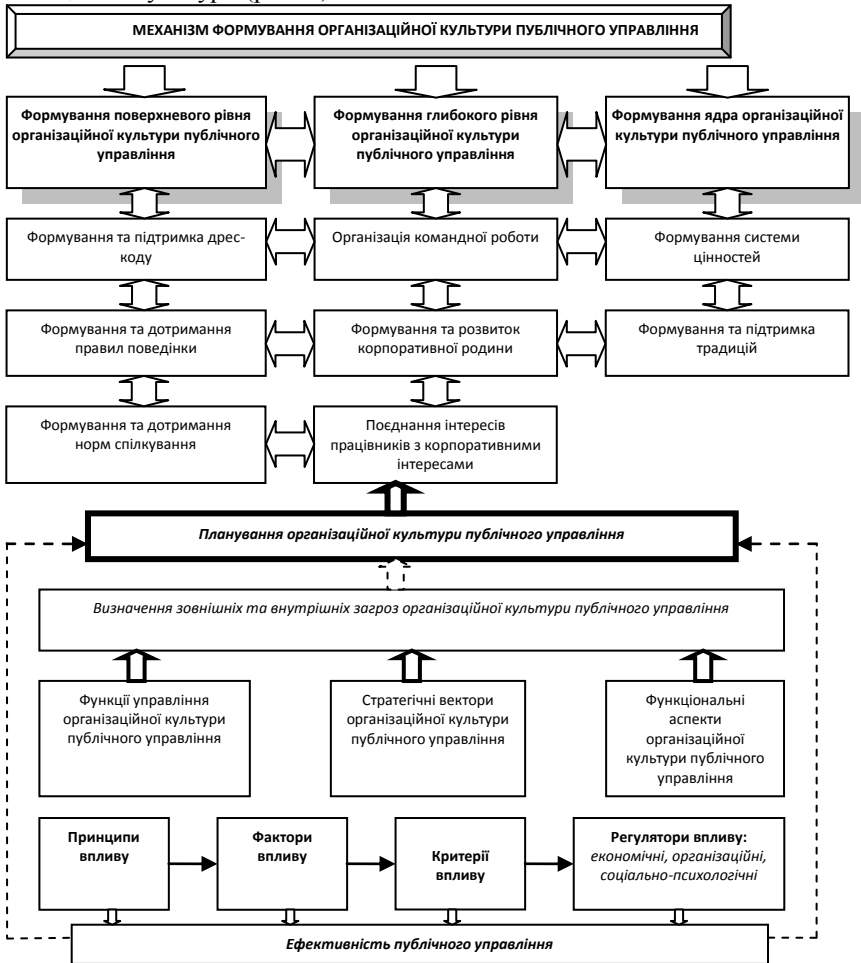

Рис. 1. Структурно-логічна схема механізму формування організаційної культури публічного управління (власна розробка автора)

Слід відзначити, що формування поверхневого рівня організаційної культури публічного управління повинно включати такі заходи формування як підтримка дрес-коду, застосування фірмового одягу, дотримання правил поведінки, дотримання норм спілкування, застосування єдиних форм привітання, а саме ті заходи, які ідентифікують зовнішні ознаки організаційної культури досліджуваної системи. При формуванні глибокого рівня організаційної культури публічного управління необхідно організувати командну роботу, використовувати єдині підходи щодо адаптації управлінських рішень вирішення проблем, формувати та займатися розвитком корпоративної родини (щоб кожний працівник відчував свою необхідність і причетність до справ системи публічного адміністрування), дати змогу поєднувати інтереси працівників з корпоративними інтересами. Звертаємо увагу на те, що формування ядра організаційної культури публічного управління має включати формування системи цінностей даної системи, певних переконань, моральних принципів, а також формування та підтримку традицій досліджуваної системи публічного управління, які мають поділяти і використовувати в практичній діяльності усі працівники [2, с. 78 – 79].

Так, згідно проведених досліджень відзначаємо, що організаційна культура публічного управління не існує сама по собі, її не можливо відокремити та показати. Змінити культуру публічного управління в цілому ми можемо, тільки змінюючи поведінку конкретних працівників. Для такої трансформації наприклад розробляють «Програма формування організаційної культури», яка охоплює основні напрямки взаємодії у системі органів публічного управління: управління (взаємовідносини керівник публічного управління підлеглий); комунікації (взаємодії між працівниками); обслуговування (взаємовідносини між працівниками) [1].

Резюмуючи вище описане, слід відзначити, що базовою, інтегральною характеристикою організаційної культури є упорядкована система цінностей, уявлень, переконань і нормативних зразків поведінки, що забезпечує внутрішню інтеграцію та зовнішню адаптацію організацій системи публічного управління. Відзначаємо, що організаційна культура у сфері публічного управління публічного управління – це рівень розвитку системи управління її персоналом, в якому професіоналізм, компетентність, моральні принципи державних службовців мають забезпечувати цей рівень, створювати умови для її найефективнішого впливу на реальне життя громадян.

Список використаних джерел:

1. Березянко Т. В. Проблеми корпоративного менеджменту національної трансформаційної економіки / Т. В. Березянко // Вісник Хмельницького національного університету. – 2010. – № 2. – Т. 2. – С. 161 – 164.

2. Гевко В. Л. Формування моделі управління організаційною культурою підприємств мережових структур в контексті макротрендів бізнесу / В. Л. Гевко // Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія Економіка і менеджмент. – 2019. – № 3 (81). – С. 77 – 84.

3. Телешун С. Інституціоналізація організаційної культури системи публічного управління в Україні / С. Телешун, Т. Новачко // Збірник наукових праць НАДУ. – 2019. – Вип. 1. – С. 43 – 50.

ГРМАН АЛЛА

к. політ. н., доцент, доцент кафедри міжнародних економічних відносин, регіональних студій та туризму Університету митної справи та фінансів

НЕУРЯДОВІ МІЖДЕРЖАВНІ ОРГАНІЗАЦІЇ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПУБЛІЧНОЇ ДИПЛОМАТІЇ

Неурядові міждержавні організації (НМО) – широко вживаний термін, хоча не має чіткого визначення, яке було б зафіксовано в міжнародному законодавстві. Як правило, під цим терміном розуміється добровільне об'єднання фізичних або юридичних осіб у формі громадської організації, яка не залежить від держави, має певну організаційну структуру і яка не ставить собі за мету комерційну або політичну діяльність.

Неурядові міждержавні організації – це міст, між урядом і громадянським суспільством. Їх основна мета:

- встановити діалог між суспільством і державою з найважливіших питань суспільного і соціального розвитку;
- здійснювати контроль з боку суспільства за діяльністю держави;
- забезпечити участь суспільства через НМО в процесах прийняття рішень;
- забезпечувати дотримання прав і свобод людини і громадянина.

Перші громадські організації з'явилися в світі ще в кінці XVII ст. Але тільки XX ст. стало справжньому століттям неурядових організацій, розквіт яких припав на другу половину XX ст., особливо на 1990 рр. в США і Західній Європі. Складно підрахувати точну кількість неурядових організацій в світі. Йдеться про кілька мільйонів. Найбільше число НМО зареєстровано в США – понад 1,5 мільйони. В Україні, за даними Держстату зареєстровано близько 85 000 некомерційних організацій [1 – 3].

Міжнародна неурядова організація має особливий політико-правовий статус через наявність численних філій по всьому світу. Вона може об'єднувати не тільки фізичних / юридичних осіб з різних країн, а й інші неурядові організації.

Наразі неурядова організація є найважливішим інструментом реалізації концепції «м'якої сили» через систему публічної дипломатії. НМО – це основний і дуже гнучкий інструмент публічної дипломатії. Вони можуть виступати як в ролі ключових операторів програм і розподілу фінансування з боку держави так і в ролі добровільних помічників і провідників інтересів держави в інших країнах. Причому в обох випадках цільова аудиторія – громадянське суспільство і конкретні соціальні групи населення іншої держави. В цьому випадку неурядову міждержавну організацію можна назвати «агентом іноземного впливу», тому в багатьох країнах (США, Україна, деякі країни ЄС), не дивлячись на заохочення розвитку громадянського суспільства, існують жорсткі законодавчі обмеження для НМО, які виступають в ролі лобістів або провідників інтересів іноземних держав.

Неурядові організації, чия діяльність пов'язана з міжнародною порядком або знаходиться у фокусі зовнішньополітичної тематики, працюють в форматі аналітичних і дослідницьких центрів, значна частина яких зосереджена в Вашингтоні, США

Роль неурядових організацій у зовнішній політиці зростає з кожним роком, як і роль громадянського суспільства в цілому. Отож в сфері міжнародних відносин неурядовим організаціям складно не бути тісно пов'язаними з державою. Тому в зовнішній політиці неурядова організація – інструмент публічної дипломатії, який використовується державою як союзник в реалізації національного зовнішньополітичного курсу

Безпрецедентний розвиток НМО-спільноти та посилення його ролі в світі (як нового актора міжнародних відносин), а також швидке зростання числа неурядових організацій в країнах, що розвиваються, створюють максимально комфортні умови для публічної дипломатії. Використання неурядових організацій в рамках зовнішньополітичної роботи сьогодні – стандартна практика публічної дипломатії більшості західних країн.

Сьогодні міжнародні неурядові організації зайняли важливу нішу в системі ООН. Тепер позицію громадянського суспільства може доносити не лише національний уряд, але і окрема неурядова організація. Від рівня національних неурядові організації перейшли до міжнародного виміру, створюючи представництва в інших країнах. Такі міжнародні організації, особливо гуманітарної, правозахисної, медичної та екологічної спрямованості стали відігравати велику роль в міжнародній політиці («Лікарі без кордонів», «Репортери без

кордонів», Human Rights Watch, Amnesty International та ін.) [1]. Держави стали використовувати їх в своїх інтересах, тому більшість з них щільно інтегровані в систему публічної дипломатії.

З огляду на викладене, можна констатувати: шлях до загального сталого розвитку, вирішення різного роду конфліктів пролягає через глобальний діалог, в основі якого – утвердження принципів справедливості і прав людини, толерантність і культура світу. У всі часи дипломатія була покликана слугувати найбільш ефективним інструментом такого діалогу. А міжнародні неурядові організації, у свою чергу, стали невід’ємною складовою публічної дипломатії.

Список використаних джерел:

1. Андреева О. Неправительственные организации как инструмент глобальной политики / О. Андреева // Власть. – 2009. – № 4. – С. 54 – 57.
2. Joseph S. Think Again: Soft power / Joseph S. Nye Jr. // Foreign Policy. February 23, 2006. – Access mode : <http://www.foreignpolicy.com/2006/02/23/think-again-soft-power>.
3. Joseph S. Nye Jr. Public Diplomacy and Soft Power / Joseph S. Nye Jr. // Annals of the American Academy of Political and Social Science. – 2008. – No. 616. – P. 94 – 109.

ГЛАДУНОВА ОЛЕНА

аспірантка Одеського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентіві України

КАДРОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ: ВІД ТЕОРІЇ ДО ПРАКТИКИ

Визнаючи на сучасному етапі розвитку людської цивілізації основним засобом організації життєдіяльності суспільства саме державу, яка за допомогою державного апарату реалізує властиві їй функції, великого значення в цьому напрямку набуває такий аспект її діяльності, як наповнення, забезпечення своїх органів управління відповідними кадрами, що повинно складати один з проявів державної політики в галузі управління [4, с. 13].

Як зазначає Михненко А. М., кадрове забезпечення – діяльність з відновлення трудових ресурсів, головний елемент управління людськими ресурсами, необхідний чинник досягнення цілей суспільного розвитку. Кадрове забезпечення має дотримуватися певних вимог, зокрема: мати достатню гнучкість, щоб реагувати на потреби у людських ресурсах та у виконанні обов’язків перед державою й громадськістю; дотримуватися принципів високого

професіоналізму та компетентності персоналу; сприяти справедливості та ефективності професійної діяльності; не бути заангажованим; бути простим і продуктивним у роботі та ін.

Дещо в іншому аспекті поняття «кадрове забезпечення органів державної влади» розглядає Пархоменко-Куцевіл О. І., представляючи його, як комплекс дій, спрямованих на пошук, оцінку і встановлення завчасно передбачених відносин з працівниками як у самому органі державної влади для подальшого просування по кар'єрних щаблях, так і поза його межами для нового найму тимчасових або постійних працівників. Після закінчення контрактних договорів або в разі невідповідності вимогам органів державної влади функції кадрового забезпечення також включають звільнення. Кадрове забезпечення органів державної влади – це системний механізм, спрямований на оновлення кваліфікованих кадрів в органах державної влади [2, с. 307 – 308].

Аналізуючи такі інституціоналізовані групи осіб, як державні установи чи органи місцевого самоврядування, варто зупинитись на такій дефініції, як «кадрове забезпечення організації», яка являє собою систему кадрової роботи для досягнення мети діяльності організації, що розробляється та реалізується з урахуванням наявності у ній чинної системи взаємовідносин і відповідного рівня різних видів забезпечення (нормативно-правового, науково-інформаційного, організаційного, навчально-методичного та наукового, технологічного та ін.) [5, с. 66].

Науковці Золотарьов В. Ф. та Огурцова О. В. звертають увагу на функцію кадрового забезпечення. Хоча вона і не відноситься до основних, та все ж відіграє чи не найголовнішу роль у роботі органів державного управління. Діяльність державної влади безпосередньо залежить від її кадрів. Високий рівень їх кваліфікаційної підготовки та досвідченість необхідні не тільки для реалізації державницьких завдань, а й для формування позитивного ставлення та зміцнення довіри з боку населення до державної служби, що є неодмінним атрибутом демократичного суспільства. Кадрове забезпечення є ключовою проблемою державотворення [3, с. 334].

Підґрунтям для кожної з вищезазначених дефініцій кадрового забезпечення слугує один з основних підходів до його реалізації або сукупність таких критеріїв чи то підходів.

Проте, слід наголосити, що до теперішнього часу кадрове забезпечення державного управління, місцевого самоврядування потребує суттєвого вдосконалення, що зумовлено низкою чинників, наведених науковцями, насамперед: недосконалістю нормативно-правової бази з питань кадрового забезпечення сфери державного управління; нестабільністю складу, недоліками в доборі, використанні й утриманні управлінських кадрів та порушенням принципу наступності в роботі; непрозорістю діяльності органів державної влади

та органів місцевого самоврядування в кадровій сфері; серед іншого, корумпованістю, недотриманням вимог щодо політичної нейтральності; недостатнім рівнем професіоналізму та адміністративної культури державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування, недосконалістю системи їх підготовки та недостатністю ресурсного забезпечення цього процесу; неprestижністю державної служби, служби в органах місцевого самоврядування, низьким рівнем соціальної мотивації та соціального захисту державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування; відсутністю цілісної кадрової системи та нерозвиненістю інститутів професіоналізації системи державного управління; недосконалістю громадського та державного контролю за діяльністю персоналу органів державної влади, органів місцевого самоврядування, критеріїв та механізму об'єктивної оцінки їх роботи [1, с. 55].

У практичній площині трудові ресурси кожного органу державної влади, місцевого самоврядування є його чи не найголовнішою цінністю, від якості добору та ефективності використання якого безпосередньо залежать результати діяльності установи в цілому.

Політичні зміни, зміни в суспільстві зумовили перехід до гнучкої системи управління, яка вимагає задоволення зростаючої потреби громадян у швидкій і оперативній концентрації кадрового потенціалу публічного адміністрування на високотехнологічних, модернізаційних, інтерактивних напрямках. У системі взаємовідносин «працівник – роботодавець» відбувається зміна ролі керівників і фахівців усіх рівнів. Зазначені потреби на практиці вимагають наявності висококваліфікованого персоналу, що має не тільки професійну, а й відповідну психологічну підготовку. Крім того, творчий, інноваційний підхід залежить від створення умов високої мотивації персоналу до праці. Отже, роль кадрового забезпечення суб'єктів публічного адміністрування при прийнятті адміністративних рішень, наданні встановлених законами адміністративних послуг стрімкими кроками виходить на передній план у публічному адмініструванні. Доцільним є посилення значення соціальної складової управління в аспекті задоволення потреб персоналу і розширення участі професійних кадрів в управлінні та організації їх діяльності.

Список використаних джерел:

1. Державна кадрова політика в Україні: стан, проблеми та перспективи розвитку : наук. доп. / авт. кол. : Ю. В. Ковбасюк, К. О. Ващенко, Ю. П. Сурмін [та ін.] ; за заг. ред. д-ра наук з держ. упр., проф. Ю. В. Ковбасюка, д-ра політ. наук, проф. К. О. Ващенко, д-ра соц. наук, проф. Ю. П. Сурміна (кер. проекту). – К. : НАДУ, 2012. – 72 с.

2. Енциклопедичний словник з державного управління / уклад. : Ю. П. Сурмін, В. Д. Бакуменко, А. М. Михненко [та ін.] ; за ред. Ю. В. Ковбасюка, В. П. Трошинського, Ю. П. Сурміна. – К. : НАДУ, 2010. – 820 с.

3. Золотарьов В. Ф. Організаційно-кадрове забезпечення місцевих органів виконавчої влади / В. Ф. Золотарьов, О. В. Огурцова // Теорія та практика державного управління. – 2013. – Вип. 3. – С. 329 – 336.

4. Кагановська Т. Є. Кадрове забезпечення державного управління в Україні : монографія / Т. Є. Кагановська. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2010. – 330 с.

5. Термінологічний словник з основ підготовки наукових та науково-педагогічних кадрів післядипломної педагогічної освіти / авт. кол. : Є. Р. Чернишова, Н. В. Гузій, В. П. Ляхоцький [та ін.] ; за наук. ред. Є. Р. Чернишової ; Держ. вищ. навч. заклад «Ун-т менедж. освіти». – К. : ДВНЗ «Університет менеджменту освіти», 2014. – 230 с.

ГЛЕБА ВІКТОР

*к. держ. упр., доцент кафедри дизайну середовища
Київської державної академії декоративно-прикладного
мистецтва і дизайну імені Михайла Бойчука*

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ КАДАСТРУ ТЕРИТОРІЙ АДМІНІСТРАТИВНИХ ОДИНИЦЬ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Ще за часів античності, в Римській імперії велись поземельні книги кадастру (реєстру) прав на майно для великих латифундистів, а в 1718 р., почали створювати перший кадастр землі та нерухомості на картах у масштабі 1:2000. Цей кадастр введено в дію 1 січня 1760 р. і названо міланським «парцелярного» типу. Він слугував основою для розробки систем кадастрів Франції, Бельгії, Австрії, Голландії і Швейцарії. Його ще називають «наполеонівським». До середини ХІХ ст., в західноєвропейських країнах земельні справи з реєстрами (кадастрами) обліковували різні напрями які розподілялись на 4 групи:

- справи, пов'язані з оподаткуванням землі або фіскальний кадастр;
- справи з юридичного зміцнення кордонів земельної власності та розмежування;
- справи по переділу і перерозподілу земельних володінь, підготовки земельних ділянок для нового будівництва чи іншого освоєння володінь, розділ общинних земель, будівництво доріг, встановлення і зняття сервітутів тощо;

– справи за визначенням прав на нерухоме майно, відомі в німецьких державах як поземельні книги, в інших європейських країнах – як іпотечні книги [1].

Для розуміння доцільності імплементації будь-якого іноземного досвіду в Україні, необхідно усвідомлювати, що облік даних в країнах ЄС базується в єдиній системі координат у формі Номенклатури територіальних одиниць для статистики (фр. *nomenclature des unités territoriales statistiques*, NUTS). В цій системі найнижча ланка місцевого рівня країн ЄС (комуни) не володіє інструментами обліку земельних питань, не розробляє планувальну документацію місцевого рівня та не створює системи містобудівного і земельного кадастру. Так, 2479 польських муніципалітетів (гмін) відносяться до низового рівня NUTS 4-5 і проводять моніторинг та відповідають за: громадський транспорт; соціальні послуги; житло; навколишнє середовище; культуру; дошкільну та початкову освіту. Земельні та планувальні функції (містобудівні) знаходяться на вищому рівні повітів та воєводств.

Громади в Україні, натомість, мають право створювати органи містобудування і архітектури (землекористування). Тобто, українські реформи не відповідають європейським зразкам і практикам, тому, вважаю, що доцільно законотворцям замислитись в «турборежимі», а не лише писати сумнівні закони, імітуючи реформи та впроваджуючи недосяжні плани децентралізації технічних можливостей і фінансових ресурсів ведення єдиного кадастру.

Країни з населенням менше 5-7 млн., осіб та площею втричі меншою за 500 тис. кв. км., українських територій, мають іншу структуру влади (як правило дворівневу) і не можуть бути взірцем або прикладом для української реформи. Принципи управління територіями і народно-господарським комплексом 40-мільйонної української унітарної держави не можуть базуватись на досвіді країн, які менші за одну область України. Облік статистичних даних та рівні збору інформації (паспортизація) територій та господарської діяльності в Україні були визначені ще в 1997 році і базувались на впровадженні системи містобудівного та земельного кадастрів, як єдиної державної облікової системи [1].

На прикладі великих за розмірами та кількістю населення країн можна порівняти можливості та проаналізувати сильні і слабкі сторони системи кадастрів для прогнозування розвитку єдиної системи е-статистики та геопросторових даних адміністративних одиниць території Україні. Так, наприклад, в США діє «актова система реєстрації прав», в якій держава виступає лише в ролі реєстратора і не бере на себе ніякої відповідальності стосовно контролю за дотриманням законності здійснення операцій з землею та нерухомістю. Натомість, кадастрова система Німеччини має дві складові: кадастр нерухомості та господарський кадастр. В першому

кадастрі нерухомості міститься класифікація земель за природними, економічними та юридичними показниками і визначаються параметри ділянки і об'єктів. В господарському кадастрі поділ відбувається за видами використання: землі безпосередньо сільськогосподарського призначення (рілля, сади, виноградники тощо), лісгосподарські види (ліси, болота та землі, непридатні до обробітку), землі під забудову та інші землі (дороги, аеродроми тощо). На основі отриманих даних формується оптимальна система планування і управління земельними ресурсами, прогнозування трансформації угідь [2].

Як саме обліковуються статистичні дані про територію в розвинених країнах можна зрозуміти на основі порівняння повноважень і технічних, правових, планувальних, майнових особливостей ведення кадастру. В країнах, в яких діє наполеонівська кадастрова система, до визначення просторового знаходження земельної ділянки підходять по-різному. Так, в Італії земельний кадастр розділяється на «горизонтальний» до нього відносяться об'єкти, що знаходяться на горизонтальній площині землі, і «вертикальний», так званий урбаністичний, куди входять будівлі і споруди. Досить слабкою в наполеонівській кадастровій системі є юридична сторона – дані кадастру не вважаються правовими, тобто, довідки, отримані з реєстру, не мають юридичної сили, що тягне за собою низку правових негативних наслідків для покупців.

Натомість, в Іспанії кадастр має фіскальний характер і кадастрова система цього типу складається з картографічної і текстової частин. У кадастр включені реєстр прав і кадастрові карти. Реєстри, як правило, взаємодіють, але не інтегровані в єдину систему. Додатково в кадастри включаються реєстри, що містять відомості природного і кліматичного характеру (грунти і природні ресурси). Особливістю земельного кадастру саме в Іспанії є розділення його на міський та сільський. Сільський кадастр ведеться згідно з двома напрямками: інвентаризація земель сільськогосподарського призначення в цілях реєстрації та оподаткування (зміни фізичного, економічного та юридичного характеру) [1].

Досвід розвинених і великих країн показує, як має виглядати сучасна, ефективна, добре організована кадастрова система територій місцевого самоврядування в Україні:

- юридична частина кадастру має розкривати інформацію про усіх власників та користувачів землі від сьогодення до початку ведення записів за «французьким» кадастром;

- технічна сторона має забезпечити дані про всі якісні та кількісні показники ділянки, параметри об'єктів нерухомості, як в «іспанському» кадастрі;

– економічна складова має містити інформацію про способи використання цієї ділянки або всієї території в господарських цілях, як в «італійському» кадастрі;

– просторово-планувальна частина кадастру (містобудівна) має містити прошки з відомостями про об'єкти архітектури (зонування за видами використання) для отримання умов і обмежень планувального, інженерно-транспортного, будівельного характеру.

Проведені зміни в земельному і містобудівному законодавстві України створили юридичну основу для Єдиної цифрової системи та побудови планів використання земель та об'єктів нерухомості, але здійснення реформи призвело до колапсу в містобудівному кадастрі та створення замість єдиної системи реєстрації понад 15 різних кадастрових систем по кожній галузі господарської діяльності.

Крім того, в Україні значною проблемою досі лишається процес реєстрації інформації про земельні ресурси, права власності, використання та оцінку земель і об'єктів архітектури у єдиній кадастровій системі. Нажаль, Закон України «Про національну інфраструктуру геопросторових даних» (№ 554-IX від 13 квітня 2020 року) який був розроблений без врахування європейського досвіду статистичної звітності і реєстрації NUTS 4-5, має на меті лише зручний продаж землі за спрощеними е-додатками земельного кадастру в інтересах бізнесу та комерційної складової публічного управління. Єдина система вітчизняного кадастру має бути інтегрована в систему ЄС і стати системою не лише реєстрації, накопичення і узагальнення даних про землі (території), а й обліку, управління і забезпечення збалансованого і сталого розвитку країни за всіма критеріями.

Список використаних джерел:

1. Формування паспорта об'єднаної територіальної громади в Україні : навч.-метод. посіб. / авт.-упоряд. : В. С. Куйбіда, А. П. Савков, В. Ю. Глеба та ін. ; за заг. ред. М. К. Орлатого. – Київ : НАДУ, 2018. – 256 с.

2. Cooke Ph. Regional Innovation Systems : The Role of Governance Globalized World / Ph. N. Cooke, M. Heidenreich, H. J. Braczyk. – Psychology Press, 2004. – 442 p.

ГОЙ ОЛЕСЬ

*аспірант кафедри управління та бізнес-адміністрування
ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя
Стефаника»*

УДОСКОНАЛЕННЯ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В ПУБЛІЧНОМУ СЕКТОРІ

Сучасний стан розвитку системи управління в публічному секторі належить новітнім методикам і технологіям стратегічного управління. Проблематика функціонування системи стратегічного управління обумовлена ринковими умовами динамічного розвитку сучасного середовища, що вимагає від держави ефективної та мобільної діяльності, яка мала б стратегічну спрямованість і гарантувала сталість розвитку країни. Враховуючи, що державою обрано курс розвитку в напрямі євроінтеграції, відповідно було прийнято Стратегію сталого розвитку «Україна-2020», яка визначає мету, вектори руху, дорожню карту, першочергові пріоритети та індикатори сталого розвитку держави.

Стратегічне управління є важливим функціональним ресурсом для сталого розвитку держави. Ефективне публічне управління в умовах динамічного розвитку сьогодення неможливе без принципово нового, демократичного і прозорого для громадськості механізму планування діяльності органів державної влади на всіх рівнях. Звідси постає необхідність вироблення нових підходів до функціонування механізмів стратегічного управління в публічній сфері.

Вироблення дієвої державної політики в суспільстві практично неможливе без удосконалення механізмів стратегічного управління. Актуальність стратегічного управління пояснюється його раціональністю та глобальною світовою інтеграцією. Стратегічне управління не тільки визначає основний шлях розвитку системи суспільства, а й дозволяє модифікувати його або за необхідності коригувати напрямки розвитку, враховуючи зміни середовища. Фактично це процес безперервного стратегічного управління, що має на меті поступовий розвиток держави.

Стратегічне управління у публічній сфері загалом становить чітко структуровану діяльність суб'єктів державного управління, спрямовану на досягнення визначених стратегічних цілей розвитку. В даному контексті стратегічне управління у діяльності органів державної влади відіграє універсальну роль, а саме забезпечуючи ефективність, оптимальність та раціональність адміністрування на всіх рівнях владного функціонування. У цьому відношенні стратегічне управління обумовлює запровадження ефективних інструментів стратегічного менеджменту.

Дослідженню проблематики стратегічного управління та оцінювання його ефективності присвятили свої праці такі зарубіжні вчені, як: І. Ансофф, Д. А. Аакер, Дж. К. Джонс, Г. Гольдштейн, Г. Сміт, В. Дж. Стівенсон, А. А. Томпсон, Дж. Хобс, Д. Хасбі та ін. Окремі аспекти механізмів стратегічного управління розглядали українські вчені Е. А. Афонін, О. С. Віханський, С. Л. Демиденко, В. Г. Герасимчук, В. А. Василенко, Н. Нижник, М. А. Латинін, І. В. Розпутенко, В. В. Тертичка, В. М. Якубів та ін.

Важливо відзначити, що вагомий внесок у розроблення теорії стратегічного управління зроблено І. Ансоффом, а саме: стратегія розглядалася як повністю систематизований процес, що вказує на чітку послідовність кроків, активно використовує аналітичні інструменти та методи, що розглядають найкращий спосіб розроблення стратегій [1]. І. Ансофф визначив, що діяльність зі стратегічного управління пов'язана: з постановкою цілей та завдань організації, із підтримкою результативних взаємозв'язків між організацією та бізнес-середовищем, що дозволяють досягти цілей розвитку, відповідають внутрішнім можливостям та дозволяють залишатися стійкою до зовнішніх викликів [1].

Р. Фатхутдінов визначає стратегію як програму, план, генеральний курс суб'єкта управління з досягнення ним стратегічних цілей у будь-якій сфері діяльності [2]. Він зазначав, що стратегія повинна: синтезувати в собі технічні, технологічні, екологічні, економічні, управлінські та інші аспекти розвитку об'єкта управління; інтегрувати різні сторони керованого об'єкта; орієнтуватися на досягнення не довготривалих завдань, а стратегічних цілей, що забезпечують задоволення стратегічних суспільних, державних та особистих інтересів; впроваджувати інноваційні наукові досягнення у галузі державного управління, економіки, техніки, сфери управління та інших наук; бути гнучкою, враховувати багатоваріантність стратегічних ситуацій, що виникають у просторі та часі; концентрувати стратегічні й тактичні конкурентні переваги суб'єктів та об'єктів управління, зовнішнього середовища, знання, уміння і досвід усього колективу [2]. Науковці вважають, що доцільно залучати до розроблення стратегії зацікавлених фахівців, оскільки відповідальність за кінцеві стратегічні результати покладається безпосередньо на керівництво, за проміжні результати несуть відповідальність керівники відповідних структурних підрозділів та відповідальні виконавці. Р. Фатхутдінов підкреслює, що формування стратегії є важливим методичним критерієм стратегічного управління [2].

Сучасна система державного управління в Україні не відповідає потребам країни у проведенні комплексних реформ у різних сферах державної політики та її європейському вибору, а також європейським

стандартам ефективного стратегічного управління [3]. Основним недоліком чинної системи стратегічного управління та планування є невідповідність між нормативно затвердженим переліком прогнозних і програмних документів та вимогами, що висуваються на сучасному етапі суспільного розвитку.

Реалізація механізму стратегічного управління передбачає застосування конкретних методів, важелів та інструментів з відповідним нормативно-правовим, інформаційним та фінансовим забезпеченням. На сьогодні особливої ваги набуває стратегічне управління, яке є важливим функціональним ресурсом для сталого розвитку держави. Тому ефективне державне управління в умовах динамічного розвитку сьогодення немислиме без принципово нового, демократичного й прозорого для громадськості механізму стратегічного планування діяльності. Звідси постає необхідність вироблення нових підходів до стратегічного управління в публічній сфері.

Стратегічне управління на сьогодні є предметом детального аналізу в багатьох галузях, зокрема, в публічній сфері. Переважна більшість вчених при розумінні сутності стратегічного управління виходять із доцільності його розгляду як системи управління та окремої науки. Традиційні підходи до управління у публічній сфері України не відповідають об'єктивним реаліям сучасного світу. Впровадження стратегічного підходу до публічного управління спрямоване як на забезпечення конкретних результатів та стабілізаційних механізмів діяльності органів державної влади, так й на збалансованість стратегічних завдань, тактичних установок щодо реалізації державно-управлінських завдань в сучасних умовах.

Список використаних джерел:

1. Ансофф І. Стратегическое управление / И. Ансофф. – М. : Экономика, 2008. – 476 с.
2. Фатхутдинов Р. А. Стратегический менеджмент / Р. А. Фатхутдинов. – М. : Дело, 2005. – 448 с.
3. Томпсон А. А. Стратегический менеджмент. Искусство разработки и реализации стратегии / А. А. Томпсон, А. Дж. Стрикленд. – М. : Банки и биржи, ЮНИТИ, 2004. – 603 с.

ГРАНИК ИРИНА

преподаватель Института повышения квалификации и переподготовки Брестского государственного технического университета

СОСТОЯНИЕ И ОСНОВНЫЕ ТЕНДЕНЦИИ РАЗВИТИЯ ВНЕШНЕЙ ТОРГОВЛИ РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ

Результат внешней торговли Беларуси товарами и услугами в 2018 г. стал наилучшим за 6 лет: плюсовое сальдо составило почти \$700 млн., против \$83 млн. в 2017 году, а по сравнению с многомиллиардным минусовым итогом предкризисной пятилетки 2006-2010 гг., которая закончилась печально известным валютно-финансовым кризисом 2011 года, итог 2018 года кардинально лучший. То есть, ожидать повтор 2011 года сейчас точно не следует. Как минимум, пока налоговый маневр в России не войдет в полную силу. Ведь эта «внешнеторговая идиллия» Беларуси, которая основывается, во многом, на разнице в цене на импортируемую из России нефть и стоимости изготовленных из нее нефтепродуктов, может закончиться с повышением в течение 5 предстоящих лет цен на нефть из России в связи этим самым налоговым маневром.

Статистика внешней торговли по методологии платежного баланса показывает, что традиционное большое минусовое товарное сальдо с лихвой перекрывается еще большим плюсовым сальдо внешнеэкономических услуг. Кроме того, идет приличный рост товарооборота: в \$-денежном выражении он вырос в 2018 г. на 14,1 %, до \$83,25 млрд., хотя до исторически рекордного (более \$100 млрд. в 2012 году) еще далеко.

Экспорт товаров в 2018 году вырос в \$-денежном выражении на 15,9 %, услуг – на 11,2 %, а совокупный экспорт – на 14,9 %. Главная причина роста – стоимостная: выросли \$-цены на экспортируемые товары. Среднегодовая \$-цена нефтепродуктов в 2018 году, например, на 28 % больше, чем в 2017. Большой рост экспорта товаров, нежели услуг, привел к падению удельного веса последних до 20,8 % в общем экспорте, с 21,5 % в прошлом году и 22,8 % в позапрошлом. Тем не менее, выручка от экспорта услуг в 2018 году стала исторически рекордной.

Импорт товаров в 2018 году увеличился в долларах на 13,4 %, услуг – на 12,5 %, совокупный импорт – на 13,3 %. Здесь также рост обеспечен, прежде всего, стоимостным фактором. Так, среднегодовая цена импортируемой из России нефти выросла с прошлого года на 32 %. Как и в экспорте, снизилась доля услуг и в совокупном импорте, составив 13,0 % в 2018 году (в 2017 – 13,1 %, в 2016 – 14,6 %).

Оборот внешней торговли за 2018 год составил в \$-денежном выражении \$83,25 млрд. Это больше, чем в 2017, на 14,1%. Максимальный в истории Беларуси внешнеэкономический оборот за календарный год был в 2012, он тогда превысил \$100 млрд. Доли секторов: товарооборот – 83,1%, оборот внешнеэкономических услуг – 16,9%. Сальдо внешней торговли товарами в 2018 году осталось традиционно отрицательным, но «минус» сократился на 11,0%, то есть результат улучшился. В секторе внешнеэкономических услуг тоже положительная динамика: во-первых, традиционное положительное сальдо в 2018 выросло на 9,3%, во-вторых, оно стало рекордным.

Сокращение «минуса» в товарном секторе и повышение «плюса» в секторе услуг привело к сильному улучшению общего результата внешней торговли товарами и услугами в 2018 году: плюсовое сальдо с 2017 увеличилось на порядок, в 8,4 раз – большое отрицательное товарное сальдо с лихвой перекрылось еще большим по размеру положительным сальдо услуг. Внешнеторговый результат 2018 года стал наилучшим за последние 6 лет, с 2012, и кардинально лучшим по сравнению с предкризисным 5-летним периодом 2006-2010 гг., когда общее отрицательное сальдо исчислялось не одним миллиардом долларов. Результатом чего и явился знаменитый валютно-финансовый кризис 2011 года.

Заметно улучшились в 2018 году результативность и эффективность внешней торговли: сальдо в процентах к обороту внешней торговли и в процентах к ВВП выросли до одних из самых высоких уровней в истории (табл. 1).

Определены следующие основные приоритеты поддержки и развития экспорта:

- оптимизация национальной системы поддержки и развития экспорта; занятие новых ниш на перспективных рынках, сохранение существующих и поиск дополнительных ниш, усиление позиций на традиционных рынках;
- увеличение экспортного потенциала в сфере услуг; развитие экономической интеграции в рамках ЕАЭС;
- повышение привлекательности работы субъектов хозяйствования на экспортном направлении, развитие экспортного потенциала малого и среднего предпринимательства;
- развитие инновационного экспорта посредством увеличения экспорта наукоемкой продукции и технологий.

Таблица 1

SWOT-анализ развития белорусского экспорта

Сильные стороны	Слабые стороны
Наличие системы господдержки экспорта	Неразвитость маркетинговых и консалтинговых услуг при экспорте
Выгодное географическое положение	Недостаточная развитость экспортного финансирования и соответствующей инфраструктуры
Расширение доступного рынка сбыта в рамках ЕАЭС	
Наличие товаропроводящей сети отечественных производителей за рубежом	Неготовность организаций к экспорту (проблемы с маркетингом, обменом релевантной информацией, управлением, качеством, кадрами, отсутствие положительного торгового имиджа и другое)
Наличие кадрового потенциала для развития востребованных производств	
Возможности	Угрозы
Увеличение объемов и темпов роста высокотехнологичного и инновационного экспорта товаров и услуг	Сохранение инерционной товарной и географической направленности экспорта
Создание эффективной государственной системы содействия развитию и продвижению экспорта	Ограниченность финансовых ресурсов для государственной поддержки экспорта в длительной перспективе
Повышение знаний и умений белорусских специалистов при осуществлении экспортных операций	Продолжение отставания от передовых стран по производительности труда и конкурентоспособности на мировом рынке

В целях усиления экспортного потенциала страны в рамках программы будет продолжено развитие таких направлений интеграции экономики Беларуси в общемировое пространство, как: формирование общего рынка без изъятий и ограничений в рамках ЕАЭС, либерализация рынков услуг и капиталов, развитие общего финансового рынка, гармонизация национального законодательства государств – членов и совершенствование общего законодательства ЕАЭС, вступление Беларуси в ВТО с учетом интересов национальной экономики и расширение сотрудничества в рамках иных международных организаций, расширение многостороннего сотрудничества со странами ЕС и США, дальнейшая активизация торгово-экономических связей с перспективными странами, опережающее развитие экспорта услуг, продвижение национального капитала на мировые рынки, включение в международные транснациональные корпорации и формирование собственных ТНК, обеспечивающих новый уровень производительности труда и экологической безопасности.

Список использованной литературы:

1. Adarov A. The Belarus Economy: the Challenges of Stalled Reforms, the Vienna Institute for International Economic Studies : res. rep.

№ 413 / Adarov A., Bornukova K., Dobrinsky R. – Access mode : <https://wiiw.ac.at/the-belarus-economy-the-challenges-of-stalled-reforms-dlp-4032.pdf>.

2. Coibion O. The Cyclical Sensitivity in Estimates of Potential Output / Coibion O., Gorodnichenko Y., Ulate M. – Access mode : <http://www.nber.org/papers/w23580.pdf>.

ГРАНИК ИРИНА

преподаватель Института повышения квалификации и переподготовки Брестского государственного технического университета

ЭКОНОМИЧЕСКИЙ РОСТ РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ В КОНТЕКСТЕ ПУБЛИЧНОГО АДМИНИСТРИРОВАНИЯ

Согласно оценке Евразийского банка развития, рост экономики Беларуси по итогам 2019 года составит 1,2 %. Предполагаемый рост экономики Беларуси по итогам 2019 г. находится вблизи его текущих равновесных темпов, который оценивается в пределах 1,5 %. Основной причиной замедления экономической активности в стране называется завершение фазы восстановления 2017-2018 гг., которая была во многом обеспечена смягчением монетарных условий.

В 2020-2021 гг. ожидается увеличение темпов экономического роста Беларуси до 1,5 % в год во многом под влиянием восстановления экспорта по мере снижения степени переоцененности национальной валюты и ускорения экономической активности в Беларуси. Ключевые риски для белорусской экономики связаны с неопределенностью последствий для страны от реализации налогового маневра в нефтяной отрасли России и вероятностью ухудшения внешних условий, а также с возникшей ситуацией коронавирусной пандемии.

Инфляция в стране в 2019 г., по оценке ЕАБР, составила 5,1 %. Замедлению роста потребительских цен, после временного ускорения в первой половине 2019 года, способствует исчерпание эффекта низкого урожая предыдущего года, а также дезинфляционное воздействие из внешнего сектора. В среднесрочной перспективе развитие инфляционных процессов ожидается вблизи целевых ориентиров Национального банка Беларуси.

Основной вклад в прирост ВВП Беларуси в отраслевом разрезе по итогам первого полугодия 2019 г., по оценкам ЕАБР, внес ИТ-сектор (около 0,4 в сравнении с аналогичным периодом предыдущего года), что неудивительно, учитывая активный рост и развитие информационных технологий в стране, в том числе за счет формирования государством благоприятных условий их

функционирования. Вместе с тем, доля сектора в ВВП остается сравнительно небольшой (около 6 %), что делает маловероятным ускорение роста белорусской экономики в среднесрочной перспективе исключительно за счет ИТ-индустрии

Серьезное отрицательное влияние на динамику роста экономики в январе-июне 2019 года оказали транспортировка и хранение ввиду уменьшения грузооборота трубопроводного и железнодорожного транспорта из-за временного прекращения транзита российской нефти и экспорта белорусских нефтепродуктов. Заметно снизился вклад в ВВП отраслей торговли и промышленности на фоне завершения периода восстановительного роста экономики.

Потребительская активность в первой половине 2019 г. также замедлилась. Прирост розничного товарооборота в январе-июне 2019 г. составил 5,5 % против 7,4 % прошлого года. Ситуация на потребительском рынке складывалась под влиянием постепенного снижения роста реальных доходов населения и потребительского кредитования. В целом же динамика указывает на исчерпание отложенного спроса домашних хозяйств, который сформировался в 2015-2016 гг.

Динамика инвестиций в основной капитал в январе-июне 2019 г. восстановилась после спада в конце 2018 г. Темп прироста показателя за первое полугодие составил 5 %, что на 0,4 % больше показателя аналогичного периода прошлого года.

Промышленное производство в первой половине 2019 года продемонстрировало около нулевую динамику. Это связано с уменьшением внешнего спроса на фоне замедления глобальной экономической активности, укреплением реального курса белорусского рубля, а также постепенным уменьшением внутреннего потребительского спроса. Производство продукции сельского хозяйства в первой половине 2019 г. увеличилось на 0,2 % к аналогичному периоду прошлого года. Восстановление роста в секторе отмечается с июня 2019 года и преимущественно связано с действием климатического фактора.

Отрицательный вклад в экономический рост продолжают вносить и внешнеторговые операции. Поставки за рубеж белорусской продукции в натуральном выражении снизились в январе-июне 2019 г. на 3,2 % в сравнении с аналогичным периодом прошлого года. Негативное воздействие на динамику экспорта оказало укрепление реального эффективного курса белорусского рубля и замедление роста внешнего спроса. Физические объемы импорта товаров увеличились в январе-июне 2019 г. на 0,3 % г/г (в IV квартале 2019 г. прирост составил 0,9 % г/г).

Замедлились темпы прироста реальных располагаемых денежных доходов населения: в первой половине 2019 г. составили 7 % по

сравнению с аналогичным периодом 2018 года (по итогам 2018 г. прирост составлял 7,9 %). Это связано с воздействием замедления динамики реальной заработной платы до 7,6 % г/г (по итогам 2018 г. – 12,6 %) на фоне низкого роста экономики и повышения инфляции.

Уровень безработицы в Беларуси по итогам первого полугодия 2019 года снизился до 4,4 % (с 4,8 % на конец 2018 г.). Продолжилось сокращение численности рабочей силы (на 0,3 % в июне 2019 г. по сравнению с 2018 годом), которое наблюдается с 2011 г. на фоне неблагоприятных демографических трендов. Сохранилась тенденция превышения количества уволенных работников над принятыми.

Международные резервные активы страны на 1 июля 2019 г. составили \$8,3 млрд., показав рост более чем на \$1 млрд. с начала года.

Важно отметить и увеличение значимости взаимной торговли в рамках ЕАЭС для Беларуси в первой половине 2019 года. Доля экспорта белорусских товаров в страны ЕАЭС по итогам II квартала 2019 г. составила 45,4 %, увеличившись на 3,1 % по сравнению с IV кварталом 2018 г. Такая динамика связана со снижением поставок в третьи страны, которое в основном сформировалось из-за падения экспорта минеральных продуктов.

Курс белорусского рубля в первом полугодии укрепился к корзине иностранных валют из-за увеличения чистого предложения на внутреннем валютном рынке. В среднесрочном периоде, согласно прогнозу ЕАБР, ожидается постепенное ослабление национальной денежной единицы на фоне более высокой инфляции в Беларуси по сравнению со странами – основными торговыми партнерами.

Несмотря на рост инфляции и падение спроса на ряд товаров, международные агентства Standard & Poor's и Fitch в первой половине 2019 г. подтвердили суверенные кредитные рейтинги Беларуси на уровне «В» со «стабильным» прогнозом. Этому способствовали сохранение консервативного подхода к реализации бюджетно-налоговой политики и обеспечение макроэкономической стабильности в стране. Вместе с тем риски долговой устойчивости в республике остаются, что в первую очередь связано с большими объемами предстоящих выплат по обязательствам Беларуси (около \$3,5 млрд. ежегодно в 2020-2023 гг.).

В сравнении со странами СНГ развитие белорусской экономики характеризуется темпами роста немного превышающими средние значения государств данной группы. Беларусь по интенсивности экономического роста опережает Украину, Россию и Азербайджан. В пятерке ЕАЭС более динамично, чем Беларусь, развиваются Армения, Казахстан и Кыргызстан.

Список использованной литературы:

1. Demidenko M. Economic growth in Belarus: factors and the estimation of equilibrium / Demidenko M., Kuznetsov A // Bankawski vesnik. – 2019. – No. 3. – P. 1 – 59 (in Russ.).
2. Mironchik N. The analysis of economic growth factors in Belarus / Mironchik N., Sudnik S., Kacherskaya E. // Bankawski vesnik. – 2019. – No. 9. – P. 1 – 52 (in Russ.).

ГРЕБ НАТАЛІЯ

*студентка 3 курсу факультету права та міжнародних відносин
Київського університету імені Бориса Грінченка*

КОНСТИТУЦІЙНІ РЕФОРМИ В ЛИТВІ У СФЕРІ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ТА ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ ЯК ПРИКЛАД ДЛЯ УКРАЇНИ

Євроінтеграційні процеси в Україні вимагають від нашої держави проведення цілого ряду реформ, які матимуть наслідком приведення національного законодавства до міжнародних стандартів, удосконалення роботи органів державної влади та органів місцевого самоврядування. Проте в основі цих модернізацій має бути конституційна реформа, яка визначить основні засади подальшого розвитку суспільства і держави, стане правовим інструментом майбутніх змін у різноманітних сферах державного і суспільного життя України. У зв'язку з цим актуальним є питання вивчення зарубіжної практики, де такі реформи здійснювалися і, що дуже важливо, отримали позитивний результат. Особливо цікавим є для нас досвід країн, де успішно пройшли конституційні реформи у сфері децентралізації влади, що сьогодні є вельми актуальним для України. В цілому цю проблематику досліджували вітчизняні та зарубіжні науковці. В той же час поза їхньою увагою залишився досвід проведення конституційних муніципальних реформ в Литві.

Реформування місцевого самоврядування в Литві розпочалося з прийняття цілого ряду законів у цій сфері. Чинне законодавство Литви визначає місцеве самоврядування як самоорганізацію та ініціативність громади постійних жителів установлені законом державної адміністративно-територіальної одиниці, що володіє гарантованим Конституцією правом самоврядування, у межах компетенції, визначеної Конституцією та законами, а самоврядування – як установлену законом адміністративно-територіальну одиницю, спільність населення якої володіє гарантованим Конституцією правом самоврядування, здійснюваним через обрану постійними жителями цієї державної адміністративно-територіальної одиниці раду

самоврядування та утворені нею, підзвітні їй виконавчий та інші органи й установи самоврядування. Самоврядування є публічною юридичною особою.

Інституційно місцеве самоврядування Литви охоплює, по-перше, виборний представницький орган – раду самоврядування, яка володіє правами та обов'язками місцевої влади та публічного адміністрування; по-друге, виконавчий орган (директор адміністрації самоврядування, його заступники, які володіють правами й обов'язками у сфері публічного адміністрування); по-третє, орган контролю – контролер самоврядування, який здійснює нагляд за правомірністю, ефективністю, економічністю і результативністю управління та користування майном самоврядування, а також довірчого управління державним майном, за виконанням бюджету самоврядування та використанням інших грошових ресурсів.

Провідне місце серед цих інституцій відводиться раді самоврядування, яка складається з демократично обраних відповідно до виборчого законодавства представників громади самоврядування – членів ради самоврядування, а також мера, який обирається радою на строк її повноважень з членів ради самоврядування і за його пропозицією рада призначає одного або декілька заступників мера.

Рада самоврядування здійснює свої повноваження колегіально на своїх засіданнях, які відбуваються в разі потреби, але не рідше ніж кожні три місяці. Засідання ради є відкритими. Питання до порядку денного засідань ради готуються комітетами ради, а також комісіями на їх засіданнях, фракціями і групами членів ради на нарадах, членами ради, контролером самоврядування, мером та директором адміністрації самоврядування.

Компетенція ради самоврядування класифікується на виключну і звичайну. Виключна компетенція ради охоплює питання: затвердження регламенту; вибори мера та його дострокове звільнення з посади, установлення розміру заробітної плати мера; призначення за поданням мера і дострокове звільнення з посади заступника (заступників) мера; ухвалення рішення про утворення колегії ради самоврядування, формування комітетів, комісій, інших структур ради і затвердження положень про них; призначення голови комітету з контролю і його заступника, затвердження програми діяльності комітету з контролю; ухвалення рішень про прийом на посаду та звільнення з посади контролера самоврядування; прийом на посаду та звільнення з посади директора адміністрації самоврядування; затвердження за пропозицією директора адміністрації самоврядування структури, положення про адміністрацію самоврядування і фонду заробітної плати; ухвалення рішень про створення посад державних службовців політичної (особистої) довіри мера, установлення їх чисельності, утворення секретаріату ради за пропозицією мера;

ухвалення рішень про заснування, скасування сянюній та встановлення їх числа, присвоєння сянюніям найменувань та їх зміну, віднесення територій до сянюній, установа та зміни меж обслуговування сянюніями територій після вивчення думки населення; ухвалення рішень про надання податкових пільг; заснування, реорганізація та ліквідація бюджетних та публічних установ самоврядування (власником яких є самоврядування), підприємств самоврядування, акціонерних товариств, закритих акціонерних товариств, участь у заснуванні, реорганізації і ліквідації публічних та приватних юридичних осіб; установа (затвердження) в установаenomу законодавством порядку цін і тарифів за надані контрольованими самоврядування підприємствами, бюджетними та публічними установами самоврядування (власником яких є самоврядування) платні послуги, а також перевезення пасажирів місцевими маршрутами, цін на тепло, холодну і гарячу воду, що централізовано постачається, установа місцевих зборів і податкових тарифів; затвердження соціальних, економічних програм, програм розвитку села та інших програм самоврядування тощо.

Натомість до звичайної компетенції ради самоврядування належать питання: призначення на посаду та звільнення з посади керівників бюджетних і публічних установ самоврядування; затвердження збірників фінансових звітів бюджетних і публічних установ самоврядування; утворення колегіальних органів публічних установ самоврядування (власником яких є самоврядування), якщо це передбачено статутом публічного установи; ухвалення рішень про розподіл цільових коштів державних соціальних та економічних програм, коштів інших державних фондів і матеріального майна між бюджетними установами самоврядування; затвердження спеціальних і детальних планів на рівні самоврядування; ухвалення рішень про зміну основного призначення землекористування і т. ін.

Що ж стосується директора адміністрації самоврядування, то він за статусом підвладний і підзвітний раді самоврядування та меру.

Директор адміністрації самоврядування призначається радою за поданням мера на строк її повноважень на підставі політичної (особистої) довіри. Він організовує роботу адміністрації самоврядування, затверджує положення про діяльність її структурних підрозділів і сянюній, несе відповідальність за внутрішнє адміністрування в адміністрації самоврядування; у встановленому радою порядку адміністрації асигнування бюджету самоврядування та інші грошові ресурси, організовує виконання бюджету самоврядування і несе відповідальність за її господарсько-фінансову діяльність, адмініструє майно самоврядування; призначає на посаду та звільняє з посади державних службовців і працівників адміністрації самоврядування, виконує інші функції управління персоналом;

координує та контролює роботу установ, що надають публічні послуги; організовує навчання членів ради самоврядування, державних службовців і працівників, які працюють за трудовими договорами та ін.

Контролер самоврядування підзвітний раді самоврядування і призначається нею на посаду за конкурсом (при цьому кандидат на посаду зобов'язаний мати вищу університетську освіту і не менш ніж трирічний стаж роботи у фінансовій, економічній сфері, у сфері юриспруденції, аудиту, контролю або публічного адміністрування). Контролер самоврядування (чи служба контролю та аудиту самоврядування, яка утворюється радою за поданням контролера у разі, якщо кількість жителів самоврядування не менше 30 тис.) виконує зовнішній фінансовий аудит та аудит діяльності в адміністрації самоврядування, у суб'єктів адміністрування самоврядування, а також на контрольованих самоврядуванням підприємствах; щороку розробляє і подає до ради самоврядування висновок у зв'язку зі звітом про належне самоврядування на праві власності майно та кероване на праві довіри державне майно, а також висновок про представлення на затвердження збірника звітів про виконання бюджету; розробляє та подає до ради висновки, потрібні для винесення рішень, що стосуються користування самоврядуванням банківськими кредитами, отримання та надання позик, надання гарантій і поручительств перед кредиторами за позиками, що отримуються контрольованими самоврядуванням підприємствами тощо.

Філією адміністрації самоврядування є сянюнія, яка діє на певній частині території самоврядування. Кількість сянюній, їх найменування, межі території і передані сянюнії функції юридичної особи (адміністрації самоврядування) своїм рішенням устанавлює рада. Главою сянюнії є староста, який є державним службовцем, що призначається на посаду і звільняється з посади директором адміністрації на конкурсних засадах. До його повноважень відноситься внутрішнє адміністрування сянюнії. Зокрема він адмініструє виділені їй асигнування; розробляє програми діяльності сянюнії, вносить їх для обговорення на сході старійшин; укладає договори, забезпечує їх здійснення; видає жителям встановлені законом про декларування місця проживання документи, а також документи про склад сім'ї тощо; у разі відсутності установи запису актів громадянського стану проводить реєстрацію смерті; видає дозволи на поховання; у встановленому законом про нотаріат порядку безоплатно здійснює нотаріальні дії жителям та в устанавленому Цивільним кодексом порядку безоплатно засвідчує заповіти; у рамках компетенції складає протоколи про адміністративні правопорушення, розглядає справи про адміністративні правопорушення; контролює дотримання при наданні

публічних послуг установлених правовими актами і договорами вимог щодо їх надання; здійснює нагляд за торгівлею в публічних місцях; подає директору адміністрації пропозиції щодо удосконалення діяльності державних службовців інших структурних підрозділів адміністрації самоврядування та керівників установ самоврядування на віднесеній до сянюній території, благоустрою доріг, вулиць, тротуарів і площ населених пунктів, організації місцевого транспортного сполучення, ремонту будівель і будов, що належать самоврядуванню, догляду за пам'ятниками, кладовищами, організації надання публічних послуг; консулює жителів і надає їм інформацію про діяльність органів самоврядування, адміністрації самоврядування та державних органів на території самоврядування тощо.

Також законодавство Литви передбачає, що з населених пунктів території, що обслуговується сянюнією, або їх частин можуть утворюватися сянюнайтії. Проект рішення про таке утворення розробляє староста сянюнії та подає директору адміністрації, який представляє його на затвердження ради. За умови формування сянюнайтії їх жителі обирають представників громади населеного пункту – старійшин. При цьому у сянюнайтіях, у яких проживає не більше 500 жителів, старійшини, як правило, обираються шляхом відкритого голосування на зборах мешканців, що організуються старостою. Обраним вважається кандидат, який набрав найбільшу кількість голосів жителів, що брали участь у зборах. У сянюнайтіях, у яких проживає понад 500 жителів, старійшини, як правило, обираються шлях м опитування жителів. Обраним старійшиною вважається кандидат, який набрав найбільшу кількість голосів під час опитування. Кандидатів у старійшини можуть пропонувати жителі, неурядові організації, асоціації, колективи установ і організацій, що діють у сянюнайтії. Самі вибори та опитування організуються і рішення ухвалюються комісією, створеною директором адміністрації. Старійшина обирається на 2 роки. Він працює на громадських засадах і: представляє інтереси жителів сянюнайтії в сянюнії, органах самоврядування і державних установах, що діють на території самоврядування; закликає жителів сянюнайтії здійснювати догляд за територією населеного пункту (дорогами, вулицями, площами, кладовищами та іншими об'єктами інфраструктури), розвивати й організовувати культурне і спортивне життя села (міста, містечка); у разі потреби бере участь в організації опитувань населення і зустрічей жителів з членами ради, старостою, директором адміністрації або його уповноваженим представником, іншими представниками органів самоврядування і державних органів; має право отримувати від старости інформацію про функції та час роботи органів самоврядування, адміністрації самоврядування та її структурних підрозділів, інших суб'єктів публічного адміністрування

самоврядування, представника Уряду; має право отримувати розроблені органами самоврядування проекти правових актів і прийняті правові акти, брати участь у засіданнях комітетів ради самоврядування і самої ради при розгляді питань, пов'язаних з жителями сянюнайтії, і заявляти думку мешканців сянюнайтії про потреби та інтереси з цих питань, пропонувати варіанти вирішення проблем; надає інформацію жителям сянюнайтії про функції, час і порядок роботи органів самоврядування, адміністрації самоврядування та її підрозділів, інших суб'єктів публічного адміністрування самоврядування, представника Уряду. Розгляд питань, що становлять інтерес для громад населених пунктів, і ухвалення рішень здійснюються старійшинами на сході старійшин, що проводиться ними з власної ініціативи або на запрошення старости. Схід старійшин є повноважним за участі в ньому більше половини старійшин. На сході головує голова, обраний його учасниками. Рішення ухвалюються шляхом відкритого голосування простою більшістю голосів і вносяться до протоколу сходу. При розподілі голосів порівну вирішальним є голос голови сходу. Якщо старійшини збираються на сход самі, до участі запрошується і староста. На сході старійшини обговорюють й ухвалюють рішення щодо програм діяльності сянюнії, оцінки річного звіту про діяльність старости і розглядають інші важливі для них питання. Рішення сходу старійшин мають рекомендаційний характер. Варто відзначити, що Закон Литви «Про місцеве самоврядування» класифікує повноваження місцевого самоврядування, по-перше, залежно від свободи ухвалення рішень, які, у свою чергу, поділяються на самостійні та державні. Самостійні повноваження (функції) органи місцевого самоврядування виконують у рамках наданої їм конституцією і законами компетенції, відповідно до зобов'язань перед громадою і в її інтересах. При виконанні цих повноважень вони мають установлену конституцією і законами свободу ініціативи, прийняття та виконання рішень і несуть відповідальність за виконання самостійних повноважень. Під час їх виконання діяльність місцевого самоврядування пов'язана з установленними законами вимогами і порядком.

Публічні послуги надаються заснованими самоуправліннями постачальниками послуг або відповідно до укладених договорів – іншими фізичними та юридичними особами, підбір яких здійснюється публічно.

При цьому, як свідчить досвід територіального реформування Литви, домінуючим напрямком виступає укрупнення муніципальних утворень, а також утворення міських метропольних зон у головних міських конгломератах. Думається, що для успішного проведення конституційної реформи в Україні в частині децентралізації влади саме ці аспекти зарубіжного досвіду конституційно-правових реформ у

сфері місцевого самоврядування і децентралізації влади повинні бути враховані вітчизняними законотворцями.

Список використаних джерел:

1. Агафонова Н. В. Конституційна реформа в Україні: поняття, інституційний механізм та забезпечення ефективності : дис. ... докт. юрид. наук : 12.00.02 / Н. В. Агафонова. – Київ, 2017. – 406 с.

2. Мельник М. Конституція майбутнього чи констатація минулого / М. Мельник, С. Різник // Дзеркало тижня. Україна. – 2012. – 22 червня. – № 23.

3. О местном самоуправлении : закон Литовской Республики от 07.07.1994. – Режим доступа : www3.lrs.lt.

4. Чернопиский П. Б. Конституційні реформи в Литві і Грузії у сфері місцевого самоврядування та децентралізації влади як приклад для України / П. Б. Чернопиский // Форум права : електрон. наук. фахове вид. – 2017. – № 4. – С. 282 – 293. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/jpdf/FP_index.htm_2017_4_46.pdf.

ГРИЦИНА ЯРОСЛАВ

аспірант кафедри європейської інтеграції та права Львівського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президенті України

ПРАВОВИЙ МЕХАНІЗМ ДОТРИМАННЯ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ У ЄВРОПЕЙСЬКИХ СИСТЕМАХ КОЛЕКТИВНОЇ БЕЗПЕКИ В УМОВАХ «ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ»

Правовий механізм публічного управління в Україні, як і сама система публічного управління загалом, формується на основі використання кращих європейських та світових практик, які можуть бути адаптованими до українських умов. Правовий механізм системи колективної безпеки спрямований на виконання безпекових завдань, що передбачають створення умов для збереження і розвитку сприятливих умов щодо дотримання прав і свобод людини, у тому числі й у кризовій ситуації, найбільш небезпечним проявом якої в нинішніх українських реаліях є «гібридна війна». Складність застосування такого механізму полягає у тому, що опинившись наодинці в жорстких умовах «гібридної війни», Україна лише розпочала рух до реального членства в дієвих системах колективної безпеки, фундаментальними цінностями яких є забезпечення суверенітету та територіальної цілісності держав, дотримання прав і свобод людини. В сучасних умовах такими системами виступають інституції європейської колективної безпеки і НАТО.

Ставлячи завданням дотримання європейських стандартів прав і свобод людини, Україна розпочала формування відповідного правового механізму в контексті співробітництва з ЄС у сфері спільної політики безпеки і оборони. Основними нормативно-правовими актами стали.

1. Угода між Європейським Союзом і Україною про визначення загальної схеми участі України в операціях Європейського Союзу із урегулювання криз. Її було підписано у 2005 р. та ратифіковано Законом України із значним запізненням – у 2008 р. Угода визначила механізм ухвалення рішення та загальні умови участі України в операціях ЄС з урегулювання криз цивільними та військовими засобами, а також статус персоналу, відрядженого Україною для участі в операціях ЄС [3]. Таким чином, Україна долучалась до спільних з ЄС дій, спрямованих на урегулювання криз, що загрожували правам та свободам людини. Це також означало часткове включення України у загальноєвропейський процес з підтримання миру, який здійснювався на засадах публічності – відкритості, прозорості, рівноправ'я.

2. Указ Президента України «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 21 квітня 2011 р. «Про участь Збройних Сил України у багатонаціональних військових формуваннях високої готовності» [2]. Цим Указом визнавалось за доцільне участь Збройних Сил України у багатонаціональних військових формуваннях високої готовності двох європейських систем колективної безпеки – Силах реагування НАТО та Бойових тактичних групах ЄС. Отриманий у цій сфері досвід виявився надзвичайно корисним пізніше, коли проти України була розв'язана «гібридна війна». Він сприяв упровадженню Україною європейських дотримання прав і свобод людини в умовах проведення бойових дій.

3. Угода між Україною та Європейським Союзом про процедури безпеки, які стосуються обміну інформацією з обмеженим доступом [4]. В сучасних умовах, коли надзвичайно широко у «гібридній війні» використовується інформаційний тероризм – спотворення інформації, пряма дезінформація тощо, коли здійснюються масові кібератаки на інформаційні мережі, що ставлять за мету внутрішню дестабілізацію критичних сфер управління у державі, забезпечення права на інформаційну безпеку особи як важливої європейської цінності через здійснення відповідної інформаційної політики держави, співпраця у цій сфері з європейським партнерами набуває винятково важливого значення.

4. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом і його державами-членами, з іншої сторони. Ця Угода передбачає, що Україна і ЄС поглиблюватимуть діалог і співробітництво та сприятимуть поступовій конвергенції у сфері зовнішньої та безпекової політики, у тому числі Спільної політики

безпеки та оборони. Сторони розглядатимуть питання недопущення конфліктів та антикризового управління, регіональної стабільності, роззброєння, контролю над озброєннями та експортом зброї, а також поліпшення взаємовигідного діалогу в космічній сфері. Україна та ЄС посилюватимуть практичне співробітництво з метою забезпечення більш активної участі нашої держави у цивільних та військових операціях ЄС з подолання кризових ситуацій, а також у відповідних навчаннях і тренуваннях, зокрема тих, що проводяться в рамках Спільної політики безпеки та оборони [5]. Загалом, практичне значення Угоди про асоціацію у контексті дотримання прав і свобод людини полягає у тому, що вона створює реальну основу для запровадження відповідних правових механізмів європейського типу.

Перераховані вище документи створили первинну правову основу для фактичного залучення України до Спільної політики безпеки та оборони ЄС, ціллю якої є збереження і розвиток системи прав людини як підґрунтя розвитку європейської цивілізації. Триваюча в Україні «гібридна війна» показала нагальну потребу не лише розширення правової основи такої співпраці, але її принципового організаційно-правового удосконалення задля ефективного реагування на новітні виклики «гібридних» загроз.

Події в Грузії у 2008 р. і в Україні у 2014 р., які мають явні ознаки «гібридної війни», показали, що ні ОБСЄ, ні ООН неспроможні належним чином реагувати на новітні загрози. Ці організації радше призначені для підтримання миру та дотримання прав і свобод людини в ситуаціях існування класичного балансу сил, а не «гібридних» викликів безпеці. Тому для України усе актуальнішою стає співпраця з найпотужнішою і найдемократичнішою в нинішніх умовах системою колективної безпеки – НАТО.

Фундаментальною підставою взаємовідносин Україна – НАТО є Хартія про особливе партнерство 1997 р. і Декларація, підписана у 2009 р., що доповнила зазначену хартію [6]. Російська «гібридна війна» проти України, що розпочалася у 2014 р., поклала край тривалій неоднозначності у відносинах Україна-НАТО. Законом України від 07 лютого 2019 р. внесено доповнення до ст. 85 Конституції України, яким конституційно закріплено реалізацію стратегічного курсу держави на набуття повноправного членства України в Європейському Союзі та в Організації Північноатлантичного договору [1]. Це означає початок процесу формування в Україні найбільш ефективного євроатлантичного правового механізму дотримання і захисту прав і свобод людини як відповіді на існуючі «гібридні» військові загрози.

Список використаних джерел:

1. Про внесення змін до Конституції України (щодо стратегічного курсу держави на набуття повноправного членства в

Європейському Союзу та в Організації Північноатлантичного договору) // Відомості Верховної Ради України. – 2019. – № 9. – Ст. 50.

2. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України «Про участь Збройних Сил України у багатонаціональних військових формуваннях високої готовності»: указ Президента України від 21 квіт. 2011 р. № 492/2011. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/492/2011>.

3. Угода між Європейським Союзом і Україною про визначення загальної схеми участі України в операціях Європейського Союзу із врегулювання криз від 13 червня 2005 р. – Режим доступу : http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/994_648.

4. Угода між Україною та Європейським Союзом про процедури безпеки, які стосуються обміну інформацією з обмеженим доступом. – Режим доступу : http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/994_750.

5. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом і його державами-членами, з іншої сторони. – Режим доступу : www.kmu.gov.ua/docs/Agreement/AA_Body_text.pdf.

6. Хартія про особливе партнерство між Україною та Організацією Північно-Атлантичного Договору (НАТО). – Режим доступу : zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_002.

ГУРТОВА ЮЛІЯ

аспірантка Дніпропетровського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президенті України

ОЗНАКИ ПУБЛІЧНОЇ СЛУЖБИ ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ СУДДІВ

Служба в судовій, представницькій владі не достатньо інституціоналізована. Не можна розмежувати службові відносини повністю. Очевидно, що відбувається змішання різних відтінків службової діяльності. Як приклад можна посперитися на Типові правила внутрішнього трудового розпорядку для працівників системи органів Державної судової адміністрації, підприємств, установ та організацій, що належать до сфери управління Державної судової адміністрації України, затверджені наказом Державної судової адміністрації України від 30 червня 2004 р. № 109/04 [1], Типові правила внутрішнього службового розпорядку [2], інші нормативно-правові акти, які регламентують встановлення порядку роботи, зміцнення трудової і виконавської дисципліни, раціональне використання робочого часу суддями, працівниками суду та адміністратором суду. Така згадка нормативно-правових актів говорить тільки про те, що суд

як орган судової влади акумулює багато відтінки службових відносин, де посадове становище судді, голови суду (не беремо здійснення ними процесуальних повноважень судді) є досить таки різним. Тут присутнє поєднання службових і державних відносин. Тому, до якого виду служби віднести службу судді (професійну діяльність судді), на це питання як законодавець, так і теорія не дають вичерпної відповіді.

Грунтуючись на наведених теоретичних конструкціях з питань публічної служби і її видах спробуємо знайти відповідь на поставлене запитання.

Ми підтримуємо думку Р. Ботвінова щодо визначення суддів як публічних службовців [3, с. 131]. Судова влада в Україні є однією з гілок єдиної державної влади, певним різновидом її спеціалізації, що наділена власними й особливими завданнями та функціями. Це особливий вид влади. Вона розглядає і розв'язує конфлікти в суспільстві. Це її головне призначення, відмінність від законодавчої і виконавчої влади. Судова влада використовує притаманний тільки їй спосіб подолання суперечності інтересів, виступаючи регулятором відносин суб'єктів суспільства та забезпечуючи їх відповідність нормі права [4]. Державна судова адміністрація України є органом виконавчої влади зі спеціальним статусом. Отже, професійна діяльність суддів здійснюється в органах влади, оплачується за рахунок державних коштів, зміст діяльності складається з виконання завдань і функцій держави. Згідно із Законом України «Про державну службу», його дія не поширюється на суддів (ст. 3) [5], хоча їх професійна діяльність містить всі ознаки службової діяльності, проте поширюється на працівників апарату суду.

Є очевидним, що служба судді місцевого суду має пряме відношення до держави і громадянського суспільства. На думку В. Л. Романова, місія сучасної держави – це перш за все служба суспільству [6]. Звідси – державна служба, політика, законотворчість, правоохоронні та інші головні компоненти держави, включаючи Президента, все це – інструменти служби держави суспільству. Звідси – політична публічна служба, законодавча публічна служба, правоохоронна публічна служба, президентська публічна служба та ін. Тільки таке системне розуміння і відповідна побудова публічної служби (а не утилітарне – службова діяльність чиновників) забезпечить вирішення багатьох протиріч. Така побудова моделі публічної служби дозволить: по-перше, на ділі реалізувати в одній державі демократичні, правові та соціальні засади; по-друге, включити в публічну службу політичних керівників; по-третє, зменшити прагнення влади численних партій і особистостей, які мають намір правити, а не служити народу; в четверте, забезпечити дієвість державного права, що має витоком захист інтересів громадян і національної спільноти; по-п'яте, зберегти силові структури

народними, а не вартувими на службі правлячої еліти. Суддівський корпус, природно, пов'язаний з державою. Основне призначення його – це здійснення правосуддя. Відповідно такий вид діяльності держави має публічно-правовий та соціальний характер, а судді заміщають державні посади.

Список використаних джерел:

1. Типові правила внутрішнього трудового розпорядку для працівників системи органів Державної судової адміністрації, підприємств, установ та організацій, що належать до сфери управління

Державної судової адміністрації України, затверджені наказом Державної судової адміністрації України від 30 черв. 2004 р. № 109/04.

– Режим доступу : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/SA04023.html.

2. Про затвердження Типових правил внутрішнього службового розпорядку : наказ Національного агентства України з питань державної служби від 3 берез. 2016 р. № 50. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0457-16>.

3. Ботвінов Р. Г. Публічна служба особливого призначення в Україні : монографія / Р. Г. Ботвінов. – Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2017. 279 с.

4. Організація судової влади в Україні / за наук. ред. А. О. Селіванова. – К., 2002. – С. 4 – 6.

5. Про державну службу : закон України від 10 груд. 2015 р. № 889-VIII. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/889-19/page4>.

6. Романов В. Л. Инновационному обществу нужны новые профессионалы управления / В. Л. Романов. – Режим доступа : http://www.inesnet.ru/rus_author/romanov-v.

ГУСАРЕВИЧ НАТАЛІЯ

аспірантка Дніпропетровського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України

ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ЕЛЕКТОРАЛЬНИЙ ПРОЦЕС В УКРАЇНІ

В Україні, яка є членом Ради Європи, розвиток демократичних процесів, застосування загально визнаної системи демократичних цінностей, зокрема щодо участі громадян та інститутів громадянського суспільства в процесах формування та реалізації державної політики, відіграє ключову роль у забезпеченні економічного та соціального прогресу в країні.

З розвитком інформаційно-комунікаційних технологій з метою розширення можливостей участі громадян у процесі державотворення та державного управління все більше застосовуються інформаційно-цифрові технології, як інструменти електронної демократії.

Найбільш поширеними інструментами електронної демократії, що застосовуються сьогодні в Україні як на загальнодержавному, так і на місцевому рівні, є електронні консультації, електронні петиції, електронні звернення, бюджети участі (громадські бюджети).

Що стосується виборчого процесу в Україні, то на сучасному етапі його інформатизації комп'ютерні технології використовують частково на етапі складання списків виборців та кандидатів, підрахунку голосів та визначення результатів виборів на базі двох систем, а саме «Єдина інформаційно-аналітична система «Вибори» та «Автоматизована інформаційно-телекомунікаційна система «Державний реєстр виборців».

Водночас новітні цифрові технології майже повністю відсутні в процесі здійснення голосування та підрахунку голосів під час проведення виборів або референдумів в Україні.

Електронне голосування (англ. E-voting) – з наукової точки зору, є терміном, що використовується для різних типів голосування, що охоплює як процес здійснення голосування за допомогою електронних засобів, так і процес автоматичного підрахунку голосів за допомогою електронних пристроїв та спеціального програмного забезпечення.

На нормативно-правовому рівні в Україні визначення терміну «Електронне голосування» закріплено лише в Концепції розвитку електронної демократії в Україні, що була затверджена Розпорядженням КМУ № 797-р від 08.11.2017р. та визначене як «голосування з будь-якого публічного питання, зокрема участь в опитуваннях, виборах, референдумах, що передбачає використання електронних засобів для ідентифікації та підрахунку голосів».

Проте на сьогодні електронне голосування у будь-якій сфері публічного управління в Україні на практиці не застосовується.

Сучасний розвиток інформаційних технологій та доступність таких цифрових інструментів, як наприклад, електронний цифровий підпис, вже створює достатні умови для застосування електронного голосування під час виборчого процесу, як паралельної форми традиційному волевиявленню.

Серед позитивних наслідків застосування електронного голосування під час виборів можна визначити такі: збільшення швидкості підрахунку голосів; зменшення бюджетних витрат на проведення виборів; зменшення можливостей тиску на виборця; більш активне залучення до голосування молоді; захист від свідомої підробки документів та фальсифікації результатів голосування.

Щодо ризику неправомірного втручання у систему електронного голосування та можливості маніпуляції з результатами волевиявлення, то використання новітніх цифрових технологій, таких як наприклад, технологія блокчейн, унеможливує такі випадки.

Для України важливо використати досвід інших країн при впровадженні електронного голосування. У світі існують найрізноманітніші такі системи, які постійно випробовуються, змінюються, доповнюються та розвиваються.

Так, наприклад, е-волевиявлення може відбуватися як через глобальну мережу Інтернет, так і безпосередньо на виборчих дільницях за допомогою спеціального обладнання.

Деякі країни застосовують змішані системи голосування, при яких голосування відбувається частково класичним шляхом, а частково – за допомогою новітніх цифрових технологій, в тому числі із використання мережі Інтернет.

До останніх можна віднести Францію, де Інтернет-голосування застосовується для громадян, які перебувають за кордоном, але для того, аби віддати у такий спосіб свій голос, обов'язково потрібно з'явитися на виборчу дільницю.

Цікавий досвід розвитку системи е-виборів у США, де впроваджувалися найрізноманітніші експерименти в даній царині – від використання сенсорних машин для голосування чи скануючих електронних засобів і аж до застосування спеціальних оптичних комплексів.

Проте найцікавішим та одним з найбільш успішних справедливо вважається досвід Естонії, в основі системи електронного голосування якої лежить використання мережі Інтернет, а також спеціальної ідентифікаційної картки, яка посвідчує особу виборця.

На нашу думку, виходячи з досвіду демократично розвинених країн, які впровадили електронне волевиявлення у практику виборчого процесу, з урахування певних успіхів розвитку електронної демократії в Україні та поступовому впровадженню новітніх цифрових технологій та штучного інтелекту у суспільне життя, можна говорити про необхідність розробки української системи електронного голосування, як альтернативного виду волевиявлення під час виборів.

ДЕМИДКІН ОЛЕГ

PhD, Навчально-науковий інститут економіки, управління, права та інформаційних технологій Полтавської державної аграрної академії

ІНФОРМАЦІЙНА СИСТЕМА ЯК ВАЖЛИВА СКЛАДОВА ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ В ПУБЛІЧНІЙ СФЕРІ

Основним завданням інформаційної політики в Україні є сприяння використанню кожною людиною сучасних інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), створення можливості користуватися інформацією і знаннями, а також обмінюватися ними, підвищуючи якість свого життя. Національна політика розвитку інформаційного суспільства в Україні ґрунтується на таких засадах: надання пріоритетності науково-технічному та інноваційному розвитку держави; формування необхідних для цього законодавчих і сприятливих економічних умов; всебічного розвитку та забезпечення доступу до загальнодоступної інформаційної інфраструктури та інформаційних ресурсів, сприяння збільшенню надання електронних послуг для громадян, забезпеченню створення загальнодоступних електронних інформаційних ресурсів; поліпшення кадрового потенціалу.

Стрімке зростання потоку інформації обумовило створення методів її збирання, способів обробки, аналізу та упорядкування, зберігання, використання та передачі. Почали створюватись цілісності, що складаються з технічних засобів та технологій, даних та людей, які отримали назву «інформаційна система» [1]. Під інформаційною системою у загальному вигляді ми розуміємо сукупність організаційних і технічних засобів для збереження та обробки інформації з метою забезпечення інформаційних потреб користувачів. Можна також стверджувати, що інформаційні системи виконують функцію перетворення даних в інформацію. Під терміном «дані» прийнято вважати відомості, показники, необхідні для ознайомлення з ким-, чим-небудь, для характеристики когось, чогось або для прийняття певних висновків, рішень; дані можуть вважатися інформацією лише тоді, коли вони несуть значення у заданому контексті. Під терміном «інформація» слід розглядати сукупність відомостей, які сприймають із навколишнього середовища (вхідна інформація), видаються у навколишнє середовище (вихідна інформація) або зберігають всередині певної системи; це продукт взаємодії даних та методів обробки, який розглядається в контексті цієї взаємодії [2].

Також, можемо простежити певну послідовність, яка має такий вигляд: дані – інформація – знання; тобто дані, при їх обробці

перетворюються на інформацію, яку ми можемо зберігати та передавати, потім використовуючи оброблену та проаналізовану інформацію, ми отримуємо певні знання, які в подальшому будуть впливати на процес діяльності та прийняття управлінських рішень.

Потреба в інформації різних суб'єктів і управлінських ланок неоднакова та визначається, насамперед, тими завданнями, які вирішує у процесі управління той або інший суб'єкт, керівник, інший працівник управлінського апарата. Вона також залежить від таких факторів, як: масштабу та важливості прийнятих рішень (чим масштабніше та важливіше рішення, тим більша за обсягом та різноманітніша за змістом інформація необхідна для його підготовки та прийняття); кількості варіантів можливого стану об'єкту; величини та різноманітності внутрішніх і зовнішніх впливів на керовану систему; показників, що характеризують результати функціонування окремо взятої системи.

Призначення інформаційних систем у публічному управлінні є: обробка й зберігання інформації з метою видачі зведеної інформації; автоматизація робіт, стосовно документації – ведення документообігу, обробка текстової інформації, електронна пошта і зв'язок; моделювання дій фахівців щодо прийняття управлінських рішень, також інформаційну систему управління можна розглядати, як сукупність засобів для формування, обробки та використання інформації, необхідної для прийняття управлінських рішень.

До базових компонентів інформаційних систем в публічному управлінні можна віднести наступне: технічне забезпечення – набір пристроїв, які дозволяють отримувати й обробляти дані; програмне забезпечення – це набір програм, що дає можливість технічному забезпеченню обробляти дані; базу даних – сукупність впорядкованої інформації, яка зберігається користувачами; мережу – пов'язану систему між підрозділами, що дозволяє здійснювати поділ ресурсів різних комп'ютерів; процедури – набір інструкцій про те, як комбінувати вищезгадані компоненти для обробки інформації та генерування необхідних виходів; спеціалістів – осіб, які працюють з інформаційною системою.

Бурхливе зростання обсягу даних, які підпадають під аналіз для отримання потрібної інформації, обумовлює появу низки проблем у підготовці та прийнятті управлінських рішень. Основними з них є : обтяжена гетерогенною, сумнівною інформацією діяльністю організації в цілому, а також діяльністю її підрозділів і працівників (вони не можуть створити об'єктивного інформаційного відображення); невизначеність конкретного змісту сукупності питань, що стосуються створення і використання інформації; складність отримання повного запиту стосовно інформації з документів, у яких вона утримується; нечітка структура документування; поява дублюючих або суперечливих

документів; слабка інтегрованість функції інформаційного забезпечення у систему управління; недостатній рівень обробки інформації, не вірно сформоване трактування «потрібної» та «непотрібної» інформації; слабке забезпечення технологічними засобами; незадовільна забезпеченість працівників технічними пристроями та програмним забезпеченням.

Отже, можемо зробити висновок, що важливість інформаційних систем в процесі розвитку суспільства зростає; вони набувають пріоритетного значення у діяльності органів публічного управління та стають невід'ємною частиною процесу прийняття управлінських рішень [3]. Дослідження також вказує на ряд проблем, які існують у сфері інформаційного забезпечення прийняття управлінських рішень. Оптимізація та уніфікація інформаційних систем і технологій, що використовуються в органах влади, а також підвищення рівня інформатизації управлінських кадрів сприятимуть і підвищенню якості управлінських рішень.

У цьому зв'язку важливим напрямом подальших наукових досліджень стає взаємодія громадян і органів влади в інформаційному середовищі, розроблення алгоритмів, правил і обмежень щодо такої взаємодії, а також розроблення запобіжних механізмів щодо спотворення інформації всередині таких систем.

Список використаних джерел:

1. Соколов В. Ю. Інформаційні системи і технології : навч. посіб. / В. Ю. Соколова. – К. : ДУІКТ, 2010. – 138 с.
2. Варенко В. М. Інформаційно-аналітична діяльність : навч. посіб. / В. М. Варенко. – К. : Університет «Україна», 2014. – 417 с.
3. Дубов Д. В. Інформаційне суспільство в Україні: глобальні виклики та національні можливості : аналіт. доп. / Д. В. Дубов, О. А. Ожеван, С. Л. Гнатюк. – К. : НІСД, 2010. – 64 с.

ДІДКОВСЬКА ВАЛЕРІЯ

*аспірантка кафедри менеджменту та управління проектами
Дніпропетровського регіонального інституту державного
управління Національної академії державного управління
при Президентіві України*

ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОЄКТІВ ПОЛІТИЧНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ НА ПРИКЛАДІ ШКОЛИ ДЕМОКРАТІЇ СЦБД

Проект політичної освіти як інструмент розвитку демократії та політичних партій реалізуються кількома громадськими організаціями в Україні за підтримки міжнародних донорів зі Сполучених Штатів Америки та країн Європейського союзу. Однією з таких організацій є

Східноєвропейський центр багатопартійної демократії (СЦБД), створений в Грузії влітку 2017 року на основі регіонального офісу Нідерландського інституту багатопартійної демократії (НІБД). Грузинська громадська організація має представництво в Україні з 2016 року, з 2019 року український офіс СЦБД функціонує як відокремлений осередок.

Нідерландський інститут багатопартійної демократії заснували голландські політичні партії, що входили до парламенту Нідерландів у 2000 році, для надання підтримки політичним партіям в умовах молодих демократій. НІБД сприяє підтримці багатопартійної політичної системи та зміцненню інституційного потенціалу політичних партій та політичних груп для утвердження стабільних, плюралістичних демократій. Сьогодні робота НІБД розгорнулась у 28 країнах світу. Також пріоритетним напрямом для роботи визначено зміцнення демократичних політичних інституцій в Україні.

Один із основних проєктів НІБД та СЦБД, як організації-наступниці – проєкт з політичної освіти «Школа демократії». Школи існують у 8 країнах світу, а на території Східної Європи працюють Грузії та Україні. В Грузії проєкт Школа демократії був запущений в м. Телаві восени 2011 року. Після успішного завершення проєкту географічна площа програми була розширена. У січні 2012 року демократичні школи розпочали свою роботу в Кутаїсі, Горі та Батумі.

Починаючи з 2017 року Школи Демократії починають роботу у двох українських містах – Львові та Одесі. З 2018 року працює Школа у Полтаві, у 2019 р. групи відкриваються у Дніпрі та Києві.

Загальний бюджет українського відділення Східноєвропейського центру багатопартійної демократії у 2019 р. склав понад 80 тис. євро. Зокрема, фінансування включає інституційні та програмні витрати та організацію Шкіл демократії у п'яти містах України. Джерело фінансування – фонди Нідерландського інституту багатопартійної демократії.

Школи демократії СЦБД – це інтенсивна, неформальна освітня програма для представників місцевого самоврядування, громадських організацій, медіа, політичних партій та науковців, а також студентів та активних громадян, зацікавлених у сучасних проблемах демократичної політики. Мета навчання підготувати потенційних членів політичних партій та політиків різного рівня, які б володіли знаннями з демократичного урядування та визнавали у своїй роботі необхідність розвитку демократичних інституцій та слідування демократичним процесам.

Курс навчання складається з 25 лекцій, що розділені у чотири модулі. У кожному місті набирається група до 25 студентів. Навчання організовано двічі на тиждень впродовж чотирьох місяців. Кожна лекція включає 4-5 години навчання, запрошений лектор висвітлює

окрему тематику. Перший модуль Школи демократії – це введення в теорію демократії, включають лекції про політичну культуру, загрози сучасної демократії, міжнародну політику, виборчі системи, партії і партійні фінанси, права людини. Другий блок – державне управління і політика, учасники навчання вивчають роботу виконавчої, законодавчої, судової гілок влади, самоврядування, конституціоналізм, гендерну рівність. Третій модуль – це лекцій на тему корупції, вивчаються історію та форми корупції, способи боротьби, який може бути використаний студентами у роботі в громадському секторі. Четвертий модуль включає практичну частину – студентів вчать будувати власну політичну кар’єру, викладаються основи проектного менеджменту, публічних виступів, комунікації, мирного впливу на владу.

Викладачами у школах демократії СЦБД є знані українські політологи, представники академічних установ, фахівці з неурядових організацій, колишні політики та відомі громадські діячі.

За допомогою освітнього проекту Школа демократії СЦБД розвиває політичні партії та збільшує інституційний потенціал активістів на регіональному рівні, а також заохочується більше представництво жінок і меншин у політиці та політичних партіях України. Окрім освітнього компонента, Школи демократії відіграють роль громадського клубу, де можна взяти участь у конкурсі малих грантів, спільних конференціях та інших важливих подіях, організованих СЦБД. Випускники шкіл формують мережу, яка зараз нараховує понад 700 членів з Грузії та України, в Україні за три роки роботи шкіл навчання пройшли майже 200 осіб.

ДОРОНІНА ІРИНА

*к. е. н., докторант кафедри економічної політики та врядування
Національної академії державного управління
при Президентіві України*

ДЕРЖАВНА ПІДТРИМКА ЯК СТАРТ РОЗВИТКУ ВІДНОВЛЮВАНОЇ ЕНЕРГЕТИКИ

Зростання сектору відновлюваної енергетики є світовим трендом який з кожним роком набуває все більшої актуальності. Інвестиційна активність порівнюючи з 2010 роком у даний сектор зросла на 55 %. Найбільше інвестицій у 2018 р. спрямовано у сонячну (135 млрд. дол.) та вітрову (90 млрд. дол.) енергетику. Згідно досліджень Центру співробітництва Франкфуртської школи ЮНЕП інвестиції у нові потужності відновлюваної енергетики у 2019 р. склали 2,6 трлн. дол. (без урахування великих ГЕС).

Інвестиційний ринок у відновлюваній енергетиці за останні 10 років зазнав структурних змін. Старт розвитку на початку 2000-х рр., який почався у США та ЄС перемістився до азійського регіону в такі країни як Китай та Індія. Завдяки активній державній підтримці інвестування у відновлювану енергетику, Китай утримує провідні позиції на міжнародному ринку. З 2019 року Китаєм з акумульовано найбільший обсяг інвестицій, а це 785 млрд. дол., в той час як США інвестували – 356 млрд. дол., Японія – 202 млрд. дол. Варто зазначити, що інвестиції в даний сектор у країнах Європи є також значними та становлять – 698 млрд. дол., з них: найбільше у Німеччині – 179 млрд. дол. та у Великобританії – 122 млрд. дол. [1].

«Зелені» інвестиції у відновлювану енергетику стали глобальним явищем, однак з кінця 2019 року обсяг інвестицій в Китаї почав спадати, що пов'язано із зміною механізму підтримки сонячної та вітрової енергетики. Стикнувшись із зростаючим дефіцитом бюджету, з якого фінансується тариф, урядом Китаю оголошено про обмеження кількості сонячних установок, які можуть претендувати на підтримку. Відбувається перехід від фіксованих тарифів до впровадження механізму аукціонів. Така тенденція спостерігається і в країнах Європи, зокрема, Німеччина де механізм аукціонів запрацював на постійній основі з 2015 року (на той час відновлювальна енергетика вже забезпечувала 50 % генерації).

Аналіз інвестування у відновлювану енергетику в світі за джерелами фінансування показує, що в останнє десятиріччя відбулись доволі значні зміни (табл. 1).

Так, щорічні інвестиції як державні так і корпоративні у НДДКР показують зростання, в той час як венчурний капітал та залучення коштів через фондові ринки – зменшуються. Найбільша частина загальних інвестицій у відновлюваній енергетиці припадає на таке джерело як «фінансування активів» (даний тип інвестицій використовують підприємства для отримання обладнання, та передбачає регулярну плату за використання активу протягом визначеного періоду часу: лізинг, оренда).

Зміна інвестиційних тенденцій за останні 10 років вплинула на зниження вартості «відновлюваних» технологій, що дало змогу зробити відновлювані джерела енергії менш залежними від підтримки урядів. До цього варто додати і економією на масштабах виробництва, і жорстку конкуренцію, яка поширилась завдяки запровадженню аукціонів, та підвищення ефективності генеруючого обладнання. Все це дозволило відновлюваним джерелам енергії загалом стати найдешевшим з варіантів енергії для майбутніх поколінь.

Таблиця 1

**Інвестиції у відновлювану енергетику за категоріями,
млрд. дол. [2]**

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Державні НДДКР	2,8	5,4	4,9	4,8	4,7	5,2	4,5	4,4	5,1	5,1	5,5
Корпоративні НДДКР	3,3	3,3	3,8	4,3	4,1	4,0	4,3	4,1	4,3	6,7	7,5
Венчурний капітал	3,3	1,6	2,6	2,6	2,4	0,8	1,0	1,4	0,8	0,7	0,2
Кошти залучені на публічних фінансових ринках (ІРО)	10,5	11,7	10,6	9,9	3,8	9,8	14,9	12	6,2	5,6	6,0
Збільшення приватного акціонерного капіталу	6,7	3,0	5,3	2,4	1,6	1,3	1,7	1,8	1,7	0,7	1,8
Фінансування активів	132,0	112,3	152,4	190,8	166,5	173,3	226,9	269,2 3	247,5	267,8	236,5
Реінвестиції	-4,4	-3,7	-1,8	-2,1	-2,9	-1,2	-3,6	-6,7	-4,4	-2,9	-4,8

Інвестування у відновлювану енергетику у світі посилюється, і Україна, яка стратегічно поставила перед собою досягнення високих цілей пов'язаних з переходом до низьковуглецевого розвитку, повинна зважати на цей факт. Потрібно формувати сприятливу політику щодо залучення інвестицій у відновлювану енергетику, коригувати інноваційну політику та вживати активних заходів у напрямку державної підтримки «зеленого» інвестування вітчизняним бізнесом.

Список використаних джерел:

1. Investment Flows. REN 21. Renewables now. – Access mode : https://www.ren21.net/gsr-2019/chapters/chapter_05/chapter_05.

2. Маркевич К. «Зелені» інвестиції у сталому розвитку: світовий досвід та український контекст / К. Маркевич, В. Сіденко // Аналітична доповідь Центр Разумкова. 2019 р. – Режим доступу : http://razumkov.org.ua/uploads/article/2019_ZELEN_INVEST.pdf.

ДУЛУБ АЛЕКСЕЙ

*студент 2 курсу Інститута державної служби
Академії управління при Президенті Республіки Беларусь*

СИЛКОВ ІЛЬЯ

*студент 2 курсу Інститута державної служби
Академії управління при Президенті Республіки Беларусь*

**СОЦИАЛЬНЫЕ АСПЕКТЫ ДЕВИАНТНОГО
ПОВЕДЕНИЯ МОЛОДЁЖИ**

Проблема девиантного поведения молодёжи в наше время набирает свою актуальность. Из-за различных отклонений от нормального поведения постоянно происходит разрушение стабильного уклада жизнедеятельности. В соответствии с судебной статистикой Республики Беларусь за 2019 год за совершение различных преступлений осуждено 727 несовершеннолетних, причём большинство – за совершение преступлений против собственности и порядка осуществления экономической деятельности (385 несовершеннолетних) и за совершение преступлений против общественного порядка и общественной нравственности (197 несовершеннолетних). Данная статистика указывает на то, что большинство преступлений среди молодёжи совершается по причине наличия проблемы девиантного поведения молодёжи, которое порождает отсутствие уважения чужой собственности, неуважение общественного порядка и общественных правил поведения [1].

Молодёжь – это самая активная социально-демографическая группа и именно поэтому проявление социально неприемлемого или же девиантного поведения самым выразительным образом проявляется

именно в этой категории людей. Молодёжь часто имеет недостаточно устойчивое мировоззрение и все внешние факторы, окружающие их, влияют на поведение молодёжи в первую очередь.

В современной отечественной социологии несомненный интерес представляет позиция Я. Гилинского, считающего источником девиации на социальном уровне, наличие в обществе социального неравенства, высокой степени различий в возможностях удовлетворения потребностей для разных социальных групп, а на индивидуальном уровне – социальную неустроенность [2, с. 31]. Исходя из позиции Я. Гилинского следует сделать вывод о том, что девиантное поведение молодёжи в большинстве своем обуславливают те самые социальные факторы. Таким образом, если проникнуть в проблему молодых граждан глубже, начинаешь понимать, что масштабы девиации среди молодёжи можно сократить только в том случае, если устранить порождающие её социальные факторы.

Желание выделяться, быть материально обеспеченным, поиск новых переживаний, личные переживания – всё это и есть те самые социальные факторы, порождающие девиантное поведение молодёжи. Активное желание молодёжи удовлетворить материальные и духовные потребности является тем самым внутренним мотивом, который заставляет людей с недостаточно развитой социальной ориентацией к поступкам и действиям, не соответствующим общепринятым нормам поведения. Также факторами отклоняющегося поведения могут стать психологическая невосприимчивость личности к установленным обществом социальным нормам или же генетическая предрасположенность отклонения.

По причине существования неразрешимого противоречия между потребностями и возможностями человека, необходимость в регулировании поведения молодёжи, как и других социальных групп, всегда будет оставаться актуальной. Но не стоит рассматривать как эффективный путь решения проблем роста масштабов девиантного поведения молодёжи усиление репрессивных мер и ужесточение. Так как искоренение такого поведения – это, прежде всего, проблема социальная. А значит масштабы девиации будут сокращаться только тогда, когда будут устраняться порождающие её социальные факторы.

Исходя из вышесказанного, должен развернуться целенаправленный процесс управления перевоспитанием личности, который заключается в выработке у молодёжи правильных взглядов и убеждения, овладении навыками и привычками социально-позитивного поведения. И самое главное, что нужно сделать, – это уделить внимание организации досуга молодёжи, так как большинство преступлений совершаются несовершеннолетними, как они же говорят, «от нечего делать». Конечно данные пожелания сегодня находят отражение в деятельности многих общественных организаций,

таких как БРСМ (Белорусский республиканский союз молодежи); молодежных клубов по интересам (научные клубы, книжный клуб и т. д.); спортивных секций, которые своей деятельностью оказывают положительное влияние на становление молодых людей, на формирование их характера и личности, что снижает остроту проблемы девиантного поведения. Нельзя сказать, что школы и высшие учебные заведения не участвуют в этом процессе, однако стоит согласиться с тем, что зачастую в стенах этих учреждений и зарождается девиантное поведение молодежи и это проблема, которая требует решения. К сожалению, деятельность разнообразных молодежных клубов, секций и молодежных организаций весьма слабо поощряется со стороны государства, что и приводит к их весьма низкому количеству сегодня и снижает их вклад в профилактику девиантного поведения среди молодежи.

Кроме того, модернизации требует содержательно-процессуальный компонент профилактической работы, которая зачастую характеризуется однообразием форм, формальностью, отсутствием системности. Имеет место ряд методических ошибок, допускаемых специалистами (учителя, педагоги социальные и др.) в работе с несовершеннолетними: мероприятия носят поучительно-назидательный, директивный, запугивающий характер; преобладают словесные методы воспитания, множественные однотипные упражнения с ориентацией на быстрые и кардинальные перемены; используется методика негативного стимулирования, подавление внешних проявлений трудновоспитуемости [3, с. 65]. По данному направлению целесообразно использовать активные методы работы: ролевую игру, решение моральных дилемм и др. Большим потенциалом в формировании умений управлять своим эмоциональным состоянием обладают такие методы психопрофилактики и психокоррекции, как: тренинги, рисуночная терапия и другие [3, с. 81].

С 14 февраля 2020 г. по 1 апреля 2020 г. Министерство образования Республики Беларусь проводило обсуждение Стратегии развития государственной молодежной политики в Республике Беларусь до 2030 года. Одно из семи направлений данной стратегии ставит своей задачей снижение уровня криминализации молодежной среды, а также создание безопасной среды для молодежи и их активное включение во все сферы жизни общества. Реализация этой стратегии может положительно повлиять не только на уменьшение количества всех видов правонарушений и преступлений в молодежной среде, но и на снижение остроты проблемы девиантного поведения. Наряду с этим, стратегия уделит особое внимание молодежным общественным объединениям и нравственному воспитанию молодежи [4].

Список использованной литературы:

1. Верховный Суд Республики Беларусь. Интернет-портал судов общей юрисдикции Республики Беларусь // Данные судебной статистики за 2019 год об осужденных несовершеннолетних. – Режим доступа : www.court.gov.by/ru/justice_rb/statistics/children/06b26806148f4786.html.
2. Гилинский Я. И. Социология девиантного (отклоняющегося) поведения : учеб. пособ. / Я. И. Глинский, В. С. Афанасьев. – Санкт-Петербург : филиал Института социологии РАН, 1993. – 167 с.
3. Профилактика девиантного поведения несовершеннолетних в школе и семье : пособие для педагогов учреждений образования, реализующих образовательные программы общего среднего образования с белорусским и русским языками обучения, учреждений дополнительного образования детей и молодежи / Т. В. Ничишина. – Минск : Национальный институт образования, 2018. – 248 с.
4. БЕЛТА – Новости Беларуси. Стратегия развития государственной молодежной политики до 2030 года. – Режим доступа : www.belta.by/society/view/strategiju-razvitija-gosudarstvennoj-molodezhnoj-politiki-do-2030-goda-razrabotajut-v-belarusi-313387-2018.

ЕВКОВИЧ ВИКТОРИЯ

студентка 2 курса экономического факультета

Брестского государственного технического университета

ИМИДЖЕВАЯ СОСТАВЛЯЮЩАЯ КАК ИНСТРУМЕНТ ПОВЫШЕНИЯ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ ОРГАНИЗАЦИИ

Имидж является одним из важнейших элементов, участвующих в продвижении и управлении отношениями с потребителями, партнерами, клиентами и способом достижения конкурентного преимущества.

Имидж – это текущее представление потребителей о бренде, уникальный набор ассоциаций в сознании целевых клиентов, набор убеждений, восприятие потребителем продукта и общая оценка бренда потребителями [1]. Он передает эмоциональную ценность, а не просто ментальный образ.

В данной статье рассматривается как имидж организации влияет на повышение её конкурентоспособности, а также создание положительного имиджа с помощью бренда.

Бренд является одним из способов продвижения имиджа, обеспечения его популярности и привлекательности. Существует два понятия: бренд в голове маркетолога (наши идеи ценности,

преимущества) и бренд в голове потребителя (его ассоциация с нашей организацией). И перед нами стоит задача, создания имиджа, посредством которого мы могли бы вкладывать наши идеи в сознание потребителей.

Как же создать положительный имидж в глазах аудитории? Для этого необходимо рассмотреть такие аспекты как:

- определения видения (картина в будущем, к которой стремится наша организация);
- сегментация (определяем ключевую аудиторию, с которой будем работать);
- определение преимуществ (причины, по которым выберут нас);
- определение ценностей (помогают сохранить фокус на самом важном). К примеру, почему люди покупают Колу, а не Пепси? Вместе с колой, они покупают не просто напиток, а те ценности, которые в него закладываются (радость, веселье) (рис. 1);

		
<ul style="list-style-type: none"> • Посетители и их впечатления • Наши люди • Улучшения 	<ul style="list-style-type: none"> • Оригинальность • Радость • Свобода действий 	<ul style="list-style-type: none"> • Бережность • Ценность • Открытость

Рис. 1. Примеры ценностей компаний

– позиционирование (позиция вашей организации относительно конкурентов).

Как позиционирование может помочь организации улучшить свой имидж? Способ общения и определения себя происходит с помощью трёх вопросов: Что? Как? Почему?

Есть «Что» организации (мы продаём «что» мебель, делая это «как», по низкой цене. Согласитесь, не очень хочется покупать). Таких компаний очень много, какие-то недорогие магазины мебели, например.

Есть компании «почему», здесь уже коммуникация происходит от сердца, к примеру: мы существуем «почему», чтобы делать наших клиентов счастливее, «как» мы это делаем? Мы изучаем их потребности. И так получилось «что» мы производим мебель. Такие

организации гораздо сильнее, так как к ним охотнее приходят на работу и у них охотнее покупают. Nike – яркий пример успешной компании «почему» (их принципы: «почему» – делать всё возможное для реализации потенциала людей, «как» – создавая спортивные инновации, «что» – одежда и обувь).

Для организации очень важно сфокусироваться, занять своё место в сознании потребителей и доносить правильно свой образ, чтобы в момент выбора покупатель знал, что он хочет приобрести продукт или услугу именно этой организации. Для этого необходимо создать устойчивые ассоциации у потребителей с данной организацией, чтобы они проще улавливали информацию о ней из всего рекламного шума.

Несмотря на то, что в конкурентной борьбе всегда первостепенно качество продукции, роль имиджа будет стоять не на последнем месте. Наличие конкурентов способствует созданию всё новых и новых свойств продукции. И когда конкурирующие товары становятся одинакового высокофункционального качества, достойных характеристик самого продукта потребителям уже будет недостаточно (хотя всё ещё обязательно), для принятия решения о покупке какого-либо товара или услуги. В таком случае положительный имидж организации будет играть роль конкурентного преимущества (к примеру, выбирая между двумя товарами с одинаковыми характеристиками, допустим смартфон Xiaomi и Samsung, потребитель отдаст предпочтение продукции Samsung, так как имидж данной компании лучше, чем у Xiaomi). Для более наглядного понимания влияния имиджа бренда на конкурентоспособность продукции, приведем данные рейтинга «Brand Finance Global 500» 2020 год (рис. 2).

Рис. 2. Рейтинг «Brand Finance Global 500» 2020 год

Данные рейтинга демонстрируют, что увеличение стоимости организации во многом зависит от ее имиджевой составляющей, которая формируется на протяжении многих лет, путем выстраивания взаимоотношений с потребителями посредством ценностей компании.

Отличительные преимущества наших товаров или услуг перед конкурентами заключаются в осознании потребителями их уникальных свойств, что и служит основой успеха любой организации. В таком случае наш имидж в глазах клиентов выступает носителем основных ценностей и преимуществ, становится ключевым фактором продвижения на конкурирующем рынке. Как мы видим, имидж и бренды имеют положительный эффект и являются полезными как для производителей, так и для потребителей. А положительный имидж организации гарантирует её владельцам дополнительную прибыль, которая будет обусловлена лояльностью потребителей, что позволит повысить её конкурентоспособность [2].

Подытожив, можно сделать вывод, что наличие положительного имиджа позволяет выделиться организации и её продукции среди конкурентов. Повышение уровня конкурентоспособности наших товаров или услуг через имидж способствует увеличению лояльности покупателей к продукции, а как следствие и прибыли организации.

Список использованной литературы:

1. Блинов А. О. Имидж организации как фактор её конкурентоспособности / А. О. Блинов, В. Я Сахаров // Издательство: Менеджмент в России и за рубежом. – 2003. – № 4. – С. 35 – 44.

2. Фролов С. С. Связи с общественностью в работе фирмы. Стратегия, коммуникации, имидж, брендинг : учебник / С. С. Фролов. – М. : Либроком, 2014. – 364 с.

ЕНБУЛАЕВ ИЛЬЯ

студент 4 курса экономического факультета

Брестского государственного технического университета

СТАРТАПЫ: ОПРЕДЕЛЕНИЕ, ФУНКЦИИ, ВИДЫ, СРАВНЕНИЕ С МАЛЫМ БИЗНЕСОМ

В современном мире каждый человек слышал такое слово как «Startup». В переводе с английского языка «Startup» означает «Старт», «Начало загрузки», «Пуск». Стартап – временная структура, которая служит для поиска новой бизнес-модели и её воплощения в жизнь.

В классификации стартапов можно выделить следующие главные виды.

1. Успешные копии. Стартапы, в которых рискнули взять не уникальную идею и преподнести ее по-новому. Как правило, это не срабатывает. Но есть проекты, выбивающиеся так в лидеры.

2. Агрессивные пришельцы. Стартапы, нацеленные ухватить не только свой «кусочек пирога», но полностью занять нишу, обставив конкурентов. Такие проекты используют инновационные идеи, позволяющие предлагать более низкие цены.

3. Темные лошадки. Стартапы, не относящиеся ни к первому, ни ко второму виду, потому что в их основе совершенно уникальные идеи, о которых никто не может заранее предположить.

Ввиду обширности сфер, в которых может быть реализован стартап-проект, конкретные его функции могут значительно различаться между собой. Но и между всеми стартапами можно выделить несколько функций, общих для всех независимо от его направленности.

Первая и главная функция: экономическая. Суть этой функции напрямую связана с вкладом каждого нового стартапа в экономический прогресс – поступательное развитие экономической системы. Он основа общественного прогресса, составными элементами которого являются экономическая, социальная, правовая, политическая, национальная и другие стороны прогресса.

Вторая общая функция стартапов: инвестиционная. Эта функция заключается в том, что домашние хозяйства всех видов собственности – это одни из самых весомых финансовых поставщиков для экономики государства.

Третья общая функция стартапов: инновационная. Функция связана не только с использованием в процессе предпринимательской деятельности новых идей, но и с выработкой новых средств и факторов для достижения поставленных целей.

Инновации оказывают огромное влияние на экономику. Во-первых, инновации воздействуют на качество продукции, т. е. появляются совершенно новые или усовершенствованные продукты, которые способны наиболее полно удовлетворить потребности человека. Во-вторых, они способствуют экономическому росту. В-третьих, увеличивается доля компетентных специалистов.

Четвертая функция: воспроизводственная. Воспроизводственная функция обеспечивает работоспособность экономической системы. Процесс воспроизводства означает постоянное возобновление жизнеобеспечивающих процессов и в первую очередь производства полезных благ.

Пятая функция: стимулирующая. Сутью данной функции является то, что наиболее востребованным будет тот результат труда, который будет предлагать наименьшие затраты временных, материальных и

нематериальных ресурсов за наибольшее удовлетворение потребности. И успешный стартап-проект отлично подходит для этих целей.

Бизнес может быть успешным и без применения новых разработок и методов – такие бизнесы зачастую берут уже готовое решение и вклиниваются в рынок, не предлагая новаторства в своей деятельности. С таким подходом добиться высот невозможно, но устоять вполне реально. Бизнесы такого рода принято называть малым бизнесом. В его цели не входят глобальные стратегии о перевороте рынка, в нем немного сотрудников и он не предполагает мировой известности.

Для стартапа бизнес модель имеет следующие характеристики, отличающиеся от модели малого бизнеса.

1. Инновационная идея. Без этой составляющей стартап теряет свое теоретическое определение. Сама идея либо создает новый рынок, либо может глобально изменить уже существующий.

2. Границы масштаба. Для разработки идеи и создания первого прототипа не требуется наличие производственных помещений.

3. Нацеленность на прибыль. В редких случаях стартапу удастся начать получать прибыль в первое время после своего внедрения на рынок. Цель стартапа заключается больше в представлении и внедрении нового продукта. Прибыль может начать приходить спустя года, а может и не приходить вовсе.

4. Клиенты. Изначально клиентская база будет сформирована только тем близким кругом людей, перед которыми стартап был представлен. Но продукт, представляемый стартап-проектом, уникален. За счет неимения аналогов клиентская база продукта будет охватывать все большие пространства, сначала распространившись на регион, затем область, затем на всю страну, а дальше – на мировой рынок.

Рискованность деятельности – тоже отличие стартапа. В стартапе все в новинку. Постоянные риски – участь всех новаторов в любой области. Зачастую невозможно даже предвидеть, за каким действием будет ждать провал.

Самым трудным вопросом в реализации проекта является его финансирование. Кроме традиционного банковского кредитования, имеется много альтернативных способов найти средства на развитие проекта [1]. Рассмотрим некоторые из них.

1. FFF (family, friends and fools). В переводе с английского «семья, друзья и дураки». Плюсы: данный тип инвесторов будет менее лоялен и непридирчив к сложным процессам, процедурам, оформлению презентаций, детальным отчетам. Минусы данного типа инвесторов: возможность испортить отношения с близкими в случае провала стартапа.

2. Бизнес-ангелы. Стремящиеся к профессионализму частные лица.

Обычно вкладывают личные средства на самых ранних этапах развития проекта.

3. Краудфандинг (от англ. – финансирование толпой). Любые коллективные инвестиции в проекты разной направленности.

4. Акселераторы. В отличие от бизнес-ангелов, акселераторы могут не только профинансировать проект, но и помочь в бизнес-процессах, поставить продажи, а потом представить инвесторам поздних стадий.

5. Гранты и конкурсы. Гранты, как правило, направлены на ускорение развития отдельных отраслей или технологических направлений. Не требуют оплаты, но требуют победы в конкурсе и четкого следования программе использования после получения финансирования.

6. Венчурные фонды – инвестиционный фонд, деятельность которого направлена на работу с современными инновационными предприятиями (в том числе стартап). Подобная деятельность сопряжена со значительными рисками, поскольку деньги вкладываются в компании, которые только появились и начали развиваться.

Список использованной литературы:

1. Как получить финансирование проекта. – Режим доступа : <https://dragkameshki.ru/kak-poluchit-finansirovanie-proekta>.

2. Жанжигитов А. А. Инновационная деятельность как основа конкурентоспособности национальной экономики, региона, отрасли, предприятия, продукции / А. А. Жанжигитов // Инновационный потенциал молодежи в современном мире : материалы XXXVIII междунар. науч.-практ. конф. студентов и учащихся. – Гомель, 2018. – С. 88 – 89.

СРЬОМІНА ОЛЕНА

здобувач кафедри політології та філософії Харківського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентіві України

ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНЕ ПАРТНЕРСТВО ЯК ОБ'ЄКТ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ

В історичному контексті економічну політику визначали різні форми державного правління, які зазнавали змін від авторитарних, розподільчих, планово-адміністративних до ліберальних, ринкових, публічно-адміністративних, публічно-приватних. Протягом значного

періоду відбувалося становлення та зміцнення держав як суспільного інституту, яке супроводжувалось розвитком численних її функцій, у т. ч. економічних [2].

Розвиток взаємовідносин різних форм власності та еволюція економічної політики країн світу поступово призвели до необхідності створення нових підходів до побудови механізмів співіснування публічної влади та громадянського суспільства. В першу чергу зазначена проблематика стосується системи державного управління та всіх її елементів, які пов'язані з наданням державними органами публічних послуг.

З часом стало очевидним, що держава неспроможна забезпечувати традиційними методами підвищення ефективності використання виробничого потенціалу та розвитку інфраструктури, яка традиційно була її монополією, і таким чином не могла бути передана у власність бізнесу як з правової, так і з політичної точки зору.

В європейських країнах зміна форм державного управління через залучення публічної сфери була викликана потребою інтенсифікувати та інтегрувати процеси і процедури щодо ефективності прийняття і реалізації суспільно вмотивованих рішень. У цьому значенні публічність спрямована на легітимність рішень та досягнення суспільного консенсусу. Розвинені країни почали застосовувати концепції, в основі яких знаходяться відносини з тією або іншою мірою використання публічних та приватних механізмів впливу на економіку.

Розвиток сучасної економіки обумовлює необхідність визначення ступеня втручання держави у функціонування ринків з метою забезпечення їх конкурентоспроможності. Сьогодні в багатьох країнах світу запроваджуються плани антикризових дій та посткризового відновлення економіки, які передбачають розширення співробітництва між державою, приватним сектором та інститутами громадянського суспільства, що можливо лише за умови формування відносин державно-приватного партнерства. Значне поширення принципів державно-приватного партнерства у світі пов'язане не лише з прагненням держави залучити фінансові ресурси приватного сектору до виконання суспільно значущих завдань соціально-економічного розвитку, а і з необхідністю використання складних організаційних, управлінських та виробничих технологій.

Поєднання економічних та соціальних інтересів, що виникає в процесі реалізації державно-приватного партнерства, потребує напрацювань та розробки сучасних моделей застосування публічного адміністрування, як одного із різновидів соціального управління.

Розглядаючи управлінську діяльність як соціальне явище, слід відмітити, що вона спрямована на досягнення суспільно важливих завдань та пов'язана з наданням значної кількості послуг. Причому

вимоги до органів управління з боку приватного сектору та інвесторів щодо якості послуг постійно зростають.

Необхідно зазначити, що поняття «публічне адміністрування» в різних наукових дослідженнях має різні визначення, однак вчені переважно сходяться на думці, що це управлінська діяльність органів виконавчої влади, місцевого самоврядування, інших суб'єктів публічної влади, яка забезпечує вплив на суспільну систему в цілому шляхом відповідних форм, механізмів, інструментів, методів і процедур, забезпечуючи таким чином рух суспільної системи та її розвиток у необхідному напрямі. В Україні поняття «публічне адміністрування» в останні роки набуло широкого розповсюдження та передбачає надання адміністративних послуг європейського рівня шляхом впровадження у практику діяльності принципів демократичного врядування [1].

Державно-приватне партнерство, згідно норм чинного Закону України «Про державно-приватне партнерство» [3] – це система відносин між органом публічної влади (управління) та приватною організацією, у якій останній надається більша роль у плануванні, фінансуванні й реалізації певної послуги для населення, аніж при використанні традиційних процедур співпраці, наприклад, тендеру, і менша, ніж при використанні механізму приватизації. При цьому, захист державних і комунальних інтересів гарантується через інституційні основи, положення нормативних актів та укладених договорів [2]. Очевидно, що така форма партнерства передбачає довгостроковість відносин, спільне фінансування та розподіл ризиків, вимагає відповідних процедур та повноважень, з точки зору публічного адміністрування – всього циклу з підготовки, розробки та реалізації проектів, які передбачають надання публічних послуг. Державно-приватне партнерство все більше вирішує специфічні соціальні проблеми. А органи влади прагнуть до інтеграції інститутів громадянського суспільства та приватного сектору з метою реалізації соціально важливих проектів [5].

Один з найбільш важливих аспектів державно-приватного партнерства – це надання можливості приватному сектору брати участь у відбудові інфраструктури та наданні публічних послуг, таким чином залучається більше фінансів, досвіду та управлінських навичок, що за інших умов недоступні для публічного сектору.

В цьому процесі держава визначає об'єкти, які потребують модернізації, реконструкції або створення. Приватний партнер, зі свого боку, приймаючи і виконуючи інвестиційні зобов'язання, отримує в управління сам об'єкт на термін від 5 до 50 років, але право власності залишається за державою. Разом з об'єктом держава передає партнеру і частину ризиків. При цьому, протягом дії договору інвестор отримує прибуток, з якого платить податки до бюджету.

Суб'єктами публічної адміністрації у сфері державно-приватного партнерства є: Кабінет Міністрів України, Міністерство економічного розвитку й торгівлі України та органи місцевого самоврядування. Вітчизняне законодавство наділяє органи державної влади та місцевого самоврядування значним колом повноважень у сфері публічного адміністрування в процесі реалізації проектів державно-приватного партнерства, що дає можливість формувати та реалізовувати політику державно-приватного партнерства, проводити моніторинг процесу підготовки та виконання проектів, здійснювати контрольні функції [4].

Система публічного адміністрування у сфері державно-приватного партнерства вирішує питання, направлені на регулювання економічної сфери держави шляхом створення нормативного поля та умов щодо реалізації суспільно важливих публічних проектів, які характеризуються значними фінансовими, майновими, управлінськими витратами державного та приватного партнерів, довгостроковістю відносин, спільною відповідальністю та ризиками. Метою такого завдання є виконання функцій проектування, фінансування, будівництва, відновлення, експлуатації, пошуку й обслуговування у визначених законодавством сферах, що в результаті дає значний соціально-економічний ефект. Але, нажаль, переважання регулюючими функціями, бюрократичні дозвільні процедури, які присутні в адміністративно-правовій сфері державних органів, заважають вирішувати вищепераховані завдання.

Список використаних джерел:

1. Енциклопедія державного управління : у 8 т. / наук.- ред. кол. : В. С. Загорський [та ін.]. – Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2011. – Т. 8 : Публічне врядування. – 712 с.
2. Основи економічної теорії: політекономічний аспект : підручник для студ. екон. спец. вищих закладів освіти / Г. Н. Климко, В. П. Нестеренко, Л. О. Канищенко, А. А. Чухно. – К. : Вища школа, 1999. – 743 с.
3. Про державно-приватне партнерство : закон України від 1 лип. 2010 р. № 2404-VI. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2404-17>.
4. Ярмиш О. Н. Державне будівництво та місцеве самоврядування в Україні : підруч. / О. Н. Ярмиш, В. О. Серьогін. – Х. : Вид-во Нац. ун-ту внутр. справ, 2002. – 531 с.
5. Good Practice Reader: Public-Private Partnership in Integrated Urban Policy. – RegGov Fast Track Network. Regional Governannce of Sustainable Integrated Neighbourhood Development, December 2009. – 63 p.

ЖУНЬ АРТЕМ

слушатель магистратуры факультета государственного и муниципального управления Среднерусского института управления – филиала РАНХиГС

АТТЕСТАЦИЯ ГОСУДАРСТВЕННЫХ ГРАЖДАНСКИХ СЛУЖАЩИХ КАК МЕХАНИЗМ РЕАЛИЗАЦИИ КАДРОВОЙ ПОЛИТИКИ

Аттестация является одной из важнейших технологий на государственной гражданской службе, поскольку она оценивает знания и навыки сотрудника, его компетентность, указывает на перспективы его развития на данной должности и работе, а также выполняет мотивирующую функцию сотрудника относительно повышения его квалификации. Кадровые технологии и эффективные методы работы являются одним из ключевых направлений реформирования государственной службы, так как они устанавливают критерии эффективности работы кадров, от которых зависит деятельность всей государственной системы.

Под аттестацией государственных гражданских служащих следует понимать проводимую в различных формах периодическую обязательную процедуру оценки теоретических и практических знаний и навыков, личностных качеств гражданского служащего, осуществляемую в установленных целях аттестационными комиссиями государственного органа, с которым у служащего заключен служебный контракт, и результатом которой является продолжение, изменение или прекращение служебного контракта [1].

Система аттестации способствует формированию кадрового состава государственной гражданской службы Российской Федерации, повышению качества профессиональной подготовки гражданских служащих, решению задач, связанных с выявлением преимущественного права на замещение должности гражданской службы при уменьшении количества должностей гражданской службы в государственном органе, а также проблем, которые связаны с изменениями в условиях оплаты труда гражданских служащих.

Важно отметить, что сущность и содержание понятия аттестации раскрывается в принципах проведения аттестационной процедуры. Они отрабатываются в процессе аттестационной практики органов государственного управления. Опыт проведения аттестации свидетельствует о ее положительном влиянии на все стороны деятельности руководителей и специалистов, повышение ответственности за выполнение должностных обязанностей, своевременность и качество принимаемых решений.

Новые квалификационные стандарты обязали проверять государственных гражданских служащих на знания основ Конституции РФ, законодательства о гражданской службе и антикоррупционного законодательства, навыки в области информационно-коммуникационных технологий, знание русского языка и профильные навыки, связанные с видом деятельности. Квалификационные требования к базовым знаниям, навыкам и умениям, а также профессиональным и личностным качествам, необходимым для исполнения должностных обязанностей, устанавливаются Правительством РФ [4].

К важнейшим принципам аттестации относят те, которыми руководствуются во всех органах государственной власти, в которых проводится процедура аттестации. К их числу можно отнести: законность; гласность, объективность; беспристрастность, коллегиальность, системность, всеобщность и определенность аттестации, комплексность и дифференцированный подход к ее проведению, периодичность проведения аттестации, обоснованность оценки, действенность аттестации и рекомендаций аттестационной комиссии [3].

Коллегиальность должно обеспечивать объективное и всестороннее изучение документов, которые отражают профессиональную деятельность государственного служащего, справедливую оценку степени его квалификации, возможностей для профессионального роста и т.п. Коллективное принятие аттестационной комиссией решений на тему соответствия (несоответствия) служащего занимаемой им должности обуславливается усложнением критериев характеристики и содержания труда (и соответственно, усложнением параметров самой процедуры оценки), необходимостью внимательного и щепетильного отношения к каждому из сотрудников (для достижения социальной эффективности управления кадровым составом), что является отражением демократического начала в управленческом процессе.

Важнейшее значение, с точки зрения правовой защиты и гарантий государственного служащего, заложено в принцип определенности предъявляемых требований при проведении аттестации. Он означает, что каждый государственный служащий должен быть заранее уведомлен о вопросах, на которые он должен отвечать при проведении процедуры аттестации. Для этого нужно заблаговременно до начала аттестации разработать полный квалифицированный перечень тестов или вопросов для отдельных категорий государственных служащих, занимающих должности государственной службы с учетом их спецификации. Вопросам необходимо соответствовать трудовой функции государственного служащего и находиться в границах

должностных обязанностей, которые обусловлены трудовым договором.

Сущность принципа дифференциации требований, которые предъявляются к аттестуемым работникам, состоит в определении профессиональных качеств и черт государственного служащего в соответствии с занимаемой им государственной должностью. В связи с этим аттестационная комиссия имеет право задавать аттестуемому государственному служащему только те вопросы, которые относятся к сфере его профессиональной деятельности. Решение о соответствии или несоответствии квалификации работника, занимаемой им должности, аттестационная комиссия может обосновать, оценив знания государственного служащего, вопросами, относящимися к его трудовой функции и занимаемой им должности [2].

Процедура проведения аттестации предполагает соблюдение нескольких правил, а именно:

- наличие нормативной базы (положения о проведении аттестации);
- осуществление проведения процедуры аттестации комиссией, созданной в порядке, установленном соответствующим положением;
- всеобъемлющий характер процедуры аттестации (аттестации подлежат не отдельные категории, а все (за исключением определяемых в соответствии с нормативным порядком) гражданские служащие);
- периодичность проведения процедуры аттестации.

Таким образом, аттестация госслужащих является правовым средством расширения демократических начал в кадровой политике и в управлении государственной службой, средством обеспечения формирования и реализации целенаправленной и предсказуемой кадровой политики в государственных органах. В целом, система аттестации способствует формированию кадрового состава государственной гражданской службы Российской Федерации, повышению качества профессиональной подготовки гражданских служащих, решению задач, связанных с выявлением преимущественного права на замещение должности гражданской службы.

Список использованной литературы:

1. Зелинский С. Э. Аттестация и оценка государственных служащих: взгляд изнутри / С. Э. Зелинский // Государственное и муниципальное управление. Ученые записки СКАГС. – 2015. – № 1. – С. 107 – 112.

2. Набиева С. С. Аттестация государственных служащих как основной метод оценки персонала / С. С. Набиева // Научный форум: Экономика и менеджмент : по материалам II междунар. науч.-практ. конф. – М. : Изд. «МЦНО», 2019. – № 2 (2). – С. 34 – 41.

3. Ростовцева Ю. В. К вопросу о принципах аттестации государственных гражданских служащих / Ю. В. Ростовцева // Право и государство: теория и практика. – 2018. – № 7. – С. 36 – 37.

4. Худобин И. И. Аттестация государственных гражданских служащих: проблемы правоприменения / И. И. Худобин // Научные ведомости БелГУ. Серия: Философия. Социология. Право. – 2019. – № 20 (217). – С. 59 – 66.

ЖУЧОК ТАТЬЯНА

студентка 1 курса экономического факультета

Брестского государственного технического университета

ЭКСПОРТ КАК ЦЕЛЬ СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ

Во второй половине прошлого века человечество впервые в своей истории вступило в принципиально новую эпоху глобализации. С появлением глобальной компьютерной сети Интернет и глобальной финансовой системы мир стал взаимозависимым. Сегодня мир переходит от индустриальной фазы развития к экономике знаний. Конвейерное массовое производство утрачивает свое значение. Традиционные отрасли меняются изнутри – на смену заводским рабочим массово приходят роботы и трехмерная печать, финансы и торговля переходят в глобальную компьютерную сеть Интернет, сплав биотехнологий и информационных технологий предопределяет новую эру в медицине и продлении жизни человека. Сельское хозяйство стало высокотехнологичной сферой. Традиционный крестьянский труд в странах с передовым сельским хозяйством заменяется новейшими информационными технологиями и биотехнологиями. Мировая наука стоит на пороге принципиальных прорывов в создании искусственного интеллекта. Машины учатся общаться и взаимодействовать между собой без участия человека. Образование становится дистанционным и непрерывным. Специалисту XXI века придется учиться всю жизнь.

Глобализация, фундаментальные сдвиги в мировой экономике ставят перед государством, обществом и конкретным человеком новые задачи, решение которых зависит от темпов и качества социально-экономического развития.

Сегодня представляется уникальная возможность создать новые отрасли экономики, повысить эффективность традиционных секторов экономики за счет ускоренной информатизации и новых методов управления. В Беларуси сформирован определенный задел для развития принципиально новых направлений – атомной энергетики, космической, биотехнологической и других отраслей. Следующий шаг

– переход к экономике знаний и «зеленым» технологиям. Поэтому главное сегодня – использование любого шанса и возможности, сохраняя все лучшее из имеющегося, смело внедрять новое, инновационное, уверенно двигаясь к цели повышения глобальной конкурентоспособности экономики. В условиях растущей конкуренции в мире развитие Беларуси будет определяться способностью эффективно встроиться в новую систему глобального разделения труда, цепочки создания добавленной стоимости, активизировать факторы интенсивного роста, основанные на инициативе и предприимчивости бизнеса, инновационности базовых отраслей и новых производств, современных системах управления. Только те страны, которые быстрее других освоят лучшие достижения всего человечества и будут способны быстро меняться по требованию времени, имеют шанс на процветание.

Открытость глобальному миру и построение экономики знаний являются залогом повышения конкурентоспособности страны, укрепления позиции Республики Беларусь в современной цивилизации. Республика Беларусь, сохраняя преемственность целей и приоритетов предыдущих лет, в своей социально-экономической политике в текущем пятилетии будет исходить из необходимости восстановления экономического роста, в том числе на основе совершенствования структуры экономики, развития частного сектора экономики, повышения эффективности государственного управления и занятости населения.

Главная цель развития страны на 2016-2020 годы – повышение качества жизни населения на основе роста конкурентоспособности экономики, привлечения инвестиций и инновационного развития.

Для достижения поставленных целей развитие страны будет основываться на следующих приоритетах:

- инвестиции в целях роста производительности труда и формирования центров опережающего регионального развития («Инвестиции»);

- создание новых рабочих мест и обеспечение эффективной занятости («Занятость»). Развитие информационного общества и широкое внедрение информационно-коммуникационных технологий («Информатизация»);

- развитие потенциала молодежи и ее активное вовлечение в создание экономики знаний («Молодежь»);

- рост экспорта и конкурентоспособности продукции.

Рост экспорта на внешнем рынке является основой для устойчивого развития экономики, стабильности внутреннего валютного рынка и обеспечения сбалансированности бюджета. Планируется проведение системных мер, направленных на минимизацию зависимости белорусской экономики от влияния

ключевых факторов внешнеэкономической конъюнктуры, включая реализацию потенциала действующих и развитие новых производств. Основные усилия планируется сконцентрировать на увеличении объемов экспорта продукции с высокой добавленной стоимостью, повышении удельного веса в экспорте инновационных товаров и продукции, произведенной из местных ресурсов. Стратегическими направлениями будут являться освоение новых рынков, реализация интеграционного потенциала в рамках Евразийского экономического союза (далее – ЕАЭС), расширение торгово-экономического сотрудничества с Европейским союзом, США, Китаем, Индией и иными зарубежными государствами, активное взаимодействие с региональными объединениями и международными организациями. Совершенствование экономических условий, маркетинговых и логистических структур, механизмов поддержки экспорта будет вкладом в товарную и географическую диверсификацию внешней торговли. Финансовую поддержку белорусского экспорта планируется осуществлять через единый канал – ОАО «Банк развития Республики Беларусь» посредством предоставления экспортных кредитов нерезидентам Республики Беларусь в соответствии с правилами Организации экономического сотрудничества и развития и Всемирной торговой организации. Результатом эффективной реализации поставленных задач станут рост доли белорусских товаров и услуг на мировом рынке и выход на устойчивое положительное сальдо внешней торговли.

Реализация поставленной цели и обозначенных приоритетов развития в 2016-2020 годах позволит повысить ВВП страны на 12-15 процентов за пятилетие, реальные располагаемые денежные доходы граждан – на 9,5-11,6 процента. У каждой белорусской семьи будет возможность построить свой дом или квартиру. Ожидаемая продолжительность жизни при рождении вырастет до 75,3 года. На достижение приоритетов Программы направлены государственные и отраслевые программы, Программа деятельности Правительства Республики Беларусь на 2016-2020 годы, утвержденная постановлением Совета Министров Республики Беларусь от 5 апреля 2016 г. № 274 (Национальный правовой Интернет-портал Республики Беларусь, 15.04.2016, 5/41945). Для обеспечения выполнения положений Программы Советом Министров Республики Беларусь будет подготовлен соответствующий комплекс мер, а также установлена система мониторинга и ответственности кадров за результат.

Список использованной литературы:

1. Программа социально-экономического развития Республики Беларусь на 2016-2020 годы. – Режим доступа : <https://www.economy.gov.by/uploads/files/Programma-2020.pdf>.

2. Стратегія розвитку економіки Беларусі: вызовы, інструменты рэалізацыі і перспектывы : материалы міжнароднай навучна-практычнай канферэнцыі 20-21 верасня 2018 года, г. Мінск. – Режим доступу : http://economics.basnet.by/files/Tom2_2018.pdf.

3. Артемьев П. П. Выбор палітыкі імпарт замяшчэння ілі арыентацыі на экспарт в умовах фарміравання ЕЭП / П. П. Артемьев / Белорус. нац. техн. ун-т ; редкол. : В. А. Бобков (гл. ред.) [и др.]. – Мінск : БНТУ. – Режим доступу : <https://fmmp.bntu.by/prof/artemev-pavel-petrovich>.

ЗАВАДСЬКА ЄЛИЗАВЕТА

студентка I курсу факультету економіки та бізнесу Київського національного університету технологій та дизайну

НЕВМЕРЖИЦЬКА СВИТЛАНА

к. т. н., доцент, доцент кафедри менеджменту Київського національного університету технологій та дизайну

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ЛЮДСЬКОГО ПОТЕНЦІАЛУ В ДЕРЖАВНОМУ УПРАВЛІННІ

Принциповою особливістю сучасного суспільства є багаторазове зростання ваги знань та інформації, автоматизація всіх напрямків життя суспільства. У цих умовах людський потенціал стає ключовим ресурсом і вектором розвитку всіх сфер суспільного життя. Можна сказати, що в наш час як країни так й організації конкурують людьми.

Саме тому дуже важливим є питання розвитку людського потенціалу в державному управлінні, як одного з рушійних чинників економічного зростання й основи конкурентоспроможності держави в глобальній економіці. Адже державне управління – це процес діяльності державної влади та її посадових осіб по практичному втіленню виробленого плану на благо суспільства і зміцнення держави [2].

Під людським потенціалом як правило розуміється здатність індивіда або сукупності індивідів проявити на практиці свої теоретичні можливості. Розвиток людського потенціалу організації розглядається як формування людських здібностей в продуктивних цілях держави.

Важливим є те, що людський потенціал організації залежить від можливостей самої організації використовувати потенціал своїх працівників, а не тільки визначається можливостями людини (співробітника). Отже, людський потенціал організації не є сумою потенціалів її працівників. На можливості організації впливають різні фактори, серед яких можна виділити умови праці, організаційну

культуру, стиль управління, ступінь включення персоналу в процес прийняття управлінських рішень тощо.

Відповідно управління розвитком людського потенціалу держави – це комплекс заходів, спрямованих на вдосконалення знань, інформації, досвіду персоналу, організаційних можливостей, використання в своїй діяльності інформаційних каналів в результаті взаємодії персоналу один з одним та з інформаційними ресурсами, а також персоналу та елементів капіталу в процесі виробництва [2; 3].

Особливу увагу слід приділяти проблемам розвитку людського потенціалу в сфері державного управління, адже ефективність роботи державних організацій визначається більшою мірою ефективністю діяльності службовців цих організацій по реалізації державних завдань, надання послуг тощо, а не технологією. Відсутність системного підходу до вирішення цих проблем може призвести до неефективного вкладання державних інвестицій в підготовку управлінських кадрів і збільшення кількості незатребуваних фахівців в сфері державної служби [1; 4].

Також, на жаль, в очах суспільства не всі державні і муніципальні службовці мають достатній рівень професіоналізму. Ця проблема поряд з проблемою моральної стійкості чиновників значно впливає на рівень розвитку людського потенціалу в цій сфері [2; 4].

Для підвищення рівня розвитку людського потенціалу в сфері державного управління необхідно розробити стратегію, реалізація якої буде включати в себе вирішення кількох ключових проблем.

Організація ефективної системи навчання персоналом з метою створення умов для формування людського потенціалу, що відповідає сучасним реаліям.

Оскільки в сучасних умовах швидкі і глобальні зміни, що відбуваються в світі, викликають стрімке устарівання знань і, відповідно, збільшують потребу в їх оновленні для співробітників державних служб, необхідно сформувати гнучку систему навчання персоналу.

Підвищення внутрішньої ефективності навчання.

Вирішенню цієї проблеми сприяють підвищення мотивації співробітників до роботи в сфері державного управління, вдосконалення системи оплати і матеріального стимулювання праці, раціональне застосування різних форм навчання, в тому числі дистанційних, що призводять до досягнення ефекту масштабу і дозволяють, таким чином, скорочувати витрати на навчання. Також необхідно активізувати потенціал саморозвитку співробітників в організації. Цьому сприяють заходи, спрямовані на організаційне, групове та індивідуальне навчання, а також стратегія управління знаннями.

Створення умов в самій системі державного управління для підвищення ефективності використання людського потенціалу.

Одним із напрямків покращення ситуації є подальший розвиток соціальної відповідальності державних та муніципальних службовців як одного з головних важелів забезпечення ефективності у вирішенні питань розвитку людського потенціалу в системі державного та регіонального управління [4].

Так як робота в сфері державного управління є не стільки технологією, скільки діяльністю по реалізації державних завдань, надання послуг тощо службовцями цих організацій, то людський потенціал в значній мірі обумовлює якість держуправління. Отже, питання пов'язані з розвитком людського потенціалу мають стати одними з основних цілей стратегій соціально-економічного розвитку, що розробляються.

Список використаних джерел:

1. Бондаренко С. М. Інтелектуальний капітал як чинник забезпечення конкурентних переваг підприємства / С. М. Бондаренко, М. С. Бігун, А. С. Терещенко // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія : Економічні науки. – 2018. – Вип. 28. – Ч. 1. – С. 75 – 78.

2. Замараєв А. В. Людський потенціал у системі державного управління в Україні: першочергові завдання і способи вирішення. Теорія та практика державного управління / А. В. Замараєв // Вісник Харківського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України. – 2016. – № 3 (54). – С. 44 – 49.

3. Кузьменко Г. О. Формування та використання людського потенціалу в процесі реформування державного управління в Україні / Г. О. Кузьменко // Вчені записки Університету «КРОК». – 2019. – № 3 (55). – С. 73 – 81.

4. Невмержицька С. М. Соціальна відповідальність муніципальних службовців у системі муніципального управління / С. М. Невмержицька, Р. М. Федоряк, О. О. Підкуйко // Державне управління: удосконалення та розвиток. – 2017. – № 5. – Режим доступу : <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1079>.

ЗЕЗЮЛИНА ЯНА

*студентка 3 курса факультета инновационной подготовки
Академии управления при Президенте Республики Беларусь*

ГОСУДАРСТВЕННАЯ МОЛОДЁЖНАЯ ПОЛИТИКА НА СОВРЕМЕННОМ ЭТАПЕ

На сегодняшний день в Республике Беларусь одним из актуальных направлений развития государственной политики является государственная молодежная политика. Она затрагивает области социально-экономического, культурного и национального развития республики и представляет собой целый комплекс мер правового, организационно-управленческого, финансово-экономического, научного, информационного, кадрового характера, направленных на улучшение положения и поддержку молодых граждан в возрасте от 14 до 31 года, на создание необходимых условий для выбора ими своего жизненного пути, развития потенциала для самореализации и активного участия в создании сильной и процветающей Беларуси [1].

Государственная молодежная политика призвана решать широкий спектр задач, возникающих перед государством и непосредственно связанных с молодёжью. На сегодняшний день молодежь стремится к самостоятельности, практичности и мобильности, заинтересована в получении качественного образования и профессиональной подготовки, влияющей на дальнейшее трудоустройство и карьеру. Исходя из стремлений молодых граждан, в целях государственного развития и поддержки молодежи был издан ряд законов и программ, улучшающих положение целевой аудитории.

Государственная молодёжная политика регламентирована такими документами, как Закон «Об основах государственной молодежной политики» от 7 декабря 2009 г. [2] и программа «Образование и молодёжная политика на 2016-2020 гг.» [3]. Цели, задачи и направления в сфере реализации государственной молодежной политики определяются данными законами.

Социальное положение

Одним из приоритетных направлений государственной молодежной политики является социальная поддержка молодых граждан, которая параллельно призвана решить ряд демографических, экономических и иных проблем. Наиболее успешными и значимыми моментами в данной сфере являются:

– предоставление молодым семьям льготных кредитов и одноразовых субсидий на строительство (реконструкцию) или приобретение жилых помещений. Иная финансовая поддержка государства;

- система государственных пособий семьям, воспитывающим детей;

- иная финансовая поддержка государства [4].

Образование.

Сегодня белорусская молодежь полна новых идей и начинаний в области науки, экономики, культуры, социальной и политической жизни общества. Первой шагом в развитии потенциала молодёжи является учебная деятельность.

В Республике Беларусь гарантируются доступность и бесплатность основного, дополнительного и специального образования в случаях, порядке и на условиях, предусмотренных законодательными актами. Государство оказывает поддержку молодежи в получении образования, создает и обеспечивает для этого необходимые условия, в том числе путем:

- финансирования из средств республиканского и (или) местных бюджетов функционирования государственных учреждений образования;

- создания условий для получения образования с учетом национальных традиций, индивидуальных потребностей, способностей и запросов молодежи;

- предоставления возможности выбора учреждений образования, форм получения образования, специальностей, уровня изучения учебных предметов, учебных дисциплин, образовательных областей, тем;

- содействия в предоставлении на льготных условиях кредитов для получения высшего образования на платной основе в установленном законодательством порядке.

Регулирование труда молодежи.

Положение молодежи на рынке труда рассматривается системно в комплексе вопросов уровня занятости, безработицы и трудоустройства, а также развития предпринимательства в молодежной среде. Поддержка молодых граждан в области трудоустройства имеет приоритетное значение, в виду сложности рынка труда и процессов, сопутствующих трудоустройству. Это одна из наиболее актуальных проблем, для решение которой государство:

- гарантирует выпускникам высших, средних специальных и профессионально-технических учебных заведений предоставление первого рабочего места, преимущественное право при обучении по направлению органов по труду, занятости и социальной защите [4];

- реализует систему мер, направленных на содействие в профессиональной ориентации и трудоустройстве молодежи, в том числе по экономической, организационной, правовой поддержке предпринимательской деятельности молодежи;

– законодательно регулирует положение молодежи в рамках трудовой деятельности, предоставляя им ряд существенных привилегий, определенных Трудовым кодексом Республики Беларусь.

На современном этапе развития белорусского государства молодежь имеет все необходимые социально-экономические гарантии в области образования, трудоустройства, самоопределения и самоутверждения.

Таким образом, мы можем отследить пути реализации государственной молодежной политики, а также позитивную тенденцию, когда регулирование положения молодежи государством способствует развитию их социально-экономического положения, усилению степени противодействия негативным проявлениям, развитию духовно-нравственного, интеллектуального и трудового потенциалов молодежи, предпринимательской и творческой инициативы молодых людей, что несомненно сказывается на развитии Республики Беларусь как сильного и процветающего государства.

Список использованной литературы:

1. Реализация государственной молодежной политики в Республике Беларусь : материалы Единого дня информирования // Официальный Интернет-портал Минского городского исполнительного комитета. – Режим доступа : https://minsk.gov.by/ru/actual/view/209/2015/inf_material_2015_01.

2. Об основах государственной молодежной политики» : закон Республики Беларусь от 7 декабря 2009 г. № 65-3 // Консультант Плюс. – Режим доступа : www.consultant.ru.

3. Государственная программа «Образование и молодёжная политика на 2016-2020 гг.» : постановление Совета Министров Республики Беларусь от 18 марта 2016 г. № 250 // Министерство образования Республики Беларусь. – Режим доступа : <http://edu.gov.by/page-1061>.

4. Молодежные и детские инициативы – опыт гражданственности : сборник материалов / под ред. Н. М. Беляевой. – Минск : Пачатковая школа, 2008. – 144 с.

ЗЕЛІНСЬКИЙ ІГОР

*магістр права, магістр публічного управління та адміністрування,
заступник Голови Державної авіаційної служби України*

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ДЕЛЕГУВАННЯ ОКРЕМИХ ПОВНОВАЖЕНЬ КЕРІВНИКА ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ В ЦЕНТРАЛЬНОМУ ОРГАНІ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ

Реформа державного управління є однією із основних реформ, що впроваджуються на сьогодні в Україні. Важко переоцінити її комплексний характер і суспільне значення, оскільки від успішності її реалізації безпосередньо залежить якість роботи всього державного апарату. Результатом цієї реформи повинна стати більш ефективна та підзвітна громадянам система державного управління, яка працює в інтересах суспільства, забезпечує сталий розвиток країни та надає якісні послуги [1].

Із прийняттям Закону України від 19 вересня 2019 року № 117-IX «Про внесення змін до деяких законів України щодо перезавантаження влади» [2], незважаючи на дискусійність і неоднозначність його окремих положень, розпочався черговий етап реалізації вищевказаної реформи. Як зазначено у пояснювальній записці, метою і завданням цього Закону є спрощення порядку прийняття на державну службу та звільнення з неї, підвищення відповідальності державних службовців за досягнення результатів їх діяльності, а також запровадження можливості контрактної державної служби та врегулювання окремих проблемних питань, обумовлених практичним впровадженням Закону України «Про державну службу», та усунення надмірного (на рівні закону) регулювання відповідних суспільних відносин [3].

Однією із новел цього Закону стало наділення керівника державної служби правом делегувати окремі повноваження, визначені частиною другою статті 17 Закону України «Про державну службу», керівникам самостійних структурних підрозділів апарату та територіальних органів чи відокремлених підрозділів центрального органу виконавчої влади в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України [4]. Закріплення на законодавчому рівні такого права керівника державної служби не є випадковим, оскільки це кореспондується із пунктом 49 Плану заходів з реалізації Стратегії реформування державного управління України на 2019-2021 роки, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 24 червня 2016 року № 474 (в редакції розпорядження Кабінету Міністрів України від 18 грудня 2018 року № 1102-р) [1].

При цьому необхідно зазначити, що системний аналіз положень частини третьої статті 17 Закону України «Про державну службу» [4] із нормами Порядку делегування окремих повноважень керівника

державної служби в центральному органі виконавчої влади, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 11 грудня 2019 року № 1041 (далі – Порядок делегування окремих повноважень керівника державної служби) [5], дають підстави стверджувати про недосконалість відповідного механізму, що підтверджується наступним.

Пунктом 3 частини першої статті 1 Закону України «Про державну службу» визначено, що керівник державної служби в державному органі (далі – керівник державної служби) – посадова особа, яка займає вищу посаду державної служби в державному органі, до посадових обов'язків якої належить здійснення повноважень з питань державної служби та організації роботи інших працівників у цьому органі [4].

Пунктами 1-12 частини другої статті 17 цього Закону закріплені його повноваження, перш за все з питань управління персоналом, проте за своїм обсягом і змістом вони не є виключними, оскільки згідно з пунктом 13 цієї ж частини керівник державної служби здійснює інші повноваження відповідно до цього та інших законів України. Такі повноваження визначені, наприклад, частиною четвертою статті 19 Закону України «Про центральні органи виконавчої влади» [6].

Таким чином, керівник державної служби має право делегувати окремі повноваження, визначені частиною другою цієї статті (пункти 1-13), керівникам самостійних структурних підрозділів апарату та територіальних органів чи відокремлених підрозділів центрального органу виконавчої влади в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

Натомість згідно з пунктом 1 Порядку делегування окремих повноважень керівника державної служби цей Порядок визначає процедуру делегування окремих повноважень керівника державної служби в центральному органі виконавчої влади з питань управління персоналом, визначених частиною другою статті 17 Закону України «Про державну службу» [5].

При цьому пунктом 3 вказаного Порядку визначено обсяг таких повноважень, який, по-перше, стосується виключно питань управління персоналом (хоча Законом України «Про державну службу» це не обумовлено) і який не надає можливості делегування інших повноважень, що передбачені, зокрема, іншими законами України. По-друге, деякі повноваження керівника державної служби, що передбачені частиною другою статті 17 Закону України «Про державну службу», не знайшли свого відображення у Порядку делегування окремих повноважень керівника державної служби (наприклад, з питань планування роботи з персоналом державного органу та планування службової кар'єри).

Вищевикладене свідчить про наявність різного підходу як у законодавця, так і в Уряді до врегулювання цього питання, що може мати негативні наслідки під час правозастосування. Доречним, із нашої точки зору, було б закріплення на законодавчому рівні чіткого обсягу повноважень, які можуть бути делеговані керівником державної служби, виходячи при цьому із положень законів України «Про державну службу», «Про центральні органи виконавчої влади» та інших законодавчих актів. Альтернативним варіантом вирішення цього питання могло б бути надання керівнику державної служби права делегувати лише ті повноваження, що передбачені пунктами 1-12 частини другої статті Закону України «Про державну службу».

Окремо необхідно звернути увагу на те, що делегування повноважень керівника державної служби керівникам самостійних структурних підрозділів апарату та територіальних органів чи відокремлених підрозділів центрального органу виконавчої влади має наслідком зміну основних посадових обов'язків останніх, що відповідно до пункту 2 частини третьої статті 41 Закону України «Про державну службу» вважається істотною зміною умов державної служби [4].

Із цього вбачається, що в такому випадку керівник державної служби повинен виконати вимоги частини четвертої статті 41 вказаного Закону щодо попередження у встановленому порядку відповідного працівника про зміну істотних умов державної служби у зв'язку з делегуванням йому окремих повноважень керівника державної служби, які до цього не входили до кола його службових обов'язків.

Крім того, дискусійним і доволі неоднозначним, на наше переконання, є підхід законодавця до визначення кола тих посадових осіб, яким можуть бути делеговані повноваження керівника державної служби (керівники самостійних структурних підрозділів апарату та територіальних органів чи відокремлених підрозділів центрального органу виконавчої влади). Незважаючи на те, що за своїм обсягом і змістом керівники державної служби в усіх без виключення державних органах виконують по суті типові повноваження, передбачені частиною другою статті 17 Закону України «Про державну службу», на законодавчому рівні чомусь не закріплена можливість делегування відповідних повноважень, наприклад, Державним секретарем Кабінету Міністрів України чи керівником апарату місцевої державної адміністрації.

Вищевикладене свідчить про недосконалість існуючого на сьогодні механізму делегування керівником державної служби окремих повноважень, передбачених частиною другою статті 17 Закону України «Про державну службу», та зумовлює необхідність

його перегляду з метою впровадження системного підходу до правового регулювання питань проходження державної служби.

Список використаних джерел:

1. Стратегія реформування державного управління України на період до 2021 року : розпорядження Кабінету Міністрів України від 24 черв. 2016 р. № 474 (в редакції розпорядження Кабінету Міністрів України від 18 грудня 2018 року № 1102-р). – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/474-2016-p>.

2. Про внесення змін до деяких законів України щодо перезавантаження влади : закон України від 19 верес. 2019 р. № 117-IX. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/117-20>.

3. Пояснювальна записка до проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо перезавантаження влади» (реєстр. № 1066 від 29 серпня 2019 року). – Режим доступу : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=66291.

4. Про державну службу : закон України від 10 груд. 2015 р. № 889-VIII. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text>.

5. Про затвердження Порядку делегування окремих повноважень керівника державної служби в центральному органі виконавчої влади : постанова Кабінету Міністрів України від 11 груд. 2019 р. № 1041. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1041-2019-p>.

6. Про центральні органи виконавчої влади : закон України від 17 берез. 2011 р. № 3166-VI. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3166-17#Text>.

КАВА ЛЮБОМИР

слухач магістратури Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу

СЕРНЯК ОЛЕГ

к. держ. упр., доцент кафедри публічного управління та адміністрування Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ВПРОВАДЖЕННЯ БЕНЧМАРКІНГУ ДОБРОГО ВРЯДУВАННЯ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ В УКРАЇНІ

Бенчмаркінг доброго врядування є досить новим терміном вітчизняної науки та практики публічного управління й адміністрування. Він передбачає вимірювання, оцінювання та порівняння рівня впровадження інституцією місцевого самоврядування принципів доброго врядування та їх складових за чітко визначеними індикаторами з метою поліпшення функціонування

цієї організації через запровадження коригуючих заходів, зокрема зі залучення відповідного кращого досвіду. Загалом, механізм бенчмаркінгу є загальнозживаним в різних сферах публічного та приватного сектору в багатьох розвинутих країнах світу та допомагає визначати оптимальні рішення щодо збільшення ефективності діяльності та залучення для цього новітніх технологій і рішень.

Бенчмаркінг доброго врядування реалізується з використанням на початковому етапі інструментарію соціологічного опитування посадових осіб місцевого самоврядування, депутатів місцевих рад, представників громадянського суспільства та жителів громади з метою отримати їхню оцінку рівня впровадження інституцією місцевого самоврядування принципів доброго врядування та їх складових. На наступному етапі здійснюється аналіз результатів опитування та порівняння їх з результатами, отриманими у попередніх дослідженнях або в інших аналогічних інституціях. На заключному етапі за результатами порівняння ухвалюються управлінські рішення, спрямовані на підвищення ефективності діяльності органу місцевого самоврядування відповідно до принципів доброго врядування, зокрема зі залучення існуючих на цей час кращих практик, задля забезпечення належного рівня добробуту громади [1, с. 18].

Як результат – опитування й інтерпретація його результатів допомагає виявити найбільш і найменш результативні складові діяльності публічної інституції, ідентифікувати потреби в удосконаленні діяльності цієї організації та вжити заходів щодо її вдосконалення.

У публічному управлінні та місцевому самоврядуванні України бенчмаркінг, як і будь-який інший інструмент управління, що прийшов з бізнесу, має свої проблемні питання впровадження, а саме:

- слабка уявлення про бенчмаркінг як ефективний інструмент управління та повне незнання його методів;
- обмеженість ресурсів і, як наслідок, відсутність можливості залучити фахівців з бенчмаркінгу. У кращому випадку консультантів замінюють статті, книги, інтернет-публікації;
- майже усі наявні ресурси й інформація про бенчмаркінг англомовні, а потенційні партнери по бенчмаркінгу – закордонні інституції;
- керівники публічного управління й адміністрування місцевого рівня більшою мірою сконцентровані на оперативному управлінні, ніж на стратегічному, а тому зацікавленість у розвитку конкретної інституції в довгостроковій перспективі майже відсутня;
- для досягнення бажаного ефекту від бенчмаркінга вимірювані показники мають бути досить гнучкими, що відображає різноманітні особливості інституції, а цього складно досягнути в умовах забюрократизованих вітчизняних публічних інституцій;

– «закритість» інституцій публічного управління та місцевого самоврядування та неготовність їх керівників до залучення стейкхолдерів у якість фахівців із бенчмаркінгу.

Перераховані проблемні питання впровадження бенчмаркінгу доброго врядування на місцевому рівні в Україні не є вичерпні, але навіть їх достатньо для гальмування цього процесу. Проте серйозну зацікавленість до даного інструменту останніми роками проявляють об'єднані територіальні громади, зокрема новоутворені. Їх намагання перейняти кращий досвід і практики управління громадами може стати основою впровадження бенчмаркінгу доброго врядування в Україні.

Таким чином, за допомогою інструментарію бенчмаркінгу доброго врядування керівництво інституцій публічного управління чи місцевого самоврядування отримує можливість ідентифікувати та підтримувати ті рішення, практики й ініціативи, що забезпечують максимальний результат, а також проводити відповідну модернізацію процесів і вживати коригуючих заходів там, де результати мінімальні.

Список використаних джерел:

1. Бенчмаркінг доброго врядування : практ. посіб. / за заг. ред. А. Гука. – К. : ТОВ «Видавництво «Юстон», 2018. – 60 с.

КАМІНСЬКА ВАЛЕНТИНА

аспірантка кафедри правових наук та філософії Вінницького державного педагогічного університету ім. Михайла Коцюбинського

СФЕРА ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ТА СПОРТУ: ОКРЕМІ ПИТАННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

В умовах розвитку сучасної України відбуваються складні соціально-економічні перетворення у всіх сферах діяльності, зокрема і у сфері фізичної культури та спорту. Виникають протиріччя між вже існуючими фізкультурно-спортивними структурами та сучасними потребами громадян України періоду вступу в такі міжнародні організації як ЄС і НАТО.

Сучасна система фізичної культури та спорту перебуває в нестабільному стані і потребує відповідного організаційно-правового забезпечення. Зроблені спроби реформувань, на жаль, не дають позитивних результатів. Про це свідчить неодноразове створення та реформування центрального органу виконавчої влади у сфері фізичної культури та спорту із найвищим статусом – міністерства, то у складі інших міністерств чи державних комітетів, служб.

Нещодавно відбулася чергова реорганізація центрального органу виконавчої влади у сфері фізичної культури та спорту. Постановою Кабінету Міністрів України від 25 березня 2020 р. ліквідовано

Державне агентство спорту і Державне агентство розвитку молоді та громадянського суспільства. Ці структури були створені зовсім недавно Постановою Кабінету Міністрів України від 04 грудня 2019 р. у межах об'єднаного Міністерства культури, молоді та спорту, фактично пробувши у часі трішки більше, ніж квартал.

Міністерство культури, молоді та спорту було утворено після формування уряду під керівництвом прем'єр-міністра О. Гончарука. Саме тоді три структури: Міністерство культури, Міністерство інформаційної політики, Міністерство молоді та спорту – були реорганізовані у Міністерство культури, молоді та спорту.

Верховна Рада України 4 березня 2020 р. затвердила новий Кабінет Міністрів України на чолі з прем'єр-міністром Д. Шмигалем. І вкотре галузь «фізичної культури та спорту» була реорганізована – тепер уже в Міністерство молоді та спорту.

Зрозуміло, що такі [2] реорганізації і реформування галузі аж ніяк не сприяють покращенню її розвитку, частота яких вказує на нестабільність публічного управління й адміністрування у цій сфері. Та якщо ще додати, що кожний раз при «черговій» реорганізації цього ЦОВВ змінюється і його керівництво, то дуже часто деякі програми доводиться починати спочатку та втрачається напрацьоване. Міністерство молоді та спорту України 13 квітня 2020 р. вже під новим керівництвом за підтримки Програми розвитку ООН в Україні розпочало процес розроблення Концепції державної цільової соціальної програми «Молодь України до 2025», котра визначатиме пріоритетні напрями розвитку молоді.

Законодавство України про фізкультуру і спорт базується на Конституції України (ст. 2) [1]. Державне управління фізичною культурою і спортом відповідно до ст. 5 [1], здійснюється центральним органом виконавчої влади, який на сьогодні має назву – Міністерство молоді та спорту України, що забезпечує формування державної політики у сфері фізичної культури та спорту, і реалізує державну політику у цій сфері, за сприяння відповідно інших органів державної влади та органів місцевого самоврядування. Базовим законом є Закон України «Про фізичну культуру і спорт» [1]. Вартим уваги є те, що у ст. 6 означеного закону чітко розмежовані повноваження ЦОВВ щодо формування та реалізації державної політики в означеній сфері.

Основними завданнями Міністерства молоді та спорту України є крім участі у формуванні та забезпеченні реалізації державної політики з питань фізичної культури та спорту є координація заходів, здійснюваних центральними та місцевими органами виконавчої влади з питань, що належать до компетенції Міністерства; розроблення проєктів прогностичних і програмних документів з питань фізичної культури та спорту; сприяння розвитку видів спорту в Україні, здійснення міжнародного співробітництва.

Усі статутні документи (положення, порядки) визначаються та затверджуються Кабінетом Міністрів України. Водночас у законі взагалі не визначено взаємозв'язків між міністерством та іншими суб'єктами публічної влади: Кабінетом Міністрів України, Верховною Радою України та Президентом України у процесі формування та реалізації державної політики в означеній сфері.

Важливим органом для прийняття рішень міністерства відіграє постійно діюча Комісія з питань реформування сфери фізичної культури і спорту, яка функціонує при цьому ЦОВВ з 2017 р. Основні проекти рішень Міністерства обов'язково попередньо обговорюються на цій громадській платформі.

Ураховуючи той факт, що Закон України «Про фізичну культуру і спорт» був прийнятий ще на початку становлення незалежної України, за більш, ніж чверть століття, до нього внесено десятки поправок і доповнень, які стосувалися зміни термінології, введення нових понять, розширення професійної діяльності у спорті тощо.

Водночас, указаний закон не відображає сферу фізичної культури та спорту як цілісної системи з її рівнями та елементами. Навіть, якщо розглядати суб'єкти фізичної культури та спорту як елементи цієї системи, то у вказаному законі вони подаються як окремі, розрізнені, не пов'язані управлінськими відносинами чи взаємозв'язками.

У розділі V викладено про організаційне, кадрове, фінансове та інше забезпечення діяльності у сфері фізичної культури і спорту, але не акцентується увага на забезпеченні спортсменів та фахівців сфери фізичної культури і спорту, зокрема тренерів. У законі побіжно розкрито міжнародне співробітництво у сфері фізичної культури та спорту, питання відповідальності за порушення законодавстві у цій сфері.

Базовим законом (ст. 4) [1] визначено, що фізична культура і спорт в Україні не тільки є важливим чинником всебічного розвитку людини та формують здоровий спосіб життя, але і визнано пріоритетним напрямом розвитку гуманітарної політики держави.

Спорт визнано на найвищому рівні держави важливим чинником досягнення фізичної та духовної досконалості людини, що формує патріотичні почуття у громадян та позитивний міжнародний імідж. Саме спорт повинен забезпечувати гуманістичну спрямованість та пріоритет загальнонародських цінностей, справедливості, взаємної поваги та гендерної рівності. Через можливість заняття фізичною культурою та спортом держава гарантує забезпечення рівних прав і можливостей громадян у цій сфері, утвердження етичних та моральних цінностей, створення умов для соціального та правового захисту. Займання фізичною культурою та спортом громадянами України орієнтує їх на сучасні міжнародні стандарти у цій сфері, поєднує вітчизняні традиції і досягнення із світовим досвідом.

Вагоме, а в деяких ситуаціях і вирішальне, значення для функціонування фізичної культури та спорту має його фінансування. Основним документом, який регулює порядок фінансування у сфері фізичної культури та спорту є Бюджетний кодекс України. Бюджетними асигнуваннями на кожний поточний рік держава підтримує не тільки масовий спорт, але і розвиток спорту вищих досягнень, олімпійський та параолімпійський рух. Бюджет Міністерства молоді та спорту України на 2020 рік затверджено Верховною Радою України зі змінами 13.04.2020 р. в розмірі 2,6 млрд. грн.

Тому, важливо вивчити досвід різних етапів розвитку України у формуванні та реалізації державної політики у сфері фізичної культури та спорту. Позитивні та негативні аспекти змін у досліджуваній сфері необхідно визначити, проаналізувати і врахувати у розвитку сучасної держави.

Список використаних джерел:

1. Про фізичну культуру і спорт : закон України від 24 груд. 1993 р. № 3808-ХІІ зі змінами (редакція від 16.07.2019 р.). – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3808-12>.

2. Конституція України : прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.

КАРПЕНКО ЄВГЕН

аспірант кафедри правових наук та філософії Вінницького державного педагогічного університету ім. Михайла Коцюбинського

ОКРЕМІ ПИТАННЯ ЗАХИСТУ ЕКОНОМІКИ В УМОВАХ НАДЗВИЧАЙНОЇ СИТУАЦІЇ

Постановою Кабінету Міністрів України від 11.03.2020 р. № 211 із наступними змінами, відповідно до ст. 29 Закону України «Про захист населення від інфекційних хвороб» (2000 р.) з метою запобігання поширенню на території України гострої респіраторної інфекції COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-COV-2 (далі – COVID-19), з урахуванням рішення Державної комісії з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій, на всій території України введено карантин та продовжено його до 11.05.2020 р.

Із введенням карантину одночасно оголошена на всій території України надзвичайна ситуація, яка, відповідно до (ст. 1) Кодексу цивільного захисту України [2], класифікується, як обстановка на окремій території чи суб'єкті господарювання на ній або в одному об'єкті, яка характеризується порушенням нормальних умов

життєдіяльності населення, спричинена катастрофою, аварією, пожежею, стихійним лихом, епідемією, епізоотією, епіфітотією, застосуванням засобів ураження або іншою небезпечною подією, що призвела (може призвести) до виникнення загрози життю або здоров'ю населення, великої кількості загиблих і постраждалих, завдання значних матеріальних збитків, а також до неможливості проживання населення на такій території чи об'єкті, провадження на ній господарської діяльності. Адже завмирає все: місцева промисловість, бізнес, торгівля, сфера послуг та ін.

Отже, особливість ситуації, яка склалась, є її надзвичайність, невизначеність та тривалий карантин, як один із заходів протидії поширенню інфікування, всеукраїнський масштаб та практично світовий вимір. За таких умов захист економіки є справою національної безпеки і не лише України, але й кожної з держав.

З даного визначення можна зробити висновок, що надзвичайна ситуація впливає, насамперед, на стан соціальної системи, зокрема на функції та поведінку її структурних елементів, взаємозв'язки між ними, рівень керованості підсистемами. Дана надзвичайна ситуація характеризується складністю прийняття ефективних та вчасних рішень, невизначеністю наслідків, негативним впливом на психологічний та психоемоційний стан людей, значними економічними втратами як для людини, так і для держави загалом.

У прийнятій свого часу Концепції захисту населення і територій у разі загрози та виникнення надзвичайних ситуацій [3] зазначено, що забезпечення безпеки та захисту населення в Україні, об'єктів економіки і національного надбання держави від негативних наслідків надзвичайних ситуацій повинно розглядатися як невід'ємна частина державної політики національної безпеки і державного будівництва, як одна з найважливіших функцій органів виконавчої влади всіх рівнів. Основними заходами, що реалізуються під час функціонування системи захисту населення і територій, у режимі надзвичайної ситуації є: організація робіт щодо забезпечення стійкого функціонування галузей економіки та об'єктів першочергового життєзабезпечення постраждалого населення.

Не дивлячись на те, що етап прогнозування поширення епідемії в Україні керівництво держави «успішно» пропустило, уряд намагався шляхом запровадження заходів, зокрема карантину, стримати поширення інфекції, знизити таким чином її динаміку та пом'якшити негативні наслідки. Стримування є ефективним у тому разі, якщо наявна спроможність керівної та готовності керованої підсистем (влади та суспільства) ефективно взаємодіяти, відповідно ситуація тоді знаходиться під контролем і для цього є необхідні ресурси, насамперед, фінансові. У цьому випадку економіку зупиняти не потрібно було б, принаймні її життєзабезпечувальну складову.

У цій ситуації уряд повинен мати розширені повноваження з метою швидкого реагування для запровадження обмежень у випадку погіршення ситуації, а не втрачати дорогоцінний час в очікуванні дозволу парламенту. Крім того, мають бути напрацьовані та прийняті необхідні нормативно-правові акти, які б регулювали надання допомоги окремим верствам населення чи територіям, проведення необхідних закупівель, прийняття тих чи інших обмежень чи, навпаки, їх послаблення та ін.

З цією метою в умовах надзвичайної ситуації увага органів публічної влади зосереджується на питаннях формування та реалізації цілісної державної політики, спрямованої на мінімізацію її негативних довгострокових наслідків для населення та економіки, можливе відтермінування загострень інфекцій, соціальних протистоянь, негативних економічних явищ, пов'язаних із втратою ресурсів, скороченням виробництва товарів, наданням послуг, відсутністю доходів та зменшенням купівельної спроможності, врешті втратою ринків збуту та забезпечення як в межах держави, так і поза ними.

Необхідно мати на увазі й те, що в умовах тривалої надзвичайної ситуації, відбувається згортання поточних та перспективних програм соціально-економічного розвитку, відбувається перерозподіл ресурсів.

Якщо перші ефекти надзвичайної ситуації COVID-19 вразили динамічністю та масштабами, то похідні її наслідки, які також будуть негативними для економічного розвитку держави – глобальністю та тривалістю кризового стану більшості сфер та галузей економіки. Адже впродовж тривалого часу країна не може функціонувати за умови повної зупинки економіки. Непередбачуваність та затяжність кризи безумовно спричинить збільшення фінансування, скорочення валютних резервів, збільшення зовнішнього боргу, відтік інвесторів, що послабить і так далеко неміцну економічну систему країни.

Ще одним важливим питанням є ліквідація наслідків надзвичайної ситуації.

Практично уряди всіх держав повідомили про виділення додатково коштів, часом безпрецедентних за розмірами фінансові допомоги, для подолання економічних наслідків пандемії: 2,2 трлн. дол. (США), 25 млрд. євро (Італія), 212 млрд. злотих (Польща) та ін.

Уряди зарубіжних держав намагаються підтримати «на плаву» бізнес, який також постраждав від коронавірусу, обіцяючи допомогу малому та середньому бізнесу, зокрема податкові пільги, позики для великих корпорацій.

В Україні також були прийняті рішення, спрямовані на підтримку бізнесу. Проте, міські голови великих міст були незадоволені «половинчастими рішеннями» влади, якими «створили несправедливі умови для бізнесу; забезпечили окремому великому бізнесу надприбутки за рахунок податків до бюджетів всіх рівнів», «надали

відстрочку по сплаті податку на землю і нерухомість бізнесу, що не працює, і тому, що працює», «позбавили у березні громадян коштів від оренди паїв, забезпечивши таким чином прибутки агрохолдингам» [1].

Важливими залишаються питання контактування клієнтів та працівників бізнесових структур, які вони мають відповідати вимогам інфекційного контролю. У цьому аспекті важливими є рекомендації ВООЗ.

Отже, надзвичайна ситуація тісно пов'язана з соціально-економічною системою країни, критичність якої зумовлена багатьма чинниками. Тобто перезапустити економіку необхідно у взаємозв'язку із забезпеченням здоров'я населення. Тому, переходити від жорсткого карантину до економічної активності потрібно поступово та виважено і сприятиме в цьому напрацьована новим урядом поетапна дорожня карта.

Список використаних джерел:

1. Кличко В. прокоментував ухвалення антикризового закону № 3275: «По суті – це грабунок місцевих бюджетів». – Режим доступу : https://kyivcity.gov.ua/news/vitaliy_klichko__prokomentuvav_ukhvalennya_antikrizovogo_zakonu_3275_po_suti__tse_grabunok_mistsevikh_byudzhativ/. – Назва з екрану.

2. Кодекс цивільного захисту України : закон України від 2 жовт. 2012 р. № 3808-ХІІ зі змінами // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 2013. – № 34 – 35. – Ст. 458.

3. Про Концепцію захисту населення і територій у разі загрози та виникнення надзвичайних ситуацій : указ Президента України від 26 берез. 1999 р. № 284/99. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/284/99>.

КАЮН СЕРГІЙ

*головний спеціаліст відділу удосконалення дозвільної системи
Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського
господарства України*

МОДЕРНІЗАЦІЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ ЧЕРЕЗ ІНСТРУМЕНТАРІЙ ЕЛЕКТРОННОГО ДОКУМЕНТООБІГУ

Загострення в світі гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2, та поширення цієї пандемії в країні, зумовило до ведення карантину на всій території України. Часткова або повна заборона на роботу суб'єктів господарювання будь-якої форми власності та сфери їх діяльності принесло ряд питань. В особливих умовах почали працювати органи центральної влади та

органи місцевого самоврядування. Саме цей виклик й призвів до опрацювання перегляду традиційного погляду на публічне управління.

Одним із показників ефективності та результативності системи державного управління у будь-якому режимі її функціонування є надійність. Надійність функціонування системи управління в умовах надзвичайних ситуацій – це ймовірність своєчасного та якісного виконання системою покладених на неї завдань, спрямованих на досягнення поставленої мети управлінського впливу на об'єкти управління.

Одним із основним ресурсів для здійснення управлінської діяльності роботи органів державної влади є інформація. На основі інформації базуються такі заходи з організації управління, як: оцінка обстановки, прийняття рішення, планування дій, організація взаємодії, постановка завдань, здійснення контролю. Відомо, що управлінські рішення пов'язані з необхідністю отримання і переробки великих обсягів різнопланової інформації. Надійне функціонування системи управління передбачає виключення можливих помилок під час обробки інформації та її узагальнення. Це стосується збирання первинної інформації, її переробки, розподілу між ланками управління та персоналом, надання керівництву інформації, необхідної для прийняття управлінських рішень, забезпечення прямих та зворотних зв'язків між суб'єктом та об'єктом управління [1].

Традиційні підходи в паперовому обміні документів стали не лише не актуальними, а навіть загрозою для розповсюдження пандемії. Значення електронного документообігу набрало нової актуальності для її вирішення на всіх рівнях роботи органів державної влади.

Електронний документообіг передбачає роботу з документами (реєстрація документів, накладання резолюцій, контроль виконання, маршрутизація документів, централізоване сховище документів, імпорту та експорту документів, пошук документів, тощо), за допомогою електронних засобів. Це дає спрощення роботи з документами, прискорює оперативність обробки даних, економить матеріальний та часовий ресурс.

Прикладами електронного документообігу, в Україні є, зокрема, Megapolis. Документообіг, ОПТИМА-Workflow, АСКОД, Док Проф та el-Dok. У 39,5 % державних органів влади функціонує система електронного документообігу Megapolis. Документообіг, у 13,2 % – система ОПТИМА-Workflow, у 10,5 % – АСКОД та у 5,3 % – Док Проф [2].

Однак зазначені системи або працюють лише частково (необхідна паперова версія електронного документа) або діють лише для обміну документами між суб'єктами. Та в повній мірі не задовольняють викликів сьогодення. Крім того, в більшості органів електронний документообіг в стані лише впровадження.

Необхідно зазначити, що інформаційне забезпечення системи державного управління у надзвичайних ситуаціях – це сукупність заходів і дій, які організуються, проводяться та спрямовуються органами державного управління на пошук інформації про обстановку у зоні надзвичайної ситуації із можливих джерел даної системи й інших систем, її узагальнення, обробку та доведення у необхідному вигляді до керівництва з метою прийняття обґрунтованого рішення на застосування сил і засобів цивільного захисту.

Система електронного документообігу органів публічного управління працює за такими принципами:

- однократна реєстрація документа, що дає змогу однозначно ідентифікувати документ у будь-якій інсталяції даної системи;
- можливість паралельного виконання операцій, що дає змогу скоротити час руху документів і підвищення оперативності їх виконання;
- безперервність руху документа, що дає змогу ідентифікувати відповідального за виконання документа (завдання) в кожен момент часу життя документа (процесу);
- єдина (або погоджено розподілена) база документів, що дає змогу унеможливити дублювання документів;
- ефективно організована система пошуку документа, що дає змогу знаходити документ, володіючи мінімальною інформацією про нього;
- розвинена система звітності по різних статусах і атрибутах документів, що дає змогу контролювати рух документів по процесах документообігу і приймати управлінські рішення, ґрунтуючись на даних із звітів [3].

Таким чином, ситуація із поширенням пандемії показало, що ефективність функціонування системи державного управління у надзвичайних ситуаціях суттєво впливає стан електронного документообігу. Потребує вирішення питання більш широкого застосування електронного документообігу в органах державної влади не лише в теоретичному обговорення а практичному застосування на всіх рівнях роботи з документами.

Список використаних джерел:

1. Барило О. Г. Інформація як складова системи державного управління у надзвичайних ситуаціях / О. Г. Барило // Механізми державного управління. – 2011. – № 2. – С. 76 – 78.

2. Електронний документообіг (загальне діловодство). – Режим доступу : <http://www.viaduk.com/viaduk/web5ua.nsf/0/1E265>.

3. Сучасні технології для Вашого бізнесу. – Режим доступу : http://infoplus.kiev.ua/index2.php?products/text_3_2.

КИРИЛКО НАТАЛІЯ

*ст. викладач кафедри менеджменту та публічного адміністрування
Київського національного університету технологій та дизайну*

СИМОНЕНКО ВЛАДИСЛАВА

*студентка 2 курсу факультету економіки та бізнесу
Київського національного університету технологій та дизайну*

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД СТАНОВЛЕННЯ І ФУНКЦІОНУВАННЯ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ

Останнім часом у науковій літературі з державного управління широко використовуються терміни «публічне адміністрування», «публічне врядування», «публічна влада», «публічна служба», «публічний менеджмент», «публічні послуги». Неоднозначність трактувань цих термінів викликає науковий інтерес і зумовлює актуальність досліджень, спрямованих на розкриття їх сутності, змісту і взаємозв'язку з усталеними поняттями теорії і практики державного управління. Термін «публічне адміністрування» походить від англ. «public administration». У вузькому розумінні публічне адміністрування пов'язане із виконавчою гілкою влади і розглядається як: професійна діяльність державних службовців, яка включає всі види діяльності, спрямовані на реалізацію рішень уряду; вивчення, розробка та впровадження напрямів урядової політики; міждисциплінарна академічна сфера, що базується на теорії та концепціях економіки, політичних наук, соціології, адміністративного права та менеджменту.

Публічне адміністрування реалізується публічними службовцями, які працюють у публічних організаціях і виконують широке коло поставлених перед ними завдань.

Ключовою проблемою розвитку публічного адміністрування в Україні є забезпечення якості послуг, що надаються громадянам органами виконавчої влади та місцевого самоврядування. При цьому однією з головних законодавчих прогалин у вирішенні даної проблеми, на думку багатьох науковців та практиків управління, є відсутність у чинній Конституції України визначення термінів «адміністративна послуга» та «публічна послуга», що спонукає тлумачити ці поняття в контексті ідеології державного управління як системи, спрямованої на надання послуг населенню. В останнє десятиліття особливо динамічно розвивається інтегральний підхід до рейтингової оцінки ефективності публічної влади, який ґрунтується на побудові зведеного інтегрального показника. Такий показник формується на підставі окремих індикаторів, які характеризують різні аспекти ефективності публічної влади. Основний показник ефективності публічного управління, вимірюваний на основі опитувань державних службовців і населення є індексом

інституційного середовища, що розраховується на основі опитувань державних службовців за методологією Всесвітнього банку. Слід також відзначити методику оцінювання результативності надання управлінських послуг, надану О. В. Поляком, яка включає п'ять критеріїв та дванадцять показників оцінювання якості.

Цікавим є досвід Німеччини стосовно оцінювання діяльності органів місцевого самоврядування. Першим інститутом, що втілює проект виміру ефективності (бенчмаркінгу) в 1992 р, став Фонд Бертельсманна. Фонд об'єднав більше ніж 150 муніципалітетів, порівнявши ефективність їхньої діяльності в різних напрямках економічної і соціальної політики. У 1996 р. була створена некомерційна організація KGSt, метою діяльності якої були інформаційна підтримка діяльності муніципалітетів, бенчмаркінгові проекти, порівняльний аналіз ефективності діяльності органів місцевої влади.

На даний час як основні методи вимірювання ефективності діяльності органів публічної влади в різних країнах пропонується декілька існуючих міжнародних систем оцінювання якості, насамперед GAF і IWA – 4. Загальна система оцінювання (GAF) – це інструмент управління якістю, створений на основі моделі якості Європейського фонду управління якістю. Система базується на 10 критеріях оцінювання, з яких одна група критеріїв визначає потенційні можливості організації, а інша-вимірює результати її діяльності в основних сферах. Не менш ефективним інструментом оцінювання вважається система оцінювання IWA-4, в якій ураховано положення програми ООН «Порядок денний на 21 сторіччя: розвиток на місцевому рівні».

У міжнародній практиці запропоновано спеціальну аналітичну методику оцінювання ефективності діяльності публічних органів, що дістала назву «функціональний огляд», яка набула масового поширення як у бізнесових структурах, так і в державному секторі у вигляді окремих її елементів. Водночас у Франції вже понад 70 років використовується подібний інструмент-tableau de bord для вибору, документування та інтерпретації об'єднаних причинно-наслідковими зв'язками фінансових та нефінансових показників.

З метою визначення загальних підходів для оцінювання місцевої влади фахівцями ООН розроблено 22 методики такого оцінювання в різних країнах. У проєкції застосування даних методик на теренах України особливо цікавими видаються, зокрема, індекс міського управління, барометр місцевого самоврядування та індекс належного управління для місцевого розвитку. Індекс міського управління-інструмент розвитку потенціалу місцевої влади, а також управління міським господарством. Він включає принципи та показники належного міського управління, складені за результатами

консультацій з агентствами ООН, засідання груп експертів та з урахуванням матеріалів, підготовлених безпосередньо органами місцевої влади. «Барометр місцевого самоврядування» є інструментом оцінювання розвитку потенціалу належного врядування, ефективності місцевої влади та поліпшення надання публічних послуг. Загальна мета даного інструменту оцінювання це опис та аналіз ситуації у сфері надання публічних послуг, з метою розвитку потенціалу органів місцевої влади, сприяння належному врядуванню. Індекс належного управління для місцевого розвитку-GOFORGOLD. Методологія обчислення даного індексу розроблена ООН з метою отримання «моментального знімку» управління на регіональному рівні.

Таким чином, наведені методики містять абсолютні та відносні показники належного місцевого управління і пропонують інструменти, що застосовуються в програмах і проектах, покликаних підвищувати якість місцевого управління.

Світовий досвід надає широке різноманіття дієвих підходів до окремих аспектів оцінювання публічної влади. Однак жоден із них не надає комплексного уявлення про те, наскільки вона відповідає своєму призначенню на місцевому рівні-бути виразником волі територіальної громади, та наскільки вона є каталізатором розвитку громадянського суспільства.

Зазначені вище методики здебільшого є «точковими», тобто такими, що дозволяють глибоко досліджувати та вимірювати окремі сторони або характеристики публічної влади, зокрема на предмет її якості, належності, ефективності, результативності та репрезентативності. Вони включають систему як об'єктивних оцінок за статистичними даними, так і суб'єктивних, орієнтованих на вимірювання соціального ефекту від реалізації публічної влади.

Такий соціальний ефект є мірою задоволеності громадян чинною системою влади, і саме він є ключовим параметром оцінювання системи публічної влади в більшості країн.

Список використаних джерел:

1. Основи управління в публічній адміністрації : матеріали дистанц. навчання, організованого Польс.-укр. Центром громадської освіти у м. Краснік (Польща). – Режим доступу : <http://www.puoer.org>.
2. Про затвердження Програми запровадження управління якістю в органах виконавчої влади : постанова Кабінету Міністрів України від 11 трав. 2006 р. № 614. – Режим доступу : www.kmu.gov.ua.
3. Лелеченко А. П. Зарубіжний досвід організації функціонування місцевого самоврядування: імплементация і Україна / А. П. Лелеченко // Державне управління: удосконалення та розвиток. – 2011. – № 3. – Режим доступу : <http://www.dy.nauka.com.ua/?op=1&z=266>.

4. Шикеринець В. В. Становлення та тенденції розвитку місцевого управління в Україні : монографія / В. В. Шикеринець ; за наук. ред. О. Я. Лазора ; ДРІДУ НАДУ. – Львів : ЛІДУ НАДУ, 2010. – 184 с.

КИРИЛКО НАТАЛІЯ

*ст. викладач кафедри менеджменту та публічного адміністрування
Київського національного університету технологій та дизайну*

ТИМОШЕНКО ВОЛОДИМИР

*студент 2 курсу факультету економіки та бізнесу
Київського національного університету технологій та дизайну*

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ЗДІЙСНЕННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

Нині основними питаннями інституціоналізації соціальної політики в Україні є розв'язання суперечностей суспільного, соціального розвитку, що гальмують процес формування соціально орієнтованої економіки, становлення розвитку середнього класу, соціальної мобільності, утвердження дійових механізмів соціального життєзабезпечення людини як основного суб'єкта соціального розвитку.

Для досягнення ефективності підтримки соціальних гарантій і соціального захисту населення в цілому в Україні було створено Міністерство соціальної політики (Мінсоцполітики).

Основні завдання Мінсоцполітики.

По-перше, забезпечення формування та реалізація державної політики у сфері соціальної політики, загальнообов'язкового державного соціального та пенсійного страхування, волонтерської діяльності, з питань сім'ї та дітей, оздоровлення та відпочинку дітей, усиновлення та захисту прав дітей, запобігання насильству в сім'ї, протидії торгівлі людьми, а також відновлення прав осіб, депортованих за національною ознакою, забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, надання гуманітарної допомоги, соціальних послуг особам, окремим соціальним групам, які перебувають у складних життєвих обставинах і не можуть самостійно їх подолати.

По-друге, забезпечення формування та реалізації державної політики щодо пенсійного забезпечення та ведення обліку осіб, які підлягають загальнообов'язковому державному соціальному страхуванню; щодо соціальної та професійної адаптації військовослужбовців, які звільняються, осіб, звільнених з військової служби;

По-третє, здійснення в межах повноважень, передбачених законом, державного нагляду у сфері загальнообов'язкового державного соціального страхування.

Нижче представлено загальну структуру соціальної політики (рис. 1).

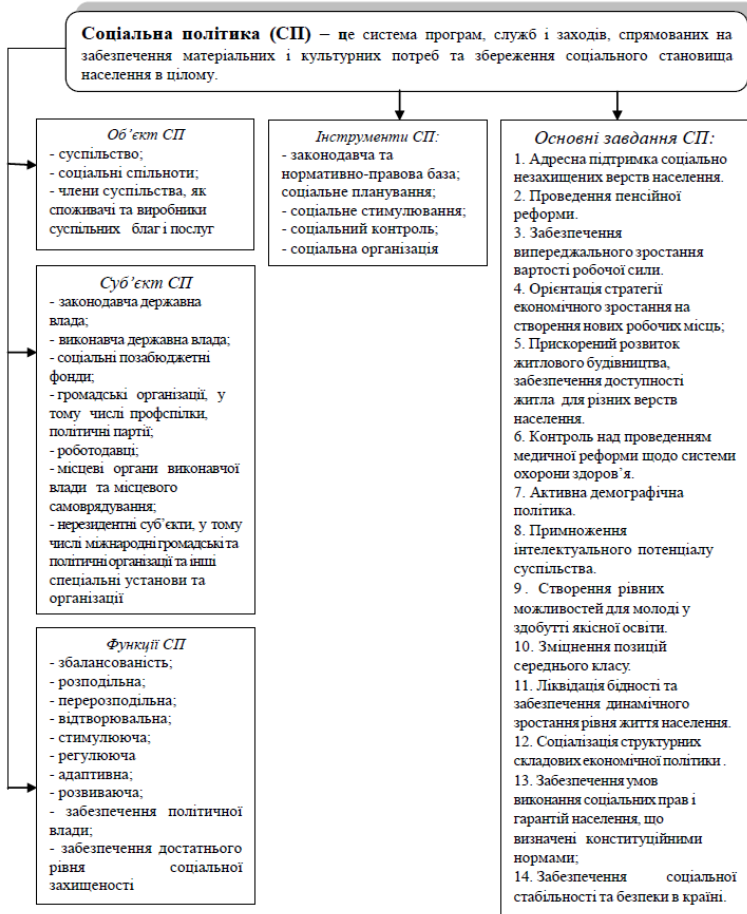

Рис. 1. Загальна структура соціальної політики

Отже, головним завданням соціальної політики є гармонізація суспільних відносин, забезпеченні соціально-політичної стабільності й громадянської згоди в суспільстві.

Проблеми, що характерні для реалізації державної соціальної політики України на всіх рівнях, можна поділити на дві великі групи: I) проблеми, які не вирішуються протягом усієї новітньої історії

України (від серпня 1991 р. до теперішнього часу), II) проблеми, які (починаючи з лютого 2014 р.) різко погіршили соціально-економічний стан держави.

Зазвичай проблемами реалізації державної соціальної політики можуть бути:

- нестача коштів для забезпечення соціального розвитку країни, її регіонів, районів та базових територіальних одиниць;
- недоліки конкретних механізмів реалізації соціальної політики на державному рівні та на місцях;
- зневага до культурних та соціально-психологічних особливостей громад, що мешкають у різних регіонах;
- непрозорість місцевих органів виконавчої влади та місцевого самоврядування;
- відсутність належного контролю щодо виконання соціальних програм.

Проблеми реалізації державної соціальної політики, також можуть бути притаманні останньому періоду розвитку країни, пов'язані із новими факторами.

Також можливо оцінити якість соціальної політики в країні. Оцінювання соціальної політики передбачає аналіз загального добробуту та розподільчих відносин у країні. Добробут суспільства визначається його можливостями або потенціалом: національним багатством як сукупністю матеріальних та культурних благ, створених працею людей за певний період, яке є у розпорядженні суспільства на цей момент. Національне багатство безпосередньо пов'язано з обсягом національного виробництва, тому є індикатором змін економічного стану нації.

Таким чином, вимірювання суспільного добробуту є важливим етапом оцінювання соціальної політики. Практично про добробут нації можна судити з показників, що входять до складу системи національних рахунків. Потрібна наполеглива трудомістка праця з реформування соціально-економічних відносин та соціальних стандартів, перетворення свідомості на реалізацію довготривалих програм щодо кардинальної зміни основ системи соціального захисту, підвищення її ефективності в сучасному суспільстві.

Список використаних джерел:

1. Лопушняк Г. С. Державна соціальна політика як передумова економічного розвитку України : монографія / Г. С. Лопушняк. – Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2011. – 372 с.
2. Макарова О. В. Соціальна політика в Україні : монографія / О. В. Макарова ; Ін-т демографії та соціальних досліджень ім. М. В. Птухи НАН України. – К., 2015. – 244 с.

3. Про затвердження Положення про Міністерство соціальної політики України. – Режим доступу : [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/423-2015- %D0 %BF](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/423-2015-%D0%BF).

4. Коротич О. Б. Реалізація державної соціальної політики України в умовах реформування публічної влади / О. Б. Коротич. – Режим доступу : <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/apdu/2016-2/doc/1/02.pdf>.

КІЯНКА ІРИНА

д. політ. н., доцент, доцент кафедри європейської інтеграції та права Львівського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентіві України

ІЛЬНИЦЬКИЙ СЕРГІЙ

аспірант кафедри європейської інтеграції та права Львівського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентіві України

ШАРАСКІН АНДРІЙ

аспірант кафедри європейської інтеграції та права Львівського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентіві України

ГРОМАДЯНСЬКІ ЦІННОСТІ В КОНТЕКСТІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ: НОВІ ВИКЛИКИ І ЗАГРОЗИ

Революція Гідності дала нову можливість для розвитку нових цінностей в історії громадянського суспільства в Україні, продемонструвала вплив громадськості на суспільно-політичні процеси, стала поштовхом для оновлення та переформатування влади. Такі суспільно-політичні процеси вимагають створення повноцінних, а не декларативних громадських інститутів, здатних отримати інформацію на початкових стадіях ухвалення державно-управлінських рішень, запропонувати альтернативні шляхи розв'язання проблем, здійснювати контроль за реалізацією прийнятих рішень.

Демократична і правова держава не може існувати без розвиненого громадянського суспільства. Особливість їх взаємодії за демократичного політичного режиму полягає в тому, що громадянське суспільство підпорядковує собі державу і контролює її діяльність. Зв'язок громадянського суспільства з державою, його вплив на неї ґрунтується передусім на принципах демократії. Вихідним із них є принцип народного суверенітету, який проголошує народ носієм суверенітету і єдиним джерелом влади в суспільстві. А це означає, що влада держави і її суверенітет похідні від суверенітету народу, що

громадянське суспільство створює державу для задоволення власних потреб, а не заради неї самої, що держава не повинна вивищуватися над суспільством і покликана слугувати йому.

Сьогодні українське суспільство сповнене прагнення до «справедливості», що бачиться у звільненні країни від корупції та у ствердженні більшої соціальної рівності, доступі людей до основних соціальних ресурсів, у рівномірнішому розподілі національного багатства. Саме бажання справедливості було головним рушієм Євромайдану, і «градус» цього бажання і зараз є досить високий.

З іншого боку, чимало громадян упевнені, що складні соціально-економічні проблеми мають прості рішення, втіленню яких перешкоджає лише зла і корислива воля можновладців. На цьому тлі визначився дуже низький рівень довіри людей до більшості державних і політичних інститутів. Натомість як ніколи поширеними є спроби домогтися справедливості шляхом негайних прямих дій, не відкидаючи навіть і застосування насильства. Мабуть, апогеєм цього була досі хвиля «сміттєвих люстрацій», яка прокотилася Україною незабаром після перемоги Революції Гідності. Говорячи від імені народу, строкаті групи активістів готові атакувати тих, кого вважають його кривдниками, ігноруючи при цьому букву закону. Зростання зневіри у необхідності та ефективності складних представницьких інститутів, і натомість цілком популістське тяжіння до прямого народоправства, безпосередньої політичної дії, зараз становлять одну з прикметних характеристик української політики.

У цьому очевидним чином збігаються позиція більшості політичної еліти та настрої широких верств суспільства. Громадяни, незадоволені насамперед своїм економічним становищем, яке різко погіршилося в умовах війни та кризи, сподіваються, що саме реформи стануть способом покращення життя більшості. Проте орієнтири реформ, курс на які проголосила українська влада після Євромайдану, і які мають підтримку міжнародних донорів та стратегічних союзників України, мають у своїй основі ціннісний вибір, істотно відмінний від властивого більшості українських громадян прагнення до «соціальної справедливості». Йдеться про програму ліберальних ринкових реформ, спрямованих на скорочення соціальної відповідальності держави, подальшу приватизацію державних підприємств, у тім числі енергетичних і транспортних монополій, вчасну виплату досить обтяжливих зовнішніх фінансових зобов'язань України тощо. Водночас, історія політичної боротьби в Україні після 1991 р. – це значною мірою історія змагання щедрих, популістських за духом соціально-економічних обіцянок. Тому, на нашу думку, сьогодні ідеологія реформ драматичним чином контрастує і з певною традицією української політики, і з настроями широких верств суспільства.

У контексті питання про популізм на цю колізію можна подивитися з різних поглядів. З одного боку, програма реформ виглядає спробою покінчити із традицією «гонки обіцянок», так властивої попереднім виборчим кампаніям і багатьом рішенням влади. З іншого, у ситуації, коли дії уряду викликають масове неприйняття, перед популізмом і популістами відкриваються нові політичні перспективи. Разом із цим, популістські технології мають чималий потенціал для політичного забезпечення не лише «лівих», але й ліберальних соціально-економічних реформ.

Відтак в Україні популізм не тільки не зійшов із політичної сцени, але й набув нових вимірів і форм, є впливовим та багатограним чинником політичної боротьби. Тому дослідження популізму має наукову та суспільну актуальність. Безперечно, важливо визначити та показати його небезпеку. Але важливо також зрозуміти коріння українського популізму, причини його мутацій та стійкого збереження в українській політиці.

Існує очевидна потреба у зменшенні рівня популізму в українському суспільно-політичному житті, послабленні його впливу на процес боротьби за владу та ухвалення управлінських рішень (хоча останні, можливо, несуть на собі порівняно менше, ніж виборчі змагання, популістське навантаження).

Сьогодні складається враження, що саме ті люди, які є споживачами «жовтої преси», мильних серіалів та доволі примітивних теле-шоу, вирішили розпоряджатися нашим спільним майбутнім. І соціологічні опитування підтверджують, що більшість людей, які, приміром, голосували в США за президента Дональда Трампа, чи у Великобританії за вихід країни з Євросоюзу (Брексіт) є споживачами «жовтої преси». Тобто, таблоїдизація мас-медіа певним чином спричинила попит на політичний популізм.

Іспанський філософ Х. Ортега-і-Гасет, описуючи людину масової культури, зазначав, що «бунт мас» вже охопив усі сфери громадського життя (політичну, інтелектуальну, моральну, господарську, релігійну тощо). У цей час суттєво покращилися умови життя пересічних людей: значно знизилася дитяча смертність, збільшилася тривалість життя тощо. На думку Х. Ортеги-і-Гасета, появі людини «маси» сприяли ліберальна демократія, експериментальна наука та індустріалізм. Причини «бунту мас», зазначав він, полягали в тому, що «досконалість, з якою дев'ятнадцяте століття оформило організаційно певні сфери життя, спричинила те, що маси, яким це пішло на користь, вважають її не за організацію, а за природу».

Згідно з точкою зору Х. Ортеги-і-Гасета, досконалість свого сучасного життя маси вважають не за організацію, а за природу. Тобто, існуючі форми політичного буття, які сприяли комфортному проживанню людини маси, вважаються вічними та незмінними

(кимось даними). Думки про те, що ці речі створені людьми попередніх поколінь навіть не приходять в голову класу споживачів (людям маси). Адже, якщо усвідомлювати, що різні форми політичного буття (конфігурація політичних інститутів, політичні режими, ідеології тощо) є організацією, а не природою, ці форми слід плекати, оберігати. Тобто, ними треба цікавитися, їх треба вивчати. Натомість, класу споживачів популізму (люди маси) притаманні специфічні політико-ментальні характеристики: їх не цікавлять причини виникнення існуючого устрою суспільного життя. Їх цікавить лише їхній добробут і одночасно вони відмежовуються від причин цього добробуту.

Таким чином, формування громадянських цінностей в контексті публічного управління буде формування в результаті постійного діалогу між владою і громадянами, поза сумнівом, це є складний процес. Проте його постійне ініціювання двома сторонами стимулюватиме поступове формування громадської думки про основні механізми, форми і методи досягнення політичної культури, довіри, соціальної солідарності та інтеграції в суспільстві.

Список використаних джерел:

1. Білошицький С. Криза довіри громадськості до представницьких політичних інститутів / С. Білошицький // Політичний менеджмент. – 2009. – № 2. – С. 5 – 66.

2. Бек У. Влада і контрвлада у добу глобалізації. Нова світова політична економія / У. Бек ; пер. з нім. Олександра Юдіна. – 2-е видання. – К. : Ніка – Tsentr, 2015. – 404 с.

3. Бек У. Что такое глобализация? Ошибки глобализма – ответы на глобализацию / У. Бек ; пер. с нем. А. Григорьева и В. Седелника ; общ. ред. и послесловие А. Филиппова. – М. : Прогресс-Традиция, 2001. – 304 с.

4. Бек У. Космополитическое общество и его враги / У. Бек ; пер. с англ. А. М. Хохловой // Журнал социологии и социальной антропологии. – 2003. – Т. VI. – № 1. – С. 24 – 53.

5. Єрмоленко В. Плинні ідеології. Ідеї та політика в Європі XIX-XX століть / В. Єрмоленко. – К. : ДУХ І ЛІТЕРА, 2018. – 480 с.

6. Рейтерович І. В. Основні проблеми інституціоналізації взаємодії держави, бізнесу та громадянського суспільства в Україні / І. В. Рейтерович // Публічне врядування в Україні: стан, виклики та перспективи розвитку : матеріали щоріч. Всеукр. наук.-практ. конф. за міжнар. участю, присвяч. 100-річчю держ. служби в Україні (Київ, 25 трав. 2018 р.) : у 5 т. / за заг. ред. В. С. Куйбіди, М. М. Білинської, О. М. Петрое. – Київ : НАДУ, 2018. – Т. 1. – 120 с. – С. 19 – 22.

7. Розвиток громадянського суспільства в Україні : аналіт. доп. / В. М. Яблонський, П. Ф. Вознюк, Д. М. Горелов [та ін.] ; за ред. О. А. Корнієвського, М. М. Розумного. – К. : НІСД, 2015. – С. 13.

8. Ортега-і-Гасет Х. Вибрані твори / Х. Ортега-і-Гасет. – К. : Основи, 1994. – 420 с.

9. Ортега-і-Гасет Х. «Інші і Я» – розвиток теми. Короткі роздуми про «Неї» / Х. Ортега-і-Гасет // Філософська і соціологічна думка. – 1990. – № 7. – С. 33 – 43.

10. Crozier M. Actors and Systems. The Politics of Collective Action / Michel Crozier, Erhard Friedberg. – Chicago : The University of Chicago Press, 1980. – P. VII + 333.

11. Knoepfel P. Public policy analysis / Peter Knoepfel, Corrinne Larrue, Frederic Varone and Michael Hill. – Bristol : The Polity Press, 2007. – XVII + 317 p.

KOVALCHUK ANNA

PhD Student, School of Economics, Shandong University, PRC

FISCAL DECENTRALIZATION: THEORETICAL ASPECTS AND IMPLEMENTATION IN UKRAINIAN REALITIES

Over the last several decades, fiscal decentralization changed into a central concern in many countries all around the world, especially in developing countries and countries in transition. Fiscal decentralization is a widely spread concept in the theory of public finance, as well as a measure of reforming the public sector, yet in Ukraine it is inconsistent. The proven efficiency of state revenues and expenditures contributes to namely revenues and expenditures decentralization. Serebryans'ka with the accord of the results of her study proves that the expenditures of local budgets at all levels in Ukraine are not provided with the revenues necessary for their financing [14].

Besides, the efficiency of budget expenditures increases due to better provision of many types of public goods on a local tier – ascribable to competition between local communities, local authorities try to provide public goods minimizing costs. The efficiency of budget revenues increases because of concrete efforts in mobilizing own revenues, in collecting taxes exclusively for the central government. Moreover, the most developed countries are decentralized states, so that fiscal decentralization associates with development, economic advancement, and more countries grant the model of own fiscal system so that its optimal limits contribute to improving efficiency [9;15].

Instead, the further development of Ukraine with the values of an independent state requires the formation of effective local self-government based on authority distribution and assigning of powers. Specifically, local authorities are the real ability of local authorities within area of jurisdiction to manage a substantial part of public affairs. Moreover, the rights are

exercised in its special conditions of economic activity, to name economic, demographic, natural, climatic, cultural, historical features [10; 17].

According to the theory, the distribution of authorities and tasks in the vertical direction of public administration usually aims at achieving the main goals that define political stability, economic efficiency, equality and social justice, guaranteeing local authority that is, increasing the efficiency of administration sector as condition to meet the interests of citizens in various life support and public services. Local authorities under the European Charter of Local Self-Government refer to the right and the real ability of local authorities to regulate and manage a large part of state affairs within the framework of the law on own responsibility and within the interests of the locals [1, p. 90].

Legislatively, fiscal decentralization requires the redistribution of financial resources entrusted to implement local powers. Indeed, according to world practice, there is an inextricable link between the effective functioning of local government authorities and the disposing of adequate financial resources. The need to possess sufficient financial resources, to manage the proper financial resources is provided by the current legislation. Thus, according to Clause 2, Art. 9, the European Charter of Local Self-Government, the part of financial resources of local self-government is formed at the expense of local taxes and fees, which amount is solely establish in accord with the constitution of the Law. In addition, local government authorities under national economic policies also possess the power to grant and to dispose of adequate financial sources within area of assigned own and delegated powers [1]. The most important feature of fiscal decentralization is its optimality in terms of ensuring a balanced budget system in a unitary state, issues on the state budget policy in the context of fiscal decentralization [18]. Weighty provision for the autonomy of localities is the implementation of the basic principles stipulated in the European Charter. The financial and economic aspect of the reform includes ensuring the provision of public services at the minimum social standards across the state for all territorial communities and their associations, overcoming the state's vertical and horizontal fiscal imbalances by implementing measures of fiscal equalization. This type of public services is fixed as 'guaranteed public service' [2].

Within the main trends of theory and research in Ukraine, the classical works of Buchanan influence the theoretical foundations of fiscal decentralization. Some aspects of organization of intergovernmental fiscal relations, ensuring efficiency of budgetary redistribution is presented in the writings of Ch. Tiebout and W. Oates, who argued that fiscal decentralization allowed subnational government to autonomy in funding and security of public services [11; 20]. General ideas of effective functioning of models on financial decentralization, fiscal federalism are suggested by J. Buchanan, P. Samuelson, J. Stiglitz [5; 13; 16].

In terms of theory, foreign scholars explore different aspects of decentralization, its concepts, and types, as follows: develop the theoretical model of financial decentralization under the corruption thread [3]; discover the relationship between fiscal decentralization and institutional design of the country [4]; define its types [9]; deal with the impact of financial decentralization on various aspects of public life: economic growth, effectiveness of provision administrative services, the level of corruption; provide an in-depth research on shortcomings, dangers of decentralization [6; 7; 8; 12; 19]. Thus, for many researchers, the fiscal autonomy of local government consists in the right of territorial communities and their bodies to possess use and dispose of the property.

We identify only some classical examples, which are widely used in theoretical models of Ukrainian scholars. Thus, W. Oates decentralization does not affect the rate of expenditures; at the point of efficiency, that is, with decentralization, it is advisable to compare the social costs and revenues on providing local benefits. This conclusion of W. Oates is as follows: the revenues associated with the decentralization of public services are spatially limited, so that the benefits granting to consumers for private or public welfare, as well as a diverse attitude to various public goods; consumer response to 'budgetary constraints' is flexible. If these conditions are not satisfied, then, according to W. Oates, there is no foundation for decentralization as to of economic efficiency [11]. The theory of fiscal decentralization, like any other, has its positive and negative aspects, as well as issues of its application.

However, by approaching this dilemma, the main advantage of decentralization is the most efficient provision of 'guaranteed services' to local citizens by local authorities at the local tier. Besides, as to classic literature, promoting competition among local authorities allows inhabitants to choose the most appropriate public services for their activities. Thus, pursuing a policy of fiscal decentralization, the significant point is to distribute tasks between different tiers of authority, as to W. Oates means to assign fiscal powers [11]. First, it is necessary to define the tasks to shift to a certain tier of power. Second, on an ongoing basis to redistribute those tasks. Third, accompanying the redistribution to resolve the issue of the allocation of the budgetary expenditure as to tiers of government. The next point is the diversification of competences of local authorities in a single country. The general tendency of its solution is that local authorities settle the local residents' immediate demands. Thus, local authorities provide transportation of services, water supply services, garbage disposal services, health care services, street streamline services, and primary education services.

Moreover, in order to better define the concept of fiscal decentralization, it is necessary to realize that the mobilization and usage of local budget funds are related to the interests of various social groups,

agents, institutions, business structures of various forms of ownership. Briefly, all that bunch of institutions determines the formation of local budgets as an important financial tool to regulate the economic and social life of the local communities.

References:

1. Council of Europe. European Treaty Series. 1988. European Charter of Local Self-Government. – Strasbourg, October 15, 1985.
2. The Budget Code of Ukraine. – 2010. – July 08. № 2456 – VI.
3. Arikian G. G. Fiscal Decentralization: A Remedy for Corruption? / G. G. Arikian // Kluwer Academic Publishers. – 2004. – № 11. P. 175 – 195.
4. Bahl R. Sequencing Fiscal Decentralization / R. Bahl, J. Martinez-Vazquez // The World Bank Poverty Reduction and Economic Management Network. – 2006. – № 3914. – P. 2 – 40.
5. Buchanan J. Federal expenditures and state functions. Federal Expenditure Policy for Economic Growth and Stability / J. Buchanan // Joint Economic Committee. Accessed. – 1957. – April 17. – 2020. – Access mode : https://fraser.stlouisfed.org/docs/historical/jec/19571105jec_fedexpenditure_buchanan.pdf.
6. Enikolopov R. Decentralization and Political Institutions / R. Enikolopov, E. Zhuravskaya. – 2006. – № 65. – P. 2 – 42.
7. Fisman R. Decentralization and Corruption: Evidence across Countries / R. Fisman, R. Gatti // World Bank Policy Research Working Paper. – 2000. – № 2290. – P. 1 – 18.
8. Fjeldstad O.-H. Decentralisation and Corruption: A Review of the Literature / O.-H. Fjeldstad Chr. // Michelsen Institute. Development Studies and Human Rights. – 2004. – № 10. – P. 1 – 19.
9. Kaiser K. Decentralization Reforms / K. Kaiser // Analyzing the Distributional Impact of Reforms. – 2006. – № 6. – P. 313 – 352.
10. Kregul Yu. Reform of local self-government in Ukraine / Yu. Kregul, V. Batrymenko // Foreign trade: economy, finances, law. – 2016. – № 1. – P. 17 – 26.
11. Oates W. An Essay on Fiscal Federalism / W. Oates // Journal of Economic Literature. – 1999. – 37:1120 – 1149.
12. Prud'homme R. The Dangers of Decentralization / R. Prud'homme // The World Bank Research Observer. – 1995. – № 2. – P. 201 – 220.
13. Samuelson P. The Pure Theory of Public Expenditure / P. Samuelson // The Review of Economics and Statistics. – 1954. – № 4. – P. 387 – 389.
14. Serebryanskaya D. Financial support of functions in the system of local governments in Ukraine / D. Serebryanskaya // World of Finance. – 2015. – № 1. – P. 94 – 106.
15. Smoke P. Fiscal Decentralization in Developing Countries / P. Smoke // A Review of Current Concepts and Practice. Democracy,

Governance and Human Rights Programme. – Access mode : <https://pdfs.semanticscholar.org/8499/535be3afafc8514db944da4f019eb29fc922.pdf>.

16. Stiglitz J. Economics of the public sector / J. Stiglitz ; 3rd ed. – New York/London, 1999.

17. Sydorhuk O. n.d. Decentralization Reform in Ukraine: Prospects and Challenges / O. Sydorhuk. – Access mode : http://www.old.dif.org.ua/modules/pages/files/1449069764_3870.pdf.

18. Kizyma Z. Lobodina Problems of the state budget policy in the context of fiscal decentralization / Z. Kizyma // Svit finansiv. – 2016. – № 4 (49). – P. 7 – 20.

19. Tanzi V. Pitfalls On the Road To Fiscal Decentralization / V. Tanzi // Working papers. – 2001. – № 19. – P. 1 – 16.

20. Tiebout Ch. An Economic Theory of Fiscal Decentralization / Ch. Tiebout // Princeton University Press, 1961.

КОЗАК ОЛЕГ

студент 3 курсу Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу

СЕРНЯК ОЛЕГ

к. держ. упр., доцент кафедри публічного управління та адміністрування Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу

ВРЯДУВАННЯ ЯК ПІДХІД ДО УХВАЛЕННЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ В ПУБЛІЧНОМУ АДМІНІСТРУВАННІ

Поняття «врядування» є звичним для українського суспільства й завжди асоціювалося з прозорим процесом ухвалення найважливіших для громади та держави рішень. Врядування є співзвучним демократичності, залученню усіх соціальних суб'єктів, урахуванню голосу кожного з них. У радянські часи це поняття було майже повністю виведене зі сфери наукового використання та публічного адміністрування і замінене на «управління».

Принципова відмінність між поняттями «управління» та «врядування» полягає саме у способі ухвалення управлінських рішень. Так, якщо керівник може ухвалювати рішення самостійно, а залучення інших працівників до цього процесу відбувається на консультативно-дорадчих засадах, то у врядуванні усі учасники ухвалення рішень рівноправні, а рішення ухвалюється спільно за визначеною процедурою.

Врядування є найбільш коректним українським аналогом англійського слова «governance», що позначає відкритість і прозорість

ухвалення рішень інституціями публічної влади та місцевого самоврядування, їх підзвітність громадянам, які є джерелом влади, широке залучення громадян до процесу ухвалення рішень. На думку авторів принципів ефективного врядування (good governance), у публічному адмініструванні важливо забезпечити розподіл функцій ухвалення рішень, щоб повноваження та ресурси не були в руках однієї посадової особи чи політичної групи. Цього можна досягти шляхом розрізнення ухвалення рішень, насамперед стратегічного характеру, від організування процесу їх виконання. Прикладом такого розрізнення може бути діяльність загальних зборів акціонерів і правління (виконавчої дирекції) у комерційних організаціях.

Річард Інгрем виокремлює такі обов'язки органу врядування організації:

- визначення місії та цілей діяльності організації;
- діяльність виконавчої дирекції;
- забезпечення планування діяльності організації;
- ефективний менеджмент ресурсів,
- визначення та моніторинг програм і послуг організації,
- популяризація організації;
- забезпечення дотримання законів та етичних стандартів [1].

Зрозуміло, що створити окрему інституцію у кожному органі публічного адміністрування для виконання функції врядування виглядає мало реалістичним у сучасних умовах, але застосовувати такий підхід до ухвалення управлінських рішень все ж можна та потрібно. Він, зокрема, передбачає широке залучення громадськості й експертів до розробки процедур ухвалення рішень і внутрішніх політик управління організацією, до формування етичного кодексу поведінки, до розробки стандартів надання державних і адміністративних послуг, до підвищення відкритості та прозорості органу публічного адміністрування.

Одним із фундаментальних завдань публічної інституції, яку варто вирішувати за допомогою підходу на основі врядування, є визначення спільної мети організації, або місії, тобто чітко окресленої причини її існування. Роль відповідної місії, яка формально виражена й ефективно представлена працівникам інституції, неможливо перебільшити. Розроблені на її основі завдання виступають у якості критеріїв для всього наступного процесу ухвалення управлінських рішень. Якщо керівники не знають, яка основна мета їх організації, то в них не буде логічної точки відліку для вибору найкращої альтернативи. Загалом, місія деталізує статус організації, забезпечує напрямок і орієнтири для визначення завдань і стратегій на різних організаційних рівнях.

Також за допомогою врядування доцільно формувати цінності публічної організації. Цінності, або те значення, яке ми надаємо речам

і явищам, спрямовують і орієнтують керівників, коли вони постають перед необхідністю ухвалення критичних рішень. І. Ансоф стверджує, що стратегічна поведінка перебуває під безпосереднім впливом цінностей: «Загальні спостереження та соціологічні дослідження підтверджують, що поведінка не є вільною від впливу ціннісних орієнтацій; як індивіди, так і організації виявляють тенденцію до певних типів стратегічної поведінки. Вони виражають таке тяжіння, дотримуючись певної лінії поведінки» [2, с. 21].

Таким чином, використання врядування як підходу до ухвалення управлінських рішень є важливим кроком до підвищення відкритості державних інституцій, до зростання ефективності та результативності їх діяльності, до сталого демократичного розвитку системи публічного адміністрування в Україні.

Список використаних джерел:

1. Інгрем Річард Т. Десять основних обов'язків органу врядування неприбуткової організації / Інгрем Річард Т. ; пер. В. Дибайло ; Ресурсний Центр розвитку громадських організацій «Гурт». – К. : Вид-ий дім «КМ Академія», 2003. – 35 с.

2. Чотири кроки до успіху : посіб. з менеджменту для неурядових організацій. Підготовлено Творчим центром «Каунтерпарт» ; упоряд. : В. Меленівська. – К. : «МАКАР», 2005. – 248 с.

КОЛЕСНИК ВОЛОДИМИР

*старший викладач кафедри публічного адміністрування
ПАТ ВНЗ «Міжрегіональна Академія управління персоналом»*

УПРАВЛІНСЬКИЙ АСПЕКТ ВИРІШЕННЯ ПУБЛІЧНО-ПРАВОВИХ СПОРІВ В УКРАЇНІ

На практиці до публічно-правових спорів відносять оскарження владних рішень, дій чи бездіяльності публічно-адміністративних інституцій фізичними чи юридичними особами, які в такий спосіб захищають свій права. Адже статтею 17 КАСУ визначено, що юрисдикція адміністративних судів поширюється на публічно-правові спори, зокрема спори фізичних чи юридичних осіб із суб'єктом владних повноважень щодо оскарження його рішень (нормативно-правових актів чи правових актів індивідуальної дії), дій чи бездіяльності [1].

Метою сучасного реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів є практична реалізація принципів верховенства права і забезпечення кожному права на справедливий судовий розгляд справ незалежним та неупередженим судом. В

Україні спеціалізовані адміністративні суди створено після набрання чинності Кодексом адміністративного судочинства України від 06.07.2005р. (набрав чинності з 1 вересня 2005 р.). До цього часу відповідно до Цивільного процесуального кодексу України справи, які виникають із адміністративно-правових відносин, розглядалися загальними судами, тобто районними (міськими, міськрайонними) судами, в порядку провадження у справах, що виникають з адміністративних правовідносин, відповідно до Цивільного процесуального кодексу України (Української РСР) від 18 липня 1963 р.

Загальним завданням адміністративного судочинства є захист прав та свобод громадян від порушень з боку суб'єктів владних повноважень. Однак поряд із здійсненням адміністративної юстиції на адміністративні суди покладено ряд додаткових завдань. Зокрема, п. 3 ч. 1 ст. 17 КАСУ відніс до судової адміністративної юрисдикції спори між суб'єктами владних повноважень з приводу реалізації їхньої компетенції. На жаль, ні теорія матеріального адміністративного права, ані наука конституційного права не запропонували цілісного вчення про спори між органами влади.

Відповідно до статті 55 Конституції України кожному гарантується право на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб, які зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України.

У ст. 2 КАСУ вказано, що завданням адміністративного судочинства є справедливе, неупереджене та своєчасне вирішення судом спорів у сфері публічно-правових відносин з метою ефективного захисту прав, свобод та інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб від порушень з боку суб'єктів владних повноважень [1].

Але специфіка розгляду цих справ вимагає створення нових організаційно-правових форм і наявності особливої суддівської кваліфікації у цій сфері. Існування спеціалізованих судів має забезпечити здійснення правосуддя з врахуванням особливостей завдань кожного виду судочинства на більш високому професійному рівні. Кваліфікаційна ознака у справах вказує на поділ їх за напрямом розгляду, а саме:

- цивільні справи – такі справи, які в основі мають приватноправовий характер за участю фізичної особи;
- господарські справи – такі справи, передумовою до яких є приватноправові спори між суб'єктами господарювання, справи про банкрутство суб'єктів господарювання, корпоративні спори суб'єктів тощо;

- кримінальні справи – такі справи, основою яких є кримінальні правопорушення;
- адміністративні справи – це публічно-правові спори з органами публічної влади.

Для повноцінного запровадження в Україні такої форми судового захисту, як адміністративна юстиція, необхідним є створення належної правової бази. Нагальним на сьогодні є формування законодавчої бази для введення адміністративної юстиції в Україні. В даний час слід підкреслити невідповідність самого підходу до правового регулювання судового захисту прав людини і громадянина в Україні. Цивільний процесуальний кодекс України кодифікує процесуальні норми приватного права, в той час, коли адміністративне право – це галузь публічного права. У зв'язку з цим фахівці наголошують на прийнятті Адміністративного процесуального кодексу України [2].

Основними етапами, які передували розвитку адміністративної юстиції у контексті функціонально-правового забезпечення передумов для застосування публічно-правових спорів як способу встановлення та реалізації повноважень органів публічної влади є наступні:

- реформа системи судів відповідно до Конституції України, в тому числі системи адміністративних судів;
- правове забезпечення правосуддя у сфері адміністративно-правових відносин;
- організаційне, матеріально-технічне, кадрове та інше забезпечення діяльності адміністративних судів тощо.

Держава та інші соціально-публічні утворення мають цивільну правосуб'єктність, яка синтезує їх цивільну правоздатність та цивільну дієздатність. Разом з тим, правосуб'єктність суб'єктів публічного права, нерідко має прояви, невластиві правоздатності фізичних і юридичних осіб. Так особливості цивільної правоздатності держави пов'язані з тим, що вона є також головним суб'єктом публічного права, носієм публічної влади. Вона сама регулює різні, у тому числі й цивільні, відносини, встановлюючи загальнообов'язкові правила поведінки суб'єктів та порядок розгляду суперечок за їх участю. При цьому вона сама визначає і власну цивільну правосуб'єктність, її зміст і межі. Разом з тим, беручи участь у цивільних відносинах, держава має дотримуватися нею ж встановлених правил. Вона не має права використовувати свої владні повноваження для довільної зміни цивільно-правових норм у своїх інтересах або нав'язувати свою волю контрагентам у конкретних цивільних відносинах.

Як суб'єкти цивільного права, держава та інші соціально-публічні утворення мають такий самий правовий статус, що й інші учасники цивільних правовідносин, і так само відповідають за порушення або невиконання своїх зобов'язань, як і інші суб'єкти цивільного права. Тобто, вони діють у цивільних відносинах на рівних правах з іншими

учасниками цих відносин. Дієздатність держави реалізується через органи публічної влади. Отже, сутнісною ознакою публічно-правових спорів, яка впливає на природу формування та реалізації повноважень органів публічної влади є наявність владної ознаки суб'єкта владних повноважень.

На сьогодні експерти вказують на те, що Закон України «Про звернення громадян» та норми окремих положень Цивільного процесуального кодексу України є недостатніми щодо ефективного здійснення адміністративно-правового захисту прав громадян. Окрім цього, не розроблені методично-правове забезпечення у сфері вирішення спорів, що виникають у галузі державного управління, зокрема щодо кваліфікаційних питань розгляду адміністративними судами, щодо цілісного теоретичного бачення суті таких спорів, їх видів та способів вирішення, щодо обсягу права суб'єкта владних повноважень звернутись із адміністративним позовом.

Список використаних джерел:

1. Кодекс адміністративного судочинства України : станом на 13 квіт. 2020 р. : відповідає офіц. тексту. – Х. : Право, 2018. – 246 с. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15>.

2. Пасенюк О. М. Розвиток адміністративної юстиції як складової адміністративної та судової реформи / О. М. Пасенюк // Офіційний веб-сайт Міністерства юстиції України. – Режим доступу : https://minjust.gov.ua/m/str_51.

КОЛЄДА ГАННА

аспірантка кафедри державного управління та місцевого самоврядування Дніпропетровського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентіві України

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ СФЕРОЮ ТУРИЗМУ

Після шести десятиліть послідовного зростання туризм залишається одним з найважливіших економічних секторів в світі. Це ключова частина зростаючої економіки послуг, що приносить прибуток та валюту, створює робочі місця, стимулює регіональний розвиток та підтримку місцевих громад.

Хоча в короткотерміновій перспективі картина туризму є неоднозначною, головним чином через невизначені економічні перспективи та зовнішні потрясіння, такі як загрози здоров'ю (спалах корона-вірусної інфекції Covid-19) та екстремальні погодні явища

(пожежі тощо), протягом довгострокового періоду, туристична сфера буде продовжувати зростати [1].

Загальні тенденції зростання в цьому динамічному секторі позитивні, уряди все більше розвивають політики, що призначені максимізувати економічні, екологічні та соціальні вигоди, які може принести туризм, знижуючи тиск, який виникає, коли цей ріст є незапланованим та некерованим. Заходи політики спрямовані на вирішення саме цих проблем стали пріоритетним завданням для урядів. Наприклад, докладено зусиль для ефективного вирішення переповнення туристами популярних напрямків, поширюючи економічні та інші вигоди на райони, які приваблюють менше відвідувачів; розробляють нові продукти для розширення сезону для заохочування підвищення продуктивності, кращого використання ресурсів та стабільнішої зайнятості населення. Щоб переконатися, що ці політики насправді мають бажані наслідки країни посилюють механізми координації та впровадження, реформуючи практики управління туристичними дестинаціями, модернізуючи нормативно-правову сферу, що регламентує діяльність сфери туризму, впроваджують цифрові рішення, зміцнюють діалог з громадянським суспільством та залучають приватний сектор до розробки політик. Наразі уряди стикаються з двома критичними проблемами щодо управління туристичним сектором: використання переваг цифрової трансформації та забезпечення реалізації політики сталого туризму.

Технології продовжують прогресувати швидкими темпами і є каталізатором змін як для туристичного бізнесу так і для управлінців. Стрімкий розвиток економіки спільного використання (sharing economy), мобільних платіжних систем, додатків віртуальної та доповненої реальності, блокчейн-технології та штучний інтелект, ймовірно, впливатимуть на туристичні продукти, бізнес-моделі, послуги та вибір відвідувачів. Цей потенціал вимагає рефлексії з боку органів публічного управління для створення нових правил та регуляцій для максимізації можливостей та захисту споживачів. Уряди мають важливу роль у створенні належних умов для участі всіх підприємств цифрової трансформації туризму.

Уряди активно сприяють розвитку туризму, що приносить окрім чітких економічних вигод надання ширшого набору переваг для туристичних дестинацій, місцевих громад, підприємств, персоналу та відвідувачів. Успіх у туризмі вже не можна просто виміряти прибутками, робочими місцями та доходами. Забезпечення того, щоб місцеві громади могли більш рівномірно отримувати вигоду від туризму є переважаючою тенденцією політик всіх органів управління туризмом та вже показали прогрес у цих питаннях [1].

З моменту імплементації Лісабонського договору у 2009 р. [3], який змінив Договір про функціонування Європейського Союзу

(ДФЕС), ЄС зміг підтримати, координувати чи доповнювати дії держав-членів у сфері туризму [4]. Це фактично започаткувало нову фазу в туристичній політиці ЄС, оскільки вона офіційно визнала європейську туристичну політику (ст. 6 ДФЕС про принципи та ст. 195 ДФЕС про туристичну політику) вперше з власною правовою основою [5].

Оскільки більшість питань пов'язаних з публічним управлінням туризму залишається на національному рівні країн учасниць Європейського Союзу, розглянемо тенденції декількох з них. На сьогоднішній день, в різних країнах досить різний устрій формування туристичної політики та управління туристичними DESTИНАЦІЯМИ як на національному, так і на регіональному рівні. Була помічена тенденція стосовно перегляду роботи цих органів та тренду на державно-приватне партнерство на регіональному і місцевому рівнях, пошуки ефективної взаємодії всіх стейкхолдерів сфери туризму та підвищення результативності стратегій, планів і програм на всіх рівнях для сталого розвитку туризму.

Наведемо приклади. В Ісландії, для семи регіонів, було опубліковано плани управління DESTИНАЦІЯМИ на 2018-2019 рр. Метою є створення організацій управління туристичними DESTИНАЦІЯМИ (ОУТД) в кожному з цих регіонів до кінця 2021 року для поліпшення координації туристичних пріоритетів та регіонального розвитку. Маючи ширший мандат, ніж регіональні офіси з маркетингу, які зараз працюють у цих напрямках, регіональні ОУТД будуть виконувати функції координаційного відділу підтримки збору даних, інновацій, розвитку продукту, навичок, діджиталізації, маркетингу та інших функцій. У Словацькій Республіці місцеві та регіональні ОУТД відповідають за розвиток та просування туристичних продуктів. Створені у 2010 році згідно із Законом про підтримку туризму, в даний час в країні діють сім регіональних та 37 місцевих туристичних організацій. Вони співфінансуються центральним урядом, із субсидій, що надаються на маркетинг та просування, розвиток продукту, підтримку інфраструктури, діяльність туристичних інформаційних центрів, освітні заходи, функціонування систем бронювання, підтримку місцевої діяльності, що стане частиною туристичної пропозиції, стратегічні туристичні документи, статистика, дослідження та створення систем якості туризму. Останні законодавчі зміни в Болгарії призвели до створення дев'яти регіональних організацій управління туризмом, відповідальних за розвиток та маркетинг туристичних продуктів у кожному регіоні. До складу кожної РОУТД входять туристичні асоціації, обласні та муніципальні адміністрації, інститути, музеї, наукові органи та навчальні інститути [2].

Розглянувши європейський досвід формування політик, планів дій, та публічного управління сферою туризму, а також їх спільних дій під егідою Європейського Союзу, ми дійшли наступних висновків. По-перше, національні особливості як нормативно-правового поля, так і традицій та систем державного управління дуже відрізняються. Тому в деяких питаннях досить складно визначити єдині умови щодо регулювання сфери туризму. З іншого боку це і не потребується. Міжкордонні ж питання, такі як візові умови, транспортне сполучення та фінансування проектів пов'язаних з туризмом за рахунок спільних фондів та програм відбувається злагоджено. На лице відмінність ставлення національних владних структур до питань туризму, на відміну від України. Це проявляється, як в організаційних структурах публічного управління туризмом, деякі з яких, існують більше 60-и років, у бюджетному стимулювання сфери (гранти та пряме бюджетне фінансування), уваги міжвідомчому співробітництву та постійного налагодження діалогу з бізнесом та громадськістю. Стале та послідовне планування, у формі стратегій та планів дій на різних рівнях влади (національний, регіональний, місцевий), проекти розвитку створюють сприятливі умови для збільшення туристичних потоків та витрат відвідувачів і дозволяє Європі 60 років поспіль показувати постійне зростання та займати лідируючі позиції. Україна, як європейська країна, може повернутись в топ країн для відвідування та розділити туристичні потоки з західноєвропейських країн.

Список використаних джерел:

1. OECD (2020), OECD Tourism Trends and Policies 2020, OECD Publishing, Paris. DOI. – Access mode : <https://doi.org/10.1787/6b47b985-en>.
2. Margaras V. Major challenges for EU tourism and policy responses / V. Margaras // European Parliamentary Research Service, Brussels. – Access mode : [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2017/603932/EPRS_BRI\(2017\)603932_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2017/603932/EPRS_BRI(2017)603932_EN.pdf).
3. European Union. Treaty of Lisbon. Brussels: Official Journal of the European Union (2007/C 306/01). – Access mode : [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX %3A12007L %2FTXT](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A12007L%2FTXT).
4. Margaras, V. (2017) Major challenges for EU tourism and policy responses / V. Margaras // European Parliamentary Research Service, Brussels. – Access mode : [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2017/603932/EPRS_BRI\(2017\)603932_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2017/603932/EPRS_BRI(2017)603932_EN.pdf).
5. Estol J. European tourism policy: Its evolution and structure / J. Estol, X. Font // Tourism Management. Pergamon, 2016. – P. 230 – 241. doi: 10.1016/J.TOURMAN.2015.06.007

КОНДРАТЕНКО МАРИНА

аспірантка кафедри регіонального управління, місцевого самоврядування та управління містом Національної академії державного управління при Президентові України

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ПУБЛІЧНИХ ПОСЛУГ ЯК УМОВА ФОРМУВАННЯ РЕЗІЛЬЄНТНОСТІ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

У науковому просторі існує чимало трактувань поняття «резильєнтність». Пропонуємо керуватися тим, що резильєнтність є властивістю до відновлення: форми твердих тіл після механічного тиску (у фізиці), психічного здоров'я людини (самопочуття) після стресу (у психології), організму людини після травми, операції (у медицині), системи (суб'єктів/територій) після суспільно-політичних та інших потрясінь (у публічному управлінні). Прояви двох видів резильєнтності територій (національної та локальної), а також зміст дефініції «резильєнтність громад» (community resilience) частково представлено у публікації автора дослідження [1], що виконана у межах науково-дослідної роботи Національної академії державного управління при Президентові України «Формування національної резильєнтності в Україні в умовах соціально-економічної турбулентності».

Переконані, що в умовах війн, стихійних лих та численних катастроф резильєнтність є тією характеристикою, що важливо набути, розвинути та сформувати в межах окремо взятої території (держави, регіону чи громади). Проілюструємо дану тезу на прикладі. Неготовність систем охорони здоров'я ряду країн до викликів, що виникли на тлі поширення в світі та зокрема на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, викликаной коронавірусом SARS-CoV-2, відсутність зважених управлінських рішень з боку органів публічної влади, інші супутні чинники спричинили масштабний спад в економіці (рецесію).

З економічної точки зору рецесія не означає автоматично настання соціально-економічної кризи, втім потребує рішучих реанімаційних заходів, кроків влади щодо запуску/перезапуску економіки на основі розробленої стратегії, прогнозів та експертних розрахунків стосовно сценаріїв розвитку подій, консолідації влади з громадянським сектором і населенням в цілому, щоб не допустити початок нової світової економічної кризи.

Вважаємо, що країни з вищим рівнем резильєнтності швидше зможуть подолати наслідки пандемії, хоча не доведено, що вони є і менш вразливі до сучасних потрясінь. У країнах, що розвиваються, таких як Україна, наслідки будь-яких потрясінь, у першу чергу,

торкаються регіонів, міст, сіл, селищ, інших територій з їх мешканцями, що мають нижчий рівень резильєнтності, у порівнянні з іншими територіями. Таким чином, якщо розглядати резильєнтність одночасно і як захисний механізм конкретної території, то здебільшого нижчий рівень резильєнтності означає, що такі території є більш слабшими в економічному плані, управлінському аспекті, у соціокультурному розвитку, ін. Разом з тим, безліч невирішених питань у контексті реформи децентралізації управління в Україні актуалізують наукові розробки щодо вивчення дії різних факторів на формування резильєнтності територій, у тому числі в об'єднаних територіальних громадах (далі – ОТГ).

Розглянемо забезпечення якості публічних послуг в ОТГ як одну з внутрішніх умов формування її резильєнтності, виходячи з розуміння, що на формування резильєнтності впливають як внутрішні, так і зовнішні фактори. Відповідно розробка моделі забезпечення якості публічних послуг, з нашої точки зору, створить передумови для формування резильєнтності всередині ОТГ. На наш погляд, саме довкола категорії «якість» має формуватися резильєнтність ОТГ – якість життя населення, якість публічних послуг, якість управлінських рішень. З одного боку, це вимагає від місцевої влади створення сприятливих умов, що дозволять пришвидшити процес формування резильєнтності ОТГ, а з іншого, виникає гостра потреба у ресурсах для здійснення владою власних і делегованих державою повноважень та вирішення питань місцевого значення на довготривалу перспективу.

Крім того, можлива кардинальна зміна ситуації не тільки на рівні ОТГ, але й на всій території України за умови системної роботи над аналізом ризиків формування резильєнтності. Припускаємо, що це дозволить визначити траєкторію змін при настанні певних ризиків та є досить важливим у цьому процесі. Водночас не слід відкидати можливі збої у роботі моделі забезпечення якості публічних послуг та у цілому громади, що здатні загальмувати процес формування резильєнтності чи повністю спинити дію окремих чинників-стимуляторів.

У межах дослідження стверджуємо, що підвищення рівня спроможності ОТГ (фінансової, правової та організаційної) є пріоритетною складовою формування резильєнтності ОТГ, а поняття «резильєнтність» та «спроможність» ОТГ мають узагальнені ознаки. зокрема динамічність, складність процесів формування цих здатностей, а також те, що обидва поняття можуть використовуватися по відношенню до окремої людини, вже об'єднаних територіальних громад ОТГ та інших територій. Погоджуємося, що «спроможність територіальних громад здійснювати свою щоденну діяльність на певній території і з певними ресурсами реалізується через їхню

суб'єктність (здібності, здатності, можливості) за сприяння держави» [2, с. 201].

На нашу думку, вищий рівень резильєнтності ОТГ характеризує її вищу здатність, по-перше, адаптуватися до змін середовища (при цьому важливо розуміти економічний, політичний, соціокультурний та екологічний контекст), по-друге, повернутися у докризовий стан у разі настання непередбачених подій чи ситуацій, які порушують рівновагу.

За результатами аналізу зарубіжних наукових джерел, зокрема [3-4], можна виокремити і третій варіант, за якого резильєнтні ОТГ здатні своєчасно запобігти ризикам та небезпекам, за умови, що вони є циклічними і повторюваними (наприклад, стихійні лиха), ефективно протистояти та використати окремі потрясіння, умовно кажучи, як трамплін для подальшого розвитку, набуття нових навичок та властивостей як окремо взятою людиною (мешканцем громади), так і конкретною громадою у цілому.

Список використаних джерел:

1. Кондратенко М. В. Питання якості публічних послуг в ОТГ через призму резильєнтності територій / М. В. Кондратенко // Перспективи розвитку територій : теорія і практика : матеріали всеукр. наук.-практ. конфер. (Харків, 22-23 лист. 2019 р.). – Х. : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2019. – С. 108 – 111.

2. Василюк О. Д. Формування спроможності об'єднаних територіальних громад: кадровий аспект / О. Д. Василюк // Ефективність державного управління : зб. наук. пр. / за заг. ред. чл.-кор. НАН України В. С. Загорського, доц. А. В. Ліпенцева. – Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2017. – Вип. 2 (51). – С. 197 – 205.

3. Clark-Ginsberg A. Disaster Risk Reduction for Community Resilience: A synthesis of lessons from more than a decade of Disaster Risk Reduction Programming. – 2015. – 33 p.

4. Norris, F. H. Community resilience as a metaphor, theory, set of capacities, and strategy for disaster readiness / Norris, F. H., Stevens, S. P., Pfefferbaum, B., Wyche, K. F., & Pfefferbaum, R. L. // American Journal of Community Psychology (41). – 2008. – P. 127 – 150.

КРАСОВА УЛЯНА

студентка 4 курсу економічного факультету

Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна

ЗАДНЄПРОВСЬКА ГАННА

к. е. н., доцент кафедри економіки та менеджменту

Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна

МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ ЯК ІНСТИТУТ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Історія становлення місцевого самоврядування в сучасній Україні налічує не так вже й багато років. Значно більше ми можемо спостерігати кількість поворотів на шляху його розвитку у вигляді реформ і коригувань нормативно-правової бази, що регулює державно-муніципальні відносини. Якщо розглядати місцеве самоврядування як інститут громадянського суспільства, можна припустити, що принципи, за якими формуватиметься місцеве самоврядування, закладаються локальною спільнотою. Що, в свою чергу, є ознакою формування демократичної держави. Чи можна про це говорити, якщо в реальності повноваження місцевого самоврядування визначає влада – питання риторичне.

На сьогоднішній день існує досить багато публікацій на тему державно-муніципальних відносин. Цікавий підхід представлений в статті Туровського Р. Ф., де автор розглядає місцеве самоврядування з точки зору моделі «принципал-агент», як найбільш актуальне для вивчення цього питання. Місцеве самоврядування в цьому контексті представлено в якості агента державної влади, як державної, так і регіональної. До того ж ще й з обмеженою фінансовою самостійністю, позбавленої достатньої можливості забезпечення ресурсами бюджетних надходжень [1, с. 35]. Таким чином, ми спостерігаємо дисбаланс в становленні місцевого самоврядування, яке має бути первинно у формуванні демократичної держави. Не можна не процитувати в цьому випадку Солженіцина, який абсолютно точно сформулював цей принцип: «Демократія не повинна бути насаджена, як ковпак. Демократія може тільки рости, як все зростаюче, як всі рослини, – від низу до верху. Повинна бути перш демократія малих просторів. Повинно бути перш самоврядування місцеве. Як початок демократії. І тільки потім воно вже починає розвиватися» [1].

Якщо розглядати політичну конкуренцію, як регулятора взаємин суб'єкта країни і органу місцевого самоврядування, нам відкриється гаснуча картина у вигляді насадження сіті-менеджерів, які на наш погляд, спочатку позбавлені політичної ваги. Таким чином, політична конкуренція зводиться до нуля. Але такий підхід не можна застосовувати повсюдно, так як місцеве законодавство допускає, поки,

в усякому разі, вибори «сильних» мерів. Цей принцип особливо важливий для регіональних міст-«мільйоників», де посада такого мера розглядається як попередня шабля на виборах глави регіону. Тому, зміна законодавства в бік зміцнення ролі політичної конкуренції в державно-муніципальних відносинах, нам бачиться надзвичайно важливим.

Крім політичної конкуренції, як інструмент регулювання збалансованих взаємовідносин суб'єкта країни і органу місцевого самоврядування, можна виділити громадські організації. Важливо враховувати, що громадські організації повинні бути представником окремих соціальних груп суспільства, а не працювати в інтересах політичних еліт в умовах передвиборної боротьби. Таким чином, все частіше можна зустріти керівників громадських організацій, в якості депутатів представницьких органів місцевого самоврядування, а так само на чолі муніципалітету. Такий факт, безумовно, можна вважати позитивним сигналом в зміцненні місцевого самоврядування як інституту громадянського суспільства.

У той же час поки не зрозуміло, як буде забезпечений суверенітет таких «сильних» мерів в умовах чергових змін у законодавстві.

Список використаних джерел:

1. Туровский Р. Ф. Местное самоуправление: агент государственной власти в ловушке недофинансирования и гражданской пассивности / Р. Ф. Туровский // Полис. Политические исследования. – 2015. – № 2. – С. 35 – 51.

КРИВЕНКОВА РУСЛАНА

старший викладач кафедри туризму факультету

туризму та міжнародних комунікацій

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

ФОМІЧОВА МАРТА

студентка 4 курсу факультету туризму та міжнародних комунікацій

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ ТУРИСТИЧНОЮ ГАЛУЗЗЮ В ЯПОНІЇ

Японія є унікальною країною у світі не тільки завдяки особливостям географічного положення та високим темпам економічного розвитку, вона також є яскравим прикладом у сфері державного управління туристичною галуззю. Державне регулювання туристичної діяльності в Японії на сучасному етапі є одним із найуспішніших зарубіжних практик у вказаній сфері. Воно направлене на підвищення стандартів якості обслуговування та безпеки в сфері

туризму. Окрім цього, управління туристичним ринком сконцентроване на покращення та розвиток усіх підгалузей туристичного обслуговування і це включає в себе вкладення коштів державного бюджету в збільшення привабливості Японії як туристичної країни. Потрібно акцентувати, що значну увагу в Японії приділяють готельному сектору. Зокрема, варто згадати Закон Японії «Про розвиток готелів для туристів, які їдуть» (Act on Development of Hotels for Inbound Tourists) [4], метою якого є сприяння просування міжнародного туризму завдяки покращеній гостинності для міжнародних відвідувачів. Закон встановлює систему реєстрації готелів та інших закладів розміщення та їх вдосконалення, а також передбачає такі заходи, як заохочення покращення доступності інформації про зареєстровані готелі для відвідувачів тощо.

Японія за допомогою правильного плану розвитку туризму змогла досягти високих прибутків від туристичної індустрії, які стали однією з основних статей державного бюджету. Методи державного управління в дослідженій країні можна назвати «інвестиціями в майбутнє», тобто спершу держава витратила велику кількість коштів на розвиток міжнародного туризму, при чому в «мінус» державного бюджету. Витрати державного бюджету Японії на розвиток туризму протягом 2008-2018 рр. розглянемо та зобразимо на рис. 1, а на рис. 2 – дані щодо доходів в державний бюджет Японії від туристичної галузі за період 2008-2018 рр.

Рис. 1. Витрати державного бюджету Японії на розвиток туризму протягом 2008-2018 рр.

До прикладу, нами було обрано дані витрат з 2008 р. по 2018 р. Не зважаючи на те, що з кожним роком тури в Японію збільшуються, можна зауважити, що кошти на розвиток туристичної галузі в дослідженій країні завдяки державному управлінню і надалі вкладаються, хоча не в такій великій кількості, як в 2009 р. Якщо порівняти витрати державного бюджету в 2008 р. та 2018 р., то можна констатувати, що витрати зменшились приблизно на 10 млрд. дол. США, тобто на 27,9 % за нашими підрахунками на основі діаграми 1. Акцентуємо, що найбільшу кількість коштів в Японії було витрачено в 2011-2012 рр. за даними діаграми 2, однією з причин чого був

землетрус на острові Хонсю (9 балів за 12-ти бальною шкалою Ріхтера), через що 11 травня 2011 р. відбулась велика радіаційна аварія на АЕС «Фукусіма-1», яка після Чорнобильської катастрофи в нашій державі була однією з найбільших у світі.

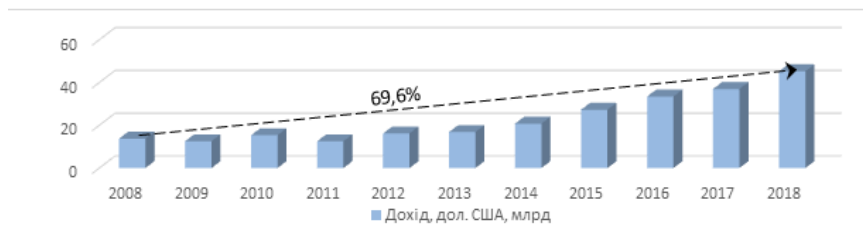

Рис. 2. Дохід у державний бюджет Японії від туристичної галузі протягом 2008-2018 рр.

складено авторами на основі [3]

Дослідження дозволяє визначити на основі діаграми 2, що, поперше, можна побачити збільшення доходів у сфері туризму в період з 2008 по 2018 рр. Хочемо звернути увагу на те, що дохід від туристичної галузі був найменшим за вказане вище десятиріччя в 2011 р., що було пов'язано з аварією на АЕС «Фукусіма-1». По-друге, потрібно констатувати яскраво виражену різницю прибутку між 2008 р. та 2018 р., що складає майже 32 млрд. дол. США, за нашими підрахунками це становить 69,6% та підтверджує позитивні результати методів державного управління туристичною галуззю Японії.

Організацією туризму в Японії займаються спеціалізовані туристичні агентства і фірми, яких тут налічується більше 5000 [5]. За даними офіційного сайту «UNWTO», Японська асоціація туристичних агентів («JATA») – це асоціація, санкціонована Міністерством земельних ділянок, інфраструктури, транспорту та туризму на основі Закону Японії «Про туристичне агентство», яка прагне покращити якість послуг, що надаються мандрівникам до Японії. Це сприяє розвитку індустрії подорожей та туризму завдяки різноманітним заходам, включаючи поширення інформації, заохочення співпраці між членами і сприяння розвитку бізнесу та вдосконалення законодавства, що принесе користь членству і галузі загалом.

Варто зазначити, що «JATA» разом з Японською національною туристичною організацією («JNTO») є організаторами щорічної особливо відвідуваної міжнародної виставки «Туризм EXPO Японія» («Tourism EXPO Japan»), повна назва – «TEJ Tokyo Business Meeting & Festa Travel». Це всесвітньо визнана одна з найбільших подій у туристичній галузі, мета якої презентація Японії як унікальної

туристичної країни на міжнародній арені. «Туризм Ехро Японія» є кроком для подальшого розвитку виїзних та внутрішніх поїздок шляхом об'єднання сильних сторін не тільки туристичної галузі, але й всіх інших галузей Японії та її місцевих громад, що є зразком для України.

На сучасному етапі найбільш актуальною проблемою, яка зупинила розвиток туризму в світі, включаючи Японію, є вірус COVID-19, який обмежив переміщення людей з міста в місто, не говорячи вже про переміщення в інші країни світу, особливо на таку острівну країну, як Японія. Японський уряд планував подолати позначку в 40 млн. іноземних туристів саме в 2020 р., коли в Токіо повинні були пройти Літні Олімпійські ігри. Згідно з рішенням уряду їх було перенесено на 23 липня – 8 серпня 2021 р. Зокрема, 24 березня 2020 р. прем'єр-міністр Японії Сіндзо Абе та голова Міжнародного олімпійського комітету (МОК) Томас Бах узгодили перенесення Літніх Олімпійських ігор у Токіо на один рік. Представники Міжнародного олімпійського комітету та організатори токійської Олімпіади прийняли дане рішення 30 березня 2020 р. При цьому перенесення Олімпійських ігор не змінить їхню назву «Токіо 2020» [1]. Можна зробити висновки, що в Японії методи державного управління, впроваджені в розвиток туристичної галузі, виявились особливо ефективними. На прикладі досліджуваної країни, бачимо, що завдяки виваженим крокам у розвитку всіх підгалузей туристичного обслуговування, правильному розрахунку та вкладенням державних коштів можна досягнути високих результатів уже через декілька років. Отже, Японія – це країна, яка варта уваги у всьому світі, а її методи державного управління туристичною галуззю є прикладом успішної туристичної діяльності як для України, так і для інших держав світу.

Список використаних джерел:

1. Думанська М. Літні Олімпійські ігри в Токіо почнуться в липні 2021 року / М. Думанська. – Режим доступу : <https://www.dw.com/uk/літні-олімпійські-ігри-в-токіо-почнуться-в-липні-2021-року/a-52954918>.
2. Статистика: Япония – Международные расходы на туризм. – Режим доступа : [https://knoema.ru/atlas/ Япония/Расходы-на-туризм](https://knoema.ru/atlas/Япония/Расходы-на-туризм).
3. Статистика: Япония – Поступления от международного туризма. – Режим доступа : <https://knoema.ru/atlas/Япония/Поступления-от-международного-туризма>.
4. Act on Development of Hotels for Inbound Tourists. – Access mode : <https://www.mlit.go.jp/kankocho/en/shisaku/sangyou/hotel.html>.
5. Japan Association of Travel Agents (JATA). – Access mode : <https://www.unwto.org/affiliate-member-organization/41875>.

КРИВЕНКОВА РУСЛАНА

*старший викладач кафедри туризму факультету
туризму та міжнародних комунікацій
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»*

ЦИФРА ВАЛЕНТИНА

*студентка 4 курсу факультету туризму та міжнародних комунікацій
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»*

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ТУРИСТИЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПОЛЬЩІ: ДЕРЖАВНО-УПРАВЛІНСЬКИЙ АСПЕКТ

На сучасному етапі кожна держава, яка має значний туристичний потенціал, намагається ефективно його реалізувати, адже це приносить чималі прибутки до державного бюджету, збільшує кількість робочих місць і є стимулом для розвитку суміжних галузей та територій, де знаходяться туристичні дестинації. Республіка Польща вирізняється особливо потужним туристичним потенціалом та ефективним державним управлінням туристичною галуззю. Після приєднання Польщі до ЄС в 2004 р. країна отримала компетентну допомогу експертів ЄС в сфері туризму та інвестиції для розбудови туристичної інфраструктури згідно визначених проєктів. Саме з 2004 р. Польщу почала відвідувати ще більша кількість туристів, тому що в ній, порівняно з країнами Західної Європи, відносно помірні ціни на туристичні послуги.

Фундаментальною базою туристичного потенціалу є наявність туристичних ресурсів, тому варто дослідити стан ресурсного забезпечення Польщі. Щодо природних туристичних ресурсів, то потрібно зазначити, що вони є особливо затребуваними серед іноземних та внутрішніх туристів. Насамперед, варто назвати такі туристичні дестинації, як Західні Карпати, Східні Татри, Судети, Бескиди, величезне узбережжя Балтійського моря, острови Польщі у Балтійському морі, Мазурське поозер'я (2700 озер), гірські курорти Бешад, Біловезьку пущу (найбільший лісовий масив первозданного виду Центральної Європи, з 1979 р. є об'єктом ЮНЕСКО), Нижню Сілезію, Кампінський національний парк (близько 1 млн. туристів щороку на 360 км туристичних стежок) та багато інших. Природні туристичні ресурси Польщі надають можливості організувати різноманітні атрактивні тури, до прикладу: зимові гірськолижні тури в Карпатах, літні тури на Балтійських пляжах, найдовший велосипедний маршрут Польщі «Green Velo» (понад 2000 км велотраси вдалось зробити за допомогою залучення коштів Фонду регіонального розвитку ЄС) тощо.

Щодо історико-культурних туристичних ресурсів, то Польща володіє великим потенціалом, оскільки є державою з багатоміліардною історією та багатою історико-культурною спадщиною. Серед всесвітньо визнаних туристами польських дестинацій слід виокремити такі історико-культурні пам'ятки в старовинних містах, як: у Варшаві (яку туристи називають однією з найкрасивіших столиць не тільки Європи, а й всього світу) – Королівський палац у стилі класицизму, Вілянувський палац у стилі бароко, Старе місто, понад 30 театрів, майже 50 музеїв і картинних галерей; у Кракові – Королівський замок Вавель, Старе місто, Музей сучасного мистецтва та Музей Вітражу в стилі модерн; у Любліні – Люблінський замок (XVI ст.) в неоготичному стилі та Люблінський музей; у Величці – соляну копальню XIII ст. (як один перших 12 об'єктів, занесених до Списку ЮНЕСКО ще в 1978 р., є першим об'єктом шахтного туризму та найдовшим активним підприємством в світі, яке відвідує близько 1,2 млн. туристів щороку); у Мальборку – Замок Тевтонського ордену (700-річний замок перетворений на музей); у Грюнвальді – лицарські турніри, тематизовані в стилі Грюнвальдської битви 1410 р.; у Гданську – Національний морський музей; в Рогаліні – Палацовий музей; у Ленкниці – парк Мужаковскі в англійському стилі з обох боків річки Лужицька Ниса, яка є польсько-німецьким кордоном (шедевр садово-паркової архітектури XIX ст., один з найбільших ландшафтних парків Європи площею 700 га); у Вроцлаві – Народний зал в стилі експресіоністів (висота 42 м, визнаний одним з найбільших досягнень у світовій архітектурі початку XX ст.) та багато інших. Загалом, до Списку ЮНЕСКО занесено 16 об'єктів Польщі, серед яких 15 – культурно-історичних та 1 – природний (Біловезька пуща).

Важливість дослідження державного управління туристичною галуззю Польщі полягає у аналізі польського досвіду в напрямку формування та ефективної реалізації туристичного потенціалу, який може бути застосований в нашій державі. Насамперед, доцільно звернути увагу на те, що ще 23 роки тому, а саме в 1997 р., при підтримці експертів ЄС відбувся перший етап реалізації Програми розвитку національного туристичного продукту, для чого було обрано 5 основних видів туризму Польщі: міський культурний туризм; сільський туризм; прикордонно-транзитний; бізнес-туризм; спеціалізований. У тому ж році було ухвалено закон Польщі «Про туристичні послуги» [5], який повністю відповідає європейським нормам. Через 2 роки, тобто в 1999 р., було створено Польську туристичну організацію (ПТО), що видає 12 мовами рекламно-інформаційні матеріали про Польщу (які, за даними О. Гутник [1], завдяки дизайну і змістовному наповненню визнані одними з найкращих у світі) та успішно співпрацює з 14 іноземними представництвами, які називаються Польськими осередками

інформації туристичної. Основною метою функціонування ПТО є сприяння внутрішньому туризму та збільшенню кількості міжнародних туристів на території Польщі. Потрібно акцентувати, що з Державного бюджету Польщі на фінансування цієї організації виділяють одну з найоб'ємніших статей бюджету. Тому не дивно, що ПТО має можливості для фінансування регіональних туристичних організацій та допомоги їм у розвитку туристичного потенціалу Польщі на регіональному та місцевому рівнях завдяки використанню новітніх технологій щодо залучення нових локацій, щорічних премій «Сертифікати ПТО», грошових винагород «Золотий сертифікат» тощо. Варто зазначити, що на сучасному етапі в Польщі діє понад 100 національних туристичних організацій.

Польща проводить ефективну політику в сфері туризму, що має два механізми для її реалізації, в основі яких лежить: належне нормативно-правове забезпечення; інституційне забезпечення [1]. Україна може запозичити досвід Польщі щодо державного управління туристичною галуззю та органів місцевого самоврядування в 16 воєводствах, 308 повітах і 65 містах, що мають статус міських повітів (деякі міста Польщі залучають для розвитку туризму не тільки пам'ятки історії та сучасну архітектуру, а також інтерактивні музеї), 2489 гмінах [4]. Основною перевагою державного управління туристичною галуззю Польщі і причиною його ефективної реалізації є чіткий розподіл функцій між урядом, виконавчими органами у кожному воєводстві, органами місцевого самоврядування та туристичними організаціями. Польща займає досить сильні позиції на ринку туристичних послуг в порівнянні з Україною. Цьому сприяє активна співпраця держави та громадськості з метою розвитку міжнародному та внутрішньому туризму, значна увага до туристичної сфери на національному, регіональному та місцевому рівнях, збереження та дбайливе використання туристичних ресурсів країни, активна промоція туристичного потенціалу Польщі в глобальній мережі Інтернет та в ЗМІ.

До прикладу, Польща, маючи кордони з 7 країнами, ретельно досліджує туристичні потоки з цих держав та сприяє їхньому збільшенню завдяки реалізації чітко спланованих рішень. Окрім цього, з нашої точки зору, позитивним прикладом є створення в Польщі такого важливого проекту, як проект «Туризм для всіх», мета якого полягає у формуванні для туристів з особливими потребами бази даних у глобальній мережі Інтернет про доступність туристичних послуг для них.

Таким чином, можна зробити висновки, що Польща змогла визначити стратегічні пріоритети в туристичній галузі та продовжує ефективно реалізовувати власний туристичний потенціал завдяки успішному державному управлінню туристичною галуззю, зокрема

чіткому розподілу повноважень та функцій між органами державної влади, органами місцевого самоврядування у всіх 16 воєводствах і туристичними організаціями. Польща зуміла налагодити синергійну взаємодію між ними, адже регіональні туристичні управління в Польщі є вагомими інструментами, які об'єднують всіх об'єктів туристичного ринку. Особливо сприяла формуванню потужного туристичного потенціалу в Польщі велика фінансова допомога туристичній галузі з державного бюджету, значна кількість інвестицій та реалізовані проекти в сфері туризму, які принесли очікувані позитивні результати для країни загалом, зокрема 70 % поляків залишаються відпочивати в межах своєї країни, частка туризму становить 6 % ВВП (більше, ніж показник сільського господарства), 32 млрд. дол. США прибутку [2], рекордна кількість туристів відвідали Польщу за перші дев'ять місяців 2019 р., а саме 16,3 млн. туристів [3] тощо. Отже, досліджувана нами держава є яскравим прикладом для України у формуванні та реалізації туристичного потенціалу за допомогою дієвих механізмів та новітніх технологій державного управління в туристичній галузі.

Список використаних джерел:

1. Гутник О. В. Особливості реалізації державної політики Польщі у сфері туризму / О. В. Гутник // Публічне адміністрування: теорія та практика. – 2010. – Випуск 1(3). – Режим доступу : https://tourlib.net/statti_ukr/gutnyk.htm.

2. Трегуб Г. Як Польща розвиває туризм / Г. Трегуб // Тиждень.ua. – 6 серпня 2017. – Режим доступу : <https://tyzhden.ua/World/197523>.

3. Топ-10 країн, туристи з яких відвідують Польщу найчастіше // Польсько-українське інформаційне видання «Monitor Info». – 25 січня 2020 р. – Режим доступу : <https://monitorpress.info/ua/categories/polshcha/36883-top-10-krajin-turisti-z-yakikh-vidviduyut-pol-shchu-najchastishe>.

4. Podział administracyjny Polski. – Tryb dostępu : <https://stat.gov.pl/statystyka-regionalna/jednostki-terytorialne/podzial-administracyjny-polski>.

5. Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o usługach turystycznych. – Tryb dostępu : <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20042232268/U/D20042268Lj.pdf>.

КРИЗИНА ОЛЕНА

аспірантка кафедри регіонального управління, місцевого самоврядування та управління містом Національної академії державного управління при Президентіві України

ТИМЧЕНКО ІРИНА

*к. мед. н., доцент, доцент кафедри фармакології, клінічної фармакології, патологічної фізіології
ПВНЗ «Київський медичний університет»*

ДЕРЖАВНЕТ РЕГУЛЮВАННЯ КАДРОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПАТОЛОГОАНАТОМІЧНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

В сучасних умовах патологоанатомічна служба (далі – служба) в Україні забезпечує прижиттєве та посмертне діагностування захворювань, патологічних процесів, контроль якості лікувально-діагностичної роботи в закладах охорони здоров'я, підвищення кваліфікації лікарів лікувальної мережі, забезпечує достовірну статистичну інформацію про причини смерті в закладах охорони здоров'я.

Патологоанатомічна служба України протягом останніх десятиліть не змінювала структуру. У своїй діяльність, служби спрямована на реалізацію державної політики у сфері охорони здоров'я.

Галузевий наказ у 2015 році скасовано, а нового регулюючого роботу патологоанатомічної служби України – досі немає. Було розроблено і підписано наказ МОЗ України № 900 від 17.04.2020 року «про затвердження порядку проведення патологоанатомічного розтину». Цим наказом затверджено «порядок проведення патологоанатомічного розтину».

Основні показники діяльності патологоанатомічної служби в Україні були видані у формі довідника [1] за даними державних та галузевих статистичних звітів закладів МОЗ України. Але ці дані не є повними, оскільки не було враховано результати роботи та дані звітів відомчих та приватних закладів (підрозділів) служби, результати клінічної роботи працівників патологоанатомічних кафедр вищих навчальних закладів.

Станом на 01.01.2020 року структура служби складається з:

– центру (м. Хмельницький), патологоанатомічних відділень університетських клінік, високоспеціалізованих установ (інститут раку, Охматдит, центр ендокринної хірургії та трансплантації ендокринних органів тощо);

– 15 патологоанатомічних бюро у таких областях – Вінницькій, Волинській, Дніпропетровській, Житомирській, Запорізькій, Київській, Кіровоградській, Львівській, Одеській, Полтавській, Сумській,

Тернопільській, Хмельницькій, Чернівецькій, Чернігівській. В інших областях патологоанатомічні бюро відсутні;

- 409 патологоанатомічних відділень багатопрофільних лікарень, з яких, 226 припадає на центральні районні лікарні та районні лікарні, 8 на дитячі обласні лікарні, 3 на пологові будинки, 8 на психонаркологічні лікарні;

- 18 диспансерів, з яких, 13 – онкологічні диспансери та 5 – туберкульозні диспансери;

- 8 патологоанатомічні відділення (лабораторії) науково-дослідних інститутів, університетських клінік (лікарень);

- консультативно-діагностичні кабінети лікарів-патологоанатомів. [1].

Посади лікарів, середнього, молодшого медичного та іншого персоналу патологоанатомічних встановлюються відповідно до рекомендованих штатних нормативів закладів охорони здоров'я із врахуванням обсягу роботи, категорій складності патологоанатомічних розтинів, патоморфологічного дослідження операційного і біопсійного матеріалів, норм часу, кількості медичних закладів, що обслуговує патологоанатомічне бюро (центр) або патологоанатомічне відділення (лабораторія) тощо.

Посади лаборантів устанавлюються з розрахунку 1,5 посади на кожную посаду лікаря-патологоанатома. Посади фельдшерів-лаборантів можуть устанавлюватися у межах посад лаборантів, передбачених у п. 2.1. 3. У кожному патологоанатомічному бюро вводиться 1 посада старшого лаборанта бюро.

Посади молодшого медичного персоналу устанавлюються з розрахунку 0,7 посади на кожную посаду лікаря-патологоанатома, але не менше 2 посад на одне патологоанатомічне відділення (лабораторію) [2].

Забезпечення патологоанатомічної служби лікарями-патологоанатомами протягом 2015-2019 рр. характеризується зменшенням. Так, число штатних посад всіх патологоанатомів у 2015 р. становило 1395,3, а у 2019 р. цей показник зменшився на 32,8 посади (24,07 %) і становить 1362,25 штатних посад.

Відносно посад «дитячих» патологоанатомів, то їх у 2015 р. було 129,5 а у 2019 р. їх число збільшилося на 6,5 посад (4,7 %) і становить 136,0 штатних посад.

Проаналізувавши число зайнятих посад патологоанатомів за п'ять років – спостерігається така динаміка: у 2015 р. їх було 1142,8 а у 2019 р. їх вже стало 1099,0, що на 43,8 (4 %) менше від 2015 року.

Кількість фізичних осіб патологоанатомів у цілому в закладі на зайнятих посадах у 2015 р. становила 743 а у 2019 цей показник становить 731, що на 12 (9,8 %) осіб менше.

Відносно «дитячих» патологоанатомів спостерігається збільшення числа фізичних осіб на зайнятих посадах. Так у 2015 р. їх було 66 а у 2019 їх вже стало 70, що на 4 (5,7 %) більше.

Забезпеченість лікарями-патологоанатомами в розрахунку на 100 тисяч населення залишається незмінною протягом усіх десяти років, що аналізуються й становить 0,3.

Для ефективного проведення реформи медичної галузі України насамперед необхідно провести аудит стану служби та її ресурсів, потім, створити робочу групу для розробки основного галузевого наказу і винести його на громадське обговорення.

В Україні аналіз кадрового забезпечення служби частково досліджувала Л. Г. Роша, а інших досліджень ми не знайшли [3]. У російській федерації ряд публікацій наголошують на дефіциті кадрів в медицині загалом та у службі також, проте детальний аналіз кількості патогістологічних досліджень не враховує кадрове забезпечення служби. Інших публікацій з окресленої проблеми не виявлено.

Для ефективного проведення реформи медичної галузі України насамперед необхідно провести аудит фактичного стану патологоанатомічної служби та її ресурсів.

Кількість штатних ставок патологоанатомів протягом 2015-2019 років зменшилась. На цьому фоні зменшилась також укомплектованість ставок патологоанатомів, а укомплектованість ставок дитячих патологоанатомів має тенденції до збільшення.

Укомплектованість штатних одиниць дитячих патологоанатомів має слабку тенденцію до збільшення.

Список використаних джерел:

1. Діяльність патологоанатомічної служби в Україні : довідник ; гол. ред. Вороненко Ю. В. – Київ, 2017. – 47с.
2. Статистичні данні системи міністерства охорони здоров'я України за 2019 рік. – Режим доступу : ukrmedstat@medstat.gov.ua.
3. Роша Л. Г. Кадрове забезпечення патологоанатомічної служби україни (аналіз показників за 2007-2016 роки) / Л. Г. Роша // Український журнал медицини, біології та спорту. – 2018. – Т. 3. – № 6. – С. 228 – 233. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/ujrn/ujmbs_2018_3_6_38.

КУЛЕШОВ ВОЛОДИМИР

*аспірант кафедри публічного управління та регіоналістики
Одеського регіонального інституту державного управління
Національної академії державного управління
при Президентіві України*

ПРАВОВІ ОСНОВИ ЗДІЙСНЕННЯ ГРОМАДСЬКОГО КОНТРОЛЮ ПРЕДСТАВНИЦЬКИХ ОРГАНІВ ВЛАДИ

Правові основи громадського контролю науковці розглядають в контексті законодавчих та нормативно-правових актів, вказуючи на їх недосконалість та доцільність внесення змін. Втім, є дослідження, в яких пропонується внесення певних пунктів в статuti територіальних громад. Саме про це пише В. М. Кравчук (2016) і пропонує внести в розділ «присвячений напрямам, завданням та формам громадського контролю за діяльністю органів місцевого самоврядування та їхніх посадових осіб, органів самоорганізації населення» деталізовані «процедурні питання здійснення громадського контролю, що однозначно сприятиме ефективному виконанню вимог чинного законодавства України щодо громадського контролю у сфері місцевого самоврядування» [1].

О. Росоляк, І. Бойко (2016) виокремлюють правові засади громадського контролю за виконанням місцевих бюджетів і розглядають їх в контексті «забезпечення доступу громадськості до вирішення суспільних, в тому числі економічних та соціальних питань» [2]. Вони акцентують увагу на проблемах правового регулювання питань громадського фінансового контролю і звертають увагу на відсутність визначення в законодавстві механізму участі громадян в управлінні бюджетним процесом. Наголошується, що на період 2016 р. здійснення громадського контролю в Україні регулюється певними нормативними актами, в яких фрагментарно закріплені можливості громад впливати на прийняття рішень органами місцевого самоврядування через доступ до інформації про фінансову діяльність [2].

Так, у звіті Directorate General Democracy (2016) спільно з Європейським комітетом з демократії та управління (CDDG), з урахування думки Спеціального радника Ради Європи, яка заснована на кращих європейських практиках проаналізовано та представлено інструменти демократії участі в Україні [3]. В звіті наголошено, що держава повинна створювати сприятливі умови, в тому числі і нормативно-правову базу для функціонування неурядових організацій та забезпечувати сталі механізми для діалогу, консультацій та співробітництва громадянського суспільства та владою. Участь характеризується як основний елемент демократичного суспільства,

чим менше рівень участі, тим менше рівень довіри до демократичних інституцій. На думку експертів, українська нормативно-правова база з питань регулювання участі громадян на місцевому рівні достатньо складна, на законодавчому рівні не регламентовано проведення місцевих референдумів та місцевого бюджету участі (партисипативний бюджет) [4].

Так, І. Сквірський (2013), всю сукупність законів, що стосуються питань організації та здійснення громадського контролю поділяє на спеціальні та загальні й підкреслює, що такий поділ певною мірою є умовним, проте необхідним, оскільки у різних законах приділяється неоднакова увага питанням громадського контролю. З одного боку, можна виділити закони, повністю присвячені організації та здійсненню громадського контролю. З іншого боку, є низка законів, що лише стосуються зазначеного питання [3, с. 66]. Але громадський контроль майже не знайшов свого відображення у спеціальних законах, оскільки закони, що на сьогодні створюють його основу, спрямовані на врегулювання власного специфічного предмету.

У законодавстві України прослідковується неоднозначний підхід до розуміння громадського контролю. З одного боку поняття «громадський контроль» не виокремлюється в термінології законодавства на сайті Верховної Ради України в розділі «Законодавство України: термінологія законодавства».

Активність громадян і активність органів влади щодо формування громадського контролю неоднозначна. Більша частина правових актів спрямована на внутрішньо організаційний контроль, державний контроль і контроль міжвідомчих процесів. В правових документах йдеться про деякі сфери, в яких застосовується громадський контроль – це Рада громадського контролю при Національній службі здоров'я, Рада громадського контролю при Державному бюро розслідувань, Рада громадського контролю при Національному антикорупційному бюро України та система громадського контролю за дотриманням прав засуджених в установах виконання покарань.

Отже, громадський контроль характеризується як ефективний інструмент експертизи державно-управлінських рішень та виступає як послідовність дій, що здійснюються громадянами та їх автономними об'єднаннями з метою виявлення та запобігання негативних явищ і порушень у сфері публічного управління та додержання інтересів громадянського суспільства, включає в себе ряд етапів. У науковій літературі громадський контроль органів представницької влади найчастіше пов'язують з сутнісною характеристикою експертизи. Втім, слід відзначити, що експертиза заснована на використанні спеціальних знань; використання спеціальних знань виражається в дослідницькій діяльності; експертне дослідження проводиться компетентною особою – експертом; експертна діяльність має

процесуальну основу; метою експертного дослідження є отримання зацікавленими організаціями (особами) об'єктивної інформації, необхідної для прийняття більш обґрунтованих і точних рішень; підсумки проведеного експертом дослідження, як правило, відображаються в особливому документі – експертному висновку.

Слід відзначити, що визначення громадського контролю немає в правових документах, а відповідно не визначена методологія проведення громадського контролю та немає його методики. Правові основи здійснення громадського контролю потребують значних доопрацювань на законодавчому рівні, зокрема щодо унормованості його здійснення, подолання істотних недоліків в процедурі його реалізації тощо. В Україні, на сьогодні, процес формування системи законодавства щодо громадського контролю перебуває на початковому етапі. Тому, важливою є розробка концептуальних та методологічних засад вирішення проблем, що перешкоджають його інституціоналізації.

Список використаних джерел:

1. Кравчук В. М. Громадський контроль у сфері місцевого самоврядування: проблеми ефективності / В. М. Кравчук // Порівняльно-аналітичне право. – 2016. – № 3. – Режим доступу : http://pap.in.ua/3_2016/5.pdf.

2. Росоляк О. Правові засади здійснення громадського контролю за формуванням та виконанням місцевих бюджетів / О. Росоляк, І. Бойко // Часопис Національного університету «Острозька академія». – 2016. – № 1 (13). – Серія «Право». – Режим доступу: <https://lj.oa.edu.ua/articles/2016/n1/16roovmb.pdf>.

3. Сківський І. О. Громадський контроль у публічному управлінні: теоретико-правові та праксеологічні аспекти : дис.... д-ра. юрид. наук. : 12.00.07 / Сківський Ілля Олегович. – Запоріжжя, 2013. – 413 с.

4. Participatory democracy tools: European standards and practices. – 2016. – Access mode : http://www.slg-coe.org.ua/wp-content/uploads/2017/04/CoE_Opinion_Participatorydemocracy_SAGUD-LPO20171_.pdf (viewed on April 21, 2020).

ЛАРИНА НАТАЛІЯ

к. пед. н., доцент, професор кафедри публічного управління та публічної служби Національної академії державного управління при Президентові України

СУТНІСТЬ РЕСУРСНО-МЕРЕЖЕВОЇ МОДЕЛІ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ПУБЛІЧНИХ СЛУЖБОВЦІВ

Актуальність впровадження ресурсно-мережевої моделі професійного розвитку публічних службовців зумовлена як модернізацією державної політики у сфері публічного управління та адміністрування, що реалізується на конституційних та політико-правових засадах, зокрема, реалізації положень Конституції України, чинного законодавства України, так і в зв'язку з реформуванням системи професійного розвитку публічних службовців. А також зі світовою пандемією коронавірусу, обмеженими можливостями здійснювати очне навчання публічних службовців України [1; 2].

Впровадження інноваційних технологій професійного розвитку публічних службовців щодо проведення практичних та лекційних занять, оцінювання результатів їх професійного розвитку в міжсесійний період, є необхідною умовою забезпечення безперервності навчання відповідно до Меморандуму безперервної освіти Європейського Союзу [3].

Питанню професіоналізму, професійного розвитку державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування присвячені дослідження С. А. Калашникової, Н. С. Калашник, О. М. Лозової, О. Я. Окіса, професіоналізації державної служби та служби в органах місцевого самоврядування Н. Ф. Артеменко, С. В. Газарян, Л. І. Даниленко, Л. В. Жабенко, Г. П. Кушнірова, І. І. Нинюк, Л. В. Прудивус, К. О. Січкаренко, С. К. Хаджирадевої та інших.

В українській науковій літературі ресурсно-мережева модель професійного навчання розглядається через інформатизацію процесів управління, в межах маркетингових стратегій, економічного врядування та у розрізі соціологічних досліджень. В основному робиться акцент на значенні мережевої співпраці, що зумовлено самою природою мережевих структур. При тому, що ресурсно-мережевий підхід розглядається, здебільшого, як практико-орієнтоване навчання дорослих [4].

Національною академією напрацьовані шляхи модернізації освітнього процесу, серед яких структурно-функціональні та нормативно-правові, ресурсні (фінансові та матеріально-технічні) зміни, що й забезпечать реалізацію ресурсно-мережевої моделі професійного навчання публічних службовців. Тому перспективо було б створити на базі Національної академії Ресурсно-мережевий центр

(далі – Ресурсний Центр), який візьме на себе функції регулятора, координатора та єдиного вікна доступу до сучасних знань у галузі публічного управління та врядування, використовуючи сучасні технології навчання, принципи безперервної освіти, і забезпечить інформаційну та експертну підтримку публічних службовців в їх професійному розвитку.

Спробуємо окреслити функції Ресурсного центру, як полягатимуть у:

- навчально-методичному забезпеченні навчального процесу;
- інформаційно-технологічному, що стосується мережі установ галузевого або регіонального рівня і полягає в їх інформаційній, інформаційно-аналітичній, маркетинговій, організаційній підтримці;
- спільному формуванні освітнього контенту командами експертів, відібраних за принципом найкращого володінням матеріалом;
- інваріантності аудиторії слухачів, не залежно від до місця їх розміщення та галузевої приналежності;
- дотриманні єдиних високих стандартів якості навчального матеріалу, методик викладання, організації навчального процесу;
- поширенню кращого досвіду, ідей та технологій серед учасників мережі.

Це сприятиме модернізації освітньої діяльності Національної академії щодо формального, неформального та інформального навчання керівних кадрів, які відзначатимуться високим рівнем професійних, ділових, патріотичних та морально-етичних якостей, здатністю ухвалювати ефективні державно-управлінські рішення, запроваджувати цінності демократичної, правової держави.

Таким чином, результатом впровадження ресурсно-мережевої моделі професійного навчання є: перерозподіл матеріальних та нематеріальних ресурсів; їх реорганізація за мережевим принципом, що дозволяє суб'єктам мінімізувати часові та фінансові витрати на професійний та особистісний розвиток слухачів в умовах інноваційних змін та конкурентоспроможності.

Це дозволить забезпечити зростання ефективності публічного управління та адміністрування шляхом розширеної співпраці всіх суб'єктів надання освітніх послуг у сфері професійного розвитку публічних службовців (провайдерів) зі службами управління персоналом органів влади (стейкхолдерів), враховуючи пропозиції та зауваження останніх.

Список використаних джерел:

1. Про затвердження Положення про систему професійного навчання державних службовців, голів місцевих державних адміністрацій, їх перших заступників та заступників, посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад : постанова

Кабінету Міністрів України від 6 лют. 2019 р. № 106. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/106-2019-p>.

2. Про схвалення Концепції реформування системи професійного навчання державних службовців, голів місцевих державних адміністрацій, їх перших заступників та заступників, посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад : розпорядження Кабінету Міністрів України від 1 груд. 2017 р. № 974-р. – Режим доступу : [https://zakon.rada.gov.ua /laws/show/974-2017-p](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974-2017-p).

3. Williams J. Educator drew worldwide acclaim / J. Williams. – Access mode : <http://legacy.utsandiego.com/news/obituaries>.

4. Січкаренко К. О. Мережева організація інноваційної діяльності : наукова доповідь / К. О. Січкаренко // НАН України, ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України». – Київ, 2015. – 48 с.

ЛЕБЕДЄВА НАДІЯ

*аспірантка кафедри публічного адміністрування
Міжрегіональної академії управління персоналом*

ЧИТАННЯ АНГЛОМОВНИХ ТЕКСТІВ З ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ЯК ОСНОВА КОМУНІКАТИВНОГО ПОТЕНЦІАЛУ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ

Актуальність навчання англійської мови майбутніх фахівців-управлінців викликана потребою сучасного розвитку державного управління нашої країни. В українських вищих навчальних закладах здійснюється підготовка фахівців, які працюватимуть в органах державної, виконавчої влади, місцевого самоврядування, в громадських організаціях. Такі фахівці здатні забезпечити високий рівень надання адміністративних послуг на принципах відкритості, підзвітності, професіоналізму, що, у свою чергу, вимагає залучення англомовних правових документів і джерел з метою вдосконалення сучасної вітчизняної адміністративної системи. В подібному контексті читання сучасних англомовних текстів вузькогалузевого призначення набуває особливої ваги у реаліях сьогодення.

Оскільки можливості фахівців державного управління – це управління структурними підрозділами органів державної влади, виконавчих комітетів місцевих рад, громадських організацій, інших публічних установ, то в їхню компетенцію входить обов'язок розробки положень та інструкцій щодо виконання. Участь у міжнародних форумах управлінців, закордонні відрядження потребують навичок володіння професійною іноземною лексикою.

Питання загальної методики навчання та вдосконалення читання іноземною мовою вивчали А. А. Алхазішвілі [1], О. І. Вишневський [2], М. Я. Дем'яненко [3], К. А. Лазаренко [3], С. В. Мельник [3]. Проблемам вдосконалення професійності державних службовців присвячені наукові дослідження українських вчених таких, як І. Зірка [4], Н. Колісніченко [6], Є. Яцун [6], та інших. У своїх працях вони дослідили формування комунікативної компетенції, удосконалення діяльності державних службовців, моделювання системи професійного навчання державних службовців ділової англійської мови.

Читання англійською мовою являє собою комунікативне уміння і є важливим видом мовленнєвої діяльності та найрозповсюдженішим способом іншомовної комунікації яким володіють студенти та магістранти.

Існує сім істотних ознак читання, які відрізняють його від інших видів вербального спілкування. Йому надається таке визначення: «Читання – це процес сприйняття і активної переробки інформації, графічно закодованої за системою тієї чи іншої мови» [5, с. 5]. Розширюючи і уточнюючи дане визначення відповідно тим його ознакам, які вказуються у роботах, присвячених аналізу процесу читання, можна говорити, що читання є процесом комунікації за допомогою письмових або друкованих текстів рідною або іноземною мовою з метою:

- спілкування їх з автором,
- декодування інформації, що міститься у тексті,
- науковість іноземної мови,
- вдосконалення особистості читача,
- отримання ним пізнавального впливу,
- розвитку образного мислення і виразної мови,
- активації психологічної діяльності того, хто читає» [5, с. 5].

Психологічні питання навчання читання вирішуються на підставі аналізу низки питань: психологічних і лінгвістичних особливостей сприйняття тексту як основної одиниці писемного мовлення; психологічних особливостей ланок мовної комунікації при читанні; особливостей, пов'язаних зі схемою смислового сприйняття, і особливості дії основних механізмів мовної діяльності [5, с. 7].

Сприйняттям тексту вважається чуттєве розуміння, обмежене діяльністю першої сигнальної системи, а розумінням – свідоме сприйняття, обумовлене діяльністю другої сигнальної системи. Сприйняття усного та писемного мовлення пов'язано з безпосереднім впливом її фізичних властивостей на органи почуттів, що протікає в єдності з впливом на читача або слухача її смислового змісту [5, с. 7]. Отримавши зорові сигнали, людина перетворює їх у думки. Це відбувається на основі знання системи значень відповідної мови і свого життєвого досвіду. Сприймаючи письмовий текст, людина не

відає собі звіту в тому, що цей процес починається під впливом на людський орган зору сигналів (фізичних властивостей друкованих або письмових знаків). Людині здається, що вона безпосередньо розкриває зміст тексту. Аналіз же цього процесу показує, що читання у першу чергу визначається фізичними властивостями тексту.

3. І. Кличнікова зауважує, що за аналогією з фізичними (акустичними) властивостями усного мовного сигналу можна говорити про існування біфункціональних оптичних властивостей тексту, тобто про первинні та вторинні фізичні властивості графем. Первинні фізичні (оптичні) властивості друкованого (або письмового) тексту визначають видимість і легкість для читання тексту. Ці фізичні характеристики тексту, хоча і сприяють розрізненню поліграфічних сигналів, але не ведуть до їх розрізнення у семантичному протиставленні. Не впливаючи безпосередньо на розпізнання мовних і смислових особливостей тексту, первинні оптичні властивості не релевантні у мовному та смисловому плані. Вторинні ж властивості графем сприяють їх розрізненню однієї від іншої. До вторинних фізичних властивостей букв відносять особливості накреслення, що викликають інтегральну дію зазначених вище фізичних властивостей. Вторинні фізичні властивості починають слугувати матеріальним засобом розрізнення алфавітно-графічних форм і, природно, впливають на адекватність сприйняття і розуміння мовних особливостей тексту. Вивчення впізнання зорового сигналу показало, що в більшій мірі воно залежить від конфігурації висунутого знака [5, с. 9].

Отже, підсумовуючи залежність сприйняття англomовного тексту від властивостей оптичного сигналу, можемо зробити висновок про неабияку важливість читання англomовних текстів з публічного управління студентами, що навчаються на спеціальностях пов'язаних з публічним та державним управлінням, оскільки це є основою комунікативного потенціалу майбутніх фахівців.

Список використаних джерел:

1. Алхазишвили А. А. Основы овладения устной иностранной речью / А. А. Алхазишвили. – М. : Просвещение, 1988. – 125 с.
2. Вишневський О. І. Довідник вчителя іноземної мови / О. І. Вишневський. – К. : Радянськ. школа, 1982. – 152 с.
3. Демьяненко М. Я. Основы общей методики обучения иностранному языку / М. Я. Демьяненко, К. А. Лазаренко, С. В. Мельник. – К. : Вища школа, 1984. – 225 с.
4. Зірка І. В. Особливості ефективного навчання англійської мови магістрів освітньої галузі «Державне управління» / І. В. Зірка. – Режим доступу. – <http://http://academy.gov.ua/ej/ej13/txts/Zirka.pdf>.

5. Клычникова З. И. Психологические особенности обучения чтению на иностранном языке / З. И. Клычникова. – М. : Просвещение, 1983. – 207 с.

6. Колісніченко Н. М., Яцун Є. М. Чотири основні методики викладання англійської мови в хронологічному порядку їх розвитку: застосування в системі підготовки з публічного управління / Н. М. Колісніченко, Є. М. Яцун // Публічне урядування : зб. – 2018. – № 2 (12). – Київ : ДП «Вид-ий дім «Персонал», 2018. – С. 154 – 172.

ЛЕБІДЬ ОЛЕНА

*аспірантка кафедри управління та адміністрування
Вінницької академії неперервної освіти*

МЕХАНІЗМ УПРАВЛІННЯ ЗНАННЯМИ В КОНТЕКСТІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ПРОФЕСІЙНИМ РОЗВИТКОМ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ

У програмному документі Президента України «Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року» наголошується на тому, що здійснення управління в сфері освіти має базуватися на інноваційних стратегіях зі створенням сучасних систем освітніх проектів та їх моніторингу. Також зосереджено увагу на розвитку моделі державно-громадського управління в галузі освіти, «в якій особистість, суспільство та держава стають рівноправними суб'єктами і партнерами». Це сприятиме подоланню бюрократизації в управлінні системою освіти та призведе до запровадження нових ефективних форм професійного розвитку педагогічних працівників [6].

Управління знаннями в сфері публічного управління є предметом дослідження широкого кола науковців. Базові механізми управління знаннями розглянуто у працях зарубіжних вчених, так Р. Бакмен, В. Буковіц, К. Коллісон, М. Фуко висвітлюють загальні підходи до управління знаннями [3, с. 43].

Професійний розвиток педагогічних працівників активно досліджують вітчизняні науковці. В. Гусевим було здійснено аналіз публічного управління неперервною освітою в мережі закладів післядипломної педагогічної освіти, зосереджено увагу на впровадженні відкритої освіти [2]. У дисертаційному дослідженні Пахомова М. узагальнила теоретичні підходи до професійного розвитку педагогічних працівників, як розвитку людських ресурсів, обґрунтувала механізми державного управління професійним розвитком педагогів у системі неперервної освіти України [5].

Незважаючи на численні напрацювання у сфері управління знаннями та професійного розвитку педагогів, для вітчизняної науки

залишилося малодослідженим питання застосування управління знаннями на рівні публічного управління, зокрема в галузі освіти.

«Перша хвиля» управління знаннями зосередила увагу науковців на вивченні та застосуванні нових технологій. Під час «другої хвилі» вивчалася природа знання. Сьогодні ж, на думку фахівців, відбувається «третьа хвиля» управління. В центрі уваги – особистісна й командна продуктивність та досягнення стратегічних цілей шляхом використання можливостей управління знаннями.

Застосування механізму управління знаннями підкреслює необхідність використання для професійного розвитку вчителів теорій, які можуть пояснити зв'язок між формальним, неформальним та інформальним навчанням та надати педагогам інструменти і технології, які забезпечать неперервність та зручність в отриманні нових компетентностей [1, с. 145].

Здатність інститутів післядипломної педагогічної освіти стимулювати, розвивати, і синтезувати зміни представлення інформації має вирішальне значення для виживання економіки знань і професійного розвитку вчителів. Відкритість інформаційно-освітніх середовищ для вчителів має забезпечити двосторонній інформаційний потік та допоможе забезпечити управління знаннями для професійного розвитку кожним вчителем [6, с. 153].

Процеси глобалізації та інформатизації, що відбуваються у світі, привели до усвідомлення проблеми управління знаннями, відтак соціальна роль післядипломної педагогічної освіти як складової професійного розвитку педагогів виявляється у розвитку особистості професіоналів для системи усіх галузей освіти [4, с. 119].

Отже, використання механізму публічного управління знаннями в професійному розвитку педагогічних працівників дозволить вдосконалити діяльність закладів освіти з врахуванням сучасних вимог до якості та змісту освіти. А також сприятиме реалізації завдань Національної стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року за напрямком професійного вдосконалення та підвищення кваліфікації педагогічних працівників відповідно до вимог інноваційного розвитку освіти.

Список використаних джерел:

1. Воротникова І. П. Взаємодія суб'єктів у відкритому освітньому середовищі післядипломної педагогічної освіти для професійного розвитку вчителів на основі теорій коннективізму та конструктивізму з використанням ІКТ / І. П. Воротникова // Відкрите освітнє е-середовище сучасного університету. – 2016. – № 2. – С. 145 – 155.

2. Гусев В. Публічне управління неперервною освітою в мережі закладів післядипломної педагогічної освіти в умовах суспільних реформ в Україні / В. Гусев // Післядипломна освіта в Україні. – 2017.

– Режим доступу : http://umo.edu.ua/images/content/nashi_vydanya/pislya_diplom_osvina/1_2017.

3. Козак В. Управління знаннями в контексті модернізації публічного управління в Україні / В. Козак // Державне управління та місцеве самоврядування. – 2017. – № 3. – С. 43 – 48.

4. Пастовенський О. В. Розвиток професійної компетентності педагогів у системі післядипломної педагогічної освіти регіону : зб. матеріалів конф. / О. В. Пастовенський. – Житомир, 2017. – 166 с.

5. Пахомова М. В. Удосконалення механізмів державного управління професійним розвитком педагогічних працівників у системі неперервної освіти : дис. канд. держ. упр. : 25.00.02 / М. В. Пахомова. – Київ, 2018. – 244 с.

6. Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року : указ Президента України від 25 червн. 2013 р. № 344/2013. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/344/2013>.

ЛЕВЕНЕЦЬ ОЛЕНА

*слухачка магістратури факультету економіки та менеджменту
Тернопільського національного технічного
університету імені Івана Пулюя*

ДОСЛІДЖЕННЯ ПОНЯТТЯ МІСТА ЯК СКЛАДНОЇ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ СИСТЕМИ

Історичні особливості розвитку людського суспільства склалися таким чином, що саме місто стало найбільш сприятливою та поширеною формою територіального об'єднання спільнот. Сьогодні з містами можна пов'язати життя великої кількості населення Землі. І навіть ті люди, які не проживають у містах, досить сильно відчувають на собі їх вплив – з містами пов'язаний технічний прогрес, політика, мода, культура, тобто все, що характеризує і визначає сучасну цивілізацію. Саме міста були тими «відправними точками», з якими пов'язувалися найбільш інноваційні відкриття та, завдяки яким, вони потрапляли в інші людські спільноти. У містах виникла більшість економічних взаємовідносин, активно відбувався обмін товарами та послугами, закладалися засади ринкової економіки й капіталістичного устрою. Не випадково Макс Вебер зазначав, що «місто – це поселення, в якому діє ринок» [1, с. 80].

Характеризуючи різні підходи до поняття міста, доцільно зазначити, що кожний із них є своєрідним трактуванням цього терміну крізь призму бачення, на сам перед, проблем його розвитку, оскільки на місто накладається вплив різних елементів:

- природноабіотичних (рельєф, клімат, наявність водойм);
- природноабіотичних (фауна, флора, мікроорганізми);
- техногенних (інфраструктура, комунікаційні мережі тощо);
- соціальних (міська політика, життя спільноти, її склад, традиції тощо).

На сьогодні існує досить багато теорій трактування поняття міста, які ґрунтуються на поєднанні впливу різноманітних факторів на його формування:

- кількісна – значне і тривале зосередження людей на невеликій території;
- політично-адміністративна – поселення на визначеній території, якому державною владою регламентований правовий статус;
- соціальна – місце, пристосоване для спільного проживання складної соціальної групи, яка внутрішньо диференційована і одержала певну правову форму;
- економічна – поселення людей, що практикують інтенсивний поділ праці.

Також на даний час в науковій літературі існує багато суперечливих поглядів на проблему виникнення і походження міст. Зокрема, відомі такі теорії виникнення та розвитку міст:

- за індивідуальною волею засновника;
- суспільного договору;
- соціального захисту;
- ринку;
- природного розвитку сільських поселень [2, с. 35].

Усі ці теорії мають певні спільні риси, що складають ключові закони створення міста: соціальне формування; надання статусу державою; наявність сприятливих економічних умов. Фахівці вважають, що за відсутності хоча б однієї з вказаних умов місто не виникло б. В урбаністичній літературі є закон утворення та розвитку міст навколо певного якогось центру, відповідно яким можуть бути:

- укріплені замки;
- військові фортеці;
- торговельні центри, порти;
- великі заводи та фабрики;
- наявність домінуючого природного ресурсу;
- монастирі, собори, святині;
- палаци правителів;
- залізничні станції;
- вищі навчальні заклади;
- наукові центри;
- курортні місця.

Очевидно, що на виникнення та подальший розвиток містечок та міст впливають і певні чинники, серед яких політико-адміністративні;

науково-технічні винаходи та відкриття; розвиток економіки; природні умови, катаклізми; виникнення та розвиток містобудівних теорій; інтенсивний розвиток будь-якої із підсистем міста.

Місто існує і розвивається насамперед як поселення, що є результатом та умовою суспільного (територіального) поділу праці. Однак завжди воно набувало ознак відносно автономної корпорації з певною господарською політикою, з чітко встановленою територією, на яку поширювалася його юрисдикція та майнові відносини і, що дуже важливо, самовизначеності.

Отже, місто – це одночасно:

– осередок територіального поділу праці, що здійснюється через постійно існуючий ринок, концентрацію і диверсифікацію виробництва;

– спільнота людей, пов'язаних між собою сферами виробництва, споживання, територіальним сусідством, побутовими і сімейними відносинами;

– зосередження матеріальних фондів: будівель, споруд, інженерних мереж, зелених насаджень тощо;

– територія, що має певний статус і характеризується специфічним середовищем: соціальним, виробничим, природним, архітектурним.

Список використаних джерел:

1. Вебер М. История хозяйства. Город / М. Вебер ; пер. с нем. – М. : Канон-Пресс-Ц, 2001. – 575 с.

2. Блейклі Є. Планування місцевого економічного розвитку: Теорія і практика / Є. Блейклі. – Л. : Літопис, 2002. – 416 с.

ЛЕВИНА АННА

студентка 4 курсу економічного факультета

УО «Брестский государственный технический университет»

ИВЕНТ-МЕРОПРИЯТИЯ КАК ИНСТРУМЕНТ ЭМОЦИОНАЛЬНОГО ПРОДВИЖЕНИЯ БРЕНДОВ РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ

Любая маркетинговая стратегия компании строится из вполне стандартного набора инструментов: массовая реклама в СМИ, участие и организация мероприятий, спонсорство, PR поддержка и т.д. Но окружающая действительность меняется с каждым днем, конкуренты придумывают новые нестандартные ходы, а потенциальный потребитель становится все более изощренным в своих пристрастиях и перестает реагировать на прямую рекламу как таковую. Вот тогда и

возникает новая маркетинговая стратегия, основополагающей составляющей которой является клиентоориентирование.

Для решения подобных задач, когда реклама и другие способы продвижения товаров превращаются в праздник, когда идея о необходимости потребления того или иного товара доносится до потребителя в виде некоего яркого и запоминающегося действия, в которое зачастую вовлекается и он сам, и был придуман ивент-маркетинг.

Ивент-маркетинг (или маркетинг событий) – это стратегия промоции, которая предусматривает личные контакты между компаниями и их клиентами на специальных мероприятиях, таких как концерты, ярмарки и спортивные мероприятия.

Ивент-мероприятия подразделяют на [1]:

- мероприятия, являющиеся развлекательными. Они бывают массовыми (в виде праздников в разных торговых точках), презентационными (концерты; праздники городские и календарные; церемонии; клубные вечеринки; спортивные мероприятия и др.), корпоративными;

- мероприятия, рассматриваемые как частные (свадьбы; праздники детские и календарные; устраиваемые по поводу дней рождения, и т.п.);

- мероприятия, рассматриваемые как деловые. Они бывают собственно деловыми мероприятиями (выставки и презентации; «круглые столы»; конференций), PR-мероприятиями в виде пресс-церемоний и пресс-конференций, корпоративными деловыми мероприятиями (тимбилдинги; тренинги; встречи и обеды/завтраки/ужины с деловыми партнерами и т.п.), спонсоринговыми (подбор мероприятия для спонсорства; организация ивента для спонсора и т.п.).

Если мероприятие организовано правильно, подобрана соответствующая событию целевая аудитория, то эффект не заставит себя долго ждать. С помощью грамотно проведенного мероприятия можно не только повысить узнаваемость марки более чем на 30 %, но и привить аудитории лояльность к бренду.

Большое влияние на развитие событийного маркетинга оказала практика международных транснациональных корпораций, таких как Coca-Cola, Adidas, BMW, Nike и др. В 1984 г. компания Coca-Cola впервые предложила покупателям свой напиток в особой атмосфере под названием «Teen-lounge». Это было специальное пространство в торгово-развлекательном центре Лос-Анжелеса, представляющее собой уютную комнату с диванами и креслами фирменного красного цвета, где звучала музыка популярных радио-диджеев, и посетители могли выпить освежающий напиток Coca-Cola. Именно в такой необычной, расслабляющей и уютной атмосфере гости этой

специальной площадки могли получить иной опыт потребления напитка, следовательно, можно сделать вывод о том, что создание особой атмосферы для потребления бренда и является пред- посылкой появления событийного маркетинга.

Сегодня в мире насчитывается несколько десятков городов, которые специализируются на событийной экономике и живут на доходы от нее. Всемирно известны ежегодный экономический форум в Давосе, кинофестивали в Берлине, в Каннах, например, в 2009 г. экономический эффект от Каннского фестиваля составил почти 200 млн. евро (194 млн. 653 тысячи), он создал 3200 рабочих мест, и на него пришлось 10 % годовой загрузки отелей в регионе [2].

Согласно прогнозу на 2020-й год, на внутренние корпоративные встречи будет приходиться от 18 % до 25 % всех мероприятий. По сравнению с 2018 годом, показатели в Европе и Азиатско-Тихоокеанском регионе остались на прежнем уровне, но количество корпоративных встреч в Северной Америке снизилось с 30 % до 25 %, а в Центральной и Южной Америке – с 26 % до 18 %. Также во всех регионах ожидается большее количество ивентов при выводе новых продуктов на рынок (с 13 % – 14 % в 2019 году до 14 % – 16 % в 2020 году), а в Центральной и Южной Америке также прогнозируют существенное увеличение числа конференций и выставок (на 6 % в 2020 году) [3].

Согласно исследованиям, проведенным ICCA, чуть меньше половины всех мероприятий за 2019-й год, организованных для ассоциаций в мире, были проведены для медиков (16,9 %), специалистов, работающих с технологиями (14,2 %) и членов научных сообществ (13,5 %). Профессионалов этих сфер объединили в одну группу – STEM (science, technology, engineering and mathematics). Но в 2020 году на мировом рынке ивента намечается сдвиг: заказчиками всё чаще становятся группы, которые объединяют словом SMERF:

- S (social) – мероприятия по случаю дней рождения, юбилеев, свадеб или других семейных торжеств;
- M (military)– встречи сослуживцев, ветеранов, членов военно-патриотических клубов;
- E (educational) – мероприятия, посвященные теме образования, встречи для учителей, преподавателей и выпускников;
- R (religious) – мероприятия для верующих, приверженцев различных конфессий и членов религиозных сообществ;
- F (fraternal) – мероприятия для членов благотворительных организаций, активистов общественных объединений.

Если говорить об «особенностях национального ивент-маркетинга», то можно посоветовать на относительно небольшое (в сравнении с соседними рынками) количество летних массовых

мероприятий открытого характера (концерты, фестивали, open-air), обусловленное серьезными законодательными ограничениями.

Такое направление, как ивент-маркетинг зачастую используют предприятия торговли и производители продуктов питания. Так уже стало традицией проведение ОАО «Савушкин продукт» семейного фестиваля «Облака молока». ТРЦ «Экватор» Green на территории торгового объекта организует проведение развлекательного мероприятия «Экватор-фест».

Международный Фестиваль маркетинга и рекламы «Белый Квадрат» – один из крупнейших креативных фестивалей индустрии коммуникаций в Восточной Европе и главное событие в сфере маркетинга и рекламы Беларуси. Бизнес-форум проходит в течение трех дней и включает более 90 активаций: мастер-классов, семинаров, шоу-лекций, дискуссионных панелей, ток-шоу от хедлайнеров ведущих коммуникационных форумов Европы и СНГ.

В последнее десятилетие спрос на событийный маркетинг увеличился. И это вызвано в первую очередь тем, что он отвечает потребностям людей, а человек, в силу своей природы, всегда хочет получить новые впечатления, стать частью каких-либо уникальных событий. Появившийся как инструмент краткосрочного продвижения товара, социальный маркетинг эволюционировал до долгосрочной рыночной стратегии, определяющей позиционирование продукта. Используя социальный маркетинг, компании получают редкую возможность построения долговременных и прочных взаимоотношений с потребителями.

Список использованной литературы:

1. Романцов А. Н. Event-маркетинг: сущность и особенности организации : практ. пособ. / А. Н. Романцов. – М. : Дашков и К, 2014. – 114 с.
2. Динни К. Брендинг территорий. Лучшие мировые практики / К. Динни ; пер с англ. Веры Сечной. – М. : Манн, Иванов и Фербер, 2013. – 336 с.
3. Официальный сайт EventLIVE. – Режим доступа: https://event-live.ru/articles/tsifry-i-fakty/tsifry-i-fakty_812.html.

ЛИСАЧОК АЛЛА

аспірантка кафедри державного управління Львівського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України

ДОСВІД ІТАЛІЇ ЩОДО ЕФЕКТИВНОГО ЗАЛУЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙ В ЕКОНОМІКУ ДЕРЖАВИ: РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ УКРАЇНИ

Незважаючи на досить широкий спектр зарубіжних та вітчизняних досліджень щодо державного управління інвестиційною безпекою, існує потреба у всебічному систематичному узагальненні з урахуванням зарубіжного досвіду країн-членів ЄС та впровадження інноваційних методів та технологій для таких діяльності. Здебільшого іноземні інвестори не знаходять великих перешкод для інвестування в Італію, капіталовкладення іноземної власності не є забороненими. Існують деякі обмеження на іноземні інвестиції. Уряд має повноваження блокувати злиття, якщо внутрішній уряд іноземної фірми застосовує дискримінаційні заходи щодо італійських фірм. Є галузі, які або тісно регламентовані, або прямо заборонені для іноземних інвесторів, такі як виробництво літаків і державні монополії (хоча лібералізація залізниці та тютюнових виробів є монополістичними, але вони розглядаються) [2; 7].

Як правило, інвестиції в італійські компанії, що працюють в галузі оборони та національної безпеки (включаючи, останнім часом, послуги широкопasmового електронного зв'язку на основі технологій 5G), енергетики, транспорту, зв'язку або високотехнологічних технологій, підлягають попередньому перегляду процедура, в результаті якої уряд може здійснювати певні спеціальні повноваження, які залежно від цілі можуть бути більш-менш жорсткими. Інвестори не стикаються з вимогами щодо ефективності, орієнтованими на іноземців. Уряд Італії пропонує стимули, спрямовані на заохочення приватних інвестицій (як італійських, так і зарубіжних фірм) з депресивних районів, особливо в недостатньо розвиненому «Меццогорно» на півдні Італії. Іноземні інвестори можуть брати участь у державних програмах досліджень та розробок, заснованих на взаємній допомозі італійським фірмам.

В принципі, іноземні інвестиції в будь-який інший сектор не підлягають будь-якому подальшому загальному обмеженню або попередньому перегляду, окрім вищезазначених та будь-яких застосованих антимонопольних дозволів. Однак, певні галузеві регуляторні дозволи можуть знадобитися. Процедура перегляду та особливі повноваження уряду щодо інвестицій у компанію, яка здійснює стратегічну охорону, особливо суворі та стосуються інвестицій, здійснених будь-якою особою, незалежно від

національності (включаючи осіб чи суб'єктів ЄСП). Повідомлення про іноземні інвестиції, що підпадають під дію спеціальних повноважень уряду, повинно бути заздалегідь подано уряду [4; 5]. Повідомлення про рішення чи транзакції повинно здійснюватися через спеціальні форми, видані урядом, та подані за допомогою сертифікованого електронного листа. Порядок перегляду координується Департаментом адміністративної координації (конкретний урядовий офіс), який допомагає координаційній групі, що складається з представників міністерств, які беруть участь у процедурі перегляду, та, за необхідності, членів інших органів (включаючи приватні організації) компетенція яких необхідна для глибшого розуміння питань та інтересів.

Щодо нашої держави, то в Україні суб'єктами інституційного забезпечення у сфері інвестиційної діяльності є: Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України, Міністерство закордонних справ України, Міністерство економічного розвитку і торгівлі України, Міністерство соціальної політики України, Міністерство фінансів України, Міністерство юстиції України, Національна інвестиційна рада, Офіс із залучення і підтримки інвестицій. Серед прийнятих законів України, якими регулюється державне управління інвестиційною діяльністю, є Конституція України, Бюджетний кодекс України, закони України «Про інвестиційну діяльність», «Про режим іноземного інвестування», «Про міжнародні договори України» [1; 2; 6].

На сучасному етапі утвердження України як незалежної демократичної країни пріоритетним вектором є державне управління інвестиційними процесами під час реалізації спільних проєктів з міжнародними фінансовими організаціями [3; 8]. Україна для подальшого ефективного розвитку своєї економіки зобов'язана враховувати досвід провідних країн світу, Італія є одним з хороших прикладів ефективного інвестування, оскільки можна переймати світовий досвід розбудови економіки, що в подальшому призведе до її сталого розвитку. Звісно, завжди варто враховувати сучасні українські реалії та стан економіки під час впровадження.

Список використаних джерел:

1. Акімова Л. М. Державне управління як суб'єкт забезпечення економічної безпеки України: сутність та зміст / Л. М. Акімова // Інвестиції: практика та досвід. – 2019. – № 5. – С. 110 – 115.

2. Акімова Л. Державне регулювання фінансово-економічної безпеки суб'єктів господарювання / Л. Акімова, А. Лисачок // Public management: collection. – 2017. – № 5 (10). – С. 16 – 28.

3. Шостак С. М. Нормативно-правові аспекти державного управління інвестиційним процесом під час реалізації спільних з

міжнародними фінансовими організаціями проектів / С. М. Шостак // Інвестиції: практика та досвід. – 2018. – № 15. – С. 103 – 108.

4. Akimov O., Karpa M., Parkhomenko-Kutsevil O., Kupriichuk V., Omarov, A. (2020). Entrepreneurship education of the formation of the e-commerce managers professional qualities. Journal of Entrepreneurship Education, 23(S1).

5. Liudmyla M. Akimova, Nataliia L. Khomiuk, Ivan M. Bezena, Iryna L. Lytvynchuk, Olha Petroye (2020). Planning of socioeconomic development of the territories (experience of european union) // International Journal of Management (IJM). – 2020. – Vol. 11, Issue 4. – P. 638 – 646.

6. Докієнко Л. М. Інвестиційний менеджмент : навч. посіб. / Л. М. Докієнко, В. В. Клименко, Л. М. Акімова. – К. : Академвидав, 2011. – 408 с.

7. Akimova L. M. Role and place of economic security in the system of state regulation providing for national security of Ukraine / L. M. Akimova // Public management: collection. – 2018. – № (12). – P. 15 – 27.

8. Kalyayev Anatoliy, Efimov Gennadiy, Motornyy Volodymyr, Dziahy Rostyslav, Akimova Liudmyla. Global Security Governance: Conceptual Approaches and Practical Imperatives. International Business Information Management Conference (33rd IBIMA). Granada, Spain 10-11 April, 2019, pp. 4484-4495 [in Ukrainian].

МАКОЛКИНА АНАСТАСИЯ

студентка 4 курсу економічного факультета Федерального державного бюджетного освітнього закладу вищої освіти «Национальный исследовательский Мордовский государственный университет им. Н. П. Огарёва»

ПРОБЛЕМЫ УПРАВЛЕНИЯ РИСКАМИ В СОЦИАЛЬНОЙ СФЕРЕ РЕГИОНА

Економічна безпека регіону – це стан економічних елементів і власних інститутів, гарантуючих життєспроможність регіону.

Одним из направлений безопасности региона является социальная безопасность. Это качество социальных отношений, характеризующееся предоставлением любому члену общества возможности реализовать свой внутренний потенциал, находясь вне угрозы экономической, социальной и физической деградации, даже при снижении уровня и качества жизни [1].

Современная наука располагает необходимым методологическим аппаратом и информационными технологиями для регулярного отслеживания состояния социальной безопасности как в отдельных регионах, так и в обществе в целом.

Необходимо отметить, что выделение критериев социальной безопасности достаточно сложно с учетом многоаспектности и многогранности этого явления. Так как в науке еще не разработана единая критериальная основа для изучения социальной безопасности, тем более, что большинство ученых занимаются исследованием какого-либо отдельного вида безопасности, данный аспект значительно затрудняет процесс управления рисками социальной безопасности.

Основными социально-экономическими факторами, влияющими на социальную безопасность населения региона, являются:

- благосостояние, уровень жизни населения;
- демографическое развитие;
- рынок труда, занятость;
- образовательный и научный потенциал;
- уровень медицины, показатели здоровья населения.

Риски возникают под влиянием внешних и внутренних факторов. Но из-за разной их направленности действия и нескоординированности стратегии социально-экономического развития региона по достижению равновесного социально-экономического регионального развития возникают риски обеспечения безопасности. При этом имеет значение постепенная трансформация риска от момента его возникновения до принятия взвешенных управленческих решений по его устранению или минимизации, раскрывать содержание регионального менеджмента с позиции предупреждения кризисных ситуаций и ее устранения [2].

Поэтому актуальное значение в сегодняшних условиях приобретают вопросы установления причин возникновения рисков, составление, систематизация и поиска эффективных механизмов управления ими со стороны органов региональной власти, а также детальной оценки факторов, обусловивших их появление.

Поскольку риски поддаются управлению (управление, регулирование, прогнозирование рисков и др.), то целесообразным является разработка действий по их нейтрализации или устранению в зависимости от степени их возникновения и действия во избежание нежелательных деструктивных процессов социально-экономического развития региона.

На региональном уровне управление рисками в социальной сфере сопряжено с существованием определенных проблем.

Во-первых, дисбаланс интересов Центра и субъектов Федерации, в том числе по поводу социальной политики, ее финансирования, перераспределения отчислений в социальные Фонды.

Во-вторых, растущая дифференциация регионов по состоянию рынков труда, уровня образования, здравоохранения и другим ключевым параметрам социально-экономического развития.

В-третьих, социальная безопасность региона зависит от пределов (эффективности) вмешательства Федерации в их экономическую деятельность, возможности проводить самостоятельную экономическую политику в рамках Федерации.

В-четвертых, дополнительным фактором является возможность региона к самостоятельному эффективному вмешательству в кризисных ситуациях в социальной сфере и нейтрализации угроз [3].

Вышеизложенное предполагает, что органы регионального управления должны взвешенно подойти к анализу и оценке этих факторов для минимизации рисков появления кризисных ситуаций социально-экономического развития региона.

Таким образом, управление рисками в социальной сфере региона требует обоснования и принятия качественных управленческих решений, которые имеют определенный предел компромисса, но ориентированы на достижение целей регионального развития. Управление рисками должно представлять собой последовательную цепочку действий, которые при условии успешной реализации обеспечат экономическую безопасность отдельного региона и позволят сформировать меры по повышению основных агрегированных экономических показателей на региональном уровне.

Список использованной литературы:

1. Зеленцова И. Ю. Факторы и показатели социальной безопасности / И. Ю. Зеленцова // Экономика и управление. – 2018. – № 2. – С. 24 – 28.
2. Концепция федеральной системы управления рисками в области экономической безопасности : сборник материалов всероссийского симпозиума «Проблемы стратегического управления». – М. : Когито-Центр, 2018. – 133 с.
3. Шумов В. В. Оценка безопасности и напряженности социально-политической обстановки в регионах России / В. В. Шумов // Вопросы безопасности. – 2019. – № 2. – С. 10 – 23.

МАКСИМОВА АННА

к. держ. упр., провідний фахівець факультету права та міжнародно-правових відносин Університету митної справи та фінансів

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ДЕМОКРАТИЧНОГО ТРАНЗИТУ В УКРАЇНІ: СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ АСПЕКТ

Розвиток сучасної України потребує сформування належної політичної еліти, формування належної організаційної структури держави, ефективної економіки та культури. Сучасні державотворчі процеси обумовлюють потребу застосування нових підходів для розвитку України з метою підвищення добробуту населення. Розвиток нашої держави знаходиться під впливом демократичних процесів у напрямі розбудови демократичної держави. Загалом будь-яка програма акцентує увагу на необхідності демократизації всіх процесів, що потребує розуміння цього поняття.

Демократизація – явище і процес, що характеризуються розширенням прав і свобод громадян та їхніх об'єднань, активізацією участі народу в політичному житті та його впливу на прийняття державно-управлінських рішень, посиленням контролю з боку суспільства за діяльністю держави, ідеологічним і політичним плюралізмом [1, с. 136]. Демократизація у державному управлінні потребує враховує розширення прав і свобод громадян, активізацію впливу народу у політичному житті та посиленням контролю з боку суспільства. Мінливість всіх державотворчих процесів свідчить про те, що країна перебуває у демократичному транзиті. Науковці зазвичай розглядають як політичний процес, що відбувається в існуючому правовому полі держави та супроводжується зломом інститутів політичного режиму, що відживає, встановленням і зміцненням широкої мережі демократичних інститутів громадянського суспільства й посиленням демократичних функцій державно-владних структур [2, с. 9].

Демократичний транзит – процес трансформації посттоталітарних суспільств, що має на меті заснування демократії. Він охоплює весь спектр суспільних відносин, а саме: політику, економіку, соціальну структуру, управління, культуру та духовну сферу. Термін «демократичний транзит» вимагає встановлення низки критеріїв, до яких можна віднести причини, тривалість, періодизацію, зовнішньополітичний аспект та результати.

Тобто демократія є, по суті, процесом демократизації, що постійно рухається. Даний термін адекватно відбиває різноманітність зовнішніх і внутрішніх обставин, особливостей та поліваріативності підсумків процесу демократичного розвитку

Демократизація управління – процес реалізації прав і свобод громадян у системі управління суспільством. Демократизація управління є найвищим шаблоном регуляції суспільних відносин і здійснюється на основі принципів: конкуренції, багатопартійності, плюралізму, свободи вибору, прозорості прийняття рішень, громадського їх контролю [1, с. 137].

У результаті демократичних перетворень, що відбулися на теренах нашої країни, настає час перетворень у площині реалізації управлінської діяльності. При цьому потрібно враховувати політичний аспект – форму правління країни та якість демократичних змін, і тому спробуємо розкрити сутність підходів, що оцінюють перспективи розвитку публічного управління, порівняти історичні завоювання демократичної й правової держави з новими підходами до становлення та розвитку публічного управління в Україні.

Важливу роль у цьому процесі відграють люди, оскільки саме вони втілюють реформи, впроваджують нові підходи до державного управління. Оскільки саме радянський урядовець повинен змінитися на сучасного, що відповідає вимогам часу. Це є дуже важливим завданням, оскільки від їх образу залежить якість впровадження реформ. Створення нової соціокультурної поведінки урядовця має враховувати європейські погляди та українську ментальність. Сучасні урядовці повинні бути орієнтовані на розвиток української економіки, без емоційними, постійно вдосконалюватися, вдало поєднувати стратегії ведення державні та недержавні стратегії державного управління. Необхідно сформувати образ чесного, не корумпованого політика, все обізнаного та такого. Що постійно самовдосконалюється за даним напрямом, у контексті підвищення добробуту своєї держави.

Отже, розвиток України в умовах демократичного транзиту потребує формування врахування соціокультурних змін та формування нового образу державного управління.

Список використаних джерел:

1. Енциклопедичний словник з державного управління / уклад. : Ю. П. Сурмін [та ін.] ; за ред. Ю. В. Ковбасюка. – Київ, 2010. – 820 с.
2. Лісничий В. В. Сучасні політичні інститути та процеси в умовах реформування політичної системи України: програма та методичні рекомендації для слухачів за спеціальністю «Державне управління» / В. В. Лісничий, О. В. Радченко О. В. – Харків, 2006. – 22 с.

МАЛЕЦЬКА НАТАЛІЯ

*аспірантка кафедри менеджменту та управління проектами
Дніпропетровського регіонального інституту державного управління
Національної академії державного управління
при Президентіві України*

ВИЗНАЧЕННЯ АКТУАЛЬНОСТІ НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОЦЕСІВ ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

Ключовим джерелом економічного зростання для країн, організацій, окремих осіб є потенціал освоєння знань та інновацій. Саме науково – технічний прогрес у поєднанні з технікою, наукою, економікою та управлінням є найважливішим показником економічного розвитку. Надання якісних освітніх послуг, підвищення ефективності роботи закладів освіти, особливо гостро постало перед українськими громадами після початку впровадження процесу децентралізації влади та реалізації процесу добровільного об'єднання громад.

Для України інноваційна стратегія в політичному плані розглядається як вагомий важіль, здатний не лише зупинити деструктивні процеси, але й сприяти підвищенню інноваційного потенціалу суспільства, який являє собою спроможність функціонуючих систем створювати, сприймати інновації і своєчасно позбавлятися застарілого [1; 5; 6].

Регулювання науково-технічної та інноваційної діяльності в Україні здійснюється в межах, визначених Конституцією України, та спирається на Закони України «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про спеціальний режим інвестиційної та інноваційної діяльності технологічних парків», «Про державне прогнозування і розробку програм економічного та соціального розвитку країни», «Про інноваційну діяльність», «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні», «Про загальнодержавну комплексну програму розвитку високих наукоємних технологій», «Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій», Концепцію науково-технологічного та інноваційного розвитку України, відповідні постанови Верховної Ради України, Укази Президента, Постанови Кабінету Міністрів України, накази, листи міністерств і відомств, статuti юридичних осіб [3; 7; 8;].

Сьогодні сучасна нормативно-правова база у сфері науково-технічної та інноваційної діяльності в Україні налічує близько 200 документів, а також Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки, Стратегії розвитку

промислового комплексу України до 2025 року, Середньострокового плану пріоритетних дій Уряду до 2020 року та Плану пріоритетних дій Уряду на 2018 рік; входження окремих регіонів України до Платформи смарт-спеціалізації ЄС; реалізацію у регіонах пілотних проєктів смарт-спеціалізації промисловості.

Проблеми управління освітніми системами та формування інноваційного освітнього простору у контексті процесів демократизації та децентралізації в наукових дослідженнях є однією з актуальних проблем сучасної теорії управління освітніми системами. Саме система освіти є джерелом інновацій, оскільки вона може формувати нові знання і технології, які генеруватимуть нововведення та інновації.

На сьогодні лідерами у проведенні ефективної інноваційної політики вважають Швейцарію, Німеччину, США та Японію. Для цих країн характерно державне (крім ринкового) регулювання інноваційної діяльності, що реалізується через цілеспрямований вплив органів державного управління на економічні інтереси інститутів інноваційної сфери. Державне регулювання базується на виборі пріоритетів, генеральних стратегічних напрямках та орієнтирах ефективного науково-технічного та соціально-економічного розвитку. Одним з основних завдань державного регулювання є проведення комплексу заходів з організаційно-нормативної та фінансово-ресурсної підтримки інноваційної активності підприємств [9].

Формування інноваційного освітнього простору відповідає меті галузевої реформи освіти, Дніпропетровщини щодо підвищення спроможності ОТГ у контексті моніторингу Мінрегіону та тематиці науково-дослідних робіт, які виконувалися та плануються до виконання на кафедрі менеджменту та управління проєктами Дніпропетровського регіонального інституту державного управління НАДУ: «Науково-методичне забезпечення інноваційного розвитку територіальної громади», «Державне стимулювання розвитку об'єднаних територіальних громад і підвищення рівня їх спроможності», «Інноваційні інструменти забезпечення інвестиційного та інфраструктурного розвитку об'єднаних територіальних громад» [2; 11].

Проблемі розвитку інноваційних процесів в освіті нині присвячено досить велику кількість досліджень таких науковців, як: С. Бараннікова, Т. Грабовська, В. Загвязинский, І. Зязюн, Д. Кучеренко, Г. Коджаспарова, В. Кремень, В. Ляудіс, І. Підласий, Л. Подимова, С. Поляков, А. Пригожін, В. Рибаківа, С. Сисоєва, В. Сластьонін, М. Талапканич, В. Химинець та ін. Ученими обґрунтовано теоретичні положення щодо інновацій, розкрито основні поняття (інновація, нововведення, інноваційний процес та ін.), структура інноваційного процесу, виділено етапи впровадження

інновацій в умовах школи. Систематизація нововведень, інновацій запропонована в роботах Н. Горбунової, А. Лоренсова, М. Поташника, та ін.

Проблеми розвитку освітніх систем з позиції філософських концепцій розкрито в працях В. Андрущенка, Б. Гершунського, І. Зязюна, В. Кременя, В. Лутая, Н. Ничкало та інших учених. Теоретичні основи модернізації соціально-педагогічних систем, перспективи та шляхи модернізації системи управління освітою в нових соціально-економічних умовах, механізми реалізації освітніх реформ та технології підвищення ефективності управління освітніми системами відображено в працях Л. Калініної, В. Кременя, В. Олійника, О. Савченко, С. Сисоєвої, О. Пометун, О. Топузова та інших.

Необхідно відзначити значний внесок міжнародних проектів технічної допомоги у процесі формування інноваційного освітнього простору об'єднаних територіальних громад.

Але проблеми формування інноваційного освітнього простору територіальної громади в умовах децентралізації до цього часу не були предметом наукових досліджень галузі знань «Публічне управління», розглядалися переважно лише у контексті практичної реалізації секторальних реформ на місцевому рівні. Тому необхідним залишається теоретико-методологічне обґрунтування формування інноваційного освітнього простору територіальної громади в умовах децентралізації.

Об'єктом дослідження виступають процеси взаємодії органів публічного управління, територіальних громад, закладів освіти, інститутів громадянського суспільства, бізнесу та інших заінтересованих сторін під час формування освітнього простору території. Предметом процеси формування інноваційного освітнього простору територіальної громади в умовах децентралізації.

Для досягнення мети дослідження поставлено такі завдання: здійснити комплексний аналіз тенденцій та перспектив розвитку освітнього простору в Україні в умовах децентралізації із фокусуванням на місцевому рівні (1); дослідити сутність та основні напрями реформування публічного управління системою освіти як основи забезпечення конкурентоспроможності в умовах економіки знань (2); проаналізувати сучасні теоретико-методологічні підходи до формування освітніх просторів на різних рівнях у контексті забезпечення їх інноваційності та результативності в умовах децентралізації, забезпечення якості освітніх послуг на рівні територіальної громади (3); уточнити понятійно-категорійний апарат, зокрема такі ключові поняття, як «інноваційний освітній простір», «освітній простір територіальної громади», «мережеві освітні системи» у контексті наукової галузі публічного управління (4); вивчити існуючі

у світі моделі та усталені практики формування інноваційного освітнього простору територіальної громади з позицій запровадження необхідних інноваційних освітніх змін у форми, методи та процедури діяльності органів публічного управління (5); розробити комплекс наукових положень щодо формування інноваційного освітнього простору територіальної громади в Україні (6); дослідити особливості ресурсного забезпечення процесів формування інноваційного освітнього простору територіальної громади в умовах децентралізації та запропонувати підходи до удосконалення відповідних моделей та механізмів публічного управління (7); обґрунтувати значення і роль співробітництва територіальних громад як одного з факторів результативності процесів формування інноваційного освітнього простору території (8); обґрунтувати значення і роль співробітництва територіальних громад як одного з факторів результативності процесів формування інноваційного освітнього простору території (9); запропонувати підхід до оцінювання результативності процесів формування інноваційного освітнього простору територіальної громади (10).

Зазначене зумовлює необхідність подальшого комплексного наукового дослідження процесів формування інноваційного освітнього простору територіальної громади в умовах децентралізації.

Список використаних джерел:

1. Грабовська Т. І. Інноваційний розвиток освіти: особливості, тенденції, перспективи / Т. І. Грабовська, М. І. Талапканич, В. В. Химинець. – Ужгород, 2006. – 232 с.

2. Децентралізація влади: порядок денний на середньострокову перспективу : аналіт. доп. / Я. А. Жаліло, О. В. Шевченко, В. В. Романова [та ін.]; за наук. ред. Я. А. Жаліла. – Київ : НІСД, 2019. – 192 с.

3. Законодавче регулювання інноваційної діяльності в Європейському Союзі та державах-членах ЄС / за ред. Г. Авігдора, Ю. Капіци ; Проект ЄС «Вдосконалення стратегій, політики та регулювання інновацій в Україні». – Київ : Фенікс, 2011. – 704 с.

4. Інновації в Україні: Європейський досвід і рекомендації для України. – Т. 3 : Інновації в Україні: пропозиції до політичних заходів. – Київ : Фенікс, 2011. – 76 с.

5. Кремень В. Г. Освіта і наука в Україні – інноваційні аспекти / В. Кремень. – Київ : Грамота, 2005. – 448 с.

6. Кучеренко Д. Г. Стратегії розвитку освітніх систем країн світу : монографія / Д. Г. Кучеренко, О. В. Мартинюк. – Київ : ПК ДСЗУ, 2011. – 312 с.

7. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року: постанова Кабінету Міністрів від 6 серп.

2014 р. № 385 – Режим доступу : [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/385-2014- %D0 %BF](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/385-2014-%D0%BF).

8. Про інноваційну діяльність : закон України від 4 лип. 2002 р. № 40-IV. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15>.

9. Про Концепцію науково-технологічного та інноваційного розвитку України : постанова Верховної ради України від 13 лип. 1999 р. № 916-XIV. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/916-14>.

10. Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні: відомості Верховної Ради України від 5 груд. 2012 р. № 3715-VI. – Режим доступу : [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/385-2014- %D0 %BF](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/385-2014-%D0%BF)

11. Химинець В. В. Інноваційно-освітня діяльність / В. В. Химинець. – Ужгород, 2007. – 364 с.

МАЛООКИЙ ВІТАЛІЙ

*аспірант кафедри парламентаризму та політичного менеджменту
Національної академії державного управління
при Президентіві України*

ШЛЯХИ АКТИВІЗАЦІЇ МЕХАНІЗМІВ ДЕРЖАВНОГО КОНТРОЛЮ ЗА УПРАВЛІННЯМ ЗЕМЕЛЬНИМИ РЕСУРСАМИ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Основною прерогативою посилення управління земельними ресурсами територіальних громад в умовах децентралізації має стати передача у розпорядження всіх земель, які знаходяться як в межах, так і за межами адміністративно-територіальних утворень. Таким чином, ефективне управління земельними ресурсами можна забезпечити в першу чергу ставши їх офіційним розпорядником.

Роль управління земельними ресурсами на місцевому рівні в провідних зарубіжних країнах має визначальну роль і реалізується за рахунок широких повноважень.

ФАО (Food and Agriculture Organization of the United Nations) [1] сприяє використанню сталого управління земельними ресурсами в різних системах землекористування – землеробство, тваринництво та лісове господарство – з одного боку, знижуючи деградацію земель та, з іншого боку, відновлюючи деградовані землі шляхом сталого управління земельними ресурсами є частиною інтегрованого управління земельними ресурсами, яке передбачає оцінку землі, ідентифікацію потреб та викликів, проводить вибір і реалізацію оптимальних засобів та системи підтримки прийняття рішень у фермерських господарствах, у використанні ландшафтів та на

національному рівні, проводить моніторинг та оцінку впливу, проводить інформування осіб, які приймають рішення та зацікавлених сторін. Стале управління земельними ресурсами – це підхід до вибору та впровадження оптимальних варіантів управління в інтегрованому режимі в контексті ландшафтного менеджменту, яке підтримується політикою та інституційними структурами.

Планування земельних ресурсів, яке охоплює оцінку земель та планування землекористування, – це систематична оцінка земельного потенціалу та альтернативи для оптимального земельного використання та покращення економічних та соціальних умов шляхом участі громадськості у всіх процесах, які є багатогалузевими, багатосторонніми та класифікуються за масштабом.

Впровадження управлінських планів, залучення всіх зацікавлених сторін повинні контролюватися учасниками процесу, про результати та наслідки яких мають бути всі проінформовані, а процес прийняття рішень та планування має бути циклічним процесом.

Комплексний процес управління земельними ресурсами залежить від масштабу, і він об'єднує безліч зацікавлених сторін та секторів. Політика та інституційна підтримка є вирішальною на всіх рівнях, щоб відповідати національним та регіональним економічним, соціальним та екологічним цілям в узгоджені з потребами зацікавлених сторін (державного та приватного секторів) та управління компромісами та нерівністю між секторами та основними гравцями.

Оцінка придатності для земель є інструментом для підтримки прийняття рішень при плануванні земельних ресурсів. Оцінка земельної придатності забезпечує осіб, які приймають рішення, життєздатними варіантами землекористування на основі біофізичного потенціалу ресурсів та соціально-економічних умов.

Ці варіанти підтримують процес прийняття рішень щодо землекористування при виконанні потреб різних секторів, при оптимізації і підтримці використання ресурсів.

Планування земельних ресурсів надає інструменти для їх використання у найбільш ефективних варіантах і підтримує практику сталого управління земельними ресурсами для підтримки продуктивних ландшафтів.

Стале управління земельними ресурсами – це «використання земельних ресурсів, включаючи ґрунти, воду, тваринний та рослинний світи, для виробництва товарів для задоволення мінливих потреб людини, одночасно забезпечуючи довгостроковий продуктивний потенціал цих ресурсів та забезпечення їх екологічних функцій» (Організація Об'єднаних Націй, 1992 рік) [2]. Вона включає ряд додаткових заходів адаптованих до біофізичного та соціально-економічного контексту для захисту, збереження та сталого використання ресурсів (наприклад, ґрунт, вода та біорізноманіття) та

відновлення або реабілітація деградованих природних ресурсів та їх екосистемних функцій.

Перспективні варіанти сталого управління земельними ресурсами доступні для підтримки різноманітного продуктивного землекористування в ландшафтних системах. Вирішальне значення окремих елементів для керівництва програмою сталого управління земельними ресурсами мають включати управління знаннями, розвиток потенціалу та узгодженість політики та інвестиції через інтегровані стратегії планування земельних ресурсів. Більше 2 мільярдів гектарів по всьому світу мають можливість для відновлення через заліснення і відновлення ландшафту (UNCCD, 2013 рік) [3], а також інструменти та практику в області сталого управління земельними ресурсами можуть вирішувати такі проблеми (WRI, 2014) [4].

WOCAT показав, що стале управління земельними ресурсами має потенціал збільшення урожайності на 30-170 відсотків, ефективність збільшення водопостачання до 100 відсотків, та підвищення рівню органічного вуглецю в ґрунтах на 1 відсоток у деградованих ґрунтах і на 2-3 відсотки у не деградованих ґрунтах (WOCAT, 2007; CDE, 2010) [5].

Практика сталого управління земельними ресурсами надає можливості для управління ґрунтом, водою та рослинами та шляхами їх взаємодії за заданим набором біофізичних і соціально-економічних умов. Несприятливі кліматичні умови (наприклад, зміна клімату та мінливість клімату) разом із неефективним управлінням або нераціональним використанням ресурсів, може посилити деградацію та вразливість до негативних змін. З іншого боку, застосування сприятливих практик, таких як вибір правильного землекористування (на основі оцінки придатності до розміщення тих чи інших угідь) та впровадження сталого управління земельними ресурсами, покращить стійкість та сприятиме адаптації до нових змін. Розуміння того, яка частина земельного ресурсу під загрозою є життєво важливим для вибору та практичного застосування ефективних та доступних управлінських рішень. Використання сталого управління земельними ресурсами при виборі землекористування є ефективним рішенням для допомоги керівникам територіальних громад та підвищення стійкості систем землекористування.

Список використаних джерел:

1. FAO (Продовольча та сільськогосподарська організація ООН). – Режим доступу : <http://www.fao.org/3/a-i5937e.pdf>.
2. Рамкова конвенція Організації Об'єднаних Націй про зміну клімату. – Режим доступу : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_044.
3. United Nations Convention to Combat Desertification (Конвенція Організації Об'єднаних Націй по боротьбі з опустелюванням).

UNCCD. 2013. – Режим доступа : <https://www.unccd.int>.

4. World Resources Institute (Институт мировых ресурсов). 2014. – Режим доступа : <https://www.wri.org/annualreport/2014/>.

5. WOCAT (Світовий огляд підходів та технологій збереження). – Режим доступа : <https://www.wocat.net/en/>.

МАРЧЕНКО АЛИНА

студентка 2 курса экономического факультета

Брестского государственного технического университета

СКОПЕЦ ГАЛИНА

м. э. н., ст. преподаватель кафедры мировой экономики,

маркетинга, инвестиций Брестского государственного

технического университета

МИРОВОЙ ОПЫТ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ РЕЦИКЛИНГА

О важности проблемы утилизации отходов свидетельствуют огромные скопления мусора и принятые в подавляющем большинстве государств мира законодательные акты, направленные на регламентацию и всемерную поддержку деятельности, связанной с утилизацией и повторным использованием отходов.

Рециклинг (Ресайклинг) – это эффективная система сбора и переработки компонентов твердых бытовых отходов (ТБО), имеющих потребительскую стоимость [1].

Преимуществами рециклинга являются:

- возможность вторичного применения отходов;
- возможность производства из переработанного сырья новых предметов;
- распределение отходов, а именно: отделение полезных компонентов, путем расщепления мусора и уничтожение ненужных остатков;
- производство энергии благодаря сжиганию мусора.

Непосредственно структуру ТБО в мире составляют: пищевые отходы (30 %), бумага и картон (30 %), полимерные материалы (10 %), стекло (6 %), древесина (3 %), металл (3 %), резина (3 %), камни (2 %), кости (1 %), опасные отходы (1 %) и другие (11 %).

В Германии существуют более 400 заводов, которые перерабатывают строительный мусор. Около 80 % лома, образующегося на стройплощадках Германии, подвергается переработке.

Оборот мусороперерабатывающей отрасли в Германии на середину 2018 года составил около €70 млрд., в данной отрасли были заняты более 250 тыс. человек.

Швеция является одним из лидеров по утилизации бытовых отходов – 99 %. Около 50 % поступает на вторичное использование и повторную переработку. Производители отвечают за утилизацию упаковки и товаров с истекшим сроком эксплуатации, в том числе электроприборов, автомобилей и лекарств. Остальные отходы после тщательной сортировки сжигаются для получения энергии, которая имеет огромное значение в системе отопления.

В США только две трети алюминиевых банок попадает в рециклинг и 10 % пластиковых бутылок.

В 2018 году американцы произвели 196 млн. т мусора. Основную долю составили здесь газеты и другая бумага – 37,8 %.

Более 114 тыс. американских предприятий являются источниками опасных отходов, в том числе, взрывоопасных и токсичных. Ими было произведено 270 млн т, причем 80 % этих отходов пришлось на 50 компаний.

В Японии до 80 % отходов перерабатывается и остающейся после переработки не утилизируемой части отходов находят полезное применение. В Японии утрамбованный мусор используют для возведения дамб. Таким образом и появились два крупнейших мусорных острова Одайба и Тэннозу. Кстати, если Одайба известен в Японии как место романтических свиданий, то на Тэннозу живет богатая столичная публика.

Всемирный банк в 2016 году провёл статистический анализ регионального распределения производства мусора в мире и выдвинул следующие прогнозы на 2030 год (рис. 1).

Рис. 1. Региональное распределение производства мусора в мире (млн. тонн) [2]

Исходя из анализа использования рециклинга в мировой практике, можно сделать вывод о том, что внедрение рециклинга в национальное хозяйство будет положительно влиять как на экономические, так и экологические показатели. А построение системы переработки отходов на основе логистических принципов с использованием современных технологических достижений позволит нашей стране приблизиться к европейским стандартам ведения бизнеса.

Список использованной литературы:

1. Букринская Э. М. Реверсивная логистика : учеб. пособ. / Э. М. Букринская. – СПб. : Изд-во СПбГУЭФ, 2010. – 79 с.
2. Официальный сайт Всемирного банка. – Режим доступа : <https://www.vsemirnyjbank.org>.

МАРЧЕНКО АЛИНА

*студентка 2 курса экономического факультета
Брестского государственного технического университета*

РОЛЬ ГОСУДАРСТВА В РАЗВИТИИ РЕЦИКЛИНГА

Проблема утилизации отходов в настоящее время является одной из самых актуальных в мире. Промышленные отходы, образующиеся в результате человеческой деятельности в различных отраслях промышленности, например, в горнодобывающей промышленности, металлургии, нефтедобыче, ядерной энергетике, а также при производстве большинства материалов, таких как пестициды и гербициды, химические защитные реагенты и растворители, краски и красители, взрывчатые вещества, резина и пластмассы, целлюлоза и бумага и т. д.

Рециклинг (ресайклинг) – это рационализированная система сбора и переработки компонентов твердых бытовых отходов (ТБО), имеющих потребительскую ценность.

Логистика возвратных потоков или обратная логистика – это управление движением потоков возврата сырья, незавершенного производства, упаковки и готовой продукции из точек производства, распределения и конечного потребления с целью возврата или уничтожения стоимости.

Цель логистики возвратных потоков – сокращение потерь организации от обслуживания возвратных потоков при изъятии товаров из распределительной сети организации путем продажи их потребителю, их возврата поставщику или надлежащего уничтожения. Логистика обратных потоков дополняет прямые потоки в цепочках поставок и образует замкнутую систему потоков.

Объектами логистики возвратных потоков являются возвращенные товары от потребителя в связи с повреждениями, сезонные товарные запасы, излишки товаров, вторичное сырье, изъятые из продажи товары, товары с неправильной маркировкой, а также упаковка, упаковка и товароносители.

Но логистика возвратных потоков напрямую касается не только экономических проблем предприятий, но и вопросов, связанных с необходимостью учитывать проблемы общества и охраны окружающей среды (рис. 1). Следовательно, проблему управления отходами можно решить с помощью экологической логистики, и ее направлением является переработка отходов, то есть повторное использование отходов, целями которых являются:

- уменьшение загрязнения окружающей среды;
- сокращение объемов используемых природных ресурсов.

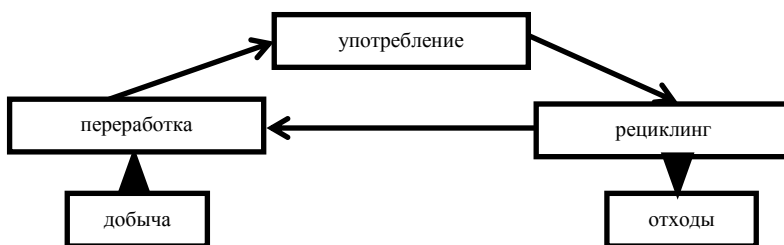

Рис. 1. Схема переработки сырья

В результате процесс переработки помогает перерабатывать мусор и способствует дальнейшему развитию промышленности, созданию новых продуктов.

К преимуществам рециклинга можно отнести:

- возможность повторного использования отходов;
- производство новинок из полученного сырья;
- сортировка отходов, а именно: выделение полезных компонентов путем дробления мусора и уничтожения ненужных остатков;
- выделение энергии при сжигании.

В Республике Беларусь государственное регулирование данной сферы осуществляется в соответствии с принятой Национальной стратегией по обращению с твердыми коммунальными отходами и вторичными материальными ресурсами в Республике Беларусь на период до 2035 года, в которой определяется система целей, задач, принципов, приоритетов и направлений действий, реализующихся через нормативные правовые акты, акты органов местного самоуправления, государственные и отраслевые программы,

региональные программы, инвестиционные проекты, направленные на создание и обеспечение экологически безопасного и экономически эффективного обращения с твердыми коммунальными отходами и вторичными материальными ресурсами [1].

Субъектами участниками процесса утилизации являются производители, импортеры и торговые организации, которые выводят продукты переработки на рынок.

Государство инициировало строительство предприятий по переработке отходов практически во всех крупных и средних городах Республики Беларусь. Большинство станций, а в стране их 88, занимаются сортировкой бытовых отходов, собранных с использованием технологии раздельного сбора отходов. Показатель охвата населения достаточно высок. Но все еще мало людей заинтересовано в раздельном сборе мусора.

Невысокая эффективность раздельного сбора твердых коммунальных отходов вызвана рядом факторов:

- градостроительная политика в городах (планирование дворовых территорий, проектирование домов с мусоропроводами) не учитывает новые требования к системе раздельного сбора мусора, что более чем на 30 процентов увеличивает затраты по вывозу и сбору его в жилом секторе, а иногда делает это практически невозможным;

- недостаточная обеспеченность контейнерами для раздельного сбора вторичных материальных ресурсов;

- незначительные инвестиции в работу с общественностью, слабая информированность населения;

- организации, создающие инфраструктуру сбора, вынуждены закупать вторичные материальные ресурсы через заготовительные пункты у населения в отличие от системы в ЕС, где население безвозмездно передает и осуществляет раздельный сбор этих ресурсов.

Одним из определяющих факторов является информирование и повышение заинтересованности населения в раздельном сборе твердых бытовых отходов и вторичных материальных ресурсов.

Таким образом, внедрение рециклинга в национальную экономику, посредством государственного лоббирования и прямого регулирования окажет положительное влияние, как на экономические, так и на экологические показатели. А создание системы переработки отходов на основе логистических принципов с использованием современных технологических достижений позволит нашей стране приблизиться к европейским стандартам ведения бизнеса.

Список использованной литературы:

1. Официальный сайт Совета Министров Республики Беларусь. – Режим доступа : <http://www.government.by/upload/docs/filea1a9a20a06fc7fe5.PDF>.

МАРЧИШИН АДРІАНА

аспірантка кафедри європейської інтеграції та права Львівського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України

ВПЛИВ ТЕРМІНОЛОГІЧНОЇ ВИЗНАЧЕНОСТІ НА УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВОГО МЕХАНІЗМУ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ МІСТОБУДІВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Удосконалення організаційно-правового механізму публічного управління у сфері містобудівної діяльності в Україні залежить від багатьох чинників, які у своїй сукупності становлять комплекс факторів впливу на цей процес. Тим не менше, власне сам рівень впливу різних факторів відрізняється за значенням, характером, періодичністю, логікою тощо. Фундаментальне, відправне значення має визначеність у трактуванні понять та категорій, тому що саме за таких умов виникає чіткість у тлумаченні їх органами публічного управління та зрозумілість у сприйнятті для громадян-користувачів управлінських послуг.

У термінологічному контексті удосконалення організаційно-правового механізму публічного управління містобудівною діяльністю повинно розпочинатись із забезпечення чіткості правової термінології, в першу чергу основних правових категорій у цій сфері. Дослідник О. Стукаленко констатує, що система будівельного законодавства в сучасній Україні характеризується невпорядкованістю й суперечністю і все це на фоні значної кількості нормативно-правових актів, норми яких можливо по різному тлумачити, особливо це стосується загальновідомих понять, зміст яких чітко не закріплено законодавством. А терміни «містобудування» і «будівництво» є загальновідомими та загальноживаними, що дає можливість по різному трактувати ці правові категорії. У зв'язку з цим виникає потреба наукового осмислення поняття «містобудування» і «будівництво» для подальшого оновлення, удосконалення будівельного законодавства [7, с. 66]. Зважаючи на це 17 жовтня 2019 р. до Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності» [5] були внесені редакційні зміни, які, зокрема, однозначно закріпили поняття терміну «будівництво». Це – нове будівництво, реконструкція, реставрація, капітальний ремонт об'єкта будівництва [3]. Таким чином, терміном «будівництво» у Законі охоплюється чотири види містобудівної діяльності щодо об'єкта будівництва. А це означає, що норма є бланкетною, тобто відсилає у контексті тлумачення зазначених видів містобудівної діяльності і об'єкта будівництва до інших нормативно-правових актів. З огляду на

ефективність застосування організаційно-правового механізму публічного управління містобудівною діяльністю це зумовлює необхідність додаткового звернення до інших норм права для осмислення змістового наповнення наступних конкретних понять: «нове будівництво», «реконструкція», «реставрація», «капітальний ремонт», «об'єкт будівництва».

Сам же термін «містобудування» у Законі України «Про основи містобудування» представлений у редакції 2001 р. і подається як синонім терміна «містобудівна діяльність». Це – цілеспрямована діяльність державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій, громадян, об'єднань громадян по створенню та підтриманню повноцінного життєвого середовища, яка включає прогнозування розвитку населених пунктів і територій, планування, забудову та інше використання територій, проектування, будівництво об'єктів містобудування, спорудження інших об'єктів, реконструкцію історичних населених пунктів при збереженні традиційного характеру середовища, реставрацію та реабілітацію об'єктів культурної спадщини, створення інженерної та транспортної інфраструктури [4].

Отже, «містобудування» («містобудівна діяльність») є ширшим поняттям від власне «будівництва». Разом з тим, з огляду на потребу термінологічної визначеності видається недоцільним законодавче використання двох термінів-синонімів – «містобудування» та «містобудівна діяльність» – тому що це сприяє зайвому нагромадженню термінів і вносить плутанину у практику правозастосування, а значить й у функціонування організаційно-правового механізму в зазначеній сфері публічного управління.

Обґрунтованим, на наше переконання, є наукове бачення дослідниці О. Квасніцької, яка вважає, що термін «містобудування» включає поняття «будівельна діяльність». Проте, будівельна діяльність може бути представлена і як різновид господарської діяльності, змістом якої є сукупність практичних дій суб'єктів господарювання і інших учасників господарських відносин, спрямованих на створення (спорудження) об'єктів (продукції) будівництва. При цьому поєднуються організаційно-економічні та техніко-економічні складові. Бачення будівельної діяльності як різновиду господарської діяльності, що складається з відповідних складових елементів, дає змогу зрозуміти сутність даної правової категорії, певною мірою побудувати узгоджену термінологію [2].

Загалом, у науковому середовищі наразі не досягнуто термінологічної визначеності у сфері містобудівної діяльності в Україні. Наприклад, Н. Бондарєва зазначає, що будівельна діяльність поєднує у собі архітектурну та містобудівну діяльність як окремі складові будівництва [1, с. 47 – 48]. Разом з тим, В. Ромасько, вважає,

що будівництво, як об'єкт адміністративно-правового регулювання не тотожне об'єкту містобудування і є значно ширшим за змістом, напрямками, засобами регулювання тощо [6, с. 15]. Існують й прихильники підходу, згідно з яким категорії «будівництво» та «містобудування» становлять тотожність і тому можуть взаємно замінюватись.

О. Стукаленко демонструє чітке розуміння характеру полеміки щодо термінологічної визначеності у сфері містобудівної діяльності, підкреслюючи, зокрема, що дискусія навколо понять «містобудування» та «будівництво» ведеться не тільки заради теоретичного та наукового дослідження, а має на меті практичне втілення. Наприклад, більшість науковців, які вивчають містобудівну діяльність, будівельну діяльність підтримують думку про необхідність прийняття кодифікованого акту в зазначеній сфері. Одні пропонують назву для цього акту – Будівельний кодекс України, інші – Містобудівний кодекс України. Але тут справа не лише в назві, а головне, в змістовному наповненні кодексу. Тому що зміст будівельної та містобудівельної діяльності різняться по об'єктах, межах правового регулювання, методах контролю та нагляду й т. п., і як наслідок, предмет правового регулювання цих кодексів відрізняється [7, с. 68].

Отже, встановлення термінологічної визначеності у кодифікованому нормативно-правовому акті є запорукою зміцнення правової основи організаційно-правового механізму публічного управління у сфері містобудівної діяльності в Україні. Така визначеність повинна стосуватися усього понятійно-категоріального апарату як комплексу взаємопов'язаних термінів, на якому й базуватиметься публічне управління сферою містобудування.

Список використаних джерел:

1. Бондарева Н. Термінологічне дослідження «будівництва» в економіці України / Н. Бондарева // Вісник Львівського університету : Серія Економіка. – 2008. – Вип. 40. – С. 47 – 50.

2. Квасніцька О. О. Поняття та критерії об'єктів капітального будівництва відповідно до національного законодавства / О. О. Квасніцька. – Режим доступу : [http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/7916/Квасніцька %20Поняття %20та %20критер.об %27ект .%20кап.буд %20.pdf?sequence=1&isAllowed](http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/7916/Квасніцька%20Поняття%20та%20критер.об%27ект.%20кап.буд%20.pdf?sequence=1&isAllowed)

3. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення порядку надання адміністративних послуг у сфері будівництва та створення Єдиної державної електронної системи у сфері будівництва : закон України від 17 жовт. 2019 р. № 199-IX // ВВР. – 2019. – № 51. – Ст. 377.

4. Про основи містобудування : закон України від 16 лист. 1992 р. № 2780-XII // ВВР. – 1992. – № 52. – Ст. 683.

5. Про регулювання містобудівної діяльності : закон України від 17 лют. 2011 р. № 3038-VI // ВВР. – 2011. – № 34. – Ст. 343.

6. Ромасько В. О. Державний контроль у сфері будівництва : адміністративно-правові засади : дис... канд. юрид. наук : 12.00.07 / В. О. Ромасько. – Х., 2010. – 196 с.

7. Стукаленко О. В. Концептуальні підходи до розуміння категорій «містобудівна діяльність» та «будівництво» / О. В. Стукаленко // Правова держава. – 2017. – № 28. – С. 66 – 69.

МАТЮШЕНКО ОЛЕКСІЙ

*аспірант кафедри парламентаризму та політичного менеджменту
Національної академії державного управління
при Президентові України*

УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНИМИ ПРОЕКТАМИ В КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ

Розвиток публічного адміністрування в Україні передбачає, перш за все, пошук у найкращий спосіб використання ресурсів задля досягнення пріоритетних цілей державної політики. Масштабність та інноваційність соціальних реформ потребують відповідних механізмів їх впровадження, тому особливої актуальності у таких умовах набуває використання такого інструментарію управління змінами у суспільстві як проектний менеджмент. Для задоволення потреб громадян та вирішення певних соціальних проблем шляхом зміни соціальної ситуації розробляються відповідні соціальні проекти. Причинами розробки яких, здебільшого, є такі проблеми, що мають суперечливі різновекторні тенденції розвитку та потребують адекватного вирішення. Особливістю соціальних проектів є те, що головним експертом їх ефективності є не держава чи відповідний орган влади, а суспільство як основний бенефіціар змін.

У сучасній вітчизняній науці вже розроблено кілька підходів до соціального проектування, зокрема виокремлено структурні складові соціального проекту, досліджено проблеми цілепокладання, виявлено оптимальні схеми реалізації соціального проекту та його фінансування, формування проектної команди та організації діяльності учасників проекту та проведення соціальних досліджень [2, с. 19]. Однак, поки що відсутні детальні практичні методики розроблення й управління соціальними проектами, а також методика оцінювання їх цінності і прийнятності для громадян.

Тому варто детально розглянути технологію управління соціальним проектом, яка визначається як системне, соціально-

технологізоване застосування методів та інструментів проектного менеджменту з метою досягнення визначених цілей відповідно до життєвого циклу соціального проекту.

Можемо визначити особливості діяльності з управління соціальним проектом, яка має бути: ціле- і ціннісно-орієнтованою на підвищення добробуту суспільства в цілому і задоволеності заінтересованих осіб зокрема, що потребує врахування суб'єктивного фактору під час проектування майбутнього стану соціального утворення; спрямованою на забезпечення не лише економічної, а, що більш важливо, морально-етичної обґрунтованості процесу реалізації соціального проекту, що потребує оцінки вектору розвитку об'єкта управління та моніторингу його стану (оцінка динаміки змін); орієнтованою на корпоративні цінності та соціально-етичні ідеали гуманного, демократичного суспільства, що потребує принципової зміни акцентів в управлінні соціальним проектом з «фактів ціле досяжності» на механізми (засоби, способи) досягнення визначених цілей; направленою на вдосконалення комунікаційного простору, зв'язків і відносин між суб'єктами соціального проекту, що потребує врахування специфіки інформаційно-комунікаційного та соціокультурного середовища, в якому реалізується відповідний соціальний проект.

Такого ж підходу дотримуються науковці [3, с. 45 – 46], зазначаючи, що управління соціальним проектом, відповідно до зазначених особливостей, має відповідати наступним принципам: постановка соціально-значимої мети під час проектування соціального проекту не може здійснюватися у відриві від чіткого розуміння у який засіб, за рахунок чого, з якими соціальними витратами передбачається забезпечити її досягнення; план реалізації соціального проекту має включати, окрім чітко прописаного механізму ціледосягнення, перелік соціальних технологій і методів, що забезпечують ефективність процесів створення кінцевого продукту та управління соціальним проектом; ресурсна база соціального проекту повинна включати окрім матеріальних, фінансових, організаційних, людських та інформаційних ресурсів також соціокультурні та соціально-психологічні ресурси, які складають основу суспільного добробуту; кожному учаснику в процесі реалізації соціального проекту необхідно самовизначати свою роль і статус по відношенню до проекту.

При цьому, варто зазначити, що кожен соціальний проект навіть за умови певної типовості та схожості, є унікальним, а тому для його реалізації потребує створення відповідної організаційної структури і системи управління проектом. Можемо визначитись з розумінням системи управління проектом, яка передбачає набір інструментів, методів, методологій, ресурсів і процедур, що використовуються для управління проектом [2, с. 25]. Система управління соціальним

проектом – це сукупність процесів і пов'язаних з ними функцій контролю, що об'єднані у функціональну єдність. Вона визначає цілі, межі та зміст робіт, а також організаційну структуру соціального проекту, чіткі ролі учасників команди проекту та процедури управління.

Характеризуючи особливості системи управління соціальним проектом, можемо виділити такі складові елементи, що становлять собою основу: чітке визначення відповідальності керівника проекту, його повноважень та відповідальності; визначення організаційної структури соціального проекту, повноважень, відповідальності і системи мотивації його основних учасників; узгоджений з усіма учасниками та затверджений органом влади (замовником) план виконання робіт по проекту (включаючи календарний план, бюджет, план реагування на ризики, інші плани); узгоджені управлінські процедури, включаючи планування, організацію виконання, управління ризиками та змінами, розподіл інформації та звітність, прийняття рішень і затвердження результатів; основні документи проекту (регламент / стандарт, статут, план, контракти, звітність, кодекс етичної поведінки тощо); спеціалізоване програмне забезпечення.

При цьому варто зазначити, що система управління соціальним проектом створюється його керівником для кожного конкретного випадку з урахуванням специфічних особливостей. Такими особливостями можуть бути: місце реалізації проекту, наявність ресурсного забезпечення, кваліфікації команди соціального проекту, наявності Швидке та ефективне створення системи управління конкретним проектом можливе лише в тому випадку, коли основні елементи даної системи розроблені та затверджені в організації, є компетентний персонал, інформаційна структура проектного управління.

Найважливішим є те, що ефективна система управління проектом передбачає наявність двох невід'ємних складових: індивідуальної компетенції керівників та корпоративної зрілості органу влади у сфері проектного менеджменту.

Саме ці питання і є найбільш вразливим в організації управління соціальними проектами. Адже більшість соціальних проектів розробляється невідповідними і непрофесійними кадрами у сфері проектного менеджменту та реалізується організаціями в яких відсутня система інформаційного, нормативно-регламентованого, методичного забезпечення проектної діяльності. Відсутність єдиного бачення до методології управління соціальними проектами і спільності у технологічних підходах є чинником низької ефективності соціальних реформ. Вирішення цієї проблеми вбачається у необхідності створення «інтерфейсу» знань з різних предметних галузей, який би дозволив

побудувати єдину технологічну (системно-еталонну) платформу управління соціальними проектами, придатну для всіх сфер прикладного застосування. Така платформа має стати основою системи управління соціальним проектом, як комплексу організаційних, методичних, програмних, технологічних, інформаційних і комунікаційних засобів, що спрямовані на підтримку та підвищення ефективності процесів соціального проектування, планування та управління соціальними проектами, що реалізуються органом публічної влади або за його ініціативи та сприяння.

Список використаних джерел:

1. Науковий супровід, моніторинг та оцінка ефективності соціальних проектів / О. О. Яременко, О. Р. Артюх, О. М. Балакірева [та ін.]. – К. : ДЦССМ, 2002. – 132 с.

2. Рач В. А. Управління проектами: практичні аспекти реалізації стратегій регіонального розвитку : навч. посіб. / В. А. Рач, О. В. Россошанська, О. М. Медведєва ; за ред. В.А. Рача. – К. : «К.І.С.», 2010. – 276 с.

3. Технологія управління соціальними проектами : монографія / Т. М. Безверхнюк, А. О. Левицький, К. В. Пеклун, І. В. Руда, І. А. Сенча, Т. В. Сивак / за заг. ред. Безверхнюк Т. М. – Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2014. – 351 с.

MELNYCHENKO OLEXANDR

Doctor of Sciences in Public Administration, Full Professor, Full Professor of public health and healthcare management, Kharkiv National Medical University, Ukraine

MELNYCHENKO VLADYSLAV

student of the School of Management of the Technical University of Munich, Germany

MANICA ALES

student of the School of Management of the Technical University of Munich, Germany

JUSTIFICATION OF THE NEED TO IMPLEMENT FLEXIBLE PROJECT MANAGEMENT

To run a successful business, one has to organize their operations in a structured way. Tasks require to be identified, prioritised, and completed. There is also a need for resources to be allocated for various purposes as efficiently as possible. It is commonly accepted that the most important resource invested in any project is the human capital. This is mainly because it is the people who decide how to make the most optimal use of any given resource. Throughout decades if not centuries, various project

management methodologies have been developed. These have been used to help team members of a certain project to make the most optimal short-term as well as long-term decisions over an extended period of time aimed to deliver the best possible outcome. Currently, there exist multiple project management approaches, such as, spiral, V-Model, rapid prototyping, incremental, as well as synchronize and stabilize. However, for decades Waterfall has been a go-to method. It is linear and sequential in nature and is based on the idea of a step-by-step completion of pre-set stages [1]. It is somewhat challenging to define what a true classical Waterfall version is and what are its stages since there exist multiple opinions on this matter. «Traditional SDLC Vs Scrum Methodology – A Comparative Study» paper suggests a five-step model comprised of the following stages: Requirements, Design, Implementation, Verification, and Maintenance [4].

At the same time, «Waterfall Vs V-Model Vs Agile: A Comparative Study On SDLC» paper presents a rather different sequence with six stages: Analysis, Design, Development, Testing, Implementation, and Maintenance [1]. Despite the evident differences in the composition of phases of different Waterfall versions, there is a clear consensus on the general approach. Each stage is lengthy, consists of multiple sub-stages, and does not overlap with any other stage. Once a team has completed all tasks from one stage and moved to the next one, the team does not go back [4]. This is where the method gets its name from since the whole process looks like a non-stop stream of water which runs forward through a consecutive chain of waterfalls. Another prominent feature of the method is its heavy reliance on defined goals and deadlines [1]. The methodology aims at agreeing on the requirements beforehand by assessing opportunities and risks to avoid costly last-minute iterations and modifications [1; 5]. The advantage of the Waterfall methodology is its ability to enable a solid managerial control and departmentalization. Theoretically, this should ensure more timely and reliable delivery of the product, guided by rigid deadlines and processes. As such, the methodology seems to be particularly suitable for large hardware companies with highly complicated and convoluted projects requiring coordination of vast human and other resources [5]. On the flip side, Waterfall suffers from certain shortcomings, in particular its evident rigidity regarding the workflow. The methodology does not allow for much iteration or flexibility in conducting revisions which makes it challenging to adapt to the external changes if those occur [1].

Companies develop models to better understand the world around us and employ this information in an attempt to make informed business decisions. This approach often proves to be of great value to its users, however, one should not disregard a prominent underlying bias – unlike theoretical projections, the real environment is rarely static and certain. Our world is comprised of numerous individual components where each single one of them is an unknown variable in a massive equation. Predicting what

will happen in one month, let alone in a year or a decade, might be an incredibly difficult task. Moreover, there seems to be a persistent trend of continuous acceleration of technological innovation, which even further elevates the issue of high uncertainty.

With this in mind, it becomes clearer why traditional project management approaches such as Waterfall might be relatively suboptimal tools for certain cases. In contrast, a much newer methodology called Agile was specifically designed to tackle the problem of the ever-changing environment. The method is based on four core beliefs: individuals and interactions over processes and tools, working software over comprehensive documentation, customer collaboration over contract negotiation, and responding to change over following a plan. These further break down into twelve main principles and can be implemented in a number of ways. The method embraces the change as an integral part of the developmental process [2]. To be able to more quickly adjust the course of action, Agile aims at shortening the product delivery cycle which enables its users to test their assumptions as early as possible. In contrast to Waterfall, Agile is based on the cross-functional collaborative bursts of work with the incremental output being produced cyclically [1; 2]. The general paradigm shift hinges on the transition from attempting to predict what the customer wants to actually rapidly testing the assumptions with the customer.

The clear advantage of the methodology is the fact that since the trajectory corrections are done routinely, the sunk costs involved with these adjustments are considerably lower than with Waterfall. In other words, vital resources, such as money and time, get to be utilized more frugally and efficiently. This is perhaps one of the main reasons why Agile got adopted by numerous start-ups in a relatively short time span: young small ventures normally have access to very limited resources and are in need to find ways to make every unit count. It is worth mentioning, however, that Agile does not come without flaws. There are certain challenges of implementing the methodology in hardware companies where regular incremental product deliveries are not as commonplace as in software firms. Moreover, big companies might also be less suited for Agile with its high focus on flexibility and autonomy [3]. This most likely derives from the fact that mature companies operate on a significantly larger scale than start-ups which requires an increased amount of coordination and control that is better provided by more traditional project management methods [5].

Agile is not about a collection of new tools that will suddenly increase productivity tenfold. Instead, it is about a different mindset, where individual variables are not set in place but rather are very adaptive and interactive. This can be achieved by drastically improving the transparency of the processes on each level and in each step, namely, clarifying tasks and responsibilities as well as establishing clearer and more effortless communication channels. This, however, would not be enough, since active

participation of each team member would be required to build a foundation of a self-managing, fluid, and cohesive team. To make such a leap possible, all team members have to be both motivated and empowered. Consequently, the following recommendations are important: highlight what each person can gain from a full-scale Agile adoption and also negotiate with the team manager more freedom for the team.

Further research will focus on the development of a theoretical rationale and practical recommendations for the implementation of flexible project management.

References:

1. Balaji S. Waterfall Vs V-Model Vs Agile: a Comparative Study on SDLC / Balaji S., Sundararajan Murugaiyan D. – Access mode : https://mafiadoc.com/wateerfallvs-v-model-vs-agile-a-comparative-study-on-sdlc_599278c91723ddd069fb2765.html.

2. Beck K. Manifesto For Agile Software Development. 2001 / Beck K., Beedle M. – Access mode : <https://agilemanifesto.org>.

3. Livermore J. Factors That Significantly Impact The Implementation Of An Agile Software Development Methodology. 2008 / Livermore J. – Access mode : https://pdfs.semanticscholar.org/d517/2f869445e3d2989d1d8acba6fcee38bd2eec.pdf?_ga=2.186678894.759086983.1586688056-292372219.1586688056.

4. Mahalakshmi M. Traditional SDLC Vs Scrum Methodology – A Comparative Study. 2013 / Mahalakshmi M., Sundararajan D. – Access mode : <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.413.2992&rep=rep1&type=pdf>.

5. McCormick M. Waterfall Vs. Agile Methodology. 2012. – Access mode : http://www.mccormickpcs.com/images/Waterfall_vs_Agile_Methodology.pdf.

МИХАЙЛОВ МАКСИМ

*аспірант кафедри парламентаризму та політичного менеджменту
Національної академії державного управління
при Президентіві України*

СУТНІСТЬ ОРГАНІЗАЦІЙНОГО МЕХАНІЗМУ В ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНОМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ВИБОРЧОГО ПРОЦЕСУ

Досліджуючи організаційний механізм публічного адміністрування інформаційно-комунікаційного забезпечення виборчого процесу, виокремлюємо особливості його використання у виборчих кампаніях, визначаємо суб'єктів повноваження на загальнодержавному та місцевому рівнях. Інформаційно-

комунікаційне забезпечення виборчого процесу являє собою складний, багатоаспектний процес, якість та ефективність якого визначається широким колом суб'єктів: органами державної влади та органами місцевого самоврядування, громадськими інститутами, приватними структурами, юридичними та фізичними особами. Всі суб'єкти, які формують інформаційну політику, та які її реалізують засобами комунікації, мають істотний адміністративний вплив на функціонування та розвиток інформаційно-комунікаційного забезпечення виборчого процесу. Правове регулювання відносин в інформаційно-комунікаційному забезпеченні виборчого процесу, його комплексної організації, охорони та захисту здійснюються системою державних і представницьких органів, наділених владними повноваженнями (в т.ч., правом застосування примусу), багатим організаційним інструментарієм, потужними матеріальними, технічними й кадровими ресурсами. Аналіз функцій суб'єктів публічного адміністрування розкриває вплив організаційного механізму на якість та ефективність інформаційно-комунікаційного забезпечення виборчого процесу в Україні. На сьогодні до цієї системи входять: Верховна Рада України, Президент України, Кабінет Міністрів України, Рада національної безпеки та оборони України, центральні органи виконавчої влади, місцеві державні адміністрації та органи місцевого самоврядування. Тож важливо проаналізувати їх повноваження формуванні організаційних засад публічного адміністрування інформаційно-комунікаційного забезпечення виборчого процесу.

Значну увагу дослідженню питань взаємовідносин органів державної влади та інститутів громадянського суспільства в інформаційно-комунікаційному забезпеченні виборчого процесу приділяли українські дослідники, вчені та фахівці: І. Арістова, В. Горбатенко, Л. Гонюкова, Г. Задорожний, О. Коврига, В. Смоліков, В. Токовенко, В. Цветков, М. Пірен, В. Рубцов, А. Семенченко, А. Ткачук та ін.. Актуальними у цьому напрямі є праці В. Бебика, М. Вершиніна, В. С. Демченка, О. Дубаса, Д. Дуцика, О. Зарнецької, Т. Шульги, С. Онуфрієва, Г. Почепцова, О. Соловійова, О. Сосніна, О. Чекмишева, Д. Яковлева та ін.

Верховна Рада України (далі – ВРУ) відіграє важливу роль у формуванні засад публічного адміністрування інформаційно-комунікаційного забезпечення виборчого процесу в Україні. Будучи єдиним органом законодавчої влади (ст. 75 Конституції) [1], Верховна Рада України на вищому нормативно-правовому рівні встановлює вимоги щодо збирання, накопичення, зберігання, використання, поширення та обміну інформації, встановлює обмеження доступу до інформації та інформаційних ресурсів, окреслює коло суб'єктів правовідносин з інформаційно-комунікаційного забезпечення

виборчого процесу в Україні, визначає порядок контролю в цій сфері діяльності, спеціальні повноваження суб'єктів влади, відповідні права та обов'язки фізичних і юридичних осіб.

ВРУ впливає на публічне адміністрування інформаційно-комунікаційного забезпечення виборчого процесу в Україні шляхом регулянтації правового статусу уповноважених суб'єктів влади. Саме актами Парламенту (законами України) визначаються організаційні засади діяльності уряду, центральних і місцевих органів виконавчої влади, суб'єктів місцевого самоврядування. Важливою формою участі Верховної Ради України в адмініструванні інформаційно-комунікаційного забезпечення виборчого процесу в Україні є проведення парламентських слухань та формулювання (на їх основі) відповідних доручень і рекомендацій органам влади. Так, наприклад, 31 березня 2016 року відбулися Парламентські слухання на тему: «Реформи галузі інформаційно-комунікаційних технологій та розвиток інформаційного простору України». У рамках цього заходу було розглянуто широкий спектр питань, пов'язаних із сучасним станом та перспективами розвитку сфери ІКТ. А його підсумком стало прийняття відповідної постанови Парламенту [2]. На сьогодні, серед всіх актів вітчизняного законодавства, саме ця Постанова найбільш детально висвітлює проблематику інформаційно-комунікаційних технологій та найбільш чітко окреслює концептуальні підходи до інформаційно-комунікаційного забезпечення виборчого процесу в Україні.

Підсумкова частина містить рекомендацію Кабінету Міністрів України враховувати зауваження та пропозиції Парламентських слухань під час підготовки Програми діяльності Кабінету Міністрів України, розроблення проектів державних програм економічного і соціального розвитку України, законопроектів про Державний бюджет України на 2017 рік та наступні роки, інших проектів законів України, прийняття нормативно-правових актів, що стосуються галузі інформаційно-комунікаційних технологій та інформаційного простору України.

Поряд з прийняттям законодавчих актів та вирішенням ряду організаційних питань, Верховна Рада України регламентує сферу інформаційно-комунікаційних технологій за допомогою різних форм парламентського контролю. Так, на підставі п. 13 ст. 85 Конституції України [1], у випадках, передбачених законом, Верховна Рада України здійснює контроль за діяльністю Уряду, а саме: – приймає рішення щодо схвалення Програми діяльності Кабінету Міністрів України; – щорічно заслуховує та розглядає звіт Кабінету Міністрів України про хід і результати виконання Програми діяльності Уряду, а також доповіді про хід і результати виконання загальнодержавних програм (у томі числі – програм розвитку інформаційного суспільства)

– розглядає питання про відповідальність Кабінету Міністрів України [3].

Президент України як глава держави та гарант державного суверенітету, територіальної цілісності, додержання Конституції України, прав і свобод людини та громадянина, здійснює загальне керівництво всіма напрямками державно-політичної діяльності, в тому числі, діяльністю в сфері інформації та комунікації. Глава держави репрезентує державу в цілому. Це обумовлює неможливість його входження до інших владних структур, які втілюють лише окремі напрями реалізації державної політики (законотворення, правосуддя, виконавчо-розпорядчу діяльність). Визнання Президента главою держави зумовлює його організаційну самостійність та здатність чинити комплексний вплив на функціонування всіх гілок державної влади.

Однак, як показує практика, попри особливий правовий статус, широкий «арсенал» владних повноважень, реальна участь Президента в адмініструванні інформаційно-комунікаційного забезпечення виборчого процесу в Україні є вельми обмеженою. Після конституційної реформи 2014 року значна частина повноважень (в т.ч., щодо створення центральних органів виконавчої влади та призначення їх керівництва) перейшли від Глави держави до Парламенту та Кабінету Міністрів України, що автоматично потягнуло за собою звуження форм адміністративної діяльності. Тим не менш, у розпорядженні Президента лишаються вельми потужні важелі адміністративного впливу: право зупинення дії актів Кабінету Міністрів України з мотивів невідповідності Конституції, призначення голів місцевих державних адміністрацій, керівництво Радою національної безпеки та оборони України, як суб'єктом контролю за діяльністю органів виконавчої влади в сфері національної безпеки, та інші.

Список використаних джерел:

1. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.

2. Про схвалення Концепції розвитку системи електронних послуг в Україні : розпорядження Кабінету Міністрів України від 16 лист. 2016 р. № 918-р. // Офіційний вісник України. – 2016. – № 99. – Ст. 3234.

3. Ларіна Н. Б. Інформаційно-комунікаційні ресурси парламенту: сутність та тенденції щодо реалізації соціальних проектів / Н. Б. Ларіна // Право та державне управління. – Запоріжжя : КПУ, 2015. – № 3 (20). – С. 174 – 180.

МОСТОВА ДАР'Я

*аспірантка кафедри парламентаризму та політичного менеджменту
Національної академії державного управління
при Президентіві України*

РОЗВИТОК ПУБЛІЧНОЇ ДИПЛОМАТІЇ В КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Формування позитивного іміджу держави – довготривалий процес для країни, яка прагне сформувати у свідомості громадян необхідний образ, з метою подальшого просування та реалізації національних інтересів. Одним із компонентів стратегічних комунікацій є публічна дипломатія. Її розвиток націлений на унеможливлення розгортання війни міжнародними акторами в процесі управління, а також є превентивним засобом уникнення конфлікту. Україна має вигідне геополітичне розміщення на карті Європи, що при ефективному введенні політики, націленої на зовнішніх бенефіціарів сприяє посиленню її ролі на міжнародній арені.

Національна безпека, відповідно до Закону України «Про національну безпеку України», визначається як – захищеність державного суверенітету, територіальної цілісності, демократичного конституційного ладу та інших національних інтересів України від реальних та потенційних загроз [1]. Восени 2019 року, на засіданні Ради національної безпеки та оборони України, було прийнято рішення про затвердження нової Стратегії національної безпеки, адже остання діяла з 6 травня 2015 року [2] та її по праву можна вважати застарілою. Ключовими аспектами згідно з проектом нової Стратегії вважається: людина, її життя, здоров'я, честь, гідність, недоторканість і безпека. Зазначимо, відповідно до статті 3 Конституції України: людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю [3]. У контексті зазначеного, важливо зауважити, що станом на сьогодні Стратегія не була затверджена урядом.

У своєму розвитку публічна дипломатія сприяє забезпеченню національної безпеки України та плануванню додаткових стратегічних документів держави, таким чином ми розробили секторальну схему впливу публічної дипломатії, яка спрямована на формування та імплементацію відповідних стратегій.

Рис. 1. Публічна дипломатія у забезпеченні національної безпеки

Таким чином, забезпечення миру та безпеки, стабільних дружніх взаємовідносин між державами шляхом налагодження ефективних комунікаційних зв'язків через публічну дипломатію є пріоритетним завданням, яке стоїть перед країною. Отже, розвиток публічної дипломатії в контексті забезпечення національної безпеки спрямований на здійснення міжнародної політики шляхом представництва своєї держави в міжнародних відносинах, веденні переговорів, пошуку компромісів, підготовці та укладенні міжнародних договорів та угод, участі в міжнародних організаціях, висвітленні позицій урядів тощо. Відтак, мир і стабільність на глобальному і регіональному рівнях – невід’ємна умова рівноправного співіснування і гармонійного розвитку всіх держав-членів міжнародного співтовариства.

Список використаних джерел:

1. Про національну безпеку України : закон України від 15 берез. 2020 р. № 2469-VIII. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19>.
2. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 6 травня 2015 року «Про Стратегію національної безпеки України». Стратегія національної безпеки України від 26 трав. 2015 р. № 287/2015. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/287/2015>.
3. Конституція України від 28 черв. 1996 р. 254к/96. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show>.

ОДНОСТАЛКО ДАНІЇЛ

*аспірант Одеського регіонального інституту державного управління
Національної академії державного управління
при Президентіві України*

ШЛЯХИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ЯК УМОВИ ДОСЯГНЕННЯ НОВОЇ ЯКОСТІ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ КРАЇНИ

Економічна безпека є головним компонентом системи національної безпеки. Забезпечення економічної безпеки – це гарантія незалежності країни, умова стабільності й ефективної життєдіяльності суспільства, досягнення успіху. Це пояснюється тим, що економіка є однією з життєво важливих сторін діяльності суспільства, держави і особистості.

Словосполучення «економічна безпека» з'явилося в науковому та суспільному обігу тільки в роки «великої депресії». У 1934 р. за указом президента США Ф. Д. Рузвельта був створений Федеральний комітет з економічної безпеки та Консультативна рада при ньому. Однак це не означало виділення економічної безпеки в особливу концепцію. Створений Рузвельтом комітет займався економічною безпекою окремих осіб (individuals) – в першу чергу боротьбою з безробіттям [4]. Не випадково головою комітету став міністр праці. Слід сказати, що поняття «economic security» в англомовних країнах досі використовується переважно в цьому первісному розумінні як захищеність приватних осіб і домогосподарств від різкого погіршення фінансового стану.

У сучасній світовій парадигмі публічного управління прийнято розглядати, скоріше, економічні аспекти національної або міжнародної безпеки.

На практиці «економічний» вимір національної безпеки найтісніше пов'язаний із зовнішньою торгівлею: залежність від імпорту тих чи інших товарів або видів сировини може сприйматися як ознака зовнішньої уразливості країни. Міркування «безпеки» часто застосовуються для виправдання протекціоністської політики в тих галузях, де «стратегічно важлива» вітчизняна продукція може виявитися дорожчою за імпортну. Таким чином, виникає альтернатива між зниженням економічних витрат і підвищенням безпеки в її традиційному розумінні.

На жаль, на законодавчому рівні поняття економічної безпеки держави чітко не визначено. Закон України «Про національну безпеку України» визначає національну безпеку України як «захищеність державного суверенітету, територіальної цілісності, демократичного конституційного ладу та інших національних інтересів України від

реальних та потенційних загроз» [2]. Економічна складова національної безпеки частково розкривається у характеристиці національних інтересів, тобто «життєво важливих інтересів людини, суспільства і держави, реалізація яких забезпечує державний суверенітет України, її прогресивний демократичний розвиток, а також безпечні умови життєдіяльності і добробут її громадян» [2]. Окремі елементи економічної безпеки держави розглядаються в цьому Законі в частині розвитку оборонно-промислового комплексу.

Більш конкретно зміст економічної безпеки держави розкрито у Стратегії національної безпеки України, затвердженій рішенням Ради національної безпеки і оборони України від 6 травня 2015 року. Основним змістом економічних реформ проголошено створення умов для подолання бідності і надмірного майнового розшарування в суспільстві, наближення соціальних стандартів до рівня держав Центральної і Східної Європи – членів ЄС, досягнення економічних критеріїв, необхідних для набуття Україною членства в ЄС [3].

Стратегією також визначені шляхи забезпечення економічної безпеки як умов досягнення нової якості економічного зростання країни:

- деолігархізація, демонополізація і дерегуляція економіки, захист економічної конкуренції, спрощення й оптимізація системи оподаткування, формування сприятливого бізнес-клімату та умов для прискореного інноваційного розвитку;

- ефективне застосування механізму спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій), унеможливлення контролю стратегічних галузей капіталом держави-агресора;

- створення найкращих у Центральній і Східній Європі умов для інвесторів, залучення іноземних інвестицій у ключові галузі економіки, зокрема в енергетичний і транспортний сектори, як інструменту забезпечення національної безпеки;

- забезпечення готовності економіки до відбиття Україною збройної агресії;

- розвиток оборонно-промислового комплексу як потужного високотехнологічного сектору економіки, здатного відігравати ключову роль у її прискореній інноваційній модернізації;

- юридичний захист в міжнародних інституціях майнових інтересів фізичних і юридичних осіб України та Української держави, порушених Росією;

- підвищення стійкості національної економіки до негативних зовнішніх впливів, диверсифікація зовнішніх ринків, торговельних та фінансових потоків;

- забезпечення цілісності та захисту інфраструктури в умовах кризових ситуацій, що загрожують національній безпеці, та особливого періоду;

– ефективне використання бюджетних коштів, міжнародної економічної допомоги та ресурсів міжнародних фінансових організацій, дієвий контроль за станом державного боргу;

– стабілізація банківської системи, забезпечення прозорості грошово-кредитної політики та відновлення довіри до вітчизняних фінансових інститутів;

– системна протидія організованим економічній злочинності та «тонізації» економіки на основі формування переваг легальної господарської діяльності та водночас консолідації інституційних спроможностей фінансових, податкових, митних та правоохоронних органів, виявлення активів організованих злочинних угруповань та їх конфіскація [3].

Предметом державної діяльності в галузі економічної безпеки є: визначення і моніторинг чинників, що підривають стійкість соціально-економічної системи і держави в коротко- і довгостроковій перспективі; формування економічної політики та інституційних перетворень, що усуває або пом'якшує шкідливий вплив цих чинників у рамках єдиної програми економічної реформи [1, с. 22].

Економічна безпека може бути досягнута тоді, коли ступінь залежності країни від домінуючої економіки (або домінуючої в економічному, військовому чи політичному відношенні групи країн), а також ступінь загострення внутрішньополітичної, соціально-економічної і екологічної ситуації не перевищує межі, що загрожує втратою національного суверенітету, істотним ослабленням економічної потужності, значним зниженням рівня і якості життя нації або зривом досягнення глобальних стратегічних цілей країни. Це пояснює надвисоку важливість економічної безпеки в системі публічного управління нашої держави.

Список використаних джерел:

1. Попадинець Н. М. Основні чинники забезпечення економічної безпеки України / Н. М. Попадинець // Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. – 2016. – Вип. 2 (118). – С. 20 – 23.

2. Про національну безпеку України : закон України від 21 черв. 2018 р. № 2469-VIII. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua>.

3. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 6 трав. 2015 р. «Про Стратегію національної безпеки України» : указ Президента України від 26 трав. 2015 р. № 287/2015. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua>.

4. Executive Order Establishing the Committee on Economic Security and the Advisory Council on Economic Security. 29/06/1934. Social Security in America. Appendix XIII. – Access mode : <http://www.ssa.gov/history.html>.

ОЛКОВА-МИХНИЦЬКА АГНЕСА

*аспірантка Національної академії державного управління
при Президентіві України*

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД І ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ

На сучасному етапі державотворення в Україні своєрідним індикатором реформування системи державного управління є децентралізація влади. Ефективність децентралізації, як вагомий чинник модернізації системи державного управління, підтверджується не лише вітчизняним досвідом державотворення, але й практикою багатьох країн світу, насамперед членів Європейського Союзу. Доцільність проведення децентралізації влади усвідомлюється переважною більшістю представників вітчизняної наукової громадськості. Але децентралізація не є самоціллю, а інституційною передумовою становлення демократичного та ефективного публічного адміністрування, (заснованого на принципах належного врядування (англ. – Good Governance)) [6].

Невід'ємною складовою розвитку територіальних громад, розширення повноважень і фінансових можливостей має стати працюючий механізм децентралізації системи влади в Україні. Ланками цього процесу, на нашу думку, повинні стати: впровадження принципу субсидіарності в системі розподілу повноважень між органами державної влади та місцевого самоврядування, а також між органами місцевого самоврядування, що є адміністративно-територіальними одиницями різного рівня; законодавче визначення меж територіальної юрисдикції органів державної влади та органів місцевого самоврядування; розробка механізму передачі повноважень від місцевих органів державної влади до органів місцевого самоврядування; чітка правова регламентація взаємного делегування повноважень органами державної влади та місцевого самоврядування, а також взаємодії між ними в повсякденній управлінській діяльності; налагодження дієвого механізму відповідальності представницьких органів влади, їхніх виконавчих комітетів перед громадами; подальша бюджетна децентралізація та вдосконалення механізмів участі регіонів у формуванні державного бюджету; законодавче закріплення статусу комунальної власності; реалізація заходів щодо реформи житлово-комунального господарства в напрямі створення конкурентного ринку житлово-комунальних послуг [2].

Ми згодні з науковцями, які стверджують що пріоритетними напрямками державної регіональної політики, є запровадження програмних підходів до управління регіональним розвитком і вдосконалення механізмів його стимулювання, що передбачає:

- розроблення та затвердження регіональних стратегій розвитку з визначенням їх пріоритетів на середньо- та довгострокову перспективу з урахуванням національних інтересів;
- підготовку та укладання угод щодо розвитку регіонів, у яких реалізуються пілотні проекти;
- затвердження в державному бюджеті нової бюджетної програми, спрямованої на стимулювання регіонального розвитку;
- проведення моніторингу розвитку регіонів, районів і міст обласного значення для виявлення проблем, що стримують розвиток територій з ознаками депресивності;
- підготовку програм подолання депресивності тощо [3].

Також, процес реалізації реформи децентралізації створює ряд прихованих викликів і ризиків у сфері соціокультурної політики, ефективного управління, розвитку ефективної політичної більшості в громадах, включаючи:

- посилення соціально-економічних диспропорцій: ризики соціально-економічного поділу, зростання соціально-економічних невідповідностей між ресурсозабезпеченими й економічно вразливими об'єднаними громадами, а також ризики в системі державного управління;
- незначний контроль за виборами: недостатність ефективного контролю з боку громадських інститутів і Центральної виборчої комісії над процесом виборів в об'єднаних громадах може викликати виникнення політичних конфліктів та посилення політичних монополій. Існують потенційні ризики криміналізації процесу виборів у громадах.

Також, якщо у 2014–2017 рр. згідно загальної статистики Асоціації міст процес децентралізації гальмувала необізнаність громад, то з 2018 року велика частка територіальних громад не об'єдналася саме через особисті інтереси голів сільських рад, та голів районів. Ця тенденція переважно прослідковується саме у Київській області, яка посідає останнє місце у створенні ОТГ [1].

Децентралізація – це передача основних повноважень та бюджетів від державних органів органам місцевого самоврядування щоб якомога більше повноважень мали ті органи, які ближче до людей, де такі повноваження можна реалізовувати найбільш вдало та успішно.

Головна стратегічна мета реформи – створення комфортного, безпечного та інноваційного середовища для життя людини в Україні, яка має бути досягнута шляхом побудови ефективної системи влади на всіх рівнях (громада – район – область) та делегуванням майже всіх повноважень на найближчий до мешканця рівень – громадам.

Основними цілями децентралізації в Україні є: демократизація шляхом розвитку місцевої та регіональної автономії, найбільш ефективно вирішення місцевих проблем, свобода через місцеву та

регіональну автономію, забезпечення культурної, мовної та етнічної різноманітності, отримання жителями громад якісних та наближених до місця проживання соціальних, адміністративних та комунальних послуг тощо [7].

Незважаючи на те, що вище класифіковані види децентралізації передбачають в різній мірі делегування повноважень, влади і відповідальності до нижчих рівнів органів влади, напівавтономних державних організацій або приватним підприємствам, центральні органи влади все ж залишають за собою право впливу і низку владних повноважень, які регламентуються під час укладання відповідних контрактів (договорів, угод), збереження права відслідковувати якість надання послуг або виконання делегованих функцій, вносити необхідні корективи (за необхідністю) або достроково розривати укладені договори.

Список використаних джерел:

1. Офіційний сайт Всеукраїнської Асоціації органів місцевого самоврядування «Асоціація міст України». – Режим доступу : <http://www.auc.org.ua/>.

2. Державне управління в Україні: централізація і децентралізація : монографія / відп. ред. Н. Р. Нижник. – К. : УАДУ при Президентіві України, 1997. – С. 16.

3. Острович С. Е. Правове регулювання матеріально-фінансової основи місцевого самоврядування в Україні : автореф. дис... канд. юрид. наук : 12.00.07 / С. Е. Острович. – К. : [б. в.], 2015. – 16 с.

4. Децентралізація публічної влади в Україні: здобутки, проблеми та перспективи : матеріали всеукраїнської наук.-практ. конф. за міжнародною участю (15 березня 2019 р., м. Львів) / за наук. ред. проф. П. Гураля, проф. О. Сушинського. – Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2019. – 148 с.

5. Досвід децентралізації у країнах Європи : зб. док. пер. з іноз. мов / заг. ред. В. Б. Гройсмана. – К. : Інститут законодавства Верховної Ради України, 2015. – 766 с.

6. Місцеве самоврядування в умовах децентралізації влади в Україні: сучасний стан та перспективи / І. В. Дробуш // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2018. – № 2 (18). – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2018/n2/18divstp.pdf>.

7. Офіційний сайт Інституту громадянського суспільства – Режим доступу : <http://www.csi.org.ua/>.

ПАНЧЕНКО ГАННА

к. держ. упр., доцент кафедри публічного управління та регіоналістики Одеського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України

УПРАВЛІНСЬКІ ІННОВАЦІЇ У ПРОЦЕСІ РЕІНЖИНІРИНГУ КАДРОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ

Удосконалення процесу публічного адміністрування – актуальне питання для сучасної України – можливе за умови чіткого визначення та збереження притаманних саме державі управлінсько-адміністративних функцій та передачі решти функцій іншим суб'єктам управлінської діяльності, а також – запровадження сучасних стандартів публічного адміністрування.

Поділяємо думку науковця М. Мартиненка щодо трактування поняття «публічне адміністрування» – це спеціалізований метод здійснення публічного управління, що базується на відповідно сформованій знизу догори (від людини до суспільства) систем і формальних (конституції, законів, нормативно-правових актів, указів, розпоряджень, наказів, постанов тощо) і неформальних (норм, правил, принципів, традицій тощо) інституцій та застосовується органами самоуправління (самоврядування) на всіх рівнях соціальної структуризації суспільства задля задоволення його інтересів і потреб, – це бажане адміністрування суспільного розвитку [5].

Ефективність процесу публічного адміністрування, своєчасність, дієвість прийняття управлінських рішень щодо вирішення значущих для сучасного українського суспільства залежить від професійної компетентності управлінців – як керівників, які здатні продукувати якісні та ефективні управлінські рішення, так і від виконавців, що втілюють ці рішення в повсякденну практичну управлінську діяльність. Важливим є той факт, що перебудова організаційних структур публічного управління, удосконалення його системи, внутрішніх комунікаційних та управлінських зв'язків неможливо здійснювати, по-перше, без належного кадрового наповнення, а по-друге, без фахівців, що можуть на високому науково-методичному рівні супроводжувати вказані процеси [1, с. 125].

Вищевикладене дозволяє дійти висновку щодо необхідності в удосконаленні системи кадрового забезпечення публічного адміністрування професійними, кваліфікованими та мотивованими до змін управлінцями. Одним із нових напрямків удосконалення зазначеної вище системи є реінжиніринг – сукупність методів і засобів, призначених для кардинального поліпшення основних показників

діяльності органів публічної влади шляхом моделювання, аналізу та перепроєктування існуючих управлінських процесів [4, с. 15]. Важливо, що мета реінжинірингу полягає у впровадженні принципово нових моделей адміністрування, а не в поточній роботі над усуненням системних помилок у невідповідному сучасним реаліям існуючому – низько ефективному – процесі публічного адміністрування. Використання дієвих інструментів реінжинірингу сприяє вирішенню низки гострих проблем, притаманних сучасній системі кадрового забезпечення публічного адміністрування: незацікавленість управлінців у загальних результатах діяльності; складність у процесі обміну інформацією на всіх рівнях; конкуренція і конфлікти між відособленими підрозділами.

Дієвим інструментом реінжинірингу кадрового забезпечення публічного адміністрування є управлінські інновації – нові управлінські технології, підходи та інструменти, які використовуються для трансформації процесу публічного адміністрування. За критерієм глибини та якості нововведень управлінські інновації поділяються на радикальні, поліпшуючі та модифікаційні [3, с. 320]. Щодо впровадження управлінських інновацій у сучасну систему кадрового забезпечення публічного адміністрування, слід констатувати, що радикальні управлінські інновації (проведення адміністративних та адміністративно-територіальних реформ, появи якісно нових нормативно-правових документів) використовуються вкрай рідко, зважаючи на високий рівень ризику та непередбачуваності, частіше послуговуються поліпшувачими (введення нової посади у відділі, включення нового фінансового, інформаційного чи організаційного інструмента в існуючу управлінську технологію, часткова зміна комплексу принципів політики розвитку тієї чи іншої сфери тощо) та модифікаційними (ротация кадрів, перерозподіл завдань між існуючими державними інституціями, внесення змін у програмні документи за результатами моніторингу тощо), чому сприяє помірний ступінь ризику щодо їх впровадження [2, с. 7].

Отже, успішне використання управлінських інновацій у процесі реінжинірингу кадрового забезпечення публічного управління сприятиме його удосконаленню.

Список використаних джерел:

1. Бугайчук К. Кадрова політика та кадрове забезпечення публічного адміністрування в органах Національної поліції / К. Бугайчук // Підприємництво, господарство і право: загальноукраїнський науково-практичний господарсько-правовий журнал. – Херсон : Вид-ий дім «Гельветика», 2019. – Вип. 5 (279). – С. 125 – 132. – Режим доступу : http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2019/5/5_2019.pdf

2. Дегтярьова І. О. Інноваційні підходи в управлінні регіональним розвитком / І. О. Дегтярьова // Державна політика : підручник / кол. авт. – К. : Вид-во НАДУ, 2014. – С. 318 – 322.

3. Дегтярьова І. О. Інновації в державному і муніципальному управлінні як необхідна умова соціально-економічних досягнень в сучасній Україні / І. О. Дегтярьова // Вісник Національного університету цивільного захисту України. Серія: Державне управління. – 2014. – № 1. – С. 5 – 11.

4. Ібрагімов Е. Вплив процесу реінжинірингу на структуру управління підприємства / Е. Ібрагімов // Схід. – 2005. – № 4. – С. 13 – 19.

5. Мартиненко М. М. Про діалектику формування «публічного управління» як наукової категорії і дотичних до неї наукових понять / М. М. Мартиненко // Теорія та практика державного управління : зб. наук. пр. – Х. : Вид-во ХарПІДУ НАДУ «Магістр», 2018. – Вип. 3 (62). – Режим доступу : <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/tpdu/2018-3/index.html>.

ПАРФЕНЮК ТЕТЯНА

*аспірантка кафедри публічної політики та політичної аналітики
Національної академії державного управління
при Президентові України*

УДОСКОНАЛЕННЯ ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ І ГРОМАДСЬКОСТІ У ВИРОБЛЕННІ Й РЕАЛІЗАЦІЇ ПУБЛІЧНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

Публічна політика є специфічною формою комунікації суб'єктів політичного процесу, яка дає змогу активізувати участь громадян у її виробленні та реалізації політичних рішень.

В контексті розбудови демократичної, соціальної і правової держави окреслена проблематика набуває особливої актуальності і є предметом численних наукових досліджень.

Серед вітчизняних фахівців, які приділили увагу у своїх дослідженнях особливостям становлення інститутів публічної політики та управління в Україні, теорії та практиці аналізу публічної політики, слід виділити І. Рейтеровича, С. Телешуна, С. Ситник, В. Трощинського, В. Тертичку. Вчені Е. Афонін, та Л. Гонюкова розглядають громадську участь у творенні та здійсненні державної політики.

Незважаючи на значну кількість наукових розвідок, чимало питань залишаються малодослідженими у науці державного

управління і потребують спеціального поглибленого теоретичного вивчення. Зокрема

Під час вироблення публічної політики необхідно виділити ключових заінтересованих сторін, оскільки саме вони дозволяють реалізувати стратегічне бачення, пов'язане з впровадженням політики. Як правило, інтереси заінтересованих сторін різняться, а в деяких випадках навіть конфліктують, що призводить до дисбалансу взаємин між стейкхолдерами і, як наслідок, до неможливості реалізації політики. У зв'язку з цим виникає необхідність у формуванні механізмів узгодження інтересів заінтересованих сторін, які дозволили б реалізувати політику.

Демократичний процес спрямований на виявлення й задоволення потреб та інтересів; урегулювання конфліктів; подолання криз; реформування суспільних відносин; здійснення державної політики за участю і під контролем народу; обмеження державної влади постійним втручанням і контролем з боку громадськості.

Інститути демократії спрямовані на забезпечення конкуренції у політичному та державно-управлінському житті суспільства, забезпечення прав та інтересів громадян на участь у державному управлінні. Це певною мірою сприяє плюралізації державної політики та ефективності процесу вироблення стратегічного курсу держави. Тому, аби забезпечити розвиток національних систем державного управління, необхідно посилювати роль демократичних інститутів, які утримуватимуть параметри її збалансованості відповідно до потреб громадської практики участі в управлінні державою. Окрім того, необхідно відзначити й інший факт, що демократія може бути дієвою лише за умови сталої держави, яка є «єдиним джерелом легітимного застосування сили» [2].

Нинішні реалії засвідчують появу нових суб'єктів, які прагнуть реалізувати власні інтереси, змінюються інститути (створюються нові об'єднання, установи, державні органи, структури) та інституції (впроваджуються нові стратегії, закони), – відповідно змінюється механізми та інструменти розробки політики.

При цьому об'єктивно і влада, і бізнес зацікавлені у формалізації своєї взаємодії, формуванні прозорих моделей взаємовідносин з залученням інститутів громадянського суспільства. Потреба бізнесу в інституціоналізації взаємодії з владою обумовлена необхідністю легітимації своєї участі у процесах прийняття політико-управлінських рішень, забезпеченні врахування корпоративних інтересів, захисті прав власності тощо. У свою чергу влада отримає додаткові механізми регулювання економічної ситуації, що дозволить забезпечувати економічне зростання, ефективно вирішувати соціальні проблеми, а також оперативно реагувати на глобальні виклики [3].

Виходячи з цього, пріоритетними напрямами удосконалення взаємодії органів публічної влади і громадськості у виробленні й реалізації публічної політики в Україні мають бути:

- запровадження стандартів та ефективних процедур участі громадськості у виробленні й реалізації публічної політики,

- активізація участі громадськості у виробленні й реалізації публічної політики на місцевому рівні. Для цього необхідно прийняти Закони України «Про місцевий референдум», «Про бюджет участі» (громадський бюджет);

- подолання вибіркового підходу, формального та епізодичного залучення до співпраці громадськості з органами державної влади;

- забезпечення обізнаності громадян про міжнародні і європейські стандарти участі громадськості у виробленні публічної політики та переваги чи проблеми щодо їх дотримання (підготовка інформаційно-просвітницьких матеріалів, їх розміщення у друкованих ЗМІ та у передачах телерадіоорганізацій, на офіційних веб-сайтах у спеціально створеній рубриці «Громадська участь»;

- запровадження системи підвищення кваліфікації працівників органів публічної влади з питань відкритого урядування та електронної участі, набуття ними практичних навичок залучення громадськості до участі у виробленні публічної політики за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій, підтримання зворотного зв'язку із громадянами, реагування на електронні звернення [3].

Реалізація зазначених напрямів уможливить підвищення ефективності взаємодії органів публічної влади і громадськості у виробленні й реалізації публічної політики, сприятиме активізації громадськості в управлінні публічними справами. Це стане надійною основою подальшого розвитку України як демократичної, правової і соціальної держави.

Список використаних джерел:

1. Публічна політика : навч. посіб. / авт. кол. : С. О. Телешун, С. В. Ситник, І. В. Рейтерович [та ін.] ; за заг.ред. С. О. Телешуна, д-ра політ. наук, проф. – Київ : НАДУ. 2016. – 340 с.

2. Власенко С. Інституціоналізація демократії: сутність, основні концепції, підходи / С. Власенко // Науковий вісник. Демократичне врядування. – 2015. – Вип. 15. – Режим доступу : http://www.lvivacademy.com/vidavnitstvo_1/visnyk15/fail/Vlasenko.pdf.

3. Інструменти та механізми вироблення й впровадження публічної політики в Україні. Укрінформ. – Режим доступу : https://www.ukrinform.ua/rubric-other_news/2713805-instrumenti-ta-mehanizmi-viroblenna-j-vprovadzenna-publicnoi-politiki-v-ukraini.html.

ПАСІЧНИК ДАР'Я

аспірантка кафедри політології та філософії Харківського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України

ДОСВІД РЕФОРМУВАННЯ СЕКТОРУ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В ЛИТВІ ТА ЛАТВІЇ У ПЕРІОД ЇХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Всі держави-кандидати і нові держави-члени Європейського Союзу стикаються зі значними проблемами в діючих системах державного управління. Існує безліч індексів для оцінки їх ефективності, однак для отримання найбільш об'єктивної картини необхідно звернути увагу на наступні п'ять компонентів.

1. Рівень гласності і підзвітності як показника транспарентності та чуйності політичних еліт і державних службовців.

2. Рівень політичної стабільності як відсутність можливості дестабілізації роботи уряду неконституційними методами.

3. Рівень якості економічного регулювання як здатності уряду формулювати і здійснювати сприятливу для бізнесу політику.

4. Рівень дотримання верховенства права як ступеня управління суспільством правовими принципами.

5. Рівень боротьби з корупцією як обмеження використання державної влади в особистих цілях [2].

Високоєфективна система державного управління абсолютно необхідна для раціонального фінансового управління та соціально-економічного розвитку, оскільки вони вимагають добре розвинуеного потенціалу стратегічного планування та управління політикою, а також стабільної та кваліфікованої кадрової бази.

Ретроспективно оцінюючи успішність розробки нових систем публічного адміністрування різних держав, в якості позитивного прикладу можна навести досвід Латвії та Литви. Обидві держави домоглися значного прогресу у створенні сучасних систем управління, головним чином за рахунок впровадження процесів стратегічного планування в поєднанні з глибокою інституційною реформою Державної Канцелярії.

Литва зробила вибір на користь підходу «зверху – вниз», який очолювався Державною Канцелярією в тісній співпраці з Міністерством фінансів і поширювався на всю центральну адміністрацію. Латвія ж, у свою чергу, використовувала підхід «знизу – вгору», коли міністерствам і відомствам було запропоновано використовувати інструменти планування політики, розроблені Державною Канцелярією, спочатку на добровільній основі, а з 2006 року в якості обов'язкового процесу [1, с. 4].

Успішне здійснення цих реформ можна вважати одним з ключових факторів, завдяки яким Литва в 1996 р. вийшла з групи відстаючих держав з перехідною економікою і стала одним з найбільш результативних нових держав-членів у 2006 р.

Латвійська система стратегічного планування, хоча і розвивалася більш повільними темпами, в кінцевому підсумку змогла надати аналогічний позитивний вплив на ефективність державного управління в цілому, що також є примітним досягненням у латвійському випадку, оскільки невдалий експеримент імплементації новозеландських реформ у 1996 р. привели політиків і громадськість до вкрай настороженого ставлення до будь-яких майбутніх змін.

Проте, незважаючи на відносну успішність латвійського та литовського проєктів, створення ефективно і стабільно працюючої системи управління кваліфікованими кадрами все ще є актуальним завданням.

У Латвії, як і в інших країнах Центральної та Східної Європи, реформи, що стосуються кадрового складу публічного адміністрування, часто означали створення абсолютно нових інститутів та набір нового покоління державних службовців. Діюча система оплати праці, заснована на фіксованій ставці, ніяк не стимулювала молодих фахівців до професійного розвитку, тому Латвія однією з перших зробила революційну спробу її переосмислення і з 1996 року використовувала управлінські контракти з встановленими надбавками до заробітної плати. Однак відсутність прозорості, пов'язана з порядком нарахування цих надбавок, зробила їх вкрай непопулярними серед громадян.

Кілька спроб внесення змін до встановленого порядку нарахування окладів не дали ніякого позитивного результату, і тому вони були остаточно замінені сучасною системою оплати праці, заснованої на складній методології оцінки роботи, чіткої класифікації посад і встановленні рівнів оплати праці, схожих з австрійською системою факторних балів. І це, з одного боку, дозволило, подібно шведській моделі, створити зв'язок між розвитком рівнів оплати праці в приватному і державному секторах, а з іншого, частково вирішило кадрову проблему, зробивши державну службу потенційно привабливою для молодих фахівців.

Таким чином, виходячи з досвіду реформ у сфері публічного управління Литви і Латвії, можна зробити висновок, що ефективна робота даного сектора, заснована на принципах прозорості та кваліфікованій кадровій базі, покращує позиції держави за цілою низкою показників, таких як бюджетне управління, стратегічне планування і конкурентоспроможність. Крім того, ефективно працююча система державного управління є важливим активом для

держави, оскільки вона дає перевагу перед іншими державами-кандидатами та новими державами-членами.

Список використаних джерел:

1. Koht H. New Public Management In Latvia: Variations In Openness To Customer Requests In Public Agencies / H. Koht. – European Group Of Public Administration Annual Conference – Oslo, 2002. – P. 22.

2. Administrative Capacity in the New Member States: The Limits of Innovation? / Poverty Reduction and Economic Management Unit Europe and Central Asia. – Study Report – December, 2006. – 73 p.

ПАСТУХ КАТЕРИНА

к. держ. упр., доцент кафедри менеджменту і публічного адміністрування Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова

**РОЗРОБЛЕННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЯ РЕГІОНАЛЬНИХ
СТРАТЕГІЙ РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ**

Розвиток регіонів в Україні характеризується соціально-економічними проблемами, його нормативно-правове й організаційно-економічне забезпечення свідчить про важливість оновлення. Низький рівень соціально-економічного розвитку регіонів в Україні, міжрегіональна диференціація зумовлюють необхідність практичних дій у рамках відповідних механізмів реалізації публічної політики регіонального розвитку. Саме тому особливо важливим постає приділення уваги розробці й реалізації регіональних стратегій розвитку в Україні.

Регіональна стратегія розвитку є документом, що визначає тенденції та основні проблеми соціально-економічного розвитку Автономної Республіки Крим, областей, міст Києва та Севастополя, стратегічні та оперативні цілі, пріоритети розвитку регіону на відповідний період, основні завдання, етапи та механізми їх реалізації, систему моніторингу та оцінки результативності [1].

Основна нормативно-правова база розробки та реалізації стратегії розвитку: Бюджетний кодекс України; Закон України «Про засади державної регіональної політики» від 5 лютого 2015 року № 156-VIII; Закон України «Про місцеві державні адміністрації» від 9 квітня 1999 року № 586-XIV; Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21 травня 1997 року № 280/97-ВР; Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» від 5 лютого 2015 року № 157-VIII; Закон України «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України» від 23 березня 2000 року № 1602-III; Закон України «Про

стимулювання розвитку регіонів» від 8 вересня 2005 року № 2850-IV; Закон України «Про державні цільові програми» від 18 березня 2004 року № 1621-IV; Концепція вдосконалення системи прогнозних і програмних документів з питань соціально-економічного розвитку України від 4 жовтня 2006 року № 504-р; Постанова Кабінету Міністрів України від 6 серпня 2014 року № 385 «Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року»; Постанова Кабінету Міністрів України від 11 листопада 2015 року № 931 «Про затвердження Порядку розроблення Державної стратегії регіонального розвитку України і плану заходів з її реалізації, а також проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації зазначених Стратегії і плану заходів»; Наказ Мінрегіону від 30 березня 2016 року № 75 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо формування і реалізації прогнозних та програмних документів соціально-економічного розвитку об'єднаної територіальної громади». Наказом Мінрегіону від 31 березня 2016 року № 79 було затверджено Методику розроблення, проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації регіональних стратегій розвитку та планів заходів з їх реалізації. Порядок розроблення регіональних стратегій розвитку і планів заходів з їх реалізації, а також проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації зазначених регіональних стратегій і планів заходів затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 11 листопада 2015 року № 932.

Згідно діючої нормативно-правової бази [1; 2] розроблення регіональних стратегій розвитку забезпечують Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, Київська та Севастопольська міські державні адміністрації, які повідомляють через засоби масової інформації та розміщують на своєму офіційному веб-сайті інформацію про початок роботи над проектами регіональних стратегій розвитку, орієнтовний графік заходів з підготовки проекту регіональної стратегії розвитку та плану заходів з її реалізації, визначають строк і форму подання пропозицій; забезпечують розроблення проектів регіональних стратегій розвитку з урахуванням пропозицій робочих груп; забезпечують громадські обговорення проектів та опрацьовують такі проекти з робочими групами за результатами цих обговорень; оприлюднюють звіти про результати розгляду пропозицій суб'єктів регіонального розвитку до проектів регіональних стратегій розвитку. Регіональні стратегії розвитку розробляються на період дії Державної стратегії регіонального розвитку України в визначеному Кабінетом Міністрів України порядку. Під час розробки регіональних стратегій розвитку урахувуються стратегії розвитку міст, селищ та сіл, розвитку депресивних територій, стратегічних пріоритетів розвитку районів відповідної області.

Реалізація регіональних стратегій розвитку в Україні здійснюється шляхом розроблення та виконання планів заходів з реалізації регіональних стратегій розвитку. Ці стратегії конкретизуються у програмах економічного і соціального розвитку Автономної Республіки Крим, областей, районів, міст.

Інструментом реалізації регіональної стратегії розвитку є план заходів з її реалізації, який передбачає заходи у середньостроковій перспективі (від трьох до чотирьох років), завдання, відповідальних виконавців, строки виконання, обсяги і джерела фінансування з визначенням індикаторів результативності їх виконання та є основою для розроблення інвестиційних програм (проектів), які спрямовані на розвиток регіонів.

Розроблення планів заходів з реалізації регіональних стратегій розвитку в Україні здійснюють Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, Київська та Севастопольська міські державні адміністрації на виконання регіональних стратегій розвитку у визначеному Кабінетом Міністрів України порядку. Такі плани розробляються на три роки та наступні чотири роки періоду дії регіональних стратегій розвитку та відповідно затверджуються Верховною Радою Автономної Республіки Крим, обласними, Київською та Севастопольською міськими радами. Під час розроблення проекту регіональної стратегії розвитку та планів заходів з її реалізації, інвестиційних програм (проектів), які спрямовані на розвиток регіонів, Державної стратегії регіонального розвитку України та плану заходів з реалізації районні, міські, селищні, сільські ради забезпечують підготовку та подають до Верховної Ради Автономної Республіки Крим, обласних рад пропозиції щодо врахування інтересів територіальних громад.

Протягом останніх років для ефективної реалізації публічної політики регіонального розвитку в Україні було прийнято низку нормативно-правових документів. Однак в умовах сьогодення вони потребують певних коригувань та доповнень. Незважаючи на позитивні приклади розробки та реалізації регіональних стратегій розвитку в Україні особливої актуальності набувають проблеми стратегічного регіонального розвитку, що вказує на доцільність знаходження нових підходів до його забезпечення. Сучасна публічна політика регіонального розвитку має спрямовуватися на вирішення важливих проблем та здійснюватися на основі впровадження нових підходів до розроблення й реалізації регіональних стратегій розвитку в Україні. При цьому мають бути враховані потенціал, особливості, можливості та інтереси усіх регіонів України. Особливого значення набуває дослідження та врахування зарубіжного досвіду розроблення й реалізації регіональних стратегій розвитку в Україні, що потребує подальших досліджень.

Список використаних джерел:

1. Про затвердження Методики розроблення, проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації регіональних стратегій розвитку та планів заходів з їх реалізації : наказ Мінрегіону від 31 берез. 2016 р. № 79 // Офіц. вісн. України. – 2016. – № 36. – С. 368. – (Ст. 1422, код акта 81826/2016).

2. Про затвердження Порядку розроблення регіональних стратегій розвитку і планів заходів з їх реалізації, а також проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації зазначених регіональних стратегій і планів заходів : постанова Кабінету Міністрів України від 11 лист. 2015 р. № 932 // Офіц. вісн. України. – 2015. – № 92. – С. 111. – (Ст. 3131, код акта 79471/2015).

ПЕЛИПИШИН СТЕПАН

*слухач магістратури факультету економіки та менеджменту
Тернопільського національного технічного
університету імені Івана Пулюя*

РОЗРОБКА СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ГРОМАДИ ЯК КЛЮЧОВЕ ЗАВДАННЯ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ

Від ефективності державного адміністрування місцевої громади безпосередньо залежить рівень життя людей, якість ведення бізнесу та загалом добробут громади. Сучасним інструментом управління розвитком території в умовах швидких змін у зовнішньому середовищі та пов'язаної з цим невизначеності є стратегічне управління.

Особливої актуальності проблематика стратегічного управління в Україні набула у зв'язку з децентралізацією влади та реформою державного управління. Ці заходи передбачають передання повноважень і відповідних фінансових ресурсів для розвитку територій на місцевий рівень. Стратегічне управління постійно фіксує, що необхідно робити сьогодні для досягнення бажаних цілей у майбутньому. Водночас це – процес, що визначає послідовність дій з розробки та реалізації стратегії. Дана послідовність включає постановку цілей, вироблення стратегії, визначення необхідних ресурсів і підтримку зв'язку із зовнішнім середовищем – усе це дозволяє громаді досягати поставлених завдань.

Стратегічне планування розвитку громади – це систематичний процес ухвалення рішень, що сфокусований на потребах громади та має на меті вирішення найбільш актуальних локальних проблем, оптимальне використання конкурентних переваг з урахуванням розумного розподілу наявних ресурсів (часу, коштів, експертного потенціалу, матеріальних благ).

Передусім стратегічне планування потрібне для розуміння вектору руху й кінцевої мети. Також воно дає бачення, внаслідок яких ресурсів амбіції можливо зробити реальністю, у які строки та хто за це відповідальний. Стратегічне планування дає органам місцевого самоврядування комплексний інструмент, який поєднує аналіз поточних подій, прогнози соціально-економічного розвитку та сценарії можливого майбутнього з виробленням стратегії його досягнення. Також це планування допомагає формувати загальне бачення перспектив і розробляти конкретні покрокові проєкти розвитку, зрозумілі для територіальної громади, стейкхолдерів і суспільства загалом.

Процес стратегічного планування повинен бути простим, оскільки має за мету чітке визначення того, де громада перебуває сьогодні, чого вона прагне досягнути завтра та яким чином ці прагнення можна реалізувати. Успіх стратегічного планування залежить від того, наскільки воно є чітким і цілеспрямованим, тому для постановки цілей доцільно використовувати техніку SMART(конкретні, вимірювані, досяжні, важливі, обмежені у часі). Які також доцільно розподілити на оперативні (до 1 року) та стратегічні (більше 1 року). Крім того, процес має бути реалістичним (щодо оцінки поточних обставин і очікувань), збалансованим (враховувати обмеженість операційних, кадрових і фінансових ресурсів), гнучким (передбачати можливість внесення змін і доповнень), спонукати до дій (з дотриманням виконавцями принципу підзвітності).

За чималої різноманітності моделей і методів стратегічного планування, усі вони мають три великі блоки, притаманні будь-якому проєктному циклу: аналіз, планування та впровадження. Інформаційною основою для планування розвитку територіальної громади є аналітично-описова частина стратегії – так званий профіль (паспорт) громади, що містить аналіз кількості, якості та динаміки зміни її ресурсів. Для конструктивної оцінки необхідно бачити стійкі тенденції, а отже доцільно використовувати показники в динаміці не менше ніж за 5 років. Спираючись на аналітичні дані та відповідні висновки, профіль громади є тим початковим документом, на підставі якого робоча група визначає найактуальніші проблеми та виклики. Іншим важливим елементом аналізу середовища в процесі стратегічного планування є дослідження думки представників місцевого бізнесу, громадських організацій і пересічних громадян. Надалі проводять SWOT-аналіз: розглядають зовнішні чинники – з оцінкою основних загроз і можливостей(що ідентифікуються зовнішнім щодо міста середовищем), і внутрішні – з оцінкою сильних і слабких сторін територіальної громади (що визначає основні проблеми її розвитку). Якісне розуміння цих чотирьох аспектів ситуації в громаді допомагає точніше спрямувати планування заходів із

пришвидшення розвитку громади на максимально можливе використання сильних і коригування слабких сторін, використання наявних можливостей та усунення загроз.

Отже, завдяки якісній та добре продуманій стратегії розвитку, у якій враховано всі ключові показники, а також думку основних стейкхолдерів, громада швидко та цілеспрямовано досягає розквіту та успішного майбутнього.

Список використаних джерел:

1. Розробка стратегій розвитку міст в Україні: інструкція та огляд практик : Веб-сайт. – Електронні дані. – Київ : Проект «Партнерство для розвитку міст», 2019. – Режим доступу: https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/530/PLEDDG_strategic_planning.pdf.

2. Стратегічне планування місцевого розвитку : практ. посіб. / О. Берданова, В. Вакуленко ; арх. док. / І. Матяш, Ю. Мушка. – Київ : 2012. – 85 с.

ПИЛИПУК АЛЕКСАНДР

*студент 2 курсу факультета державного управління
Академії управління при Президенті Республіки Беларусь*

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИНФОРМАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В ГОСУДАРСТВЕННОМ УПРАВЛЕНИИ РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ

Бурное развитие современного мира требует внедрения новейших достижений техники. Хотя информационные технологии (далее – ИТ) появились не так давно, они уже прошли этап повсеместного использования: от сложных вычислений в ракетных системах до внедрения в образовательные процессы. Вот почему информационные технологии должны постоянно участвовать во всех сферах жизни общества, включая государственное управление.

Согласно Государственной программе развития цифровой экономики и информационного общества на 2016-2020 годы, основными целями являются развитие информационного общества и широкое внедрение информатизации. В Республике Беларусь наблюдается рост в этих областях, но во всех секторах существуют некоторые сдерживающие факторы [1].

27 декабря 2002 года постановлением Совета Министров Республики Беларусь утверждена программа «Электронная Беларусь». В среднем процесс создания электронного правительства занимает до 5 лет во многих европейских странах, тогда как в Беларуси разработка проекта уже занимает около 18 лет [2].

В настоящее время крайне важно иметь какую-то связь между людьми и правительством. Самая простая возможность сделать это – создать качественные сайты для всех министерств в Беларуси, добавляя возможность реального общения с чиновниками.

Предложение по созданию одного концептуального дизайна для всех сайтов, которое облегчило бы общее восприятие информации, уже давно всесторонне развивается, однако пока избежать эффекта разнородности, из-за разности в востребованности некоторой информации, не удалось, а как следствие большинство сайтов имеют разные макеты с разными способами ведения сайта. Следующим шагом является реализация навигации для ускорения процесса поиска информации. Эта система внедряется в настоящее время, но качество системы может быть выше. Например, использование искусственного интеллекта для оптимизации способа сбора данных и поиска информации позволит пользователям быстрее решать их проблемы. Когда речь идет о внедрении ИТ в государственное управление, следует принимать во внимание не только правительство в целом, но и все смежные отрасли. Итак, внедрение происходит в медицине, полиции, образовании и других сферах. Некоторые основные проблемы в этих сферах следующие.

Основная проблема использования ИТ в медицине – это использование электронной очереди и живой очереди одновременно. В результате на одного врача приходится слишком много пациентов, что в значительной степени снижает качество медицинской помощи.

Полиция довольно тесно сотрудничает со всеми государственными органами, а иногда и частными структурами. Например, во время процедуры приема на работу менеджеры могут проверить человека на предмет совершенных преступлений в базе данных. И срок действия этих данных слишком велик. Поэтому некоторые люди могут лишиться желаемых постов на 10 лет после безбилетного проезда в общественном транспорте.

В сфере образования, внедрение ИТ происходит без каких-либо значительных проблем, но темпы внедрения могут быть более быстрыми и масштабными. Пока что образовательный процесс ограничивается созданием онлайн-присутствия, простым увеличением количества оборудования в учебных заведениях и созданием веб-ресурсов. В разгар эпидемии коронавируса, Беларусь не стала исключением в массовом переходе очного образования на удалённое. Система достаточно быстро перестроилась под такие условия, также готовятся условия для проведения зачётных и экзаменационных сессий удалённо [3].

Министерство внутренних дел Республики Беларусь планирует ввести удостоверение личности и биометрический паспорт. С помощью удостоверения личности люди могут выражать гражданские

права внутри страны. Паспорт же будет использоваться для получения виз (все данные будут храниться в электронном виде). Однако внедрение таких технологий часто может сопровождаться ошибками при регистрации людей, неверно введенной информацией, перебоями в обновлении системы баз данных. Более того, с помощью таких карточек легче фальсифицировать любые выборы, поскольку количество людей, имеющих доступ к информации, будет резко ограничено [4].

Большинство различных государственных ресурсов работают на устаревших платформах, которые используются редко. Например, электронные торговые платформы долгое время работали только через Internet Explorer. Теперь они используют новейшие версии других известных браузеров, таких как Google Chrome, Firefox, Opera, но только с правильными настройками [5].

В то же время существует очень масштабная проблема с оптимизацией работы электронных цифровых подписей в различных браузерах. Цифровая подпись все еще может быть использована только через Internet Explorer. В других браузерах вы должны использовать больше программ или плагинов. Внедрение электронного документооборота во всех областях управления в настоящее время часто осуществляется без электронной цифровой подписи, что делает невозможным точное определение лица, подписавшего или написавшего тот или иной документ. Это может привести к подделке документов. Сроки хранения документов в электронном виде совпадают со сроками, установленными для аналогичных документов на бумаге, хотя очевидно, что документы в электронном виде могут храниться дольше [6].

В Республике Беларусь ИТ-индустрия является наиболее динамично развивающейся отраслью, и с каждым годом она становится все более мощным двигателем экономики страны, стратегически важной сферой. Несмотря на нехватку персонала в сфере ИТ, а также консерватизм и неспособность некоторых администраторов внедрять новые информационные технологии, эта область набирает обороты и становится одной из ведущих в стране.

Список использованной литературы:

1. Государственная программа развития цифровой экономики и информационного общества на 2016-2020 годы : постановление Совета Министров Респ. Беларусь от 18 февр. 2014 г. № 137 // Национальный правовой Интернет-портал Республики Беларусь. – Режим доступа : <http://www.pravo.by/document/?guid=3871&p0=C21600235>.

2. О Государственной программе информатизации Республики Беларусь на 2003-2005 годы и на перспективу до 2010 года «Электронная Беларусь» : постановление Совета Министров Респ. Беларусь от 18 февр. 2014 г. № 137 // Национальный правовой

Интернет-портал Республики Беларусь. – Режим доступа : <http://pravo.by/document/?guid=3871&p0=C20201819>.

3. В Беларуси продолжится активное внедрение информационных технологий. – Режим доступа : <https://www.belta.by/society/view/v-belarusi-prodolzhitsja-aktivnoe-vnedrenie-informatsionnyh-tehnologij-v-uchebnyj-protsess-278327-2017/>.

4. Министерство Внутренних Дел Республики Беларусь. – Режим доступа : <https://www.mvd.gov.by/ru/news/1412>.

5. Электронная торговая площадка Аукционы. – Режим доступа : <http://zakupki.butb.by/index.html>.

6. Электронный документооборот: теория и практика – ilex Аукционы. – Режим доступа : <https://ilex.by/news/elektronnyj-dokumentooborot-teoriya-i-praktika/>.

ПИСЧАСКИНА АНАСТАСИЯ

студентка 4 курса экономического факультета Федерального государственного бюджетного образовательного учреждения высшего образования «Национальный исследовательский Мордовский государственный университет им. Н. П. Огарёва»

ПРОБЛЕМЫ ГОСУДАРСТВЕННОГО УПРАВЛЕНИЯ В СОЦИАЛЬНОЙ СФЕРЕ В УСЛОВИЯХ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ

Государственное управление – это практическое, организующее и регулирующее воздействие государства на общественную жизнедеятельность людей с целью ее упорядочения, сохранения или преобразования.

Система государственного управления включает деятельность государства в целом и охватывает самый широкий спектр функций – от обеспечения национального суверенитета и национальных интересов до поддержания экономических, социальных, политических и правовых условий развития экономики. Другими словами, это властное, политическое управление делами всего общества, имеющее в своей основе правовую обусловленность (легитимность), а в реализации – силу госаппарата, обладающего средствами принуждения [2].

Вне сомнений, что для России очень важна сфера государственного управления. Попробуем выявить основные проблемные моменты в сфере государственного управления в России.

1. Недостатки нормативно-правовой базы. Несовершенство нормативно-правовых актов ведет к бюрократизации государственного

управления, что вредит различным субъектам власти и подчиненным им структурам в силу специфики их взаимоотношений.

2. Коррупция. В системе государственного управления коррупционные деяния представляют особую опасность, формируя нежелательный имидж страны и подрывая доверие граждан к власти, ее органам и представителям.

3. Неорганизованность системы государственного управления ведет к организационной нестабильности аппарата.

4. Проблема численности чиновников. Непрофессионализм тех или иных управленцев прикрывается численностью госаппарата, причем, как на местном уровне (где это может быть в какой-то мере оправдано), так и на федеральном уровне, которому требуется прежде всего точечное усиление высококвалифицированными специалистами.

5. Снижение престижа государственных служащих в глазах граждан. Не секрет, что эта тенденция уже долгое время наблюдается в стране. Отрицательное мнение народа о государственных служащих во многом связано с обвинениями в коррупционной деятельности последних, волокитой, некомпетентностью, низкой эффективностью работы [3].

Для сегодняшнего времени присуще то, что наше государство претерпевает постоянный процесс трансформации социальных и хозяйственных отношений, который основывается на снижении участия государства в управлении экономическими процессами. Появившееся противостояние между федеральным Центром и субъектами РФ, и, вследствие, возникшее ослабевание внутрисоссийских экономических связей, а в результате – рост диспропорции территориального социально-экономического развития, что в итоге приводит к снижению устойчивости развития всего государства.

Исходя из вышеизложенного, можно сделать следующие выводы:

– в общей иерархии проблем страны и системе ее безопасности здоровье нации занимает одно из ведущих мест. Оно является социально значимым феноменом, по уровню и состоянию которого судят о степени развития и благополучия общества;

– учитывая острый недостаток кадров для преодолевающей последствия кризиса отечественной экономики, проблема обеспечения здоровья занятых как в сфере производства, так и в сфере услуг, становится особенно актуальной, так как из-за болезни, нетрудоспособности многих работников снижаются объемы выпускаемой продукции, растут простои предприятий;

– рациональное использование ресурсов в условиях ограниченного финансирования является важнейшим приоритетным направлением в реформировании здравоохранения. Для эффективного управления ресурсным потенциалом здравоохранения крайне важна

достоверная информация о состоянии и динамике материальных, финансовых и трудовых ресурсов, обеспечивающих его развитие;

– использование в качестве инструмента управления страной общенациональных проектов является целенаправленной политикой государства в целях поддержания конкурентоспособности страны, национального производства на внутренних и внешних рынках с одновременным усилением социальной политики, ориентированной на повышение уровня жизни населения и формирование материальной, а также финансовой базы, необходимых резервов для защиты от возможных кризисных потрясений [1].

Таким образом, к актуальным проблемам государственного управления социальной сферы относятся слабое информационно-техническое обеспечение, старение кадрового состава, коррупция, неорганизованность системы государственного управления и другие. Незамедлительное решение текущих проблем позволит России в скором времени выйти на качественно новый уровень государственного управления социальной сферы.

Список использованной литературы:

1. Аверьянова Е. А. Эффективные методы и модели процесса принятия решений в социальной сфере / Е. А. Аверьянова // Экономика и менеджмент. – 2019. – № 3. – С. 98 – 101.

2. Дьякова О. В. Методика принятия управленческих решений по повышению эффективности управления / О. В. Дьякова // Научное обозрение. – 2018. – № 12. – С. 294 – 299.

3. Эффективное государственное и муниципальное управление : теория, методология, практика : материалы региональной научно-практической конференции преподавателей вузов, аспирантов, магистров, студентов. – Дзержинск : Изд-во «Конкорд», 2019. – 233 с.

ПЛАКСА ВІРА

аспірантка кафедри парламентаризму та політичного менеджменту Національної академії державного управління при Президентіві України

ВЗАЄМОВІДНОСИНИ МІЖ ГІЛКАМИ ВЛАДИ НА ШЛЯХУ ДОСЯГНЕННЯ ЦІЛЕЙ СУДОВОЇ РЕФОРМИ

З моменту здобуття Україною незалежності її судова система, фактично перебуває у стані реформування. Ціллю реформи є створення незалежного та неупередженого суду, який забезпечить здійснення правосуддя на засадах верховенства права із дотриманням права на справедливий суд.

Чинне законодавство України містить чимало приписів, які здавалося б, мали гарантувати існування незалежного та неупередженого суду, який не викличе сумнівів щодо наявності довіри до нього. Разом з тим, як свідчать дані дослідження, проведеного соціологічною службою Центру Разумкова на замовлення Офісу Ради Європи в Україні з 7 по 14 лютого 2019 року в усіх регіонах України (за винятком Криму та окупованих територій Донецької та Луганської областей), лише 22,0 % опитаних за загальнонаціональною вибіркою вважають, що сьогодні судді в Україні є повністю або в цілому незалежними, тоді як протилежної точки зору дотримуються 67,3 % опитаних [4].

У Висновку № 18 (2015) [3] Консультативна рада європейських суддів вказала, що глобалізація і збільшення впливу міжнародних та європейських організацій вимагають змін у конституційних структурах окремих держав-членів. Теоретично, три гілки державної влади демократичної держави повинні доповнювати одна одну, не повинно бути «вищої» або домінуючої над іншими. У демократичній державі насамперед верховною є воля народу (народний суверенітет), виражена за допомогою належного демократичного процесу. Також помилково вважати, що будь-яка з трьох гілок влади може коли-небудь працювати в повній ізоляції від інших. Більш того, три гілки влади функціонують як система стримувань і противаг, кожна з яких відповідальна перед іншими в інтересах суспільства в цілому. При тому, що всі три гілки влади відповідальні за забезпечення належного поділу влади, ані цей принцип, ані судова незалежність не повинні стати перепоною для діалогу між органами державної влади. Більш того, є фундаментальна потреба в діалозі на підставі взаємоповаги між усіма владами, що передбачає і необхідний поділ, і необхідну взаємозалежність між владою. Однак життєво важливим залишається те, що судова влада позбавлена захисту від неправомірного впливу з боку інших гілок влади.

У світлі останніх подій вважаємо, що вказане (щодо необхідності тісного діалогу та співпраці між усіма гілками влади) сьогодні є дуже актуальним по відношенню до ситуації, яка склалася у взаємовідносинах між судовою владою та іншими гілками влади в Україні. Найбільш яскравим прикладом цього є законотворчий процес щодо законопроектів № 1008 та № 3279, які, не зважаючи на законодавчо закріплену обов'язковість розгляду Верховною Радою України наданих Вищою радою правосуддя консультативних висновків щодо законопроектів з питань утворення, реорганізації чи ліквідації судів, судоустрою і статусу суддів, навіть не були направлені до цього конституційного органу для надання висновків.

Вважаємо, що у згаданих випадках вказане стало можливим через відсутність у національному законодавстві чітких приписів щодо

регламенту дій усіх органів влади, які мають передувати початку розгляду законопроектів з питань утворення, реорганізації чи ліквідації судів, судоустрою і статусу суддів, а неусунення цієї обставини може призвести до кризи відносин між судовою та політичними владами в Україні.

Конституцією України (ст. 125) визначено, що суд утворюється, реорганізовується і ліквідується законом, проект якого вносить до Верховної Ради України Президент України після консультацій з Вищою радою правосуддя [1]. Поряд з цим, чинне законодавство не містить регламентованого порядку проведення Президентом України консультацій із Вищою радою правосуддя.

Що стосується закріпленого у статті 3 ч. 1 п. 15 Закону України «Про Вищу раду правосуддя» [2] повноваження цього органу надавати обов'язкові до розгляду консультативні висновки щодо законопроектів з питань утворення, реорганізації чи ліквідації судів, судоустрою і статусу суддів, маємо перш за все констатувати, що із конструкції цієї норми вбачається, що вона передбачає не лише відповідне повноваження органу, що є не правом, а обов'язком, але одночасно і покладає зобов'язання на орган законодавчої влади розглянути цей консультативний висновок. Поряд з цим, чинне законодавство не містить ані порядку направлення Комітетом Верховної Ради України з питань правової політики законопроектів до Вищої ради правосуддя (обов'язковість, строки), ані порядку надання консультативних висновків Вищою радою правосуддя (учасники, що можуть залучатись для підготовки проектів висновків, строки прийняття рішень, порядок надання їх до Верховної Ради України), ані їх подальшого розгляду цим Комітетом (зокрема, особливості розгляду висновків, якими рекомендовано утриматись від прийняття законопроектів чи окремих їх положень). При цьому вважаємо, що встановлення правового регулювання зазначених питань є необхідною умовою ефективного виконання Вищою радою правосуддя іншої компетенції – життя заходів щодо забезпечення авторитету правосуддя та незалежності суддів [2].

У зв'язку з цим нами розроблено проект закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо організаційно-правового регулювання взаємодії окремих органів державної влади» (передбачає внесення змін до законів України «Про Регламент Верховної Ради України» і «Про Вищу раду правосуддя»), який містить нормативні аспекти порядку взаємодії законодавчої влади та конституційного органу суддівського врядування, а його прийняття забезпечить від необгрунтованого впливу чи втручання інших гілок влади на судову владу і, одночасно, покладає на орган державної влади та суддівського врядування обов'язок у взаємовідносинах із законодавчою владою діяти у чітко визначеному порядку.

Список використаних джерел:

1. Конституція України : закон від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.
2. Про Вищу раду правосуддя : закон України від 21 груд. 2016 р. № 1798-VIII. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-19>.
3. Позиція судової влади та її відносини з іншими гілками державної влади в умовах сучасної демократії / Консультативна рада європейських суддів : Висновок № 18 (2015) (Лондон, 16 жовтня 2015 року). – Режим доступу : https://court.gov.ua/userfiles/vusun_18_kr.pdf.
4. Звіт за результатами соціологічного дослідження «Ставлення громадян України до судової влади» / Український центр економічних і політичних досліджень імені Олександра Разумкова. – Київ, 2019. – Режим доступу : <http://razumkov.org.ua/napriamky/sotsiologichni-doslidzhennia/stavlennia-gromadian-ukrainy-do-sudovoi-systemy>.

ПОЛІЩУК ВАЛЕРІЯ

студентка 2 курсу факультету економіки і бізнесу

Київського національного університету технологій та дизайну

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД РЕФОРМУВАННЯ СФЕРИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

В Україні впродовж декількох останніх років активно здійснюються реформи у сфері публічного управління та адміністрування. Процеси децентралізації, що мали на меті забезпечення відходу від централізованої системи управління, не стали у повній мірі комплексними та багатограними. Залишаються не вирішеними питання щодо ефективності функціонування публічних органів, а це означає, що комплексного та системного бачення змісту реформ в Україні не сформовано. І оскільки удосконалення системи публічного управління відбувається на фоні поглиблення економічних реформ, що означає певну «новизну» для відповідних структур, зарубіжний досвід дасть можливість узагальнити позитивні та негативні уроки з цих питань та сформуванню організаційне та методологічне підґрунтя.

Питання здійснення реформ у сфері публічного управління певним чином розглядаються українськими вченими, зокрема, в праці Козака В. [2]. досліджено стратегічні аспекти здійснюваних реформ; в статті Костюка І. [3] узагальнено зарубіжний досвід адміністративних реформ; в роботі Робінсона М. [6] методи публічного управління розглядаються в ув'язці з проблемами сучасного етапу розвитку; Касич А. [1] розкриває природу процесів децентралізації.

Глобальна економічна криза 2007-2009 рр., ускладнення ситуації вже в 2020 р, в тому числі в економіці та в соціо-гуманітарній сфері, актуалізують завдання удосконалення моделей публічного управління у переважній більшості країн. Результати президентських виборів у США, у Франції, в Україні свідчать про певні перекося в напрямку популізму та сподіванні населення на вирішення державою в особі президента ключових проблем суспільства, а це означає, що загалом систему публічного управління у багатьох країнах потребує удосконалення.

Метою даного дослідження є вивчення зарубіжного досвіду реформ, які відбуваються у сфері публічного управління в контексті підвищення ефективності та результативності, а також їх імплементації в Україні.

Безумовно сферу публічного управління має більш тривалу історію формування та удосконалення в розвинених країнах. Саме їх досвід є досить показовим, однак в країнах, що розвиваються просте перенесення організаційних та методичних підходів не буде давати очікуваний результат, оскільки потребуватимуть адаптації, відповідно до багатьох внутрішніх умов.

В США сфера публічного управління характеризується: тривалою історією розвитку; сформованою системою публічних інститутів, які не лише повноцінно виконують свої функції, а й забезпечують формування системи стримувань і противаг. В сучасних умовах основними напрямками розвитку відносини держави та громадян є: формування публічної політики, здійснення публічного адміністрування та реалізації соціальних державних програм. Особливістю моделі публічного управління в США є орієнтація на інноватизацію та підприємництво, тобто відбувається перенесення ключових підходів, які підтвердили свою ефективність в бізнесі на систему публічного управління.

В країнах ЄС реформи сфери публічного адміністрування здійснюються, базуючись на трьох основних парадигмах [7]:

- перша парадигма (Веберського стилю) базується на перетворенні вотчинних систем у сучасні адміністрації з прозорими формальними процедурами та забезпеченні верховенства права (характерні для постсоціалістичних країн);

- друга парадигма, яка має назву Нового Публічного Управління, стосується впровадження механізмів ринкового типу та логіки управління бізнесом в публічному секторі;

- третя парадигма (комбінована) передбачає поєднання принципів двох зазначених систем. Ключовими орієнтирами третьої парадигми є забезпечення координації, ефективності та результативності.

В країнах, що розвиваються, значно більше варіативності в системах публічного адміністрування, а тому динаміка реформ є значно вищою. Так, в Бразилії несистемність реформ, в тому числі щодо виконання державою основних функцій призвели до нерівномірного розвитку окремих та породили певні дисбаланси, що призвело до консервування бразильської бюрократії [5].

Розвиток сфери публічного управління впродовж останніх років в багатьох країнах відбувався в силу дії багатьох чинників.

1. Загальний поступ економічного розвитку, що має місце в багатьох країнах, призводить до підвищення рівня доходів населення та підвищення рівня освіченості, а отже свідомості суспільства. За таких умов вимоги громадян щодо функціонування органів публічного управління суттєво змінюються.

2. Посилення глобалізації, що призводить до уніфікації методів та принципів функціонування, в тому числі органів публічного сектора. З іншого боку, в умовах пандемії відбулось зміщення акцентів в напрямку підвищення ролі національних інститутів публічного управління.

3. Національні традиції сприйняття ролі публічних органів, які сформувались історично та мають вплив і сучасні процеси публічного адміністрування. Так, в Китаї роль державної бюрократії відіграє велику роль. А в Японії реформи спрямовані на те, щоб підвищити ініціативність та відповідальність державних службовців.

Загалом відбувається розвиток західної та незахідної моделей публічного адміністрування і кожна держава обирає свій варіант співвідношення між централізацією та демократизацією сфери публічного управління. Траєкторія розвитку публічного управління вибудовується досить чітко: від традиційного публічного адміністрування, через впровадження нового публічного управління до розвитку нового публічного обслуговування.

В Україні процеси реформування сфери публічного управління тривають вже впродовж тривалого періоду часу, однак ряд проблем залишились, зокрема: прозорість функціонування органів публічної сфери у повній мірі не забезпечена; базисні управлінські принципи значною мірою орієнтуються на застосування традиційних підходів, які сформувались ще за часів колишньої країни; фрагментарність процесів децентралізації призвело не до розмежування відповідальності та підвищення ефективності діяльності публічних органів на всіх рівнях, а до перекосів та викривлень у виконуваних функціях. Зазначені та інші проблеми свідчать про необхідність проведення більш комплексних та обґрунтованих реформ, зміст яких не може визначатись без урахування досвіду зарубіжних країн. Серед важливих кроків, які, на нашу думку, доцільно реалізовувати в Україні найближчим часом: сформувати платформи щодо вивчення, адаптації

та імплементації позитивного зарубіжного досвіду та створити систему державного прогнозування та стратегічного управління. В контексті першочергових реформ: забезпечення гуманізації та соціалізації діяльності держави; організація ефективної боротьби з корупцією; модернізація системи публічного адміністрування в контексті забезпечення конвергенції інститутів громадянського суспільства та органів державної влади; формування повноцінної системи електронного урядування.

Список використаних джерел:

1. Касич А. О. Теоретичні аспекти впливу процесів децентралізації на економічний розвиток країни / А. О. Касич // Актуальні проблеми економіки. – 2016. – № 8 (162). – С. 16 – 21.

2. Козак В. Стратегічні аспекти реформування публічного управління в Україні в умовах децентралізації / В. Козак // Theory and history of Public Administration. – 2017. – № 1 (32). – С. 27 – 34.

3. Костюк І. Зарубіжний досвід реалізації адміністративних реформ: порівняльний аналіз правового забезпечення / І. Костюк // Державне управління та місцеве самоврядування. – 2013. – Вип. 4 (19). – С. 50 – 58.

4. Шаповалова І. Сучасні тенденції у реформуванні державного управління: зарубіжний досвід для України / І. Шаповалова // Ефективність державного управління. – 2017. – Вип. 3 (52). – Ч.1. – С. 81 – 88.

5. Fernandes C. Professionalizing bureaucracy and building state capacities: are there unequal advances in Brazilian public administration? / Fernandes C., Palotti P. // Rev. Adm. Pública. – 2019. – Vol. 53, n. 4. – P. 687 – 710.

6. Robinson M. From Old Public Administration to the New Public Service Implications for Public Sector Reform in Developing Countries / Robinson M. // UNDP Global Centre for Public Service Excellence. – 20 p.

7. Van de Walle S., Hammerschmid G., Andrews R. and Bezes Ph. (2016). Introduction: public administration reforms in Europe. Edward Elgar Pub E. 304 p.

ПОЛТОРАЦЬКА НАТАЛЯ

*аспірантка Дніпропетровського регіонального інституту
державного управління Національної академії державного управління
при Президентіві України*

ГРОМАДЯНСЬКЕ СУСПІЛЬСТВО ЯК ЕЛЕМЕНТ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

В умовах докорінних демократичних перетворень в Україні, які були ініційовані Революцією Гідності, розвиток громадянського суспільства в системі публічного управління відноситься до найбільш обговорюваних в Україні. Цей інтерес є цілком природним, оскільки державно-громадянський консенсус нерозривно пов'язаний з розвитком і становленням правової держави, демократії та ринкової економіки – основними цінностями Європейського Союзу. Проте до сьогодні тривають дискусії щодо можливих форм і механізмів розвитку громадянського суспільства в умовах трансформаційних перетворень. Більшість дослідників погоджуються, що громадянське суспільство не можна уявляти проміжною ланкою між сферою виробництва товарів і послуг і сферою публічного управління – воно органічно проникає в усі сфери життєдіяльності людини і є разом із державою однією з провідних сил суспільного розвитку. Громадянське суспільство є невід'ємною частиною механізму, який забезпечує функціонування демократичних інституцій та стабільності системи публічного управління будь-якої країни.

Навіть в умовах тоталітарних політичних режимів існує певна сфера державного невтручання, зона функціонування недержавних суб'єктів, які так чи інакше впливають на життєдіяльність системи публічного управління. В умовах же плюралістичної демократії держава цілеспрямовано поступається частиною своїх повноважень у господарській та управлінській сферах соціальної життєдіяльності самоврядним структурам, що в сукупності утворюють громадянське суспільство. При цьому, виступаючи невід'ємною частиною системи публічного управління, громадянське суспільство характеризується незбіжними з державними (але й не суперечливими їм) інтересами, а також наявністю механізмів, що дозволяють забезпечити реалізацію цих інтересів виключно за рахунок внутрішніх ресурсів самого громадянського суспільства.

Індивід буде членом громадянського суспільства тільки в тому випадку, якщо він є власником «атрибуту громадянської самостійності – бути зобов'язаним своїм існуванням... а своїм власним правам і силам» [1, с. 25]. Політична свобода, як така, впливає з особистою свободою, обидві вони припускають взаємозв'язок прав і обов'язків всіх членів суспільства. Сам факт утвердження громадянського суспільства

тісно пов'язаний з утвердженням і зміцненням особистої свободи. Громадянин, будучи суб'єктом політичної волі, що є в свою чергу вищим виявом особистої свободи, повинен усвідомлювати не тільки свої індивідуальні, приватні інтереси і цілі, але також спільні інтереси та цілі, що скріплюють всіх членів суспільства в єдине ціле. Але, разом з тим, «громадянське суспільство передбачає не тільки наявність морально самостійних, ліберально налаштованих і автономних громадян. Воно також будується на основі визнання принципу як власної автономії, так і автономності держави, економіки, освіти як незалежних секторів суспільного життя, всередині яких і у взаємодії між якими здійснюється верховенство закону і права» [2].

Ознаками громадянського суспільства є: незалежність людей від держави і добровільність їх об'єднання в асоціації для реалізації своїх інтересів. Сам термін «громадянське суспільство» в тому тлумаченні, яке йому надається, по-перше, не дуже вдалий. Поняття «громадянин» (на відміну від поняття «людина»), від якого походить, хоча б етимологічно, термін «громадянське суспільство», має в своїй основі «державний» характер. У сучасному праві відірвати це поняття від держави неможливо. По-друге, саме поняття громадянського суспільства неоднаково в німецькій, французькій, американській традиції. Тому, вживаючи його, потрібно точно знати, який сенс йому надається. По-третє, створення громадянського суспільства пов'язується з певною сходинкою розвитку: в минулому з визнанням природних (а потім інших) прав людини, повагою людської особистості, свободою приватної власності і конкуренції, ліквідацією абсолютизму, демократією на основі правової рівності тощо, а в сучасних умовах – також створенням середнього класу.

Держава має бути формою громадянського суспільства, а не перетворюватися на самоціль. Необхідно, отже, створити сильне, життєздатне, волелюбне суспільство, яке в змозі не допустити узурпації влади, чинити опір і дати дієву відсіч будь-яким антидемократичним, авторитарним проявам.

У контексті проблеми, що розглядається, безсумнівно, надалі ця дефініція має бути поданий з наступним формулюванням. Громадянське суспільство – це суспільство справедливості та громадянського консенсусу, де кожному громадянину гарантуються громадянські, політичні та соціально-економічні права.

Тут досліджуються основні ознаки (риси) громадянського суспільства. По-перше, це суспільство справедливості. Наступна основна ознака – це громадянська згода, тобто встановлення нового соціального порядку через діалог і духовно-політичний консенсус.

При характеристиці громадянського суспільства ми виходимо з його відносної самостійності відносно правової держави; автономії особистості, яка визначається природно-правовим статусом громадян

цієї держави, іноземців та осіб без громадянства, які мають невід’ємні права; панування права, що забезпечується здійсненням державою однією з головних своїх функцій – захисту індивідуальних прав; людського виміру всіх державно-правових інститутів.

Список використаних джерел:

1. Кант І. Соч. / І. Кант. – М, 1968. – Т. 4. – Ч. 2. – 290 с.
2. Кант І. Метафізика нравов / І. Кант // Соч. : в 6 т. – Т. 4.4.2. – М, 1965. – 365 с.

ПОМАЗА-ПОНОМАРЕНКО АЛІНА

к. держ. упр., начальник наукового відділу з проблем державної безпеки навчально-науково-виробничого центру Національного університету цивільного захисту України

**СТАН КОНСОЛІДАЦІЇ ДЕМОКРАТІЇ У СВІТІ
(НА ПРИКЛАДІ ПОШИРЕННЯ ВІРУСУ COVID-19)**

«Вірус демократії сильніший за коронавірус» [1].

Процес консолідації демократії визначає особливості суспільно-політичного розвитку країни. Ця дослідницька парадигма не втрачає актуальності, привертаючи до себе інтерес в наукових спільнотах у всьому світі через транзитивність функціонування його країн. Парадигма «транзиту» залишається одним із джерел конкретних методологічних прийомів до дослідження макрополітичних і суспільних трансформацій.

Останнім часом стосовно світової політики все частіше використовують метафору змагання «ліберального» і «авторитарного» суспільно-політичних проєктів, їхній вплив на стан національної безпеки тощо (дет. див. наукові роботи Ю. Древалія [2]). У тій чи іншій мірі такі проєкти вказують на погіршення якості наявних демократій, що вельми очевидним стало через низку подій, пов’язаних із поширенням вірусу COVID-19. Ці події засвідчили, по-перше, що тривалий час в ЄС не відбувалося впровадження загальноєвропейських цінностей згуртування, а відхилення від них (дет. про які ідеться у роботах О. Оржель [5]). А по-друге, гостру проблему консолідації демократії в постсоціалістичних країнах, які в силу певних причин в історично короткий термін були змушені здійснювати докорінні перетворення в усіх сферах суспільства. Однак на пострадянському просторі чітко проглядається тенденція, за якої на виході з транзиту маємо утворення нестійких демократій та режими гібридного типу з переважанням елементів авторитарного устрою. У цих країнах консолідація демократії або відбувалася латентно, або зривається час від часу.

Учений Ю. Чернецький [8] зазначає, що індекс демократії, який обраховують у дослідницькому центрі «Економіст інтеллідженс юніт» (EIU), визначається за шкалою від 0 до 10 та базується на оцінках головних політичних індикаторів. За їхніми значеннями виділяються чотири типи режимів: повні демократії – 8,01 і більше; недосконалі демократії – від 6,01 до 8,00; гібридні режими – від 4,01 до 6,00; авторитарні режими – 4,00 і менше. У 2019 році за індексом демократії рейтинг пострадянських держав Європи має такий вигляд: Україна – 5,90; Молдова – 5,75; Вірменія – 5,54; Грузія – 5,42; Росія – 3,11; Казахстан – 2,94; Білорусь – 2,88; Азербайджан – 2,75 [9].

Як відомо, індекс демократії передбачає визначення індексу громадянських свобод [9]. Варто визнати, що штамп COVID-19 зафіксований у понад 100 країнах, і через його стрімке поширення у них вводять карантин і надзвичайний стан [4]. Відзначимо, що надзвичайний стан через COVID-19 ввели Китай, Італія, Іспанія, США, Словаччина, Чехія, Естонія, Японія, Південна Корея, Іран та ін. [9]. Такі заходи передбачають обмеження прав і свобод громадян. Щодо України, то в ній не введено такий стан, але передбачено суттєве обмеження прав і свобод її громадян (на пересування, на масові зібрання, на ведення підприємницької діяльності тощо). Це суперечить ст. 64 Конституції України, якою передбачено можливість такого обмеження лише за умови введення надзвичайного стану [3].

На кінець квітня 2020 року жодна з пострадянських країн, яка відзначається гібридним режимом демократії (Україна, Молдова, Вірменія, Грузія та ін.) не встановила надзвичайний стан. На наше переконання, це вказує, по-перше, на стан сучасного функціонування держави, яке виступає ще одним індексом демократії, що в Україні знаходиться на низькому рівні (див. Democracy Index 2019 [9]). А по-друге, на важливість удосконалення вітчизняної політики та можливе зниження рівня демократії в Україні в найближчій перспективі. Слід вказати, що низка заходів щодо вдосконалення такої політики запропонована Е. Лібановою (провести загальнонаціональний перепис населення), О. Пархоменко-Куцевіл (підготувати антикризових топ-менеджерів, урегулювати правову базу у цій сфері, започаткувати глобальну систему «Електронне суспільство») та ін. [1; 6].

До речі, перші 5 країн у рейтингу за індексом демократії (Норвегія, Ісландія, Швеція, Нова Зеландія та Фінляндія) та 5 останніх країн у ньому (деякі країни Африки, Сирія, Північна Корея) [9] не вводили надзвичайний стан. Причиною цього є, зокрема, наявність кореляційних зв'язків між високим рівнем економічного розвитку країни та стійкістю демократії в ній (дет. про це див. праці С.-М. Ліпсета).

У продовження відзначимо, що польський вчений А. Пшеворський слушно зауважив, що демократія – це встановлена

процедура щодо досягнення результатів в умовах невизначеності [7]. Реалізація цієї процедури вимагає раціонального використання ресурсів. Фінський дослідник Т. Ванханен [10], спираючись на біхейвіористський і неодарвіністський підходи, характеризує державну політику як втілення «боротьби за обмежені ресурси і за доступ до їхнього розподілу в суспільстві». Ця вихідна теза передбачає виважене застосування таких владних ресурсів, які мають загальну релевантність: багатство і контроль над засобами виробництва й зайнятостю; знання та професійні компетенції; можливість використання сили примусу та засобів насильства тощо.

Отже, акцентування уваги на цивілізаційних, історичних, соціокультурних особливостях перехідних процесів і демократичної консолідації є надзвичайно актуальним для науки публічне управління. Більше того, воно є важливим у тому сенсі, що суспільно-політичний розвиток у межах «третьої хвилі демократизації» (визначеної С. Хантінгтоном) вказує на непродуктивність ігнорування структурно-контекстуальних факторів і виокремлення «наступної хвилі демократизації», як чергового етапу інституційного розвитку (інституційного дарвінізму). Дослідження цієї проблематики актуалізовано тим, що неоднозначні процеси демократичного розвитку, поряд із глобалізацією, є одними з глобальних трендів сучасності. У цьому контексті важливо правильно розставляти інституційні акценти та виважено визначати вектори руху країни. Для України – це айчарівський аспект (тобто кадрового забезпечення), організаційний і контрольний аспекти, що передбачають удосконалення та налагодження алгоритмізуючої комунікації між державою та суспільством. Корисним видається подальший аналіз сутності демократичної консолідації на трьох рівнях – суб'єктивно-психологічному, процедурному та інституційному з урахуванням структурного контексту моделі такої консолідації. У цьому випадку вдається вийти за межі вузького розуміння консолідації як формування демократичного консенсусу серед елітних груп і охопити більш широкий контекст і набір ознак.

Список використаних джерел:

1. Вірус демократії сильніший за коронавірус. Головний український демограф Елла Лібанова та світ у вирі пандемії – інтерв'ю. – Режим доступу : <https://nv.ua/ukr/ukraine/events/koronavirus-v-ukrajini-i-pandemiya-u-sviti-interv-yu-demografa-pro-virus-i-demokratiyu-novini-ukrajini-50080562.html>. – Назва з екрану.
2. Древаль Ю. Д. Безпека особистості як фактор сучасних державно-управлінських відносин / Ю. Д. Древаль // Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України. – С. 123 – 127.
3. Конституція України. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show>.

4. Коронавірус 2020: як країни вводять карантин та надзвичайний стан через пандемію. – Режим доступу : <https://rubryka.com/article/quarantine-coronavirus-2020/>. – Назва з екрану.

5. Оржель О. Територіальний вимір згуртування ЄС / О. Оржель // Вісник Національної академії державного управління при Президентові України. – 2011. – № 3. – С. 151 – 158.

6. Пархоменко-Куцевіл О. І. Державне управління у сфері забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення України: теоретичні аспекти / О. І. Пархоменко-Куцевіл. – Режим доступу : <https://nvdu.undicz.org.ua/index.php/nvdu/article/view/69>.

7. Пшеворский А. Демократия и рынок / А. Пшеворский. – Режим доступу : <https://uk.wikipedia.org/>.

8. Чернецький Ю. Про індекс демократії України та інших держав пострадянської Європи / Ю. Чернецький. – Режим доступу : <https://newssky.com.ua/pro-indeks-demokrati/>.

9. Democracy Index 2019. – Access mode : <https://www.eiu.com/topic/democracy-index>.

10. Vanhanen's index of democracy. – Access mode : <https://www.prio.org/Data/Governance/Vanhanens-index-of-democracy/>.

ПОПІЛЬ ЮЛІЯ

аспірантка Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

УПРАВЛІННЯ ЗНАННЯМИ В СИСТЕМІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Україна обрала курс на входження у світові, а передусім – європейські, структури і тому перед нашою державою гостро постало питання про необхідність адаптування вітчизняної системи управління знаннями до європейських стандартів. В сучасному світі реформування та глобалізації такі активи, як знання, набувають особливої цінності. Більшість організацій публічного сектору вважають знання своїми нематеріальними активами, адже знання стають стратегічно важливими. На нашу думку, майбутнє будь-якої публічної організації безпосередньо залежить від їх здатності шукати, зберігати, створювати, обмінювати та поширювати знання. Першочерговим для успішної реалізації реформ у сфері публічного управління є управління людськими та інформаційними ресурсами. Тому виникає необхідність безперервного навчання персоналу, створення умов для обміну знаннями та досвідом між співробітниками.

Дослідження системи управління знаннями як складової публічного управління, проблеми управління знаннями в сучасному світі висвітлені в багатьох наукових працях зарубіжних та вітчизняних науковців, зокрема таких, як: Н. Алюшина, О. Амосов, Р. Бекмен, Я. Вовк, А. Воронкова, Д. Кілінг, В. Козак, К. Коллісон, Е. Лессер, Т. Стюарт, Дж. Харінгтон та багато інших. Але, на нашу думку, все ще мало дослідженим залишається питання впровадження та застосування управління знаннями в системі публічного управління.

Ефективне управління знаннями стає способом підсилення інституційної спроможності для здійснення міжнародних стратегічних комунікацій, підвищення інвестиційної привабливості країни, адже управління знаннями сприяє створенню і реалізації нових ідей.

За визначенням Д. Кілінга, англійського державного службовця, «Публічне управління (англ. public management) – це пошук у найкращий спосіб використання ресурсів задля досягнення пріоритетних цілей державної політики». Поява нової форми управління у публічній сфері була спричинена потребою модернізувати організаційні структури і процедури, які вони використовують, для того, щоб усі інституції публічної сфери працювали краще. Публічне управління стосується ефективного функціонування всієї системи політичних інституцій [6].

Публічний сектор підвищує прозорість даних та інформації шляхом активного оприлюднення, покращує розробку політики надання послуг, проводить аналіз та генерує рекомендації, створює цінність для системи в цілому та сприяє переходу до інформаційної економіки, де дані та інформація є рушіями розвитку, а також засобом для кращого відображення потреб та інтересів громадян. Управління та обмін даними, інформацією та знаннями між публічним сектором і суспільством підтримують створення інновацій, які трансформують всі сектори економіки підвищуючи ефективність та продуктивність, економічну конкурентоспроможність та добробут населення [5].

За К. Коллісоном «Управління знаннями – поєднання протилежностей, тому що ніхто не може реально управляти активом, що знаходиться у головах співробітників, та передається, головним чином, через спілкування. Але ви можете зробити таке: управляти середовищем, у якому знання можна створювати, відкривати, фіксувати, обмінювати, видобувати, підтверджувати, передавати, приймати, адаптувати й застосовувати. З метою створення цінності для справи» [1].

Світовий досвід свідчить, що системи управління знаннями у публічному секторі створюються для:

- підвищення ефективності комунікацій між органами влади всіх рівнів;
- налагодження ефективного діалогу влади з громадськістю;

– формування та функціонування віртуальних спільнот професіоналів («спільноти практики» – community of practice);

– проведення дистанційного навчання та консультування на робочому місці посадових осіб органів місцевого самоврядування, державних службовців та депутатів місцевих рад [3].

Для впровадження управління знаннями необхідною передумовою є підготовка відповідних кадрів, яка включатиме необхідність реалізації програм додаткової освіти для державних службовців, а також необхідність виконання таких завдань:

– сформувати та забезпечити розвиток віртуального навчального середовища на рівні державної служби з метою забезпечення до курсової підготовки за професійними програмами підвищення кваліфікації, професійного навчання на робочих місцях, проведення короткострокових і постійно діючих тематичних семінарів та спеціалізованих курсів, самоосвіти з використанням можливостей сучасних інформаційно-комунікаційних технологій;

– розширити напрями підвищення кваліфікації за дистанційною формою за рахунок розробки нових дистанційних курсів;

– забезпечити створення банку прикладів позитивного досвіду вирішення проблемних питань, з якими стикаються в повсякденній роботі державні службовці та посадові особи органів місцевого самоврядування;

– запровадити незалежне комп'ютерне тестування претендентів на заміщення вакантних посад в органах державної влади та органах місцевого самоврядування на відповідність їхніх професійних знань [2].

Отже, впровадження управління знаннями в систему публічного управління передбачає поступову адаптацію організаційної структури, культури та інформаційної системи організації публічної влади до нових викликів. Ефективне управління знаннями поліпшить якість і швидкість прийняття управлінських рішень, а також сприятиме реалізації реформ, довірі й підтримці з боку громадян та міжнародних спільнот, зокрема для підсилення інституційної спроможності державної служби.

Список використаних джерел:

1. Обучение, фиксирование, обмен и использование знания, опыта и ценных практик. Объяснение Knowledge management (управление знаниями) Collison и Parcell. – Режим доступа : https://www.12manage.com/methods_collison_knowledge_management_ru.html.

2. Про затвердження Положення про вебпортал управління знаннями у сфері професійного навчання «Портал управління знаннями» : наказ Національного агентства України з питань

державної служби від 26 лист. 2019 р. № 209-19. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1234-19>.

3. Про схвалення Стратегії реформування державної служби та служби в органах місцевого самоврядування : розпорядження Кабінету Міністрів України від 18 берез. 2015 р. № 227-р. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show>.

4. Управління знаннями // Швейцарсько-український проект «Підтримка децентралізації в Україні» DESPRO. – Режим доступу : <https://mx.despro.org.ua/km>.

5. CoPs leading the way in public service networking. – Access mode : <http://steve-dale.net/wp-content/uploads/2010/11/Benefits-of-CoPs-Nov10.pdf>.

6. Keeling D. Management in Government / D. Keeling (1972), London: Allen & Unwin. – Access mode : <https://www.taylorfrancis.com/books/9780203701690>.

ПОРЄВА ВІРА

аспірантка, молодший науковий співробітник кафедри глобалістики, євроінтеграції та управління національною безпекою Національної академії державного управління при Президентові України

ДО ПИТАННЯ УЧАСТІ ЕКОЛОГІЧНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ В ФОРМУВАННІ ЕКОЛОГІЧНОЇ ПОЛІТИКИ З ВРАХУВАННЯМ ДОСВІДУ ЄС

У Національній стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2016-2020 роки, затвердженій Указом Президента України від 26 лютого 2016 року № 68/2016 підкреслено: «Взаємодія органів державної влади, органів місцевого самоврядування з громадськістю залишається малоефективною через недостатню прозорість діяльності цих органів та забюрократизовані процедури такої взаємодії, низький рівень взаємної довіри» [1]. Вважаємо, що у 2020 р. можна чітко констатувати існування кризи порозуміння між політичними акторами та громадськими організаціями у сфері екологічної політики щодо розвитку держави відповідно до принципів сталого розвитку, EU Green Deal та екологічної частини Угоди про асоціацію.

Приєднуємося до думки, що основною проблемою взаємодії влади і громадянського суспільства полягає в тому, що у влади і громадянського суспільства різне бачення проблеми участі громадськості у формуванні та реалізації політики. Якщо влада прагне забезпечити підтримку громадськістю рішень, які готуються чиновниками згідно з логікою виживання самої влади, то

громадськість прагне встановити контроль за владою і розробити політику, яка має на меті забезпечення інтересів громадян, населення [2].

Якщо розглядати взаємодію влади і громадянського суспільства тільки як двох політичних гравців, при плануванні екологічної політики, ми можемо втрати важливого політичного актора, який в Україні має власну специфіку – могутність впливу на політичний порядок денний, курс розвитку країни і при цьому позиціонує себе як представник інтересів усього народу. Тобто, «користуючись позитивним рівнем довіри до НУО з боку громадян України, заінтересовані політичні актори використовують громадську діяльність для лобювання власної діяльності, організації проплачених псевдопротестів» [3 с. 36].

В українському суспільстві термін «лобізм» сприймається з негативним забарвленням як «діяльність проти суспільних інтересів». За результатами дослідження, відзначимо наступні думки науковці. Так, Н. Коваль відзначає, що саме через категорію легальності проходить межа між корупцією і лобізмом [4 с. 172]. П. Толстих поділяє методи лобізму за критерієм законності на правові, тіньові та кримінальні [5 с. 32]. О. Дягілев відзначає, що крім легальних засобів, лобістами широко використовуються так звані «тіньові», що межують з порушенням регламентних норм та можуть використовуватись певними посадовими особами (спікер парламенту, голова уряду тощо) [6, с. 75].

С. О. Кравченко виділяє термін «цивілізований лобізм» як особливу форму взаємовідносин влади і суспільства, що передбачає системний і цілеспрямований вплив приватних осіб та організованих суспільних груп, у тому числі за допомогою спеціально найнятих фахівців або організацій, на органи державної влади й органи місцевого самоврядування з метою прийняття (неприйняття) рішень цими органами в інтересах зазначених осіб або груп з використанням законних методів.

Звертаючись до досвіду ЄС, відзначимо наступне. Перша екологічна лобі група – Європейське екологічне бюро (ЕЕВ) відкрито в 1974 р. Протягом більш ніж півстоліття на теренах європейського регіону екологічний лобізм перетворився на важливий елемент механізму влади, діяльність якого регламентується низкою документів, зокрема «Правилами щодо лобювання та груп інтересів у національних парламентах країн-членів» (1996 р.) [7].

Чи потрібні окремий законопроект щодо впорядкування діяльності громадських організацій, в т.ч., які здійснюють свою діяльність в сфері екологічної політики ?

Закони, які регламентують лобістську діяльність в ЄС, відсутні. Європейський Парламент опублікував декілька робочих документів

(«working documents») щодо лобізму «Rules on lobbying and interest groups in the national parliaments of the Member States» (1996); Lobbying in the EU: current rules and practices» (2003). У 2006 р. Європейська Комісія випустила так звану Зелену Книгу (Green Paper on the European Transparency Initiative), у якій визначалося поняття лобізму та була запропонована система добровільної реєстрації лобістських організацій, Загальний кодекс поведінки лобістів, система моніторингу над лобістською діяльністю та санкції за порушення Кодексу [8]. Громадські інтереси в ЄС відстоюють переважно громадські організації, які виконують функцію комунікації інституцій ЄС з громадянами, стверджуючи таким чином демократичні повноваження та роблять свій внесок у «функціональне представництво» і підвищення легітимності європейської політики [9].

Враховуючи вищевикладене, вважаємо, що, діяльність громадських організацій в формуванні і реалізації екологічної політики України варто відносити до терміну «природничий лобізм». Через призму науки термін «природничий лобізм» може мати наступне визначення – діяльність експертів екологічних громадських організацій соціального напрямлення, які в процесі взаємодії з органами державної влади, владною елітою застосовують профільні знання природничих наук, креативність, керуються моральними цінностями та цінностями сталого розвитку для захисту екологічних прав громадян.

Список використаних джерел:

1. Національна стратегія сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2016-2020 роки, затверджена указом Президента України від 26 лют. 2016 р. №68/2016 // Урядовий кур'єр. – 2016. – 2 березня. – № 41.
2. Взаємодія органів державної влади та громадянського суспільства. – Режим доступу : <https://cutt.ly/LyxXn6F>.
3. Громадянське суспільство України: сучасні практики та виклики розвитку : аналіт. доп. / В. М. Яблонський, Т. В. Андриученко, І. Е. Бекешкіна [та ін.] ; за заг. ред. О. А. Корнієвського, Ю. А. Тищенко, В. М. Яблонського. – Київ : НІДС, 2018. – 128 с.
4. Коваль Н. В. Необхідність впровадження інституту цивільзованого лобізму в Україні / Н. В. Коваль // Інвестиції: практика та досвід. – 2014. – № 19. – С. 170 – 175.
5. Толстых П. А. GR. Практикум по лоббизму в России / П. А. Толстых. – М. : Альпина Бизнес Букс, 2007. – 379 с.
6. Дягілев О. В. Конституційно-правовий інститут лобізму: вітчизняний та зарубіжний досвід : монографія / О. В. Дягілев. – Харків : Майдан, 2011. – 252 с.

7. Rules on lobbying and interest groups in the national parliaments of the Member States. – Access mode : http://www.europarl.europa.eu/workingpapers/pana/w5/default_en.

8. Як у нас та як у них? Лобізм у США та ЄС. – Access mode : <https://rada.oporaua.org/analityka/a-iak-u-nykh/5403-yak-u-nas-ta-iak-u-nykh-lobizm-u-ssha-ta-yes>.

9. Clement Guasco. Environmental NGOs: Channels of democracy for the European Union. – Access mode : [http://dspace.mah.se/bitstream/handle/2043/8357/Clement %20Guasco %20- %20BA %20Thesis.pdf?sequence=1](http://dspace.mah.se/bitstream/handle/2043/8357/Clement%20Guasco%20-%20BA%20Thesis.pdf?sequence=1)

ПРАЦИБУДА МИКИТА

студент факультету менеджменту Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова

СТРАТЕГІЧНЕ ПЛАНУВАННЯ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Реформа децентралізації в Україні передбачає передачу повноважень і ресурсів територіальним громадам. Саме тому вельми актуальним постає приділення уваги стратегічному плануванню розвитку територіальних громад в Україні.

Стратегічне планування розвитку територіальних громад – це системна технологія обґрунтування й ухвалення найважливіших рішень стосовно місцевого розвитку, визначення бажаного майбутнього стану території та способу його досягнення, що базується на аналізі зовнішнього оточення території та її внутрішнього потенціалу і полягає у формуванні узгоджених з територіальною громадою дій, на реалізації яких концентруються зусилля, ресурси основних суб'єктів місцевого розвитку [1].

Стратегічним планом є документ, за яким здійснюється розвиток територій, та який складається з довгострокових, середньострокових і короткострокових цілей. Основними цілями є: аналіз умов для розвитку територій; розвиток інфраструктури; соціально-економічний розвиток територій; моніторинг тенденцій змін; аналіз сильних і слабких сторін, альтернативного чи можливого розвитку територій; розробка завдань, проектів.

Засади формування прогностичних та програмних документів в Україні визначені Законами України «Про засади державної регіональної політики», «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України», «Про державні цільові програми», Концепцією вдосконалення системи прогностичних і програмних документів з питань соціально-економічного розвитку України, іншими нормативно-правовими документами.

Сталий розвиток території потребує стратегічного підходу, який передбачає перехід від розробки і виконання плану до оперативної системи, яка адаптується та вдосконалюється; перехід від визнання місцевої влади відповідальною за розвиток до визнання відповідальним усього суспільства; перехід від централізованого і контрольованого процесу.

Першочергові цілі називають стратегічними пріоритетами, які розкриваються за допомогою встановлення стратегічних завдань. Для досягнення мети необхідне певне фінансове та матеріально-технічне забезпечення, створення ефективної управлінської структури. Однак існує безліч проблем, які потребують вирішення. До таких проблем відносяться соціально-економічні та екологічні проблеми. Одним із варіантів вирішення зазначених проблем є удосконалення нормативно-правової бази.

Основними принципами розробки стратегії сталого розвитку території є: збалансованість між економічною, екологічною та соціальною сферою; скоординованість діяльності органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій і громадян для розв'язання найважливіших проблем території.

Ураховуючи особливості розвитку територій необхідно, щоб стратегія передбачала: розвиток інфраструктури територій; впровадження інновацій; підвищення ефективності використання бюджетних коштів; підвищення конкурентноспроможності територій; формування привабливого інвестиційного середовища; залучення інвестицій у пріоритетні напрямки розвитку території; вдосконалення системи надання публічних послуг та розвиток людського потенціалу.

Ознаками успішної стратегії місцевого розвитку є:

- підхід на основі партнерства й широкої участі;
- високий рівень громадського консенсусу, ефективність і діловий підхід;
- залучення значної кількості зацікавлених сторін з різних сфер життєдіяльності суспільства;
- використання аналітичного інструментарію;
- усвідомлення того, що якість однієї завершеної фази процесу стратегічного планування впливає на успішність наступної фази;
- загальна координація процесу [1].

Таким чином, запровадження стратегічного планування розвитку територіальних громад спрямоване на забезпечення розвитку системи життєдіяльності територій. З метою досягнення цілей, визначених у стратегіях розвитку територіальних громад, може бути врахований зарубіжний досвід реалізації таких стратегій, що й буде подальшим науковим пошуком.

Список використаних джерел:

1. Стратегічне планування місцевого розвитку : практич. посіб. / О. В. Берданова, В. М. Вакуленко. – К. : ТОВ «Софія-А», 2012. – 88 с.
2. Стратегічне планування регіонального розвитку : навч. посіб. / О. В. Берданова, В. М. Вакуленко. – К. : НАДУ, 2007. – 96 с.

ПРИЙМАК НАДІЯ

студентка 3 курсу Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу

СЕРНЯК ОЛЕГ

к. держ. упр., доцент кафедри публічного управління та адміністрування Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу

ЗМІНА ДІАПАЗОНУ УХВАЛЕННЯ РІШЕННЯ ПРЕЗИДЕНТОМ ВНАСЛІДОК ПРОПОНОВАНИХ ЗМІН ДО КОНСТИТУЦІЇ УКРАЇНИ

Конституція України не лише визначає та гарантує основоположні права, свободи й обов'язки громадян, але і встановлює систему державної влади у країні. Намагання змінити Конституцію в сторону посилення однієї з гілок влади за рахунок повноважень іншої призводили до порушення балансу сил, політичних криз і нових конституційних змін. Вже стало закономірністю, що кожен новий Президент України намагається змінити Конституцію в частині повноважень різних гілок влади, але поки що такі зміни не вплинули на досягнення основної конституційної мети – створення дійсно демократичної, соціальної та правової держави. Водночас, зміни в системі суспільних відносин, які відбулися в країні протягом останніх 24-х років, вимагають змін відповідних норм Конституції.

Згідно статті 154 Конституції України Президент України є одним із суб'єктів подання законопроектів про внесення змін до Конституції. Новообраний президент В. Зеленський 29 серпня 2019 р. скористався цим своїм конституційним правом і подав на розгляд громадськості та також новообраної Верховної Ради України п'ять законопроектів, що містять такі пропозиції до Основного закону, а саме:

- зменшити конституційний склад Верховної Ради України до трьохсот народних депутатів, закріпити додаткові умови реалізації права бути обраним народним депутатом України, тобто володіння державною мовою, та закріпити пропорційну виборчу систему для парламентських виборів;

- для здійснення парламентського контролю за додержанням Конституції України і законів в окремих сферах Верховна Рада

України може призначати уповноважених Верховної Ради України, правовий статус яких визначатиметься окремими законами;

– доповнити перелік суб'єктів права законодавчої ініціативи таким суб'єктом, як народ, та доповнити Конституцію України засадничою нормою щодо законодавчої процедури, згідно із якою закон приймається відповідно до вимог законодавчої процедури, визначеної Конституцією України та законами України;

– закріпити повноваження Президента України утворювати незалежні регуляторні органи, Національне антикорупційне бюро України, призначати на посади та звільняти з посад Директора Національного антикорупційного бюро України і Директора Державного бюро розслідувань;

– скасувати адвокатську монополію на отримання професійної правничої допомоги з метою забезпечення права кожного на надання такої допомоги.

Станом на лютий 2020 року ці законопроекти активно розглядаються відповідними комітетами Верховної Ради України, а перший із них вже навіть попередньо схвалено парламентом. Найбільше застережень і ризиків було висловлено громадськістю та міжнародними організаціями щодо посилення впливу Президента на правоохоронні інституції. Наразі даний законопроект не підтримано парламентом, але ймовірність його повторного розгляду досить велика.

Якщо аналізувати існуючі повноваження Президента України у сфері забезпечення правопорядку, то він призначає на посаду та звільняє з посади за згодою Верховної Ради України Генерального прокурора та вносить до Верховної Ради України подання про призначення на посаду та звільнення з посади Голови Служби безпеки України. Ініційоване Президентом додаткове розширення діапазону впливу на Національне антикорупційне бюро України та Державного бюро розслідувань створює загрозу незалежності цих органів, призведе до концентрації виконавчої влади у Президента України, його конкуренції з органами виконавчої влади, а отже, до нівелювання гарантій прав і свобод людини і громадянина. Про це йдеться у Висновку Конституційного Суду України від 16.12.2019 р., який визнав поданий Президентом законопроект таким, що не відповідає вимогам частини першої статті 157 Конституції України, та таким, що відповідає вимогам частини другої статті 157, статті 158 Конституції України.

Також Президент України запропонував свій варіант змін до Конституції щодо децентралізації влади. Законопроект він вніс у середині грудня 2019 р. та передбачає: запровадження інституту префектів (як і в законопроекті П. Порошенка), запровадження нового переліку адміністративно-територіальних одиниць (громада, округ,

область), закріплення права місцевих жителів на зміну кордонів і перейменування населених пунктів, закріплення права громади на самоврядування шляхом виборів і місцевих референдумів. Таку ініціативу розкритикували всі: від міжнародних організацій – до народних депутатів. У підсумку в січні 2020 р. було вирішено, що така важлива реформа потребує доопрацювання, і В. Зеленський свій законопроект відкликав [1].

Таким чином, ініційованими протягом кількох місяців 2019 р. змінами до Конституції України Президент намагається посилити свій вплив на виконавчу гілку влади та правоохоронні інституції. Він хоче безпосередньо контролювати боротьбу з корупцією та впливати на місцеве самоврядування, зокрема через оцінювання конституційності дій чи бездіяльності інституцій місцевого самоврядування. З іншого боку, Президент намагається виконувати передвиборчі обіцянки щодо подолання корупції і концентрація усіх зусиль в одних руках для досягнення цієї мети може бути ефективною. Наразі зрозуміло одне, що зміни Конституції необхідні, але вони потребують широкого експертного та громадського обговорення. Надмірна квапливість у цьому процесі може спричинити порушення принципу рівномірного розподілу влади та створити умови, за якими буде важко визначити відповідальних за окремі питання інституції. Тому для досягнення поставлених та оголошених раніше цілей розвитку держави варто врахувати уже визначені повноваження Президента та перед прийняттям нових ретельно дослідити всі можливі ризики та наслідки.

Список використаних джерел:

1. Замахнулися на Конституцію: які зміни хотів внести Зеленський та його попередники. Слово і діло: аналітичний портал. 30.04.2020. – Режим доступу : <https://www.slovoidilo.ua/2020/04/30/statija/polityka/zamahnulysya-konstytuciyu-yaki-zminy-xotiv-vnesty-zelenskyj-ta-joho-poperednyku>.

ПРОНЬ ЛЕСЯ

аспірантка Інституту післядипломної освіти та довузівської підготовки ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»

ПОЛІТИЧНІ АСПЕКТИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ПІД ЧАС ПАНДЕМІЇ COVID-19 В УКРАЇНІ

2020 рік увійде в історію України та світу як час пандемії COVID-19. Станом на 05 травня 2020 року в Україні зареєстровано: хворих на COVID-19 – 12597, 1875 одужало, 316 летальних випадків [2]. Починаючи з 17 березня 2020 року вносяться зміни до деяких законів

України. Політичні аспекти публічного управління спрямовані на запобігання виникненню та поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19).

Верховна Рада України прийняла Постанову, яка передбачає, що впродовж карантину робота продовжуватиметься в комітетах, депутатських фракціях, комісіях [8].

У Кодекс України про адміністративні порушення додано статтю, яка дозволяє накладати штраф за порушення правил карантину, санітарно-протиепідемічних, санітарно-гігієнічних правил і норм: на громадян – в розмірі від однієї до двох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (17-34 тис. грн.); на посадовців – від двох до десяти тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (34-170 тис. грн.). В кримінальному кодексі України зазначено, що за порушення санітарних правил і норм щодо запобігання епідемічним, інфекційним хворобам та масовим отруєнням, які спричинили або могли спричинити поширення цих захворювань, передбачений штраф від тисячі до трьох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (17-51 тис. грн.) або арешт до 6 місяців, або обмеження (позбавлення) волі до 3 років. Якщо у зв'язку з порушеннями загинули люди, тоді покарання від 5 до 8 років позбавлення волі. Тимчасово звільнено від сплати ввізного мита конкретний перелік лікарських засобів, медичних виробів, медичного обладнання, які необхідні для запобігання виникненню, поширенню, ліквідації спалахів, пандемій коронавірусної хвороби. На період карантину при можливості працівників переведено на дистанційну роботу. Під час карантину та протягом 30 днів після його відміни забороняється: нараховувати та стягувати пеню (штраф) за невчасно оплачені житлово-комунальні послуги; припиняти надавати житлово-комунальні послуги громадянам України через їхню несплату; виселяти із житла через заборгованість за житлово-комунальні послуги. Кабінет Міністрів України забезпечує контроль за цінами за лікарські засоби, встановив доплати окремим працівникам [5].

З 1 березня по 30 квітня 2020 року: не нараховується і не сплачується плата за нерухомість, плата за землю та земельні ділянки, які перебувають у користуванні, в оренді; споживачі звільняються від відповідальності за прострочення за договорами про споживчий кредит; не застосовуються штрафні санкції за несвоєчасну або неповну сплату суми єдиного соціального внеску, за несвоєчасне подання звітності про сплату єдиного соціального внеску, за порушення податкового законодавства; встановлено мораторій на податкові перевірки з 18 березня до 18 травня 2020 року; виплатять 50 % середньої заробітної плати тим особам, які перебувають у закладах охорони здоров'я або на самоізоляції під медичним наглядом під час протидії COVID-19 [7].

Було розроблено і затверджено центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони здоров'я, протокол надання медичної допомоги хворим на коронавірусну хворобу, підтверджену лабораторним тестуванням.

Для лікування хворих на коронавірусну хворобу, яка підтверджена лабораторно, згідно затвердженого Протоколу медичної допомоги можуть застосовуватися незареєстровані лікарські засоби, але які рекомендовані іншими країнами, для лікування COVID-19. Міністерство охорони здоров'я України здійснює моніторинг безпеки та ефективності лікарських засобів проти коронавірусної хвороби і проводить невідкладне, постійне оновлення лікарських засобів для лікування, протоколів надання медичної допомоги при коронавірусній хворобі [6].

Під час пандемії дозволено встановити гнучкий режим робочого часу для працівників, дистанційну форму роботи. Час простою під час оголошення карантину оплачується працівникові не нижче від двох третин тарифної ставки. Кабінет Міністрів України координує, спрямовує роботу міністерств та інших органів виконавчої влади, забезпечує фінансуванням заклади охорони здоров'я, установи, організації, служби, які залучені до робіт, пов'язаних з протидією коронавірусній хворобі. Місцева державна адміністрація набуває повноважень прийняти рішення про необхідність роботодавцям вжити заходи щодо профілактики, запобігання поширень пандемії. Пленарні засідання місцевих рад та виконавчих комітетів дозволено проводити в режимі аудіоконференцій або відеоконференцій з обов'язковим записом засідання. На період карантину та обмежувальних заходів припиняється приватизація та продаж об'єктів великої приватизації. Розробляється програма стимулювання економіки із затвердженням пріоритетних галузей [4].

Державна комісія з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій в умовах пандемії COVID-19, регіональні та місцеві комісії, головний санітарний лікар прийняли наступні рішення та офіційні розпорядження: про створення Штабу з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації, пов'язаної з поширенням коронавірусної хвороби та штабів у регіонах України; про організацію заходів, які спрямовані на мінімізацію поширення COVID-19 під час діагностики з переліком медичних виробів, обладнання, якими мають бути забезпечені мобільні медичні бригади; щодо поліпшення умов праці тих осіб, які протидіють поширенню COVID-19 (організувати харчування, кімнати відпочинку); про організацію поховання (кремації) тіл померлих від коронавірусної хвороби; про організацію, облаштування тимчасових пунктів приймання та сортування хворих на COVID-19 (на базі наметів) на території закладів охорони здоров'я першої хвилі, про алгоритм сортування хворих та осіб з підозрою на

коронавірусну хворобу; про звернення хворих на COVID-19 у закладах охорони здоров'я першої хвилі, порядок проведення медичного скринінгового сортування; про надавання оперативної інформації про кількість людей, які проходять обсервацію; про збір даних про забезпеченість та потреби закладів охорони здоров'я, необхідних для запобігання виникненню, поширенню, ліквідації спалахів, пандемій коронавірусної хвороби, збір даних про заклади охорони здоров'я, які мають діючу ліцензію на анестезіологію, дитячу анестезіологію; рекомендації щодо утворення та діяльності контрольно-пропускних пунктів на кордонах карантинної зони для обмеження поширення COVID-19 органами місцевого самоврядування та обласними (районними), Київською міською державними адміністраціями; про затвердження складів комісій, які перевірятимуть наскільки заклади охорони здоров'я готові протидіяти коронавірусній хворобі в окремих регіонах України; про організацію протиепідемічних заходів в місцях спільного проживання при виявленні коронавірусної хвороби [3].

В проекті Постанови про Програму діяльності уряду запропоновано основні напрямки розвитку регіонів: збалансований розвиток регіонів; формування на новій територіальній основі ефективне місцеве самоврядування та формування органів державної влади; створення якісної соціальної та транспортної інфраструктури; реалізація програми «Велике будівництво»; розвиток іпотечного кредитування; розвиток програм щодо забезпечення громадян житлом, реформування містобудівної та будівельної галузі, захист інвесторів тощо [1].

Список використаних джерел:

1. Комітет з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування рекомендує Верховній Раді направити на доопрацювання Програму діяльності Кабінету Міністрів // Інформаційне управління Апарату Верховної Ради України. Офіційний веб-портал Верховної Ради України. – Режим доступу : <https://www.rada.gov.ua/news/Novyny/192388.html>. – Назва з екрану.

2. Коронавірус в Україні // Офіційний інформаційний портал Кабінету Міністрів України. – Режим доступу : <https://covid19.gov.ua>. – Назва з екрану.

3. Офіційні рішення та розпорядження // Коронавірус в Україні. Офіційний інформаційний портал Кабінету Міністрів України. – Режим доступу : <https://covid19.gov.ua/ofitsiini-rishennia>. – Назва з екрану.

4. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України, спрямованих на забезпечення додаткових соціальних та економічних гарантій у зв'язку з поширенням коронавірусної хвороби (COVID-19) :

закон України від 30 берез. 2020 р. № 540-IX. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/540-20#Text>.

5. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України, спрямованих на запобігання виникненню і поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19) : закон України від 17 берез. 2020 р. №530-IX // Відомості Верховної Ради України. – 2020. – № 16. – Ст. 100. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/530-20>.

6. Про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення лікування коронавірусної хвороби (COVID-19) : закон України від 30 берез. 2020 р. № 539-IX // Відомості Верховної Ради України. 2020. – № 17. – Ст. 107. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/539-20>.

7. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо підтримки платників податків на період здійснення заходів, спрямованих на запобігання виникненню і поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19) : закон України від 17 берез. 2020 р. № 533-IX // Відомості Верховної Ради України. 2020. – № 17. – Ст. 106. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/533-20>.

8. Про внесення змін до Постанови Верховної Ради України «Про деякі питання організації роботи Верховної Ради України на період дії карантину в Україні» : постанова Верховної Ради України від 30 берез. 2020 р. № 544-IX. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/544-20>.

ПРЯДКІНА ОЛЕСЯ

студентка 3 курсу Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу

СЕРНЯК ОЛЕГ

к. держ. упр., доцент кафедри публічного управління та адміністрування Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу

КЕРІВНИК У ПРОЦЕСІ УХВАЛЕННЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ: СТИЛІ, ФАКТОРИ ВПЛИВУ, МОДЕЛІ

Кожна людина щодня ухвалює безліч рішень, що визначають її поведінку в різних сферах життєдіяльності, але особливо істотними та масштабними за впливом є рішення, які ухвалені у сфері публічного управління й адміністрування. Такі рішення є сукупністю реалізації всіх функцій, притаманних менеджменту, – планування, організування, мотивування та контролювання як за процесом ухвалення рішень, так і за їх реалізацією.

Важливу роль в ухваленні управлінських рішень відіграє особистість керівника, що охоплює його компетентності (цінності, знання, уміння, навички, досвід) та компетенції (права, обов'язки та посадові повноваження). У процесі ухвалення рішень керівник діє індивідуально, базуючись на ділових, морально-етичних і соціально-психологічних якостях. Незважаючи на те, що стиль керівництва визначається специфічними характеристиками конкретної особистості, в управлінській науці прийнято розрізняти три стилі керівництва: автократичний, демократичний і ліберальний.

Керівник автократичного стилю прагне підпорядкувати весь колектив своїй волі. Він негативно реагує на заперечення та не дослухається до думок інших осіб, часто втручається в роботу підлеглих і жорстоко контролює їх дії, вимагає пунктуального та точного виконання своїх рішень. Керівники такого стилю ухвалюють управлінські рішення самостійно. Вони дотримуються думки, що адміністративні стягнення – найкращий спосіб впливу на підлеглих з метою досягнення високих показників праці. Такі керівники більше цінують відданість працівників, ніж результативність їх роботи.

Демократичний стиль керівника передбачає надання підлеглим самостійності відповідно до їх кваліфікації та функцій, які вони виконують. Такий керівник активно залучає персонал до постановки цілей і завдань, оцінювання роботи, підготовки й ухвалення рішень. Він створює необхідні для виконання роботи передумови та справедливо оцінює зусилля працівників з акцентом на ефективність і результативність їх дій.

Ліберальний тип керівника дуже часто помилково вважають найгіршим стилем керівництва, адже у ньому майже не простежуються традиційні для управління функції, а роль керівника у процесі ухвалення рішення зводиться лише до юридичного узаконення ухваленого колективом рішення. Проте така ліберальність керівника є наслідком його вольових лідерських якостей, впевненості в обраному стратегічному курсі, в ефективності усіх внутрішніх процесів організації та у високій довірі до персоналу. Керувати за допомогою такого стилю дуже і дуже складно, адже потрібно пригасити в собі амбіції керівника та поставити на передній план загальний результат організації.

Виокремлюють такі основні риси стилів керівництва:

- цілеспрямованість (скерованість на досягнення конкретних виробничих цілей);
- адекватність ситуації (застосовується у певній ситуації) та гнучкість (змінюється залежно від ситуації);
- суб'єктивність (пов'язаний з діями суб'єкта, тобто людини, особи; відображає думки, переживання лише цього даного суб'єкта; особистий, індивідуальний);

- об’єктивність (існування поза людською свідомістю і незалежно від неї, незалежність від волі, бажань людини);
- актуальність (важливий для даного часу);
- динамічність (сучасне середовище характеризується невизначеністю і динамікою, а тому достатньо швидко можуть змінюватися завдання і пріоритети організації, при цьому відповідно змінюються в часі стилі керівництва);
- зумовленість культурними цінностями, традиціями організації тощо [1, с. 392].

На процес ухвалення управлінських рішень впливає безліч факторів, найважливішими з яких є:

- ступінь ризику – ймовірність ухвалення рішення, що несприятливо впливатиме на організацію. Ризик пов’язаний зі зростанням відповідальності;
- час, відведений на ухвалення управлінського рішення – на практиці більшість керівників не мають змоги проаналізувати усі можливі альтернативи, відчуваючи дефіцит часу;
- політика організації – враховується суб’єктивний фактор при ухваленні управлінського рішення (статус, влада, легкість виконання й інше);
- ступінь підтримки керівника колективом – якщо порозуміння та підтримки інших керівників і підлеглих не вистачає, то проблему варто усувати за рахунок своїх особистих якостей, що мають сприяти виконанню ухвалених рішень;
- особисті якості керівника – це досвід, професійний рівень, психічні та психологічні особливості, організаторські здібності тощо [2, с. 6].

Дія цих факторів зумовлює вибір однієї з трьох моделей ухвалення рішень: класичної, поведінкової й ірраціональної.

Класична модель ухвалення рішень має у своїй основі поняття «раціональності», що охоплює об’єктивність, логічність, орієнтованість на мету, генерування та вибір оптимальної альтернативи. Згідно цієї моделі керівник повинен мати чітку стратегію організації, достовірну, повну та своєчасну інформацію про проблему, раціональну систему упорядкування переваг за ступенем їх важливості. Він має бути орієнтований на результативність рішення, тобто відповідність запланованого результату поставленій меті.

Проте в умовах невизначеності та мінливості зовнішнього середовища ухвалювати рішення за такою моделлю досить складно, адже вона забирає багато часу та зусиль на підготовку самого рішення, що в кінцевому результаті знижує його ефективність. Тому сучасні керівники схильні використовувати поведінкову модель ухвалення рішень.

Г. Саймон сформулював два ключові поняття поведінкової моделі, а саме:

– поняття «обмеженої раціональності» означає, що люди можуть лише намагатися ухвалити раціональне рішення, але їх раціональність завжди буде обмеженою (теоретично завжди існує краще за ухвалене рішення);

– поняття «досягнення задоволеності» означає, що оскільки досягти «повної раціональності» неможливо, менеджери бажають аби їх «страх» щодо ухвалення не найкращого рішення пересилив намагання досягти оптимального рішення. Саме такий стан (той момент, коли ухвалюється рішення) науковець охарактеризував як «досягнення задоволеності» [3].

Ірраціональна модель ґрунтується на передбаченні, що рішення ухвалюються ще до того, як досліджуються альтернативи. Найчастіше вона застосовується для вирішення принципово нових, незвичайних рішень, таких, які важко піддаються вирішенню, для вирішення проблем в умовах дефіциту часу та коли менеджер або група менеджерів мають достатню влади для нав'язування свого рішення.

Таким чином, процес ухвалення управлінських рішень потребує використання різних стилів і моделей та урахування багатьох факторів впливу. При цьому він завжди містить елемент творчого підходу, а тому не може бути описаний лише формалізованими методами. Саме ця творчість і є визначальною ознакою мистецтва управління.

Список використаних джерел:

1. Саврук О. Ю. Стилї керівництва: сутність та характерні риси. – 2009. – С. 387 – 393. – Режим доступу : http://vlp.com.ua/files/56_2.pdf.

2. Орлів М. С. Підготовка і прийняття управлінських рішень : навч.-метод. матеріали / М. С. Орлів ; упоряд. Г. І. Бондаренко. – К. : НАДУ, 2013. – 40 с.

3. Саймон Герберт А. Адміністративна поведінка. Дослідження процесів прийняття рішень в організаціях, що виконують адміністративні функції / А. Саймон Герберт ; пер. з англ. Р. Ткачука ; наук. ред. О. Рудоквас ; вид. переробл. і доп. числен. зауваж. автора. – К. : «АртЕк», 2001. – 392 с.

ПУРНАК ВІКТОР

*аспірант кафедри публічного управління та адміністрування
Львівського національного університету ветеринарної
медицини та біотехнологій імені С. З. Гжицького*

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПЕДАГОГІЧНО-ВИХОВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ НА ОСНОВІ СУСПІЛЬНО-ВЛАДНОЇ ВЗАЄМОДІЇ В УКРАЇНІ

Органи державної влади у партнерській взаємодії з інституціями самоврядування та адміністраціями закладів освіти повинні створювати сприятливе середовище формування соціально зрілого молодого індивіда. Суспільно-владні відносини постають в межах єдиної проблеми, і зрозуміло, що влада має взяти на себе значні обов'язки і відповідальність за формування молодого людини в суспільстві, її громадянського становлення. Новітні підходи до комплексності освітніх послуг акцентують увагу на необхідності зростання таких функцій соціально-гуманітарного напрямку як формування і розвиток моральності, духовності, соціальної відповідальності, культури як чинників суспільного розвитку.

Реалізація завдань і пріоритетів гуманітарної політики повинна відбуватися за багатьма напрямками, усіма органами державної влади та місцевого самоврядування. Основою єдності всіх напрямів є ідеї національного характеру гуманітарної політики, формування національної свідомості, захист свобод, консолідація суспільства до злагоди і праці [3]. Якість освіти є однією з визначальних характеристик функціонування педагогічно-виховної сфери, задоволення нею соціальних потреб, об'єктивною основою прогнозування її подальшого розвитку та вироблення необхідних управлінських рішень.

В умовах модернізації української системи освіти її якість має стати тією основою, яка визначає пріоритетність і перспективність поставлених завдань та ефективність їхнього виконання. Відповідність освітніх послуг запитам суспільства та громади є ознакою якості освіти, її своєрідним індикатором. Особливістю державного регулювання у даній сфері органами загальної компетенції є те, що вони виконують зазначену діяльність і водночас вирішують завдання, які належать до їхньої компетенції, а саме питання розвитку соціально-гуманітарної сфери.

Першочерговим завданням у реформуванні системи освіти має стати створення законодавчих та організаційно-правових механізмів щодо зростання кількості громадських студентських організацій в Україні, розмаїття сфери їхньої дії, посилення ролі молоді у різних суспільних процесах свідчать про активний розвиток громадянського

суспільства в Україні. Суспільно-історичний розвиток України спрямований на зміну розумових, морально-вольових та духовних можливостей особистості за допомогою системи організаційних заходів, що визначають та регламентують розвиток в системі освіти.

Держави, що спрямували свої зусилля на перебудову, модернізацію своєї системи освіти, розглядають компетентність, як провідний критерій підготованості сучасного випускника навчального закладу до нестабільних умов праці та соціального життя, його здатність до адаптивної безстресової соціалізації, продуктивної життєдіяльності, постійного саморозвитку, самовдосконалення і самоосвіти – неперервної освіти впродовж життя [2]. За минулий період отримано низку даних у цій царині та досягнуто певних позитивних результатів у практичній управлінській діяльності.

Однак, незважаючи на цей факт у галузі державного регулювання цією проблематикою у сучасних соціально-економічних умовах вони вже не відповідають об'єктивним потребам суспільства. Переважно у вітчизняних дослідженнях домінували роботи з формування теоретичних основ управління галуззю, були визначені принципи, функції та методи управління, досліджували управлінську діяльність керівників державних і громадських організацій та низку інших проблем. Система освіти України переживає процес кардинальних змін, зазнає істотної модернізації усіх її складових, що об'єктивно зумовлено політичними, економічними та соціальними чинниками.

Усе більшого значення набуває відповідність освіти як соціальної інституції потребам, запитам та інтересам суспільства і громади. У багатьох управлінських, соціологічних і педагогічних дослідженнях якість освіти розглядають як один із ключових елементів, яка має вирішальне значення для подальшого прогресивного розвитку суспільства. Під якістю освіти маємо розуміти інтегральну ступінь задоволення освітою, як соціальної інституції, вимог суспільства щодо освіченості, професійної підготовки та соціальної зрілості особистості, як активного учасника суспільного життя в усіх його сферах і проявах.

Підвищення якості освіти є однією з найактуальніших проблем українського сучасного громадянського суспільства. Актуалізація цього питання пов'язана з модернізацією змісту освіти, оптимізацією способів, форм і технологій організації навчального процесу та з переосмисленням і адекватною зміною ставлення до кінцевої мети й результату освіти. Сьогодні особливо важливим стає не стільки обсяг знань, скільки уміння ними оперувати, здатність до цілеспрямованої діяльності [1]. Найважливішими питаннями, які потребують дослідження, є такі, як розгляд сутності управління, аналіз системи освіти як об'єкта в сучасних соціально-економічних умовах.

Сучасний рівень поставлених завдань висуває підвищені вимоги до державного регулювання цими гуманітарними явищами, а

накопичені наукові та практичні знання про державне регулювання в системі освіти дають можливості успішного вирішення цих завдань. Держава повинна регулювати суспільно-владні відносини шляхом формування дієвої державної політики у цій галузі, координувати дії відповідних державних органів, фінансового, матеріально-технічного, кадрового, інформаційного, нормативного та іншого забезпечення, а також комплексної взаємодії державних органів із громадськими організаціями освітньо-просвітницької спрямованості.

Список використаних джерел:

1. Кривоконь Н. І. Соціалізація та досвід особистості в контексті психології соціальної роботи / Н. І. Кривоконь // Пробл. заг. та пед. психології : зб. наук. пр. – 2011. – Т. 13. – Ч. 1. – С. 208.

2. Куліченко В. Правова соціалізація особистості як об'єкт соціально-філософського аналізу : автореф. дис... канд. філос. наук : 09.00.03 / В. Куліченко. – Житомир, 2013. – 20 с.

3. Левченко Л. Розвиток відносин неурядових організацій і органів державної влади: міжнародний досвід / Л. Левченко // Актуальні проблеми державного управління на новому етапі державотворення. – Київ : НАДУ, 2005. – Т. 2. – С. 317 – 319.

РАДИШ ЯРОСЛАВ

д. держ. упр., професор, професор кафедри управління охороною здоров'я Національної медичної академії післядипломної освіти імені П. Л. Шупика

ЄВТУШЕНКО ВЯЧЕСЛАВ

заступник завідуючого відділом з питань охорони здоров'я Секретаріату Кабінету Міністрів України

АЛЬТЕРНАТИВНА МЕДИЦИНА ПЕРЕСТАЛА БУТИ В ШВЕЙЦАРІЇ МАРГІНАЛЬНОЮ¹ (ЗА МАТЕРІАЛАМИ ДОСЛІДЖЕНЬ ЗАРУБІЖНИХ АВТОРІВ)

Людина – цілісна система – така основна концепція нетрадиційної медицини, яку іменують «холістичною».

З точки зору холізму (слово грецького походження, що означає «цілісність») світ і все живе, що його населяє – це єдине ціле, причому, холізм синтезує в собі як матеріальний, так і ідеалістичний початок. Тобто, здоров'я людини інтегрується з взаємодії таких факторів як: спадковість, анатомічні особливості, фізіологічні та біохімічні нюанси,

¹Маргінальність (від лат. Margo — край) — це «прикордонність», проміжне положення індивіда або соціальної групи в соціальній структурі суспільства.

нервова система, а також соціальне середовище, зовнішні позитивні і негативні механізми впливу.

Таким чином, основоположний фундаментальний принцип холізму – цілісність, а основа холістичного підходу – збільшення потенціалу здоров'я у людини. Адепти холістичного підходу вважають це найбільш ефективним методом зцілення.

З історії медицини відомо, що ще Геракліт у V ст. до н.е. стверджував, що «З одного – все, з усього – одне». Так, до XVII ст. холізм був основною філософською концепцією, а холістичний підхід у медицині єдино вірним.

Окрім суто практичного значення альтернативна медицина виступає одним з джерел у дослідженнях світоглядних уявлень, сфери функціонування етнічних стереотипів і ритуалізованих форм поведінки. Як важлива галузь народних знань вона є частиною духовної культури, яка включає в себе залишки різностадіальних синкретичних вірувань, магічні практики й цінні емпіричні відомості. Адже добре відомо, що й сучасна професійна медицина, біля витоків якої стояли Гіпократ, Авіцена (Ібн-Сіна), Парацельс, Агапіт, Гален та інші, також базується на тисячолітньому народному досвіді.

Однак через 2-3 століття, коли з'ясувалося, що традиційна медицина може справлятися далеко не з усіма проблемами, інтерес до холістичному підходу відновився. Причому, ця тенденція отримала розвиток повсюдно, від Тибету та країн Далекого Сходу до держав Північної, Південної Америки та Європи.

Основними напрямками холістичної медицини є наступні: акупунктура, аюрведа, фітотерапія, ароматерапія, гомеопатія, остеопатія і хіропрактика, рефлексотерапія, гірудотерапія, таласотерапія

І таких методик, багато з яких на сьогоднішній день навіть отримали статус офіційних, десятки, якщо не сотні: це і різноманітні гімнастики, і лікувальні масажі, і спеціальне дихання, і лікування квітковими есенціями, і лікування каменями, металом і таке інше.

Кожне з них має історію, що налічує не одну тисячу років. У різних країнах і в різні часи всі ці методики вважалися класичними, але в наші часи їх об'єднують в поняття «альтернативна медицина».

Ми, на основі аналізу досліджень Ананда Чандрасехара, Ін'я Джанга, Джи Гуо Цендера та Франца Лутца розповімо про роль та місце альтернативної медицини у Швейцарії.

У 2009 р. дві третини громадян Швейцарії проголосували на федеральному референдумі за включення альтернативної медицини в передбачений Конституцією каталог послуг, який покривається обов'язковим медичним страхуванням (ОМС).

З того часу альтернативна медицина повернулася у сферу національної охорони здоров'я, забираючи значну частину загальних витрат медичної галузі.

За результатами голосування на референдумі у 2009 р. п'ять альтернативних методів лікування – гомеопатія, холистична медицина, фітотерапія, невральна терапія та традиційна китайська медицина – були включені до базового пакета послуг, вартість якого покривається ОМС.

Процес розробки обов'язкового пакету професійних знань та вмінь, якими повинен володіти нетрадиційний медичний працівник, а головне, ступінь володіння якими може бути перевірена та проаналізована при допомозі раціональних кількісних показників був непростим. Однак він успішно був завершений і вже починаючи з 2015 року, спеціалісти в галузі гомеопатії, аюрведи, традиційної китайської медицини та фітотерапії змогли отримати кваліфікаційні документи (сертифікати), які визнавалися на території всієї країни.

У контексті викладу даного матеріалу, слід наголосити на тому, що каси ОМС не відразу почали перераховувати гроші, коли потрібно було оплачувати «додатковий пакет медичного страхування».

«Абсурд». «Розбазарювання грошей платників податків». Такими були коментарі у мережі Фейсбук у зв'язку з опублікованою наприкінці березня 2016 року порталом swissinfo.ch новини про те, що уряд Швейцарії має намір дозволити страховим компаніям визнавати, а головне, оплачувати альтернативні методи лікування. А ось найбільш авторитетні та провідні швейцарські медичні організації з такого типу протестів згідні не були.

Ситуація змінилася з появою федеральних стандартів. Правове регулювання альтернативної медицини зумовило місцеві кантони², ввести ліцензії для фахівців у галузі нетрадиційної медицини. Для того, щоб отримати такі ліцензії, спеціалісти нетрадиційної медицини повинні представити свої особисті дані та копію федерального диплома.

Офіційне ліцензування означає, що ті, хто отримує федеральний диплом лікаря-натуропата (тобто лікаря, який пройшов навчання у вищих навчальних закладах за напрямом «натуропатія» або лікаря, який закінчив курси натуропатії у відповідності із швейцарськими федеральними стандартами) звільнюються від оплати податку на додану вартість (ПДВ). Вони також автоматично включаються до «Національного реєстру професій в галузі охорони здоров'я» (*Medizina alberuferegister MedReg*) та офіційно вважаються працівниками охорони здоров'я. Для нетрадиційної медицини даний факт став

²Кантон Швейцарії — назва територіально-адміністративної одиниці верхнього рівня в Швейцарії. Кожний кантон має свою конституцію.

гігантським кроком від положення «маргінальних» лікарів до суспільного визнання.

Маючи кантонні дозволи на роботу, лікарі альтернативної медицини, зараз, в умовах коронавірусної пандемії, мають можливість і далі продовжувати працювати, з дотриманням, звичайно, усіх правил гігієни. Одночасно перехід на кантональну систему ліцензування піднімає в Швейцарії питання про долю тих, хто не має федерального диплома і, як наслідок, не має права на отримання ліцензії для практики в даному конкретному кантоні.

Як вже зазначалося вище, до базового пакета послуг, які в Швейцарії оплачуються системою ОМС, внесені п'ять методів лікування – гомеопатія, комплексне лікування, лікування травами, невральна терапія а також традиційна китайська медицина. Однак призначити самому собі такі методи неможливо: вартість лікування вказаними методами оплачується базовим страхуванням тільки в тому випадку, якщо цей метод призначено лікарем. Вартість усіх інших альтернативних і додаткових методів лікування буде повернута тільки в тому випадку, якщо пацієнт вибере і оплатить «додатковий пакет медичного страхування».

У сфері нетрадиційної медицини в Швейцарії можна отримати два види федеральних дипломів. Перший, більш вагомий – це диплом натуропата, володар якого має право виставляти діагнози та призначати лікування такими методами, як гомеопатія, традиційна китайська медицина та традиційна європейська медицина. Практикуючі лікарі з такими дипломами зобов'язані тримати кантональну ліцензію.

Друга категорія федеральних дипломів – це терапевт в галузі «доповнюючих методів лікування». Володарі таких дипломів надають здоровим людям, або людям з незначними недугами, такі спеціалізовані методи лікування, як аюрведичний масляний масаж, но вони не мають права займатися діагностикою. До «доповнюючих методів лікування» відноситься також йога, масаж-шіацу, краніосакральна терапія («cranium – «череп», «sacrum» – «копчик»), один із різновидів остеопатії та еутонія (терапія, що пов'язана з нормалізацією м'язового тону людини).

Гомеопатія – найпоширеніший у Швейцарії альтернативний метод лікування.

Автори використаних нами літературних джерел вважають, що весь секрет гомеопатії у так званому ефекті плацебо.

Основним базовим компонентом гомеопатичних препаратів є вода.

Швейцарське міжвідомче об'єднання організацій медичного страхування підкреслює, що стандартизовані методи, за допомогою яких проводиться аналіз звичайних методів і способів лікування, не

можна використати для оцінки методів та препаратів гомеопатичного характеру.

Тому в Швейцарії говорять так: хочете використовувати гомеопатію – робіть це на свій страх та ризик, за свій рахунок і отримуйте всю інформацію щодо побічних ефектів. Дослідники такий підхід пов'язують з тим, що Швейцарія – вільне ліберальне суспільство в якому кожна людина сама відповідає за своє життя та за своє здоров'я.

Експерти NHMRC (National Health and Medical Research Council) у питаннях щодо оцінки ефективності гомеопатії прийшли до висновку, що особи, які вирішують використовувати методи та препарати гомеопатичного характеру, можуть серйозно нашкодити своєму здоров'ю, якщо вони відмовляться чи будуть пізно використовувати препарати чи методи, у відношенні до яких доведено, що вони ефективні та безпечні.

Україна – єдина країна пострадянського простору, де офіційно існує спеціальність лікаря за фахом «Народна та нетрадиційна медицина».

Однак, особливими успіхами інтеграції народної і нетрадиційної медицини (НіНМ) в національну сферу охорони здоров'я (СОЗ) похвалитися Україна ще не може. Попри те, що в медичних вишах України студентам викладають гомеопатію, фітотерапію, мануальну медицину, рефлексотерапію – підготовка майбутніх лікарів не є достатньою для того, щоб їм прищепити філософію комплементарної медицини, надати ґрунтовні знання і навички щодо альтернативних методів лікування, які б вони могли успішно використовувати у своїй подальшій роботі. По-друге, в Україні при державних СОЗ немає достатньої кількості відповідних кабінетів, хоча ВООЗ вбачає місце НіНМ якраз у первинній ланці охорони здоров'я – як надійний метод профілактичної, реабілітаційної та комплексної терапії.

Важливим напрямом інтеграції НіНМ у національну СОЗ має стати розробка механізмів державного регулювання НіНМ в Україні. Їх подальше удосконалення має здійснюватися виходячи з наступних принципів: пріоритетності цілей безпеки медичної послуги; обов'язковості отримання споживачами медичних послуг у фахівців з НіНМ вичерпної інформації щодо методів лікування, їх наслідків, можливих ускладнень та якості медичних послуг з оформленням письмової інформованої згоди пацієнта на медичне втручання; наявності та дієвості державного контролю за діяльністю медичних працівників з НіНМ з можливістю використання санкцій за невиконання або неналежне виконання зобов'язань угоди про медичну послугу, недотримання виконавцем послуги термінів надання медичних послуг тощо.

РЕДЧИЦЬ ОЛЕНА

аспірантка кафедри глобалістики, євроінтеграції та управління національною безпекою Національної академії державного управління при Президентові України

ЕЛЕКТОРАЛЬНА ДЕМОКРАТІЯ В УКРАЇНІ: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Демократія – це суспільне самоврядування, яке здійснюють рівноправні громадяни через безпосередню участь в обговоренні й вирішенні громадських справ шляхом вільного вибору (голосування).

Головними особливостями демократії є безпосередня участь в обговоренні й вирішенні громадських справ громадянами шляхом вибору – електоральної поведінки, що ґрунтується на принципах рівноправ'я, періодичної виборності органів управління та прийняття рішень більшістю.

Концепція електоральної демократії полягає у використанні демократичних інститутів виборів у політичному житті держави.

Під електоральними демократіями Л. Даймонд вбачав всі сучасні мінімалістські концепції демократії. Дослідник вважає, що такі концепції зазвичай визнають потребу в певному наборі громадянських свобод, необхідних, щоб змагальність і участь мали реальний сенс, але, разом із тим, вони не приділяють великої уваги передбачуванім базовим свободам і не намагаються включити їх до числа реальних критеріїв демократії [1].

За умов загальної демократизації, що стала однією з визначальних тенденцій сучасного світу, електоральний процес набуває особливої ваги серед інших політичних процесів.

Соціологічні аспекти електорального процесу, особливості електоральної поведінки та вплив демократії на виборчий процес досліджують О. Вишняк, В. Гімпельсон, О. Куценко, Д. Наріжний, Ю. Яковенко та інші.

В Україні електоральна демократія базується на принципах свободи (слова та совісті), людської гідності, моральної автономії та конституціоналізму. Однак, такі принципи як відповідальність, приватність та соціальний порядок потребують розвитку в нашій державі.

Демократичні вибори в органи політичної влади в сучасному суспільстві є великим, масштабним соціально-політичним заходом, основна мета якого полягає у легітимному відтворенні стосунків соціального представництва в системі державного керівництва та управління [2]. В цьому важливому для розвитку суспільства заході бере участь велика кількість осіб, що виконують різноманітні функції, тому електоральний процес складається з певного набору узгоджених

за часом та місцем проведення політичних, правових та організаційних дій.

Права людини та верховенство права створює саму електоральну демократію. Це пояснюється тим, що демократія вимагає дотримання верховенства виборчого права, щоб виборні органи здійснювали довірені їм функції та щоб закони, що були прийняті демократично, дотримувалися на практиці. Цей взаємозв'язок є гарантом демократично розвиненої держави.

Електоральна демократія може слугувати фундаментом для формування ліберальної концепції демократії [3]. Їй притаманні наступні ознаки.

1. Проведення регулярних конкурентних виборів.
2. Наявність двох і більше конкуруючих політичних сил.
3. Широкі та рівні активні та пасивні виборчі права.
4. Результати голосування відображають суспільну думку громадян.
5. Свобода дії для політичної опозиції (відсутність дискримінації, утисків).
6. Проведення відкритої та прозорої політичної кампанії з відкритим доступом громадськості до основних політичних сил через засоби масової комунікації.

Розвиток електоральної демократії в Україні є неможливим без якісної трансформації інституту виборів. Демократичний процес розпочинається з проведення вільних виборів та закріплюється гарантіями демократичних прав і свобод [4]. Не менш важливе значення має співвідношення між наявністю процедури регулярних виборів і повнотою дотримання прав громадян у виборчому процесі. З метою реалізації правового процесу зміни політичної та владної еліт, які відповідають за розвиток демократії в Україні.

Виходячи з вищевикладеного, головним завданням демократичного розвитку електоральних процесів в Україні є пошук оптимальної виборчої системи та забезпечення демократичного характеру виборів.

Реалізація вказаних завдань багато в чому залежить від вироблення та реального функціонування механізму реалізації демократичних засад виборчого процесу. Разом із тим, функціонування нинішньої виборчої системи характеризується й тим, що вона розвивається не скільки еволюційним, стільки реформаторським шляхом, що не дозволяє повною мірою довести її ефективність через постійні зміни.

У межах розгляду проблеми формування в Україні електоральної демократії не менш актуальною залишається і проблема сталості демократичної виборчої культури, що безпосередньо впливає на формування інститутів і політики держави [5].

Вибір представницьких органів влади дозволяє громадянам здійснювати свій вплив як на кадровий склад, так і на політику публічних органів влади. Взаємодія влади та суспільства має відбуватися в руслі діалогу, і тоді вплив громадськості на ухвалення владою рішень стає реальним і значно зростає громадянська активність, що має надзвичайно важливе значення для розвитку електоральної демократії в Україні.

Список використаних джерел:

1. Diamond L. Is the Third Wave Over? / L. Diamond. – Access mode : <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.122.403&rep=rep1&type=pdf>.
2. Кодекс належної практики у виборчих справах Венеціанської комісії. 2002. – Access mode : <http://www.vyborkom.org/kb/assets/kodeks-naleznoi-praktyku-u-vyborchih-spravah.pdf>.
3. Хоменко Г. Визначення і вимірювання демократії. Літопис / Г. Хоменко. – Львів, 2005. – С. 318.
4. Рубцов В. П. Засоби мобілізації людського потенціалу громади / В. П. Рубцов // Інститут місцевої демократії. – Київ, 2002. – С. 40.
5. Грохольська Г. Особливості електоральної поведінки українців / Г. Грохольська. – Access mode : <https://naub.oa.edu.ua/2017>.

РИКОВА НЕЛЯ

аспірантка кафедри економічної політики врядування Національної академії державного управління при Президентові України

**ДОКТРИНА «PIERCING THE CORPORATE VEIL»:
ДЕЯКИ АСПЕКТИ**

Правозастосовна практика держав континентального та загального права демонструє досить стійкі тенденції використання критерію контролю для визначення кола осіб, що контролюють юридичних осіб, та покладення на них відповідальності за зобов'язаннями юридичної особи.

Найбільш опрацьованими та розповсюдженими теоріями, які ґрунтуються на критеріях контролю, є доктрини «проникнення за корпоративну вуаль» (piercing the corporate veil) та доктрина «не підписаний контракт стороною» (non-signatories doctrine).

Для України доктрина «проникнення за корпоративну вуаль» є новою та недостатньо вивченою, у зв'язку з чим і виникає значний супротив, а подекуди навіть і «пряме відторгнення» серед наукової спільноти, що мотивується її виникненням, розробкою та приналежністю до англосаксонської правової сім'ї та здатністю

«підірвати» фундамент вчень про юридичну особу (це стосується таких ознак, як самостійна участь у цивільному обороті та самостійна відповідальність за власними зобов'язаннями (боргами) в рамках романо-германської системи права.

У самому загальному визначенні доктрина «проникнення за корпоративну вуаль» розуміється як покладення на акціонера або іншого учасника юридичної особи відповідальності по зобов'язаннях (боргах) компанії, незалежно від принципів майнової самостійності та відокремлення юридичної особи. Цей термін в різних варіаціях присутній в праві Франції, Німеччини, Бельгії і Нідерландів, а в більш повному обсязі – у правозастосовній практиці США [1].

Ф. Ламберг визначає доктрину/концепцію «проникнення за корпоративну вуаль» як сукупність безпринципних підходів, що допускають ігнорування правил про юридичну самостійність компанії в виключних випадках та за наявності особливих обставин [2].

Аналогічне визначення міститься в судовій практиці США, зокрема, в рішеннях Арбітражного апеляційного суду 5-ого округу США у справі *Baker v. Raymond Int'l Inc* [3] і *In Re Multiponics Inc* [4].

На практиці доктрина «проникнення за корпоративну вуаль» вживається насамперед у тих випадках, коли судом при вирішенні питання про відповідальність юридичної особи:

- ігнорується правовий характер юридичних осіб, що входять до складу холдингу або корпорації (виходячи з принципу «єдиної економічної одиниці»), покладаючи відповідальність самостійної юридичної особи на інші юридичні особи, що входять до складу холдингу або корпорації;

- покладається відповідальність на органи управління юридичної особи;

- відступається від доктрини обмеження відповідальності засновників (учасників) юридичної особи та покладається солідарна або субсидіарна відповідальність (залежно від обставин справи) за невиконаними зобов'язаннями (боргами) юридичної особи на його засновників (учасників) [5].

І. Флетчер наголошує, що для «проникнення за корпоративну вуаль» необхідна відповідність наступним критеріям:

- всебічний контроль над залежною особою, а не володіння більшістю акцій або часток;

- повноцінне домінування не тільки у фінансових питаннях, але й у політиці та практиці ведення бізнесу по відношенню до всіх правочинів [6].

При цьому необхідно враховувати, що домінування і контроль для цілей «проникнення за корпоративну вуаль» представляє собою більш ніж звичайне заохочення акціонера у діяльність компанії, яке спонукає будь-яким відносинам взаємозв'язку.

Тобто, сфера відповідальності акціонера потребує розширення, зважаючи на той факт, що сучасна лібералізація законодавчих вимог до складу та об'єму майна юридичної особи (акціонерного товариства), до порядку його утворення та функціонування невідворотно породжує зловживання, які дозволяють їх акціонерам уникати особистої майнової відповідальності за порушення корпоративних прав та/або інтересів інших акціонерів цієї ж юридичної особи, що часто породжує корпоративні конфлікти.

У цьому напрямку напрацьовано дві концепції субсидіарної відповідальності учасника юридичної особи за її зобов'язаннями.

Так, відповідно до першої концепції, яка характерна для країн англосаксонської правової системи, для притягнення до відповідальності учасника юридичної особи необхідним і достатнім є факт зловживання ним права. Учасник несе субсидіарну відповідальність за зобов'язаннями юридичної особи у разі, якщо його дії вказують на той факт, що в натурі компанія (корпорація) не є суб'єктом права, окремим від її учасника, а також у разі, якщо контролююча особа використовує відокремлену структуру (дочірню) в якості інструменту реалізації власного комерційного умислу.

Однак, відповідно до другої концепції, субсидіарна відповідальність учасника юридичної особи характерна для континентальної системи права і передбачає покладання відповідальності на головну (материнську) компанію за наявності реальних збитків дочірньої структури та відповідних причинно-наслідкових зв'язків.

Підсумовуючи вищевикладене, доктрина «piercing the corporate veil» охоплює такі субінститути: пряма відповідальність учасника юридичної особи, відповідальність головної (материнської) компанії за зобов'язання (борги) своєї «дочки», субсидіарна відповідальність учасників в процесі банкрутства.

Так, наприклад, в Німеччині, Австрії, Швейцарії використовуються всі три субінститути доктрини «piercing the corporate veil», а у Франції лише другий та третій субінститути.

Доктрина «проникнення за корпоративну вуаль» є виправданою у випадках, коли в юридичній особі відсутні в достатній кількості обіговий капітал, нею не дотримуються формальні вимоги до її діяльності, зокрема, корпоративного управління, нею не виплачуються дивіденди. Також до таких випадків можливо віднести витрачання коштів юридичної особи мажоритарними акціонерами, не виконання членами органів управління юридичної особи своїх функцій. В результаті чого порушуються або можуть бути порушені права учасників (акціонерів) юридичної особи.

Застосування доктрини «проникнення за корпоративну вуаль» демонструє той факт, що правове становище юридичної особи

визначається двома взаємопов'язаних критеріїв: традиційних уявлень про юридичну самостійність та майнову відокремленість компанії та її учасників, доповнених можливістю покладення відповідальності на учасника або акціонера юридичної особи під час застосування доктрини контролю.

Список використаних джерел:

1. Vandekerckhove K. Piercing the corporate veil / K. Vandekerckhove. – Netherlands, 2007. – P.11.

2. Blumberg Ph. I. Blumberg on corporate groups / Blumberg Ph. I., Strasser K. A., Georgakopoulos N. L., Gouvin E. I. – 2-nd ed. – 2009. –Vol. 3. – N. Y., 2009. – P. 96 – 97.

3. Baker V. Raymond Int'l Inc / V. Baker. – Access mode : <http://www.westlawinternational.com>.

4. In Re Multiponics Inc. – Access mode : <http://www.westlawinternational.com>.

5. Попова Е. Корпоративна вуаль / Е. Попова, Е. Попов // Хозяйство и право. – 2002. – № 12. – С. 62 – 73.

6. Fletcher I. F. Insolvency in Private International Law / I. F. Fletcher. – Oxford, 2005. – P. 357.

7. Дьяченко Е. Б. Контроль за корпорациями: доктрина и практика / Е. Б. Дьяченко. – М. : Инфотропик Медиа, 2013. – 148 с.

8. Коструба А. В. Субсидіарна відповідальність учасників підприємницького товариства в цивільному праві України: на шляху інтеграції до Європейського Союзу / А. В. Коструба // Адаптація корпоративного законодавства України до права Європейського Союзу : зб. наук. пр. за матер. Міжнар. наук.-практ. конф. ; за ред. д-ра юрид. наук, акад. НАПрН України В. В. Луця. – Івано-Франківськ, 2016. – С. 126 – 129.

9. Махінчук В. М. Зняття корпоративної вуалі (piercing the corporate veil) в країнах англо-американської та романо-германської правової сім'ї / В. М. Махінчук // Адаптація корпоративного законодавства України до права Європейського Союзу : зб. наук. пр. за матер. Міжнар. наук.-практ. конф. ; за ред. д-ра юрид. наук, акад. НАПрН України В. В. Луця. – Івано-Франківськ, 2016. – С. 148 – 152.

10. Сабодаш Р. Б. «Проникнення під корпоративну вуаль» у практиці європейського суду з прав людини / Р. Б. Сабодаш // Корпоративне право України та європейських країн: питання теорії та практики : зб. наук. пр. за матер. XV Міжнар. наук.-практ. конф. ; за ред. д-ра юрид. наук, акад. НАПрН України В. В. Луця. – Івано-Франківськ, 2017. – С. 200 – 204.

11. Спасибо-Фатеева І. В. Про концептуальні зміни у підходах до відповідальності акціонерів та посадових осіб господарських товариств / І. В. Спасибо-Фатеева // Міжнародний журнал «Право і

суспільство». – Вип. 3. – Івано-Франківськ : Фоліант, 2016. – С. 124 – 132.

РИМАР ЛЮДМИЛА

*слухачка магістратури факультету економіки та менеджменту
Тернопільського національного технічного університету
імені Івана Пулюя*

ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПУБЛІЧНУ ДІЯЛЬНІСТЬ СУДОВИХ ОРГАНІВ В УКРАЇНІ

На даному етапі розвитку суспільства відчутним є зростання масштабів, динаміки та глибини впровадження інформаційно-комунікаційних технологій (далі – ІКТ) в усі сфери життєдіяльності суспільства. Для України сьогодні ІКТ є одним із пріоритетів розвитку в контексті євроінтеграційних процесів. Адже саме ІКТ покликані сприяти ефективному проходженню реформ в усіх сферах суспільного життя, оскільки вважаються підґрунтям соціально-економічних перетворень та одним з ключових чинників інноваційного розвитку суспільства.

Законом України «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки» [1] визначено, що загальнодержавна політика формування інформаційного суспільства повинна базуватися на таких принципах: першочерговість та високий пріоритет науково-технічних інновацій; розвиток інформаційної інфраструктури, яка повинна бути доступною для всіх; забезпечення всеохоплюючого доступу до телекомунікаційних послуг та ІКТ; формування великої різноманітності електронних послуг та електронних ресурсів, на яких ці послуги будуть надаватися.

Одним із найважливіших напрямів інформатизації вищевказаним Законом визначено «побудову орієнтованого на інтереси людей, відкритого для всіх і спрямованого на розвиток інформаційного суспільства, в якому кожен міг би створювати і накопичувати інформацію та знання, мати до них вільний доступ, користуватися і обмінюватися ними, щоб надати можливість кожній людині повною мірою реалізувати свій потенціал, сприяючи суспільному і особистому розвитку та підвищуючи якість життя». Таким чином, з урахуванням сучасного стану та тенденцій розвитку України, до ключових пріоритетів формування інформаційного суспільства можемо віднести: підвищення рівня інформаційної грамотності громадян, покращення навичок використання комп'ютерної техніки; активне впровадження інформаційних технологій у сферу публічного та державного

управління, а також стратегічні галузі суспільного життя; забезпечення максимальної прозорості інформаційних ресурсів про діяльність державних органів та органів місцевого самоврядування; зростання рівня якості публічних послуг, їх доступності; розвиток та інтегрування вітчизняної інформаційної структури у європейський та світовий інформаційний простір.

Зважаючи на загальнодержавні стратегічні пріоритети у сфері впровадження ІКТ, доцільно зазначити, що особливо актуальним сьогодні є завдання усесторонньої інформатизації судової системи, адже без впровадження автоматизації процесів в суді неможливий подальший розвиток системи правосуддя. Інформатизація судової системи дає змогу значно удосконалити практично всі напрями діяльності суду шляхом підвищення якості та ефективності судочинства. Саме ІКТ дозволяють державі гарантувати належний доступ українських громадян до правосуддя, і, як наслідок, підвищення рівня суспільної довіри до суду.

Важливі питання інформатизації судової системи було висвітлено в європейських та міжнародних рекомендаціях і стандартах. Визначальним є те, що ще у 1981 році Комітет Міністрів Ради Європи надав рекомендації державам-членам відмовитись від інформаційно-застарілих процедур та процесів, що втрачають актуальність та не мають практичної користі. Натомість Комітет радив ухвалити порядок, що дасть змогу контролювати етапність та перебіг провадження із самого його початку [2]. У Рекомендації CM/Rec (2010) 12 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам доведено до відома, що «... органи влади і судді повинні підтримувати ідею використання систем електронного розподілу справ та технологій зв'язку й передачі інформації. Використання таких систем у судах вітається» [3].

Щодо відкритості судових рішень, то Консультативна рада європейських суддів у своєму Висновку № 7 (2005) з питання «Правосуддя та суспільство» дала таку рекомендацію: «... щоб принаймні усі рішення Верховного Суду та інші важливі судові рішення були доступними на Інтернет-сайтах безоплатно...» [4]. Також тут було наголошено необхідність того, щоб інформаційні ресурси про судову практику в усіх галузях права і по всіх регіонах розповсюджувалась за допомогою автоматизованих систем, а судові рішення регулярно та в розумні терміни вносилися в автоматизовану систему обліку даних.

Визначені аспекти інформатизації судової системи вже здобули законодавче підтвердження в Україні. Зокрема, проблема автоматичного розподілу справ була розв'язана за допомогою норм і правил Закону України «Про судоустрій і статус суддів». Стаття 15 цього Закону констатує, що персональний склад суду для розгляду конкретної справи визначається автоматизованою системою

документообігу за принципом вірогідності розподілу справ під час реєстрації в суді позовних заяв, клопотань та скарг, з обов'язковим врахуванням ступеня завантаженості кожного судді, спеціалізації, а також вимог процесуального закону.

Запровадження автоматизованої системи документообігу суду дало змогу здійснювати контроль за перебігом судового провадження з самого його початку і до винесення рішення. Положення про автоматизовану систему документообігу суду було затверджене рішенням Ради суддів України 26 листопада 2010 року. З метою надання доступу до рішень судів загальної юрисдикції була сформована автоматизована система обліку судових рішень – Єдиний державний реєстр судових рішень. Згідно з рекомендаціями Консультативної ради європейських суддів та Комітету Міністрів Ради Європи, судові рішення, які заносяться до реєстру є повністю відкритими для безкоштовного цілодобового доступу на офіційному веб-порталі судової влади України.

У грудні 2015 року Рада суддів України затвердила Стратегічний план розвитку судової влади України на 2015-2020 роки. Одним із стратегічних завдань судової влади України на три роки визначено формування електронного правосуддя шляхом використання сучасних ІКТ для підтримки високого рівня довіри до судів. Одним із шляхів по підвищенню якості здійснення правосуддя в українських судах визнано впровадження сучасних технологій, розробки та застосування систем уніфікованого автоматизованого документообігу.

Зважаючи на вищезазначені тенденції та перспективи впровадження ІКТ у діяльність судової системи України, вважаємо за доцільне виділити ряд пріоритетних завдань, розв'язання яких допоможе ефективно впровадити елементи електронного урядування в діяльність судів. Найперше, необхідно затвердити спеціальний розділ Стратегії розвитку сфери юстиції щодо електронного правосуддя, яким буде визначено короткострокові, середньострокові та довгострокові кроки щодо координації всіх інформаційних систем наявних серед різних суб'єктів сфери юстиції. Також потрібно створити внутрішню мережу для комунікацій з судовими системами та забезпечити судові інституції апаратною інфраструктурою. Важливим є розробити ефективні програмні рішення на основі хмарних технологій, аналітичного опрацювання великого обсягу даних, оптимізації пошукових систем, формування реєстрів даних, класифікаторів, а також внутрішніх та зовнішніх мереж Інтранет. При цьому веб-сайти судів мають бути зручними для використання, обладнаними пошуковими інструментами, що даватимуть можливість встановити зв'язок між законодавством та відповідною практикою конкретного судового органу. Такі інформаційні рішення пришвидшать роботу

судової системи, дозволять судам працювати більш якісно, прозоро та демократично.

Список використаних джерел:

1. Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки : закон України. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/537-16>.

2. Рекомендація R (81) 7 Комітету міністрів державам-членам стосовно шляхів полегшення доступу до правосуддя, ухвалена на 68 засіданні заступників міністрів 14 травня 1981 року. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_133.

3. Рекомендація CM/Rec (2010) 12 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам щодо суддів: незалежність, ефективність та обов'язки, ухвалена на 1098 засіданні заступників міністрів 17 листопада 2010 року. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_a38.

4. Висновок № 7 (2005) Консультативної ради європейських суддів. – Режим доступу : <http://www.judges.org.ua/article/communications.pdf>.

РІЗНИК ІРИНА

аспірантка Навчально-наукового інституту економіки, управління, права та інформаційних технологій Полтавської державної аграрної академії

**РОЛЬ БІЗНЕС-ОБ'ЄДНАНЬ У ФОРМУВАННІ
ДІАЛОГУ МІЖ ПІДПРИЄМНИЦТВОМ ТА ВЛАДОЮ**

На сьогодні не має чіткої статистики щодо кількості бізнес-об'єднань в Україні, структури членства у них підприємств, їх розмірів та галузевої приналежності. Відсутній також і аналіз результатів їх взаємодії з органами влади. Консалтинговим об'єднанням «Центр громадської експертизи» було проведено опитування експертів, що представляють державний та приватний сектори; міжнародні організації та проекти, а також анкетування представників активних бізнес-об'єднань. Експерти, які представляють різні групи інтересів, загалом оцінюють нинішнє значення бізнес-об'єднань як незначне та декларативне [1].

Останнім часом ситуація змінюється, кількість бізнес-об'єднань в Україні поступово збільшується, підвищується і рівень їх організованості [2]. Бізнес-об'єднання, представлені по всій території України як громадські організації та галузеві асоціації, надають різноманітні послуги, які сприяють розвитку підприємств-членів об'єднань, представляють їхні інтереси та вживають заходи по їх

захисту, консультують та надають послуги з менторства, організують бізнес-події та зустрічі, ділове та неформальне спілкування між учасниками та успішними підприємцями, обмін та налагодження ділових контактів, формують майданчик для діалогу з представниками влади. Залучення подібних громадських об'єднань, в рамках їх компетенцій, до реалізації функцій влади дає можливість скоротити час прийняття управлінських рішень, а також підвищити ефективність використання бюджетних коштів [3].

На зараз, можна говорити про ряд варіантів взаємодії бізнес-об'єднань з органами влади:

- надання консультацій на основі використання представництва об'єднань у владних комісіях або колегіях;
- участь у розробці проектів урядових рішень та програм;
- оперативний обмін актуальною інформацією про стан розвитку й потреби суб'єктів господарювання;
- делегування права на реалізацію заходів державної економічної політики;
- здійснення фахової експертизи;
- залученні інвестицій та оцінка інвестиційних проектів [2].

Для посилення ролі бізнес-об'єднань у механізмі взаємодії влади і бізнесу необхідно здійснювати низку заходів одночасно в кількох взаємопов'язаних напрямках.

1. Значна кількість підприємств ще не усвідомила потенціалу громадських об'єднань і намагається долати власні проблеми самотужки. Тож для формування ефективних об'єднань бізнесу мають бути напрацьовані актуальні і якісні «продукти», які б давали конкретну ділову підтримку бізнесу, формували ринок ділових послуг щодо захисту й підтримки підприємництва та наповнювали інформаційний простір якісними джерелами.

2. В частині співпраці громадських бізнес-об'єднань між собою однією з основних задач є формування багатогалузевої мережі бізнес-представництв, необхідних для швидкого узгодження інтересів підприємництва та напрацювання партнерських відносин, створення та координації взаємодій. В цьому напрямку є певні проблеми. Частина громадських об'єднань підприємців є фактично елітарними угрупованнями, які вирішують вузькогрупові задачі, іноді – суто політичного характеру. Серед їх цілей не стоїть створення середовища для розвитку та захисту інтересів підприємництва а їх професійний розвиток знаходиться на всьому низькому рівні.

3. В сфері взаємодії з регіональними органами, органами державної влади та іншими державними організаціями мають бути забезпечені моніторинг державної політики з метою виявлення неузгодженості із завданнями розвитку підприємництва, контроль «демонополізації» процесу прийняття рішень в сфері економічної

політики, аналіз обсягів виробництва та контроль ринків, а головне формування ефективної і прозорої платформи для діалогу і співпраці [4].

Розробка системи конкретних і актуальних заходів щодо налагодження взаємодії бізнес-об'єднань і влади може стати напрямком подальших досліджень у цій сфері.

Список використаних джерел:

1. Розвиток малого і середнього підприємництва в Україні: проблеми, потреби, перспективи. – Київ : Центр громадської експертизи, Центр міжнародного приватного підприємництва, 2015. – 44 с.

2. Митник А. А. Підвищення ролі бізнес-асоціацій у механізмах взаємодії влади і бізнесу на регіональному рівні / А. А. Митник // Регіональне управління та місцеве самоврядування. – 2017. – 1 (51). – С. 82 – 87.

3. Мальський М. Практика функціонування бізнес-асоціацій в Європі: прикладний аспект / М. Мальський // Членство України в СОТ: перспективи для національного малого та середнього бізнесу : матеріали II Міжнар. конф. 2008. – Режим доступу : www.wto.inform.org.ua/les/852.ppt.

4. Лужанська Т. Підвищення спроможності галузевих/професійних громадських організацій як важливий фактор розвитку національного бізнесу / Т. Лужанська // Членство України в СОТ: перспективи для національного малого та середнього бізнесу : матеріали II Міжнар. конф. 2008. – Режим доступу : www.wto.inform.org.ua/les/850.ppt.

РОМАНЕНКО ЄВГЕН

*д. держ. упр., професор, проректор
Міжрегіональної Академії управління персоналом*

ЩОКІН РОСТИСЛАВ

*д. ю. н., доцент, президент
Міжрегіональної Академії управління персоналом*

ДАЦІЙ ОЛЕКСАНДР

*д. е. н., професор, завідувач кафедри фінансів, банківської та
страхової справи НН ІМЕФ Міжрегіональної Академії
управління персоналом*

МІРОШНИЧЕНКО ОЛЕКСІЙ

*к. е. н., виконавчий віце-президент Конфедерації роботодавців
України, Президент Інституту професійних кваліфікацій*

КОЛИШКО РОДІОН

к. ю. н., директор Інституту професійних кваліфікацій

ПРИТОМАНОВ СЕРГІЙ

*к. ф-м. н., доцент, віце-президент Інституту професійних
кваліфікацій*

ЯКОЮ МАЄ СТАТИ ПРОФОСВІТА В УКРАЇНІ

В Україні розпочали кардинально реформувати професійно-технічну освіту. Серед основних цілей – модернізоване освітнє середовище; багатоканальне фінансування та управління на місця; випускники, що відповідають запитам ринку праці. Якісна професійна освіта можлива за умови, коли є сучасне обладнання, інноваційний педагог та кваліфікований майстер.[1]

12 червня 2019 року Кабінет міністрів України схвалив Концепцію реалізації державної політики у сфері професійно-технічної освіти на період док 2027 року. [2] Метою Концепції є проведення реформи професійної (професійно-технічного) освіти, що забезпечить виконання наступних трьох базових завдань:

- децентралізації управління та фінансування в сфері професійно-технічної освіти;
- забезпечення якості професійно-технічної освіти;
- державно-приватне партнерство у сфері професійно-технічної освіти та взаємозв'язок з ринком праці.

Рішенням Кабінету Міністрів України від 10 липня 2019 року було схвалено проект закону України «Про професійний (професійно-технічному) освіту». Головні новації проекту закону можна об'єднати в три блоки:

Забезпечення якості освіти:

- проведення акредитації освітніх програм за однією або групами професій. Таку процедуру мають пройти заклади, які видають

документи про освіту державного зразка. У інших випадках акредитація є добровільною;

- створення мережі Центрів професійної досконалості – інноваційних осередків із сучасним обладнанням, майданчиком для комунікацій, навчання та обміну досвідом;

- розробка за участі роботодавців стандартів освіти й освітніх програм, що зробить зміст освіти суголосним потребам ринку праці.

Децентралізація управління та фінансування закладів:

- місцева влада отримує повноваження у сфері матеріально-технічного і фінансового забезпечення закладів профосвіти, а також здійснюватиме контроль за їхньою діяльністю;

- заклади отримують автономію в питаннях організації освітнього процесу – самостійно визначають структуру та тривалість навчального року, семестру, навчального тижня, відпочинку між ними;

- заклади зможуть видавати документи про освіту власного зразка;

- директор обирається на посаду за конкурсом не більш як 2 терміни поспіль. Строк призначення на посаду – 6 років, з правом повторного обрання;

- створення регіональних рад професійної освіти – консультативно-дорадчого органу, який, зокрема, надаватиме пропозиції щодо регіонального замовлення на підготовку фахівців, впровадження політики у сфері професійної освіти, а також сприятиме розвитку та залученню додаткових інвестицій до закладів регіону.

Розвиток державно-приватного партнерства:

- створення та спільне фінансування сучасного освітнього простору: навчально-практичних центрів, лабораторій, майстерень тощо;

- моніторинг професійної траєкторії випускників та обстеження умов їхнього працевлаштування;

- активна популяризація робітничих професій.

Для оновлення системи передбачається уніфікація типів закладів професійної освіти. Нинішні 17 типів планують узагальнити до 4-х: професійний коледж, центр професійної (професійно-технічної) освіти, центр професійного розвитку та професійний ліцей.

Проект закону був переданий для прийняття до Верховної Ради, однак після цього в Україні пройшли великі зміни – обрання Президента країни, дострокові парламентські вибори і вибори нового складу Кабінету міністрів і міністрів (склад якого вже змінився двічі), а також епідемія коронавірусу. Все це призвело до уповільнення проведення реформи.

Список використаних джерел:

1. Романенко Є. О. Особливості розвитку публічно-приватного партнерства у системі модернізації професійно-технічної освіти в

Україні / Є. О. Романенко, О. І. Дацій, О. В. Мірошніченко, Р. А. Колишко, С. О. Притоманов, Р. Г. Щокін // Проблеми модернізації України : зб. наук. пр. / МАУП. – К. : МАУП, 2008. – Вип. 10 : Матеріали V Міжнар. наук.-практ. конф. «Розвиток української держави в умовах активізації євроінтеграційних процесів» м. Київ, МАУП, 19 березня 2020 р. / редкол. : М. Н. Курко (голова) [та ін.]. – 2020. – С. 69 – 71.

2. Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері професійного (професійно-технічного) освіти «Сучасна професійна (професійно-технічна) освіта» на період до 2027 року : розпорядження Кабінету міністрів України від 12 черв. 2019 р № 419-р. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/419-2019-p>.

РУДЕНОК АНАСТАСІЯ

студентка I курсу фінансового факультету Харківського національного економічного університету імені С. Кузнеця

КОМУНІКАЦІЙНА ВЗАЄМОДІЯ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ З ОРГАНАМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Оскільки в наш час комунікація є важливою складовою у взаємодії між Верховною Радою, органами місцевого самоврядування, то вивчення комунікаційних процесів у державному управлінні є однією з актуальних наукових проблем.

Вивченням питань комунікаційної взаємодії органів державної влади займалися такі вітчизняні вчені, як В. Бакуменко, Ю. Кальниш, В. Князев, Г. Почепцова, В. Удовиченко, А. Ткачук, В. Цветков та інші. Питання взаємодії Верховної Ради України та органів місцевого самоврядування досліджувалися О. Батановим, В. Борденюком, М. Корнієнком, В. Кравченком, В. Куйбідою, В. Погорілком, М. Пухтинським, В. Шаповалом та іншими.

У теорії державного управління окреслені питання щодо забезпечення взаємодії представницьких органів влади з суб'єктами державного управління, однак питання удосконалення напрямків взаємодії Верховної Ради України з органами місцевого самоврядування недостатньо висвітлені й залишаються актуальними.

Таким чином, метою статті є аналіз механізму комунікаційної взаємодії органів державної влади, визначення напрямків удосконалення цього механізму.

В. М. Бебик відмічав, що комунікація виконує дуже важливі функції в суспільному житті, створюючи умови для забезпечення роботи не тільки інформаційної, але і суспільної сфери. Без

комунікацій функціонування економічної, соціальної, політичної та духовної сфер суспільства неможливе [1], акцентуючи тим самим увагу на забезпечення корпоративної культури.

Г. Алмонд в комунікаціях підкреслює велике значення зворотного зв'язку. Це дозволяє владі отримувати достовірну та актуальну інформацію про реакцію суспільства на рішення, що приймаються, що представляються як результат обробки вхідної інформації.

Отже, процес, який являє собою двосторонній обмін інформацією між органами державної владою за допомогою сучасних соціально-комунікаційних технологій називається комунікацією. На думку Мазура В. комунікація об'єднує в єдине ціле органи державного управління, органи місцевого самоврядування та групи громадськості і є основою державного управління [2].

Державне управління побудоване на основі комунікації, бо в першу чергу воно засноване на використанні сучасних комунікаційних технологій. Влада доносить важливу інформацію населенню, сповіщає про видавані накази, ухвалені законодавчі акти завдяки комунікації.

Найбільш актуальними є проблеми комунікації на рівні місцевих органів влади (МОВ). Бо саме тут відбувається налагодження взаємодії влади з населенням. Важливо, щоб саме на місцях забезпечувалося конституційне право громадян на інформацію.

В системі МОВ можна виділити дві інформаційно-комунікаційні системи: внутрішню (комунікації, що забезпечують взаємодію суб'єктів різних рівнів) і зовнішню (комунікації МОВ з органами влади, у підпорядкуванні яких вони знаходяться) [3].

В Україні потрібно налагоджувати процес комунікаційної взаємодії влади з громадськістю. Спираючись на дослідження Дніпрова О. [4], в першу чергу необхідно удосконалювати функціонування органів державної влади. З свого боку влада без втручання громадськості створює передумови для діалогу, шляхом переконання вони здійснюють управлінську діяльність, що являється основним методом державного впливу. Звичайно, що одноосібно цей процес не відбувається. Для цього також потрібен належний рівень суспільства, загальна повага до влади, її легітимізація з боку громадськості.

Високий інформаційний рівень сучасного суспільства вимагає впровадження в управлінську діяльність новітніх тенденцій розвитку комунікаційних технологій. До позитивних наслідків процесу інформатизації органів місцевого самоврядування та органів державної влади можна віднести покращення взаємодії Верховної Ради України з органом місцевого самоврядування, прозорості влади, пришвидшення надання адміністративних послуг, високий рівень кваліфікованості послуг; інтеграції зі світовим інформаційним простором тощо.

Способом покращення комунікаційної взаємодії влади з громадськістю є надання громадянам можливості брати участь в управлінні державними справами. Громадяни можуть не тільки брати участь у виборах, але й мають право впливати на діяльність органів влади. Виділяють такі форми впливу як, загальні збори громадян; громадська ініціатива; громадський моніторинг органів виконавчої влади та їх рішень. Також індивідуальні та колективні звернення громадян; діяльність громадських організацій та політичних партій, що можуть впливати на органи влади; громадські обговорення, наради, дискусії, «круглі столи», виступи, конференції тощо [4].

Отже, можна зробити висновок, що механізм комунікаційної взаємодії органів державної влади та громадянськості є важливим чинником демократизації держави. Комунікація впливає на ефективність прийнятого управлінського рішення, сприйняття його з боку громадян. Робота професіоналів, які будують комунікації між органами державної владою, а також врахування думки представників громадськості та експертного середовища, досвід влади в сфері комунікації, запозичення міжнародного досвіду допоможуть розкрити їх комунікаційний потенціал.

Список використаних джерел:

1. Бебик В. М. Інформаційно-комунікаційний менеджмент у глобальному суспільстві: психологія, технології, техніка паблік рилейшнз : монографія / В. М. Бебик. – К. : МАУП, 2005. – 440 с.: іл. – Бібліогр.: с. 432 – 437.

2. Мазур В. Комунікації як механізм взаємодії державних органів влади та громадськості на регіональному рівні / В. Мазур. – Режим доступу : <http://www.dy.nauka.com.ua/?op=1&z=313>.

3. Мельник А. Менеджмент державних установ і організацій : навч. посіб. / А. Ф. Мельник, А. Ю. Васіна, Н. М. Кривокульська / за ред. А. Ф. Мельник. – Київ : ВД «Професіонал», 2006. – 464 с.

4. Дніпров О. Діалог органів державної виконавчої влади та громадянського суспільства / О. Дніпров. – Режим доступу : <http://ena.lp.edu.ua/bitstream/ntb/31858/1/5-26-30.pdf>.

РЯБЕЦЬ КАТЕРИНА

к. ю. н., доцент, доцент кафедри управління
Київського університету імені Бориса Грінченка

ЕКОЛОГІЧНО ОБҐРУНТОВАНЕ ВИКОРИСТАННЯ ВОДНИХ РЕСУРСІВ – ПРІОРИТЕТНА ЗАСАДА ФОРМУВАННЯ ПУБЛІЧНОЇ ВОДНОЇ ПОЛІТИКИ

У зв'язку із підписанням Угоди про асоціацію між Україною та ЄС і гармонізацією національного водного законодавства до відповідних норм ЄС сучасна публічна водна політика повинна напрацьовуватися в контексті європейських вимог.

При цьому необхідно враховувати, що пріоритетною засадою формування публічної водної політики має стати екологічно обґрунтоване використання водних ресурсів (рис. 1).

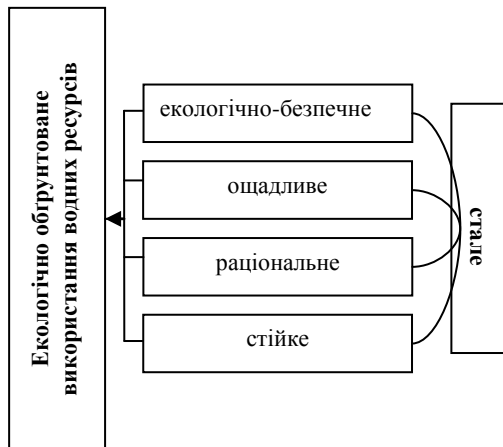

Рис. 1. Передумови екологічно обґрунтованого використання водних ресурсів

Під екологічно-безпечним використанням водних ресурсів слід розуміти використання корисних властивостей водних ресурсів за умови недопущення погіршення їх кількісних та якісних властивостей.

Нині серед перспектив відтворення водних ресурсів в Україні називається значний потенціал створення на підприємствах сучасних систем повторно-послідовного, оборотного та замкнутого водозабезпечення. В основу таких систем покладена притаманна воді якість, що дає їй змогу не змінювати свою фізичну природу після участі у виробничих процесах. Очевидно, що широке впровадження сучасних досконалих водообігових систем (аж до замкнених)

уможливило не тільки вирішення проблеми водозабезпечення споживачів, але й збереження природних ресурсів в екологічно чистому стані [1, с. 285].

Забезпечення ощадливого, тобто економного, використання водних ресурсів попередить необґрунтовану втрату води.

Практика свідчить, що у побуті та виробництві політика щодо економного використання води набуває все більшої актуальності. Нині на господарсько-питні потреби використовується кілька мільярдів кубометрів води за рік. При цьому одна п'ята питної води невикористана йде в каналізацію. Причинами цього є неякісні водопровідні системи, конструктивні і технологічні недоліки систем холодного та гарячого водопостачання [2].

Головним стимулюючим фактором щодо ощадливого використання води повинен стати відхід від принципу розрахунку оплати за її використання за нормами, встановлення на неї реальної ціни та приладів обліку в усіх без винятку водоспоживачів.

Екологічно обґрунтоване використання водних ресурсів у аспекті раціональності має передбачати вчинення водокористувачами доцільних та свідомих дій відносно води. Управлінські рішення щодо забезпечення раціонального використання водних ресурсів повинні ґрунтуватися на глибинному міркуванні компетентних управлінців, а також на результатах аналізу альтернатив.

Своєю чергою, стійке використання водних ресурсів має здійснюватися такими способами, що у довгостроковій перспективі не призводять до зменшення водності водних об'єктів, погіршення їх якісних показників та здатності до відтворення.

Вважається, що стійкість у водогосподарському комплексі повинна забезпечувати здатність системи стабільно функціонувати в різних умовах (незважаючи на вплив поточних факторів) і виконувати поставлені завдання відповідно до визначених пріоритетів. Важливим завданням у контексті стійкості є здатність системи протистояти впливу несприятливих факторів [3, с. 27].

На сьогодні у науковій сфері побутує думка, що загальне антропогенне навантаження на басейн не повинно перевищувати 10 % від обсягу водних ресурсів [4, с. 17]. З урахуванням викладеного необхідно зробити висновок, що виконання вказаної вимоги є передумовою досягнення стійкого використання водних ресурсів.

Стале використання водних ресурсів має забезпечити відновлення водності річок України, зменшення їхнього забруднення та відтворення водних екосистем. Головним завданням України на шляху до сталого розвитку визначається розірвання залежності соціально-економічного зростання від використання природних ресурсів та подальшого забруднення довкілля [5].

Вчені наголошують, що ідея сталого водокористування носить, перш за все, характер домінуючої соціальної складової для задоволення потреб, покращення здоров'я та підвищення добробуту кожного [6, с. 49]. Окрім того, вони звертають увагу на проблему сталого розвитку водогосподарського комплексу, яка полягає в тому, що використання водних ресурсів не обмежується лише галуззю водного господарства, а поширюється на більшість міжгалузевих комплексів національного господарства, кожен з яких відзначається технологічною, виробничо-технічною та функціонально продуктивною неоднорідністю. Тому політика сталого водокористування має узгоджуватись із реалізацією галузевих пріоритетів [7, с. 6].

Таким чином, комплексна водоохоронна сутність екологічно обґрунтованого використання водних ресурсів свідчить, що воно має пріоритетне значення у системі засад формування публічної водної політики.

Список використаних джерел:

1. Матвійчук О. В. Екологічні показники еколого-економічного оцінювання в контексті покращення регіональної екологічної політики / О. В. Матвійчук // Фінансовий простір. – 2015. – № 3 (19). – С. 284 – 290.

2. Заходи з ощадливого використання води // Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг. Офіційний сайт. – Режим доступу : <http://www.nerc.gov.ua/?id=19487>.

3. Добрянська Т. І. Механізми забезпечення сталого розвитку водогосподарського комплексу України : дис... канд. економ. наук : 08.00.03 / Т. І. Добрянська. – Київ, 2016. – 182 с.

4. Яроцька О. В. Еколого-економічна оцінка водокористування в басейнових водогосподарських комплексах України : автореф. дис... канд. економ. наук : 08.00.06 / О. В. Яроцька. – Київ, 2007. – 21 с.

5. Білоконь В. М. Як Україна переходить на стале використання водних ресурсів / В. М. Білоконь. – Режим доступу : https://biz.censor.net.ua/columns/3084755/yak_ukrana_perehodit_na_stale_vikoristannya_vodnih_resursv.

6. Гаврилюк А. Ю. Еколого-економічні проблеми водокористування в Україні: стан та шляхи вирішення / А. Ю. Гаврилюк, Н. Л. Авраменко // Економіка природокористування: стан, проблеми, перспективи (ЕПК – 2016) : зб. наук. пр. за матеріалами II Всеукр. наук.-практ. Інтернет-конф., м. Ірпінь, 29 берез. 2016 р. – Ірпінь : УДФСУ, 2016. – С. 41 – 50. – Режим доступу : http://ir.nusta.edu.ua/jspui/bitstream/doc/334/1/294_IR.pdf.

7. Хвесик М. Водний ресурс як складова інноваційного розвитку / М. Хвесик // Урядовий кур'єр. – 2007. – № 152. – С. 6.

САХАРОВА КАТЕРИНА

*аспірантка Дніпропетровського регіонального інституту
державного управління Національної академії державного управління
при Президенті України*

МЕТОДОЛОГІЧНІ ОРІЄНТИРИ ДОСЛІДЖЕННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО ПОТЕНЦІАЛУ РЕГІОНУ

Реалізація Стратегії сталого розвитку України до 2030 року має забезпечувати розвиток економіки, заснованої на знаннях й інноваціях. В умовах децентралізації влади осередком соціально-економічного розвитку стають регіони. Це актуалізує пошук механізмів регіонального розвитку, орієнтованого на трансфер знань та інновацій, джерелом яких є інтелектуальний потенціал регіону.

Методологічно плідним, виходячи з об'єкта нашого дослідження, виявляється системний підхід, з позицій якого ми будемо розглядати потенціал суспільства (соціальний потенціал) як складну багаторівневу систему багатьох елементів, що безпосередньо визначають соціальну активність населення (даного регіону) та детермінують можливості отримання ним соціально-значущих результатів діяльності.

Разом з тим усвідомлення обмеженості системного підходу до дослідження специфіки інтелектуального потенціалу формує орієнтації на побудову методології, яка враховує вплив зовнішніх соціокультурних структур на вивчення інтелектуальних процесів. До них, зокрема, відноситься універсалістська орієнтація. У загальному плані це – уявлення про делокальність інтелектуальної сфери.

Конфлікти й суперечності, які нерідко виникають у суспільстві між різними системами моральних норм і цінностей, знаходять відображення в теоретично-світоглядному протистоянні альтернативних підходів до самої суті моральності [2]. З одного боку, існують універсалістські концепції моралі, що прагнуть окреслити її основні цінності з точки зору «всіх розумних істот», як писав Кант, або принаймні загальнолюдської спільноти [3, с. 43].

З іншого боку, зараз поширюється впливова течія західної соціальної філософії – комунітаризм (від англійського community – спільнота) – що обстоює тезу про визначальний характер впливу конкретних спільнот на ідентичність людських індивідів, котрі до цих спільнот належать [2]. Цей підхід виявляється плідним у контексті обґрунтування суб'єктності інтелектуального потенціалу.

Інтелектуальний потенціал – це категорія, яка фіксує соціально значущий культурно-історичний сенс соціальної системи, який базується на діяльності соціальних суб'єктів. Отже, діяльнісна орієнтація, на наш погляд, є найважливішим орієнтиром, що задає змістовну визначеність методологічним оцінкам, адже вихідним

поняттям для характеристики соціальних процесів (явищ, дій, потенцій тощо) виступає людська активність: соціальна діяльність та соціальна поведінка.

Таким чином, продуктивність самого явища на наш погляд може бути більш адекватно відображена за допомогою принаймні трьох методологічних орієнтацій (принципових настанов): системна, універсалістська, діяльнісна. На базі зазначених принципів інтелектуальний потенціал як онтологічно реальний об'єкт постає як сукупність якісних і кількісних характеристик.

Отже, «потенціал», на наш погляд, це не тільки сукупність ресурсів, резервів, можливостей, а й багатовимірні здатності соціальної системи реалізувати свої можливості через інтелектуальну діяльність.

Аналіз теоретичних дефініцій і характеристик інтелектуального потенціалу свідчить про те, що інтелектуальний потенціал не отримав ще в науці загально визнаної інтерпретації. Отже, неможливо здійснити розподіл відповідного поняття, а значить, виявити його структуру та зміст; тоді висновки і прогнози, засновані, на вимірах кількості науковців, шкіл або вартості обладнання (колекції, бібліотеки тощо) виявляються нерепрезентативними.

Найважливіший процес – трансформація потенційного в актуальне, дієве та отримання практичного результату не може отримати пояснення, а значить, не підлягає управлінню. Це унеможливило й задовільний соціальний прогноз найближчого майбутнього в розвитку суспільства.

Первинна класифікація реальних потенціалів дозволяє виділити дві лінії їх вивчення. По-перше, це потенціал суспільства взагалі, або його окремих фундаментальних сфер. По-друге, потенціал конкретних соціальних суб'єктів – особистостей, громад і професійних груп, інших спільнот. Ці лінії в реальному житті тісно переплетені і кожна може бути об'єктом ґрунтовного дослідження. Нас, зокрема, цікавить функціональна залежність динаміки інтелектуального потенціалу регіонів.

Застосування універсалістської парадигми як складової методологічної тріади дослідження дозволяє зосередитися на моральності суспільства та її зв'язку з інтелектуальним потенціалом.

Інтелектуальний потенціал в широкому сенсі слова характеризується не стільки кількістю нобелівських лауреатів, науковців, тиражем видання наукових і науково-популярних журналів, кількістю бібліотек і музеїв – хоча все це важливо! – скільки станом моральності (особистості, групи, суспільства в цілому).

Не підлягає сумніву, що з плином часу не тільки знання, майстерність та винахідництво, але моральні якості, чеснота та

відповідальність стають все більш важливими факторами суспільного розвитку.

На нашу думку, інтелектуальний потенціал характеризує не тільки ступінь розумового розвитку даного регіону, його освіченості, а й приховані можливості загального інтелекту, здатність до подальшого розгортання духовного виробництва. Він є інтегруючим показником внутрішніх джерел, можливостей, засобів раціонального вирішення соціальних, політичних, ідеологічних, культурних, науково-технічних та інших проблем у масштабах регіону, включаючи суспільно цінні знання всього населення.

Ми пропонуємо використовувати методологічну тріаду, яка поєднує методи системного підходу, з позицій якого розглянуто інтелектуальний потенціал регіону як складну багаторівневу систему багатьох елементів, що безпосередньо визначають інтелектуальну активність населення (даного регіону) та детермінують можливості отримання ним соціально-значущих результатів діяльності; універсалістську парадигму, яка дозволяє врахувати вплив зовнішніх соціокультурних структур на перебіг інтелектуальних процесів та діяльнісний підхід, оскільки інтелектуальний потенціал завжди має носія та реалізується через його діяльність. Перспективним напрямом подальших досліджень може стати пошук адекватного методичного інструментарію оцінювання не тільки кількісних, а й якісних показників розвитку інтелектуального потенціалу регіону.

Список використаних джерел:

1. Бобровська О. Ю. Інтелектуальні ресурси регіонів і їх використання в умовах децентралізації влади в Україні / О. Ю. Бобровська // Сталий розвиток територій: проблеми та шляхи вирішення : матеріали VI міжнар. наук.-практ. конф., Дніпропетровськ, 9 жовт. 2015 р. – Д. : ДРІДУ НАДУ, 2015. – С. 15 – 18.

2. Універсальність і спільнотність у системі етичних пріоритетів. – Режим доступу : <http://ru.osvita.ua/vnz/reports/culture/10709>.

3. Кант И. Критика чистого раз ума / И. Кант. – М. : Прогресс, 1994. – 574 с.

СВАЧІЙ ЯРИНА

*студентка 3 курсу Івано-Франківського національного
технічного університету нафти і газу*

СЕРНЯК ОЛЕГ

*к. держ. упр., доцент кафедри публічного управління та
адміністрування Івано-Франківського національного
технічного університету нафти і газу*

УЧАСТЬ ГРОМАДЯН В УХВАЛЕННІ РІШЕНЬ МІСЦЕВОГО ЗНАЧЕННЯ В УМОВАХ КАРАНТИНУ

Місцеве управління є найбільш наближеним до громадян рівнем здійснення публічної влади. Як система механізмів вирішення проблем локального значення, ця сфера передбачає максимально ефективне використання ресурсів, що перебувають у розпорядженні громад, для потреб певної території та її мешканців. Принцип субсидіарності, що лежить в основі здійснення влади на місцях, є одним із ключових демократичних стандартів муніципального управління та декларує обмеженість втручання центрального рівня управління у вирішення питань місцевого значення, максимальне залучення громадськості безпосередньо у процес здійснення влади на певній території. При цьому відповідальність за ефективність системи місцевого самоврядування несуть не лише інституції влади, але і представники територіальної громади.

За таких умов необхідною умовою є забезпечення тісної взаємодії між владними інститутами на місцях і громадянами через механізми, що передбачають:

- зв'язок членів представницьких органів на місцях (депутатів місцевих рад) із громадою;
- прозорість і відкритість функціонування інституцій місцевого самоврядування;
- відповідальність депутатів місцевих рад перед територіальною громадою;
- ефективність систем адміністрування місцевих коштів.

Введення карантину суттєво обмежило не лише чимало конституційних прав громадян, зокрема на вільне пересування, на мирні зібрання, на освіту, але й можливості участі громадян в ухваленні рішень на місцевому рівні через проведення громадських слухань, зборів громадян, формування доручень виборців. Діяльність місцевих інституцій влади також зазнала суттєвих змін через карантин. Так, наприклад, пленарні засідання сесій місцевих рад і засідань постійних комісії рад проводяться у режимі відео- або аудіоконференцій, або очно, але без присутності громадськості.

Виходячи з нових реалій, громадянам для забезпечення взаємодії з місцевою владою, здійснення впливу на ухвалення місцевих рішень, моніторингу ефективності та результативності їх виконання варто активніше використовувати такі інструменти:

- звернення до місцевої влади та запити на отримання публічної інформації;
- електронні петиції;
- публічні консультації.

Найдоступнішими в умовах карантину інструментами впливу громадян на ухвалення рішень місцевого значення є звернення громадян і запити на публічну інформацію.

Звернення – це викладені в письмовій або усній формі пропозиції (зауваження), заяви (клопотання) і скарги. Метою звернення є привернення уваги місцевої влади до вирішення конкретної проблеми шляхом здійснення певної дії. Саме тому ефективність і швидкість розгляду звернень громадян залежить від ідентифікації та формулювання проблеми та визначення чіткої реакції посадових осіб на цю проблему. В умовах карантину посадові особи не здійснюють особистий прийом громадян, а тому інструмент звернень, зокрема через поштове відправлення чи електронне листування, є дієвим способом комунікації громадян із місцевою владою.

Запит на інформацію – це прохання особи до розпорядника інформації надати публічну інформацію, що знаходиться у його володінні. Під публічною інформацією мається на увазі відображена та задокументована будь-якими засобами та на будь-яких носіях інформація, що була отримана або створена в процесі виконання суб'єктами владних повноважень своїх обов'язків, передбачених чинним законодавством, або яка знаходиться у володінні суб'єктів владних повноважень, інших розпорядників публічної інформації, визначених цим Законом [1]. Запит на отримання публічної інформації в умовах карантину може бути надісланий рекомендованим листом, електронним листом, факсом, або повідомлений по телефону. Відповідь на запит громадянин може отримати не пізніше п'яти робочих днів з дня отримання запиту та через зручний для себе канал комунікації.

Електронна петиція – один з найпопулярніших інструментів участі громадян, проте, як свідчить статистика, поки що не дає потрібних результатів. До причин такої ситуації відносять, зокрема такі:

- не всі місцеві ради публікують результати петицій, що не дозволяє громадськості комплексно виміряти ефективність даного інструменту;
- не всі електронні звернення громадян є змістовними, а формулювання петицій часто не містить заклику до дії влади, а тому

залишається без адекватної відповіді. Громадянам варто більше консультиватися з громадськими організаціями, місцевими експертами або представниками органів влади, перед тим як реєструвати петицію;

– влада насправді дуже часто свідомо ігнорує запити громадян і обмежується бюрократичними відписками, а не вирішує проблему.

В умовах карантину інструмент електронної петиції дозволяє громадянам ініціювати відповідні рішення місцевої влади, залишаючись при цьому вдома та зберігаючи соціальне дистанціювання. А згуртування людей навколо проблеми, зазначеної в петиції, відбувається через соціальні мережі, ЗМІ й інтернет.

Публічні консультації – це інструмент, завдяки якому влада звертається до громадян для отримання їхніх думок щодо питання, яке впливає на їхнє життя. Це діалог між владою та громадянами, який надає владі можливість почути та врахувати погляди громадян. Перевагами публічної консультації для громадськості є можливості ділитися своїми точками зору, пропозиціями й ідеями, налагоджувати співпрацю з інституціями влади, мобілізувати людей навколо питання, покращувати оперативність реагування та підзвітність місцевої влади, вирішувати місцеві проблеми. Вигодами від публічної консультації для представників влади є безпосереднє спілкування з громадянами, покращення обізнаності громадян щодо питань та альтернатив, активне залучення громадян до ухвалення рішень, використання зворотного зв'язку від громадськості, удосконалення політик і процедур.

Публічні консультації в умовах карантину можуть відбуватися через різноманітні електронні платформи, зокрема через систему опитування громадської думки в режимі реального часу за допомогою SMS або смартфона «Ваша думка».

Таким чином, карантинні обмеження не є причиною припинення громадської активності та неефективної взаємодії між владними інститутами на місцях і громадянами. Навпаки, ці процеси набувають цікавіших граней, адже саме в такий період є можливість встановити тісний зв'язок з депутатами місцевих рад, отримати розгорнуті відповіді на запити та звернення до інституцій влади, знайти однодумців для реалізації громадської ініціативи або адвокування вирішення певної проблеми. Вимушене соціальне дистанціювання дає змогу підвищити знання та компетентності громадськості з питань посилення їх участі в ухваленні управлінських рішень місцевого значення.

Список використаних джерел:

1. Про доступ до публічної інформації : за станом на 05 трав. 2020 р. // Верховна Рада України. Офіц. сайт. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17>.

СЕМЕНЕЦЬ-ОРЛОВА ІННА

*д. держ. упр., доцент кафедри політології та соціології
Національного авіаційного університету*

ФАКТОР УЧАСТІ ГРОМАДИ У РОЗВИТКУ ШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

До середини XIX ст. діти у США навчалися через участь і взаємодію у житті громади та сім'ї. У південних і центральних колоніях Америки світські школи були периферійними закладами. В останні десятиліття XIX ст. американська система освіти перейшла на пруську/спартанську модель, метою якої стало задоволення потреб бізнесу та держави посередництвом «супроводження кожного кроку людини офіційними настановами». На етапі Просвітництва, культивування колективного суспільного організму, багато європейських філософів стали прихильниками ідеї примусового шкільного навчання, адже спокусливо виглядала можливість розвивати східний механізм для перетворення широких мас населення на засіб реалізації волі еліт, створення надійного фундаменту для того, щоб легко управляти суспільством.

Форму обов'язкової освіти у США винайшли в штат Массачусетс близько 1850 р. Її впровадженню протистояли, однак 1880 р. останній опір подолано і американські діти почали ходити в школу під конвоєм. Результати такого заходу були не досить втішними – якщо до 1850 р. рівень грамотності в штаті становив 98 %, після 1850 р. – не більше 91 % [2, с. 40]. Обов'язкова освіта слугувала інструментом створення національної єдності та відображала страх перед етноцентризмом.

Вперше словосполучення «криза освіти» використали нацисти на початку XX ст., щоб мати додаткові аргументи для більшого державного втручання в діяльність освітніх установ. Нацистів також не влаштовувало, що найбільше уваги в той час заклади освіти приділяли розвитку характеру людини (чим вона може бути корисною для суспільства), а не її інтелекту. Відчуження діяльності закладів освіти від громади, побудова їхньої роботи швидше на штучних засадах, ніж природніх, спричинило появу когорти дітей, дещо байдужих до суспільних проблем навколо.

Дж. Мінц – засновник Організації ресурсів альтернативної освіти, один із засновників Конференції інституту демократичних шкіл зазначав, що найкращий спосіб змінити державну шкільну систему – створити взірцеві школи поза її межами [3, с. 150], через розширення можливостей альтернативних форм освіти.

Якщо раніше економіка індустріалізму не витримала б покоління молодих людей, навчених критично мислити, то постмодернізм і формування нового 4-го епохального циклу дуже потребують

покоління ініціативних, неординарних, творчих людей, що виконуватимуть роботу, яку не зможуть здійснити сконструйовані людиною роботи. У здоровій спільноті функція навчання належить всім. Держава зобов'язана допомагати новим мережевим процесам в освіті та обслуговувати їх. Також суспільство додатково потребуватиме державних програм з розвитку фундаментальних наук, що закладатимуть основу залишкових знань для забезпечення прогресу.

У контексті реформи децентралізації влади та реактуалізації ідеї освітніх округів в Україні, на нашу думку, важливо зробити служіння громаді обов'язковою частиною шкільного навчання. Окрім досвіду безкорисливості, участь індивіда у житті громади – найкращий спосіб передати відповідальність в основних сферах буття. А відчуження від громади перетворюється на байдужість майже до всього [2, с. 74]. Місцева громада – це чи не найкращий запобіжник втрати ідентичності. Тому ми погоджуємось із Дж. Т. Гатто, що криза шкільної освіти пов'язана із серйозною кризою місцевих громад [1, с. 40].

Для сучасної освіти важливо залишатися сферою творчості, а не виробництвом «освічених людей». У найближчому майбутньому повному виявляться затребуваними розвинені гуманітарна, етична, соціальна компетентності молоді. Системним освітнім реформам мають передувати локальні педагогічні новації і зусилля на місцях, в ході яких буде сформовано локальний педагогічний досвід. Саме мережева форма освіти, на нашу думку, може забезпечити змістовність (культурну наповненість) освітньої траєкторії здобувача освіти – ідеями корпоративності, конструктивності, а не споживанням відчуженого знання. Лише колективні форми роботи і діяльності забезпечать сучасне мислення і правильну соціалізацію індивіда, навіть не дивлячись на те, що особистість як антропологічна цілісність сама конструює свій життєвий шлях.

Список використаних джерел:

1. Гатто Дж. Прихована історія американської освіти / Дж. Гатто / пер. з англ. М. Плесак. – Львів : ДІОР-К, 2016. – 448 с.
2. Гатто Дж. Прихована програма обов'язкової шкільної освіти / Дж. Гатто / пер. з англ. О. Літвіняк. – Львів : Літопис, 2016. – 100 с.
3. Робінсон К. Школа майбутнього. Революція у вашій школі, що назавжди змінить освіту / К. Робінсон, Л. Ароніка / пер. з англ. Г. Лелів. – Львів : Літопис, 2016.

СЕНИШИН НАДІЯ

*аспірантка кафедри публічного управління та адміністрування
Івано-Франківського національного технічного
університету нафти та газу*

ФОРМИ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ ДЕРЖАВИ

Особливості формування певних форм і моделей територіальної організації влади в сучасних державах свідчать, що успішними країнами є, насамперед, ті, в яких найбільшим чином існуючий адміністративно-територіальний поділ відповідає характерним культурно-історичним умовам етногенезу даного народу. У сучасному розумінні територіальна організація влади – це науково обґрунтована локалізація взаємопов'язаних просторових поєднань систем і форм організації влади, яка базується на нормативно-правовій і законодавчій основі та політичній організації суспільства та охоплює, як правило, три рівні територіальної організації влади в структурі держави: макрорівень – територія країни; мезорівень – територіальна організація влади областей, районів; мікрорівень – просторова організація місцевого самоврядування (села, селища, міста) [1, с. 17].

Все історичне розмаїття побудови моделей територіальної організації влади держави вкладається в п'ять основних форм: безпосереднє народовладдя, унітаризм, федералізм, конфедерація, імперія. У просторовому політико-територіальному вимірі держава безпосереднього народовладдя має однорівневу структуру органів публічної влади з юрисдикцією на всю підконтрольну територію та людність.

Унітарна держава має єдиний владно-політичний центр та ієрархічну побудову підконтрольних цьому центру інституцій публічного врядування. При цьому кожна унітарна держава стикається з центральною проблемою: збалансування двох протилежних тенденцій – централізації та децентралізації як пошуку оптимального визначення системи розбудови та взаємодії адміністративно-територіальних одиниць. Відтак сучасні унітарні держави можуть бути централізованими та децентралізованими. Окремі науковці визначають децентралізацію як своєрідну форму демократії унітарної держави, що дозволяє при збереженні основних функцій державних органів розширити повноваження місцевого самоврядування, стимулювати населення до участі в публічному управлінні і реалізації власних інтересів, активізувати ринковий механізм саморегуляції та самофінансування як ефективну стратегію, що сприятиме об'єднанню територіальних громад, їх ефективному розвитку [3, с. 83]. Якщо рівень децентралізації є максимальним та охоплює не тільки

адміністративні, фінансові, економічні, соціально-культурні сфери самостійного врядування, а й політико-правові та законодавчі, така децентралізація перетворюється на федерацію.

Федералізм як форма політико-територіальної організації публічної влади передбачає відносно слабку й функціонально та компетентісно обмежену центральну владу на фоні сильних владних інституцій другого – регіонального рівня. За федерального устрою політико-адміністративні органи регіонального рівня мають власні законодавчі та виконавчі органи публічної влади, власний бюджет та відмінне від інших законодавство, делегуючи загальнодержавному владному центру тільки ті повноваження, які функціонально є спільними для всіх регіонів (національна безпека та оборона, міжнародні стосунки, соціальне та пенсійне забезпечення тощо). Федеральна форма територіального устрою є характерною для великих в територіальному вимірі держав, наприклад, Росія, США, Німеччина. Як свідчить історія – саме сила центральної влади та розмір території зумовлюють унітаризм і федералізацію.

Свого роду винятковою форма політико-територіальною організацією публічної влади є конфедерація, що становить собою крайній прояв федералізму, що відрізняється від останнього фактичною відсутністю державного суверенітету на найвищому політико-адміністративному рівні, рішення якого навіть із загальнодержавних питань не є обов'язковими для конфедеративних територіальних складових. В конфедераціях, як правило, немає єдиного громадянства, а інколи – і єдиного законодавчого органу. Класичною конфедерацією є Швейцарія, майже всі ознаки конфедерації має сучасний Європейський Союз.

Імперії існували в старі часи, їх поява стала наслідком завойовницьких війн, в ході яких сильні унітарні держави захоплювали значні території, інші країни на різних стадіях формування власної державності, соціоекономічного розвитку та етнокультурного складу. Внаслідок цього створювалося державне утворення з єдиним сильним центром-метрополією та багатьма різнопорядковими складовими-колоніями, в кожній з яких складався власний симбіоз територіального управління централізованої влади метрополії з децентралізованими формами місцевого самоврядування. Оскільки ж, як зазначає О. Тур, науково виважені вимоги до територіального поділу влади вимагають урахування трьох складових – територіальної, соціально-економічної та організаційної, які мають пов'язати природно-географічні, культурно-історичні, соціально-економічні чинники з необхідністю подолання нерівномірності соціально-економічного розвитку територій; раціональності розподілу повноважень між органами центральної та місцевої влади [4, с. 153], то стає зрозумілим, що в умовах імперії такої єдності досягти неможливо.

Тому постійна необхідність втискати в централізовану імперську владу механізми традиційного владарювання колоній призводила до регулярних повстань, конфліктів і спроб корінних народів вирватися з колоніальної залежності. В результаті більшість імперій світу розпалася.

Таким чином, державу можна розглядати як політико-територіальну форму організації суспільства, що у свою чергу має власний політико-територіальний вимір розміщення та функціонування різнорівневих та різнопідпорядкованих інституцій публічного врядування, об'єднаних в цілісну систему публічного врядування, що покликана здійснювати організуючий, регулюючий та впорядковуючий вплив держави на суспільну й громадську життєдіяльність, забезпечувати суверенітет, єдність та цілісність держави й її територіальних утворень, сприяти самозбереженню, відтворенню та розвитку народу, реалізації законних прав, свобод та інтересів кожного громадянина.

При цьому вибір територіальної організації держави «не може бути результатом випадкового збігу обставин, суб'єктивним бажанням окремих авторів і політичних сил», а завжди є «результатом дії низки соціальних, економічних, національних, історичних та інших чинників» [2, с. 49]. Головним же завданням модернізації системи територіальної організації влади на сучасному етапі розвитку суспільства слід визнати забезпечення цілісності й єдності суспільно-державного організму та його складових частин, повсюдності й безперервності здійснення адміністративно-організаційної та владно-регулюючої діяльності системи органів публічного врядування, спрямованої на поліпшення економічного, соціального, екологічного, культурного тощо становища і добробуту громадян.

Список використаних джерел:

1. Жовнірчик Я. Ф. Розвиток територіальної організації місцевого самоврядування в Україні : автореф. дис... канд. наук з держ. упр. : 25.00.04 / Я. Ф. Жовнірчик ; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. – Київ : НАДУ, 2005. – 20 с.
2. Лещинський В. П. Пошук оптимальної моделі територіальної організації влади в Україні з метою реалізації структурних реформ / В. П. Лещинський // Вісник ХНАУ. Серія : Економічні науки. – 2016. – № 2. – С. 48 – 53.
3. Лобунець В. І. Оцінка результативності реформи місцевого самоврядування та зміни адміністративно-територіального устрою в Україні / В. І. Лобунець // Менеджмент та підприємництво: тренди розвитку. – 2019. – Вип. 1. – С. 80 – 92.
4. Тур О. В. Теоретичні аспекти визначення складових адміністративно-територіального устрою України / О. В. Тур // Моделювання регіональної економіки. – 2014. – № 1. – С. 150 – 156.

СЕРГОВ СЕРГІЙ

*аспірант кафедри парламентаризму та політичного менеджменту
Національної академії державного управління
при Президентіві України*

ТЕРИТОРІАЛЬНА ГРОМАДА: СУТНІСТЬ ТА ЗМІСТ ПОНЯТТЯ

Сучасні тенденції розвитку демократичних країн характеризуються процесами широкої децентралізації та деконцентрації публічної влади. Тобто саме передача широкого кола повноважень щодо вирішення місцевих питань від центральної влади до місцевого самоврядування дозволяє демократичним країнам уникнути надмірної концентрації влади та перевантаження центрального уряду проблемами територіальних громад. Завдяки деконцентрації механізм управління сучасною державою набуває «людського обличчя», що сприяє подоланню відчуження особи від держави, зближенню останньої з громадянським суспільством [1, с. 273].

Процеси децентралізації державної влади, які тривають в Україні, все більше спонукають звернути увагу на розуміння сутності територіальної громади, яка виступає первинною ланкою місцевого самоврядування.

У науці немає єдності щодо визначення поняття «територіальна громада». Щонайменше можна вирізнити такі концептуальні підходи, як територіальний, інтелектуально-комунікативний, публічно-правовий та комплексний [2, с. 63].

Територіальний підхід до визначення поняття територіальної громади пов'язаний з використанням такої характеристики, як постійне проживання осіб на території певного населеного пункту, і з відповідним застосуванням термінів «населення», «жителі», «громадяни, які мешкають на території», «територіальний колектив» тощо [2, с. 63].

За інтелектуально-комунікативного підходу територіальна громада розуміється як самостійна соціальна спільнота, яка характеризується відчуттям власної ідентичної спільності інтересів [3, с. 5]. Люди добровільно об'єднуються у громаду з метою співжиття на певній території, співпраці, спілкування, співпричетності до подій у спільноті.

Публічно-правове визначення полягає у визначенні місця і ролі територіальної громади у системі місцевого самоврядування й організації публічної влади.

Комплексний підхід можна продемонструвати визначенням О. Батанова, який під територіальною громадою розуміє складну «кумулятивну» форму суспільної організації, сукупність людей

(місцевих жителів), асоційованих на публічних засадах у межах певної території та об'єднаних різноплановими ознаками системного характеру (зокрема, демографічний і територіальний (земляцький) зв'язок, правовий і політичний зв'язок, майновий (економічний) і професійний зв'язок, мовний і релігійний (соціально-культурний) зв'язок тощо) [4, с. 52].

Крім зазначених підходів, в науковій літературі можна знайти й інші підходи до трактування територіальної громади. Так, відповідно до соціологічного підходу територіальна громада є соціальною спільнотою, об'єднаною на основі спільності інтересів і потреб населення, що входять до неї, системності зв'язків і відносин між ними, а не проста сукупність мешканців визначеного населеного пункту. Найважливішими системоутворюючими ознаками такої спільності є стійкі економічні, соціальні, інформаційні, політичні, культурні й екологічні зв'язки та відносини, які виділяють її як досить самостійну систему просторової організації життєдіяльності людей.

М. Баймуратов виділяє такі характерні ознаки територіальних громад: територіальна, яка пов'язується з «дислокацією» місцевого самоврядування на рівні села, селища, міста як територіальна основа муніципальної демократії; інтегративна, за якою територіальна громада виникає на основі об'єднання усіх жителів, які мешкають на певній території, незалежно від того, чи є вони громадянами даної держави. Тобто членами територіальної громади можуть бути громадяни даної держави, а також іноземні громадяни, особи без громадянства, які постійно мешкають на певній території. Також, на думку цього автора, можливе включення до територіальної громади біженців і переміщених осіб; інтелектуальна, зумовлена наявністю у жителів спільних інтересів, які мають специфічний характер і виявляються у вигляді широкого спектра системних індивідуально-територіальних зв'язків; майнова, яка впливає з права цих спільностей мати спільну комунальну власність; фіскальна, зумовлена тим, що члени територіальної громади є платниками місцевих податків і зборів [5, с. 122 – 123].

К. Іонассен виокремив інші ознаки територіальної громади: населення; територіальна база; взаємозалежність спеціалізованих частин співтовариства і поділ праці в ньому; спільна культура й соціальна система, що інтегрують діяльність його членів; усвідомлення жителями єдності та належності до співтовариства; можливість діяти на корпоративній основі для вирішення місцевих проблем [6].

Усі члени територіальної громади є носіями територіальних інтересів, причому «інтереси територіальної спільності можуть для практичного життя людини мати іноді більше значення, аніж інтереси класу або нації» [7]. При цьому становище громади та моральний

настрій її членів, які проживають разом, мають спільні житлові, освітні, культурні, а часто й релігійні інтереси, забезпечують у її межах природним шляхом міцний громадський порядок та утворюють умови для ефективного управління таким об'єднанням [7].

Муниципальні права особи – члена територіальної громади, зазначає О. В. Батанов, базуються на «тріаді інтересів», що виникають у сфері місцевого самоврядування: інтересі території; інтересі територіальної громади; інтересі конкретного жителя – члена такої громади. Виникнення інтересу території, на якій функціонує особистість, котра є невід'ємною частиною територіальної громади, прямо пов'язане з домінуючими на сучасному етапі процесами «самоствердження» територій, викликаними децентралізацією державного управління [4, с. 56].

Інтереси самої територіальної громади виникають і виявляються на основі сукупності інтересів її індивідів-членів (спільні інтереси, насамперед, у задоволенні соціальних, комунально-побутових, локальнокультурологічних та інших потреб) і в індивідуалізованому інтересі конкретної особистості – члена територіальної громади (особистісні інтереси, що виявляються, насамперед, у сфері комунікативних зв'язків на локальному рівні, наслідком чого є самореалізація особистості в межах територіальної громади). Інтереси ж конкретної особистості – члена територіальної громади становлять його муниципальні права у вузькому розумінні, що виникають у процесі реалізації ними практично всіх своїх життєвих прагнень. За такої реалізації конкретний житель є суб'єкт-об'єктом місцевого самоврядування, зосереджуючи в собі і виявляючи зовні його демократичний заряд і позитивний потенціал [5, с. 57].

В українському законодавстві та, відповідно, в науковому дискурсі віднедавна з'явилася ще одна категорія, що потребує означення.

Об'єднана територіальна громада (ОТГ, об'єднана громада) – добровільне об'єднання мешканців декількох розрізаних сіл, селищ чи міст в один адміністративний центр. Після об'єднання створюється новий адміністративний центр (як правило – найбільший населений пункт з об'єднаних), а у ньому – нова загальна для всіх об'єднаних населених пунктів рада та інші органи самоврядування.

Об'єднані громади утворюються внаслідок добровільного об'єднання суміжних територіальних громад сіл, селищ, міст. Об'єднана територіальна громада, адміністративним центром якої визначено місто, є міською територіальною громадою, центром якої визначено селище міського типу, – селищною, центром якої визначено село, – сільською. В селах, де проживає понад 50 жителів, обирають сільського старосту, який входить до виконкому об'єднаної ради [8].

Спроможною територіальною громадою є така територіальна громада, в якій місцеві джерела наповнення бюджету, інфраструктурні та кадрові ресурси є достатніми для вирішення її органами місцевого самоврядування питань місцевого значення, передбачених законодавством, в інтересах жителів територіальної громади [9].

Отже, територіальна громада є тим самоврядним соціальним осередком, формування та оптимальне функціонування якого стане передумовою побудови громадянського суспільства та правової держави в Україні. Територіальна громада як первинний системоутворюючий елемент місцевого самоврядування насамперед є «природною» корпоративною одиницею, автономність якої виходить не з державної влади, а з суверенітету народу. Держава з допомогою правових засобів лише впорядковує самоврядну активність місцевого населення, не встановлюючи її. Вона лише санкціонує муніципальні функції і повноваження, пов'язані з регулюванням питань місцевого життя. Сьогодні відбувається процес подальшого конституційного врегулювання статусу територіальних громад, що сприятиме розвитку місцевої демократії та належного становлення дієздатних і самодостатніх територіальних громад.

Список використаних джерел:

1. Прієшкіна О. В. Місцеве самоврядування в Україні: правове регулювання безпосередньої демократії : навч. посіб. / О. В. Прієшкіна. – К. : Кондор, 2008. – 337 с.
2. Бодрова І. І. Концептуальні підходи 334 до визначення поняття територіальної громади / І. І. Бодрова // Державне будівництво і місцеве самоврядування. – Харків : Право, 2004. – Вип. 7. – С. 62 – 73.
3. Brieger W. Definitions of Community / William R. Brieger. – Johns Hopkins Bloombergs school of public health, 2006. – 68 s.
4. Батанов О. Територіальна громада – первинний суб'єкт муніципального права в Україні: поняття та ознаки / О. Батанов // Вісник Центральної виборчої комісії. – 2008. – № 2 (12). – С. 51 – 57.
5. Баймуратов М. О. Територіальна громада у політичній системі і системі місцевого самоврядування України / М. О. Баймуратов // Муніципальне право України : підруч. / за ред. В. Ф. Погорілка, О. Ф. Фрицького. – К., 2001. – 592 с.
6. Jonassen C. T. Community Typology / C. T. Jonassen // Community Structure and Analysis. – New York, 1959. – P. 20 – 21.
7. Остапенко О. Територіальні громади як первинний суб'єкт місцевого самоврядування та реалізації муніципальної політики / О. Остапенко, М. Барановська. – Режим доступу : http://www.dy.nayka.com.ua/pdf/10_2015/9.pdf.

8. Децентралізація для всіх: від загальної інформації до конкретних порад / Анатолій Ткачук. – К. : ІКЦ «Легальний статус», 2016. – 52 с.

9. Формування спроможних територіальних громад : практ. посіб. (видання третє). – Режим доступу : https://www.auc.org.ua/sites/default/files/library/otgbook3new_obgortka_i_blok.pdf

СИДОРЕНКО НАТАЛІЯ

*к. держ. упр., доцент кафедри управління та адміністрування
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*

ОСНОВНІ АСПЕКТИ ПРОФЕСІЙНОЇ КУЛЬТУРИ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ

Ефективна система формування професійної культури державних службовців безпосередньо впливає на підвищення якості надання публічних послуг населенню України і на підвищення системи публічного управління в цілому. Формування професійної культури державних службовців дозволяє скоротити плінність кадрів у системі, адже залучає до роботи молодих та перспективних фахівців.

Проблемі професійної культури державних службовців приділяли увагу ряд вчених, зокрема: В. Бакуменко, Т. Василевська, Т. Бутирська, Ю. Кальниш, Г. Коваль, Н. Колісніченко, М. Пірен, М. Рудакевич та інші. Вищезазначені науковці, аналізуючи професійну культуру державних службовців, дійшли висновку, що професійна культура є соціальним явищем і для її повноцінного розкриття слід виокремити її структуру.

В науці виокремлюють кілька структурних моделей професійної культури. Модель відтворює об'єкт дослідження, служить пізнанню самого об'єкта, та одержанню нової інформації про сам об'єкт. Часто знання, отримані на моделі, переносяться на оригінал.

Ряд науковців до професійних якостей державних службовців відносять: професійно-діяльнісний тезаурус; уміння виділяти професійну ситуацію з різноманіття інших; розуміння й осмислення сутності й цінності одержуваних знань (філософія професійної діяльності); готовність до саморозвитку й самовдосконалення (рефлексивні вміння) [1]. Інші вчені звертають увагу на досвід професійної діяльності та його нормативне закріплення, освоєння професійного досвіду й оптимізацію професійної діяльності [2].

Мартінова Н. та Амеліченко А. виділяють аксіологічний, технологічний та індивідуально-творчий компоненти професійної культури [3]. Таким чином, завдяки глибокому засвоєнню соціально-

значущих цінностей, які стають життєво важливими для державного службовця, він може стати професіоналом з високою професійною культурою державної служби. В той же час, технологічний компонент розкриває прийоми й способи здійснення професійної діяльності державного службовця, які історично змінюються, залежать від відносин, що формуються в суспільстві. Індивідуально-творчий компонент відображає механізм оволодіння й втілення професійної культури у творчому акті. На нашу думку, жодна із вищезазначених структурних моделей професійної культури не може бути визнана універсальною через надмірну орієнтованість на технологічний бік професійної діяльності.

Професійна культура – це системний якісний стан особистості, що характеризує рівень соціально-професійного розвитку державного службовця, міру й спосіб реалізації його сутнісних сил у вигляді норм, цінностей, професійної компетентності, особистих якостей, досвіду, мотивації у процесі професійної діяльності і її результатів, які знаходять свій прояв у її предметно-трудовій діяльності та забезпечують їй більш високу результативність.

Отже, професійна культура державного службовця – це нормативно регламентована сфера духовного, професійного життя, яка посідає окреме місце в соціальній та професійній структурі суспільства [3].

Професійна культура державних службовців проявляється у вмінні самих службовців працювати з людьми, враховувати умови зовнішнього та внутрішнього середовища державного органу та діяти відповідно до посадових обов'язків з урахуванням рішення перспективних проблем державного управління.

Підсумовуючи вищезазначене, ми можемо констатувати, що основними умовами формування професійної культури державного службовця є високий рівень сформованості загальної культури державного службовця, наявність цінностей та норм професійної культури, чітке визначення підвидів культур та оптимальний рівень їх володіння у професійній діяльності, наявність компетентностей, професійного досвіду, розробка та використання технологій її формування у процесі професійного розвитку кадрів державного управління.

Список використаних джерел:

1. Зимняя И. А. Общая культура в системе тренингов государственного образовательного стандарта / И. А. Зимняя. – М. : ИЦ проблем качества подготовки специалистов, 1999. – 246 с.

2. Козлачков Д. В. Трансформация политической культуры общества в условиях современной России : дис... канд. социол. наук. : 23.00.02 / Козлачков Д. В. ; Саратовский государственный университет. – Саратов, 2005. – 121 с.

3. Сидоренко Н. С. Професійна культура державних службовців у контексті структурних перетворень / Н. С. Сидоренко. – Режим доступу : www.dridu.dp.ua.

СИНЯВСЬКА НАТАЛЯ

*слухачка магістратури історичного факультету
Донецького національного університету імені Василя Стуса*

РОЗВИТОК КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ В УМОВАХ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ НОВОГО УКРАЇНСЬКОГО ПРАВОПISУ

Вироблення партнерських відносин між громадянською спільнотою та представниками влади є необхідною передумовою побудови громадянського суспільства. Комунікативна компетентність для державних службовців є сервісною, адже включає відповідну гнучкість у вирішенні службових питань, уміння співпрацювати із представниками громади, здатність прогнозування наступних комунікативних дій співрозмовника, що передбачатиме результативність управлінської діяльності.

Зважаючи на прийняття Кабінетом Міністрів України постанови № 437 від 22 травня 2019 року «Питання українського правопису», якою схвалено нову редакцію «Українського правопису» [2], передбачаємо потребу в підвищенні рівня комунікативної культури державних службовців, формуванні професійної мобільності та пошуку в ефективній навчальній самоорганізації.

Серед науковців, які вивчали питання формування комунікативної компетентності державних службовців, варто відзначити праці О. Машкова, Н. Нижник, О. Чебикін, В. Рач, Т. Зінченко, Г. Щедрова, В. Сороко та багато інших. Практичну цінність мають рекомендації щодо реформування системи підготовки керівних кадрів, розроблені В. Луговим, Ю. Шаровим, О. Якубовським. Разом із тим, на сьогодні мало уваги приділено імплементації Нового українського правопису в контексті вдосконалення комунікативних навичок державних службовців усіх рівнів.

Метою є аналіз нормативно-правового забезпечення формування комунікативної компетентності державних службовців в умовах імплементації нової редакції «Українського правопису».

У цілому можна констатувати, що в останні роки прийнято ряд нормативних документів, що регламентують обов'язок працівників державних інституцій використовувати державну мову в фаховій діяльності та в офіційному спілкуванні на всій території України (Стаття 8, п.5 Закону України «Про державну службу», що став

чинним із 1 травня 2016 року); надання можливості через вільне володіння державною мовою рівного доступу до державної служби представникам різних національностей і національних меншин (Стаття 4. п.7 Закону України «Про державну службу», що став чинним із 1 травня 2016 року; Указ Президента України від 01.12.2016 № 534/2016 «Про пріоритетні заходи щодо сприяння зміцненню національної єдності та консолідації українського суспільства»). Необхідний рівень фахової компетентності державного службовця можливий лише за наявності в нього відповідного рівня мовної і комунікативної компетентностей, які виявляються у вільному володінні державною мовою.

Уважаємо за потрібне у статті приділити увагу основним нововведенням, з якими повинен бути обізнаний державний службовець будь-якої управлінської ланки, а тим більше керівний склад.

Для імплементації нової редакції Українського правопису держава вживатиме необхідних заходів, але перехід до нових правил буде поступовим, а не одномоментним. На жаль, на сьогодні не затверджено механізми та терміни впровадження правописних норм у документації управлінців, але відомо, що основною вимогою до усного ділового мовлення державних службовців є дотримання норм. У сфері ділового мовлення – це усталені правила, пов'язані з професійною діяльністю. Дотримання мовленнєвих норм є складовою комунікативної культури управлінців [16]. Також одним із головних аспектів володіння мовою державними службовцями визначено засвоєння норм нової редакції «Українського правопису» і використання їх у мовленні; дотримання норм літературної мови (правильна вимова українських звуків в потоці мовлення, уживання слів у потрібному значенні; уникання слів-паразитів, русизмів, жаргонізмів, слів іншомовного походження тощо); правильний підбір слів із синонімічного ряду [12, с. 11].

Високий рівень мовної культури публічних управлінців є чинником подальшого розвитку суспільства в цілому, оскільки саме він забезпечує практичну реалізацію функцій української мови в державному управлінні. Висококультурне мовлення вимагає від публічного управлінця володіння нормами сучасної української літературної мови, уміння користуватися мовними засобами відповідно до мети і змісту спілкування [4].

У концепті основних змін науковці умовно поділяють їх на дві групи: власне зміни у написанні слів, а також варіантні доповнення. Насамперед, варто надати роз'яснення щодо найбільш уживаних словосполук у нормативно-правовій документації чи управлінських документах.

Прізвища, що є іменниками чоловічого роду другої відміни на -ин, -ін, -їн, у давальному відмінку однини можуть мати й закінчення -ові, а не тільки -у, як досі: Васишлину – Васишлинові, Волошину – Волошинові, [5;93]. Унормоване написання слів «Ви», «Ваш» тощо з великої літери: це робиться тільки як форма ввічливості у звертанні до однієї конкретної особи в листах, офіційних документах тощо, адресованих безпосередньо цій людині – але в текстах іншого характеру літера завжди мала.

Запроваджений новий розділовий знак – це скісна риска (/). Її ставимо в офіційно-діловому та науковому стилях – як розділовий знак між однорідними членами речення та в інших подібних випадках у значенні, близькому як до єднального (=і), так і до розділового (=або) сполучників (з можливістю переважання в різних контекстах то одного, то іншого з цих значень): системність / несистемність мовних явищ; на позначення року, що не збігається з календарним, наприклад: у 2018/2019 навчальному році; на позначення співвідношення яких-небудь величин, параметрів: співвідношення курсу гривня / долар; у графічних скороченнях: р/р (розрахунковий рахунок, п/п (по порядку: № п/п) [5;69].

Слова проєкт, проєкція тепер пишемо через Є, як і в інших схожих випадках, на кшталт «траєкторія», що було запроваджено раніше; дотепер вони писалися через Е і були, по суті, винятками [5;126].

Унесені зміни в деякі норми відмінювання іменників. В імені Ігор змінений кличний відмінок: тепер Ігорю, раніше було Ігоре. Також форма по батькові від нього тепер подається як Ігорьович, раніше була Ігорович. Для імені Олег встановлена форма кличного відмінка Олеже, що раніше вважалася неправильною, але як варіант залишена і стара форма Олегу [5;140].

Окремо варто зазначити, що в новій редакції правопису з'явився спеціальний параграф, що має безпосередній стосунок до проблеми гендерної рівності в нашій країні. Ідеться про активне утворення і вживання так званих фемінітивів, тобто назв жінок за їхніми професійними, освітніми, посадовими ознаками, сферою діяльності тощо. У цьому параграфі детально розписано, якими суфіксами можна послуговуватися для утворення таких слів. Тобто поряд з уже звичними для нас словами вчителька, вихователька, касирка, прибиральниця, запропоновано активно вживати й інші лексеми: юристка, дикторка, директорка, завідувачка, філологиня, критикеса, мисткиня тощо. Ці слова не мають обмеженого розмовним стилем уживання, їх можна застосовувати і в офіційних документах як варіанти до узвичаєних чоловічих форм.

Отже, підвищення рівня мовної компетентності передбачає, насамперед, ознайомлення з інноваціями нового українського

правопису, удосконалення рівня загальномовної підготовки, комунікативної компетентності, набуття практичних навичок використання норм в усному й писемному мовленні професійного спілкування на державній службі. Важливим питанням залишається врегулювання «перехідного» періоду мовних питань на законодавчому рівні, підготовку навчальних посібників, проведення навчальних курсів та семінарів, що сприяли б покращенню комунікативного рівня публічних управлінців.

Обґрунтовано актуальність дослідження культури мовлення публічного управління в умовах імплементації нової редакції «Українського правопису», адже питання досконалого володіння українською мовою залишається актуальним і справедливо вважається одним із стратегічних завдань реформи державної служби.

Список використаних джерел:

1. Теорія та історія світової і вітчизняної культури : курс лекцій / А. К. Бичко [та ін.]. – Київ : Либідь, 1992. – 392 с.
2. Питання українського правопису : постанова Кабінету Міністрів України від 22 трав. 2019 р. № 437. – Режим доступу : <https://www.kmu.gov.ua/npras/pitannya-ukrayinskogo-pravopisu>.
3. Плотницька І. М. Ділова українська мова в державному управлінні : навч. посіб. / І. М. Плотницька. – Київ : Вид-во НАДУ, 2011. – 168 с.
4. Узденова Ю. М. Культура мовлення публічного управління / Ю. Узденова // Державне управління: удосконалення та розвиток. – 2017. – № 7. Режим доступу : <http://www.dy.nauka.com.ua>.
5. Український правопис. – Київ : Наук. думка, 2019. – 392 с.

СЛЮСАРЧУК ГАЛИНА

слухачка магістратури факультету економіки та менеджменту Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД ПУБЛІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЩОДО ЗМІЦНЕННЯ ДОВІРИ ТА БЕЗПЕКИ У ВІЙСЬКОВІЙ ГАЛУЗІ

Система міждержавних угод та визначених ними заходів щодо контролю над військовою діяльністю та озброєнням формує ключові елементи військово-політичної безпеки у країнах Європейського Союзу. Уперше питання військової безпеки на рівні Європи було розглянуто у рамках Наради з безпеки і співробітництва в Європі ще в 1975 році. За часів «холодної війни» саме європейські безпекові заходи виступали в ролі ключового інструмента зменшення рівня

напруженості у взаємовідносинах між Сходом і Заходом в контексті підтримання стратегії «мирного співіснування».

Відповідно до прийнятого «Документу щодо заходів зміцнення довіри та деяких аспектів безпеки і роззброєння» [1], який став складовим елементом Гельсінкського Заключного Акту Наради з безпеки і співробітництва в Європі 1 серпня 1975 року, сторони угоди узгодили важливі аспекти імплементації заходів попереднього сповіщення про великі військові навчання, про значні переміщення військ, забезпечення обміну військовими спостерігачами та запрошення військового персоналу. Вплив цих заходів мав місце на території усіх держав, що входили на той час до Європейського Союзу. Дія документу стосувалася також і європейської частини Туреччини та СРСР, а також військових формувань США і Канади, що були розміщені в Європі. Із 1986 року вплив заходів було розповсюджено на сухопутні війська та військово-повітряні сили.

Домовленості про підвищення рівня довіри у військовій сфері продовжили своє формування у рамках наступної Наради з безпеки і співробітництва в Європі, що відбулася у Відні. Ці перемовини були орієнтовані на формування взаємних угод у військовій сфері насамперед із державами-учасниками Організації Варшавського договору (ОВД) і НАТО. Такі взаємовідносини не обмежувались лише обміном інформаційними ресурсами, а орієнтувалися на забезпечення значного обмеження і зменшення обсягів основного ударного озброєння цих держав. Результатом перемовин стало підписання Договору про звичайні збройні сили в Європі, що відбулося 19 листопада 1990 року в Парижі. Із 1992 року до безпекових заходів, які жила Європа у військовій сфері, було додано режим «відкритого неба». Він давав можливість державам-учасникам НАТО проводити з повітря безпосередній моніторинг за військовою діяльністю один одного.

Таким чином, у період з 1990 по 1992 роки на європейському континенті був сформований складний механізм формування військової безпеки, який давав змогу:

- запобігти можливості підготовки і несподіваного виникнення масштабного конфлікту чи військових дій у країнах Європи та на підконтрольних територіях;
- зменшити рівень військово-політичної напруженості та протистоянь між державами;
- знизити обсяг ударного військового потенціалу країн і досягти балансу військових сил в Європейському Союзі;
- сформуванню комплексну «парасольку» безпеки на загальноєвропейському рівні та забезпечувати ефективність підтримання захисту;

– створити сприятливі умови для мирного перетворення європейських країн, формування їх демократичного устрою та поступовий перехід від пост-тоталітарної до європейської моделі розвитку.

Виокремимо основні регуляторні акти, які сформували передумови успішних договірних взаємовідносин Європейського Союзу у військовій сфері. Насамперед, це Договір про звичайні збройні сили в Європі (ДЗЗСС) [2], який був підписаний 19 листопада 1990 року у Парижі за Мандатом Ради з безпеки і співробітництва в Європі від 10 січня 1989 року; набув чинності 9 листопада 1992 року. Метою ДЗЗСС є недопущення виникнення передумов для початку широкомасштабних військових дій, несподіваного військового нападу та наступальних дій у рамках європейських держав. Ще одним важливим документом у цій сфері є Договір з відкритого неба (ДВН) [3], який був підписаний 24 березня 1992 року в м. Хельсінкі; ратифікований Україною 2 березня 2000 року; набув чинності 1 січня 2002 року. Метою ДВН є використання режиму відкритого неба для контролювання і нагляду за військовою діяльністю, формуванням та рухом військ і озброєнь, виконанням домовленостей щодо роззброєння окремих європейських країн, а також постійний моніторинг у випадку настання кризових ситуацій. ДВН діє на території всіх країн Європи, а також над територією Росії, Канади і США.

Одним з ключових документів у сфері формування військових домовленостей є Віденський документ ОБСЄ про заходи зміцнення довіри і безпеки у військовій галузі у Європі [4]. Він не є міжнародною угодою в контексті Віденської конвенції про право міжнародних договорів 1961 року, але є важливою домовленістю між країнами-учасницями держав-учасниць Організації з безпеки та співробітництва в Європі. Цей документ є обов'язковим до імплементації державами-учасницями. Метою Віденської конвенції є спостереження за військовою активністю збройних сил держав-учасниць, їх розвитком та можливістю застосування, проведення заходів з підвищення прогнозованості військових дій, зниження ризиків виникнення військових конфліктів, раннього виявлення та вживання превентивних заходів з метою недопущення кризових ситуацій. Зоною застосування заходів є країни Європейського Союзу, включаючи всю континентальну Європу з острівними територіями, а також територію азійських держав-учасниць (Казахстан, Киргизстан, Таджикистан, Туркменістан, Узбекистан).

Попри значну роботу у сфері формування «парасольки безпеки» над європейським континентом, на сьогодні Європейський Союз зазнає відчутних труднощів у військово-політичній сфері. Ці труднощі розпочалися насамперед через одностороннє припинення Росією з

грудня 2007 року участі у Договорі про звичайні збройні сили в Європі.

Односторонньому виходу Росії з Договору про звичайні збройні сили в Європі передували категорична відмова Москви від виведення своїх озброєнь з території Грузії та Молдови, а також зміни у зовнішньополітичному курсі Росії, спрямовані на досягнення одностороннього військового та військово-політичного домінування у Східній Європі та створення можливостей для підготовки до відкритої агресії проти Грузії (2008 рік) та України (2014 рік). Крім того, починаючи з 2011 року, Росія блокує будь-які міжнародні ініціативи, спрямовані на посилення та модернізацію – відповідно до сучасних викликів та реалій – заходів зміцнення довіри і безпеки, визначені Віденським документом Організації з безпеки та співробітництва в Європі.

Проте дії навіть такої країни-агресора як Росія не можуть звести нанівець результати багаторічної діяльності європейської спільноти. Навпаки, лише таке велике наднаціональне утворення як Європейський Союз, може реально протистояти збройній агресії, спрямованій на будь-яку європейську країну. Таким чином, європейська публічна політика та законотворча діяльність у військовій сфері є стримуючим фактором і протидіючим елементом у питаннях збройної активності великих ядерних держав.

Список використаних джерел:

1. Dekker G. D. The Law of Arms Control. International Supervision and Enforcement / G. D. Dekker. – Boston, London : Martinus Nijhoff Publishers, 2010. – 408 p.

2. Договір про звичайні збройні сили в Європі. – Режим доступу : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_314.

3. Договір з відкритого неба. – Режим доступу : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_316.

4. Віденський документ ОБСЄ про заходи зміцнення довіри і безпеки у військовій галузі у Європі. – Режим доступу : <https://www.osce.org/fsc/86597?download=true>.

СОКОЛОВА ЕЛЬМІРА

*аспірантка кафедри публічного управління та права
Дніпровської академії неперервної освіти*

ІТ-ІНСТРУМЕНТИ УПРАВЛІННЯ РОБОТИ ДИСТАНЦІЙНИХ КОМАНД У СИСТЕМІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Результативність командної роботи в у мовах дистанційної співпраці наразі є актуальною проблемою для керівників усіх рівнів

закладів вищої освіти. З метою оперативного створення системи управління роботи дистанційних команд необхідно врахувати наступні компоненти: загальну кількість співробітників, організацію дієвої комунікації всередині структурних підрозділів з метою забезпечення виконання професійних обов'язків, дотримання дедлайнів та редлайнів процесів, передбачити планомірний перехід на проєктне управління, розділення проєктів на фази, стріми, окремі завдання, відрегулювати системи підпорядкування та делегування повноважень. Проєктний менеджмент, який застосовується у системі закладів вищої освіти відрізняється схожістю з системою Waterfall (водоспад) – каскадні цикли, під час яких завдання передаються послідовно, підхід орієнтований на умови суворих обмежень щодо послідовності виконання завдань [1, с. 23]. Наразі спостерігаємо також застосування інноваційних форм менеджменту, зокрема Scrum, Kanban, Agile, Lean. За умов класичного проєктного управління виділяється 5 основних етапів: ініціація, планування, розробка, реалізація та тестування, моніторинг та завершення. Незалежно від обраної стратегії управління у умовах дистанційного режиму слід забезпечити дотримання таких принципів як цілеспрямованість процесу управління, гнучкість під час реалізації плану, реальність плану з урахуванням об'єктивних та суб'єктивних чинників, які здатні коригувати ситуацію, узгодженість заходів, виконавців, ресурсів, термінів.

На першому етапі управління дистанційними командами необхідно створити спільний електронний календар. Об'єднання на одній календарній сітці керівників структурних підрозділів закладу вищої освіти дозволяє увімкнути режим нагадування про майбутні важливі події, завдання, відеозустрічі. Стратегія делегування надзвичайно важлива для дистанційного режиму управління автономними командами для прийняття своєчасних рішень та здатності колективу реагувати на відповідні зміни. За умови відсутності практики делегування, члени команди з часом можуть утратити мотивацію праці, відчуття залученості та особистої важливості. Існує безліч IT-інструментів для оптимізації процесу делегування для керівника. Одним з таких є Trello, який забезпечує спільний доступ до списків та карток з пріоритетними завданнями, які за необхідністю можливо делегувати членам команди. На цих картках сформуувати детальний список дій, час виконання. Сервіс MeisterTask також дозволяє використовувати спільний доступ, залучати працівників, надсилати їм інформацію відносно виконання завдань, можливість спілкування в режимі реального часу за допомогою веб-доступу чи мобільних додатків, забезпечити потокову активність членів команди, вбудувати віджет для відстеження часу щодо опрацювання делегованих завдань.

У процесі реалізації завдань необхідно забезпечити безперебійний

документообіг, обмін інформацією, спільне використання даних. Сервіс OneNote буде корисний для керування рухом документів, важливий для надання релевантної інформації членам команди у потрібний час. GoogleDocs як безкоштовний мережевий офісний пакет, включає текстовий і табличний редактор, службу для створення презентацій. Усі документи зберігаються у хмарі Google або можуть бути збережені у файл. З метою активізації роботи з великими обсягами даних, статистичною інформацією можливо використання онлайн-сховища Dropbox, дозволяє зберігати усі необхідні документи в одному місці та ділитися ними з членами команди.

З метою забезпечення моніторингу діяльності працівників доцільно використовувати ресурс Hubstuff – це інструмент, який дозволяє керувати робочим процесом і продуктивністю команди, спрощує організацію процесів, здійсненню прозорого моніторингу. За допомогою сервісу таймтрекінгу керівник може відслідковувати відвідуваність працівників, рівень активності, інші організаційні моменти. Сервіс Confluence відомий світовій спільноті як організаційний внутрішній портал з можливістю централізації інформації з метою синхронізації дій. Confluence дозволяє структурувати інформацію про завдання, створювати плани проєктів або вимоги до виконання, конкретні інструктивні листи.

Відеоконференції, онлайн зустрічі, спільний брейнстормінг є невід’ємною складовою в процесі управління закладом вищої освіти. Для забезпечення віддаленого спілкування можливо використовувати Cisco WebEx, Google Hangouts Meet, MyOwnConference, Zoom, Skype. Ці зручні відеосервіси підтримують міжнародні мови, що дозволяє здійснювати локальні та міжнародні зустрічі, зокрема проводити конференції з міжнародною участю, тренінги для співробітників.

Таким чином сучасні IT-інструменти дозволяють організувати роботу команди на відстані, працювати ефективно та результативно. Щотижневі відеозустрічі дозволяють налагодити комфортні взаємовідносини між усіма членами команди, інтерактивні сервіси зі спільним доступом полегшують процес обміну інформацією, сервіси таймтрекінгу реалізують принципи відповідальності та моніторингу діяльності. Інноваційний менеджмент у системі управління закладом вищої освіти можливий в умовах вільної ініціативи, пропонування ідей.

Список використаних джерел:

1. Laloux F. Reinventing organizations: A guide to creating organizations inspired by the next stage of human consciousness / Frederic Laloux. – Brussels Nelson Parker, 2014. – 384 p.

СОНОВА ЭЛЛИНА

студентка 1 курса экономического факультета

Брестского государственного технического университета

INSTAGRAM BLOGGING КАК ИНСТРУМЕНТ ПРОДВИЖЕНИЯ МОДНЫХ БРЕНДОВ. ОТЛИЧИЯ СОТРУДНИЧЕСТВА В США И РОССИИ

Тема продвижения в инстаграм является довольно животрепещущей. Сегодня он превратился в громадную коммерческую площадку, и каждый хочет урвать свой кусочек от этого вкусного пирога. Продвигаются в инстаграм как обычные люди, выстраивающие личный бренд, так и различные бренды. Мы рассмотрим способы продвижения модных брендов при помощи инстаграм блогинга, а также рассмотрим основные отличия сотрудничества с блогерами в США и Беларуси.

Почему инстаграм интересен для брендов? Здесь сконцентрировано огромное количество пользователей, и в основном это люди в возрасте от 14 до 24 лет. Данная аудитория наиболее активно использует инстаграм. Ей интересно все новое и неизведанное, она хочет всего и сразу, и поэтому с легкостью совершает покупки в инстаграм магазинах, она активно реагирует на рекламу, и чаще других возрастных групп совершает импульсивные и необдуманные покупки.

Единственной проблемой тут является небольшая покупательская способность, особенно более младшей аудитории. Поэтому активнее всего данная возрастная группа совершает недорогие покупки, и это нужно учитывать при продвижении. Если бренд относится к люкс сегменту, то и действия по продвижению должны быть направлены на более взрослую аудиторию.

Для того, чтобы продвижение было эффективным, нужно обратить внимание на контент. Именно он является основным инструментом продвижения. Для того, чтобы достигнуть успеха важно соблюдать три правила контента: регулярность, оригинальность и следование трендам. Это значит, что следует регулярно создавать контент, напоминая тем самым аудитории о себе. Оригинальность – это фирменный стиль бренда. А следовать трендам приходится, чтобы продолжать привлекать новую аудиторию.

Но на одном контенте сильно не продвинешься, тем более если бренд начинающий. В таких случаях выручает таргетированная реклама. Стоит она дешевле, чем реклама у крупных блогеров, и поможет набрать первую аудиторию. Также развивающемуся бренду можно попробовать обратиться к небольшим блогерам с

предложением о бартере. Бренд блогеру услугу или товар, а блогер – рекомендацию своей аудитории.

К слову, к небольшим блогам за рекламой стали обращаться крупные бренды. Они поняли, что реклама у них довольно эффективна, и требует меньших затрат, т.к. можно обойтись простой рассылкой товара в обмен на рекомендацию. А за счет того, что доверие аудитории к небольшим блогерам высокое, то и реклама выходит намного более эффективной, чем у крупных блогеров с «дутой» и «мертвой» аудиторией.

Ведь на самом деле у большинства блогеров-миллионников часть аудитории боты, которые попросту висят мертвым грузом, а остальная часть абсолютно устала от рекламы, и никак на нее не реагирует, или реагирует слабо.

Однако часть брендов по привычке рекламируется у крупных блогеров, и это все-таки имеет свои плоды. Чаще всего реклама в инстаграм подается в виде рекомендации. Наиболее распространена реклама в историях. Она стоит дешевле, т.к. исчезает через 24 часа, и ее успеет посмотреть ограниченное количество пользователей. А вот реклама в профиле стоит дороже, т.к. остается там на заранее оговоренный срок, и требует больших усилий от блогера, который делает данную рекламу.

Также существуют такие способы продвижения, как инстаграм-маска и всевозможные конкурсы и розыгрыши. И если маска является довольно хорошим и относительно не затратным способом продвижения, т.к. она может «завируситься» и создать волну бесплатного пользовательского контента. То конкурсы и розыгрыши могут испортить вашу статистику за счет массовых отписок после проведения конкурса. Поэтому использовать данный способ продвижения нужно с большой осторожностью.

Что касается различий сотрудничества с блогерами, здесь есть несколько основных пунктов.

1. Бюджет на сотрудничество (коллаборации для рекламных кампаний, оплата рекламных постов и т.д.). Цены указаны для блогеров с миллионом подписчиков. Беларусь: примерно 2000\$ – 4000\$ (может быть больше/ меньше). США: от 9000\$ до 15000\$.

2. Подарки от бренда блогерам. Основным отличием в данном случае является то, что после того, как бренд отправил подарок блогеру, в Беларуси от блогера ожидают его распаковку в истории с последующей рекомендацией. А в США это не обязательно, но если блогер все-таки рассказал о подарке, то в последующем бренд предложит сотрудничество.

3. Агенства. В Беларуси бренды обращаются к блогерам для сотрудничества через агенства, а в США они наоборот стараются обращаться к блогерам напрямую, т.к. это выходит дешевле.

4. Пресс-туры (мероприятия по продвижению курортов, отелей, достопримечательностей при помощи блогеров, которые должны вдохновить аудиторию приехать в определенное место и потратить там деньги). Здесь нет отличий в сотрудничестве. И в США, и в Беларуси условия сотрудничества одинаковые, и существует всего два вида пресс-туров: «без оплаты» (т.е. оплачивается только перелет, проживание, экскурсии и т.д.) и «с оплатой».

5. Тексты под фото Беларусь: блогеры зачастую пишут длинные посты, вплетая в них рекламу. США: здесь блогеры обходятся короткими интересными, остроумными фразами, которые относятся к фото, и отмечают бренд.

Подводя итог можно сказать, что инстаграм – это огромная возможность для брендов стать популярными, и навсегда вписать себя в историю. И самое главное здесь – правильно использовать инструменты продвижения, тогда бренд обязательно достигнет желаемых высот.

СОНОВА ЭЛЛИНА

*студентка 1 курса экономического факультета
Брестского государственного технического университета*

МЕЛЬНИК АННА

*студентка 1 курса экономического факультета
Брестского государственного технического университета*

СРАВНИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ INSTAGRAM BLOGGING ДЛЯ ПРОДВИЖЕНИЯ МОДНЫХ БРЕНДОВ В США И БЕЛАРУСИ

Сегодняшний мир без инстаграма представить трудно, если вообще возможно. Он проник и надежно укрепился во всех сферах нашей жизни. И если раньше люди использовали его только в личных целях, чтобы поделиться частью своей жизни через фотографии, то сегодня инстаграм превратился в огромную коммерческую площадку, чего еще несколько лет назад не мог ожидать никто.

Более миллиарда людей сейчас зарегистрировано в инстаграм. При этом основную массу пользователей составляют люди в возрасте от 14 до 24 лет. В основном на эту аудиторию и направлены все действия по продвижению брендов. Такая аудитория чаще совершает импульсивные покупки, их легче убедить купить какой-либо товар, потому что они хотят все и сразу. Единственная проблема заключается в низкой покупательской способности, поэтому по большей части к ним обращены бренды с не слишком дорогими товарами и услугами. А

вот так называемый люкс сегмент направлен на более взрослую аудиторию.

Сегодня компании массово заводят инстаграммы, т.к. это один из самых простых и при этом важный способ продвижения и позиционирования бренда на рынке.

Все бренды стараются выделиться и обозначить себя, но будем откровенны, далеко не каждый бренд смог завоевать популярность, и стать модным, а значит выделиться среди множества других брендов. А некоторые попросту неправильно использовали инструменты продвижения, из-за чего и не смогли добиться успеха.

Одним из главных инструментов продвижения любого бренда (да и любого блога) является контент. И к нему есть три важных требования: регулярность, оригинальность и следование трендам. Подписчикам нужно регулярно напоминать о себе при помощи постов. Оригинальный контент – это фирменный стиль бренда. А без следования трендам невозможно оставаться на плаву, тем самым продолжая заинтересовывать новую аудиторию [1].

К слову, из-за того, что инстаграм изменил алгоритмы продвижения постов, на сегодняшний день сложно продвинуть свой блог, не имея большой аудитории. Поэтому для набора аудитории начинающие бренды зачастую пользуются таргетированной рекламой. Это выходит дешевле, чем брать рекламу у блогера, и вполне неплохой способ набрать начальную аудиторию. Также при небольшой аудитории бренда можно обращаться к небольшим блогам, и сотрудничать на бартерной основе. Даже несмотря на небольшой охват аудитории обычно небольшие блоги пользуются большим доверием, и реклама в них довольно эффективная.

Однако крупные бренды, уже пользующиеся популярностью, зачастую обращаются к известным блогерам за продвижением. Это либо рекомендация в историях, либо рекламный пост в профиле. Обычно реклама в сториз стоит дешевле, т.к. она исчезает спустя сутки, а вот пост остается в профиле на заранее оговоренный срок. Бренды прописывают «техническое задание» и рекламный текст, который хотят видеть или слышать. Блогер может подстроить рекламный текст под свой блог. Обычно рекламодатели просят замаскировать рекламу под личную рекомендацию, и это постепенно подрывает доверие подписчиков, и любая реклама начинает восприниматься в штыки. Хотя в последнее время крупные бренды начали отходить от нативной и скрытой рекламы, и перешли на так называемую открытую рекламную политику. Такая реклама воспринимается пользователями инстаграм легче, т.к. они больше не чувствуют подвоха, словно их пытаются обмануть или ввести в заблуждение. Уважающие себя бренды открыто рекламируются у других блогеров.

Также к новым веяниям можно отнести и то, что крупные бренды постепенно отказываются от рекламы у блогеров-миллионников, т.к. аудитория у таких блогеров зачастую по большей части «мертвая», т.е. состоит из накрученных подписчиков, которые не проявляют никакой активности в профиле, и по сути висят в аккаунте мертвым грузом. К тому же в таких блогах контент зачастую состоит только из рекламы, и у подписчиков наступает, своего рода, баннерная слепота, да и в принципе такой блогер начинает раздражать свою аудиторию. Бренды поняли, что куда дешевле и эффективнее обращаться за рекламой к небольшим блогам, где живая аудитория, доверие которой не подорвано бесконечными рекламами-рекомендациями.

Также продвинуть бренд можно устроив конкурс или розыгрыш. Это довольно-таки простой способ продвинуться в инстаграм и поднять активность в профиле, однако после розыгрыша резко падает активность и пользователи начинают массово отписываться. Из-за резкого спада есть риск попасть в теневой бан. И еще одним минусом является то, что на аккаунт станут подписываться люди, которые заинтересованы в призе, но не в бренде, и после окончания розыгрыша они отпишутся или будут висеть мертвым грузом, что также испортит статистику аккаунта.

Зачастую профили, которые пробуют такой способ продвижения, после страдают, потому что попадают в, своего рода, порочный круг. Происходит это из-за того, что им приходится постоянно проводить конкурсы, чтобы активность в профиле держалась на одном уровне. Поэтому данный способ продвижения лучше использовать с осторожностью.

А теперь рассмотрим отличия сотрудничества брендов с блогерами в США и в Беларуси.

1. Бюджет на сотрудничество (коллаборации для рекламных кампаний, оплата рекламных постов и т.д.)

Цены указаны для блогеров с миллионом подписчиков. Беларусь: примерно 2000\$ – 4000\$ (может быть больше / меньше). США: от 9000\$ до 15000\$.

2. Подарки от бренда блогерам.

Основным отличием в данном случае является то, что после того, как бренд отправил подарок блогеру, в Беларуси от блогера ожидают его распаковку в истории с последующей рекомендацией. А в США это не обязательно, но если блогер все-таки рассказал о подарке, то в последующем бренд предложит сотрудничество.

3. Агенства.

В Беларуси бренды обращаются к блогерам для сотрудничества через агенства, а в США они наоборот стараются обращаться к блогерам напрямую, т.к. это выходит дешевле.

4. Пресс-туры (мероприяття по продвиженню курортів, отелей, достопримечательностей при помощи блогеров, которые должны вдохновить аудиторию приехать в определенное место и потратить там деньги).

Здесь нет отличий в сотрудничестве. И в США, и в Беларуси условия сотрудничества одинаковые, и существует всего два вида пресс-туров: «без оплаты» (т.е. оплачивается только перелет, проживание, экскурсии и т.д.) и «с оплатой».

5. Тексты под фото (рекламные посты).

Беларусь: блогеры зачастую пишут длинные посты, вплетая в них рекламу.

США: здесь блогеры обходятся короткими интересными, остроумными фразами, которые относятся к фото, и отмечают бренд.

Инстаграм – быстроразвивающаяся социальная сеть, и, даже несмотря на переполненность рынка все еще не поздно заводить аккаунт для бренда. Ведь люди в инстаграм всегда открыты для чего-то свежего и нового, и тот, кто ищет, тот обязательно найдет свою аудиторию. Самое главное – быть честными со своей аудиторией, и действовать открыто. Следовать трем важным правилам контента и не забывать проводить маркетинговые кампании.

Список использованной литературы:

1. Кудряшов, Д. Администратор instagram руководство по заработку / Д. Кудряшов, Е. Козлов. – М. : Изд-во АСТ, 2018. – 320 с.

СТЕЦЮК ІННА

слухачка магістратури факультету економіки та менеджменту Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя

ВПЛИВ КОМУНІКАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ НА ПУБЛІЧНУ ДІЯЛЬНІСТЬ СУДОВИХ ОРГАНІВ В УКРАЇНІ

Суверенна та ефективна судова влада є одним з найважливіших елементів демократичного суспільства. Ідея розподілу влади на законодавчу, виконавчу і судову гілки бере початок ще з часів Шарля Монтеск'є [1]. І хоча з того часу пройшло майже три століття, проблемні питання створення ефективної судової системи і сьогодні залишаються актуальними.

Відомо, що головною функцією судових органів є здійснення процесу правосуддя. Згідно з Європейською конвенцією з прав людини «кожен має право на справедливий і публічний розгляд його справи упродовж розумного строку незалежним і безстороннім судом, встановленим законом» [2]. Конвенція формує основні вимоги до

системи справедливого судочинства, на яке має право кожен громадянин. І ключова роль демократичної держави у цьому процесі полягає в тому, щоб забезпечити це право.

В Україні діє складна система органів, які забезпечують реалізацію принципу верховенства права та права громадян на справедливий суд. Так, Верховна Рада України приймає закони, на підставі яких суди вирішують справи; у державному бюджеті формується та закріплюється обсяг коштів, необхідний для функціонування судових органів різних рівнів; Кабінет Міністрів видає постанови щодо розпорядження об'єктами державної власності, міністр юстиції бере участь у роботі Вищої кваліфікаційної комісії суддів, Парламент, Президент разом з органами суддівського самоврядування, кваліфікаційними комісіями беруть участь у формуванні суддівського корпусу, Державна судова адміністрація організаційно забезпечує суди тощо [3]. Проте ключову роль у провадженні процесу правосуддя відіграє суд, як установа, і суддя, який вирішує ту чи іншу справу. Для реалізації свого права громадяни України звертаються саме до них.

Звичайні громадяни, як правило, не дуже цікавляться матеріальною базою діяльності судового органу, кількістю залів, де проводяться засідання суду, конкретними індикаторами діяльності виконавчої служби судів різних рівнів. Їх цікавить, насамперед, справедливе та безстороннє вирішення саме їх справи. І тому доцільно зазначити, що саме конкретний суд (керівництво суду та окремих суддів) несуть моральну та професійну відповідальність за дотримання норм, правил та вимог, встановлених Європейською конвенцією з прав людини.

З метою забезпечення ефективної роботи судового органу доцільно використовувати стратегічну комунікацію. Саме такий тип комунікації дає змогу розв'язувати складні управлінські завдання у сфері координування судової діяльності, тим самим наближаючи систему національного судочинства до європейських стандартів.

Підприємства витрачають на маркетингові комунікації значні кошти, адже їх метою є утримання існуючих клієнтів та залучення потенційних споживачів. Також ми можемо спостерігати значні витрати на рекламу з боку політичних партій та політиків, що їх очолюють. Таким чином вони налагоджують комунікаційні процеси з метою перемоги на майбутніх виборах. У той же час державним інституціям, серед яких і суди, на перший погляд, немає сенсу витрачати державні кошти на формування ефективної комунікативної взаємодії.

Це зумовлено окремими юридичними особливостями діяльності судів в Україні. Спостереження автора за публічною діяльністю судів дозволило виявити декілька причин цього. По-перше, необхідність

існування і монопольного становища судів у вирішенні суперечок не оспорується. По-друге, судді є суттєво захищеними від передчасного та неправомірного їх звільнення у порівнянні з представниками інших професій. По-третє, за неповагу до суду та невідповідну поведінку законом передбачена юридична відповідальність. По-четверте, завжди краще знайти винного у проблемах судочинства, замість того, щоб опанувати та розвинути новий для вітчизняних судів напрям діяльності.

Але найважливішою, на мою думку, є інша причина. Історичні особливості розвитку нашої країни сприяли тому, що суди сьогодні, з комунікаційної точки зору, є дуже віддаленими від суспільства та їх основної аудиторії – громадян України. У той час, коли громадяни надають мандат довіри політикам на виборах, можуть спостерігати як обрані ними політики призначають урядовців, то свій взаємозв'язок із судами та працюючими в них судьями громадяни не відчувають.

Такий «комунікаційний вакуум» викликає кризу взаємної довіри громадян і суддів. Внаслідок такої кризи судові органи досить легко піддаються впливу з боку фізичних та юридичних осіб, які використовують добре налагоджені комунікаційні канали із суспільством для дискредитації окремих працівників судової системи або судового органу загалом. Тобто, такий «інформаційний вакуум» насправді робить суди дуже вразливими, не дозволяє доносити достовірну й актуальну інформацію про діяльність судового органу до тих, хто її потребує.

Саме тому мотиваційні фактори формування ефективної комунікації між судовими органами та суспільством полягає у необхідності розірвання «замкнутого кола» залежності і вразливості, перетворення судової гілки влади на ціннісно-орієнтований та справедливий механізм здійснення справедливого і прозорого судочинства.

Саме налагодження ефективного комунікаційного процесу дасть змогу судовим органам вирішити ряд важливих завдань, які сьогодні є дуже на часі. До них відносимо:

- упровадження законодавчих змін, які є необхідними судовій системі в контексті євроінтеграційних процесів;
- підвищення якості представництва інтересів сторін в суді;
- покращення управлінських функцій роботи апарату суду;
- підвищення рівня інформаційної обізнаності відвідувачів суду про судові правила і процедури;
- збільшення ефективності роботи суддів і працівників суду;
- формування підтримки та впливу громадськості на вирішення проблем судової системи органами законодавчої та виконавчої влади, підвищення рівня транспарентності цих процесів;

- підвищення престижності професії судді і працівника апарату суду;
- підготовка якісних кадрових ресурсів для роботи у судах різних рівнів;
- підвищення репутації суду в суспільстві загалом;
- ефективне управління кризовими ситуаціями, змінами та перетворенням, що відбуваються сьогодні в судовій системі.

Отже, результати проведених досліджень дають змогу стверджувати, що саме ефективна комунікація дозволить судовій системі вийти на принципово новий шлях розвитку, орієнтований на підвищення рівня демократії, використання кращої європейської практики, підвищення рівня транспарентності судових процесів.

Список використаних джерел:

1. Монтеस्कьє Ш. О духе законов / Ш. Монтеस्कьє// Избранные произведения. – 1995.– 799 с.
2. European Court of Human Rights Council of Europe. – Access mode : www.echr.coe.int.
3. Про судоустрій і статус суддів : закон України // Відомості Верховної Ради. – 2006. – № 31. – С. 545.

SUSHKO ALINA

School of Economics and Management, Zhejiang Sci-Tech University

PEST ANALYSIS OF FOREIGN DIRECT INVESTMENT DETERMINANTS FROM CHINA TO BELARUS

PEST analysis is a simple and convenient method for analyzing the macro environment. The PEST analysis technique is used to assess key market trends, therefore the PEST analysis results can be useful for identification of key determinants of FDI flows from China to Belarus from the side of threats and opportunities. Thus, in this research PEST analysis is seen as a tool for strategic investment planning. PEST analysis is the abbreviation of the following indicators: political (P), economic (E), socio-demographic (S) and technological (T). The study analyzes FDI inflows from China to Belarus as a function of: economic freedom (EF), political stability (POL), openness to FDI (OPEN), trade openness (TO), GDP per capita (GDPPC), bilateral trade (BT), inflation (INF), financial development (FD), human capital (HC), labor force (LF), cultural unity (CULT), innovation and technology (IT), infrastructure (INFR), e-commerce (ECOM). Estimating factors, it is necessary to consider not only their actual condition, but also to predict possible changes of each factor for some years forward.

Comparison of factors and their evaluation are carried out separately for each group of factors. Private coefficients of Fisher's determination were used to assess the effect of each factor on FDI (table, column 1), and the calculation was conducted separately for each group of factors using regression analyses tools.

The influence level of each factor is estimated on a scale from 1 to 3, where:

- 1—the influence of the factor is small, any change of the factor practically does not affect the result;
- 2 – only significant change in the factor affects the company's result;
- 3—the influence of the factor is high, any fluctuations cause significant changes.

Table

The significance level of FDI determinants

	Level of influence		Probability of change		The real significance of the factor (PEST analysis results)
	1	2	3	4	
	Fisher's criterion F(private coefficient)	Score (1-3)	Variation coefficient, %	Score (1-5)	
POLITICAL FACTORS (F-table = 5.1922)					
EF	4.0044	3	27.44	2	0.25
POL	-0.2733	1	32.43	2	0.083
OPEN	0.1334	1	36.69	2	0.083
TO	0.5236	1	21.66	2	0.083
ECONOMIC FACTORS (F-table = 5.1922)					
GDPPC	0.7039	1	4.84	1	0.042
BT	0.2947	1	18.76	1	0.042
FD	16.0285	3	95.33	5	0.625
INF	0.7369	1	11.39	1	0.042
SOCIO-DEMOGRAPHIC FACTORS (F-table = 5.1433)					
HC	0.02885	1	96.79	5	0.208
LF	8.5712	3	57.65	3	0.375
CULT	0.03284	1	50.14	3	0.125
TECHNOLOGICAL FACTORS (F-table = 5.1433)					
IT	1.7054	2	60.83	4	0.333
INFR	5.1201	3	60.38	4	0.5
ECOM	2.2966	2	64.45	4	0.333
Total score		24			

In this research the scores were defined comparing private coefficients of Fisher's determination and value of the Fisher

criterion for $\alpha = 0.05$. As closer their absolute levels, as higher the score. All the scores are presented in the table, column 2.

The next step is the evaluation of the possibility of variation. This criterion is described with the coefficient of variation using the equation (table, column 3):

$$V_i = \frac{\sigma_{x_i}}{\bar{x}_i} \times 100\% ,$$

where V_i – coefficient of variation;

\bar{x}_i – arithmetic mean of x_i .

The probability of fluctuations is estimated on a five-point point scale, where 1 means the minimum probability of the factor changing and 5 is the maximum probability of changing (table, column 4). Since the percentage probability can vary from 0 % to 100 %, the scoring is as follows: score 1: 0-19.9 %; score 2: 20-39.9 %; score 3: 40-59.9 %; score 4: 60-79.9 %; score 5: 80-100 %.

The next step is to calculate the real significance of each factor. The real value allows estimating how much attention should be paid to each factor. The real value is calculated as probability of change of the factor weighted on force of influence of this factor (table, column «The real significance of the factor (PEST analysis results)»). The higher the real significance of the factor, the more attention and effort should be given to control the factor.

According to the results of PEST analysis, each group of FDI determinants contains the factors, which supposed to be given greater attention either to prevent negative influence or to use them as a catalyst for further development. Such factors are economic freedom (EF), financial development (FD), labor force (LF) and infrastructure (INFR).

Taking into account the development of the Belarusian economy, investment climate of Belarus, political and economic cooperation between Belarus and China and author's personal opinions and observations, possible measures to eliminate the negative impact of factors are created. They include the refinement of the tax system; improvement of forms and ways of financing of investment activity: venture financing, public-private partnership; simplification of the procedure of privatization of the state property; strengthening of the efficiency of credit-investment cooperation management; flexible state policy in the field of employment and remuneration in enterprises with foreign investments; enhancement of the sustainability and service quality of public infrastructure through policy and regulatory reforms and the introduction of commercial solutions in the IT sphere.

Hence, the conducted economic analysis showed a strong direct link between the FDI determinants and FDI inflows from China to Belarus.

However, the system for attracting Chinese FDI is not effective enough. Despite the large number of favorable economic conditions in Belarus, the actual results of cooperation between Belarus and China in the field of FDI can be more corresponded to economic potential of the two countries. In order to further attract FDI from China, a number of measures can be taken in accordance with the results obtained from the analysis.

References:

1. Bevan A. A. The determinants of foreign direct investment into European transition economies / A. A. Bevan, S. Estrin, // Journal of comparative economics. – 2004. – № 32 (4). – P. 775 – 787.
2. Kinda T. Investment climate and FDI in developing countries: firm-level evidence / T. Kinda // World development. – 2010. – № 38 (4). – P. 498 – 513.
3. World Bank. 2019 : Doing Business 2019. Training for Reform. – Washington, DC: World Bank. – Access mode : <https://www.doingbusiness.org/en/reports/global-reports>.

ТАБАКА БОГДАН

*слухач магістратури факультету економіки та менеджменту
Тернопільського національного технічного університету ім. І. Пулюя*

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ОБ'ЄДНАНОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ В СУЧАСНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙНИХ УМОВАХ

В сучасних трансформаційних умовах процеси децентралізації державного управління в Україні зможуть дати очікуваний ефект лише у випадку формування ефективної системи стратегічного управління на рівні об'єднаних громад. Слід відзначити, що забезпечення сталого розвитку об'єднаних територіальних громад є ключовим елементом реформування економіки України. Побудова системи місцевого самоврядування, що базується на самодостатніх і фінансово незалежних громадах, є неодмінною умовою формування сталої моделі розвитку країни.

На основі проведених досліджень встановлено, що згідно зі статистичними даними Міністерства розвитку громад та територій України, за 2015-2019 рр. утворилося 1009 об'єднаних територіальних громад. У 86 територіальних громадах, утворених останнім часом, перші вибори відбулися 22 грудня 2019 р., у 6 громадах – 29 грудня 2019 р., 23 територіальні громади очікують рішення Центральної виборчої комісії України про призначення перших місцевих виборів, 43 ОТГ мають адміністративні центри в містах обласного значення. Створення об'єднаних територіальних громад – лише перший крок на

складному шляху розвитку повноцінного місцевого самоврядування. Конкурентне середовище, в якому функціонують новостворені об'єднані територіальні громади, постійно змінюється, зростає ступінь його невизначеності, з'являються невраховані фактори ризику [1, с. 4].

Неможливо залишити поза увагою те, що стратегічне планування розвитку територіальних громад – це системна технологія підготовки, обґрунтування та ухвалення найважливіших рішень щодо місцевого та економічного розвитку громади, визначення бажаного спільного бачення майбутнього громади, стану території та способів його досягнення, що базується на соціально-економічному аналізі зовнішнього та внутрішнього потенціалу і полягає у формуванні узгоджених реалістичних цілей, завдань, дій, на реалізацію яких концентруються ресурси та зусилля. Слід відзначити, що стратегія відіграє подвійну роль. З одного боку, вона є останньою ланкою в ланцюжку цільових орієнтирів: місія – бачення – цілі – стратегія (цільовий аспект), а з іншого – початковою ланкою в ланцюжку способів досягнення цілей: стратегія – стратегічний план – програма – проект (реалізаційний аспект). Стратегічне управління здійснюється як на центральному, так і на місцевому рівні публічного управління.

Акцентуємо, що базовою передумовою успішності процесу управління реалізацією стратегії є багаторівнева система персональної відповідальності, релевантна ієрархічній структурі цільового блоку стратегії, а саме: мають бути визначені відповідальні особи як за виконання кожного з проектів розвитку, так і стратегії ОТГ у цілому. Для стратегій невеликих соціально-територіальних утворень, таких як селищні та сільські об'єднані територіальні громади, типова система відповідальності передбачає наступні рівні: на верхньому рівні управління реалізацією стратегії у цілому застосовується «принцип першого керівника», який передбачає, що загальне керівництво процесом реалізації стратегії здійснює перша особа – селищний (сільський) голова, який поділяє всю повноту відповідальності за реалізацію стратегії; відповідальність за реалізацію обраних стратегічних пріоритетів покладається, як правило, на заступників селищного (сільського) голови; відповідальність за реалізацію стратегічних (у т. ч. операційних) цілей покладається, як правило, на начальників відповідних структурних підрозділів виконкому селищної (сільської) ради або старост; відповідальність за реалізацію проектів несе призначений керівник проекту, який очолює команду проекту [4, с. 55].

Загалом розроблення стратегії розвитку об'єднаної громади може супроводжуватися ризиками, стосовно яких повинна проводитися періодична якісна оцінка. До основних ризиків належать: перевищення вказаних в календарному плані термінів виконання етапів проекту внаслідок неточної оцінки тривалості заходів та впливу зовнішніх

факторів, зміщення термінів заходів внаслідок зайнятості керівництва громади; труднощі залучення членів громади до підготовки і моніторингу стратегії сталого розвитку та портфеля проектів ОТГ; відхилення стратегії розвитку ОТГ радою громади; недостатній обсяг звітної інформації для формування ресурсної бази та інвестиційного паспорта ОТГ; збільшення витрат на реалізацію проекту внаслідок неточності оцінок та інфляційних процесів [2, с. 82].

Перед об'єднаними територіальними громадами постає потреба своєчасно реагувати на нові виклики й тренди глобального розвитку. Водночас надзвичайно важливо із самого початку обрати той шлях, який забезпечить успішний розвиток територіальної громади. Найважливішим аспектом у становленні та розвитку спроможної територіальної громади є формування бачення її майбутнього із рівним доступом до послуг, високою якістю життя та комфортними і безпечними умовами проживання. У зв'язку із цим зростає роль і значення стратегічного управління на рівні громади.

Продовжуючи логіку нашого дослідження варто зазначити, що у своїх працях колектив науковців на чолі із С. Серьогіним та Ю. Шаровим визначають такий порядок розробки стратегії:

- ситуаційний аналіз стартових умов, ресурсної бази і конкурентних переваг;
- виявлення і аналіз пріоритетних проблем з урахуванням інтересів зацікавлених сторін;
- формування стратегічного бачення розвитку укрупненої громади;
- визначення пріоритетів (пріоритетних цілей) розвитку укрупненої громади;
- формування стратегічних та операційних цілей (дерева цілей);
-) формування переліку проектів (програм) реалізації стратегічних пріоритетів;
- розробка й планування проектів (програм) реалізації стратегічних пріоритетів;
- розробка системи управління та моніторингу реалізації стратегії;
- реалізація стратегії, моніторинг отриманих результатів та звітування громаді. Варто зазначити, що всі етапи процесу розробки стратегії є важливими. Водночас вирішальним для досягнення успіху територіальної громади є організація процесу, оскільки процес, який від самого початку організований належним чином і чітко виконаний на всіх етапах, буде мати потрібний результат [3, с. 164 – 116].

Прорезюмувавши вище описане, слід відзначити, що стратегія має бути повністю інтегрована до бюджетного процесу, яка забезпечить відповідність запланованих заходів, спрямованих на досягнення цілей, наявним фінансовим ресурсам та не дозволить їм перетворитися на

«пусті побажання». Ефективна стратегія вимагає індивідуального підходу, що ставить потреби людей у центр уваги і забезпечує довготермінове покращення становища для громади. Успіх розвитку громади полягає у: наполегливій праці спеціалістів високого рівня, фахівців різних сфер діяльності; визначені всіх можливих елементів надходження коштів до бюджету ОТГ; стратегічного планування кошторису ОТГ та розумне використання коштів за пріоритетними напрямками і поставленими задачами ОТГ.

Список використаних джерел:

1. Архипенко І. М. Стратегічне управління розвитком об'єднаних територіальних громад // І. М. Архипенко // Публічне адміністрування: теорія та практика. – 2019. – Вип. 2 (22). – С. 1 – 10.
2. Костюкевич Р. М. Проектне управління в системі стратегічного планування об'єднаних територіальних громад / Р. М. Костюкевич, О. М. Мандзюк // Управління розвитком складних систем. – 2016. – Вип. 26. – С. 74 – 82.
3. Родченко В. Б. Реалізація, моніторинг і оцінювання стратегії розвитку підприємництва в об'єднаних територіальних громадах / В. Б. Родченко, Я. Є. Нечипоренко // Науковий вісник Ужгородського національного університету. – 2018. – Вип. 19. – Ч. 2. – С. 162 – 167.
4. Чикаренко І. А. Досвід стратегічного управління розвитком об'єднаних територіальних громад / І. А. Чикаренко, О. О. Чикаренко, А. С. Ушакова // Аспекти публічного правління. – 2018. – Т. 6. – № 10. – С. 54 – 61.

ТАПЕХІНА ОРІНА

студентка 4 курсу факультету публічного управління та адміністрування Дніпропетровського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України

КРАВЦОВА ТЕТЯНА

к. т. н., доцент, доцент кафедри менеджменту та управління проектами Дніпропетровського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України

МОТИВАЦІЯ ПЕРСОНАЛУ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Мотивація співробітників займає одне з центральних місць в управлінні персоналом, оскільки вона виступає безпосередньою причиною трудової поведінки працівників. Орієнтація персоналу на досягнення цілей організації є головним завданням керівництва.

Внаслідок зміни змісту праці в умовах науково-технічного прогресу, широкої автоматизації та інформатизації виробництва, в результаті підвищення рівня освіти та соціальних очікувань співробітників значення мотивації в управлінні персоналом ще більше підвищується. Сьогодні для ефективної діяльності організації потрібні відповідальні та ініціативні працівники, високо організовані та прагнучі до трудової самореалізації особистості [1].

В науковій літературі відсутнє єдине визначення поняття «мотивація персоналу». Воно трактується як свідоме прагнення до певного типу задоволення потреб [2], під мотивацією розуміють усе те, що активізує діяльність людини [3], існує пояснення терміну «мотивація» як надії на можливий успіх [4]. З економічної точки зору мотивація може розглядатись як сукупність внутрішніх і зовнішніх рушійних сил, які спонукають людину до діяльності, визначають поведінку, форми діяльності, надають цій діяльності спрямованості, орієнтованої на досягнення особистих цілей і цілей підприємства [4].

Таким чином, мотивація – це сукупність усіх мотивів, які впливають на поведінку людини. Відомо, що мотивація персоналу має цілу низку складових мотивацій, а саме [3; 4]:

- до трудової діяльності, тобто спонукання персоналу до ефективної роботи, що забезпечує необхідні винагороди й задовольняє наявні потреби;
- до стабільної та продуктивної зайнятості;
- до розвитку конкурентоспроможності працівника;
- до володіння засобами виробництва; до вибору нового місця роботи тощо.

Сьогодні основними проблемами налагодження механізму стимулювання та мотивації персоналу в Україні визначені [5]:

- недостатня гнучкість механізму формування оплати праці, його неспроможність реагувати на зміни в ефективності і якості праці окремого працівника;
- відсутність взагалі будь-якої оцінки або необ'єктивна оцінка керівниками індивідуальних трудових показників найманих працівників;
- відсутність справедливої оплати праці керівників, фахівців і службовців;
- наявність необґрунтованих співвідношень в оплаті праці різних категорій співробітників;
- негативне ставлення персоналу до розміру оплати їх праці та до існуючої системи стимулювання та мотивації.

Дані останніх досліджень свідчать, що «в Україні близько 60 % працівників дотримуються думки, що основний стимул до праці – це отримання необхідних коштів для існування. І тільки близько 20 % на

перше місце ставлять задоволення від роботи, від її соціальної значущості незалежно від розміру оплати» [5], «...серед керівників структурних підрозділів підприємств близько 45 % на перше місце ставлять матеріальні вигоди і близько 30 % задоволення від праці, серед кваліфікованих робітників в місті відповідно 70 і 10 %, на селі – 65 і 15 %, серед некваліфікованих робітників в місті відповідно 60 та 5 %, на селі – 65 і 5 %» [6].

Серед сучасних напрямків в мотивації персоналу особливе місце займає концепція партисипативного управління, згідно з якою задоволеність працюю залежить від зацікавленості індивіда брати участь у різній внутрішньо організаційній діяльності. Отримуючи задоволення від можливості самостійно приймати рішення, краще здійснюючи свою трудову діяльність, контролюючи кількість і якість своєї праці, беручи участь у раціоналізаторській діяльності, розробляючи пропозиції щодо підвищення рівня роботи працівників і організації в цілому, людина діє з більшою віддачею, більш якісно і продуктивно.

Поряд зі звичайними методами мотивації практикують і нестандартні прийоми спонукання співробітників до праці і поліпшення їх психологічного стану. Типовими для українських підприємств є такі стимули [7; 8]: підвищення на посаді; розширення повноважень; збільшення влади; надання частки економічного ефекту; визнання; найкраще місце за столом на нараді; усна подяка керівника в присутності колег; можливість прямого спілкування з вищим керівництвом; матеріальна премія з зазначенням «за що»; страхування життя і здоров'я; оплата медичних послуг; позачергова оплачувана відпустка; гарантія збереження робочого місця; позики зі зниженою ставкою на навчання; придбання житла; оплата витрат на ремонт особистого автомобіля і бензин; тощо.

Список нестандартних способів мотивації майже невичерпний. Але за оригінальністю і різноманітністю методів український менеджмент поки поступається розвиненим країнам [1], використовуючи застарілу систему поглядів на управління персоналом, застосовуючи стандартні способи мотивації (преміювання, публічне визнання заслуг, розширення повноважень, тощо), демонструючи відсутність бажання вдосконалити їх [7], що говорить про відсутність інноваційного мислення. Міжнародний досвід використання нестандартних мотиваційних механізмів є значно багатшим [8].

Ефективне управління в будь-якій організації неможливе без розуміння мотивів і потреб людини та потребує правильного використання стимулів до праці. Загально відомо, що знаючи те, що рухає людиною, що спонукує її до праці, які мотиви створюють підґрунтя її діяльності, можливо створити ефективну систему

мотивації за допомогою економічних методів управління. Але гідна оплата праці є не єдиним стимулом мотивації персоналу організації. Вирішальну роль у подальшому становленні співробітника відіграватимуть оптимально підібрані фактори матеріальної і нематеріальної мотивації.

Сьогодні використовувати відпрацьовані способи мотивації в умовах обмеженості бюджетів організацій стає не тільки небажаним, а й неможливим. На перший план висуваються особисті лідерські якості керівників (уміння швидко приймати управлінські рішення, інноваційність та здатність мотивувати персонал на ефективну роботу без матеріального стимулювання).

В сучасних українських умовах необхідна розробка програм нематеріального (морального) стимулювання працівників, які б поєднувались з елементами матеріального заохочення, що, на нашу думку, дасть змогу не лише сформувати хороші стосунки в колективі, але й отримати численні додаткові вигоди, згуртувавши працівників для виконання будь-яких за рівнем складності завдань.

Список використаних джерел:

1. Шмиголь Н. М. Система управління мотивацією працівників як інструмент формування доходів підприємства / Н. М. Шмиголь // Держава та регіони. Серія Економіка та підприємництво. – 2011. – № 3. – С. 175 – 179.

2. Викеньтьєва Е. Как управлять мотивацией персонала в компании в условиях кризиса? / Е. Викеньтьєва. – Режим доступа : <http://finam.fm/archive-view/841/>.

3. Ричи Ш. Управление мотивацией : учебник / Ш. Ричи, П. Мартин. – Москва : Юнити-Дана, 2004. – 400 с.

4. Яковлева Т. Г. Мотивация персонала. Построение эффективной системы оплаты труда : учебник / Т. Г. Яковлева. – Санкт-Петербург : Питер, 2008. – 240 с.

5. Столбуненко Н. М. Сучасні тенденції формування системи мотивації та стимулювання персоналу на сучасному підприємстві / Н. М. Столбуненко, В. А. Іванчо // Ринкова економіка : сучасна теорія і практика управління. – 2018. – Т. 18. – Вип. 3 (43). – С. 217 – 232.

6. Воронкова К. И. Современные системы оплаты труда, применяемые в отечественной и зарубежной практике / К. И. Воронкова, Ю. Ю. Филатова // Территория науки. – 2013. – № 4. – С. 47 – 52.

7. Ровнова Д. Особливості стимулювання праці в Україні. – Режим доступу : <http://intkonf.org/rovnova-d-osoblivosti-stimulyuvannya-pratsi-v-ukrayini/>.

8. Досвід мотивації праці у розвинутих країнах світу. – Режим доступу : <http://agroua.net/economics/documents/category-82/doc-242>.

ТЕТЕРІН КОСТЯНТИН

аспірант 4 курсу кафедри регіональної політики та публічного адміністрування Одеського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України

ВПРОВАДЖЕННЯ СТАНДАРТІВ ЯКОСТІ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ В КРАЇНАХ ЄС

Цілком природно, що в процесі трудової діяльності кожна людина намагається краще виконувати свої обов'язки, досягаючи при цьому кар'єрного росту. До цього його спонукають різні потреби: інтерес, схильність, відповідальність, життєва необхідність і т.п. При цьому проявляється тенденція поєднання критеріїв якості з просуванням по службі за допомогою такого заходу, як формування кадрового резерву і робота з ним. Кадровий резерв являє собою сукупність фахівців, які мають відповідні знання, досвід, компетенції, особисті якості та здатні за умови певної додаткової підготовки досягти необхідних кваліфікаційних вимог. У розвинених країнах Європи склалось коло «кастових» елітарних вузів, які готують фахівців, рівень отриманих знань яких міг би дозволити їм займати вищі посади в сфері державної служби. Та й у самому процесі кадрового резервування закладається підвищення по службі і таким чином планується кар'єрне зростання, що дуже важливо в управлінні персоналом, оскільки керівник, який вийшов «з низів», зможе ефективніше ставити завдання і перевіряти їх виконання.

Оцінка якості роботи державного службовця пов'язана з його кар'єрним і професійним зростанням. Як це відбувається в провідних країнах ЄС – Франції, Німеччині, Великобританії – розглянемо нижче.

Наприклад, у Франції перспективи кар'єри залежать від оцінки роботи чиновника його керівником. Така оцінка проводиться щорічно. Згідно статуту існує два види просування: за ступенем і за рангом. Просування по службі залежить від стажу роботи чиновника і отриманих ним оцінок. А для просування по рангу вирішальними є заслуги претендента. Поряд зі звичайним порядком просування по службі у Франції можливі і виключення з описаного порядку, які передбачають прискорене просування чиновників.

У Німеччині система просування по службі заснована на двох принципах: підвищення кваліфікації та поступовість просування. Винятки з двох правил допускається тільки за спеціальним дозволом Федеральної комісії з кадрів. Кар'єрне просування в Німеччині також безпосередньо залежить від оцінки роботи службовця.

Таким чином, у Франції та Німеччині існує гарантія повільного, але вірного кар'єрного просування.

Просування по службі в Великобританії залежить від щорічних звітів, які складаються на рівні окремих міністерств. Звіти передаються до Ради з просування міністерства, який остаточно вирішує питання щодо просування по службі чиновників.

Велика увага приділяється професіоналізації державної служби, яка сприяла створенню мережі спеціалізованих навчальних закладів, покликаних готувати керівні кадри для державної служби. Загальним для всіх країн ЄС є націленість навчання на досягнення конкретних практичних результатів. Наприклад, вся система навчання і просування по службі в Великобританії організована так, щоб створити тип професійного управлінця, адміністратора широкого профілю. Зокрема, в Німеччині діє створена в 1969р. Федеральна академія державного управління як центральний вуз федерального уряду, а також мережа подібних закладів на земельному рівні. Спеціальний рівень підготовки є обов'язковою умовою допуску до державних посад, закріплений в законодавстві. У Німеччині, як і у Франції, прийом на програми довгострокової підготовки є також одночасним надходженням на державну службу з присвоєнням відповідного статусу слухачам.

У Франції кадри для державної служби готують Національна школа державного управління (націлена на підготовку фахівців вищої ланки), Політехнічна школа і 5 регіональних інститутів державного управління (націлені на підготовку фахівців середньої ланки і кадрів для органів місцевого самоврядування).

У країнах ЄС приділяють значну увагу вивченню мотивації державних службовців. Підвищення ефективності праці досягається завдяки матеріальному заохоченню, підвищенню оплати праці, поліпшення умов праці, гнучкості робочого часу, можливості кар'єрного зростання, присвоєння почесних звань, державних нагород.

Важливу роль відіграє і переміщення молодих, перспективних службовців на вищі посади або суміжні сфери діяльності. Таке переміщення, науково певне як ротация, розширює світогляд державного службовця, підвищує його управлінську кваліфікацію, запобігає кадровий застій і консерватизм, дозволяє краще вивчити кадри і готувати їх до заняття посад керівників державних органів.

Припинення службових функцій державних службовців в перерахованих країнах відбувається на однакових підставах: вихід на пенсію, звільнення, відставка.

Таким чином, можна зробити висновок, що управління персоналом у сфері державної служби в кожній з країн ЄС має свої особливості. Але в той же час є багато спільних елементів і тенденцій. Зокрема, управління персоналом в ряді країн ЄС характеризується наступними особливостями:

- засноване на законодавстві, яке розвивається в єдиному для різних країн напрямі;

- має схожі принципи, серед яких виділяються ієрархічність, корпоративізм, публічно-правове регулювання, визнання заслуг, безперервне підвищення кваліфікації і ін.;

- координується в більшій частині з єдиного центру, спирається на державну кадрову політику, має єдину інформаційну базу даних про персонал і направлено на досягнення єдиної мети державного розвитку;

- передбачає самостійність і відповідальність службовців, головним критерієм яких є якість послуг, що надаються населенню.

У всіх країнах управління державними службовцями здійснюється на основі офіційно розробленої кадрової політики, яка в залежності від особливостей держави має більш-менш централізований або децентралізований характер. В останні роки вона стала більш універсальною за своїм змістом, принципам і методам, а також більш гнучкою. Надати певну спрямованість кадрової політики та управління персоналом на міждержавному рівні прагнуть органи європейської спільноти. Так, Постійна комісія ЄС, що займається регіональними та місцевими адміністративними органами, прийняла Декларацію основних принципів кадрової політики, яка є орієнтиром в управлінні персоналом державної служби.

Необхідно відзначити, що робота по приведенню апарату і способів управління персоналом у відповідність до сучасних вимог йде зараз майже у всіх країнах з розвинутою економікою. Спостерігається тенденція децентралізації управління людськими ресурсами – передача повноважень від центральних органів управління лінійним міністерствам і відомствам. Повноваження щодо управління людськими ресурсами в самих міністерствах і відомствах делегуються лінійним керівникам. Відбувається активний пошук шляхів підвищення ефективності управління персоналом державної служби. Велика увага приділяється методам відбору кадрів як при прийомі на державну службу, так і під час просування по службі. Удосконалюються технології оцінки роботи державних службовців. Розробляються процедури оцінки потреб в їх підготовці.

У всіх країнах ставиться вимога, відповідно до якого відбір на навчання для посади та кар'єрного просування на державній службі здійснюється на підставі компетентності і професіоналізму, особистих заслуг кандидатів.

Таким чином, досвід країн-членів ЄС може бути корисним для нашої країни під час розробки нормативно-правової бази управління персоналом державної служби відповідно з провідними європейськими принципами, якими є:

- пріоритет прав і свобод громадян;

- відкритість кадрової політики в сфері державної служби;
- випереджаючий і інноваційний характер кадрової політики;
- ефективна мотивація праці;
- оцінка діяльності працівника за досягнутими результатами і методами роботи.

Список використаних джерел:

1. Літвінцева Є. А. Державна служба в зарубіжних країнах / Э. А. Літвінцева. – М. : Вид-во РАГС, 2004.
2. Халіков М. І. Зарубіжний Досвід державної служби : навч. посіб. / М. І. Халіков, Т. Т. Галиуллина. – Уфа : Багсі. 2007.

ТИМЧУК АЙНА

аспірантка Дніпропетровського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентіві України

**ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ ТА ГРОМАДЯНИНА
В ДЕМОКРАТИЧНОМУ СУСПІЛЬСТВІ**

В умовах перманентної демократизації в Україні важливо з'ясувати сутність основних прав в громадянському суспільстві. Громадянські права – це ті права і свободи, які належать людині як члену громадянського суспільства. Це право на життя, свобода від катувань та інших форм жорстокого поводження, право на свободу та особисту недоторканність тощо. Цими правами мають володіти як громадяни України, так і іноземці, а також особи без громадянства.

Політичні права – це, як правило, права тільки громадян певної держави. Вони пов'язані з участю в політичному житті держави, з управлінням державними справами і на володіння ними не можуть претендувати всі особи, які проживають або знаходяться в межах країни.

Соціально-економічні права – це права на працю, на освіту, на житло, на безкоштовне медичне обслуговування, на соціальне забезпечення тощо.

Може викликати заперечення гарантованість політичних прав іноземців та осіб без громадянства. Слід зазначити, що ряд держав надає і іноземцям або особам без громадянства, які постійно проживають в даній країні, право брати участь на виборах до місцевої влади. В інших країнах іноземці можуть бути членами політичних партій і таким чином брати участь в політичному житті країни.

Таким чином, поняття громадянина не вичерпує все державно-правовий зміст людини і особистості. Поряд з громадянами до складу населення держави включаються і іноземні громадяни, тобто особи,

які володіють громадянством іноземної держави і не мають громадянства цієї держави, а також особи без громадянства, тобто особи, які не належать до громадянства даної держави і не мають доказів належності до громадянства іншої держави.

Можна зробити висновок, що між правами людини і правами громадянина не можна проводити різкої і неперекрислової межі. Права людини – загальносоціальна категорія. Вони складаються об'єктивно в результаті розвитку і вдосконалення суспільного виробництва і системи публічного управління суспільства у вигляді соціальних можливостей користуватися різними економічними, політичними і духовними благами і існують ще до державного їх визнання. А права громадянина – це такі права людини, які знаходяться під охороною і захистом держави. Саме державне визнання прав людини є формою їх трансформації в права громадянина, які є лише перетворені права людини. Основні права і свободи громадянина – це юридична форма прав людини, включеної в певну соціальну систему [1].

Все-таки важко погодитися з твердженням про збіг прав людини, особистості і прав громадянина. Права громадянина – це форма опосередкування прав людини. Вони визнані державою і взяті під її захист.

Права людини забезпечуються в кожному демократично організованому суспільстві, і держава, що претендує на те, щоб називатися правовою, не має права, а зобов'язана у своєму законодавстві передбачити і реально гарантувати юридичними і іншими засобами ці права, які внаслідок державного визнання набувають характеру суб'єктивних юридичних прав. У результаті сприйняття державами міжнародних стандартів саме поняття людини і у внутрішньодержавному праві набуває правовий характер і позначає громадян цієї держави, а також іноземців та осіб без громадянства, які перебувають на її території. І права людини – це такі права, які належать кожній людині незалежно від її національної належності.

Що ж стосується прав громадянина – ними наділені тільки ті особи, які знаходяться з державою у відносинах громадянства.

Таким чином, права людини – це такі права, які належать кожному члену громадянського суспільства, на відміну від привілеїв, що розподілялися залежно від статусу людини; права людини як ідея і соціальна категорія мають є атрибутом кожної особистості і всякого демократично організованого суспільства і входить в систему загальнолюдських цінностей; права громадянина – це такі права людини, які оформлені юридично, визнані державою в конституції і взяті під її охорону.

Сучасне міжнародне право широко користується терміном і поняттям прав людини, про що свідчать відповідні постанови Загальної декларації прав людини 1948 року, Міжнародного пакту про

громадянські і політичні права 1966 року, Заключного акту Ради з безпеки і співробітництва в Європі 1975 року та інших документів, прийнятих в межах РБСЄ.

Аналіз цих постанов дозволяє зробити кілька висновків: поняття людини в міжнародному праві вживається в юридичному, а не соціально-біологічному сенсі. Це міжнародно-правове поняття служить для позначення всіх фізичних осіб, незалежно від їх національної належності (громадяни, іноземці, особи без громадянства), без будь-якої різниці, як-то: відносно раси, кольору шкіри, статі, мови, релігії, політичних чи інших переконань, національного або соціального походження, майнового стану, народження або за іншою ознакою (ст. 2 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права); «Права людини» також є юридичним поняттям, що означає права, встановлені для громадян, іноземців та осіб без громадянства, обсяг яких визначається передбаченим міжнародним правом, стандартом прав людини, і цей стандарт повинен поважатися державами і забезпечуватися відповідно до своїх конституційних процедур [2].

Повільніше, ніж хотілося б, але вже на наших очах формується громадянин в його новому вигляді, більш-менш вільний від державної опіки, який усвідомлює себе тією чи іншою мірою причетним до формування сучасної державності. Суспільство наше, при всій його роз'єднаності і політичній недосвідченості більш-менш усвідомлює, що йому потрібна держава, по-перше, демократична, по-друге, соціальна тією мірою, яка виключає можливість державного і громадського втручання в особистий інтерес, коли воно не входить в протиріччя ні з державою, ні з суспільством.

Суспільство може бути названо громадянським лише з того моменту, коли за людиною як за особистістю визнаються невід'ємні права на життя, свободу і прагнення до щастя, коли вони стають підставою всього суспільного устрою. Звідси ясно, що всі найважливіші соціальні інститути, які в сукупності становлять громадянське суспільство і займаються виробництвом і відтворенням умов людського існування, покликані забезпечити гарантії цих прав. При цьому індивід буде членом громадянського суспільства тільки в тому випадку, якщо він є носієм атрибута громадянської самостійності. Політична свобода, як така, впливає з особистої свободи, обидві вони припускають взаємозв'язок прав і обов'язків всіх членів суспільства. Сам факт ствердження громадянського суспільства тісно пов'язаний із ствердженням і зміцненням особистої свободи. Громадянин, будучи суб'єктом політичної волі, якає в свою чергу вищим виразом особистої свободи, має усвідомлювати не тільки свої індивідуальні, приватні інтереси та цілі, а й також загальні інтереси та цілі, які з'єднують всіх членів суспільства в єдине ціле.

Список використаних джерел:

1. Кант И. Соч. / И. Кант. – М, 1968. – Т. 4. – Ч. 2. – 290 с.
2. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права: прийнято 16 грудня 1966 року Генеральною Асамблеєю ООН. – Режим доступу : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043.

ТИХОНОВА АНАСТАСІЯ

студентка 4 курсу економічного факультету

Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна

ЗАДНЄПРОВСЬКА ГАННА

к. е. н., доцент кафедри економіки та менеджменту

Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна

СУЧАСНІСТЬ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗАЙНЯТОСТІ НАСЕЛЕННЯ В УКРАЇНІ

Державне регулювання зайнятості населення за своїм змістом і характеристиками тісно пов'язане з регулюванням економіки. Циклічний характер руху ринкової економіки обумовлює циклічний характер зайнятості: від повної зайнятості до масового безробіття.

Еволюція економічних вчень привела до висновку про наявність в ринкових умовах двох видів регулювання: ринкового і державного. Світова практика підтверджує, що механізм саморегулювання породжує нерівномірність, несправедливість і протиріччя. Рівновага між попитом і пропозицією постійно порушується, виникає інфляція і безробіття. Змінити такий стан може тільки державне регулювання.

Особливу значущість для України воно набуває в період економічних реформ, глобалізації економіки, міжнародної фінансової кризи і в умовах розмежування повноважень органів державної влади всіх рівнів. Для сучасної економічної системи характерні такі особливості:

- реструктуризація та диверсифікація галузей економіки тягнуть за собою скорочення неефективних робочих місць і вивільнення працівників;

- зміни вікової структури населення (його старіння) викликають скорочення чисельності населення працездатного віку та виникнення дефіциту трудових ресурсів;

- дезінтеграційні процеси на ринку праці, територіальна диспропорція попиту і пропозиції породжують в одних регіонах застійне безробіття, а в інших – дефіцит робочої сили;

- модернізація виробництва, розвиток наукомістких технологій призводять до дисбалансу професійно-кваліфікаційної структури

попиту та пропозиції робочої сили і диспропорцій ринку праці та ринку освітніх послуг;

- висока диференціація в рівні оплати праці викликає відтік кваліфікованих кадрів і зниження попиту на професійну освіту за робітничими спеціальностями;

- низька якість робочих місць призводить до високої плинності робочої сили.

У цих умовах різко скорочується зайнятість населення, зростає рівень безробіття, погіршується якість робочої сили і зростає напруженість на ринку праці. Такі проблеми ставлять перед наукою і практикою багато складних і принципово нових завдань. Численні публікації поки не привели до подолання відставання їх дослідження як з теоретичної, так і з емпіричної точок зору.

Мета роботи – дослідження зайнятості в Україні, визначення основних тенденцій розвитку і регулювання явища зайнятості.

Факти конкретної економічної дійсності показують, що в країнах з розвинутою ринковою економікою практично вже кілька десятиліть як стали створювати і вдосконалювати механізм для цілеспрямованого регулювання професійної підготовки та зайнятості населення. Це було обумовлено прискоренням НТП, глибокими структурними змінами в економіці, що швидко змінюються вимогами до якості трудових ресурсів. Стихійний ринок праці вже не забезпечував своєчасного пристосування структури пропозиції робочої сили до зміни структури попиту на неї. В результаті спостерігається зростання безробіття при одночасній гострій нестачі кадрів потрібної кваліфікації. Ці процеси показали об'єктивну необхідність тісної ув'язки політики зайнятості з соціально-економічними перетвореннями в економіці і загальною спрямованістю розвитку людських ресурсів.

З початку 60-х рр. регулювання ринку праці стає одним з найважливіших напрямків діяльності багатьох держав, на яке витрачається, наприклад, в Канаді, 2-3 % ВВП. 1962 рік у США став як би рубежем у розвитку державного регулювання підготовки та використання трудових ресурсів в цій країні. Потім було розроблено кілька спеціалізованих програм з підготовки та працевлаштування робочої сили. До кінця 60-х – початку 70-х рр. були виявлені основні напрямки державного втручання в сферу зайнятості, покликані пом'якшити гостроту проблем, що виникли на ринку праці. Це програми, по-перше, стимулювання зростання зайнятості та збільшення числа робочих місць; по-друге, підготовки і перепідготовки робочої сили; по-третє, сприяння найму робочої сили і, по-четверте, соціального страхування безробіття, т. е. виділення коштів на допомогу з безробіття. Пріоритетність вибору того чи іншого напрямку і їх поєднання залежать від конкретної ситуації на ринку праці.

Крім того, існує комплекс заходів непрямого регулювання ринку праці: це податкова, грошово-кредитна, амортизаційна політика держави. Заходи непрямого регулювання ринку робочої сили одночасно є і заходами загальноекономічного регулювання. Вони впливають на зайнятість через загальноекономічну кон'юнктуру [3].

До зайнятих слід відносити особи, які працюють за трудовим договором на підприємстві будь-якої форми власності або які мають іншу оплачувану роботу, займаються підприємницькою діяльністю. Також до зайнятих відносяться особи, які проходять службу в органах внутрішніх справ та військову службу, а також учні очної форми професійного навчання та особи, відсутні на робочому місці з поважної причини (відпустка, непрацездатність, перепідготовка тощо) [3].

Досягнення високого рівня зайнятості є однією з головних цілей макроекономічної політики.

До основних інструментів державного регулювання ринку праці можна віднести.

1. Загальне державне планування з застосуванням цільових установ та показників, на які потрібно орієнтуватися. Державне планування охоплює динаміку цін, національний дохід, економічну діяльність тощо, що сприяє динамічному розвитку ринкового господарства.

2. Середньострокове планування фінансів, яке являє собою використання державного бюджету як головного інструменту системи державного регулювання ринкових відносин.

3. Досягнення узгодженості інтересів роботодавців, працівників та держави.

4. Активне застосування державної кредитно-грошової політики.

Практика показує, що немає і не може бути єдиної політики, що проводиться на ринку праці. Загальноукраїнський ринок праці виступає як сукупність регіональних і локальних ринків з їх специфічними проблемами, тому велике значення має регіональне регулювання процесів розподілу і використання робочої сили. Вивчення цих процесів і вітчизняної практики показує, що ринок праці не може розвиватися без самостійності регіональних і місцевих органів управління у вирішенні питань ефективного використання наявних кадрів з урахуванням особливостей регіону або галузі, надання допомоги при працевлаштуванні і перепідготовки, розширення певних пільг і компенсації понад встановленого мінімуму та ін.

Як показує досвід розвинених країн, жорстка централізація сковує розвиток різноманітних і комплексних форм регулювання зайнятості, заважає своєчасному обліку специфічних проблем окремих галузей і регіонів. З огляду на різноманіття регіональних ринків, модель

регулювання українського ринку праці повинна виходити з багатоваріантності їх форм і методів.

Список використаних джерел:

1. Про зайнятість населення : закон України від 2 жовт. 2019 р. № 139-IX // Відомості Верховної Ради України. – 2013. – № 24. – Ст. 243.

2. Державне регулювання економіки. – Режим доступу : <http://library.if.ua/book/72/5281.html>.

3. Іванова Л. В. Державне регулювання зайнятості : навч. посіб. / Л. В. Іванова, О. В. Сорока. – Одеса : ОНЕУ, 2015. – 264 с.

ТРОЦЕНКО МИКОЛА

*аспірант кафедри парламентаризму та політичного менеджменту
Національної академії державного управління
при Президентіві України*

ТРАНСФОРМАЦІЯ УПРАВЛІНСЬКИХ ПРОЦЕСІВ ЯК ВИКЛИК СЬОГОДЕННЯ

В умовах децентралізації місцеве самоврядування покликане наблизити владу до народу з метою підвищення рівня життя людей. Проте стан справ у галузі освіти, темпи та глибина перетворень не повною мірою задовольняють потреби особистості, суспільства й держави. Глобалізація, зміна технологій, перехід до інформаційно-технологічного суспільства, утвердження пріоритетів сталого розвитку, інші виклики сучасній цивілізації потребують змістовну модернізацію освітньої галузі. Перед державою, суспільством постають завдання забезпечити пріоритетність розвитку освіти і науки освіти [1, с. 460]

Однією з базових потреб є забезпечення якості освіти, оскільки освіта є основою розвитку особистості, суспільства, нації та держави, запорука майбутнього України, а також стає трансформаційним агентом, носієм змін і викликів, продукує нову реальність, нові соціальні стосунки, виступає механізмом формування і відтворення людського потенціалу, його життєдіяльності. Можна стверджувати, що проблематика вивчення взаємодії центральних органів влади із представницькими органами на місцях для забезпечення якості освіти є багатогранною та відносно новою для системи українського місцевого самоврядування та українського суспільства загалом. Зокрема, проаналізувавши наявні роботи з цього питання, можемо стверджувати, що проблеми державного управління якістю освіти в Україні стали особливо актуальними після започаткування реформи децентралізації у 2014 р.

У процесі трансформації та вдосконалення система державного управління переростає у систему державного регулювання, що має на меті – цілеспрямований вплив на систему освіти, який здійснюється переважно шляхом ухвалення законодавчих актів, норм, установлення, упорядкування, вдосконалення загальних правил і норм поведінки, що запобігають негативним явищам в освітянському середовищі. Механізмами державного регулювання освіти є система засобів, важелів, методів і стимулів, за допомогою яких держава регулює функціонування і розвиток освіти, що виключає пряме адміністрування [2, с. 132 – 138].

Згідно з реформою освіти місцеві органи влади позбавляться права контролювати освітній процес, у їхніх повноваженнях залишиться виключно створення відповідного освітнього середовища. Стандарти освіти затверджуватиме уряд (міністерство), а заклади освіти розроблятимуть освітні програми, що мають гарантувати виконання цих стандартів.

Децентралізація освіти передбачає концепцію партнерства, що спрямоване на забезпечення співробітництва, кооперації між органами влади, органами місцевого самоврядування, об'єднанням громадян іншими інститутами громадянського суспільства у процесі формування та реалізації державної політики [3, с. 36 – 40]. Децентралізована модель управління освітою відкриває широкий простір для розвитку місцевої ініціативи, полегшує проведення різноманітних педагогічних експериментів, дозволяє здійснювати розвиток освіти з урахуванням місцевих особливостей.

Принцип децентралізації передбачає чітке розмежування на законодавчому рівні компетенцій різних рівнів управління освітою: загальнодержавного, регіонального, муніципального. Водночас необхідність поділу повноважень між органами державної влади та органами місцевого самоврядування очевидна і пов'язана, передусім, з тим, що вони мають неоднакові можливості оцінювання чинників, що впливають на зміст управлінських рішень в цій сфері.

Так, орган державної влади, «маючи можливість більш повно врахувати всі різноманітні чинники загального характеру, не може передбачити всіх деталей застосування винесеного рішення, усіх додаткових обставин, пов'язаних з індивідуальними особливостями кожного окремого випадку». З іншого боку, органи місцевого самоврядування так само не завжди можуть мати повне уявлення про загальні тенденції в цілому по країні. Віднесення ж дрібніших питань до компетенції органів державної влади, здебільшого, призводить до уповільнення їхнього вирішення.

Державний нагляд і контроль у сфері освіти втілюється в конкретні форми: державний нагляд у сфері освіти та державний контроль якості освіти. державний контроль якості освіти – це

діяльність з оцінки відповідності змісту і якості підготовки, державним освітнім стандартам за допомогою організації та проведення перевірок якості освіти та прийняття за їх результатами заходів примусу. Відповідно, державний нагляд у сфері освіти – це діяльність, спрямована на попередження, виявлення та припинення порушень місцевими органами державної влади, що здійснюють державне управління у сфері освіти, органами місцевого самоврядування, які здійснюють освітню діяльність, вимог законодавства про освіту за допомогою організації та проведення перевірок, прийняття передбачених законодавством України заходів щодо усунення наслідків виявлених порушень [4].

Сутність державного нагляду та контролю у сфері освіти полягає не тільки в попередженні, виявленні та припиненні порушень у діяльності підконтрольних і піднаглядних організацій, що здійснюють освітню діяльність, але й у здійсненні коригувального впливу на зазначену діяльність, участі у виправленні наявних недоліків, помилок в організації освітнього процесу.

Безперечно, держава має проводити чітку і зрозумілу політику щодо ефективної взаємодії з місцевими органами влади, особливо в такі критичні моменти нашого сьогодення коли світ змінюється через такі загрози як COVID19. Але саме в таких умовах ми маємо розгледіти нові можливості ефективних рішень задля розвитку нашої держави!

Список використаних джерел:

1. Освітні реформи: місія, дійсність, рефлексія : монографія / за ред. В. Кременя, Т. Левовицького, В. Огнев'юка, С. Сисоєвої. – Київ : ТОВ Видавниче підприємство «ЕДЕЛЬВЕЙС», 2013. – 460 с.

2. Тухтарова Т. К. Особливості державного регулювання системи освіти на регіональному рівні / Т. К. Тухтарова // Вісник АМСУ, Серія «Державне управління». – 2014. – № 1 (10). – С. 132 – 138.

3. Щоголева Л. О. Моніторинг якості освіти: теоретико-методологічний аспект / Л. О. Щоголева // Педагогічний пошук. – 2014. – № 2 (82). – С. 36 – 40.

4. Gessler M. The effect of political decentralization on school leadership in German vocational schools / Gessler M. & Ashmawy Im. K. // Educational Management Administration & Leadership. – 2014. – 44 (2). – P. 1 – 21. – Access mode : https://www.researchgate.net/publication/269707727_The_effect_of_political_decentralization_on_school_leadership_in_German_vocational_schools.

ТУЛЕЙКО ЕКАТЕРИНА

научный сотрудник НИИ теории и практики государственного управления Академии управления при Президенте Республики Беларусь

ПРОФЕССИОНАЛЬНОЕ РАЗВИТИЕ ИДЕОЛОГИЧЕСКИХ РАБОТНИКОВ И СПЕЦИАЛИСТОВ В ОБЛАСТИ ИНФОРМАЦИОННОЙ РАБОТЫ В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАУРСЬ

В настоящее время от эффективности информационной и идеологической работы, качества разъяснения и доведения до граждан актуальной информации зависит успешное функционирование всей системы государственного управления. Тенденции развития информационного общества, новые вызовы времени требуют совершенствования организации информационно-идеологической работы, способов взаимодействия государственных органов и населения.

В этих условиях повышаются требования к профессиональному развитию лиц, осуществляющих информационную и идеологическую работу. Глава государства, представители органов государственного управления на протяжении многих лет акцентировали внимание на важности работы идеологической вертикали, а также о тех качествах, которыми должны обладать: «Идеолог – широкоформатный специалист, который должен обладать познаниями в области менеджмента, PR-технологий, ораторского искусства»; «... идеологический работник должен обладать не только знаниями, но и особыми личными качествами. Это от природы одаренные люди, которые имеют определенную харизму и могут не только донести до людей что-то по теме, но и влиять на их сознание; «Это должны быть люди, просто вылепленные каким-то скульптором. Их много не бывает. Это единицы вообще» [1 – 4].

Современная пресс-служба государственных органов Республики Беларусь является основной организационной структурой, отвечающей за связи органов власти со средствами массовой информации и общественностью. По основному образованию пресс-секретари и сотрудники пресс-служб являются представителями различных специальностей: среди них есть журналисты, филологи, экономисты, математики, юристы, специалисты в области иностранных языков, международных отношений и др. [5, с. 62].

С учетом вышеизложенного можно сделать вывод, что идеологический работник и специалист в области информационной работы – междисциплинарная профессия. В условиях открытого информационного общества идеологическим работникам необходимо непрерывно совершенствовать свои знания и навыки, активно

внедрять и использовать в своей деятельности информационно-коммуникативные технологии³.

Так, на сегодняшний день ведущая роль в подготовке, переподготовке и повышении квалификации идеологических работников и специалистов в области информационной работы принадлежит Академии управления при Президенте Республики Беларусь (далее – Академия управления) и Белорусскому государственному университету (далее – БГУ).

Так, в БГУ реализуются ряд программ подготовки по специальностям «журналистика» (по направлениям), «социальная коммуникация». На факультете повышения квалификации и переподготовки БГУ осуществляется подготовка по программам: «Интернет-журналистика», «Спортивная журналистика», «Средства массовой информации», «Фотожурналистика».

Большинство пресс-секретарей и сотрудников пресс-служб, помимо ежегодного повышения квалификации в Академии управления при Президенте Республики Беларусь, проходят переподготовку и (или) повышение квалификации на соответствующем факультете Института журналистики БГУ [5, с. 62]. В БГУ были организованы программы повышения квалификации «Современная пресс-служба в судах общей юрисдикции», «Современная пресс-служба в учреждениях системы образования». В 2019-2020 году БГУ предлагает программу повышения квалификации «Современная пресс-служба». Кроме того, в БГУ организованы обучающие курсы, в частности: «Медиарилейшнз: эффективные технологии работы со СМИ» (семинар-практикум).

В Академии управления осуществляется переподготовка по специальности «Государственное управление и идеология». В результате слушателям выдается диплом государственного образца о переподготовке на уровне высшего образования с присвоением квалификации «идеолог». Также в Академии управления реализуются программы повышения квалификации руководителей и специалистов организаций, в частности: «Совершенствование идеологической работы в организациях».

Кроме того, в Академии управления в 2018 году разработана программа самообразования «Информационно-аналитическое обеспечение идеологической деятельности» в соответствии с

³ Минский городской исполнительный комитет планирует создать собственный Telegram-канал как наиболее востребованного особенно у молодежной аудитории формата. С его помощью по принципу «здесь и сейчас» государственный орган планирует разъяснять позицию городских властей в решении того или иного проблемного вопроса, а также оперативно распространять информацию о решении вопросов, волнующих граждан.

перспективным планом работы научно-исследовательских работ НИИ теории и практики государственного управления Академии управления на 2016-2020 годы. Целью программы является формирование у работников идеологической вертикали знаний, умений и навыков по информационно-аналитическому, а также организационно-методическому обеспечению идеологической деятельности.

Следует также отметить положительный опыт реализации в Академии управления проекта профессионального и личностного развития участников «Путь к успеху», который проводился в Академии управления 29 марта – 22 ноября 2018 г. Проект был направлен на обучение и профессиональное развитие лиц, состоящих в перспективном кадровом резерве. В рамках указанного проекта проходило пять обучающих практико-ориентированных семинаров с участием работников Академии управления, представителей государственных органов и организаций. Участники готовили эссе по предложенным темам, делились на команды, на завершающем этапе защищали инновационные проекты в области взаимодействия государственных органов и организаций с общественностью и СМИ, совершенствования методов работы пресс-служб, подразделений по связям с общественностью и СМИ, идеологической работы государственных органах и организациях.

Программы подготовки и переподготовки в сфере журналистики реализуются в Минском филиале ФГБОУ ВО «Российский экономический университет им. Г. В. Плеханова», Белорусском государственном технологическом университете и Гродненском государственном университете имени Янки Купалы.

Центр повышения квалификации руководящих работников и специалистов Министерства внутренних дел Республики Беларусь также организует учебную программу «Основы идеологии белорусского государства». В УО «Военная академия Республики Беларусь» также подготавливают специалистов по идеологической работе в рамках специальности «Идеологическая работа в подразделениях Вооруженных Сил».

Если говорить о стандартах, в соответствии с которыми устанавливаются требования к вышеперечисленным образовательным программам, то можно выделить следующие: 1-26 01 71 «Государственное управление и идеология»; 1-93 01 78 «Идеологическая работа в органах внутренних дел»; 1-23 02 74 «Коммуникация в сфере общественных связей».

Таким образом, в стране накоплен положительный опыт профессионального развития идеологических работников и специалистов в области информационной работы. Вместе с этим в условиях открытого информационного общества, активного развития

средств коммуникации необходима корректировка образовательного стандарта и типового учебного плана переподготовки руководящих работников и специалистов по специальности «Государственное управление и идеология» (с учетом развития форм, методов идеологической работы), а также разработка учебного модуля по вопросам ведения идеологической работы в условиях открытого информационного общества для включения в образовательные программы повышения квалификации руководящих работников и специалистов и др.

Список использованной литературы:

1. Идеологическая работа в контексте современности. – Режим доступа : <http://www.osh.by/?p=14152>.

2. Совещание по оптимизации Администрации Президента Беларуси. – Режим доступа : <https://www.belta.by/special/president/view/lukashenko-v-sfere-ideologicheskoy-raboty-vazhno-otkazatsja-ot-vsego-pokazushnogo-i-nadumannogo-231662-2017/>. – Загл. с экрана.

3. Лукашенко ставит задачу осовременить систему идеологической работы в Беларуси. – Режим доступа : <https://www.belta.by/special/president/view/lukashenko-stavit-zadachu-osovremenit-sistemu-ideologicheskoy-raboty-v-belarusi-297341-2018/>. – Загл. с экрана.

4. Как сработала идеологическая вертикаль Минска в 2019 г. и какие задачи стоят перед ней сейчас. – Режим доступа : <https://minsknews.by/kak-srabotala-ideologicheskaya-vertikal-minska-v-2019-g-i-kakie-zadachi-stoyat-pered-nej-sejchas/>. – Загл. с экрана.

5. Сидорская И. В. Современные пресс-службы органов государственного управления: динамика и современное состояние / И. В. Сидорская, А. В. Колик, С. А. Альшевская // Журнал Белорусского государственного университета. Журналистика. Педагогика. – 2017. – № 2. – С. 60 – 67.

УСТИМЧУК ОЛЬГА

аспірантка кафедри державного управління та місцевого самоврядування Дніпропетровського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентіві України

ПЕРСПЕКТИВИ КОМУНІКАЦІЙНОЇ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ГАЛУЗЬЮ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я В ДНІПРОПЕТРОВСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Із розгортанням пандемії COVID19 та загостренням впливу чинників поширення коронавірусу світом, на перший план виходить

завдання системи охорони здоров'я щодо превенції та подолання захворюваності на місцях. В контексті цього завдання особливої уваги потребує визначення нової ролі органів місцевого самоврядування як ключових суб'єктів скеровування зусиль галузі охорони здоров'я на протистояння зазначеному глобальному виклику, який стосується кожного.

Так, на прикладі Дніпропетровської області зазначимо, що Департамент охорони здоров'я облдержадміністрації з усіма своїми комунікаційними складовими, покладеними повноваженнями та комунікаційними зв'язками має ефективно вбудуватися в комунікаційну схему трансформації системи охорони здоров'я України та глобального простору, сконцентрувавши в собі усі комунікації, які стосуватимуться фінансування охорони здоров'я, а відноситимуться безпосередньо до питань реалізації повноважень облдержадміністрацій та органів місцевого самоврядування в галузі охорони здоров'я.

За видами надаваної медичної допомоги, заклади охорони здоров'я Дніпропетровської області наразі мають таку структуру:

- заклади охорони здоров'я, що надають первинну медичну допомогу;

- заклади охорони здоров'я, що надають стаціонарну та/або амбулаторну вторинну (спеціалізовану) медичну допомогу, до яких належать: багатопрофільні лікарні інтенсивного лікування, багатопрофільні дитячі лікарні інтенсивного лікування, лікарні планового лікування, дитячі лікарні планового лікування, консультативно-діагностичні центри, спеціалізовані медичні центри (спеціалізовані лікарні);

- заклади охорони здоров'я, що надають третинну (високоспеціалізовану) медичну допомогу, до яких належать: багатопрофільна обласна та обласна дитяча лікарні, інші високоспеціалізовані лікарні (медичні центри);

- заклади охорони здоров'я системи екстреної медичної допомоги;

- заклади охорони здоров'я з медичної реабілітації.

Всі ці структурні елементи системи охорони здоров'я Дніпропетровської області на сьогоднішній день є майже не поєднаними між собою [1].

Тому вважаємо, що важливим фактором модернізації системи охорони здоров'я України та її регіонів, зокрема, Дніпропетровського, є її діджиталізація або цифровізація як зручний та сучасний спосіб поєднання функцій і можливостей всіх елементів галузі охорони здоров'я. Реалії динамізму економічних перетворень в галузі охорони здоров'я дозволяють визначити цифрову трансформацію як першочергову необхідність. Лікарні усвідомлюють необхідність

швидкого реагування і розширення можливостей робочих ресурсів за рахунок унікальних інструментів хмарних сервісів [2].

Станом на сьогодні, для задоволення потреб в гнучкості і швидкості змін, інноваційні постачальники пропонують хмарні платформи, які прискорюють розробку додатків, робочих процесів, інтеграцію даних, а також дозволяють розширити можливості аналітики. І цей ресурс цифрового ринку необхідно широко використовувати в системі охорони здоров'я в Дніпропетровському регіоні та поширювати Україною.

Ці платформи допомагають створювати надійні додатки, без пошуку досвідчених програмістів, експертів з інтеграції або аналітиків даних. Вони також полегшують розгортання і управління призначеними для користувача можливостями без особливого занепокоєння з приводу базової інфраструктури та безпеки [2].

Умовами проведення цифрової трансформатизації (діджиталізації) є її впровадження без втрати часу та одночасно зрозумілими для споживача – населення Дніпропетровської області. В системі управління галуззю охорони здоров'я в регіоні під нею слід розуміти глибину трансформацію, проникнення цифрових технологій щодо оптимізації та автоматизації процесів, підвищення продуктивності та покращення комунікаційної взаємодії зі споживачами медичних послуг.

Діджиталізація має формувати плато наступних конкурентних переваг закладів охорони здоров'я:

- високий рівень конкурентоздатності;
- спрощення роботи з масивом інформації;
- економію коштів;
- лояльність клієнтів (пацієнтів);
- позитивне ставлення до іміджу закладу охорони здоров'я.

Відповідно до нинішніх умов, процес діджиталізації в сфері управління галуззю охорони здоров'я може відбуватися в три етапи.

1. Аналіз медичного закладу, постановка мети і розробка стратегії.

2. Впровадження нових технологій. Створення корпоративної мережі обміну інформацією між установами та медичними закладами на основі електронної пошти; створення локальних мереж в медичних закладах; розвитку та підтримки функціонування медичних веб-сайтів; створення мобільного додатку типу «Доктор».

3. Аналіз отриманих результатів. Проведення аналізу ефективності впроваджених рішень, зміни динаміки отримання додаткових доходів, в разі необхідності корегування рішень.

Таким чином, із появою мобільних пристроїв, сучасна парадигма управління закладами охорони здоров'я Дніпропетровської області має базуватися на новому підході до автоматизації управління комунікаціями між лікарем й пацієнтом, де пріоритетом є швидкість і

гнучкість. Програмні продукти з метою використання пацієнтом мобільного додатку в будь-який час мають представляти собою невід'ємну частину системи охорони здоров'я не тільки під час лікування, а й під час профілактики захворювань.

Список використаних джерел:

1. Матвеева О. Ю. Аналіз тенденцій розвитку галузі охорони здоров'я Дніпропетровської області України / О. Ю. Матвеева // Аспекти публічного управління. – 2019. – Т. 7. – № 8. – С. 76 – 85.

2. K2 включен в список CRN[®], как лучший поставщик облачной платформы автоматизации. – Режим доступа : <https://k2ru.com/2018/02/14/k2-the-100-coolest-cloud-computing-vendorsof-2018>.

ХАССУН МУХАМЕД АБДЕЛЬ МАДЖЕТ

*аспірант кафедри публічного адміністрування
Міжрегіональної Академії управління персоналом*

ДЕЯКІ ТЕОРЕТИЧНІ ПИТАННЯ МЕХАНІЗМІВ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДИПЛОМАТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Здійснення реалізації державного адміністрування неможливе без окреслення та здійснення комплексу відповідних функцій, які в державно-управлінських наукових доробках частіше за все, класифікуються відповідно до призначення та характерних властивостей об'єктів, на які спрямований адміністративний вплив.

В. Малиновський [1, с. 201], Ю. Битяк [2, с. 130 – 133] акцентують увагу на класифікації функцій державного управління з точки зору системного підходу та розподіляють їх на три групи:

- основні (політико-адміністративні, економічні, соціальні, гуманітарні);
- загальні (стратегічне планування, прийняття управлінських рішень, організація діяльності, мотивація, контроль);
- допоміжні (управління людськими ресурсами, бюджетно-фінансова функція, юридично-судова функція, діловодство і документування, зв'язки з громадськістю).

Така точка зору нам зрозуміла та методологічно обґрунтована і ми погоджуємось з нею, адже розподіл функцій заснований на таких класифікаційних характеристиках систематизації функцій адміністрування як: цільова направленість функцій та зміст виконуваних завдань адміністрування. У даному випадку, загальні функції розділені на основі внутрішньої «технології» адміністративних процесів, а саме: спеціальні – визначають специфічні особливості відповідного об'єкту, чи суб'єкту, адміністрування; допоміжні – засновані на визначенні та обслуговуванні процесів реалізації

загальних і спеціальних функцій та забезпеченні умов для звичайної діяльності об'єктів адміністрування

Один з підходів до класифікації функцій публічного адміністрування надає О. Бандурка [3, с. 19]. Він розподіляє функції на цільові (прогнозування і планування) та організаційні (управлінські, матеріально-технічного забезпечення, економіко-фінансового розвитку, облік і контроль, політико-правового забезпечення, духовно-ідеологічного забезпечення, соціального забезпечення та соціального захисту працівників системи, мотивацію) у відповідності до їх загального застосування. Такий розподіл, на нашу думку, є суперечливим та дещо відірваним від практики публічного адміністрування, адже функції, у сукупності, утворюють складну, багаторівневу функціональну структуру публічного адміністрування, а, у свою чергу, будь-які з таких функцій є взаємозалежними – тобто ідеальна структура управління забезпечує адміністративний взаємозв'язок держави як суб'єкта адміністрування із системою соціуму та внутрішню динамічність її як адміністративної системи.

Для окреслення загальної картини теми роботи, також, необхідно зазначити функції державного регулювання дипломатичною діяльністю. П. Шляхтун [4, с. 426 – 427] найголовнішими функціями державної політики у сфері дипломатичних відносин бачить:

- захисну (базується на реалізації захисту прав та інтересів держави, юридичних осіб та окремих громадян за її межами);

- представницько-інформаційну (розкривається у: підтримці дипломатичних відносин з іншими країнами; забезпеченні участі представництв країни у міжнародних організаціях і спеціальних місіях; реалізації зовнішньополітичної діяльності країни; підтримці роботи закордонних дипломатичних представництв і консульських установ, а, також, в інформуванні про політику, прагнення й наміри інших держав);

- переговорно-адміністративну (співробітницьку) (полягає в організації проведення переговорів та міжнародних контактів, а, також, підписанні міжнародних договорів та взаємодії з міжнародними організаціями. Функція направлена на впровадження у життя державних концепцій та програм країни у міжнародному контексті).

Підсумовуючи здійснений аналіз та враховуючи ряд проаналізованих визначень та класифікацій функцій державного управління та функцій дипломатичної діяльності можна окреслити поняття функцій державної політики у сфері дипломатичних відносин наступним чином: законодавчо визначені, порівняно самостійні та недиференційовані елементи дипломатично-адміністративної діяльності держави, що мають чітко окреслені завдання, реалізуються законними повноважними суб'єктами органів публічного адміністрування у сфері дипломатичних відносин (державами,

урядами, відомствами, іншими державними структурами та індивідами, юридичними особами та окремими громадянами за її межами) за допомогою професійних засобів та методів, які направлені на здійснення відповідних цілей адміністрування державою. Функції державної політики у сфері дипломатичних відносин забезпечують:

- реалізацію захисту прав та інтересів суб'єктів державної політики у сфері дипломатичних відносин;
- підтримку дипломатичних відносин з іншими країнами;
- участь представництв країни у міжнародних організаціях і спеціальних місіях;
- реалізацію зовнішньополітичної діяльності країни;
- підтримку роботи закордонних дипломатичних представництв і консульських установ;
- інформування про політику, прагнення й наміри інших держав щодо організації проведення переговорів та налагодження міжнародних контактів;
- підписання міжнародних договорів та взаємодії з міжнародними організаціями.

Список використаних джерел:

1. Малиновський В. Я. Державне управління : навч. посіб. – вид. 2-ге, доп. та перероб. / В. Я. Малиновський. – К. : Атіка, 2003. – 576 с.
2. Адміністративне право України : підручник / Ю. П. Битяк (кер. авт. кол.), В. М. Гаращук, В. В. Богущкий [та ін.]. – Х. : Право, 2010. – 624 с.
3. Бандурка О. М. Управління в органах внутрішніх справ України : підручник / О. М. Бандурка. – Харків : Ун-т внутр. справ, 1998. – 480 с.
4. Шляхтун П. П. Політологія: історія та теорія : підручник / П. П. Шляхтун. – К. : Центр учбової літератури, 2010. – 472 с.

ЧИЖИК ЄЛИЗАВЕТА

студентка Інституту журналістики

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

СТВОРЕННЯ ПОЗИТИВНОГО ІМІДЖУ ПРЕССЛУЖБ ЯК ОДНА З УМОВ УСПІШНОГО РЕФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

У сучасних умовах розвитку інформаційного середовища України особливого значення набувають публічні комунікації органів влади, ефективне функціонування яких залежить від професіоналізму працівників пресслужби. Цей структурний підрозділ органу влади

займається збором й обробкою інформації, а також її донесенням до цільової аудиторії. Від ефективності та професійності працівників пресслужби залежить імідж і репутація органів публічної влади, особливо в умовах реформування державного управління.

Доцільно зазначити, що побудова громадянського суспільства в нашій державі передбачає формування відчуття громадського обов'язку у всіх громадян, особливо у молоді, шляхом залучення їх до вирішення наявних суспільних проблем. Вирішення цього завдання не можливе без виховання у молоді власної громадянської позиції, вироблення у неї внутрішньої потреби до участі в громадському житті. Цей фактор є не менш важливим серед інших чинників ефективної діяльності пресслужби в умовах реформування державного управління, розвитку публічних комунікацій органів публічної влади.

Інститут журналістики Національного університету імені Тараса Шевченка (далі – КНУ) є потенційним рушієм розвитку всієї держави у сфері надання медіапослуг. У ньому студенти вперше завдяки практико-орієнтованому підходу знайомляться з принципами, технологіями та засобами функціонування пресслужби, яка є структурним підрозділом Інституту журналістики. Тут у них є можливість займатися збором, аналізом, обробкою та поширенням інформації в межах закладу, здобути першу базову професійну підготовку фахівця у сфері журналістики, стати учасником реалізації комунікативного ланцюга в межах всього університету.

Однак відзначу, що в останні роки спостерігається зниження громадської активності молоді не лише для окремо взятої комунікативної одиниці, а й для держави загалом. Як відомо, залучення молоді до громадської активності, діяльності в студентських організаціях зокрема, часто наражається на значні труднощі. Під час розмов з молоддю на дану тему ними вказуються ряд причин низької громадської активності, зокрема такі як: недостатня зацікавленість, відсутність бажання чи необхідних знань, навичок, досвіду тощо. Причому, за наявності такої позиції налагодити активне громадське життя в соціальному середовищі таким студентам, здебільшого, не вдається.

Таким чином, актуальність дослідження цього питання полягає у пошуку інструментів вирішення проблеми підвищення позитивного іміджу пресслужб в органах публічної влади як однієї з умов успішного реформування державного управління. Метою нашої роботи є розробка стратегії підвищення позитивного іміджу пресслужб в органах публічної влади в умовах реформування публічного управління. Першим практико-орієнтованим інструментом підвищення позитивного іміджу пресслужб в органах публічної влади є проєктний Майданчик, що створений в Інституті журналістики КНУ, адже пресслужба в ньому – це самостійний структурний підрозділ, база

професійної підготовки не лише піарників, а й фахівців інших медіа-спеціалізацій.

Основна ідея цього функціонування цього проектного Майданчика полягає в розробці правильної стратегії інформаційного супроводу PR-кампанії по залученню студентів Інституту журналістики до роботи в пресслужбі, розвитку потенціалу підрозділу та збільшенні штату працівників.

Методологічною основою роботи стали такі методи дослідження як аналіз наукових літературних джерел, порівняння (при дослідженні роботи пресслужби Інституту журналістики упродовж 2016-2019 років). Ми здійснили систематизацію даних й за допомогою методу узагальнення підготували загальні висновки щодо ефективного плану розвитку пресслужб в органах публічної влади. Також нами були використані соціологічні методизокрема: Інтернет-опитування, Інтернет-анкетування.

Новизна полягає в розробці й застосуванні ефективних засобів формування позитивного іміджу пресслужби як підрозділу бази професійної підготовки фахівців зі складу студентів. Попри те, що багато науковців досліджували тему особливостей мотивації студентів до громадської активності в сучасних умовах, упродовж 2016-2020 років функціонування Пресслужби в органах публічної влади дослідженню ефективності її діяльності увага не приділялась. Очевидно, що позитивний результат як для Інституту журналістики, так і для подальшого розвитку пресслужб в органах публічної влади, буде досягнений в тому випадку, коли PR-робота фахівців буде систематичною. Постійна робота над інформаційними забезпеченням продукту, вдосканалення його іміджу, та постійна підтримка зв'язків з аудиторією – формула успішної PR-кампанії із залучення студентів Інституту журналістики до роботи в пресслужбі.

Нами визначено, що основною платформою для роботи з проектом є сайт, розроблений на базі платформи WordPress. Через сайт ведеться основна комунікація з цільовою аудиторією. Крім того, у соцмережах Facebook і Telegram функціонують офіційні сторінки пресслужб в органах публічної влади. через які також реалізовується комунікація з громадськістю.

Список використаних джерел:

1. Іванов В. Ф. Основи реклами і зв'язків з громадськістю : підручник / В. Ф. Іванов, В. В. Різун. – К. : Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2011. – 287 с.
2. Іванов В. Ф. Теоретико-методологічні основи вивчення змісту масової комунікації / В. Ф. Іванов. – К. : Віпол, 1996. – 314 с.
3. Ільяхов М. Пиши, скорочуй: як створювати сильний текст : кн. / М. Ільяхов, М. Саричева. – М. : АП, 2017. – 440 с.
4. Миронов Ю. Б. Основи рекламної діяльності : підручник /

Ю. Б. Миронов, Р. М. Крамар. – Дрогобич : Просвіт, 2007. – 108 с.

5. Почепцов Г. Г. Іміджологія : підручник / Г. Г. Почепцов. – К. : Ваклер, 2001. – 698 с.

6. Про інформацію : закон України від 2 жовт. 1992 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 48. – Ст. 651.

7. Слободянюк Е. Настільна книга копірайт ера : кн. / Е. Слободянюк. – М. : Вершина, 2008. – 256 с.

8. Gregory A. Planing and managing Public relation campaigns. – London : «Kogan page limited», 1996. – 188 p.

9. Вінтюк Ю. Особливості мотивації до громадської активності у студентів у сучасних умовах / Ю. Вінтюк. – Режим доступу : <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/27427/23-Vintyuk.pdf?sequence=1>

10. Почепцов Г. Паблік рилейшнз для професіоналов / Г. Почепцов. – Режим доступу : https://gromada.com.ua/wp-content/uploads/2018/05/Pocheptsov_PR.pdf.

ЧИСТЯКОВА АННА

слушатель магистратуры государственного и муниципального управления Среднерусского института управления – филиала РАНХиГС при Президенте Российской Федерации

ГОСУДАРСТВЕННАЯ МИГРАЦИОННАЯ ПОЛИТИКА В СОВРЕМЕННОЙ РОССИИ: ВЫЗОВЫ И ВЕКТОРЫ РАЗВИТИЯ

Современную мировую политику сложно представить без протекающих в ней миграционных процессов. В поисках комфортных и благоприятных условий труда, люди устремляются в более успешные и развитые страны. Некоторым из них не удастся реализовать свой потенциал, знания и умения дома, что подталкивает к переезду на новое место жительства. Многие государства поощряют поток переселенцев на свою территорию, другие, наоборот, предпринимают все меры для недопущения подобных явлений.

Урегулировать и упорядочить указанные вопросы в любой стране позволяет государственная миграционная политика. Она представляет собою ряд мер, которые для каждой конкретной державы индивидуальны.

Так, с 2012 года в России действует президентская Концепция, обеспечивающая прогнозирование и регулирование соответствующих аспектов [5]. В ней детально расписаны условия миграции, основные этапы процесса, задачи, цели и роль государства в этом. Согласно разработанному плану, миграционный проект на законодательном уровне в полном объеме должен быть реализован не позже 2025 года.

За отведенное время необходимо осуществить ряд шагов и действий по разработке нормативных документов, развитию инфраструктуры, реализации обозначенных проектов и мониторинг проделанной работы. На заключительном этапе будет проведена экспертная оценка эффективности осуществленных мер. В документе четко прописаны цели и задачи, которые планируется выполнить включительно до 2025 года: рост экономики России, в том числе за счет притока высококвалифицированного кадрового потенциала; равномерное расселение народа и улучшение демографической ситуации РФ; стремительное сокращение дискриминации населения, в частности между мигрантами и коренными жителями; гарантирование прав, свобод и безопасности граждан, пребывающих на законных основаниях в стране; обеспечение правильного трудового баланса.

Относительно нашей страны можно смело сказать, что соответствующее явление продолжает свой длительный, нелегкий путь от становления до совершенствования и модернизации. История показывает, что права и пожелания жителей бывшего СССР постоянно ущемлялись и игнорировались. И лишь после распада Союза у людей появилась возможность законно покинуть государство, не опасаясь репрессий и преследований. Вместе с этим активизировался и процесс притока иностранцев в РФ. Ввиду этого появилась острая необходимость оптимизации потоков въезжающих и выезжающих лиц, которую смогла реализовать миграционная политика России.

Управлять миграцией можно, но есть определенные ограничения. Можно ввести очень жесткие правила въезда и трудоустройства, и это приведет к какому-то сокращению притока. Но если рынку труда требуются работники, то они все равно будут так или иначе привлекаться, при этом условия их найма сильно сдвинутся в неправовое поле (что мы уже и наблюдаем сейчас). Плюс к тому жесткое директивное сокращение общего количества иностранных мигрантов усилит еще большее стягивание внутренних мигрантов в те регионы, где особенно остро требуются работники. Примером служит «московский регион, который «как пылесос» стягивает внутренних мигрантов со всей страны, создавая дефицит квалифицированных работников даже в крупных городах; но московские власти намерены еще и управленчески подтолкнуть этот процесс, затрудняя наем иностранцев и поощряя еще большее привлечение внутренних мигрантов со всей России»[5, с. 11].

Одновременно ресурс наших основных миграционных доноров конечен. Россия уже потеряла большую часть украинской и молдавской миграции; миграция из Киргизии и Таджикистана не имеет значительных перспектив роста в силу небольшой численности населения этих стран. Из серьезных доноров остается только Узбекистан с его 30-миллионным населением, но там миграция в

Россию не поддерживается на государственном уровне, скорее, наоборот, и в конце концов это может послужить серьезным барьером для дальнейшего роста миграции граждан этой страны в РФ. Если уже сейчас мы говорим о трудностях адаптации мигрантов из СНГ в России, о росте культурной дистанции, что будет, когда вместо мигрантов из СНГ придется привлекать мигрантов из Африки, Индии, Ближнего Востока и т. д.? [1].

В то же время и возможности государственного управления процессами внутренней миграции, в отличие от советских времен, серьезно ограничены, и не только по причине невозможности применения старых методов в условиях рыночной экономики, но и по причине ограниченности мобильного ресурса. «В отличие от рубежа XIX-XX вв., когда во многих губерниях европейской части страны было аграрное перенаселение, сопровождавшееся крестьянским малоземельем, сейчас население областей Европейской России сокращается. Излишков населения нет нигде, кроме, пожалуй, республик Северного Кавказа. Более того, в европейской части страны не хватает городов и городского населения, по расчетам на начало 2000-х гг. – недоставало 64 городов с населением 6-7 млн. человек» [5, с. 12].

В России на протяжении последних двух десятилетий фактически не появилось новых полюсов роста, даже несмотря на серьезные вложения средств (например, проведения саммита АТР во Владивостоке в 2012 г.). Главным барьером пространственной мобильности, пришедшим на смену прописки и иным рестриктивным мерам советских времен, в настоящее время служит дороговизна аренды и покупки жилья в крупных городах. Точнее – их диспропорционально сильное несоответствие заработной плате большинства работников («линейного» персонала, не топ-менеджмента). Это зачастую приводит к тому, что в миграции участвует один из членов семьи, так как переезд с семьей не позволяет арендовать жилье нужного качества.

Несмотря на то что многие регионы сталкиваются с проблемой оттока молодежи в крупнейшие города – вузовские центры, прежде всего в Москву и Санкт-Петербург, и большинство из них после получения образования не возвращаются в свой регион, противопоставить этому нельзя ничего, кроме ускоренного развития качественных рабочих мест, инновационного развития экономики региона, развития качественной среды проживания.

Обобщая вышесказанное, следует указать стратегические ориентиры развития государственной миграционной политики и способствующие пространственной мобильности населения:

– развитие инфраструктуры пространственной мобильности, прежде всего – дешевых сегментов арендного жилья, развития

транспортной инфраструктуры [3, с. 5];

– содействие локальной пространственной мобильности и развитие различных форм временной трудовой миграции, там, где это необходимо, в том числе развитие вахтовых форм организации работ;

– отмена квотирования выдачи разрешений на работу, как механизма, не выполняющего ни функцию защиты российского рынка труда, ни функцию регулирования численности иностранных работников, но в то же время порождающего гигантскую коррупцию в этой сфере;

– дальнейшее развитие крупных городов: создание хороших рабочих мест, создание качественной среды проживания, в том числе для молодежи. «Наиболее актуально это для регионов юга Сибири и Дальнего Востока, где развитие крупногородской среды, по условиям жизни сопоставимой и, возможно, даже превосходящей крупнейшие города европейской части страны, позволит сдержать выезд молодежи на запад страны» [2, с. 207];

– организация обучения квалифицированных рабочих на территории России с привлечением в создаваемые учебные заведения детей мигрантов, заканчивающих в России школы, а также молодых мигрантов из других стран, владеющих русским языком в достаточном для обучения профессии объеме.

Также целесообразно провести экспертизу миграционного законодательства, что поможет выявить и преодолеть противоречивость законов, предусмотреть административную ответственность и предоставление финансовой помощи. Все эти меры направлены на совершенствование миграционной политики в РФ.

Список использованной литературы:

1. Вакуленко Е. В. Опыт моделирования миграционных потоков на уровне регионов и муниципальных образований РФ / Е. В. Вакуленко, Н. В. Макотчян, К. К. Фурманов // Научные труды / Ин-т народнохозяйственного прогнозирования РАН / гл. ред. А. Г. Коровкин. – М. : МАКС Пресс, 2016. – 467 с.

2. Ивахнюк И. В. Перспективы миграционной политики России. Выбор верного пути / И. В. Ивахнюк. – М. : МАКС Пресс, 2016. – 308 с.

3. Мукомель В. И. Политика интеграции мигрантов в России: вызовы, потенциал, риски / В. И. Мукомель // Рабочая тетрадь Российского совета по международным делам. – 2013. – № 4. – С. 5.

4. Флоринская Ю. Ф. Миграция и рынок труда / Ю. Ф. Флоринская // Научные доклады: социальная политика. – М. : Изд-ий дом «Дело» РАНХиГС, 2015. – 108 с.

5. О Концепции государственной миграционной политики Российской Федерации на 2019-2025 годы : указ Президента РФ от 31 октября 2018 г. № 622. – Режим доступа : <http://www.garant.ru>.

ЧУДИК МАКСИМ

*слухач магістратури факультету економіки та менеджменту
Тернопільського національного технічного
університету імені Івана Пулюя*

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ЕФЕКТИВНОЇ ФІНАНСОВОЇ БАЗИ ДІЯЛЬНОСТІ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В УКРАЇНІ

Протягом останніх п'яти років в Україні було здійснено значний поступ у процесах децентралізації. Розпочалася масштабна адміністративна реформа, яка стартувала із прийняттям Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» [1], а також внесенням суттєвих змін до Податкового та Бюджетного кодексів. Такі перетворення зумовили зростання ролі, впливу та рівня фінансової самостійності територіальних громад. У зв'язку з імплементацією практичних дій у рамках реформи децентралізації, велика частина повноважень, а з ними й відповідальності у фінансовій та бюджетній сферах, була передана «на місця», у новоутворені об'єднані територіальні громади (ОТГ). Таким чином, без перебільшення можна констатувати, що роль ОТГ у забезпеченні ефективності ключових сфер життєдіяльності громадян сьогодні є визначальною.

Така фінансова самостійність одночасно створила і низку проблем у діяльності ОТГ. Насамперед, невеликі обсяги доходів не завжди дають органам місцевого самоврядування реальні можливості бути фінансово незалежними і здійснювати вплив на соціально-економічний розвиток конкретного регіону. Кредити на регіональний розвиток на сьогодні залишаються досить дорогим джерелом залучення коштів, а надходження від підприємств громади не завжди покривають витрати на її утримання. Крім того, механізм використання ресурсів з бюджету не завжди в повній мірі забезпечують задоволення потреб громади. У зв'язку з цим можемо виокремити ряд основних перешкод для формування достатньо ефективної фінансової бази діяльності ОТГ:

- недостатня відповідність сучасних тенденцій формування бюджетів сільських та селищних громад їх реальним потребам;
- спрямування ресурсів, в основному, на соціальні проекти, які не сприяють створенню нових робочих місць та підвищенню фінансової спроможності громади;
- значна диференціація ОТГ за рівнем забезпеченості власними коштами, природними та географічними особливостями розвитку;

– невисокі видатки місцевих бюджетів, які спрямовуються на розвиток конкретних територій, формування відповідного іміджу та реалізацію маркетингових заходів на рівні конкретної ОТГ.

За такого стану речей, швидке зростання кількості ОТГ без пропорційного збільшення обсягів державних субвенцій на розвиток інфраструктури буде значно зменшувати мотивацію громад до об'єднання, знижуватиме їх фінансову спроможність, а отже, погіршуватиме соціальний клімат та очікування жителів населених пунктів України від адміністративної реформи.

Тому керівництво ОТГ повинно розуміти, що розраховувати лише на державні субвенції, як єдине джерело коштів, є нерационально. Громада сама має шукати стратегічні можливості і виробляти тактичні рішення для формування стійкої фінансової бази діяльності. Зокрема, альтернативою фінансових надходжень є залучення інвестицій. Інвестиційні ресурси необхідні, перш за все, для впровадження інноваційних складових розвитку окремих територій, створення нових, високопродуктивних виробничих процесів, підвищення соціальних показників життєдіяльності населення через створення високооплачуваних робочих місць.

Ще одним джерелом залучення коштів є отримання безоплатної цільової фінансової допомоги (грантових коштів). Сьогодні багато громад Тернопільської області вже скористалися такою можливістю. Так, з метою надання допомоги новоутвореним об'єднаним територіальним громадам області у 2019 р. підписано Меморандум про співпрацю та взаємодію між Тернопільською обласною радою, Тернопільською обласною державною адміністрацією та організацією Глобал Ком'юнітіз [2]. Ця організація виконує п'ятирічний проект Агентства США з міжнародного розвитку (USAID) під назвою «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE). Програма DOBRE спрямовує більшу частину технічної та фінансової допомоги на місцевий рівень, зокрема створюючи умови для ефективнішого управління ресурсами, підвищення якості комунальних послуг, стимулювання місцевої економіки та підвищення рівня залученості громадян. Тому, враховуючи обмеженість бюджетних коштів, важливим напрямком роботи органів місцевого самоврядування повинна стати робота, спрямована на пошук позабюджетних джерел фінансування з міжнародних фондів, програм та грантів.

Отже, з метою покращення фінансової спроможності громади, залучення інвестиційних ресурсів у її розвиток пропонуємо здійснювати такі заходи:

– за підтримки навчально-наукових закладів сформувати Програму розвитку громади, окреслити практичні кроки для імплементації цієї Програми;

- формувати позитивний імідж ОТГ, поширювати інформацію про громаду серед потенційних інвесторів;
- розвивати інфраструктуру громади з метою підвищення її інвестиційної привабливості;
- моніторити інформаційний простір та здійснювати постійний пошук нових можливостей залучення грантових ресурсів;
- сформувати в ОТГ проектний відділ (або ввести посаду проектного менеджера), в обов'язки якого входило б написання якісних заявок та подання їх на грантові конкурси;
- підвищити обізнаність й компетентність економічних та фінансових відділів ОТГ у питаннях управління грантовими та інвестиційними ресурсами;
- задіяти всі можливі, в межах чинного правового поля, інструменти, механізми та засоби сприяння процесам залучення фінансових ресурсів з різних джерел на прозорих і цивілізованих засадах;
- переймати досвід прогресивних соціальних спільнот в Україні та розвинутих європейських країнах з метою використання кращих практик на рівні місцевих громад;
- створити сприятливі умови для розвитку місцевого бізнесу з метою наповнення бюджету громади, підвищення її фінансової спроможності та привабливості як партнера в економічних та інвестиційних взаємовідносинах.

Таким чином, можемо зазначити, що врахування чинників підвищення фінансової спроможності територій, впровадження запропонованих заходів диверсифікації джерел надходжень, визначення ключових пріоритетів для соціально-економічного розвитку громад, зростання рівня зайнятості за місцем проживання, сприятимуть оптимальному узгодженню ресурсного забезпечення і потреб регіону, впровадженню вискоєфективних інноваційних проектів для вирішення пріоритетних проблем ОТГ.

Список використаних джерел:

1. Про добровільне об'єднання територіальних громад : закон України від 5 лют. 2015 р. № 157-VIII // Відомості Верховної Ради. – 2015. – № 13. – С. 91.
2. Міжнародні програми, проекти і гранти: інформація з офіційного сайту Тернопільської обласної ради. – Режим доступу : <http://www.te-rada.org/?id=306>.

ШАПОВАЛОВ ЄВГЕНІЙ

аспірант Тернопільського національного економічного університету

ПЕРСПЕКТИВИ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ СІЛЬСЬКИХ ОТГ В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНОЇ КРИЗИ ТА ЗАПРОВАДЖЕННЯ РИНКУ ЗЕМЛІ

Дохідна частина загального фонду бюджетів об'єднаних територіальних громад формується відповідно до 64 статті Бюджетного кодексу України.. Зокрема, до бюджетів ОТГ зараховується 60 відсотків податку на доходи фізичних осіб [1], що за своєю природою є відображенням ділової активності та зайнятості на території.

Також податок на доходи фізичних осіб відповідно до класифікації доходів бюджету в свою чергу поділяється на ПДФО, що сплачується податковими агентами, із доходів платника податку у вигляді заробітної плати, ПДФО, що сплачується податковими агентами із доходів платника податку інших, ніж заробітна плата, та ПДФО, що сплачується фізичними особами за результатами річного декларування [2].

Карантинні обмеження, викликані на території України пандемією коронавірусу Covid-19 та світова економічна криза негативно впливають на ділову активність, та, як наслідок, можуть призвести до невиконання низки місцевих бюджетів. Відповідно до прогнозу Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України замість очікуваного зростання економіки на 3,2 %, в 2020 році ВВП України впаде на 4,2 %. Наступного 2021 року економіка повинна відновитися і зрости на 2,4 %. Також негативний прогноз щодо інфляції – в 2020 вона зросте до 7 % замість планових 6,3 %, однак вже наступного року очікується її зниження до 5,9 % [3].

Таким чином, можна дійти висновку, що негативні наслідки сповільнення ділової активності через карантин, спричинений пандемією коронавірусу та світовою економічною кризою будуть відчутними передусім для обласних центрів, міст обласного значення та великих міських ОТГ, значна частина податкового ресурсу яких формується як ПДФО із заробітної плати осіб задіяних на виробництві або сфері послуг.

У свою чергу, в сільських територіях значну питому вагу має ПДФО, що сплачується податковими агентами із доходів платника податку інших, ніж заробітна плата. В більшій мірі надходження по даному коду забезпечується виплатою сільськогосподарськими товаровиробниками паїв населенню після збору урожаю у відповідності до укладених договорів оренди.

На прикладі об'єднаних громад Вінницької області можна побачити підтвердження даної тези (рис. 1).

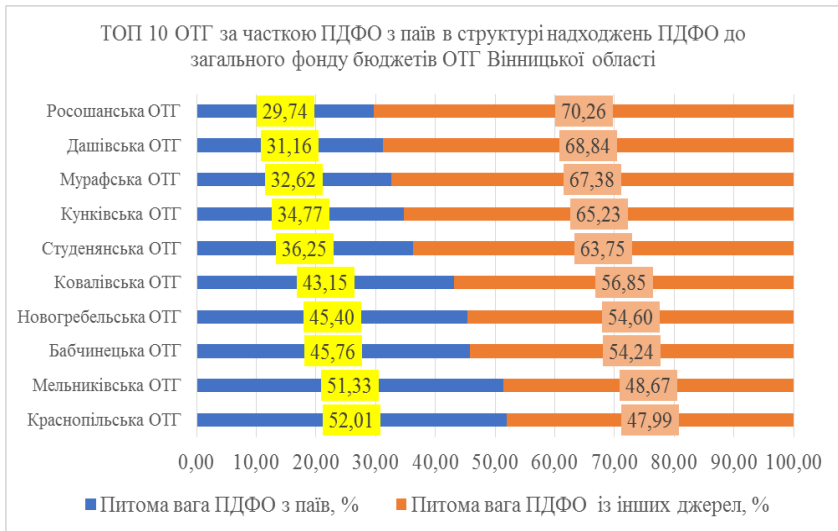

Рис. 1. ТОП 10 ОТГ Вінницької області за часткою ПДФО з паїв в структурі надходжень ПДФО до загального фонду бюджетів
Джерело: Складено автором на основі [4].

Варто зазначити, що з десяти ОТГ вказаних на рисунку лише дві мають чисельність населення більше п'яти тисяч осіб. Також дев'ять громад є сільськими, єдина селищна – Дашівська ОТГ, що має площу 235,5 км^і, відповідно, значні земельні резерви.

Враховуючи очікуване значне зниження обсягів виробництва сільськогосподарської продукції в країнах Європи, пов'язане із швидшим введенням обмежувальних заходів через пандемію, особливості продажів в аграрній галузі із залученням деривативів (форвардів, ф'ючерсів та опціонів), ревальвацію гривні, орієнтованість на експорт сільськогосподарських виробників та поступове відновлення цін на основні сільськогосподарські культури після спаду початку березня [5], можна прогнозувати стабільні доходи сільськогосподарських підприємств та, як наслідок, виконання окремих місцевих бюджетів за доходами в четвертому кварталі 2020 року.

Таким чином, можна дійти до висновку, що місцеві бюджети територіальних громад областей Центральної та Західної України, що орієнтовані на сільське господарство (Вінницька, Хмельницька, Черкаська, Полтавська області та частково Тернопільська область)

матимуть запас міцності під час кризи саме за рахунок значного рівня залежності територій від сільськогосподарських виробників.

Водночас, очікуване з 1 липня 2021 року впровадження ринку землі змінить парадигму місцевих бюджетів в сільських територіальних громадах. Частина мешканців, отримавши право на продаж очікувано продадуть паї фермерським господарствам, що відповідно негативно вплине на податкову базу місцевих бюджетів. Виходячи з цього, сільським ОТГ з метою диверсифікації джерел податкових надходжень необхідно здійснювати заходи, спрямовані на залучення інвестицій та розвиток малого та середнього підприємництва в галузях інших, ніж сільське господарство.

Враховуючи вищевикладене, можна зробити висновки, що в короткостроковій перспективі залежність невеликих за площею та кількістю населення сільських об'єднаних територіальних громад від землі, як основного ресурсу, що генерує податкові надходження на території, може зіграти позитивну роль для забезпечення економічної стабільності та мінімізації втрат місцевих бюджетів, пов'язаних із спадом економіки через обмежувальні заходи спричинені пандемією Covid-19 та початком світової економічної кризи. Водночас, необхідна розробка комплексу превентивних заходів та пошуку альтернативних джерел податкових надходжень, що б дозволили запобігти значним втратам місцевих бюджетів та не допустити соціально-економічного напруження на територіях після впровадження ринку землі.

Список використаних джерел:

1. Бюджетний кодекс України : офіц. текст: поточна редакція. – редакція від 18.04.2020. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show>.

2. Про бюджетну класифікацію : наказ Міністерства фінансів України від 14 січ. 2011 р. №11. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show>.

3. Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України «Україна у 2020-2021 роках: наслідки пандемії. Консенсус-прогноз». – Режим доступу : <https://me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&tag=Konsensus-prognoz>.

4. Аналітична довідка департаменту фінансів Вінницької обласної державної адміністрації про стан виконання місцевих бюджетів Вінницької області за 2019 р.

5. Сайт з купівлі-продажу зерна «Zernotorg.ua». – Режим доступу : <https://zernotorg.ua/>

ШЕРСТЮК АНДРІЙ

*студент 1 курсу факультету лінгвістики та соціальних комунікацій
Національного авіаційного університету*

ПОЛІТИЧНА КУЛЬТУРА СУЧАСНОЇ МОЛОДІ: ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ

З моменту, коли Україна стали на шлях демократичного розвитку, в державі вже виросло нове покоління, яке позбавлене ідеологічного тягарю минулої епохи та ідентифікує себе з новими цінностями сучасного глобалізованого світу. Тоді як старші покоління українців досягнули національну ідею – здобули незалежну державу, натомість від сьогоденішнього молодого покоління українців очікується утвердження демократії в незалежній державі. Аналіз наукової літератури засвідчив, що існує широке коло специфічних ознак молоді. В Законі України «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні» вікові межі молоді, після внесення змін в 2004 р. (було 14-28 років), визначені в границях 14-35 років. Аналогічні вікові межі записані і в Законі України «Про молодіжні та дитячі громадські організації».

Перше, на що потрібно звернути увагу, так це на факт, що для сучасної української молоді важливі ті цінності, які мають для неї особисте значення. Глобалізація, інтеграція, бажання бути економічно незалежними породжують нові молодіжні цінності та пріоритети. Так, В. Лутаєв вважає, що «під впливом ринкової економіки в Україні виросло нове покоління молодих людей, для яких кар'єра, матеріальний добробут, статус справжнього професіонала є важливими пріоритетами» 2010 року: для 40 % молодих українців демократія є не замінною, в той же час 25,2 % віддають перевагу авторитарному режиму над демократичним і відповідно по 17 % – немає значення, який режим, і важко відповісти [1]. Ризикнемо сказати, що події 2010-2013 років змінили ставлення до авторитаризму у молоді, а Майдан 2013-2014 років був цьому підтвердженням, коли саме з уст молодих українців звучало прагнення будувати нову демократичну і європейську Україну. Причини низького рівня зацікавленості політикою, політичними основами серед молоді, польський політолог-науковець М. Гурка пояснює, звертаючись до наукових досліджень британських науковців Манчестерського університету Е. Філдхауса, М. Транмера, Е. Рассела, які вбачають це у наступному. По-перше, неабияку роль відіграє вік та соціальне походження молоді. По-друге, правляча еліта не звертає увагу на перепони, які створюються державою чи іншими політичними інституціями та виключають молодь із політичного життя. По-третє, досить істотне пояснення стосується того, що в суспільстві XXI ст.

присутні нові «цінності» та громадські рухи, які не становлять жодного інтересу для політичних партій та інституцій, а тому останні не враховують відмінні погляди на життя молоді. М. Гурка називає це «застарілістю державних інституцій та відсутністю ініціатив з боку політичних організацій». По-четверте, причини витікають із перехідного, соціального становища молоді та його всіма наслідками, зокрема це пов'язано із досвідом молоді, зацікавлення та знання про ті чи інші події, як з історичного минулого, так і сучасної політичної дійсності неспіврозмірні, тобто молодь цікавиться, але вона не знає суті цих процесів, які відбуваються навколо неї. Брак політичних знань відображається на подальших компонентах її політичної культури. Все-таки, як можна побачити з джерел надходження інформації, молодь свої перші політичні знання отримує в школі – інституті політичної соціалізації, коли відбувається так зване засвоєння знань «під примусом». Натомість в інших випадках, з власної волі молоді люди в основному звертаються до пошуку тієї інформації, яка їх цікавить. Однак великий обсяг інформації політичного змісту молодь отримує через ЗМІ, зокрема через телебачення. Основним джерелом пошуку інформації серед сучасної молоді є Інтернет. Інтернет також є і одним з основних засобів комунікації, оскільки соціальні мережі створюють нічим необмежену платформу для спілкування.

Список використаних джерел:

1. Современная молодежь Украины // Институт Горшенина. – Режим доступу : http://institute.gorshenin.ua/researches/118_sovremennaya_molodezh_ukraini.html

ШЕСТАКОВА ЮЛІЯ

*аспірантка кафедри парламентаризму та політичного менеджменту
Національної академії державного управління
при Президентіві України*

ПАРЛАМЕНТСЬКА ЕТИКА ЯК СКЛАДОВА ПОЛІТИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ

Політична психологія як наукова дисципліна зародилася на порубіжжі науки про політику, з одного боку, і психології, насамперед соціальної – з іншого. Цей процес був надто тривалий, позаяк не одразу склалося усвідомлення того, що людина є соціальною істотою і в суспільній, громадській діяльності багато залежить безпосередньо від неї, її складу характеру, індивідуальних особливостей [1, с. 3].

Політику творять і реалізують люди. При цьому у своїй діяльності, поведінці вони керуються певними уявленнями, мотивами, цілями, настроями та емоціями. Виходячи з цього політика загалом, як

і окремі політичні події та явища, значною мірою залежить від природи, психіки конкретних людей. І якщо це так, то досліджувати політику, її прояви та результати доцільно саме через дослідження людей, переважно їхнього психологічного стану. Стосовно політичної теорії це означає, що неможливо пояснити певну форму політичної поведінки (реакції) тільки як результат безпосереднього впливу економічних, політичних та інших факторів. Стимули, що скеровують поведінку особистості, можуть бути одні й ті самі, але поведінка людей різною [1, с. 3 – 4]. Тому всі форми відображення політики у психіці людей опосередковані їх діяльністю, умовами життя, особистими цілями [2, с. 79].

Таким чином, політичну психологію можливо визначити як науку про психологічні аспекти політичної активності соціальних суб'єктів [7, с. 6].

У дослідженні політики, окремих політичних явищ дедалі більшого значення набуває вивчення психологічних механізмів, які реально спонукають людей до політичної діяльності. Такі відомі політологи, як Р. Даль, К. Дойч, стверджують, що сучасна політична наука має істотно збагатитися знаннями безпосередньо про поведінку окремої людини, індивіда, що сприятиме об'єктивнішому оцінюванню політичних дій соціальних груп, класів, спільнот. Така точка зору доволі актуальна і об'єктивно зумовлена [1, с. 6].

Політичні процеси абсолютно неможливі без відповідної участі в них різних суб'єктів політичного процесу. Іншими словами, саме люди, особистості, групи, організації, партії тощо є головними акторами, героями суспільного, політичного дійства. Таку участь у суспільних процесах називають політичною. Політична участь – це втягнення (залучення) членів соціальнополітичної спільноти в існуючі всередині неї політичні відносини і структуру влади [5, с. 135].

В свою чергу політична участь повинна відбуватися у певних рамках, які визначаються, зокрема, політичною культурою.

Те, що називають нині політичною культурою, свого часу було предметом особливої уваги Платона, Аристотеля, Ш. Монтеск'є, Н. Макіавеллі, К. Маркса, К. Мангейма та багатьох інших учених. Великий інтерес до проблеми політичної культури виявляють і сучасні вчені. Існує кілька основних підходів до трактування поняття «політична культура» фахівцями. Перший. Політичною культурою вважають систему цінностей соціуму та його громадян, систему політичних інститутів і відповідних способів колективної та індивідуальної політичної діяльності. Другий. Політична культура – це певна сукупність переконань, поглядів, орієнтацій та зразків поведінки. Третій. Політична культура – це процес формування та реалізації певних сил таких соціальних суб'єктів, як класи, групи, особистості у процесі їх суспільно-політичної діяльності. Четвертий.

Політична культура – це об'єктивне відображення і реалізація у процесі протиборства корінних класових інтересів, політичних принципів і гасел, які проголошуються політичними партіями, окремими політиками, державою. П'ятий. Вважають, що політична культура характеризується як система переконань, ідей, уявлень, установок, моделей поведінки, що склалися історично [1, с. 335].

Зазвичай політичну культуру ототожнюють із політичною мораллю [8, с. 3].

В Україні терміном «політична культура еліти» часто підміняється значно вужче поняття «політична етика», зазначають українські дослідники. В передвиборчій кампанії опоненти постійно закидають один одному брак політичної культури, що загалом відбиває картину неблагополуччя на цьому полі [9, с. 3].

Політична етика (грец. ethika, від ethos – звичай, характер) – галузь, аспект загальної етики, що досліджує моральні засади політики і влади (у широкому розумінні), професійну етику суб'єктів політичної діяльності (у вузькому розумінні) [3, с. 35].

Політична етика в широкому розумінні піддає критичному аналізу моральну свідомість учасників політичного процесу і виявляє ступінь відповідності її наявним політичним і моральним відносинам. У вузькому розумінні проблема політичної етики пов'язана з тим, що державні діячі та політики мусять зіставляти свої вчинки не тільки з положеннями Конституції і чинного законодавства, а й із моральними принципами та нормами. При цьому етичний кодекс, яким вони керуються, не просто спирається на загальноприйнятую мораль, але й конкретизує її вимоги відповідно до специфіки політичної діяльності, неординарних обов'язків і повноважень, покладених на депутатів, урядовців, службовців державних установ. Формування політичної етики може ґрунтуватись і на етиці політичної гри, організації, менеджменту тощо [4, с. 37].

Складовою політичної етики є парламентська етика. Парламентська етика – вид професійної етики, що регулює відносини, що виникають в ході законотворчої та іншої парламентської діяльності, а також позапарламентської діяльності, пов'язаної з виконанням функцій народного депутата [6, с. 2].

Як вбачається з самого поняття парламентської етики, то вона є безумовно складовою політичної психології, оскільки складається з відносин у сфері парламентської діяльності.

Список використаних джерел:

1. Політична психологія : підручник для студ. вищ. навч. закл. – К. : МАУП, 2006. – 400 с. – Бібліогр. : с. 386 – 397.

2. Психологія : словарь / под общ. ред. А. В. Петровского, М. Г. рошевского. – 2-е изд., испр. и доп. – М., 1990.

3. Головатий М. Кому служить політична еліта / М. Головатий // Персонал. – 2006. – № 21.
4. Берсуцкая С. Развитие системы подготовки и принятия решений / С. Берсуцкая. – Донецк : НАН, 1996.
5. Словник соціологічних і політологічних термінів / уклад. В. І. Астахова, В. І. Даниленка, А. І. Панов [та ін.]. – К., 1993.
6. Когут А. Етичне та правове регулювання поведінки парламентарів: міжнародний досвід та пропозиції для України (Policy Paper) / А. Когут, О. Савчук. – Режим доступу : <http://euinfocenter.rada.gov.ua/uploads/documents/28800.pdf>.
7. Політична психологія (курс лекцій). Одеський національний університет ім. І. І. Мечникова. – Режим доступу : <http://fs.onu.edu.ua/clients/client11/web11/metod/isn/horoshilov.pdf>.
8. Василевська Т. Е. Політична культура та етика влади / Т. Е. Василевська. – Режим доступу : <http://academy.gov.ua/ej/ej14/txts/Vasilevska.pdf>.
9. Литвин В. Політична культура українського суспільства: традиції та сучасність / В. Литвин // Столичные новости. – 2002. – № 10. – 19-25 марта.

ШКУРКО ВІКТОРІЯ

студентка 4 курсу економічного факультету

Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна

ЗАДНЄПРОВСЬКА ГАННА

к. е. н., доцент кафедри економіки та менеджменту

Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна

МОТИВАЦІЯ ВОЛОНТЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У сучасному світі волонтерська діяльність широко поширена практично у всіх країнах світу і з кожним днем стає все більш значущим ресурсом розвитку суспільства. Завжди є люди, які не тільки потребують допомоги, але й готові її надати.

Термін «волонтер» походить від латинського слова «voluntaries», що перекладається як «доброволець, бажаючий». У XVIII-XIX ст. волонтерами вважалися люди, що надійшли на військову службу за власним бажанням [1].

Своє поточне трактування воно отримало лише в XX ст., коли люди на добровільних засадах стали відновлювати зруйновану в результаті Першої світової війни інфраструктуру, при цьому їм надавалися безкоштовне проживання, харчування та медичні послуги. Так застосування військового терміна в мирних цілях привело до розуміння волонтерства як діяльності, яка здійснюється добровільно,

безоплатно націлена на вирішення соціально значущих завдань, громадських проблем [2]. Волонтерська діяльність – це добровільна форма об'єднання для досягнення суспільно значущих цілей, що сприяє соціальній активності та особистісного росту його учасників [3].

Розвиток волонтерського руху здійснюється в умовах пропаганди ідей волонтерства, роботи тих, хто підтримує ідеї, і сприяє їх реалізації [3].

Як правило існує кілька напрямки волонтерських заходів:

- спортивні;
- соціальні;
- культурно-ділові;
- міжнародні.

Сьогодні найпопулярнішим видом волонтерської діяльності є участь в спортивних міжнародних заходах, їх же можна об'єднати в «подієве волонтерство». Варто відзначити, що залученість молоді в добровільчу діяльність сприяє також і розвитку патріотичного виховання, зміцнення загальнолюдських цінностей, розвитку духовно-моральних цінностей, розвитку самовираження, розвитку поваги до інших людей, творчому зростанню, збільшенню міжкультурної толерантності в суспільстві та ін. (рис. 1).

Рис. 1. Для чого Ви займаєтеся волонтерською діяльністю

Для більшості волонтерів найбільш важливим в процесі роботи на заході є захопленість виконуваною діяльністю і позитивна атмосфера в команді. Так, найбільш привабливою в волонтерській діяльності на заходах молодь бачить можливість набути досвіду роботи в певній сфері (50 %), познайомитися з новими людьми (38 %), знайти однодумців (38 %), а також безкоштовно відвідати цікавий захід (35 %).

Також було виділено дві основні проблеми, з якими хоч раз доводилося стикатися волонтерам під час заходу. Так, найпопулярнішою відповіддю стало несвоєчасне або неповне надання необхідної інформації (38 %) і відсутність реальної потреби в волонтерській допомозі (35 %). Однак, незважаючи на це волонтерська діяльність, як зазначають респонденти, завжди буде мати більше позитивних сторін, ніж негативних.

Таким чином, ми можемо зробити висновок, що волонтерська діяльність сприяє зміні світогляду самих людей. Волонтерська діяльність дозволяє молодим людям використовувати свій потенціал в повній мірі – з'являється можливість просувати свої ідеї, керувати проектом, стати частиною великого події. Волонтерство сьогодні є популярною формою дозвілля, з кожним роком все більше і більше людей різного віку вступають до лав волонтерів.

Варто зазначити, що бути волонтером – це не тільки допомагати нужденним, а й вміти проявляти ініціативу, бути стійким до стресових ситуацій. Волонтерство дозволяє саморозвиватися і самовдосконалюватися. Волонтера сміливо можна назвати моральною, духовно багатою особистістю, яка вміє нести щастя і добро іншим людям, при цьому бути щасливим самому.

Волонтерська діяльність сприяє зміні світогляду самих людей. Волонтерська діяльність дозволяє молодим людям використовувати свій потенціал в повній мірі – з'являється можливість просувати свої ідеї, керувати проектом, стати частиною великого події.

За допомогою проведення дослідження вдалося оцінити досвід участі молоді у подіях в якості волонтера, виявити мотиваційні аспекти волонтерської діяльності на заходах і порівняти залученість молоді в подієве волонтерство в Україні.

Список використаних джерел:

1. Информационно-аналитический бюллетень Центра исследований гражданского общества и некоммерческого сектора НИУ ВШЭ. – 2014. – Июнь. – № 1. – С. 3.

2. Кудринская Л. Добровольческий труд: сущность, функции, специфика / Л. Кудринская // Социологические исследования. – 2006. – № 5. – С. 15.

3. Конвисарева Л. П. Волонтерское движение как фактор развития социальной активности молодежи : дис... канд. пед. наук. / Л. П. Конвисарева. – Кострома, 2006. – 211 с.

ШОЙКО ВАСИЛЬ

заступник начальника інституту – головний інженер

Українського науково-дослідного інституту цивільного захисту

КОНЦЕПТУАЛЬНЕ ПІДГРУНТЯ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ СФЕРИ ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ ТА ТЕРИТОРІЙ ВІД НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ: ЗАКОРДОННИЙ ДОСВІД

На ефективне впровадження механізмів державного управління, так само як і на проведення наукових досліджень у сфері цивільної оборони та захисту населення, державних територій, довкілля, матеріальних та культурних цінностей від надзвичайних ситуацій, на мою думку, великий вплив чинить застосування узагальненої, науково обґрунтованої, всеохоплюючої термінології.

Узагальнення визначень наукових термінів державного регулювання сфери захисту населення та територій від надзвичайних ситуацій є значно глибшою та об'ємнішою дослідницькою проблемою, ніж суто термінологічним завданням.

Визначення таких понять як «цивільна оборона», «захист населення» та «надзвичайна ситуація» має суттєве ідеологічне, методологічне та концептуальне підґрунтя та є важливим для розвитку та ефективного функціонування відповідних сфер у державі [1, с. 238].

На сьогоднішній день, згадані поняття є розповсюдженими та мають широке застосування у нормативно-правових актах нашої держави та у законодавстві розвинених країн. Проте, вони є дещо застарілими, через що, не у повній мірі, відповідають сучасній безпековій реальності та можливим місцевим та глобальним загрозам, з якими доводиться зустрічатися країнам, які розвиваються.

Дж. Малган наводить факти, що, ще за часів Стародавнього Риму, виконання державою обов'язків із захисту населення та територій було основою легітимності державної влади. Рівень виконання цих життєво необхідних зобов'язань у кожній із держав і донині є одним із основних критеріїв оцінювання діяльності уряду.

Потреба у захисті населення та територій, так само як і інші державні обов'язки, значною мірою, формують курс стратегічних завдань урядів країн і в сучасному світі [2, с. 38]

Перш за все, Дж. Малган робить акцент на тому, що захист населення та державних територій від загроз, особливо, таких руйнівних, як озброєне іноземне вторгнення, голод, громадянська війна, будь-які стихійні лиха – це найважливіший із обов'язків держави. У випадку, коли держава не може захистити своїх громадян, вона може втратити свою легітимність [2].

На мою думку, Дж. Малган, має рацію, коли говорить, що захист посідає чи не головне місце у державному управлінні. В епоху широкого розповсюдження ядерної зброї, міжнародного тероризму, природних катастроф та кліматичних змін спроможність держави протистояти небезпекам залишається однією з найважливіших функцій.

Концептуально, основна ідея цивільного захисту з'явилася у 70-80-х рр. XX ст. Поштовхом для її розвитку стала низка катастроф – техногенних аварій на об'єктах хімічної промисловості та атомної енергетики, природні катастрофи у різних частинах світу, закінчення «холодної війни».

Офіційно, основні постулати концепції цивільного захисту, вперше, були задекларовані навесні 1994 року в Аманській декларації з цивільної оборони, яка була прийнята за результатами з'їзду 10-ї Всесвітньої конференції з цивільної оборони, що мала місце в столиці Йорданії місті Амман під патронатом Міжнародної організації цивільної оборони.

Після огляду наукових доповідей, статей та монографій, у яких розміщені результати аналізу понятійно-категоріального апарату у сфері захисту населення та територій від надзвичайних ситуацій та цивільної оборони, можна побачити, що їх автори збігаються у думці щодо періоду поширення терміну «цивільний захист» (англ. – «Civil Protection»), і, на їхню думку, це відбулося у 1994 р., разом із прийняттям декларації про концепцію цивільного захисту.

Наведена вище точка зору науковців, яку можна прослідкувати у їхніх роботах, фактично несе аксіоматичний, загально визнаний характер. Проте, проводячи дослідження, автори не посилаються на текст першоджерела – Аманської декларації з цивільної оборони – а цитують вторинні джерела інформації.

Дослідивши зміст даного документа, можна побачити, що ані у назві, ані в тексті декларації не використовується поняття «цивільний захист», натомість словосполучення «цивільна оборона» у різному контексті вживається одинадцять разів. Також, варто зазначити, що дослівний переклад назви декларації, звучить як «Аманська декларація з цивільної оборони».

Список використаних джерел:

1. Андреев С. О. Терміни і поняття «цивільна оборона» та «цивільний захист»: етимологічні та логіко-семантичні аспекти / С. О. Андреев // Вісник Національного університету цивільного захисту України. Серія : Державне управління. – 2016. – Вип. 2. – С. 283 – 297.

2. Андреев С. О. Інституціональні засади розвитку державних систем цивільного захисту : дис... д-ра наук з держ. упр. : 25.00.02 / С. О. Андреев. – К., 2017. – С. 552.

ЯНІС ЯНСОНС

к. т. н., докторант кафедри парламентаризму та політичного менеджменту Національної академії державного управління при Президентіві України

ОСОБЛИВОСТІ ДЕМОКРАТИЗАЦІЇ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК ЕЛЕКТРОННОЇ ДЕМОКРАТІЇ В УКРАЇНІ

Глобальний розвиток електронної демократії зумовлює мотивацію країн, які лише знаходяться на шляху формування традиційних засад демократії, до рішучіших дій у вказаному напрямі. Досить аргументованим виглядає підхід щодо запозичення методів, концепцій, підходів з формування та насадження конкретних рішень з метою якомога швидкого досягнення результату. При цьому, відбувається цілком закономірний процес втрати базисів, що характеризують особливості певного регіону, нації, держави такі, як політичні, економічні, історичні, організаційно-технічні, культурно-освітні, правові. Вказаний процес неминує призводить до негативних наслідків, які можуть бути не поміченими в контексті аналізу короткострокової перспективи, через їх триваліший часовий інтервал, таких як розмивання ідентичності та/або формування епіцентрів деструктивних соціальних явищ, мета та вектор спрямування яких є «витіснення» неприродних елементів (насаджених примусово) в процесі формування демократичного суспільства.

Вказані причини зумовлюють необхідність врахування національних особливостей розвитку демократичних процесів протягом періоду формування демократичного суспільства та становлення досить нової якісної складової традиційної демократії, такої як електронна демократія. Намагання провадити реформи спрямовані на підвищення рівня демократизації суспільства лише орієнтуючись на недосконалі практики окремо обраних країн, які до того ж мають більше відмінностей від нашої держави ніж спільних рис, загрожує не лише нерезультативністю та неефективністю, але і втратою значної частини ресурсів, під час цих процесів. В свою чергу, дослідження теоретико-методологічних засад становлення та розвитку електронної демократії є актуальним і з точки зору подальшого вдосконалення системи публічного управління.

Актуальність дослідження питань пов'язаних з розвитком електронної демократії на сьогоднішній день не викликає сумнівів. При цьому, як свідчить досвід розвинених держав, під час проведення на їх теренах реформування, у цьому випадку, процесів електронної демократії, важливим питанням, яке потребує вирішення є наукове обґрунтування підходів до трансформації традиційної демократизації,

в тому числі розвитку електронної демократії. Поряд з розвідкою питань що стосуються цифровізації демократичних процесів не менш актуальним залишається дослідження аспектів, що супроводжують перехід від існуючих традиційних систем політико-суспільного функціонування держави.

Не зважаючи на ґрунтовні дослідження у зазначеній тематиці [1; 2], існує актуальний запит щодо аналізу тих аспектів класичної демократії, на яких ґрунтується електронна демократія, та позитивні сторони якої вона призначена покращити в наслідок впровадження інформаційно-комунікаційних технологій.

Розвиток інформаційних технологій в 21 столітті призвів до того, що жодна сфера людського існування не залишилася без впливу інновацій. Теж саме стосується і політичних процесів, реалізація яких все тісніше пов'язана з питаннями запровадження інформаційно-комунікаційних технологій. При цьому, цифровізація не змінює демократію, а при належному застосуванні здатна посилити якісний стан вже існуючих в країні демократичних процесів, а також надати додаткові можливості для її становлення та розвитку.

Зазначене реалізується шляхом запровадження механізмів та інструментів електронної демократії, яка ґрунтується на певних базисах, таких, як принципи, методи, підходи тощо. Питання які саме базиси обирати за основу формування та розвитку електронної демократії має бути науково обґрунтованим та враховувати особливості (позитивні, негативні, нейтральні) перебігу демократичних процесів характерних для визначеної держави, регіону. В роботі здійснено спробу частково визначити ряд подібних особливостей демократизації України.

В результаті аналізу процесів демократизації в Україні були частково виділені особливості, що негативно впливають на формування та становлення електронної демократії: несформованість громадянського суспільства, яке є основою для стабільності розвитку демократичних процесів; несформованість середнього класу і як наслідок відсутність балансу інтересів середнього класу та фінансово-промислових груп в контексті демократичного розвитку економіки; паралельність процесів демократизації суспільства та відродження «національної свідомості»; демократизація на тлі посткомуністичного режиму; відсутність або значна обмеженість рівного доступу політичних сил та окремих кандидатів до ЗМІ; відсутність досвіду демократичного розвитку; значний рівень цифрової нерівності [3; 4].

При цьому, обов'язково слід приймати до уваги значну кількість позитивних національних особливостей притаманних українському суспільству, які завжди будуть виокремлювати Україну, як потужного поборника демократичних цінностей на пострадянському просторі, та, незважаючи на низку вищевказаних негативних особливостей,

домінують в загальній сукупності особливостей розвитку демократичних процесів в нашій країні.

Особливості, які характеризують процеси демократизації в країні впливають і на перебіг процесів формування та розвитку електронної демократії. Вказане ґрунтується на тому, що електронна демократія, як форма суспільних відносин, має на меті забезпечити удосконалення підходів з реалізації процесів народовладдя притаманних традиційній демократії.

Підтвердженням домінування позитивних демократичних змін над негативними та їх впливу на розвиток електронної демократії є значний прогрес нашої країни в останні роки в динаміці міжнародних рейтингів з оцінки стану розвитку електронної демократії, які знайшли своє відображення, у тому числі, в низці таких національних концептуальних документів як Концепція розвитку електронної демократії в Україні [5], Концепція розвитку цифрової економіки в та суспільства в Україні, Концепції розвитку електронного урядування в Україні та ін.

Визначені особливості в подальшому планується використовувати в системі кількісної та якісної оцінки теоретико-методологічних базисів електронної демократії. В свою чергу, науково-обґрунтований підхід відбору вказаних базисів підвищує ефективність та результативність становлення та розвитку електронної демократії. Крім того, здійснено відбір основних вимог, що характеризують ступінь демократизації певної країни. Обрані вимоги також можуть бути застосовані в якості додаткових вагових коефіцієнтів оцінки відповідності принципів електронної демократії.

Список використаних джерел:

1. Грицяк Н. В. Державне управління в умовах розвитку інформаційного суспільства : навч. посіб. / Н. В. Грицяк, Л. В. Литвинова. – К. : К.І.С., 2015. – 108 с.
2. Досвід впровадження е-демократії та е-урядування в Україні / за ред. С. В. Дзюби. – К. : Національний центр підтримки електронного урядування, 2010. – 90 с.
3. Зозуля В. О. Розвиток демократичного урядування в умовах глобалізації: теоретико-методологічний аналіз : дис. ... канд. наук з держ. управління : 25.00.01 / Зозуля Валентина Олександрівна. – К., 2018. – 243 с.
4. Латигіна Н. А. Демократія: сутність, механізми здійснення та сучасні світові тенденції розвитку : дис. ... доктора політ. наук : 23.00.02 / Латигіна Наталя Анатоліївна. – К., 2010. – 399 с.
5. Концепція розвитку електронного урядування в Україні : розпорядження Кабінету Міністрів України від 20 верес. 2017 р. № 649-р – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/649-2017-%D1%80>.

ЯШУТІН ІГОР

*аспірант Національної академії державного управління
при Президентіві України*

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИКОНАВСЬКОЇ ДИСЦИПЛІНИ В ОРГАНАХ ПУБЛІЧНОЇ СЛУЖБИ: СУТНІСТЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ

Вивченню особливостей здійснення державної служби, контролю за виконавською дисципліною державних службовців, адаптації інституту державної служби України до стандартів ЄС присвятили свої праці багато вітчизняних учених та фахівців: В. Б. Авер'янов, С. Д. Дубенко, М. Я. Задорожна, Ю. Г. Кальниш, Н. Р. Нижник, О. Ю. Оболенський, В. М. Олуйко, О. Я. Прохоренко, Л. В. Прудіус, С. М. Серьогін, О. І. Сушинський, С. К. Хаджирадева, які розглядали це питання в контексті наближення владних інституцій України до стандартів ЄС.

Публічна служба, якщо її розглядати з точки зору структурно-функціонального підходу, це невідривна складова від організації державного апарату, органів місцевого самоврядування, встановлення посади завершує її.

Петришин О. В. надав ширшого розуміння поняттю «публічна служба». Дослідник відносить до неї державну, муніципальну службу та службу у недержавних організаціях – громадських організаціях, політичних партіях, та навіть у приватних підприємствах. Автор на засадах соціально-гуманітарного підходу виокремив характерні ознаки публічної служби, до яких належать [1]:

- зайняття посади у відповідних органах й організаціях незалежно від форм власності і конкретних організаційних структур;
- службова спрямованість діяльності, що полягає у діяльності не на себе, а на обслуговуванні «чужих» інтересів;
- професійність службової діяльності, тобто здійснення такої діяльності на постійній основі, що потребує певних знань і наступності, та є основним джерелом

На законодавчому рівні термін «публічна служба» вперше застосовується в Кодексі адміністративного судочинства України, де визначено, що публічна служба – це діяльність на державних політичних посадах, професійна діяльність суддів, прокурорів, військова служба, альтернативна (невійськова) служба, дипломатична служба, інша державна служба, служба в органах влади Автономної Республіки Крим, органах місцевого самоврядування. Очевидно, що це визначення є надмірно широким і викладено лише в цілях цього Кодексу [2].

Забезпечення виконавської дисципліни державних службовців в Україні здійснюється відповідно до чинного законодавства України та

інших нормативних актів, які регулюють цю сферу діяльності. Законодавча база була сформована у 2003-2004 рр., однак на сьогодні вона зазнала суттєвого оновлення. Її основою є прийнятий у 2015 р. в новій редакції Закон України «Про державну службу» [3], до якого постійно вносять зміни і доповнення відповідно до вимог часу, розробляються сучасні інструменти застосування, зокрема – нормативні акти Кабінету Міністрів України, що стосуються профілізації державної служби, здійснення нової класифікації категорій посад «А», «Б», «В», затвердження нових вимог до компетентностей претендентів на зайняття посад, умов оцінювання претендентів на зайняття цих посад, положення про конкурсні комісії тощо.

Тож нинішня система державної служби в Україні має вийти на якісно новий рівень, за своїми параметрами наблизитися до європейських стандартів публічної служби країн-членів Європейського Союзу, яке полягає не в сліпому копіюванні, а в системному аналізі та використанні найбільш прийнятних чинників, урахуванні реалій нашої української дійсності. Адже будь-яка реформа, радикальна чи ліберальна, буде приречена на поразку у разі відсутності ґрунтовного та ретельного вивчення факторів існування на підготовчому етапі та можливого впровадження того чи іншого механізму в процесі реалізації завдань реформування. Такі дослідження мають поєднувати в собі не тільки привабливочу ефективність нового підходу, а ще й спиратися на реальні умови існуючої системи державної служби.

Постановою КМУ «Про затвердження Порядку проведення перевірки стану виконавської дисципліни в органах виконавчої влади» від 15 вересня 2010 року, № 844 [4], передбачено визначити механізм здійснення контролю за організацією роботи з виконання центральними та місцевими органами виконавчої влади, Радою міністрів Автономної Республіки Крим (далі – органи виконавчої влади) завдань, визначених законами України, постановами Верховної Ради України. Зазначаються мотиви перевірки стану виконавської дисципліни, зокрема – з метою забезпечення високої ефективності та дотримання строків виконання завдань, визначених актами законодавства та дорученнями, а також надання необхідної допомоги керівникам органів виконавчої влади і підготовки рекомендацій для поліпшення стану виконавської дисципліни. Вказано суб'єктів, які можуть доручати проведення перевірок, це зокрема: Прем'єр-міністр України, Перший віце-прем'єр-міністра України, віце-прем'єр-міністрів України, Міністр Кабінету Міністрів України відповідно до їх повноважень. Дана постанова є чинною й по нині.

Регламентами роботи виконавчих органів міських рад також передбачено здійснення постійного контролю за виконанням постанов

Верховної Ради України, указів, розпоряджень та доручень Президента України, постанов та розпорядження Кабінету Міністрів України, розпорядчих документів обласних рад та облдержадміністрацій, органів виконавчої влади, про результати яких керівники інформують територіальне населення. Так на сайтах міських рад міст Житомира, Запоріжжя, Львова, Луцька, Харкова, Чернівців можна ознайомитися з публічними звітами керівників, в яких аналізується стан виконавської дисципліни у виконавчих органах влади [5].

Таким чином можна зазначити, що у державному управлінні більше, ніж у будь-якій іншій сфері діяльності, виконавська дисципліна характеризується всебічністю і різноманітністю своїх проявів, що дозволяє мати уяву про відповідність результатів діяльності апарату управління в цілому, окремих його органів, їх структурних підрозділів і працівників поставленим перед ними завданням та визначених їх службовими обов'язками, що сприяє здійснити правильну оцінку якості їх роботи, відношенню до виконання посадових обов'язків, відповідальності за досягнуті результати сучасним потребам.

Список використаних джерел:

1. Петришин Теорія держави і права : підручник / О. В. Петришин, С. П. Погребняк, В. С. Смородинський [та ін.] ; за ред. О. В. Петришина. – Х. : Право, 2015. – 368 с.

2. Кодекс України від 6 лип. 2005 р. № 2747-IV. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15>.

3. Про державну службу : закон України від 10 груд. 2015 р. № 889-VIII. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/889-19>.

4. Про затвердження Порядку проведення перевірки стану виконавської дисципліни в органах виконавчої влади : постанова Кабінету Міністрів України від 15 верес. 2010 р. № 844. – Режим доступу : <https://www.kmu.gov.ua/npas/243653156>.

5. Про затвердження Інструкції з організації контролю за виконанням документів : наказ Національного агентства України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів від 28 лют. 2018 р. № 53. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0356-18/ed20180228#n20>.

Наукове видання

СТАНОВЛЕННЯ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ В УКРАЇНІ

Матеріали

XI Конференції студентів та молодих учених за міжнародною участю
(м. Дніпро, 8 травня 2020 р.)

За зміст та мовностилістичне редагування
відповідальність несуть автори

Комп'ютерний оригінал-макет О. Б. Кірсвої

Ум. друк. арк. 24,94

Обл.-вид. арк. 25,04

Дніпропетровський регіональний інститут державного управління
Національної академії державного управління при Президентіві України
Україна, 49044, Дніпропетровськ, вул. Гоголя, 29
Свідоцтво про внесення до Державного реєстру ДК № 1743 від 06.04.2004